

กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี
และอุดมการณ์ของวิชาชีพข่าวโทรทัศน์

นางสาวมลลนา นาคมนี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4072-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE OPPOSING GROUP TO ITV NEWSROOM INTERVENTION
AND THEIR PROFESSIONAL IDEOLOGY

Miss Mollana Nakmanee

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Art in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4072-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และ
อุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์

โดย

นางสาวมลลนา นาคมนี

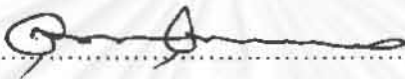
สาขาวิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

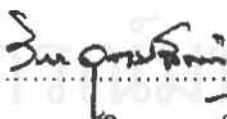

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(นายนคร ชมพูชาติ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ภา อุดมฉันท)

มลลนา นาคมณี : กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีและ
อุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์. (THE OPPOSING GROUP TO ITV NEWSROOM
INTERVENTION AND THEIR PROFESSIONAL IDEOLOGY) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์,
338 หน้า. ISBN 974-17-4072-7

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ทราบถึงชุดอุดมการณ์ที่ปรากฏในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำ
เสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และการรวมกลุ่มเป็นสหภาพแรงงานไอทีวีของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการ
นำเสนอข่าวว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เพื่อบันทึกเหตุการณ์การต่อต้านการ
แทรกแซงการนำเสนอข่าวในแนวการวิจัยลักษณะกรณีศึกษา

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว เกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิก 2 ระยะเวลา
ด้วยกัน คือในช่วงการออกแถลงการณ์ และในช่วงเปิดรับสมัครสหภาพแรงงานไอทีวี ดังนั้นจึงพบอุดมการณ์ 2
ชุด คือ อุดมการณ์วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ ซึ่งสะท้อนมาจากการตระหนักถึงปัญหาเรื่องความไม่เป็นอิสระในการ
ทำงานของฝ่ายข่าว จนนำไปสู่กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปกป้องสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าวที่มีอยู่ในสถานี
โทรทัศน์ไอทีวีอย่างถึงที่สุด และอุดมการณ์อาชีพ ซึ่งสะท้อนจากการมองปัญหาภายในฝ่ายข่าวว่าเป็นเรื่องของ
ความรู้สึกไม่มั่นคงในเรื่องหน้าที่การงาน

ทั้งนี้กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวดำเนินกิจกรรมหลักของกลุ่มโดยสมาชิกที่ยึดถืออุดม
การณ์วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ เริ่มจากการออกแถลงการณ์ การจัดตั้งสหภาพแรงงานเพื่อใช้เป็นเวทีกลางหาข้อยุติ
ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายข่าวและฝ่ายบริหาร ด้วยการยื่นข้อเรียกร้องการทำงานอย่างเป็นอิสระของกอง
บรรณาธิการเป็นสำคัญ และผลสืบเนื่องจากการต่อต้านการแทรกแซงทำให้กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำ
เสนอข่าวถูกเลิกจ้างในเวลาต่อมา เมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม นอกเหนือจากคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์
(ครส.) จะพิจารณาคดีไปตามรูปคดีที่อิงกฎหมายแรงงานแล้ว ทางคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ (ครส.) ยังได้
วินิจฉัยว่าการคัดเลือกประเด็นข่าวเป็นดุลยพินิจอิสระของนักข่าว แต่ฝ่ายบริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้
ยื่นฟ้องคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ และกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้ง 21 คนต่อศาลแรงงาน
กลาง และอุทธรณ์ในชั้นศาลฎีกา แม้ว่าศาลแรงงานกลางได้วินิจฉัยว่าคำสั่งของนายจ้างในการสั่งให้ทำข่าวใด ๆ
ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากรัฐธรรมนูญมาตรา 39 และมาตรา 41 ได้รับรองสิทธิและเสรีภาพในแสวงหาข้อมูล
ข่าวสาร และการรายงานข่าวไว้ การเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวจึงเป็นการยกระดับ
จรรยาบรรณของวิชาชีพนักข่าวอีกด้วย

ในกรณีนี้สหภาพแรงงานเป็นช่องทางปกป้องสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนที่เป็นรูปธรรมที่สุดจากการ
ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว เพราะปรากฏคำพิพากษาของศาลแรงงานกลางที่
ใช้เป็นบรรทัดฐานของวิชาชีพสื่อมวลชนได้

ภาควิชา...การสื่อสารมวลชน..... ลายมือชื่อนิติ..... มลลนา นาคมณี.....
สาขาวิชา...การสื่อสารมวลชน..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2546..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4485108728 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: PROFESSIONAL IDEOLOGY / JOURNALISTS / INTERVENTION / ITV

MOLLANA NAKMANEE : THE JOURNALISTS GROUP OPPOSING TO ITV NEWSROOM INTERVENTION AND THEIR PROFESSIONAL IDEOLOGY. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF. UBONRAT SIRIYUVASAK,Ph.D. , 338 pp. ISBN 974-17-4072-7.

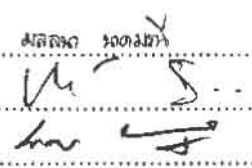
The objectives of this study are to study the ideology of the journalist group opposing to ITV newsroom intervention, and the process of union organizing in ITV newsroom among journalists who oppose to the intervention. The research is a case study of the incident in 2000-2001. Library research and documentation, and interview are employed as the methods of study.

The research showed that the group opposing to ITV newsroom intervention were organized during the first protest action and during the weeks that union members were enlisted. Hence, there were two manifestations of ITV newsroom ideologies, professional and occupational ideologies. The group who adhered to the former felt the lack of autonomy in the newsroom and took actions to defend the rights and freedom of expression. The latter, on the contrary, felt insecure and unconfident about their jobs.

The journalist group opposing to ITV newsroom intervention took a series of action during the whole incident. They issued a public statement protesting the newsroom intervention and organized themselves into a labor union. The union was seen as a means to negotiate with the station management for newsroom autonomy. But this group was immediately fired. They subsequently brought the case to the Labor Relations Committee at the Labor Department, which decided, in their favor. The Committee ruled that journalists have the right to work independently in order to exercise their rights and freedom in news production. Despite the Committee ruling that these journalists must be re-instated the management sued the group in the Labor Court and appealed the case when the Court ruled that the action of the management of ITV station was unlawful. It was contradicting to Article 39 and 41 of the Constitution, which stated that the media have the rights and freedom to seek information and publish the truth without interference. Their practice was also seen as up-holding the journalist professional code of ethics.

Hence, this incident showed that the labor union was the most concrete means to defend the rights and freedom of journalists in the newsroom. In addition, the ruling in this case could be used as precedent for future dispute on the professional practices of journalist on the question of the rights and freedom of expression of the media.

Department...Mass Communication....	Student's signature	.....
Field of study...Mass Communication...	Advisor's signature	.....
Academic year.....2003.....	Co-advisor's signature	.....

UBONRAT SIRIYUVASAK

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความสามารถของรองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และชี้แนะข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ปิดเล่มได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ตลอดจนที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมคุณนศร ชมพูชาติ ที่ได้ดูแลความเรียบร้อยของความถูกต้องเหมาะสมในเชิงผลกระทบท่างกฎหมาย อีกทั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อย่าง รองศาสตราจารย์วิภา อุดมฉันทน์ และศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี ที่ได้เสนอแนะประเด็นที่น่าสนใจให้มีไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณพี่ ๆ อดีตนักข่าวไอทีวิทั้ง 21 คน ในการให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนเป็นแรงบันดาลใจ และกำลังใจในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

เพื่อนร่วมรุ่นที่ 11 อย่างสรชัย กมลลิมสกุล, ภาวดี ทิพย์รักษ์, กัลยาณี กาญจนธานี, วิภาวี ธีรสุวรรณ และ เขมวไล ธีรสุวรรณจักร เพื่อนที่คอยช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ คอยรับฟังปัญหา อย่างเข้าอกเข้าใจ และยืนเคียงข้างในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่นั้น

ที่จะลืมไม่ได้คือ เพื่อนผู้เป็นมิตรแท้อย่าง เอกวิสิทธิ์ ไชยนาเคนทร์, วิโรจน์ ระจิตดำรงค์, สมสมร สนขุนทด และพงษ์ศักดิ์ อุษงุมกร ที่คอยเป็นแรงสนับสนุน คอยดูแลสุขภาพกาย สุขภาพใจ และเป็นแรงใจเรื่อยมา โดยการเป็นผู้ฟังที่เยี่ยมยอด และผู้พูดที่ตีเยียมในการให้กำลังใจ ทำให้ผู้วิจัยสามารถก้าวผ่านช่วงเวลาในการเรียบเรียงผลงานชิ้นนี้ออกมา

ท้ายสุดนี้ขอขอบคุณ กมล - มัทนา นาคมณี ที่พยายามเข้าใจ และเป็นกำลังใจ ตลอดจนสนับสนุนเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียนในระดับปริญญาโท ณ ที่แห่งนีมาโดยตลอด ขอขอบคุณ อรชร โภคาพิพัฒน์ ที่ให้กำลังใจ และรอคอยความสำเร็จการศึกษาของข้าพเจ้าด้วยความเข้าใจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแสดงแผนผัง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
สิทธิและเสรีภาพของวิชาชีพนักข่าวในประเทศไทย.....	9
สิทธิและเสรีภาพในการสื่อสาร.....	10
สิทธิและเสรีภาพของนักข่าวหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย.....	21
สิทธิและเสรีภาพของนักข่าวโทรทัศน์ในประเทศไทย.....	30
หน้าที่และความรับผิดชอบของนักข่าว.....	34
หน้าที่ของวิชาชีพนักข่าว.....	34
ความรับผิดชอบของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์.....	36
แนวความคิดเรื่องอุดมการณ์.....	42
Occupational Ideology.....	43
Professional Ideology.....	45
แนวความคิดเรื่องการบริหารสถานี่โทรทัศน์ข่าว.....	47

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

แนวความคิดเรื่องสหภาพแรงงาน.....	50
สหภาพแรงงานและองค์กรลูกจ้างในองค์กรสื่อมวลชน.....	56
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	64
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	64
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
การนำเสนอผลการวิจัย.....	69
บทที่ 4 สถานีโทรทัศน์ไอทีวี และฝ่ายข่าว.....	71
ประวัติสถานีโทรทัศน์ไอทีวี.....	71
ฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี.....	82
ช่วงก่อนบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้าถือหุ้นใน บริษัทไอทีวี จำกัด(มหาชน)	82
หลังบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้าถือหุ้นใน บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน).....	90
สรุปประวัติสถานีโทรทัศน์ไอทีวี.....	109
บทที่ 5 กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว.....	111
การคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน).....	111
การต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว.....	118
การแทรกแซงการนำเสนอข่าว.....	118
กิจกรรมการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว.....	123

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
- การออกแถลงการณ์.....	125
- การจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี.....	130
- การยื่นหนังสือต่อกรรมการบริหารและกระบวนการยุติธรรม.....	139
- การเข้าพบผู้ที่จะมาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายข่าว.....	140
- การเข้าพบสหภาพนายควม.....	141
- การยื่นหนังสือถึงสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.....	141
- การยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง.....	142
- การยื่นข้อร้องเรียนต่อองค์การแรงงานระหว่างประเทศ และสหพันธ์แรงงาน ผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ.....	143
การรวมกลุ่มของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว.....	145
บทที่ 6 ผลกระทบจากการเคลื่อนไหวต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว.....	152
ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว.....	153
ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน.....	153
การถูกเรียกตัวให้ชี้แจงต่อผู้บริหาร.....	157
การถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน.....	158
การถูกปรับย้ายในหน้าที่การงาน.....	161
การถูกเลิกจ้าง.....	162
- การยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์.....	166
- การต่อสู้ในชั้นศาล.....	170
การว่างงาน และอุปสรรคในการหางานทำ.....	173
ผลกระทบภายนอกที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการ นำเสนอข่าว.....	175
สรุปเหตุการณ์ของการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี..	179
บทที่ 7 วิเคราะห์กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และ อุดมการณ์ทางวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์.....	181

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
วิเคราะห์การรวมกลุ่มของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้าว.....	181
ลักษณะของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้าว.....	181
ปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม.....	183
อุปสรรคของการรวมกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้าว.....	189
ความเป็นวิชาชีพของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้าว.....	179
อุดมการณ์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้าว.....	182
ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกถึงอุดมการณ์ที่ยึดถือ.....	194
วิเคราะห์อุดมการณ์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้าว.....	192
อุดมการณ์วิชาชีพ.....	192
อุดมการณ์งานอาชีพ.....	204
ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกซึ่งอุดมการณ์ที่ยึดถือ.....	205
วิเคราะห์ลักษณะการตั้งรับหลังจากได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มในการ ต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้าว.....	209
ลักษณะการตั้งรับจากกิจกรรมกลุ่มก่อนถูกเลิกจ้างงาน.....	209
ลักษณะการตั้งรับจากกิจกรรมกลุ่มหลังถูกเลิกจ้างงาน.....	210
- เหตุผลและความร่วมมือในการต่อสู้ทางกฎหมาย.....	211
- การหาเลี้ยงชีพ.....	213
- การต่อสู้หลังคดีสิ้นสุด.....	214
บทที่ 8 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	218
การรวมกลุ่มของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้าว.....	219
อุดมการณ์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้าว.....	221
ลักษณะการตั้งรับหลังจากได้รับผลกระทบจากการดำเนินการกิจกรรมกลุ่มใน การต่อต้านการนำเสนอข้าว.....	223
อภิปรายผล.....	225
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยขึ้นไป.....	229
รายการอ้างอิง.....	230

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก.....	237
ก. แถลงการณ์ต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ลงวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544	238
ข. สัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ.....	242
ค. สัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ฉบับลงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2538.....	260
ง. คำสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ที่ 409-429/2544.....	264
จ. คำฟ้องอุทธรณ์ของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ลงวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2544..	279
ฉ. คำพิพากษาศาลฎีกาหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545.....	307
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	338

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศที่มีการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนอย่างหนึ่งคือ สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร (Right to Know) เป็นสิทธิเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นของสาธารณชนและเพื่อให้สาธารณชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ สามารถวินิจฉัยเหตุการณ์และแสดงประชามติในการปกครองได้อย่างสมเหตุสมผล (ฉัตราน วุฑฒิกกรรมรักษา, 2536 : 125) และผู้ที่นำข้อเท็จจริงมาเผยแพร่ให้สังคมรับรู้ ก็คือ วิชาชีพนักข่าว นักข่าวจะเป็นผู้นำหยิบยกเรื่องราวต่าง ๆ มานำเสนอเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการ ความสนใจของประชาชน สรรพสิริ วิรยศิริ (2539 : 65) นักข่าววิทยุโทรทัศน์ในยุคแรก จึง กล่าวว่า "ข่าว คือเกียรติ ศักดิ์ศรีของสื่อสารมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสื่อสารมวลชนที่ให้ทั้งเหตุพิพม์และตาทิพม์แก่ประชาชน การทำและเสนอข่าวถือเป็นหน้าที่ มิใช่สิทธิ ไม่มีใครมีสิทธิห้ามปรามปกปิด ไม่มีใครมีสิทธิปิดเบือน" ทั้งนี้เพราะสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล และการนำเสนอข่าวของนักข่าวจึงเปรียบเสมือนสิทธิในการรับรู้ของประชาชนด้วย

สำหรับวิชาชีพนักข่าวในประเทศไทยเริ่มมีขึ้นพร้อม ๆ กับการมีสื่อหนังสือพิมพ์ คือ ในสมัยรัชกาลที่ 4 กล่าวคือในสมัยนั้นยังไม่มีธรรมเนียมการให้ข่าว หนังสือพิมพ์จึงต้องทำหน้าที่ในการหาข่าวเอง ข่าวที่ลงในหนังสือพิมพ์นอกจากจะเป็นการเผยแพร่คริสต์ศาสนาแล้ว ก็จะเป็นข่าวเกี่ยวกับสินค้า ความรู้เรื่องเมืองไทย และความคิดเห็นทางการเมือง ซึ่งสถาบันกษัตริย์ก็ไม่พอใจเท่าใดนัก จนต้องออกหนังสือพิมพ์ออกมาตอบโต้ (พรภิรมย์ เอี่ยมธรรม, 2520 : 4-5) จน 100 ปีเศษต่อมาประเทศไทยจึงมีสื่อวิทยุโทรทัศน์ โดยนำเข้ามาในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีเริ่มออกอากาศในปี พ.ศ. 2498 การนำเอาโทรทัศน์เข้ามาในช่วงนี้ก็เพื่อใช้โทรทัศน์เป็นเครื่องมือต่อสู้กับเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของหนังสือพิมพ์ (สินีห์ สิทธิรักษ์, 2535 : 56) จนปี พ.ศ. 2501 สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งที่สองเป็นของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารบก ในขณะที่สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งนี้กำหนดว่ามีวัตถุประสงค์ในด้านส่งเสริมกิจการของกองทัพก็มีนัยทางการเมืองที่ทำทนายอานาจของผู้บริหารรัฐบาลในขณะนั้นด้วย (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ บรรณารักษ์, 2545 : 87) แม้จะมีสถานีวิทยุโทรทัศน์เกิดขึ้นตามมาอีก แต่ก็ยังคงอยู่ในเครือข่ายของกองทัพ และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สัมพันธภาพระหว่างรัฐกับสื่อมวลชนจึงส่งผลกระทบต่อการทำหน้าที่ทางการเมืองของสื่อมวลชนด้วย เพราะนอกจากรัฐจะใช้สื่อในการหารายได้แล้ว ยังบีบบังคับให้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือของอุดมการณ์ความมั่นคง

แห่งชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ โดยรัฐจะควบคุมเนื้อหาทางการเมืองเป็นสำคัญ ทว่าปล่อยให้เสรีภาพในเนื้อหาประเภทอื่นค่อนข้างสูง (บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา, 2537 :115)

ดังนี้ รายการข่าวโทรทัศน์ในช่วง พ.ศ. 2500 - 2516 จึงเป็นข่าวทั่วไป และเป็นข่าวสนับสนุนเสถียรภาพทางการเมืองให้แก่รัฐบาล แม้แต่ในช่วง พ.ศ. 2516 การเดินขบวนเรียกร้องรัฐธรรมนูญของนิสิตนักศึกษาและประชาชน สื่อวิทยุโทรทัศน์ยังเป็นในลักษณะของการปิดกั้นข้อมูล ภายหลังออกกระเปียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (พ.ศ. 2518) ตั้งคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ขึ้นเพื่อควบคุมสื่อทั้งสองประเภท ทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์มีการควบคุมตัวเองมากขึ้น จนจนเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 มีเพียงสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 9 เท่านั้นที่รายงานข่าวเหตุการณ์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งพนักงานที่นำเสนอข่าวชิ้นนี้ก็ถูกปลดในที่สุด (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2542 : 162-169)

ต่อมาแม้มีการเปิดสัมปทานให้กับบริษัทเอกชน แต่บริษัทเอกชนก็มุ่งผลิตรายการบันเทิงเพื่อขายโฆษณา หารายได้มาจ่ายค่าสัมปทาน และทำกำไรให้บริษัท อีกทั้งยังถือเป็นการลดความเสี่ยงที่จะมีข้อขัดแย้งกับผู้ให้สัมปทานอันจะส่งผลต่อสัญญาสัมปทาน เพราะต้องยอมรับว่าธุรกิจอุตสาหกรรมวิทยุโทรทัศน์สามารถสร้างกำไรได้สูงมากจากรายการบันเทิง รายการข่าวเป็นรายการที่ทางสถานีเชื่อว่าไม่เป็นที่ต้องการของประชาชน และไม่มีใครดู จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2528 ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท จัดสรรเวลาให้กับบริษัทแปซิฟิค อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่น จำกัด ทำรายการข่าวที่มีการนำเสนอข่าวได้อย่างน่าสนใจ มีความเอาจริงเอาจัง การเจาะลึกและคำนึงถึงความถูกต้องในการเสนอข่าว ปราบกฏว่าประชาชนให้การตอบรับเป็นอย่างดี แต่ก็ถูกอำนาจทางการเมืองเข้ามาแทรกแซง เอเจนซีโฆษณาจึงพากันลดโฆษณา จนในที่สุดบริษัทแปซิฟิค - อินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่น จำกัด ต้องย้ายไปทำข่าวที่สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 และที่สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ตามลำดับ เพราะประสบปัญหาเช่นเดิม จนกระทั่งถูกลอยแพจากทุกสถานีในปี พ.ศ. 2534 (โสภิต นววิวัฒนา, 2544 : 67) สุดท้ายบริษัทแปซิฟิคอินเทอร์เน็ตคอมมิวนิเคชั่น จำกัด ต้องเบนเข็มมาทำรายการประเภทสารคดี และสารคดีเชิงข่าวแทน ปราบกฏการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อของรัฐ ที่มีการควบคุมอย่างใกล้ชิด และสิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมายังไม่ได้รับการยอมรับจากฝ่ายผู้บริหารประเทศ

นอกจากนี้รายการประเภทสนทนาอย่างรายการมองต่างมุม ที่ถือได้ว่าเป็นรายการหนึ่งที่เปิดให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีจากวิทยากรฝ่ายต่าง ๆ และจากผู้ชมรายการก็ประสบปัญหา เมื่อเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญ ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2534 โดย

ผู้อำนวยการช่อง 11 สั่งระงับ โดยพูดว่า “(ผม)ขอรับผิดชอบด้วยตัวเองเพราะจำเป็นต้องปกป้องเจ้านาย” (ผู้จัดการรายวัน, วันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2534, อ้างในบุญรักษ์ บุญณะเขตมาลา, 2537 :226) สำหรับในกรณีนี้สะท้อนไปในทิศทางเดิม คือ ข่าวสารการเมืองทางโทรทัศน์ต้องสอดคล้องกับความปรารถนาของเจ้านาย คือ กระแสข่าวสารทางเดียว จากบนไปล่างเท่านั้น ไม่มีที่ว่างสำหรับทิศทางอื่น (บุญรักษ์ บุญณะเขตมาลา, 2537 : 227)

ภาพยนตร์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์เห็นได้อย่างชัดเจนอีกครั้งเมื่อเกิดเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 นอกจากจะมีคำสั่งจากรัฐไปยังทุกช่องสถานีไม่ให้นำเสนอเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นแล้ว แต่ช่องสถานียังมีการควบคุมตัวเอง ไม่เพียงแต่ไม่รายงาน สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น ยังมีการบิดเบือนความจริงอีกด้วย บรรดาผู้แทนรัฐสภาแห่งท้องถิ่น จึงต่างพร้อมใจกันมอบพวงหรีดแก่สถานีวิทยุ จส. 100 และสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 และ 7 ซึ่งบริหารโดยทหาร (แนวหน้า, วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2535, อ้างในบุญรักษ์ บุญณะเขตมาลา, 2537 : 368) และช่อง 3, 9 และ 11 โดย ทั่ว ๆ ไปต่างถือนโยบายเอาตัวรอดด้วยการยึดแนวทางของสถานีโทรทัศน์ทหารเป็นเกณฑ์ (The Nation, May 1, 1992 อ้างในบุญรักษ์ บุญณะเขตมาลา, 2537 : 368)

จนถึงสมัยรัฐบาลชั่วคราวภายหลังเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้ตระหนักในข้อผิดพลาดในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ไม่สมบูรณ์อันนำไปสู่เหตุการณ์นองเลือด จึงมีการปรับปรุงการควบคุมสื่อมวลชน โดยจัดตั้งคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุแห่งชาติ (กกช.) และปรับปรุงกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับสื่อมวลชน โดยเสนอให้มีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ใหม่ในระบบยูเอชเอฟ ซึ่งต่อมามีการเปิดการประมูลในสมัยรัฐบาล ชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี และผู้ที่ได้รับสัมปทานคือ กลุ่มสยามทีวี แอนด์คอมมิวนิเคชั่น (ต่อมาเปลี่ยนเป็นบริษัทสยามอินโฟเทนเมนท์ จำกัด) โดยใช้ชื่อสถานีว่า สถานีโทรทัศน์ไอทีวี (ITV : Independent Television) หรือทีวีเสรี ทั้งนี้เงื่อนไขสัญญาการประมูลที่ทำให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่องนี้ต่างจากช่องอื่น ๆ คือ มีการกำหนดให้เสนอรายการข่าว สารคดี และสารประโยชน์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 และผู้ถือหุ้นเป็นนิติบุคคลต้องไม่ถือหุ้นเกินร้อยละ 10 เพื่อป้องกันการผูกขาด

สถานีโทรทัศน์ไอทีวีจึงได้ถือกำเนิดจากแรงกดดันของการใช้สื่อปิดเบือนข่าวสารของรัฐในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 และนำไปสู่ความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงปราบปรามประชาชน สถานีวิทยุโทรทัศน์ไอทีวีมีจุดกำเนิดที่แตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ที่มีอยู่เดิม

และกลายเป็นความหวังของประชาชนที่จะได้รับชมข่าวสารที่ถูกต้อง ปราศจากการบิดเบือน ดังคำที่ว่า "ทีวีเสรี"

ทั้งนี้สถานีโทรทัศน์ไอทีวีเริ่มแพร่ภาพออกอากาศครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 โดยมีเทพชัย หย่อง ซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มเดอะเนชั่น¹ เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว เป็นผู้ที่วางรากฐานการทำงานข่าวให้กับสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ คือฝ่ายข่าวจะทำงานอย่างเป็นอิสระ ขึ้นต่อกองบรรณาธิการเท่านั้น ไม่ขึ้นต่อฝ่ายบริหาร และนักข่าวที่มาเป็นพนักงานฝ่ายข่าวชุดแรกมาจากสายหนังสือพิมพ์เสียส่วนใหญ่ ในช่วง 3 - 4 ปีที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวีแพร่ภาพออกอากาศได้สร้างปรากฏการณ์ใหม่ คือ มีการเสนอข่าวอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง มีการเจาะข่าวชุดด้วยความทูลุขจรจัดชัดเจน มีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา และข่าวกลับกลายเป็นรายการที่ประชาชนให้ความสนใจติดตามดูอีกครั้งหนึ่ง

แต่เมื่อเข้าปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการชำระค่าสัมปทานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีด้วย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในเงื่อนไขสัญญาการประมูลในเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 โดยมีแก้ไขในเรื่องให้ผู้ถือหุ้นเป็นนิติบุคคลสามารถถือหุ้นได้มากกว่า ร้อยละ 10 และผู้ถือหุ้นรายใหม่ที่กำลังจะเข้ามาคือบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (แรกเริ่มถือหุ้นร้อยละ 17) ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่พรรคการเมืองไทยรักไทยกำลังเริ่มเป็นที่รู้จัก ซึ่งจะร่วมลงสมัครการเลือกตั้งในครั้งต่อไป

หากย้อนดูในเงื่อนไขสัญญาการประมูลในประเด็นที่ว่า บริษัทที่หุ้นนั้นจะต้องถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 10 ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันการขายหรือโอนหุ้น ทำให้บางบริษัทที่ถือหุ้นมากมีอำนาจบริหารผูกขาด ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งวิทยุโทรทัศน์แห่งนี้แต่เดิมที่ต้องการให้เป็นสถานีของประชาชน การเรียกร้องผลประโยชน์ของประชาชนที่กำลังจะเสียไปนี้ไม่สามารถกระทำได้จากองค์กรของวิชาชีพสื่อมวลชนด้านวิทยุโทรทัศน์ เพราะเท่าที่ผ่านมาองค์กรวิชาชีพด้านนี้มีอยู่น้อย และไม่มีคามเข้มแข็ง จึงไม่มีตัวแทนของวิชาชีพสื่อมวลชนองค์กรใด เป็นตัวแทนต่อรองกับผู้บริหารของสถานีไอทีวีในนามขององค์กรพิทักษ์ผลประโยชน์ของวิชาชีพ (Professional Organization) ได้

¹ บริษัทเนชั่น ในกลุ่มไทยพับลิกส์เทเลวิชั่น แฝ้มในการยื่นขอประมูลสถานีโทรทัศน์ แต่ต่อมาผู้บริหารของธนาคารไทยพาณิชย์ติดต่อให้ บริษัท เดอะเนชั่นเข้าไปรับผิดชอบการบริหารข่าวให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวี (เทพชัย หย่อง, 2544: 82) แทนบริษัทออนไลน์ นิวส์ (กลุ่มผู้บริหารและดำเนินข่าวด่วนในนามสำนักข่าว INN)

จนเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ก็ได้เข้ามา
มาร่วมเป็นกรรมการบริษัทร่วมกับธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และมีการปรับโครงสร้าง
องค์กรใหม่โดยให้กรรมการผู้จัดการซึ่งเป็นผู้บริหารจาก บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
เข้ามาบริหารและกำหนดนโยบายธุรกิจใหม่และ ปรับเปลี่ยนผังรายการในเดือนตุลาคม ปีเดียวกัน

การคัดค้านการเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นรายใหม่เริ่มจากในระดับผู้บริหารฝ่ายข่าว คือ เทพชัย
หย่อง ในฐานะผู้อำนวยการฝ่ายข่าวเข้าคัดค้านการเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของ บริษัทไอทีวี จำกัด
(มหาชน) ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2543 ด้วยเหตุผลว่าเจตนารมณ์ของไอทีวี คือความเป็นเสรีจะ
ถูกคุกคาม แต่ไม่มีปฏิกริยาใดขึ้นนอกเสียจากว่า หลังการคัดค้าน เทพชัย หย่อง ถูกปรับเปลี่ยน
หน้าที่จากผู้อำนวยการข่าวไปเป็นที่ปรึกษากรรมการผู้อำนวยการใหญ่เทพชัย หย่อง จึงฟ้องร้อง
ต่อศาลแรงงานกลาง จนฝ่ายผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน)ยอมประนีประนอมยอมความ
และยอมรับเหตุผลตามรัฐธรรมนูญมาตรา 41 (เทพชัย หย่อง, 2544 : 30)

ความกังวลของอดีตผู้อำนวยการฝ่ายข่าว ที่เกรงว่าสถานีโทรทัศน์ไอทีวีจะถูกคุกคาม เริ่ม
มีออกมาให้เห็น กล่าวคือ ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน และเดือนธันวาคม พ.ศ. 2543 เริ่มมี
คำสั่งจากผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ในเรื่องการพิจารณา
ว่าควรทำข่าวใด และข่าวใดสามารถแพร่ภาพออกอากาศได้ โดยไม่ต้องฟังมติจากกอง
บรรณาธิการกลาง²

พนักงานฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เริ่มสังเกตเห็นการแทรกแซงการนำเสนอข่าว
จึงเริ่มมีการรวมตัวกันจนกระทั่งตัดสินใจออกแถลงการณ์ในวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 และอีก 2
วันต่อมามีการก่อตั้งเป็นสหภาพแรงงานไอทีวี ซึ่งพอจะคาดเดาได้ว่าเป็นการพยายามต่อสู้ของ
วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ เหตุผลหนึ่งที่เลือกรวมกลุ่มเป็นสหภาพแรงงานก็คงเป็นเพราะองค์กร
วิชาชีพสื่อมวลชนที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เข้มแข็งพอที่จะออกมาปกป้องพิทักษ์ประโยชน์ของเพื่อน
ร่วมวิชาชีพได้ วิธีการต่อสู้ที่พอจะมีตัวกฎหมายมารองรับเสรีภาพของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ได้
คือจึงต้องไปอิงกับ กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งว่าด้วยเรื่องนายจ้างและลูกจ้างเป็นหลัก

ทั้งนี้ "สหภาพแรงงาน" ตามกฎหมายแล้วสามารถตั้งขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิ ผลประโยชน์
ของลูกจ้างและเพื่อปรับปรุงสภาพการทำงาน รวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่ของลูกจ้างให้ดีขึ้น (วิชัย

² ดูรายละเอียดหน้า 119 - 122

โศสุวรรณจินดา, 2544 : 33) อีกทั้งสหภาพแรงงานยังสามารถเป็นตัวแทนใกล้เคียงข้อพิพาททั้งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง และระหว่างลูกจ้างด้วยกันได้ การรวมตัวกันตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีในครั้งนี้จึงน่าจะหมายถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวในด้านหนึ่ง อันเป็นสิทธิอันชอบธรรมตามวิชาชีพอาศัยสิทธิเสรีภาพที่ได้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 41 ที่ให้เสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นได้ภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติของเจ้าของกิจการ และเตรียมให้สหภาพแรงงานไอทีวีเป็นเวทีสำหรับการเจรจาเรื่องสภาพการทำงานระหว่างลูกจ้างกับนายจ้างอยู่แล้ว แต่ทางผู้บริหารได้ปฏิเสธและไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าว

จนในที่สุดในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ฝ่ายผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จำกัด ได้มีคำสั่งเลิกจ้างพนักงานจำนวน 28 คน โดยที่มีพนักงานที่แถลงการณ์ต่อสื่อมวลชนซึ่งเป็นแกนนำจำนวน 7 คนในข้อหาทำให้บริษัทเสื่อมเสียชื่อเสียง และกลุ่มคณะกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี 14 คนในเหตุผลเพื่อปรับลดพนักงานเนื่องจากบริษัทฯ ประสบภาวะขาดทุนต่อเนื่อง รวม 21 คนรวมอยู่ด้วย และเป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มพนักงานที่ออกแถลงการณ์ และดำเนินการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีนั้นเป็นกลุ่มที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน การถูกเลิกจ้างในครั้งนี้จึงน่าจะเป็นมาตรการที่ทางบริษัทไอทีวีจำกัด (มหาชน) ใช้เพื่อยับยั้งความขัดแย้งในบริษัท

ดังนั้นเองการศึกษาเรื่อง กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และอุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ จึงมีความน่าสนใจในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับอุดมการณ์ของผู้ที่ประกอบวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ ซึ่งเป็นวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนแขนงหนึ่งที่กำลังต่อสู้กับอำนาจของรัฐ และอำนาจของทุนนิยมในคราวเดียวกัน ในยุคของกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ส่งเสริมและสนับสนุนสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประกอบกับมีไม่มากนักที่จะมีนักข่าวโทรทัศน์ออกมาต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพในการนำเสนอข่าวอย่างเป็นรูปธรรม การเคลื่อนไหวของกลุ่มคัดค้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีนี้จึงน่าจะมีความเด่นชัดในเรื่องอุดมการณ์ของวิชาชีพสื่อมวลชนว่าเหตุใดจึงตัดสินใจออกมาเรียกร้องเสรีภาพในการนำเสนอข่าว

ปัญหานำวิจัย

1. อุดมการณ์วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นไปในลักษณะใด
2. กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ได้รวมกลุ่มเป็นสหภาพแรงงานไอทีวี ได้อย่างไร และดำเนินต่อไปในรูปแบบใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุดมการณ์วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี
2. เพื่อศึกษาการรวมกลุ่มเป็นสหภาพแรงงานไอทีวีของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีและอุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากข่าว บทความ คำให้การในชั้นศาล คำพิพากษา และจากการสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวจำนวน 21 คน ที่เคลื่อนไหวคัดค้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวและถูกเลิกจ้างในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

อุดมการณ์งานอาชีพ (Occupational Ideology) หมายถึง การทำงานเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนทางวัตถุ เช่น เงินเดือน สวัสดิการ เป็นต้น เพื่อเลี้ยงชีพ และครอบครัว

อุดมการณ์งานวิชาชีพ (Professional Ideology) หมายถึง การทำงานที่ตั้งใจรับใช้ประชาชนหรือสังคมโดยส่วนรวม โดยผ่านการศึกษาด้านวิชาการชั่วระยะเวลาหนึ่ง และมีองค์ความรู้ทางวิชาชีพคอยควบคุม รักษามาตรฐานจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพไว้

อุดมการณ์วิชาชีพสื่อมวลชน หมายถึง การทำงานเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารตามปรัชญาการเสนอความจริงอย่างถูกต้องเป็นไปตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ และตามหลักสิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย

กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว หมายถึง ผู้สื่อข่าว ผู้ประกาศข่าว โปรดิวเซอร์ข่าว และบรรณาธิการข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านการแทรกแซงการ

นำเสนอบริษัทก่อนการเลือกตั้ง 6 มกราคม พ.ศ.2544 จนนำไปสู่การไล่ออก และเลิกจ้าง จำนวน 21 คน ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544³

การแทรกแซงการนำเสนอบริษัท หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพในการปฏิบัติงานตามวิชาชีพของสื่อมวลชน ได้แก่ การที่ผู้สื่อข่าวไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข่าว เลือกประเด็นข่าว และออกอากาศข่าวได้ตามที่วางแผนไว้ ด้วยเหตุผลที่ไม่เข้าหลักสื่อสารมวลชน เช่น ทำให้เจ้าของกิจการเสียหายลักษณะ หรือไม่ก่อให้เกิดกำไรต่อบริษัท เป็นต้น

สหภาพแรงงานไอทีวี สหภาพแรงงานไอทีวี ซึ่งได้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2544

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเข้าใจลักษณะของอุดมการณ์ของนักข่าวโทรทัศน์ ในแง่ของวิชาชีพด้านสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง ในช่วงที่มีเหตุการณ์การแทรกแซงการนำเสนอบริษัท
2. เพื่อเข้าใจลักษณะวิธีการต่อสู้ทางวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ ซึ่งถือว่าการต่อสู้ครั้งแรกของกลุ่มวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ในประเทศไทย
3. สามารถนำผลการวิจัยเป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อประโยชน์ในการออกข้อกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญมาตรา 39 และ มาตรา 41 หรือออกกฎระเบียบในสภาวิชาชีพสื่อมวลชนว่าด้วยเรื่องสิทธิเสรีภาพของวิชาชีพในภายภาคหน้า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีคำสั่งเลิกจ้างพนักงานฝ่ายข่าวทั้งหมดจำนวน 23 คน โดยมี 21 คนที่มีส่วนร่วมในการออกแถลงการณ์ต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอบริษัท และส่วนร่วมในการก่อตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และอุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์” ผู้วิจัยกำหนดกรอบความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษาในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. สิทธิและเสรีภาพของวิชาชีพนักข่าวในประเทศไทย
  - สิทธิและเสรีภาพในการสื่อสาร
  - สิทธิและเสรีภาพของนักข่าวหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย
  - สิทธิและเสรีภาพของนักข่าวโทรทัศน์ในประเทศไทย
2. หน้าที่และความรับผิดชอบของวิชาชีพนักข่าว
3. แนวความคิดเรื่องอุดมการณ์
  - Occupational ideology
  - Professional ideology
4. แนวคิดเรื่องการบริหารในสถานีโทรทัศน์ข่าว
5. แนวคิดเรื่องสหภาพแรงงาน

1. สิทธิและเสรีภาพของวิชาชีพนักข่าวไทย

คำว่า “สิทธิ” (Right) หมายถึง อำนาจที่กฎหมายให้แก่บุคคลในอันที่จะมีเจตจำนงเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งบุคคลมุ่งประสงค์ (วัชรนา ไชยสาร, 2544 : 4) โดยสิทธินั้นมีทั้งสิทธิที่มีอยู่ในตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด และสิทธิที่กฎหมายกำหนดให้มีขึ้น ซึ่งสิทธิทั้งสองประเภทไม่มีการบังคับว่าต้องใช้สิทธินั้นเสมอไป จะใช้หรือไม่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้ที่มีสิทธิ (สกล สกลเดช, 2543 : 25 - 26) ทั้งนี้สิทธิทั้งสองประเภท มาจากลักษณะพื้นฐานแนวคิดที่แตกต่างกัน สิทธิอย่างแรกถือเป็นสิทธิธรรมชาติ (Natural Right) ซึ่งแนวความคิดนี้ถูกนำมากล่าวถึงอย่างจริงจังในช่วงยุคกลางนักปรัชญาอย่าง Rousseau เห็นว่ามีสิทธิบางประการที่มีอยู่ประจำตัวของปัจเจกชนในฐานะที่เป็นมนุษย์ ก่อนที่จะเข้าร่วมเป็นสังคม คือ สิทธิในชีวิต เสรีภาพหรืออิสรภาพจากการปกครองอันไม่ชอบธรรม และสิทธิในทรัพย์สิน เพราะมนุษย์ย่อมอยู่ในการปกครองของรัฐเพื่อให้รัฐปกป้องสิทธิเหล่านั้น สิทธิที่รัฐมีอยู่เหนือตัวปัจเจกชนตามสัญญา (Social Contract) นั้น ก็เพื่อให้รัฐคุ้มครองสิทธิเหล่านั้น ไม่ใช่ทำให้ตัวปัจเจกชนสูญเสียสิทธิเหล่านั้นไป และถ้ารัฐไม่สามารถประกันสิทธิ

ตามธรรมชาติได้ หรือคุ้มครองได้แล้ว บังคับชนก็ไม่ต้องผูกพันตามสัญญา หรือมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงรัฐบาลได้ ในขณะที่ สิทธิตามนิติธรรม (The Rule of Law) มีพื้นฐานความคิดทางนิติศาสตร์ที่เรียกร้องให้มีกระบวนการคุ้มครองสิทธิพลเรือนอย่างเป็นธรรม (วิชย ศรีรัตน์, 2543 : 1 - 4) อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญจะเป็นหลักประกันให้คุ้มครองสิทธิทั้งสองประเภทไว้

ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” (Freedom) เป็นสิทธิอย่างหนึ่งที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ ตราบเท่าที่ไม่ไปกระทบกระทั่งสิทธิของผู้อื่น (วิชย ศรีรัตน์, 2543 : 26)

สำหรับในประเทศไทย ในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 สิทธิและเสรีภาพยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ประชาชนเพิ่งจะมาตื่นตัวในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพมากเป็นพิเศษในระยะเวลาการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทั้งนี้เนื่องจากได้รับอิทธิพลของรัฐธรรมนูญต่างประเทศ และปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน เพราะมีการบัญญัติในเรื่องสิทธิและเสรีภาพมากกว่ารัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ (สกล สกลเดช, 2543 : 25) รวมไปถึงเรื่องสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนด้วย

1.1 สิทธิและเสรีภาพในการสื่อสาร

แม้เรื่องเสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) จะเป็นเรื่องที่มีการพูดถึงมาแต่ครั้งในสมัยของเอเธนส์ ซึ่งประชาชนสามารถพูดคุยเรื่องนโยบายการปกครองได้ และนักปราชญ์ที่เป็นที่รู้จักดีในช่วงนั้นคือ Plato¹ ผู้ซึ่งเชื่อว่า หากรัฐต้องการรับใช้ประชาชนอย่างจริงจังแล้ว การถกเถียงอภิปราย (discussion) ถือเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง แต่เสรีภาพในการพูดก็ยังเป็นเสรีภาพที่จำกัดในพลเมืองที่เป็นเพศชายเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันรัฐก็กำหนดกรอบของเสรีภาพในการพูดโดยการออกข้อกฎหมายบังคับ ไม่ให้พูดในเรื่องที่เป็นการให้ร้าย ดูหมิ่น และยุยงเพื่อก่อความไม่สงบ (Tedford, 1993 : 4) แต่โดยรวมแล้วเรื่องของเสรีภาพในการพูดก็ยังคงเป็นแนวคิดในเชิงอุดมการณ์ที่ตกทอดมาจนถึงยุคที่โรมเรืองอำนาจ และมีการพัฒนามาพร้อม ๆ กับอุดมการณ์การปกครองระบอบประชาธิปไตย

ในประเทศอังกฤษ ในช่วงที่สถาบันกษัตริย์และสถาบันศาสนามีความใกล้ชิดกัน และทางฝ่ายศาสนจักรเป็นฝ่ายกุมอำนาจ ความเชื่อในสังคมในช่วงนั้น เชื่อเรื่องของเทพเจ้าซึ่งจะเป็นผู้

¹ ต่อมาถูกหลงโทษถึงขั้นประหารชีวิตด้วยการตีฆ่าพิช แต่แนวคิดเรื่องการปกครองของ Plato ต่อมาได้รับการพัฒนามาจนเป็นการปกครองแบบสหพันธรัฐ

กำหนดความเป็นไปของสรรพสิ่งไว้ เสรีภาพในการพูดในยุคนี้จึงมีพัฒนาการที่เข้ามา เพราะมีเพียงเหล่าคณะสงฆ์ชั้นสูงเท่านั้นที่สามารถพูดแสดงความคิดเห็นส่วนตัวและเป็นผู้อธิบายเรื่องราว รวมไปถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ ได้ จนกระทั่งมนุษย์สามารถคิดค้นเทคนิคการพิมพ์ได้ แนวคิดต่าง ๆ จากบุคคลต่าง ๆ จึงสามารถกระจายออกไปในวงกว้างทำให้ทำให้ประชาชนได้คิดตามแนวคิดเหล่านั้น และมีความเห็นในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น ดังนั้นการปกครองในลักษณะผู้มีอำนาจเด็ดขาดจึงถูกตั้งคำถามมากขึ้น ประกอบกับในช่วงนี้มีนักคิด นักวิทยาศาสตร์ได้ค้นพบความจริงมากมาย ที่แตกต่างไปจากความเชื่อเดิม ดังนั้นสถาบันกษัตริย์และสถาบันสงฆ์จึงเริ่มไม่ได้รับความเชื่อถืออีกต่อไป การเป็นเจ้าของอำนาจจึงค่อย ๆ เปลี่ยนจากสถาบันกษัตริย์ มาสู่ประชาชนแทน คำว่า "สิทธิของบุคคล" จึงกลายเป็นคำขวัญที่ใช้อ้างเพื่อต่อสู้กับความอยุติธรรม จากกษัตริย์หรือผู้มีอำนาจปกครอง จนกระทั่งเกิดความพยายามที่จะกำหนดสิทธิต่าง ๆ ซึ่งบุคคลต้องการได้รับจากรัฐในฐานะที่พวกเขาเป็นมนุษย์ไว้เป็นมาตรฐานเดียวกัน (กุลพล พลวัน, 2538 : 26) จนเริ่มเกิดระบบการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของราษฎรเข้าไปปกครองประเทศ

Milton เป็นนักคิดในช่วงที่มีการผลักดันเปลี่ยนอำนาจอีกคนหนึ่งที่เสนอความคิดเห็นของตนผ่านบทความ แสดงทัศนะที่ไม่เห็นด้วยกับข้อปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนาบางประการ และการที่รัฐเซ็นเซอร์หนังสือก่อนการตีพิมพ์ เพราะ Milton เองก็เชื่อว่าหากประชาชนมีเสรีภาพในการพูดและการเขียนแสดงทัศนะต่อนโยบายการปกครองของรัฐ และรัฐก็ให้ความสนใจต่อความเห็นเหล่านั้น ก็จะช่วยให้รัฐดำเนินนโยบายสนองตอบความต้องการของประชาชนโดยรวมได้อย่างแท้จริง และนี่เองเป็นจุดกำเนิดประเด็นเรื่องประโยชน์สาธารณะ (public interest) (Holsinger and Dilts, 1997 : 30 - 32) นอกจากนี้เสรีภาพในการพูดยังมีการขยายสิทธิของการพูดไปยังสมาชิกรัฐสภาโดยระบุไว้ในสัญญาประชาคม (Bill of Right) ในปี ค.ศ. 1689 อย่างไรก็ตามเสรีภาพในการพูดก็ยังไม่ครอบคลุมถึงประชาชน ดังนั้นเมื่อมีประชาชน หรือหนังสือพิมพ์ออกมาวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการเมือง ก็จะถูกดำเนินคดีลงโทษ เสรีภาพในการพูดจึงอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐสภา จนราวทศวรรษที่ 1860 จากความพยายามแก้กฎหมายของคณะลูกขุน เพื่อที่จะรับรองเสรีภาพในการพูดว่าเป็นเสรีภาพอย่างหนึ่งของพลเมือง ทำให้ประชาชนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้นับแต่นั้นมา (Tedford, 1993 : 6)

ในขณะที่ในอเมริกาเมื่อครั้งเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษก็ได้นำหลักการของกฎหมายของอังกฤษมาใช้ ซึ่งรวมไปถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการปลุกระดมก่อความไม่สงบด้วย อย่างไรก็ตามแนวคิดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการปกครองก็ยังคงมีอยู่ ดังนั้นเสียงของประชาชนจึงยัง

เป็นประเด็นที่จะพิสูจน์ ดังในกรณีที่ John Peter Zenger เจ้าของนิตยสาร New York Weekly ซึ่งได้เขียนและตีพิมพ์เรื่องราวของผู้ว่าการ William Cosby ว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จนถูกฟ้องร้องในข้อกฎหมาย ดังกล่าว ด้วยการเขียนบทความว่าร้าย Cosby ทนายของ Zenger จึงสู้ในประเด็นที่ว่าบทความ ดังกล่าวเป็นความจริงหรือไม่ เพราะหากเป็นเรื่องจริงย่อมไม่ใช่การดูหมิ่นใส่ร้ายแต่อย่างใด และไม่สามารถเอาผิดกับ Zenger ในข้อหาดังกล่าวได้ และเมื่อคณะลูกขุนได้พิจารณาตามประเด็นดังกล่าว พบว่า Zenger พ้นข้อกล่าวหา และหลังจากคดีของ Zenger ก็ไม่ปรากฏว่ามี การไต่สวนในประเด็นเรื่องการปลุกระดมก่อความไม่สงบอีกในศาลอาณานิคมของอังกฤษ แต่คดีของ Zenger ก็ทำให้รัฐตระหนักถึงความสำคัญของเสรีภาพในการพูดและการเขียน โดยมีกรณี Zenger เป็นตัวอย่าง นับแต่นั้นมีความพยายามจัดระบบการเซ็นเซอร์สื่อก่อนเผยแพร่สู่ประชาชน (Holsinger and Dilts, 1997 : 34-35)

หลังจากที่อเมริกาแยกตัวออกจากประเทศอังกฤษ และรวมรัฐทั้ง 13 เข้าด้วยกันเป็นประเทศนั้น รัฐธรรมนูญฉบับแรกก็ยังไม่ได้กล่าวถึงเสรีภาพของปัจเจกบุคคลแต่อย่างใด แต่จะเป็นสาระเกี่ยวกับลักษณะการแบ่งอำนาจเพื่อปกครองประเทศ จนต่อมามีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ Jame Madison ได้เสนอญัตติ 12 ข้อต่อสภาผู้แทนราษฎร ที่ว่าด้วยเรื่องของเสรีภาพต่างๆ อาทิ เสรีภาพในการการนับถือศาสนา เสรีภาพในการสื่อสาร เป็นต้น และเรื่องก็สามารถผ่านรัฐสภาได้ในที่สุดเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม ค.ศ. 1789 และประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1791 (Tedford, 1993 : 25)

เนื่องจากกลุ่มบุคคลที่ร่างรัฐธรรมนูญมีความเชื่อที่ว่า ประชาชนจะสามารถแก้ปัญหาในสังคมได้โดยการพูดคุยถกเถียงอภิปรายกันเพื่อหาทางออกที่ทุกคนยอมรับในวิธีการดังกล่าวได้ เพราะฉะนั้นเสรีภาพในการพูด รวมไปถึงเสรีภาพของสื่อจึงเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ กับประชาชน ดังนี้เอง เสรีภาพในการพูดจึงถูกนำมาไว้ในมาตราแรกของรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา

"Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances"

อย่างไรก็ดีแนวคิดนี้จะเป็นจริงได้ก็ต่อเมื่อประชาชนต่างตระหนักถึงความสำคัญของเสรีภาพในการพูดอย่างแท้จริง แต่ก็มีได้หมายความว่า จะไม่มีกรอบของเสรีภาพในการพูดเสียเลย เพราะในทัศนะของ Blackstone มองว่ารัฐก็ยังสามารถเอาผิดกับผู้ที่จะพูดให้ร้าย หมิ่นประมาทผู้อื่น หรือก่อความไม่สงบ ยุยงให้เกิดกบฏได้ (Holsinger and Dilts, 1997 : 37-42)

และตั้งแต่มีมาตราที่ 1 แห่งรัฐธรรมนูญข้อนี้ สหรัฐอเมริกาก็เกิดกรณีพิพาทระหว่างรัฐกับสื่อหลายครั้ง อย่างในคดีระหว่าง New York Times กับ Sullivan ในปี ค.ศ. 1964 ซึ่งยังเป็นช่วงที่สหรัฐอเมริกายังมีการเหยียดสีผิว หนังสือพิมพ์ New York Times ได้ลงบทความพาดหัวว่าในทำนองที่ให้รัฐควรให้ความสนใจกับเสียงที่ดั่งขึ้น เมื่อเกิดกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสลายกลุ่มนักศึกษาวิทยาลัยอลาบามาที่รวมตัวกันคัดค้านการเลือกปฏิบัติ และไม่อำนวยความสะดวกในการบริการเรื่องสาธารณูปโภคของรัฐต่อชาวแอฟริกัน-อเมริกัน โดยเนื้อหาข้างอ้างถึงการต่อสู้อย่างสงบของ Dr. Martin Luther King ที่ต้องเผชิญกับการถูกจับกุมหลายครั้ง และสูญเสียสมาชิกในครอบครัว ในคดีนี้มี Sullivan L. B. เป็นตัวแทนของรัฐ เป็นโจทก์กล่าวหาว่าหนังสือพิมพ์ New York Times ลงข้อความที่ไม่เป็นจริง และเป็นการใส่ร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเมื่อพิจารณาคดีในศาลด้วยกฎหมายของรัฐอลาบามา ปรากฏว่า หนังสือพิมพ์ New York Times เป็นฝ่ายแพ้คดี เพราะทนายฝ่ายโจทก์อ้างว่าข้อความที่ลงนั้นเป็นโฆษณา ไม่ใช่ข่าว เพราะมีการจ่ายค่าโฆษณาในการลงบทความดังกล่าว² แต่เมื่ออุทธรณ์และใช้ตัวบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ปรากฏว่ามีการตีความหมายในมาตราที่ 1 แห่งรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาใหม่ โดยมองว่าการโฆษณาเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ประชาชนสามารถเข้ามาใช้สื่อเพื่อแสดงความคิดเห็นของตนได้ อีกทั้งเรื่องนี้เป็นประเด็นสาธารณะจึงควรเปิดกว้างให้สังคมรับรู้และร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ในเนื้อหาข่าว ส่วนในประเด็นที่เป็นการลงข่าวที่ใส่ร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ทางโจทก์ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าทางหนังสือพิมพ์ New York Times จงใจลงข่าวเพื่อให้ร้ายต่อเจ้าหน้าที่รัฐโดยที่ทางหนังสือพิมพ์เองก็ทราบข้อความที่ลงนั้นไม่เป็นความจริง ซึ่ง Sullivan ก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ หนังสือพิมพ์ New York Times จึงเป็นฝ่ายชนะคดีในที่สุด (Holsinger and Dilts, 1997 : 149-154)

ภาพโดยรวมของพัฒนาการของเสรีภาพในการพูดจะเห็นได้ว่าแม้ผู้ปกครองจะเปลี่ยนจากสถาบันกษัตริย์และสถาบันศาสนา มาเป็นประชาชนปกครองกันเองโดยผ่านระบบการเป็นตัวแทนแล้วก็ตาม เสรีภาพในการพูดก็ยังคงตกอยู่ในมือของผู้ที่เป็นผู้ปกครอง เพราะเสรีภาพในการพูด

² เคยมีคำพิพากษาในปี ค.ศ. 1942 ว่ามาตราที่ 1 แห่งรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ไม่ครอบคลุมไปถึงการโฆษณา

สามารถก่อให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มบุคคล ซึ่งทางฝ่ายปกครองจะมองว่าเป็นกลุ่มที่สร้างความไม่สงบสุขในสังคม และยากที่จะปกครองกลุ่มคนเหล่านี้ อย่างไรก็ตามก็ถือว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ให้เชื่อในเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมืองนั้นก็ยังมีความพัฒนาการต่อไป

หลังการปฏิวัติสหรัฐอเมริกา และการปฏิวัติฝรั่งเศส แนวคิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล กลายมาเป็นแนวคิดสำคัญ ซึ่งต่อมารู้จักกันในชื่อแนวคิดเสรีนิยม และได้ถูกถ่ายทอดเป็นเสรีประชาธิปไตย เมื่ออุดมการณ์ทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยเริ่มแพร่ขยายไปนานาประเทศ แต่ละประเทศก็ให้ความสำคัญกับสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคลต่อหน้ากฎหมาย อาทิ สิทธิทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม อันได้แก่ สิทธิที่จะมีอาหารกิน มีบริการสาธารณสุข เป็นต้น และรับรองสิทธิทางการเมือง อันได้แก่ เสรีภาพในการสมาคม เสรีภาพในการพูด เป็นต้น (สมเกียรติ วันทะนะ, 2544 : 181-182) นอกจากนี้การกระจายของแนวคิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคยังถือเป็นการแพร่กระจายของเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามธรรมชาติ หรือสิทธิมนุษยชน³ อีกด้วย (ไชยันต์ ไชยพร, 2544 : 145)

คำว่า "สิทธิมนุษยชน" จึงประกอบไปด้วยสิทธิแบบต่าง ๆ ที่ ครอบคลุมการดำรงอยู่ของมนุษย์เพื่อ "ชีวิตที่ดี" ใน "สังคมที่ดี" สามารถระบุได้ 3 ประการ คือ สิทธิในชีวิต (การมีชีวิตอยู่และได้รับความคุ้มครองภัย), สิทธิในการยอมรับนับถือ (บุคคลพึงปฏิบัติต่อกันด้วยความยอมรับกันและกัน ตระหนักถึงศักดิ์ศรี อันเสมอภาคเท่าเทียมกัน) และสิทธิในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเองตามแนวทางที่ชอบธรรม (คณะกรรมการประสานองค์กรเอกชนพัฒนาชนบทภาคอีสาน, 2540 : 118 - 119) ดังนั้นมนุษย์จึงต้องมีสิทธิในปัจจัยที่เป็นหนทาง หรือเครื่องมือในการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การได้รับส่วนแบ่งจากทรัพยากร และการมีส่วนร่วมทางการเมือง (วิชัย ศรีรัตน์, 2543 : 2)

ในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ว่าด้วยข้อกำหนดต่าง ๆ เป็นหลักกว้าง ๆ ที่มีความเชื่อมั่นร่วมกันในสถานะและวิถีทางดำรงอยู่ของมนุษย์ และประเทศไทยก็ได้ร่วมรับรอง ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ด้วย แต่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนก็ไม่ได้มีฐานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ จึงไม่มีผลบังคับใด ๆ ต่อประเทศที่รับรองปฏิญญาฉบับนี้

³ เป็นคำที่ใช้แทนคำว่า สิทธิธรรมชาติ (Natural Right) เกิดขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 พร้อม ๆ กับการจัดตั้งองค์การสหประชาชาติ (วิชัย ศรีรัตน์, 2543 : 2)

สำหรับสิทธิและเสรีภาพในเรื่องความเชื่อ การแสดงความคิดเห็น ตลอดจนการแสวงหา การรับ และการถ่ายทอดความคิดและข้อมูลต่าง ๆ มีการบัญญัติไว้ในข้อ 19 ของปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ดังนี้

" ทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งความเชื่อ และในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในข้อนี้ หมายรวมถึงสิทธิในการยึดถือความเชื่อและความคิดเห็นโดยไม่ถูกแทรกแซงใด ๆ และรวมถึงสิทธิในการแสวงหา รับ ถ่ายทอดความคิดและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยไม่จำกัดประเภท และไม่จำกัดพรมแดนทางภูมิศาสตร์ "

(ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, ข้อ 19)

ต่อมาสหประชาชาติได้ให้ความรับรองกติกาสากลว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เพื่อใช้เป็นกติการะหว่างประเทศ โดยมีเนื้อหาที่ขยายความของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งประเทศในภาคีต้องปรับรัฐธรรมนูญของตนให้สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศดังกล่าว

และสิทธิทางการเมืองอย่างหนึ่งที่ระบุในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมืองคือ สิทธิในการสื่อสาร ซึ่งบัญญัติไว้ในข้อ 19 (2) ว่า

" บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับ และกระจายข่าวสารและความคิดเห็นทุกรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ไม่ว่าด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ในรูปศิลปะหรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ประสงค์ "

นอกจากนี้บทความเรื่อง Rights and Freedoms ในเอกสาร The Right to Communicate : A Status Report ขององค์การยูเนสโกได้จำแนกประเภทของสิทธิและเสรีภาพในด้านการสื่อสารที่สำคัญ 4 ด้านคือ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2544 : 295 - 296)

1. สิทธิในด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Rights) เน้นสิทธิของปัจเจกบุคคลและสื่อมวลชนในการแสดงความคิดเห็นและการได้ตอบในการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งการเข้าถึงแหล่งข้อมูล

2. สิทธิในด้านได้รับการคุ้มครอง (Protection Rights) เน้นสิทธิของปัจเจกบุคคลจะไม่ถูกละเมิดในทางส่วนตัว หรือถูกกล่าวโทษจากสื่อ หรือถูกเลือกปฏิบัติจากสื่อ

3. สิทธิของกลุ่มบุคคล องค์กร และชุมชน (Collective Rights) เน้นสิทธิที่เชื่อมโยงด้านสิทธิมนุษยชน ด้านการนับถือศาสนา ภาษา วัฒนธรรม การพัฒนาตนเองและชุมชนและความเสมอภาคในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ

4. สิทธิในการมีส่วนร่วม (Participation Rights) เน้นสิทธิในการมีส่วนร่วมตัดสินใจทางการเมืองและสังคม และในทางวัฒนธรรมในชุมชนของตนและในสังคมโลก

แม้ว่าเรื่องสิทธิการสื่อสารจะเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศแล้วก็ตาม แต่สิทธิการสื่อสารกลับตกเป็นของกลุ่มคนแค่เพียงบางกลุ่มเท่านั้น ปัญหานี้เกิดขึ้นทั้งในระดับโลกและระดับในประเทศ กล่าวคือ ในกรณีระดับโลก เคยมีกรณีของความพยายามของกลุ่ม 77 หรือ Group 77 ซึ่งได้แก่ กลุ่มประเทศโลกที่สามในแอฟริกา ละตินอเมริกา และเอเชียใต้ ที่รวมกลุ่มกันใช้เวทีองค์การสหประชาชาติในที่ประชุมว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (UNCTAD-United Nations Conference on Trade and Development) เพื่อจัดระเบียบข่าวสารของโลกเสียใหม่ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในด้านข่าวสารด้านหนึ่ง และเพื่อเปลี่ยนทิศทางการสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศให้ยุติธรรมมากขึ้น เพราะในปัจจุบันพบว่าเกิดระบบผูกขาดในโครงสร้างข่าวสารและการสื่อสารระหว่างประเทศ แต่ก็มักไม่ได้รับความร่วมมือนักโดยเฉพาะจากสหรัฐอเมริกาประเทศซึ่งได้เปรียบทั้งในด้านเทคโนโลยีด้านการสื่อสารและเศรษฐกิจ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2544 : 266 - 268)

แม้แต่ในประเทศไทยเอง เสถียร เขยประทับ (2536 : 300) ได้ศึกษาสื่อมวลชนกับการพัฒนาประเทศเน้นเฉพาะประเทศไทยก็พบว่า การไหลของข่าวสารในประเทศไทยเป็นไปอย่างไม่สมดุลระหว่างเมืองและชนบท ข่าวสารจำนวนมากไหลจากกรุงเทพฯ ไปยังต่างจังหวัด และจากตัวเมืองไปยังหมู่บ้าน เนื้อหาที่สื่อมวลชนนำเสนอไม่เกี่ยวข้องกับหรือเป็นประโยชน์ต่อประชาชนที่ยากไร้ แต่เกี่ยวข้องกับหรือเป็นประโยชน์ต่อประชาชนที่มีอำนาจการซื้อซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเมือง นำเสนออัตวิบริโภคนิยมให้แก่ประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่มีเงินจับจ่ายเพียงเล็กน้อย

กรณีดังกล่าวจะเห็นได้ชัดว่าปัญหาของสิทธิของการสื่อสาร ทั้งในระดับโลกและระดับประเทศมีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ ความไม่ทัดเทียมกันในการเข้าถึงช่องทางการสื่อสาร การต่อสู้จึงเกิดขึ้นมาเป็นระยะดังจะเสนอรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

สาเหตุที่สิทธิการสื่อสารเป็นประเด็นที่มักถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นบ่อย ๆ เพราะในระบอบประชาธิปไตยที่หมายถึง การปกครองโดยประชาชนนั้น ย่อมเป็นสิทธิของปัจเจกบุคคลในฐานะพลเมืองที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร และแสดงความคิดเห็นเรื่องต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นช่องทางหนึ่งที่ปัจเจกบุคคลจะมีส่วนร่วมในการปกครองได้อย่างเสรีตราบเท่าที่ไม่ไปล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นเองที่เชื่อมโยงกับเสรีภาพของสื่อมวลชน กล่าวคือ สื่อมวลชนเป็นคนกลางระหว่างปัจเจกบุคคลและอำนาจรัฐในการสื่อสารข้อคิดเห็น หรือข้อขัดแย้งต่าง ๆ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, บรรณาธิการ, 2545 : 4)

McQuail (1983) ได้เสนอหน้าที่ของสื่อมวลชนตามทฤษฎีสื่อมวลชนประชาธิปไตย ว่าควรมีลักษณะดังนี้

1. ประชาชน และกลุ่มต่างๆ ต้องมีสิทธิที่จะเข้าถึงสื่อ (right of access) และสิทธิในการสื่อสาร (right to communication) และสิทธิที่สามารถใช้สื่อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองได้
2. องค์กร และเนื้อหาในสื่อไม่ได้ตกอยู่ในการควบคุมของรัฐ และการรวมศูนย์ทางการเมือง
3. กลุ่ม องค์กร และชุมชนระดับท้องถิ่นควรเป็นเจ้าของสื่อเองได้
4. สื่อควรมีขนาดเล็ก และสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ (interactive) คือมีรูปแบบของการมีส่วนร่วม และเป็นสื่อที่เน้นความเป็นมืออาชีพ
5. สื่อมีความสัมพันธ์กับความต้องการของสังคม และมีการควบคุมดูแลโดยนักวิชาชีพทางด้านสื่อสารมวลชน

สอดคล้องกับ Murdock Graham (1997, อ้างในวิภา อุตมพันธ์, 2544 : 172-178) ที่ชี้ว่าตามหลักของการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมแล้ว สื่อจะต้องมองผู้รับสารหรือประชาชนเป็นพลเมือง มิใช่ผู้บริโภค ซึ่งด้านสิทธิเสรีภาพ ต้องประกอบไปด้วย

1. มีสิทธิและโอกาสในการเป็นพลเมืองที่จะรับรู้ข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน
2. มีสิทธิที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและชุมชนในการดำรงอยู่ และปกครองตัวเอง อันจะทำให้ทราบถึงอัตลักษณ์ของตนเองโดยมองจากการเชื่อมโยงตนเองกับสังคม
3. มีสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์อย่างเป็นอิสระ

ด้วยเหตุนี้เองสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนจึงแยกไม่ออกจากสิทธิเสรีภาพของสามัญชนหรือประชาชนพลเมืองในระบบประชาธิปไตย เพราะรากฐานอำนาจของสื่อมวลชนจะตั้งอยู่บนหลักการสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งสื่อมวลชนเป็นผู้ทำหน้าที่เสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบรัฐบาล ตลอดจนหน่วยงานของรัฐแทนประชาชน จึงเท่ากับเป็นผู้ใช้สิทธิเสรีภาพแทนประชาชน (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, บรรณาธิการ, 2545 : 5)

สำหรับประเทศไทยนับตั้งแต่มีรัฐธรรมนูญตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา รัฐธรรมนูญที่ถือว่าได้รับรองเสรีภาพด้านสื่อมวลชนอย่างมาก คือ รัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. 2492 ในมาตรา 35 โดยให้เสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การโฆษณา การห้ามปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์ ไม่ต้องส่งเรื่อง หรือข้อความให้เจ้าหน้าที่ตรวจการพิมพ์ และรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2517 ที่ระบุไว้ใกล้เคียงกัน โดยส่วนที่เพิ่มเติมคือ ในเรื่องของเจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ของเอกชน รัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจจะกระทำมิได้ ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญฉบับนี้เกิดไล่เลี่ยกับการทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ จึงได้นำเอาหลักสิทธิมนุษยชนมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย (หยุด แสงอุทัย 2491, อ้างในธวัชชัย สันคติประภา, 2537 : 167)

ส่วนรัฐธรรมนูญที่ถือได้ว่ารับรองเสรีภาพของสื่อมวลชนน้อย กล่าวคือ มักเป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นหลังมีการปฏิวัติยึดอำนาจ คณะบุคคลผู้ยึดอำนาจจึงใช้เหตุผลในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนและประชาชน รัฐธรรมนูญในลักษณะนี้ คือ รัฐธรรมนูญฉบับปีพ.ศ. 2502, 2515 ส่วนรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2519 (ชั่วคราว) และ 2520 ไม่ได้กล่าวถึงสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เลย (ธวัชชัย สันคติประภา, 2537 : 172)

ปัจจุบันเมื่อประเทศไทยได้พัฒนาจากประชาธิปไตยแบบมีประชาชนใช้อำนาจผ่านตัวแทน (Representative Democracy) มาสู่ประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

(Participatory Democracy) จนเกิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540⁴ และรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็ได้ให้ความสำคัญแก่สิทธิและเสรีภาพในด้านข่าวสารข้อมูลมากขึ้น

ประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง⁵ (Participatory Democracy) นี้จึงอาจกล่าวได้ว่า หมายถึง การกำกับ ตรวจสอบพฤติกรรมของนักการเมือง หรือมีส่วนแสดงความคิดเห็น หรือเข้าไปดูแลการออกนโยบายของรัฐและนักการเมือง ซึ่งนักการเมืองเหล่านี้เป็นผู้ที่ได้อำนาจมาจากประชาชนนั่นเอง (อนเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2544 : 7)

การรับรองสิทธิและเสรีภาพในด้านข้อมูลข่าวสารจึงเห็นได้ชัดในบทบัญญัติบางมาตราในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 โดยสิทธิและเสรีภาพในส่วนของราษฎร อาทิเช่น สิทธิรับทราบข้อมูลข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการท้องถิ่น (มาตรา 58), สิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลก่อนการอนุญาตหรือดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้ส่วนเสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น (มาตรา 59) เป็นต้น

ทั้งนี้รัฐธรรมนูญจึงต้องรับรองสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้เช่นกัน เพื่อให้สามารถทำหน้าที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารได้อย่างถูกต้องครบถ้วนให้แก่ประชาชน ดังในมาตรา 39 ที่รับรอง

⁴ รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ใช้กฎหมายเป็นตัวตั้งแล้วให้การใช้สิทธิของประชาชนเป็นตัวตาม แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันถือเอาสิทธิมนุษยชนเป็นตัวตั้งใช้กฎหมายเป็นตัวตาม ดังนั้นกฎหมายใดขัดต่อหลักการแห่งสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญย่อมใช้บังคับไม่ได้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติให้บุคคลสามารถยกเอาสิทธิตามรัฐธรรมนูญขึ้นกล่าวอ้างในศาลได้ (วิชัย ศรีรัตน์, 2543 : 22)

⁵ มีประเด็นการมีส่วนร่วมในการปกครองสามารถแยกออกเป็น 4 กลุ่มคือ 1. บทบัญญัติในด้านสิทธิเสรีภาพ อาทิ เสรีภาพในการรวมกลุ่ม (มาตรา 45), เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ (มาตรา 49), การยอมรับสิทธิชุมชน (มาตรา 46 และ 56), สิทธิในการแสดงความคิดเห็นตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (มาตรา 59) และสิทธิในการฟ้องหน่วยราชการและองค์กรของรัฐ (มาตรา 62) 2. บทบัญญัติในด้านแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ อาทิ การส่งเสริมและการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย (มาตรา 59), การมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล (มาตรา 79) การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง เป็นต้น 3. บทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการนิติบัญญัติ อาทิ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น (มาตรา 287) และร่างกฎหมาย (มาตรา 170) 4. บทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อาทิ สิทธิในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ (มาตรา 76), สิทธิในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูง (มาตรา 304) (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2544 : 30-31)

สิทธิของปัจเจกบุคคลในการสื่อสาร และมาตรา 41 ที่รับรองสิทธิของนักสื่อสารมวลชนให้มีเสรีภาพไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับกฏที่สังกัด (ในที่นี้ผู้วิจัยขอยกมาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับนักข่าวโทรทัศน์)

มาตรา 39 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การนำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่น ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้ ”

มาตรา 41 บัญญัติว่า

“ พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าว และแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดทางรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ใต้อำนาจของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง ”

1.2 สิทธิและเสรีภาพของนักข่าวหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย

ตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีหนังสือพิมพ์ ในช่วงรัชกาลที่ 4 โดยส่วนใหญ่เป็นของมิชชันนารี เพื่อเผยแพร่คำสอนคริสต์ศาสนา แต่ก็มีข่าวที่เกี่ยวกับสินค้า การร้องทุกข์ของราษฎร และมีการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองบ้าง แต่ก็ยังไม่ได้รับการตอบรับจากประชาชนนัก เพราะคนไทยโดยส่วนใหญ่ยังไม่รู้หนังสือ ซึ่งส่งผลให้หนังสือพิมพ์ที่มีอยู่ประมาณ 6 ฉบับขาดทุน ทำให้แต่ละฉบับเปิดกิจการได้เฉลี่ยฉบับละ 1 ปีเท่านั้น อย่างไรก็ตามก็ตีวิชาชีพนักข่าวก็ได้เกิดขึ้น เพราะในครั้งนั้นยังไม่มีธรรมเนียมการให้ข่าว จึงเป็นหน้าที่ของหนังสือแต่ละฉบับต้องไปหาข่าวเอง ในช่วงแรกพระมหากษัตริย์ก็ทรงพอพระทัยกิจการหนังสือพิมพ์อยู่บ้าง แต่มากระยะหลังทางราชสำนักเองก็มิได้วางใจที่จะให้ชาวต่างชาติเขียนเรื่องของคนไทยเพียงฝ่ายเดียว ประกอบกับต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเริ่มไม่พอพระทัยที่ประชาชนส่งข้อเดือดร้อนไปลงหนังสือพิมพ์แทนที่จะถวายฎีกา แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้ เพราะเจ้าของหนังสือพิมพ์เป็นชาวต่างประเทศซึ่งได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายอยู่ พระองค์จึงออกเอกสารที่เป็นสิ่งพิมพ์ของทางราชการที่ออกโดยคนไทยฉบับแรกคือ *ราชกิจจานุเบกษา* มีจุดประสงค์หลักเพื่อคอยแก้ข่าวที่ลงคลาดเคลื่อนไป อันแสดงถึงการยังไม่ยอมรับบทบาทของหนังสือพิมพ์

ครั้งมาถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หนังสือพิมพ์มักเป็นของเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ชาวที่ลงก็จะจะเป็นข่าวของทางราชการ ความรู้ทางวิทยาการด้านต่าง ๆ และบทความที่แปลจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ แม้แต่ทหารเองก็มีการออกหนังสือพิมพ์ คือ *ยุทธโภช* (พ.ศ. 2436) แต่เมื่อถึงสมัยปลายรัชกาลที่ 5 เริ่มมีสามัญชนออกหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เป็นผู้ริเริ่มคือ *เทียนวรรณ* (ต.ว.ส. วัฒนนาโ) บรรณารักษ์และเจ้าของหนังสือพิมพ์ *ดุสิตวิภาคนกกิจ* (พ.ศ. 2545-2549) เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับบ้านเมืองโดยตรงไปตรงมา ทำหน้าที่เสมือนตัวแทนประชาชนในการตรวจสอบพฤติกรรมของรัฐบาล รวมไปถึงเรียกร้องให้มีการปกครองโดยแบบรัฐสภา เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ทำทนายมากในขณะประเทศสยามยังปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และเทียนวรรณ ถือเป็นนักโทษการเมืองคนแรกในสายการทำหนังสือพิมพ์ (ราเชนทร์ วัฒนปริชากุล, ม.ท.ป.: 297) ที่ถูกจำคุกเนื่องจากเขียนฎีการ้องทุกข์ให้ราษฎรคนหนึ่งโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงมหาดไทย นักหนังสือพิมพ์อีกคนหนึ่ง คือ *กุหลาบ ดุษณานนท์* (กศร. กุหลาบ) บรรณารักษ์และเจ้าของหนังสือพิมพ์ *สยามสุนทรวิภาท*

⁶ ประเทศไทยมีแท่นพิมพ์ใช้ในสมัยรัชกาลที่ 3 สำหรับหนังสือพิมพ์ฉบับแรก คือ บางกอกเรคคอร์ดเดอร์ (Bangkok Recorder) ของหมอบรัดเลย์มีขึ้นในรัชกาลที่ 4

พิเศษ (พ.ศ. 2440) โดยเน้นไปเรื่องความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและโบราณคดีมากกว่าชาวที่เกิดจากเหตุการณ์ประจำวัน แต่เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อนักหนังสือพิมพ์ในรุ่นต่อ ๆ มา

เมื่อเข้าสู่สมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การทำหนังสือพิมพ์เริ่มเป็นที่นิยม ประชาชนเองก็ให้ความสนใจอ่านหนังสือพิมพ์มากขึ้น ในช่วงนี้จึงมีหนังสือพิมพ์กว่า 100 ฉบับ ดังนั้นเองการวิพากษ์วิจารณ์การเมืองก็แพร่หลายไปด้วย ชาวที่เป็นลักษณะชาวแบบสืบสวนสอบสวน (Investigative Reporting) ก็มีให้เห็นหนาตาขึ้น ซึ่งมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลในการทำงานของข้าราชการบางคน หรือเกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาในคดีที่มีข้าราชการเกี่ยวข้อง ซึ่งบ่อยครั้งที่นักหนังสือพิมพ์ถูกฟ้องร้อง แต่ก็มีบางกรณีศาลยกฟ้องฐานหมิ่นประมาท เพราะหนังสือพิมพ์จะต้องทำหน้าที่เพื่อสาธารณประโยชน์เป็นที่ตั้ง มิได้มีเจตนาเป็นอย่างอื่น (สมหมาย ปาริจฉัตต์, 2543 : 63) อันแสดงถึงเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ได้รับการรับรองในระดับหนึ่ง

แม้ในสมัยนั้นรัฐบาลออกพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2465 ขึ้นมา แต่ข้อกำหนดในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เน้นไปในเรื่องการขออนุญาตการจัดตั้งโรงพิมพ์เท่านั้น ยังไม่ใช่บังคับดูแลในเรื่องการออกหนังสือพิมพ์และสิทธิของบรรณาธิการ (พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2520 : 22) การควบคุมหนังสือพิมพ์จึงไม่เข้มงวดนัก อีกทั้งฝ่ายรัฐบาลเองมีหนังสือพิมพ์ที่ออกโดยพระคลังข้างที่ คือ หนังสือพิมพ์ไทย (พ.ศ. 2451) นอกจากจะเสนอข่าวและความเห็นของฝ่ายปกครองแล้ว ยังเป็นพื้นที่ของพระมหากษัตริย์ที่ทรงใช้ได้ตอบหนังสือพิมพ์ของราษฎรโดยใช้หลักเหตุผลด้วยในนามของ *อัสวาทู* และ *รวมจิตติ* ถือได้ว่าเป็นมาตรการตอบโต้ที่นักหนังสือพิมพ์ในสมัยนั้นยอมรับได้ และมองว่าเป็นบรรยากาศเริ่มต้นของประชาธิปไตย

จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ของไทยตั้งแต่ในสมัยรัชการที่ 4 จนถึงรัชการที่ 6 มีพัฒนาการมาจากการเสนอข่าวส่วนใหญ่เป็นข่าวจากฝ่ายปกครอง ต่อมาข่าวเกี่ยวกับราษฎรมีมากขึ้น เหตุผลหนึ่งคือเจ้าของ และบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รุ่นต่อมาเป็นสามัญชน และได้รับการศึกษาข่าวและบทความเกี่ยวกับความคิดเห็นในการปกครอง การเปิดโปงพฤติกรรมของข้าราชการล้วนมีมากขึ้น รัฐบาลจึงเริ่มออกกฎระเบียบมาควบคุมหนังสือพิมพ์ ในขณะที่ทางฝ่ายราชสำนักเองก็ออกหนังสือพิมพ์เพื่อตอบโต้ข้อกล่าวหาต่าง ๆ ที่หนังสือพิมพ์ฝ่ายราษฎรลงข่าวด้วย นักข่าวหนังสือพิมพ์ในระยะนี้แม้จะมีการฟ้องร้องจากบุคคลที่ตกเป็นข่าวอยู่บ้าง แต่โดยส่วนใหญ่จะถูกยกฟ้อง มีเป็นส่วนน้อยที่ถูกตัดสินให้จำคุก

ต่อมาในรัชกาลที่ 7 ประเทศไทยประสบปัญหาเรื่องเศรษฐกิจจากการเข้าร่วมสงครามโลก พื้นที่บนหน้าหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับจึงถูกใช้ในการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายรักษาดุลยภาพ⁷ และการทำงานของรัฐบาล อีกทั้งเสนอทางเลือกใหม่คือระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมากขึ้น ประกอบกับนักหนังสือพิมพ์ในช่วงนี้เป็นปัญญาชนที่กลับมาจากต่างประเทศส่วนหนึ่งจึงนำแนวคิดอย่างตะวันตกเข้ามาด้วย เมื่อหนังสือพิมพ์โดยส่วนใหญ่เสนอข่าวแต่ในแง่ลบก็ส่งผลในเรื่องลดทอนความน่าเชื่อถือในฝ่ายปกครอง โดยเฉพาะบทความเลือดกับเหล็กของหนังสือพิมพ์สยามรีวิว ที่กล่าวถึงเรื่องการทำรัฐประหารคือผู้ปกครองแผ่นดินอย่างแท้จริง และการยกเลิกการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่จบลงด้วยการลอบปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ดังที่เกิดขึ้นในประเทศรัสเซีย บทความนี้ส่งผลให้ โฟวาทอง⁸ และหนังสือพิมพ์ไทยซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลเขียนได้ตอบในทำนองที่ไม่เห็นด้วยหากประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงการปกครองตามแฟชั่นทางตะวันตก (พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2520 : 29) และหากเกิดข้อผิดพลาดในการเปลี่ยนแปลงประเทศจะยิ่งเสียหาย แต่การทำหนังสือพิมพ์โดยส่วนใหญ่ลงข่าวเช่นนี้อย่างต่อเนื่องจึงถือเป็นการปูพื้นฐานให้ประชาชนผู้อ่านได้เข้าใจ และเห็นข้อดีของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่จะสามารถแก้ไขสภาพบ้านเมืองที่เป็นอยู่ได้

ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงประกาศเลิกใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสารการพิมพ์ พ.ศ. 2465 แล้วประกาศใช้ พระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสารและหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2470 แทน โดยได้กำหนดถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นบรรณาธิการ การห้ามลงข่าว/บทความต่างประเทศที่อาจสร้างความเสียหายแก่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อควบคุมหนังสือพิมพ์มิให้ลงข่าวหรือบทความได้ตามอำเภอใจ ในช่วงนี้ทำให้เกิดกลุ่มข้าราชการและประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองกลุ่มหนึ่ง หรือที่เรียกว่าฝ่ายนิยมกษัตริย์ และกลุ่มที่เห็นด้วยกับการที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือที่เรียกว่าฝ่ายนิยมระบอบใหม่ชัดเจนขึ้น แต่หนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับโดยเฉพาะที่เป็นบรรณาธิการเป็นสามัญชนมิได้โอนอ่อนต่อกฎหมายฉบับดังกล่าวแต่อย่างใด กลับเป็นการกระตุ้นให้ลงข่าวเกี่ยวกับการเรียกร้องการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น และกลายเป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วย หนังสือพิมพ์ที่เป็นของรัฐก็ไม่อาจต้านกระแสความต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้

⁷ การลดค่าใช้จ่ายของรัฐโดยการตัดเงินเดือนส่วนพระองค์ การปลดข้าราชการ แต่ปรากฏว่ามีการบรรจุข้าราชการใหม่ที่เป็นเจ้าเข้าทำงานแทน อีกทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ยังนิยมใช้สินค้าจากต่างประเทศ

⁸ คาดว่าเป็นนามแฝงของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือเป็นเจ้านายชั้นสูง (เอก วิสฤต, อ้างในพรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2520 : 30)

จนเมื่อประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยเพียงช่วงเพียงข้ามคืนในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ในยุคนี้แม้จะมีนักเขียนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มคนหนุ่ม กลุ่มศักดินาเดิม กลุ่มทุนทหาร กลุ่มสังคมนิยมใหม่ แต่สภาพของหนังสือพิมพ์โดยรวมถูกกดขี่ภายใต้กฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ โดยทันที โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์อย่าง หนังสือพิมพ์*ประชาชาติ* ซึ่งถือเป็นแหล่งรวมของนักหนังสือพิมพ์ เช่น กุหลาบ สายประดิษฐ์, มาลัย ชูพินิจ, ตระกูลทองนิมิตร เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากนายกรัฐมนตรีคนแรก พระยามโนปกรณนิติธาดาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2475 และตั้งกองโฆษณาการขึ้นเพื่อบังคับให้ต้องมีการตรวจข่าวราชการ ทหาร และต่างประเทศก่อนตีพิมพ์ อีกทั้งให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการถอนใบอนุญาตปิดโรงพิมพ์ได้¹⁰ ทั้งนี้เพื่อรักษาเสถียรภาพของคณะราษฎรด้วยความหวาดระแวงว่าฝ่ายนิยมกษัตริย์จะให้หน้าหนังสือพิมพ์ผิงก่าสั่งยึดอำนาจคืน รวมไปถึงข่าวของบุคคลในคณะราษฎรฝ่ายหัวก้าวหน้า¹¹ ซึ่งเริ่มมีความเห็นขัดแย้งกับพระยามโนปกรณนิติธาดา การจำกัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ของพระยามโนปกรณนิติธาดาส่งความไม่พอใจแก่นักหนังสือพิมพ์อย่างมาก เพราะทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถถ่ายทอดข่าวสารไปสู่ประชาชนได้อย่างสมบูรณ์ ประกอบกับมีหนังสือพิมพ์บางฉบับถูกปิดฐานลงบทความอันมีผลเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนเพราะปรับตัวตามนโยบายของพระยามโนปกรณนิติธาดาไม่ทันหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ก็ลงข่าวคัดค้านนโยบายดังกล่าว (ธวัชชัย สันคิตติประภา, 2537 : 73 -75)

อันที่จริงในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2475 เรื่องเสรีภาพในการพูด การเขียน การโฆษณา ก็มีบัญญัติไว้แล้วในมาตรา 14 แต่ปรากฏว่ารัฐบาลมีคำสั่ง สั่งห้ามการลงข่าวบางประเภท ตลอดจนการตรวจข่าวอย่างเข้มงวด เหล่านี้หนังสือพิมพ์ก็จะลงข่าวรายงานประชาชนว่า รัฐได้ลิดรอนเสรีภาพและสิทธิการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ อีกทั้งยังร่วมมือกันร้องเรียนไปยังรัฐมนตรีมหาดไทย (พรภิรมณ์ เขียมธรรม, 2520 : 57-58) เหตุการณ์ครั้งนั้นสะท้อนภาพออกมาชัดเจนว่า รัฐบาลที่ร่วมกระทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเองก็ยังไม่คุ้นเคย และสะอึกใจที่จะให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการรับรู้ข่าวสาร ในขณะที่ฝ่ายของหนังสือพิมพ์เพิ่งจะผ่านกรรมมีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างเต็มที่ในช่วงรัชกาลที่ 6 ส่งผลให้ความกล้าที่จะต่อสู้เพื่อเสรีภาพใน

⁹ เริ่มออกในปี พ.ศ. 2475 ถึงเมื่อเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา มีประวัติการถูกปิดสองครั้งในปี พ.ศ. 2476

¹⁰ โดยมักใช้เหตุผลว่าผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2475 และพระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476 (ไปยกเลิกในปี พ.ศ.2489)

¹¹ โดยมีหลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นแกนนำซึ่งได้รับความนิยมนับถือจากข้าราชการกลุ่มหนุ่มเป็นจำนวนมาก

การเสนอข้อเท็จจริง และการแสดงความคิดเห็น ที่หนังสือพิมพ์เคยมีจึงดูพอจะมีหนทางอยู่บ้าง ประกอบกับหากหนังสือพิมพ์ถูกสั่งปิด เจ้าของหรือบรรณาธิการก็ยังสามารถไปขอใบอนุญาตเพื่อเปิดหนังสือพิมพ์ฉบับใหม่ได้

ครั้นมีการรัฐประหารรัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดา โดยพระยาพหลพลพยุหเสนาในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2476 ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ได้ให้ความสนับสนุนการรัฐประหารครั้งนี้ และให้ความหวังกับเสรีภาพในการเสนอข่าวว่าจะได้กลับคืนมาด้วย แต่หนังสือพิมพ์ก็ยังคงควบคุมเช่นเดิมด้วยเหตุผลเดียวกับเมื่อครั้งเปลี่ยนแปลงการปกครองคือเกรงว่าฝ่ายนิยมระบอบเก่าจะใช้หนังสือพิมพ์เป็นปากกระบอกเสียงเพื่อโค่นล้มรัฐบาลปัจจุบัน การควบคุมเสรีภาพในช่วงนี้มีทั้งการออกกฎหมายพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2476 ซึ่งให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานสามารถถอดถอนใบอนุญาตโดยมีกำหนดหรือไม่มีก็ได้ และกำหนดว่าผู้ที่เป็นบรรณาธิการต้องจบการศึกษาระดับมัธยม หรือผ่านการสอบจากคณะกรรมการที่รัฐบาลได้แต่งตั้งขึ้น และมีการติดต่อไปที่หนังสือพิมพ์โดยเจรจาเสนอเงินเพื่อให้เปลี่ยนแนวการเสนอข่าวแต่ทางหนังสือพิมพ์ได้ปฏิเสธและสั่งปิดหนังสือพิมพ์เมื่อเสนอข่าวการดำเนินงานที่ผิดพลาดของรัฐบาล จนจนเกิดกรณีกบฏวระเดขในปีเดียวกันนี้ ซึ่งมีความพยายามลบล้างกลุ่มผู้สนับสนุนนิยมระบอบเก่าอย่างจริงจัง ถึงกับมีการตั้งคณะกรรมการผู้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันรัฐธรรมนูญ นักหนังสือพิมพ์ในสังกัดของกรมพระคลังข้างที่ถูกรื้อถอนไปสอบสวน และถูกตั้งข้อสงสัยว่าเป็นขบถ มีโทษถึงประหารชีวิต แต่ได้รับการลดหย่อนเป็นจำคุกตลอดชีวิต สำหรับหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯ เดลิเมล์ถูกสั่งปิดไม่มีกำหนด

เมื่อเข้าสู่รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481 - 2487) ซึ่งได้ใช้กำลังทหารสร้างเสถียรภาพให้รัฐบาล ในช่วงนี้จึงเป็นอำนาจนิยมทหาร นักหนังสือพิมพ์ต่างลงข่าวและบทความวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของนายกรัฐมนตรีเป็นอย่างมาก ดังเช่นบทความของ กุหลาบ สายประดิษฐ์ ในหนังสือพิมพ์สุภาพนุช เรื่อง เบื้องหลังปฏิวัติ 2475 อันเป็นเรื่องเกี่ยวกับถ้อยคำที่ผู้ก่อการให้สัญญาแก่ประชาชนที่จะบริหารประเทศในวิถีแห่งประชาธิปไตย ซึ่งขัดกับสภาพการเมืองในขณะนั้น จนรายการวิฤกษ์จะยเสียงนายมัน-นายคงอันเป็นปากกระบอกเสียงของนายกรัฐมนตรีได้ออกมาโจมตีบทความดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีข่าวและบทความจากหนังสือพิมพ์ อาทิ สุภาพนุช ประชามิตร¹² ประชาชาติ ลงข่าวคัดค้านนโยบายของรัฐ เช่น ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ พ.ศ. 2480 ที่ให้งบประมาณเป็นจำนวนมากไปบำรุงกองทัพ หรือข่าว

¹² หนังสือพิมพ์สุภาพนุช - ประชามิตร มีกุหลาบ สายประดิษฐ์ และมาลัย ชูพินิจอยู่ประจำ

คัดค้านบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2475 ซึ่งเมื่อครบตามกำหนดเวลา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องหมดวาระและจัดการเลือกตั้ง แต่บทเฉพาะกาลดังกล่าวให้ยืดเวลาออกไป หรือกรณีการทุจริตในการขายที่ดินของพระคลังข้างที่ที่ถูกเก็บความเป็นจริง ต่อมารัฐบาลจึงออกพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ซึ่งตีบทกฎหมายเน้นไปในเรื่องการใช้สื่อในภาวะสงครามซึ่งช่วงนั้นกำลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐบาลจึงใช้ภาวะสงครามนี้เป็นเหตุให้ควบคุมสื่ออย่างใกล้ชิด และเพื่อควบคุมการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ทางหนึ่ง กล่าวคือให้มีการตรวจข่าวทุกข่าวก่อนตีพิมพ์ และกำหนดเงินทุนขั้นต่ำในการออกหนังสือพิมพ์¹³ ทั้งนี้เพื่อให้รัฐบาลควบคุมหนังสือพิมพ์ละดวงขึ้น ประกอบกับช่วงสงครามกระดาษมีราคาแพง ทำให้หนังสือพิมพ์จากเดิมมี 24 ฉบับ ยุบเหลือเพียง 12 ฉบับเท่านั้น นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ขอให้หนังสือพิมพ์ทุกฉบับตีพิมพ์ คำขวัญลงหน้าหนึ่ง คือ “เชื่อผู้นำชาติพ้นภัย” เพื่อให้ประชาชนมอบความไว้วางใจแก่ผู้นำ และมีการติดตามผลอย่างใกล้ชิดจนหนังสือพิมพ์ไม่สามารถปฏิเสธที่จะไม่ลงให้ได้ ส่งผลให้หนังสือพิมพ์บางฉบับจึงเพียงประเด็นข่าวไม่จับเรื่องการเมืองไปเลย

แต่เมื่อนายกรัฐมนตรีมีที่ทำว่าจะยอมเข้าร่วมกับญี่ปุ่น ปรากฏว่าเกิดการต่อต้านการตัดสินใจของนายกรัฐมนตรีทั้งมิไอบลิว และในหนังสือพิมพ์ นักหนังสือพิมพ์เป็นกลุ่มคนแรก ๆ ที่ถูกจับตัว อย่าง กุหลาบ สายประดิษฐ์, เฉวียง เศรษฐทัต, อำพัน บุญยฤทธิ์, ม.ล. ฉะอำน, อิศรศักดิ์, อารีย์ ลีวีระ, เล็ก ศิริสัมพันธ์, สอาด ฉายะนันท์, เทียน ปทีปเสน, ดำริห์ บัทมะศิริ, สุรีย์ ทองวานิช ในนามของกบฏไทยอิสระ พ.ศ. 2485 ปรากฏว่าศาลตัดสินให้มีเพียงสองท่านหลังถูกจำคุกตลอดชีวิต

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สมัยที่ปรีดี พนมยงค์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ ทำให้มีหนังสือพิมพ์ออกใหม่ อาทิเช่น มหาชน, ทางใหม่, ชนชั้นกรรมมาชีพ และหนังสือชีวิตทัศน์, ภัยของชาติ, ทางออกไทย เป็นข้อเขียนที่น่าเอาทฤษฎีของมาร์กซ์ มาวิเคราะห์สังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรมในท่วงทำนองเร้าใจ กระตุ้นความสนใจผู้อ่านได้ดี โดยเฉพาะนักศึกษา นักหนังสือพิมพ์ (วิวัฒน์ คติธรรมนิตย์, 2539 : 78) แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์รัฐประหาร พ.ศ. 2490 ซึ่งกระทำโดยผู้ที่มีอำนาจทางการทหารซึ่งต่อมาแกนนำในการทำรัฐประหารก็หมุนเวียนกันมาเป็นนายกรัฐมนตรี การทำรัฐประหารครั้งนี้เปรียบเหมือนกับการกำจัดกลุ่มเสรีไทยซึ่งมีปรีดี พนมยงค์ และสมาชิกเสรีไทยเป็นรัฐบาลอยู่ในขณะนั้น รวมไปถึง

¹³ ออกเป็นกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ในปี พ.ศ.

นักหนังสือพิมพ์บางคน ซึ่งรัฐบาลได้เรียกบุคคลเหล่านี้ว่า เป็นคอมมิวนิสต์ คณะรัฐบาลจึงได้โอกาสจัดตั้งคณะกรรมการสอบสวนการทำงานของเสรีไทย พร้อม ๆ กับการกำจัดข้าราชการในสังกัดของปรีดี พนมยงค์ ออก แล้วบรรจุคนในฝ่ายกษัตริย์นิยม และอำนาจนิยมเข้ามาแทน แม้ต่อมาจะเกิดกบฏวังหลวง และกบฏแมนฮัตตัน ที่พยายามล้มรัฐบาลแต่ก็ไม่สำเร็จ

เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้กลับเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งในปี พ.ศ. 2491 รัฐบาลเปิดโอกาสให้นักหนังสือพิมพ์วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล และบุคคลในรัฐบาลได้เต็มที่ ในขณะที่ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองออกมาตอบโต้โดยการตั้งหนังสือพิมพ์ของตน เพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการโฆษณาให้กับฝ่ายตน เช่น หนังสือพิมพ์*ประชาธิปไตย* (พ.ศ.2490) ของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งจะลงข่าวสนับสนุนจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทุกวัน วงการหนังสือพิมพ์ด้วยกันจึงเรียกหนังสือพิมพ์เหล่านี้ว่า หนังสือพิมพ์โสเภณี ที่ยอมขายตัวรับใช้รัฐบาล เสนอข่าวที่ไม่ซื่อสัตย์ต่อประชาชน อย่างไรก็ตามในช่วงนี้ก็ยังมี การตรวจข่าวอยู่บ้าง นักเขียน และนักข่าวหนังสือพิมพ์เริ่มหันมาใช้นามแฝงเพื่อความปลอดภัย¹⁴

จนเกิดเหตุการณ์ที่รัฐบาลไทยจะส่งทหารไปร่วมในสงครามเกาหลีทำให้นักหนังสือพิมพ์คัดค้านเพราะการร่วมสงครามครั้งนี้มีประเทศสหรัฐอเมริกาหนุนหลังอยู่ นับว่าเป็นสงครามของฝ่ายประชาธิปไตยและฝ่ายคอมมิวนิสต์ ประกอบเป็นช่วงที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยประสบปัญหาความแห้งแล้ง แต่รัฐบาลกลับเองประมาณไปเตรียมทำสงครามแทนที่จะให้ความช่วยเหลือคนไทยด้วยกัน หนังสือพิมพ์เริ่มลงข่าวรณรงค์เรียกร้องสันติภาพทางการเมืองระหว่างประเทศเรื่อยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 จนกระทั่งเมื่อคณะกรรมการสันติภาพแห่งประเทศไทย¹⁵ ที่มีสมาชิกเป็นหนังสือพิมพ์ร่วมอยู่ด้วยจึงขอรับบริจาคสิ่งของแล้วนำไปแจกพี่น้องในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สร้างความไม่พอใจให้รัฐบาลอย่างมาก นำไปสู่การจับกุมคณะกรรมการฯ ทั้งหมดและผู้มีส่วนร่วมสนับสนุนกว่า 40 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักหนังสือพิมพ์ซึ่งไปลงนามสนับสนุนการรณรงค์เพื่อสันติภาพ ซึ่งต่อมามีการขยายการจับกุมนักหนังสือพิมพ์ที่เขียนข่าวสนับสนุนขบวนการสันติภาพด้วย ในข้อหาส่งเสริมให้เกิดลัทธินิยมคอมมิวนิสต์

¹⁴ หลังจากที่กฤษดา สายประดิษฐ์ ถูกจับในฐานะเป็นกบฏอิสระ (84 วัน) จอมพล ป. พิบูลสงครามสั่งห้ามไม่ให้มีชื่อกฤษดา สายประดิษฐ์ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ แต่ภายหลังได้อิสรภาพ กฤษดา สายประดิษฐ์จึงใช้นามแฝง อดีตบรรณาธิการสุภาพบุรุษ-ประชามิตร, มะกะโท, อิสรชนในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

¹⁵ คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยปัญญาชน นักประพันธ์ นักหนังสือพิมพ์ กวี และจิตรกร และมีนักหนังสือพิมพ์เข้าร่วมสนับสนุนหลายคน เช่น กฤษดา สายประดิษฐ์, อาภัย สีวิริยะ, สุภา ศิริมานนท์, อุทธรณ์ พลกุล, บุศย์ สิมะเสถียร, ฉัตร บุญยศิริชัย เป็นต้น บางคนถูกปล่อยตัวหลังต้องเข้าคุกไป 60 วัน

ครั้งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ปฏิบัติยึดอำนาจจากจอมพล ป. พิบูลสงครามในปี พ.ศ. 2500 โดยให้นายพจน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งอยู่ในตำแหน่งเพียงราว 2 เดือนก็มีการตั้งจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีในเดือนมกราคม พ.ศ. 2501 จนถึงเดือนตุลาคม จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ได้ปฏิบัติยึดอำนาจก้าวมาเป็นนายกรัฐมนตรี

ในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี หนังสือพิมพ์ก็ตกอยู่ในกรอบของประกาศปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 42 (ปร.42) และประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 17 (ปว.17) จากประกาศทั้งสองฉบับทำให้นักหนังสือพิมพ์ถูกควบคุมมากที่สุดเท่าที่เคยมีกฎหมายใช้บังคับมา เพราะประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 17 นี้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ตราขึ้น โดยมีเจตนาจะจำกัดหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะรายวันไม่ให้มีเพิ่มขึ้นมาอีก ถ้าหนังสือพิมพ์ฉบับใดกล่าวเสียดสีรัฐบาลหรือหน่วยงานราชการ หรือส่งเสริมให้เกิดลัทธินิยมคอมมิวนิสต์ หรือก่อความไม่มั่นคงของประเทศ หรือเปิดเผยความลับของราชการ จะถูกถอนใบอนุญาตบรรณาธิการและเจ้าของหนังสือพิมพ์ทันทีโดยไม่ต้องผ่านศาลยุติธรรม

นอกจากนี้รัฐบาลยังใช้วิธีการจับกุมนักหนังสือพิมพ์อีกหลายคน¹⁶ ในข้อหากระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ และความผิดต่อความมั่นคงของรัฐ และให้รอขั้นตอนการฟ้องร้อง หรือรอขั้นตอนการสอบสวนในเรือนจำเป็นเวลาหลายปี ถือได้ว่าเป็นการเข้าคุกทั้งที่ยังไม่ได้มีคำพิพากษาว่ามีความผิด

หลังผ่านเหตุการณ์ ตุลาคม พ.ศ. 2516 หนังสือพิมพ์ก็กลับมามีเสรีภาพอีกครั้ง ปรากฏว่ามี การขออนุญาตออกหนังสือพิมพ์เป็นจำนวนมาก แต่ก็มีหนังสือพิมพ์จำนวนไม่น้อยที่ใช้เสรีภาพในทางที่ผิด นำเสนอเนื้อหาไปในทางเชิงกามารมณ์อย่างโจ่งแจ้ง และใช้ภาษาวิบัติ อีกทั้งปรากฏ การแบ่งฝ่ายของหนังสือพิมพ์ กล่าวคือฝ่ายเข้าข้างรัฐบาลก็จะประณามนิสิตนักศึกษา, ฝ่ายเป็น กลาง ซึ่งมักเอนเอียงไปทางรัฐบาล และฝ่ายสนับสนุนนิสิตนักศึกษา จนถึงช่วงเหตุการณ์ตุลาคม พ.ศ. 2519 มีคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 5 ให้นักหนังสือพิมพ์รายวัน และสิ่งตีพิมพ์ เสนอข่าวและข้อเขียนออกจำหน่ายทำให้นักหนังสือพิมพ์หยุดพิมพ์และ จำหน่าย 2 วัน คือ วันที่ 7 และ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2519 จากนั้นคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับ 10 จึงประกาศให้

¹⁶ นักหนังสือพิมพ์ที่ถูกควบคุมตัวในช่วงปี พ.ศ. 2501 อาทิเช่น ทนง ศรีธธาทิพย์, อิศรา อมันตกุล, สวัสดิ์ ตันตวิสุทธิ, เอลิม คล้ายนาค, สมาน คำพิมาน, สุธน ฮีระพงษ์ เป็นต้น

หนังสือพิมพ์ดำเนินการต่อไปได้ แต่หนังสือพิมพ์ที่เหลือรอดในครั้งนี้อย่างน้อยต้องเบนการทำข่าวเป็นข่าวอาชญากรรม กามารมณ์ หรือ นวนิยายแทน (วิลาสินี พิพิธกุล, 2541 : 103 -105)

ถึงสมัยของ ธานีรินทร์ ภัยวิเชียร ยังคงใช้ ปร.42 อย่างเข้มงวดถึงกับมีการปิดหนังสือพิมพ์ไปกว่า 20 ฉบับ ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่กล้าลงข่าววิพากษ์วิจารณ์ข่าวการเมือง แต่ก็มีหนังสือพิมพ์บางฉบับยังคงทำหน้าที่สื่อมวลชนต่อไปจนถูกคำสั่งปิดอยู่บ่อยครั้ง เช่น *เดลินิวส์ เดลิโทม์ ดาวสยาม เสียงปวงชน สยามรัฐ และไทยเดลี* (ธวัชชัย สันคติประภา, 2537 : 85)

ต่อมาในสมัยของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรีมีการปิดหนังสือพิมพ์เป็นจำนวนมากด้วยเหตุผลที่ว่าขาดการตีพิมพ์ตามกำหนด และมีความพยายามจะแก้ ปร.42 แต่ก็ไม่สำเร็จ จนถึงสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ยังเกิดเหตุการณ์การสั่งปิดหนังสือพิมพ์แนวหน้า แต่หนังสือพิมพ์อื่น ๆ ร่วมกันต่อต้านและร่วมผลักดันจนสามารถออกพระราชกำหนดยกเลิกปร. 42 ได้สำเร็จ

จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ถูกรัฐบาลควบคุม และให้มีการเสนอข่าวที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง ในขณะที่หนังสือพิมพ์สามารถรายงานความจริงได้ ซึ่งจะเป็นการรายงานไม่ตรงกับสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ส่งผลให้ประชาชนสงสัยและออกมาดู และกองทัพส่งกำลังออกปราบปรามประชาชน (ธวัชชัย สันคติประภา, 2537 : 159) ซึ่งทำให้มีการเรียกร้องให้รัฐบาลเปิดเสรีให้กับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในการนำเสนอข่าวสาร อันนำไปสู่การปฏิรูปสื่อในเวลาต่อมา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อมวลชนที่สร้างวิชาชีพนักข่าวเป็นสื่อแรกนั้นมีประวัติการต่อสู้เพื่อเสรีภาพในการนำเสนอข่าวมายาวนาน สาเหตุหนึ่งน่าจะเป็นเพราะหนังสือพิมพ์มีสามัญชนเป็นเจ้าของ การแสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์ในการทำงานของรัฐบาลจึงมีความเป็นอิสระ ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายปกครองและหนังสือพิมพ์ ฝ่ายปกครองจึงต้องจำกัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ แม้จะมีบางช่วงหนังสือพิมพ์ไม่อาจดำเนินนโยบายอำนาจนิยมได้ แต่เมื่อผ่านช่วงเวลานั้น ก็มีการกลับมารวมตัวกันเพื่อเรียกร้องเสรีภาพในการรายงานข่าวทั้งวิธีการเขียนข่าว/บทความ การยื่นหนังสือร้องเรียน และการต่อสู้ ในชั้นศาล จนหลายคนมีประวัติการถูกฟ้องร้อง เริ่มตั้งแต่ฐานหมิ่นประมาท ถูกจำคุกในข้อหา เป็นเสี้ยนหนามต่อแผ่นดิน หรือมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ หรือแม้แต่ว่าบางคนถูกลอบยิงเสียชีวิต

1.3 สิทธิและเสรีภาพของนักข่าวโทรทัศน์ในประเทศไทย

เมื่อประเทศไทยรับโทรทัศน์เข้ามาในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็เพื่อใช้โทรทัศน์ แสดงความทันสมัยทางด้านวิทยาศาสตร์ และเป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับเสียงวิพากษ์วิจารณ์ของ หนังสือพิมพ์ (สินธุ์ สิทธิรักษ์, 2535 :15) ผู้ที่ผลิตรายการข่าวก็เป็นข้าราชการ ที่บางส่วนได้ไป ฝึกงานในต่างประเทศ อย่างสรรพสิริ วิรยศิริ เมื่อกลับจากสหรัฐอเมริกา ก็ได้เป็นหัวหน้าแผนกวิทยุ และโทรภาพซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการเตรียมบุคลากรไปทำงานในบริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัดและการ ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน นักศึกษา ข้าราชการกรมอื่น ๆ ให้รู้จักและเห็นคุณค่าของโทรภาพ (สรรพสิริ วิรยศิริ, 2537 : 113 - 114) ต่อมาเมื่อฝ่ายข่าวและประกาศควบคู่กับหัวหน้าฝ่าย ข่างภาพและแสง การผลิตข่าวก็ยังคงเป็นไปเพื่อรับใช้รัฐไม่สามารถนำเสนอเนื้อหาที่ล่อแหลมได้ ดังจะเห็นได้จากกรณีเมื่อครั้งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ 1 ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ชาวไทยทีวีสีช่อง 4 ได้เก็บภาพความเป็นไประหว่างการเลือกตั้งที่มีจำนวน ผู้ใช้สิทธิออกเสียงไม่มากนัก แต่หีบบัตรกลับเต็มไปด้วยบัตรจำนวนมาก หลังจากส่งฟิล์มกลับไป ล้างที่สถานี ฟิล์มกลับหายไปจากสถานี สรรพสิริ วิรยศิริ ได้รับคำอธิบายเพียงว่าผู้ใหญ่ไม่พอใจที่ โทรทัศน์แทนที่จะช่วยฝ่ายรัฐบาลกลับทำหน้าที่จับผิดรัฐบาลแทน (สรรพสิริ วิรยศิริ, 2537 : 138 – 139)

ในปี พ.ศ. 2501 พลเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บังคับบัญชาการทหารบกในขณะนั้นได้จัดตั้ง วิทยุโทรทัศน์กองทัพบก โดยใช้วิทยุโทรทัศน์เพื่อเป็นสื่อสร้างความเข้าใจอันดี ระหว่างกิจการทหาร ของชาติกับประชาชนชาวไทย... เสริมสร้างให้ประชาชนชาวไทยได้รู้หน้าที่ และความรู้ ในกิจการ ป้องกันชาติ...¹⁷ และ เมื่อพลเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ยึดอำนาจจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อ วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2500 และได้ประกาศการยึดอำนาจทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 4 จากนั้นได้ให้พลเอกสุรจิต จารุเศรณี ซึ่งถือได้ว่าบุคคลผู้นี้เป็นมือขวาของพลเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาดูแลควบคุมกรมประชาสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด อย่างในกรณีเมื่อมีข่าวที่นำเสนอรายชื่อสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ออกอากาศทางโทรทัศน์ ก่อนที่ทางราชการประกาศเหตุการณ์ครั้งนี้สร้างความไม่ พอใจต่อผู้ใหญ่ นำไปสู่การปลดสรรพสิริ วิรยศิริ ออกจากการผลิตข่าวโทรทัศน์ ไปรับผิดชอบงาน ในกรมประชาสัมพันธ์เพียงอย่างเดียว¹⁸ (สรรพสิริ วิรยศิริ, 2537 : 142 – 152)

¹⁷ ตัดตอนมาจากคำปราศรัยของพลเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารสถานีวิทยุโทรทัศน์ กองทัพบก (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2542 : 156 - 157)

¹⁸ ต่อมาสรรพสิริ วิรยศิริ ถูกสั่งให้เป็นคนดูแลหลังประท้วงการถูกปลดจากการทำหน้าที่เป็นนักข่าว และเขียนใบลาออกในที่สุด

โทรทัศน์ในระหว่างปี พ.ศ. 2500 – 2516 จึงเป็นสื่อที่ได้รับการสนับสนุนให้ขยายตัว โดยเน้นภารกิจการเมืองด้านการโฆษณาชวนเชื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ และการประชาสัมพันธ์นโยบายของรัฐ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2542 : 164) โดยบุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา (2537 : 223) ให้ทัศนะต่อโทรทัศน์ในช่วงนี้ว่าเป็นการนำโทรทัศน์เข้ามาในช่วงที่ประเทศมีลักษณะเป็นเผด็จการทางทหาร โดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งถือเป็นช่วงที่สังคมไทยกำลังอยู่ในระหว่างการสร้างชาติ ช่วงเวลานั้น ๆ จึงไม่มีใครอื่นสามารถจัดการสื่อมวลชนเพื่อสนองวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ทัดเทียมกับรัฐ การขยายตัวของกิจการด้านโทรทัศน์จึงเป็นไปเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ทางการเมืองเพื่อสร้างความชอบธรรมแก่ผู้ปกครอง

การควบคุมสื่อวิทยุโทรทัศน์จึงมีทั้งในรูปแบบของคำสั่งโดยตรงจากผู้ใหญ่ และกฎระเบียบข้อบังคับตามกฎหมาย ซึ่งแต่เดิมมีเพียงระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงเท่านั้น ระเบียบการแรกที่นำสื่อวิทยุโทรทัศน์เข้าไปรวมด้วย คือ ระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 ในสมัยรัฐบาลของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช โดยมี คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและ วิทยุโทรทัศน์ หรือ กบว. ซึ่งมีตัวแทนจากกระทรวง ทบวง กรม เป็นกรรมการ มีนายกรัฐมนตรีหรือผู้ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานทำหน้าที่ควบคุมสื่อวิทยุโทรทัศน์เรื่อยมา และระเบียบการข้อที่ 34 ที่บัญญัติไว้ว่า "สถานีจะฝึกฝนหรือการทำการเป็นฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดทางการเมืองมิได้" การเสนอข่าวสารของสถานีวิทยุโทรทัศน์จึงเน้นข่าวของทางราชการ ซึ่งไม่ต้องเสี่ยงกับการถูกเซ็นเซอร์หรือการกดดันทางการเมืองอื่น ๆ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2542 : 168)

ผลงานของ กบว. ที่ควบคุมสื่อวิทยุโทรทัศน์ อาทิเช่น สั่งสอบสวนสรรพสิริ วิริยศิริ ในข้อหาสงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์¹⁹ กรณีทำข่าวสัมภาษณ์ผู้นำฝ่ายค้านหลังรัฐบาลประกาศยุบสภา และระงับรายการ "สนทนาประชาธิปไตย" ในช่วงที่กำลังจะมีการเลือกตั้ง (ระงับเพราะนักการเมืองฝ่ายขวาใช้รายการเป็นเวทีหาเสียง) แต่ก็พ้นข้อกล่าวหา จนไปทำข่าวเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ที่หน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปราบกฏว่าก็มีคำสั่งคณะปฏิรูปสั่งปลด

¹⁹ ขบวนการปฏิวัติในสมัยเก่าในนามพรรค พคท. (พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย) มีรากฐานมาจากปัญหาการกดขี่และข่มเหงจากภาครัฐบาลไทย ดังนั้นเหตุผลการเป็นคอมมิวนิสต์จึงไม่ใช่เรื่องอุดมการณ์ หากเป็นเพราะถูกเจ้านาย (ข้าราชการส่วนกลาง) กลั่นแกล้งและรังแก เพราะผู้นั้นไม่ยอมก้มหัวให้ข้าราชการ (ยุค ศรีอริยะ, 2546 : 37)

สรรพสิริ วิริยศิริ, ราชนันท์ สุเชื้อน, ธาณี แม้นญาติ และวัฒนะ ธีรเวทย์ (สรรพสิริ วิริยศิริ, 2537 : 205 - 216)

นอกจากการทำงานของ กบว. จะได้ผลในการควบคุมโทรทัศน์แล้ว อีกเหตุผลหนึ่งที่เสถียร เขยประทับ (2536 : 76-78) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้คือ การที่ชนชั้นปกครองมักมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับกลุ่มธุรกิจใหญ่เชื้อสายจีน (ตำแหน่งกรรมการบริหารบริษัทแลกกับการกำหนดนโยบาย/มาตรการที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจตน) โดยเฉพาะในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร ทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างชนชั้นที่กุมอำนาจทางการเมือง และทางเศรษฐกิจและพยายามขยายธุรกิจไปในด้านสื่อมวลชน เริ่มจากการที่นักการเมืองเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ แต่หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 กลุ่มธุรกิจภายใต้การมีของของกลุ่มถนอม - ประภาส ก็ได้ขุนนางใหม่เข้ามาดูแล แต่ธุรกิจบางแห่งพัฒนาจนเข้มแข็ง จนเหนือขุนนาง เช่น กิจการประมง ธุรกิจการค้า (เซ็นทรัล) ธุรกิจกลุ่มธนาคาร โดยเฉพาะธุรกิจกลุ่มธนาคารที่สามารถเข้ามาอยู่เบื้องหลังของสถานีวิทยุโทรทัศน์ได้มากที่สุด อย่างชาติวี โสภณพานิช แห่งธนาคารกรุงเทพ²⁰ เข้ามาเป็นหนึ่งในผู้บริหารของสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 3 หลังตระกูลมาลินนท์มาขอกู้เงินเพื่อขยายเครือข่ายทั่วประเทศ หรือชวน รัตนรักษ์ แห่งธนาคารกรุงศรีอยุธยาเป็นเจ้าน้ำชาดีเชื้อ กระรณสูต ผู้ทำสัญญาสัมปทานสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 ด้วยเหตุนี้วิทยุโทรทัศน์จึงดำเนินนโยบายที่เน้นหวังผลทางการค้า ความมีหน้ามีตา และอำนาจในสังคม

เมื่อถึงยุคพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งถือว่ามีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่า นายกรัฐมนตรีที่มาจากทหารคนอื่น ๆ ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์สามารถกลับมามีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลตลอดจนเสียดสีผู้นำรัฐบาลได้บ้าง แต่โทรทัศน์กลับยังคงถูกควบคุมอย่างเข้มงวดไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลได้ อีกทั้งยังถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองในฝ่ายของตน กล่าวคือในปี พ.ศ. 2527 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการทหารบกใช้สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และช่อง 7 กล่าวโจมตีการลดค่าเงินบาทของรัฐบาลอย่างรุนแรง ในเวลาเดียวกันฝ่ายรัฐบาลขอให้หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวปกป้องการลดค่าเงินบาททางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 3 และช่อง 9 (เสถียร เขยประทับ, 2536 : 91 - 93)

²⁰ ธนาคารกรุงเทพได้สร้างอำนาจทางการเมืองของตนเองโดยสนับสนุนพรรคกิจสังคมและพรรคชาตินิยม

รายการข่าวกลับมาได้รับความสนใจอีกครั้งเมื่อ ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล เข้ามาทำรายการข่าวให้กับสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท ใน พ.ศ. 2528 ที่นอกจากจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการรายงานข่าว การสัมภาษณ์สดแล้ว ในข่าวการเมืองยังมีการวิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์อีกด้วย ทำให้ถูกกดดันจากอำนาจทางการเมืองทำให้ต้องย้ายสถานีไปช่อง 7 ช่อง 5 และช่อง 11 จนถูกไล่ออกจากทุกสถานีในปี พ.ศ. 2534 (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2542 : 32 - 33)

และความน่าเชื่อถือของข่าวจากสถานีโทรทัศน์ตกต่ำจนถึงขีดสุดเมื่อสถานีโทรทัศน์ทั้งของรัฐและเอกชนปิดกั้นข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 อันนำไปสู่การเรียกร้องให้เปิดเสรีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ และเกิดการกระบวนกรปฏิรูปสื่อในเวลาต่อมา

จากเหตุการณ์ในครั้งนั้น นักข่าววิทยุและโทรทัศน์จำนวนราว 40 คนออกแถลงการณ์ขอความเห็นใจต่อประชาชน อันมีใจความทำนองว่า "เราอยากบอกประชาชนชาวไทยว่าเราเองก็ผิดหวังพอ ๆ กัน เราตกอยู่ในฐานะลำบากอันยากที่คนอื่น ๆ จะเข้าใจ เรามีวิญญาณและวิสัยของนักข่าว อีกทั้งปรารถนาที่จะนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา... เราก็หวังว่าเราจะมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวดังที่ท่านอยากเห็น แต่การนำเสนอข่าวนั้นอยู่นอกเหนือการควบคุมของเรา เราไม่มีอำนาจที่จะดูแลให้รายงานของเราได้รับการนำเสนอแบบที่เราต้องการ..." (Bangkok Post, May 16, 1992 อ้างในบุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา, 2537 : 371)

ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าการต่อสู้เพื่อเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสำหรับโทรทัศน์ไม่ค่อยมีให้เห็นบ่อยนัก ข้อขัดแย้งระหว่างนักข่าวโทรทัศน์กับรัฐจึงมักเป็นปัจเจกบุคคลมิใช่ กับกลุ่มนักข่าวโทรทัศน์ ซึ่งจะต่างกับสื่อหนังสือพิมพ์ ข้อสังเกตที่น่าสนใจของความแตกต่างนี้คือ ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับหนังสือพิมพ์นั้นจะเป็นความขัดแย้งกับหนังสือพิมพ์ที่มีสามัญชนเป็นเจ้าของ หรือเป็นบรรณาธิการ หากได้รับคำสั่งปิดโรงพิมพ์ ก็สามารถเปิดกิจการหนังสือพิมพ์ได้อีกในชื่อหนังสือพิมพ์ฉบับใหม่ ในขณะที่การกำเนิดสื่อโทรทัศน์เกิดขึ้นจากความต้องการของผู้นำประเทศในช่วงที่เป็นเผด็จการ โทรทัศน์จึงต้องตอบสนองความต้องการของรัฐเป็นหลัก ดังนั้นการจะถูกคำสั่งให้ปิดสถานีจึงเป็นไปได้ จึงใช้วิธีการการควบคุมที่เข้มงวดและใกล้ชิดทำให้การนำเสนอเนื้อหาทางการอย่างจำกัด และจะนำเสนออย่างระมัดระวังภายใต้กลไกการควบคุมตนเอง (Self-censorship) (บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา, 2537 : 115)

2. หน้าที่และความรับผิดชอบของวิชาชีพนักข่าว

2.1 หน้าที่ของวิชาชีพนักข่าว

จอห์น วุทฒิกธรรมรักษา (2536 : 5) ให้ความหมายของ ข่าว คือ การรายงานข้อเท็จจริง/เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความคิดเห็นจากบุคคลในระดับต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญ และมีความน่าสนใจ อันมีผลกระทบต่อคนหมู่มากในชุมชนหรือสังคม

สุภา ศิริमानนท์ (อ้างในพิศิษฐ์ ขวาลารวัช, 2543 : 2) ให้ความหมายว่า ข่าว คือ เหตุการณ์ที่มีความสดทันต่อเหตุการณ์ทำให้ผู้อ่านจำนวนหนึ่งสนใจ และข่าวที่ดีที่สุดก็คือข่าวซึ่งมีความน่าสนใจมากที่สุดต่อจำนวนผู้คนจำนวนมาก

พิศิษฐ์ ขวาลารวัช (2543 : 7) ให้ความหมายว่า ข่าว คือ ความจริงที่สมบูรณ์ (Completely True) เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากอดีตสู่ปัจจุบันอย่างมีความสัมพันธ์ต่อเนื่อง รวมถึงข้อคิดเห็น ดังนั้นสิ่งที่ถูกบันทึกไว้ในเนื้อหาข่าวต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ยืนยันได้ไม่ว่าอีกกี่ปีข้างหน้า เรื่องราวเหล่านั้นบางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อคนหมู่มากทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ หรือมวลมนุษยโลก เมื่อปรากฏเป็นข่าวสู่สาธารณชนก่อให้เกิดความเข้าใจในตัวมันได้

Walker (อ้างในพนม วรรณศิริ, 2544 : 3) กล่าวว่า ไม่มีคำนิยามของคำว่าข่าว เพราะมันทำนายล่วงหน้าไม่ได้ว่าจะอะไรจะเป็นข่าว ขึ้นอยู่กับนักข่าวแต่ละคนว่าจะให้ความสำคัญของสิ่งไหนมารายงานอย่างไร

โดยรวมแล้วจะเห็นว่า ข่าว เป็นการรายงานข้อเท็จจริงที่ผ่านการเลือกสรรแล้วว่า ประชาชนสนใจอยากรู้ มีความสำคัญและทันต่อเหตุการณ์ ทั้งนี้ดรณี หิรัญรักษ์ (2538 : 27) ได้เสนอว่าลักษณะข่าวที่ดีนั้นต้องเป็นข่าวที่มีความสำคัญ มีผลกระทบต่อคนในสังคมนั้น เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ประชาชนให้ความสนใจอยากรู้ อยากเห็น และเป็นสิ่งที่ประชาชนสนใจ

และผู้ที่ทำหน้าที่เสาะหาข้อเท็จจริงเพื่อนำมาเสนอต่อประชาชนคือ นักข่าว ดังนั้นบทบาทของนักข่าวจึงประกอบไปด้วย (จอห์น วุทฒิกธรรมรักษา 2536 : 36-38)

1. บทบาทของการเป็นผู้ควบคุมการหลั่งไหลของข่าวสาร (Gatekeeper) เพราะนักข่าวเป็นผู้ตัดสินใจว่าควรจะไปหาข่าวที่ไหนและอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง และอะไรบ้างที่ควรใส่เข้าไปในข่าวและอะไรที่ควรตัดทิ้ง

2. บทบาทของการเป็นผู้แจ้งข่าวสาร (Informer) ถือเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญ เพราะไม่เพียงแต่แจ้งข่าวสารตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือสังคมให้ผู้อ่านรับทราบเท่านั้น ยังต้องออกไปค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อนำมาอธิบายและแปลความหมาย หรือวิเคราะห์เจาะลึกให้เห็นถึงสาเหตุแห่งเหตุการณ์และปัญหาซึ่งกำลังเป็นที่วิตกของประชาชน เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้สาธารณชนสร้างความคิดเห็นแก้ไขปัญหาได้

3. บทบาทของการเป็นผู้กำกับ ดูแลการปฏิบัติงานของรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล (Watchdog) เพราะในสังคมประชาธิปไตย นักข่าวจะต้องจับจ้องเฝ้าดูการปฏิบัติงานของรัฐบาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้ให้คำมั่นสัญญาไว้กับประชาชน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริต ฉกฉวยผลประโยชน์ของประชาชนโดยไม่ชอบธรรม

4. บทบาทเป็นผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ (Ombudsman) เป็นบทบาทที่ต้องรับใช้สาธารณชน เพราะเมื่อประชาชนได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักข่าวจะต้องออกไปสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเพื่อนำมารายงานต่อไป

5. บทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) เพราะเป็นผู้ที่สามารถสร้างสาธารณมติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้

นอกจากนี้ในสังคมที่ชนชั้นนายทุนและรัฐมีอำนาจเหนือสื่อมวลชน อย่างในภูมิภาคอาเซียนที่ได้ชื่อว่าเป็นกลุ่มที่มีการควบคุมสื่อมวลชนสูง (ซึ่งรวมประเทศไทยด้วย) รัฐบาลในประเทศเหล่านี้มีความเชื่อว่า สื่อมวลชนมีหน้าที่รับใช้รัฐในการสร้างอันทามตี สร้างชาติ และเสถียรภาพทางการเมือง สื่อจึงกลายเป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อและสร้างความชอบธรรมในการเมือง ในสภาพเช่นนี้สื่อจึงกลายเป็นผู้รักษาประโยชน์ของชนชั้นนายทุนและของรัฐ (Guard dog and servant of the state) (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, บรรณารักษ์, 2545 :14-15)

โดยรวมแล้วจะเห็นได้ว่าสาระสำคัญของการเป็นนักข่าว คือ การเป็นปากกระบอกเสียงให้ประชาชน โดยการเปิดเป็นพื้นที่สาธารณะ เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็น หรือร้องทุกข์ได้ อีกทั้งทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลว่าได้ทำหน้าที่เพื่อผลประโยชน์สูงสุดเพื่อประชาชนหรือไม่ และจากการทำหน้าที่รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรัฐบาลมักจะมีประเด็นปัญหาขึ้นมา ดังนั้นนักข่าวจึงต้องแน่ใจว่ามีกำลังตกเป็นเครื่องมือของผู้หนึ่งผู้ใด และชาวที่

ได้มาจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง ซึ่งนำไปสู่ประเด็นที่ว่านักข่าวจะต้องมีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพของตน

2.2 ความรับผิดชอบของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์

Gablentz (1968, อ้างในสมศวรร กวียะ, 2535 : 91-93) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบต่อ 4 ประเภทคือ

1. ความรับผิดชอบต่อกฎหมาย หมายถึงการที่บุคคลต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนในกรณีที่มีการกระทำนั้นยังผลเสียหายต่อผู้อื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้
2. ความรับผิดชอบต่อศีลธรรม เป็นความสำนึกของส่วนบุคคลซึ่งมีรากฐานมาจากจารีตประเพณี ศาสนา
3. ความรับผิดชอบต่อการเมือง หมายถึงการรักษาและเสริมสร้างผลประโยชน์สาธารณะ เพื่อให้ประเทศชาติมั่นคง และเจริญรุ่งเรือง
4. ความรับผิดชอบต่อสังคม ถือเป็นความรับผิดชอบต่อที่เกิดขึ้นจากหลักเหตุผลที่ว่าบุคคลและกลุ่มคนย่อมเป็นสมาชิกของชุมชน หรือสังคมประเทศ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำใดๆ ที่ส่งผลต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมมักเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ

สำหรับวิชาชีพนักข่าวซึ่งถือเป็นวิชาชีพด้านสื่อมวลชนซึ่งเป็นวิชาชีพรับใช้ประชาชน คือรับใช้สังคม จึงต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชนเป็นหลัก ด้วยการนำเสนอข่าวต่อประชาชนอย่างซื่อสัตย์ โดยเฉพาะในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ไม่หวั่นต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวเอง แต่ทั้งนี้ก็ยังต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ใด อันเป็นการรับผิดชอบต่อตัวบทกฎหมาย การนำเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเป็นธรรมอันธรรมาภิบาลปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบต่อศีลธรรม จึงไม่น่าแปลกใจหากมองย้อนกลับไปที่ประวัติของนักข่าวหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีหลายฉบับด้วยกัน ที่มีทั้งฉบับเดิมถูกปิด แล้วนักหนังสือพิมพ์คนเดิมไปออกฉบับใหม่โดยใช้ชื่อใหม่ หรือการถูกจำกัด แต่ก็เชื่อว่าวิชาชีพนักข่าวจะต้องขัดแย้งกับฝ่ายรัฐบาลเสมอไป ดังในช่วงที่ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ให้ร่วมมือกับหนังสือพิมพ์บ้าง ในการเรียกร้องดินแดนในอินโดจีน เพื่อเรียกร้องเสียงประชาชนให้สนับสนุนการขอคืนดินแดนดังกล่าวคืน หรือปลายสงครามมหาเอเชียบูรพา ที่ความนิยมในตัวจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ลดลงด้วย ดวง อภัยวงศ์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2487 แต่สงครามยังไม่ยุติ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับก็พร้อมใจกันไม่ลงข่าวที่เอื้อประโยชน์ต่อญี่ปุ่น หรือลงข่าวตามที่ญี่ปุ่นสั่ง ตลอดจนช่วยปิดบังการปฏิบัติการของเสรีไทยไม่ให้ญี่ปุ่นล่วงรู้ ในช่วงนี้จึงแทบไม่มีความขัดแย้งกับรัฐบาล

แต่เมื่อครั้งผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองออกมาตอบโต้การวิพากษ์วิจารณ์ของนักหนังสือพิมพ์ โดยการตั้งหนังสือพิมพ์ของตน เพื่อใช้เป็นพื้นที่ในการโฆษณาให้กับฝ่ายตน เช่น หนังสือพิมพ์ *ประชาธิปไตย* (พ.ศ. 2490) ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม หรือหนังสือพิมพ์ *สารเสรี* และ *ไทรรายวัน* (พ.ศ. 2500) ของจอมพลถนอม กวณิช ธีระรัตน์ หนังสือพิมพ์ 2500 ของ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ซึ่งหนังสือพิมพ์เหล่านี้จะลงข่าวสนับสนุนเจ้าของหนังสือพิมพ์ทุกวัน วงการหนังสือพิมพ์ด้วยกันจึงเรียก หนังสือพิมพ์เหล่านี้ว่า หนังสือพิมพ์โสเภณี ที่ยอมขายตัวรับใช้รัฐบาล เสนอข่าวที่ไม่ซื่อสัตย์ต่อประชาชน

จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ตระหนักถึงความจำเป็นในการตั้งหลักควบคุมความประพฤติของนักหนังสือพิมพ์ จึงได้กำหนดจรรยาบรรณนักหนังสือพิมพ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2506 โดยมีสาระส่วนหนึ่งที่ว่า

“...ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวในการปฏิบัติหน้าที่ และไม่รับสินจ้างรางวัล หรือผลประโยชน์ใด ๆ อันเป็นเครื่องจูงใจให้ไม่เคารพหน้าที่และอาชีพ “

(สุภาพันธุ์ บุญสะอาด, 2517 : 126)

จนต่อมามีการปรับหลักจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์ใหม่อีกครั้งในปี พ.ศ. 2519 แล้วประกาศใช้โดยทั่วกัน โดยมีข้อความดังนี้

เพื่อให้สถาบันหนังสือพิมพ์เป็นที่เชื่อถือของประชาชนจึงเห็นสมควรกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ขึ้น ดังต่อไปนี้

1. การส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นภารกิจอันมีความสำคัญเหนืออื่นใดสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์
2. การเสนอข่าว ภาพ หรือการแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปด้วยความสุภาพ สุจริต ปราศจากความมุ่งหวังในผลประโยชน์ส่วนตน หรืออามิสสินจ้างใด ๆ
3. การเสนอข่าว ต้องเสนอแต่ความจริงพึงละเว้นการต่อเติมเสริมแต่งหากปรากฏว่าข่าวใดไม่ตรงต่อความเป็นจริง ต้องรีบแก้ไขโดยเร็ว
4. การที่จะให้ได้ข่าว ภาพ หรือข้อมูลอย่างใด ๆ มาเป็นของตน ต้องใช้วิธีที่สุภาพ และซื่อสัตย์
5. ต้องเคารพต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมายจากการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพของตน

6. ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยถือเอาสาธารณประโยชน์เป็นสิ่งสำคัญ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน หรือหมุ่คณะโดยมิชอบ

7. ต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมอาชีพ

ด้วยการรวมตัวขององค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนยังไม่มีคามเข้มแข็ง การประกาศใช้จรรยาบรรณแยกย่อยในแต่ละแขนงสาขาวิชาชีพสื่อมวลชนยังไม่เกิดขึ้น ในช่วงแรกหลักจรรยาบรรณนี้จึงอาจมีการยึดถือร่วมกัน กล่าวคือ นักข่าวโทรทัศน์ก็สามารถยึดถือเอาจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ไปใช้ได้ เพราะโดยหลักการแล้วคือ ต้องการนำเสนอข้อเท็จจริงให้กับประชาชน

จรรยาบรรณของนักสื่อสารมวลชนด้านสื่อโทรทัศน์ที่มีการประกาศใช้ในปัจจุบันที่ประกาศใช้ทั้งที่ตัวสถานีวิทยุโทรทัศน์บางสถานี เช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 (ประกาศเป็นจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงานฝ่ายข่าว) นอกจากนี้ยังมีการประกาศใช้จริยธรรมของนักข่าวโดยสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย (2519), จรรยาบรรณวิชาชีพนักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ โดยสมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (2538) และจรรยาบรรณสำหรับนักสื่อสารมวลชนโดยกรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2541 ในที่นี้จะหยิบยกมาเฉพาะที่เป็นจรรยาบรรณของนักข่าวเท่านั้น

จรรยาบรรณนักข่าวโดยสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 มี 6 ประการ คือ

1. จักต้องส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของการนำเสนอข่าวและความคิดเห็น
2. จักต้องให้ประชาชนทราบเฉพาะข่าวที่เป็นจริง การเสนอข่าวใด ๆ ออกพิมพ์โฆษณาเผยแพร่ถ้าปรากฏว่าไม่ตรงกับความเป็นจริงต้องรีบจัดการให้ถูกต้องโดยไว
3. ในการที่จะให้ได้ข่าว ภาพ หรือเอกสารใด ๆ มาเป็นของตนเพื่อประโยชน์ต่อการเสนอข่าวจักต้องใช้วิธีการที่สุภาพ และซื่อสัตย์เท่านั้น
4. จักต้องเคารพในความไว้วางใจของผู้ให้ข่าว และรักษาไว้ซึ่งความลับของแหล่งข่าว
5. จักต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยมุ่งหวังสาธารณประโยชน์ ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์
6. จักต้องไม่กระทำการบั่นทอนเกียรติ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

จรรยาบรรณวิชาชีพนักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2538 โดยสมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ประกอบไปด้วย 5 หมวด ว่าด้วย ความทั่วไป จรรยาบรรณในการเสนอข่าว จรรยาบรรณในการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์ จรรยาบรรณในการประกาศโฆษณา และความประพฤติ ในที่นี้จะหยิบยกมาเฉพาะหมวดจรรยาบรรณเท่านั้น

หมวดที่ 2 จรรยาบรรณในการเสนอข่าว

เพื่อสนองสิทธิแห่งการรับรู้ (Right to Know) ของประชาชน นักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ พึงมีความรับผิดชอบในการเสนอข่าว และความสำนึกต่อวิชาชีพของตน ดังนี้

1. ไม่เสนอข่าวและภาพซึ่งรู้้อยู่แก่ใจว่าเป็นเท็จไม่ว่าลักษณะใด ๆ
2. ไม่เสนอข่าวและภาพซึ่งทำให้ประชาชนเสียขวัญ เกิดการแตกแยกกระทบกระเทือนความมั่นคงแห่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างประเทศ
3. ไม่เสนอข่าวและภาพลามกอนาจาร ซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
4. ไม่เสนอข่าวลือและภาพไร้สาระ ชวนให้หลงเชื่อมงาย
5. ไม่เสนอข่าวและภาพด้วยความลำเอียง อันอาจทำให้สาธารณชนวินิจฉัยคลาดเคลื่อน
6. ไม่สอดแทรกความคิดเห็นใด ๆ ของตนลงไปในข่าว
7. ในกรณีคัดลอกข้อความจากหนังสือพิมพ์หรือหนังสืออื่น ต้องแจ้งให้ทราบซึ่งแหล่งที่มาของข้อความนั้น
8. ภาษาที่ใช้ในการเสนอข่าวและการบรรยายภาพต้องสุภาพ ปราศจากความหมายในเชิงเหยียดหยาม กระทบกระทั่งเปรียบเทียบเปรย เสียดสี
9. ไม่เสนอข่าวและภาพเป็นในทางโฆษณาตัวเอง
10. ไม่เสนอข่าวและภาพซึ่งขัดกับสาธารณะประโยชน์ของประชาชน และสังคมประเทศชาติ
11. ไม่เสนอข่าวและภาพซึ่งขัดกับสาธารณะประโยชน์ของประชาชน และสังคมประเทศชาติซ้ำเติม ระบายสีบุคคล องค์กร สถาบัน ซึ่งตกเป็นข่าว
12. ไม่เสนอข่าวและภาพในเชิงดูหมิ่น เหยียดหยามลัทธิความเชื่อในศาสนาใด ๆ
13. พึงให้ความเคารพต่อสิทธิของบุคคล องค์กร และสถาบันอื่นตามกฎหมาย
14. พึงรับผิดชอบและแก้ไขโดยเปิดเผย และไม่ชักช้า ถ้าเกิดความเสียหายแก่บุคคล องค์กร หรือสถาบันในการเสนอข่าวผิดพลาด คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง
15. พึงละเว้นการรับอามิสสินจ้างใด ๆ ให้กระทำการละเว้นการกระทำเกี่ยวกับการเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา

หมวดที่ 3 จรรยาบรรณในการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์วิจารณ์

ในการแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์นักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์พึงมีความรับผิดชอบและสำนึกต่อวิชาชีพของตน ดังต่อไปนี้

1. พึงแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ด้วยความสำนึกและรับผิดชอบต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. พึงแสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เพื่อประโยชน์ของสาธารณะ กระทำได้อย่างเปิดเผย
3. พึงงดการแสดงความคิดเห็นชี้นำ และการวิพากษ์วิจารณ์อันส่อไปในทางมีอคติในทางหนึ่งทางใด
4. พึงเคารพความคิดเห็น และการวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นซึ่งไม่ตรงกับความคิดเห็นของตน
5. พึงแสดงความคิดเห็นของตนด้วยความสุภาพ และความรอบคอบภายใต้ประเด็นข้อเท็จจริงนั้น ๆ
6. พึงปฏิบัติต่อบุคคล องค์กรหรือสถาบันด้วยความสุภาพและมีเกียรติเสมอกัน โดยไม่คำนึงถึงฐานะความมั่นคงทางสังคม
7. พึงละเว้นการแสดงความคิดเห็นชวนเชื่อ เว้นแต่การกระทำเช่นนั้นเป็นประโยชน์สูงสุดของประเทศ

จรรยาบรรณสำหรับนักสื่อสารมวลชนโดยกรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2541 ประกอบไปด้วย 4 หมวด ว่าด้วยเรื่องของหลักปรัชญา, สิทธิและหน้าที่, มาตรฐานในการประกอบอาชีพและจรรยาบรรณของนักสื่อสารมวลชน ซึ่งในหมวดว่าด้วยหลักปรัชญา และสิทธิและหน้าที่มีการกำกับว่าของสื่อมวลชนด้านวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ต่อท้าย สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจรรยาบรรณมีรายละเอียด ดังนี้

หมวดที่ 4 จรรยาบรรณ

1. มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ ไม่รับสินจ้างหรือรางวัล ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ของความเป็นสื่อมวลชนเพื่อประโยชน์ของตัวเอง หรือพวกพ้อง การแสวงหาข่าวต้องดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์ถูกต้องตามกฎหมาย
2. ไม่กระทำการใด ๆ ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือส่งผลกระทบต่อสัมพันธไมตรีอันดีระหว่างประเทศ

3. ไม่เสนอข่าวสาร หรือกระทำการใด ๆ ที่เป็นการลบหลู่ ดูถูกเหยียดหยามหรือนำมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ขนบธรรมเนียมประเพณี และสิ่งอันเป็นที่เคารพสักการะของบุคคลทั่วไปไม่ว่าของชนชาติใด

4. เคารพสิทธิส่วนบุคคล เกียรติยศ ชื่อเสียงและความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้อื่น และไม่เสนอข่าวสารหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการทำลายชื่อเสียงและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น

5. ไม่กล่าวหาผู้อื่นโดยปราศจากหลักฐานใด ๆ ให้เกียรติและรักษาศักดิ์ศรีของบุคคลที่ตกเป็นข่าวในทุกกรณี เปิดโอกาสให้ผู้ได้รับความเสียหายจากการเสนอข่าวสารได้ชี้แจงแก้ไขจากการถูกกล่าวหา รวมทั้งไม่ตัดสินว่าผู้ใดกระทำผิด โดยยังไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม

6. เสนอข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนหรือแต่งเติม หรือแสดงความคิดเห็นของตน ซึ่งจะทำให้ข้อมูลข่าวสารนั้นผิดไปจากความจริง และต้องแยกแยะให้ชัดเจนระหว่างข่าวสารข้อเท็จจริง กับบทวิเคราะห์ข่าวที่เป็นความคิดเห็นของผู้วิเคราะห์โดยไม่จงใจให้เกิดความเข้าใจผิดในการแยกแยะระหว่างข้อเท็จจริง และความคิดเห็น

7. ไม่ส่งเสริม เผยแพร่ภาพข่าวและข่าวสารสินค้า/บริการที่เป็นภัยต่อสังคม หรือทำลายวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคม

8. ระมัดระวังในการเสนอข่าวสาร หรือการกระทำใด ๆ อันอาจจะทำให้บุคคลหรือองค์กรเกิดความไม่ปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

9. ไม่เสนอข้อมูลข่าวสาร หรือการกระทำใด ๆ ที่แสดงออกถึงความทารุณโหดร้าย ขาดมนุษยธรรม ป่าเถื่อนอุจาด รวมทั้งพฤติกรรมของผู้ร้ายอันผิดธรรมดา อันเป็นเหตุให้เกิดอาชญากรรม

10. มีความเสมอภาคในการเสนอข้อมูลข่าวสาร และมีความเป็นกลางทางการเมือง ไม่ฝักใฝ่เอนเอียงไปในทางใดทางหนึ่ง หากได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองควรยุติบทบาททางการเมืองเพื่อความยุติธรรมในการนำเสนอข่าว

11. มีวิจารณ์ญาณที่ดี มีคุณธรรม และมีจิตสำนึกที่ดีในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่อาจกระทบต่อจิตใจหรือความรู้สึกของบุคคลอื่นที่ตกเป็นข่าว

12. ระมัดระวังในการเสนอข้อมูลข่าวสาร ที่อาจเป็นการละเมิดสิทธิของสตรี เด็ก และเยาวชนและผู้ด้อยโอกาส การเสนอเรื่องราวข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำผิดของบุคคลเหล่านี้ ต้องคำนึงถึงอนาคต การเปิดโอกาสให้ได้กลับตัวเป็นคนดี สามารถดำรงชีวิตที่มีเกียรติในสังคมได้ต่อไป ตลอดจนไม่เสนอชื่อ/ที่อยู่ และภาพญาติที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดอันอาจจะทำให้พวกเขาเหล่านี้ไม่สามารถดำรงชีวิตที่มีเกียรติในสังคมได้

13. ตระหนักในความสำคัญของตนที่จะช่วยอนุรักษ์ภาษาไทย อันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ โดยการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้อง สุภาพ ถูกกาลเทศะ

3. แนวคิดเรื่องอุดมการณ์

คำว่า อุดมการณ์ ถูกใช้ครั้งแรกช่วงปี ค.ศ. 1797 โดยนักวิชาการชาวฝรั่งเศส Destutt de Tracy ซึ่งหมายถึงการแสวงหาความรู้อันจะทำให้ได้ความรู้ทางวัตถุ เพื่อมาปรับปรุงความเป็นอยู่ของมนุษย์ให้มีความสุข จนถึงในสมัยของพระเจ้านโปเลียน คำนี้ได้เปลี่ยนความหมายกลายเป็นความคิดที่เพ้อเจ้อ

ต่อมา Marx ก็ใช้คำว่า อุดมการณ์ หมายถึง ความคิดที่ผิดพลาด (False Consciousness) แม้ในยุคต่อมามีนักคิดที่พัฒนาความคิดของ Marx ตัวอย่างเช่น Manheim ที่ว่า อุดมการณ์คือความคิดที่ผิดพลาด แต่ที่ผิดเพราะความคิดนั้นอยู่ในระบบสังคมที่ขัดต่อการพัฒนาความคิดดังกล่าว ถ้าความคิดนี้ไปอยู่ในระบบสังคมอื่นก็อาจเป็นจริงก็ได้ ในขณะที่ Weber แม้ไม่ได้กล่าวเรื่องอุดมการณ์โดยตรงแต่พูดถึง ideal type ไว้ว่าเป็นความคิดแบบอุดมคติ ที่ใช้เพื่อเข้าใจโลกอย่างรวบยอด ให้เห็นภาพรวมของวัฒนธรรมทางการกระทำของมนุษย์ (ไม่ใช่เฉพาะด้านอย่างเศรษฐกิจ การเมือง อย่างในปัจจุบัน) และการกระทำจะมีค่าและน่าสนใจก็ต่อเมื่อเป็นการกระทำที่สำคัญต่อการเปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์หรือวัฒนธรรมของมนุษย์

Apter (ช่างโน โทบูลย์ ช่างเขียน, 2515 : 55) ให้ความหมาย อุดมการณ์ไว้ว่า เป็นตัวเชื่อมระหว่างความคิดกับการกระทำ หรือการปฏิบัติทั่วไปของประชาชน โดยเป็นการกระทำที่มีความหมายแน่นอน มีขอบเขตที่วางไว้อย่างแน่ชัด

อุดมการณ์ตามทัศนะทางสังคมวิทยา มองว่า อุดมการณ์ทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคม และสามารถศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์กับพฤติกรรมทางสังคมได้ด้วยวิธีวิทยาศาสตร์ ซึ่งมักมีคำถาม 2 แนวคือ ทำไมกลุ่มชนจึงต้องมีอุดมการณ์ และอุดมการณ์ที่มีอยู่ในสังคมมีลักษณะอย่างไร

ทั้งนี้อุดมการณ์จะถูกหยิบยกขึ้นมาเมื่อกลุ่มชนรู้สึกถึงปัญหา และเกิดความคิดอยากเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอยู่ ที่มาของอุดมการณ์อาจเกิดขึ้นจากระบบความคิด ความเชื่อของคนเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ซึ่งคนเหล่านี้เชื่อว่าได้พบสังขรณ์หรือความจริงเกี่ยวกับชีวิตและสังคมแล้วเผยแพร่ออกไป อุดมการณ์จะช่วยระดมพลังต่างๆในสังคมเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ความเชื่อที่คิดขึ้นมาจะต้องกว้าง และส่งเสริมประโยชน์ของส่วนรวมจำนวนมาก เพื่ออุดมการณ์นั้นจะได้รับการสนับสนุนจากมวลชน

การกระจายตัวของอุดมการณ์จากที่หนึ่งไปที่หนึ่ง สามารถกระทำได้โดย

1. การบังคับ โดยใช้กำลังให้เกิดภาวะจำยอม
2. การขู่เข็ญ โดยใช้จิตวิทยาบังคับให้เกิดความหวาดกลัว หมดกำลังใจจะต่อต้าน
3. การปลุกฝังให้เชื่อและยึดถือ โดยชี้ให้เห็นผลดีที่จะเกิดขึ้นกับตัวเองและสังคม โดยรวมด้วยวิธีการอบรมสั่งสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับ

ในสำนักการศึกษาในแนวพฤติกรรมและการทดสอบกับสภาพความเป็นจริง (Behavioral Empirical) ถือว่า

1. อุดมการณ์เป็นแรงจูงใจ (Motivation Force) ที่เป็นเสมือนพลังผลักดันให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ในสังคม
2. อุดมการณ์เป็นแรงตลใจ (Inspiration) ให้มนุษย์เกิดความเชื่อฟัง และนำไปสู่หน้าที่รับผิดชอบ
3. อุดมการณ์เป็นลักษณะของความเชื่อถือ มีความแน่นอน เป็นอันหนึ่งอันเดียว (Consistent and Integrated) ซึ่งมีอิทธิพลในการสร้างทัศนคติของมนุษย์ให้ไปในแนวทางหนึ่งทางใดเฉพาะ

อย่างไรก็ดี คำว่าอุดมการณ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นมีอยู่ในหลายลักษณะ แต่ที่กล่าวถึงอยู่บ่อย ๆ คือ อุดมการณ์ทางการเมือง อาทิ อุดมการณ์ประชาธิปไตย อุดมการณ์สังคมนิยม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น ระบบทุนนิยม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอุดมการณ์ทางศาสนา อุดมการณ์ทางวิชาชีพ

โดยรวมแล้วจะเห็นว่า อุดมการณ์นั้นเป็นผลผลิตของจิตสำนึก และจิตสำนึกของคนเราเกิดมาจากปฏิบัติการในชีวิตของมนุษย์ภายใต้เงื่อนไขตามสภาพแวดล้อมกล่าวคือ จิตสำนึกนั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์รวมกันขึ้น และมีความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้น และประเมินค่าสิ่งเหล่านั้นออกมาเป็นความสำนึก ดังนั้นจิตสำนึกจึงเป็นพฤติกรรมภายในอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่แสดงออกถึงภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่างๆ ในลักษณะที่ตื่นตัวต่อบุคคล ต่อหลักการ หรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเกิดจากการรับรู้

3.1 Occupational Ideology

Occupation ในพจนานุกรม : ศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2532 ให้ความหมายไว้ว่า คือ งานที่บุคคลกระทำเป็นประจำเพื่อรายได้

คำนี้เกิดขึ้นมาโดยเริ่มจากเมื่อเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในประเทศตะวันตกความหมายของคำว่า งาน (work) จึงเปลี่ยนไป กระบวนการทำงานก็เปลี่ยนไปสู่การทำให้เป็นการค้า (Commercialisation) ซึ่งสอดคล้องกับยุคอุตสาหกรรม เป้าหมายในการทำงานกลับแตกต่างออกไป จากแต่เดิมรายได้ไม่ใช่สิ่งสำคัญที่สุดกลับกลายเป็นรายได้จะนำมาซึ่งปัจจัย 4 ลักษณะของงานก็ใช้ระบบการทำงานตามเวลา มีหน้าที่เฉพาะอย่างโดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นมาก่อน ดังนั้นการทำงานที่จะผลิตสินค้าหรือบริการใด ๆ จึงมุ่งหวังผลกำไรและเสี่ยงในสถานการณ์ที่จะทำให้ขาดทุน ซึ่งนั่นหมายความว่าต้องเอาใจลูกค้า (customer) เป็นสิ่งสำคัญ เพราะสิ่งที่จะวัดว่าองค์กรหรือหน่วยงานของตนจะอยู่รอดหรือประสบความสำเร็จ สร้างชื่อเสียง ก็คือผลกำไร

สำหรับในด้านสื่อมวลชน เริ่มจากการเกิดการกระจุกตัวของสื่อมวลชนที่มีเจ้าของน้อยราย และมีการประกอบกิจการข้ามธุรกิจสื่อ อันเป็นผลให้องค์กรสื่อมีโครงสร้างและลักษณะที่เปลี่ยนไปจากที่ต้องนำเสนอข่าวสารสำคัญที่ควรให้ประชาชนได้รับทราบ เปลี่ยนเป็นการนำเสนอสิ่งละอันพันละน้อย และเรื่องราวเร้าอารมณ์เพื่อให้ยอดจำหน่ายสูงขึ้น อันนำมาซึ่งผลกำไรให้บริษัทนั่นเอง

Christian (1980) ได้เสนอลักษณะ 4 ประการที่สำคัญของอุดมการณ์ของอาชีพสื่อมวลชนที่เปลี่ยนไปของประเทศไทย คือ

1. ลักษณะของการหาสมาชิกนักสื่อสารมวลชนรุ่นใหม่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องหาคนที่มีความรู้ความสามารถ เฉพาะด้านอีกต่อไป (layman) สิ่งที่เป็นแรงจูงใจในการประกาศเพื่อรับสมัครนักสื่อสารมวลชนเข้าทำงาน คือ ลักษณะงานที่สามารถไม่ต้องทำงานเต็มเวลา มีสวัสดิการที่ดี ลักษณะของงานทำให้เป็นที่น่าเคารพยกย่อง มีระเบียบข้อกฎหมายที่เอื้อต่ออิทธิพลในด้านต่าง ๆ
2. ข้อผูกมัดของความสำเร็จในวิชาชีพในเรื่องการควบคุมตนเองและอิสรภาพก็ไม่ใช่เรื่องที่ต้องคำนึง ถึงการประกอบอาชีพ
3. การเกิดสมพันธันท์ของวิชาชีพ จะมีลักษณะที่เป็นสมพันธันท์ทางการค้า การก่อตั้งสมพันธันท์ขึ้นมาก็เพื่อลดช่องว่างระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง นั่นคือ เรียกร้องในเรื่องผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ควรได้รับจากนายจ้าง และจะมีการเข้าร่วมในสมพันธันท์ในช่วงที่เกิดวิกฤติเท่านั้นเอง ไม่ได้เกิดจากความต้องการปกป้องเสรีภาพในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนแต่อย่างใด

4. ความตระหนักและพฤติกรรมที่มีต่อชนชั้นอาชีพของตนก็เป็นไปในลักษณะของลูกจ้างคนหนึ่งเท่านั้น

ดังนั้นจุดยืนของนักสื่อสารมวลชนในแนวอุดมการณ์นี้ก็ยืนอยู่ข้างฝ่ายอำนาจและทุนแทนที่จะยืนอยู่ข้างประชาชน ส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปในลักษณะ ทำให้ดีที่สุดตามความสามารถเท่าที่จะทำได้ แทนที่จะเพื่อให้เกิดการศึกษาแก่ประชาชนด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและแยบคาย อีกทั้งยังเป็นการนำเสนอข่าวสารที่มุ่งเน้นเพื่อความบันเทิง ในลักษณะที่สร้างความหงุดหงิดใจ ทั้งที่ควรจะให้การศึกษาและให้ความบันเทิงที่รื่นรมย์เท่านั้น (Tunstall, 1971)

3.2 Professional Ideology

คำว่า Profesional, Professionally ใน Oxford Dictionary and Thesaurus (1996) ให้ความหมายว่า หมายถึงลักษณะของคุณภาพหรือลักษณะที่เป็นแบบอย่างของการทำงานในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ความเป็นมืออาชีพจะครอบคลุมเรื่องหน้าที่ความรับผิดชอบ ความรู้ความสามารถ ทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ประสิทธิภาพ ตลอดจนประสิทธิภาพของงาน เรื่องของศีลธรรมจรรยาบรรณ และจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่

ในพจนานุกรม : ศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2532 ให้ความหมายของ Profession ว่า หมายถึง อาชีพจำเพาะประเภทใดประเภทหนึ่ง ที่มีอำนาจและสถานภาพทางสังคมเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญในสังคม เช่น อาชีพทางแพทย์ กฎหมาย ศาสนา วิศวกรรม และมีการสอนในระดับมหาวิทยาลัย ผู้ประกอบวิชาชีพโดยปกติจะต้องมีทักษะทางเทคนิคสูง และได้รับการศึกษาหรือฝึกฝนจนเป็นที่รับรองอย่างเป็นทางการ มีหลักฐานแสดงวุฒิ

สำหรับงานที่ถือว่าเป็นวิชาชีพ ต้องมีลักษณะโดยรวมดังนี้

- เป็นงานที่มุ่งให้บริการที่สำคัญต่อสังคมโดยรวม ซึ่งต้องมีการเสียสละทั้งเวลา แรงงานมากกว่าที่จะเป็นงานที่ต้องการได้ผลกำไรจากการบริการนั้น
- ได้รับการยอมรับจากบุคคลในวิชาชีพเดียวกันว่า เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อบุคคลในด้านการพิจารณาตัดสิน และการกระทำใด ๆ ที่อยู่ในขอบเขตหน้าที่การงาน
- ต้องได้รับการศึกษาระดับพื้นฐานทั้งทางทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพราะต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่ที่มีความจำเพาะและแน่นอน
- เป็นงานที่อาศัยความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่และพยายามปรับปรุงคุณภาพของงาน

- มีองค์กรของวิชาชีพ เพื่อปกครองดูแลควบคุมกันเอง โดยมีจรรยาบรรณเป็นข้อตกลง เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้จรรยาบรรณในแต่ละวิชาชีพก็จะแตกต่างกันออกไป เช่น วิชาชีพครู – ครูสภา, วิชาชีพแพทย์ – แพทยสภา เป็นต้น

- มีอิสระในการตัดสินใจตามสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพ (independent judgement relative to professional performance)

ทั้งนี้ในแต่ละวิชาชีพก็จะมีอุดมการณ์ทางวิชาชีพแตกต่างกันออกไป ตามแต่ลักษณะของการให้บริการต่อสังคม การจะสังเกตว่าอุดมการณ์ของวิชาชีพนั้นเป็นอย่างไร ก็มักมองกันที่หน้าที่ของวิชาชีพนั้นว่ารับใช้ประชาชนในแง่ใด

สำหรับในด้านสื่อมวลชน Geimann (1966 อ้างใน Tapsall, 2001 : 5) กล่าวว่าวิชาชีพของนักข่าวคือ การบอกความจริง, ลดระดับความเสียหาย, ทำงานอย่างเป็นอิสระ และมีความรับผิดชอบ ในขณะที่ Willard G. Bleyer (อ้างถึงใน Macdougall, 1963 : 25) มองว่า การไม่เห็นแก่ตัว การทำงานอุทิศเพื่อประโยชน์สาธารณะเป็นหัวใจของการเป็นนักข่าวอย่างแท้จริง และกระบวนการทำข่าวจำเป็นต้องแยกฝ่ายควบคุม กับฝ่ายบรรณาธิการ ทั้งนี้ผู้ที่จะเป็นผู้จัดการก็ควรจะเป็นนักข่าวด้วย

วิชาชีพนักข่าวยังมีส่วนสำคัญในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่พื้นฐานตามอุดมคติแบบประชาธิปไตย นั่นคือการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการเป็นตัวกลางให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสรวมตัวกัน กระตุ้นให้ชุมชนมีสำนึกและสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ ให้กับสังคม และเฝ้าเตือนสมาชิกในชุมชนถึงอันตรายที่กำลังจะเกิดขึ้น (Macdougall, 1963 : 27-28)

4. แนวความคิดเรื่องการบริหารสถานนิเทศน์ข่าว

ในประเด็นเรื่องโครงสร้างขององค์กรสื่อมวลชน วัฒนธรรมองค์กรดั้งเดิมในองค์กรข่าวนั้น นักข่าวจะยืนหยัดอยู่บนการมีเสรีภาพ ความยุติธรรม และสามารถชี้แจงให้ผู้ชมได้เข้าใจถึงความสำคัญข่าวดังกล่าวได้อย่างถูกต้องครบถ้วนให้มากที่สุด (McMANUS, 1994 : 35 - 36) ดังที่ Marx เคยเขียนไว้เมื่อปี ค.ศ. 1842 ว่า "องค์ประกอบแรกของเสรีภาพของสื่อคือจะต้องไม่เป็นการค้าขาย" (Chibnall, 1977 : 206 อ้างถึงใน Tapsall and Valey, 2001 :72) แต่เมื่อสื่อเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม ทำให้หลักการข้างต้นขัดแย้งกับหลักการทางการตลาด ทำให้เริ่มเกิดการประนีประนอมกันในหลักการของการทำข่าว และหลักทางการตลาด ดังนั้นโดยส่วนใหญ่องค์กรสื่อมวลชนจะเป็นในเชิงอุตสาหกรรม ซึ่งแบ่งปัจจัยในการบริหารองค์กรได้ 3 ประการ คือ

- โครงสร้างตลาด (Marketing Structure) ที่จะเน้นเรื่องการเงินขององค์กร, ลักษณะหรือระดับของอำนาจการบริหาร, การผลิตชิ้นงานที่เป็นไปตามความต้องการของตลาด, สภาพการแข่งขันในวงธุรกิจด้านนี้ และเรื่องการเงินของลงทุน

- หลักการปฏิบัติ (Conduct) เพราะองค์กรสื่อมีลักษณะแตกต่างจากบริษัททั่ว ๆ ไปจึงมีลักษณะการดำเนินการที่ควรคำนึงถึง อาทิ กลยุทธ์การนำเสนอจะเน้นหนักเพื่อสนองตลาดหรือเพื่อคุณภาพของข้อมูล, กลยุทธ์ในการตั้งราคาว่าจะมีรายได้มาจากแหล่งใดบ้าง

- ลักษณะที่ปฏิบัติ (Performance) โดยปกติองค์กรสื่อทุกองค์กรมักต้องการแสดงว่าสถานีโทรทัศน์ของตน มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีความทันสมัย อย่างไรก็ตามสิ่งที่องค์กรได้ผลิตออกมาจะเป็นตัวสะท้อนออกมาว่าองค์กรสื่ออื่น ๆ ได้ผลิตชิ้นงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพอยู่บนพื้นฐานของเรื่องใด ระหว่างให้ความตระหนักกับสิ่งที่เป็นประโยชน์สาธารณะ หรือ ผลกำไรที่เจ้าขององค์กรได้รับ

โดยส่วนใหญ่แล้ว เมื่อกล่าวถึงองค์กรสื่อจะเป็นการกล่าวถึงองค์กรหนังสือพิมพ์ ซึ่งเน้นไปในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของบริษัท และกองบรรณาธิการ โดยเฉพาะในเรื่องของหลักการปฏิบัติ (Conduct) ที่มีความกังวลเกี่ยวกับอำนาจระหว่างการบริหาร กับความอิสระของกองบรรณาธิการ และระหว่างกองบรรณาธิการกับผู้อุปถัมภ์รายการ คำถามของแนวปฏิบัติจึงเป็นไปในลักษณะในการปรับใช้ให้ได้จริง ในเรื่องคุณภาพของเนื้อหาซึ่งโดยทั่วไปแล้ว หนังสือพิมพ์จะผลิตชิ้นงานออกมาตามสัดส่วนที่ทางบรรณาธิการกำหนดไว้สูง ในขณะที่โครงสร้างขององค์กรสื่อมวลชนด้านสื่อโทรทัศน์จะมีลักษณะที่เป็นเชิงพาณิชย์มากกว่า มีความแตกแยกย่อยของฝ่ายในองค์กรมากกว่า (McQuail, 1992 : 91-92) ยิ่งโครงสร้างของสถานีที่มีเครือข่ายออกอากาศทั่วประเทศ ก็จะมีระบบการบริหารภายในแผนกตัวเองในการผลิตข่าวออกมา ทั้งนี้โดยทั่วไปจึงพยายามให้องค์กรมีลักษณะดังนี้

- ดำเนินกิจการภายใต้โครงสร้างทางการตลาด
- ให้ความสำคัญเรื่องการเงินของฝ่ายบรรณาธิการ ฝ่ายรายการ ฝ่ายผลิต และฝ่ายจัดขายออกจากกัน
- ผลิตรายการให้มีหลากหลายรูปแบบ
- มีแหล่งสนับสนุนทางการเงินหลายช่องทาง (เงินช่วยเหลือ (Subsidy), เงินบริจาค, ค่าโฆษณา, เงินจากผู้อุปถัมภ์รายการ เป็นต้น)

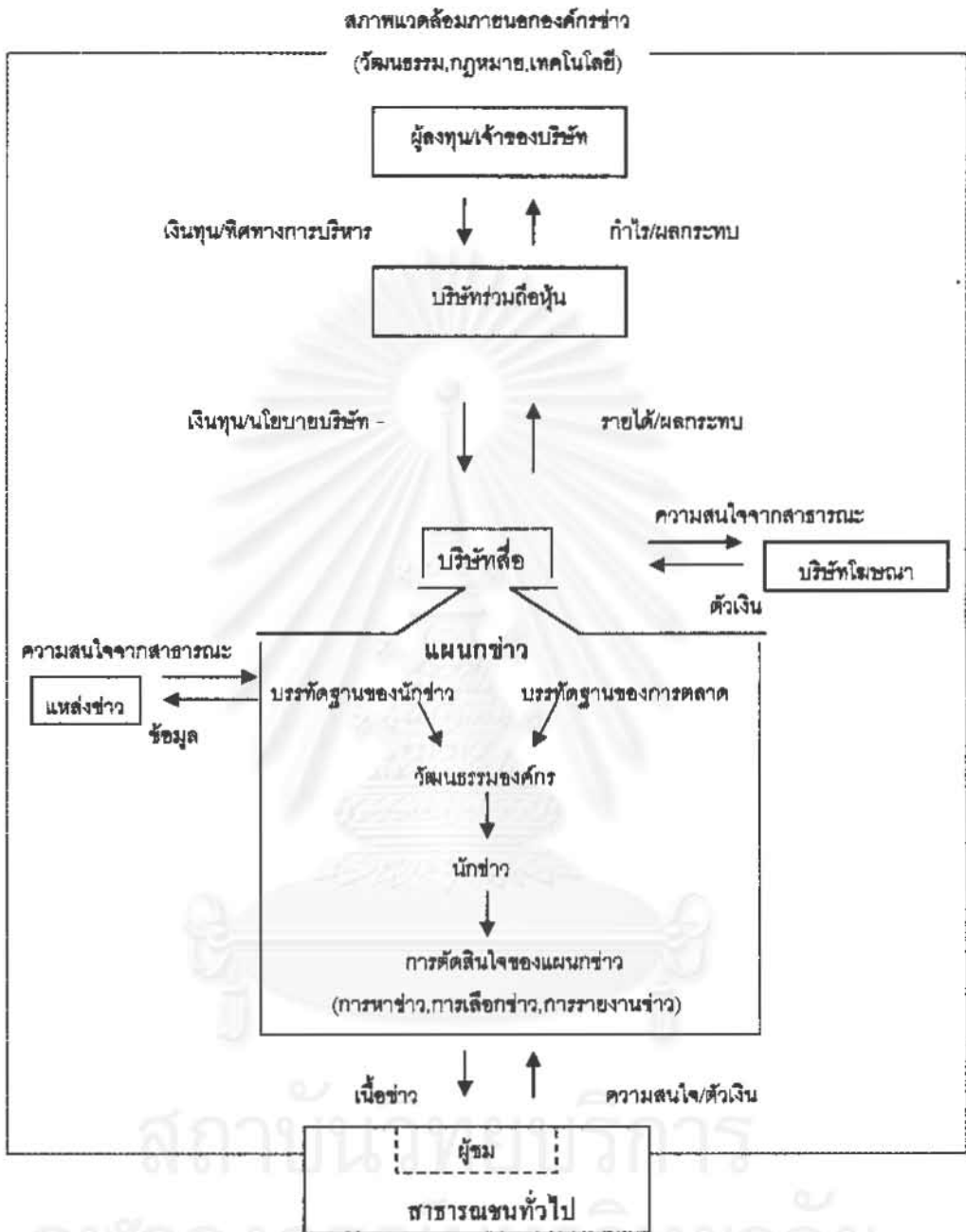

อย่างไรก็ดีในประเด็นเรื่องระดับความสัมพันธ์ของบรรณาธิการกับเจ้าขององค์กร โดยส่วนใหญ่มักยึดหลักปฏิบัติขององค์กรหนังสือพิมพ์มาใช้ ซึ่งกำหนดว่ากองบรรณาธิการจะสามารถทำงานได้ตามความต้องการตามหลักสื่อสารมวลชน อยู่เหนือการควบคุมของอำนาจการบริหาร และมีกลไกสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสังคมได้ว่า กองบรรณาธิการมีอิสระจริง (McQuail, 1992 : 105) โดยตัวที่จะบ่งชี้ว่าองค์กรข่าวจะมีอิสระหรือไม่นั้น สามารถดูได้จากปัจจัยดังต่อไปนี้ เจ้าขององค์กร, การบีบบังคับภายในองค์กร, รัฐบาล, บริษัทโฆษณา, แหล่งข่าว และกลุ่มกดดัน (McQuail, 1992 : 110)

ในขณะที่ Turow (McMANUS, 1994 : 21) ได้วิเคราะห์โครงสร้างขององค์กรสื่อมวลชนว่า ภารกิจอุตสาหกรรมมีอิทธิพลอย่างมากที่จะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของโครงสร้างองค์กรสื่อมวลชน ซึ่งจะแตกต่างไปจากตัวทฤษฎีของสื่อมวลชน เพราะการทำงานจะมีปัจจัยของแหล่งข่าว, ที่มาของรายได้, ผู้ชม, นักลงทุน, กรรมการบริหารองค์กร และแผนกข่าวที่มีบรรณาธิการ และนักข่าว ที่แต่ละปัจจัยมีสภาพต้องพึ่งพากัน และสภาพการพึ่งพานี้อาจเป็นตัวบอกรูปแบบขององค์กรจะเป็นเช่นไร แต่อย่างไรก็ตามสภาพการพึ่งพาที่มีเหตุผลทางเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องนี้ก็ย่อมมีจุดยืนที่แตกต่างกันในความสัมพันธ์ของกันและกัน ดังนั้นองค์กรข่าวในความคิดของ Turow จึงมีลักษณะดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังที่ 1 แสดงองค์กรข่าวที่มีโครงสร้างในเชิงพาณิชย์

ที่มา : John H. McMANUS , 1994 : 23

จากโครงสร้างข้างต้นจะเห็นได้ว่าในแต่ละส่วนจำเป็นต้องทำงานพึ่งพากันด้วยเงื่อนไขของเศรษฐกิจ ดังนั้นเอง Turow (McMANUS, 1994 : 27-30) จึงเห็นว่าองค์กรข่าวนั้น ไม่ได้เป็นองค์กรที่เป็นสถานีข่าวที่แท้จริงแต่อย่างใด จึงน่าจะเรียกว่า แผนกข่าว เสียมากกว่า ยิ่งไปกว่านั้นจำนวนนักข่าวที่อยู่ในแผนกข่าวก็มีจำนวนไม่มากที่จะเป็นตัวแทนของลูกจ้างทั้งบริษัทได้

การตัดสินใจในกระบวนการการผลิตข่าวก็เป็นไปตามส่วนหลักที่ผสมผสานระหว่างหลักบริหารธุรกิจ และหลักนิเทศศาสตร์ นักข่าวจึงเป็นลูกจ้างที่มีลักษณะเป็นกึ่งวิชาชีพ คือมีอิสระเพียงกึ่งหนึ่ง เพราะนักข่าวไม่ได้จ้างตัวเองทำงาน และไม่ได้ถูกจ้างในองค์กรที่มีพันธมิตรที่เป็นวิชาชีพเดียวกัน (แพทย์ หรือทนายความ สามารถประกอบวิชาชีพเองได้) และเป็นที่น่าสังเกตว่านักข่าวหนังสือพิมพ์มีอิสระมากกว่านักข่าวโทรทัศน์ เพราะองค์กรหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะมีนโยบายการผลิตข่าวที่ประเด็นข่าวจะเป็นประเด็นที่นักข่าวคิดไว้แล้วและได้รับการอนุมัติจากบรรณาธิการ ในขณะที่ข่าวทางสถานีโทรทัศน์ นักข่าวมักได้รับการมอบหมายประเด็นข่าวจากบรรณาธิการแล้วจึงออกไปทำข่าว

ทั้งนี้นักข่าว และบรรณาธิการข่าวอาจจะรู้สึกว่ามีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวบ้างในสถานีทั้ง ๆ ที่เสรีภาพอาจมีมากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะ ในบางองค์กรนายจ้างมีส่วนร่วมในแผนกข่าวด้วย ซึ่งเผชิญนายจ้างเห็นด้วยกับการนำเสนอเช่นนั้น หรือวัฒนธรรมองค์กรที่กำหนดขอบเขตการทำงานของแผนกข่าวกำหนดไว้ซึ่งมักมองไม่เห็น จนกว่าจะมีการก้าวล่วงกัน

5. แนวความคิดเรื่องสหภาพแรงงาน

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2475 มีการขยายตัวของ การประท้วง การนัดหยุดงานและควายฎีกา จำนวนมาก อีกทั้งเกิดวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำส่งผลให้มีการปลดพนักงาน และลดค่าจ้าง แต่เนื่องจากรัฐบาลใหม่เปิดโอกาสให้ประชาชนรวมตัวกันได้ ในสาธารณะเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และแสดงท่าที่เป็นมิตรกับคนยากจน นอกจากนี้มีการประกาศหลัก 6 ประการ ซึ่งข้อหนึ่งระบุว่า รัฐบาลจะจัดหางานให้ประชาชนทำ เงื่อนไขดังกล่าวทำให้นายถวัติ จิตะเบียนก่อตั้ง สมาคมคนงานรูดวงแห่งสยามขึ้น ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2475 ซึ่งการก่อตั้งในครั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล มีจุดประสงค์เพื่อให้คนงานช่วยเหลือกันยามเจ็บป่วย รู้จักมัธยัสถ์ และปรองดองสามัคคีกัน จึงจะเห็นได้ว่าการรวมตัวกันครั้งแรกของลูกจ้าง ยังไม่มีเรื่องของสภาพการจ้างงานเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งถือเป็นสาระสำคัญของสหภาพแรงงานแต่อย่างใด สมาคมแรงงานของไทยจึงมิได้ถือกำเนิดขึ้นจากความไม่พอใจต่อระบบทุนนิยมเหมือนในประเทศฝั่งตะวันตก แต่เป็นการไม่พอใจในพฤติกรรมของนายจ้างบางคนเท่านั้น ซึ่งแสดงถึง คนงานยังยอมรับในเรื่องอำนาจที่เหนือกว่านายจ้าง เพียงแต่ต้องการให้รัฐบาลเข้ามาควบคุมพฤติกรรมบางอย่างของนายจ้างเท่านั้น (กรรณชญา พูนพนิช, 2541 : 120 - 125)

แม้ว่าหลังสงครามโลกครั้งที่สองจะมีการรวมกลุ่มของคนงานมาก แต่กฎหมายฉบับแรกที่บัญญัติให้สิทธิคนงานร่วมกันก่อตั้งเป็นสหภาพแรงงาน และให้นายจ้างยอมรับสหภาพแรงงาน

เป็นตัวแทนเจรจาเงื่อนไขการทำงาน คือ พระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. 2499 แต่กลับปรากฏว่า สหภาพแรงงานที่ก่อตั้งในช่วงแรกกลายเป็นการรวมตัวเพื่อเรียกร้องค่าแรงงานเป็นส่วนใหญ่ และ ลูกตามเป็นการหยุดงานประท้วง ภาพของสหภาพแรงงานจึงถูกมองว่าเป็นอุปสรรคต่อการทำ อุตสาหกรรม จนเกิดการปฏิวัติในเดือนตุลาคม พ.ศ.2501 คณะปฏิวัติจึงได้ยกเลิกพระราชบัญญัติ แรงงาน และห้ามก่อตั้งสหภาพแรงงาน แต่ก็ยังมีปัญหาเรื่องลูกจ้างรวมตัวประท้วงนายจ้างอย่าง ต่อเนื่อง จนในปี พ.ศ. 2509 จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณากระบวนข้อ พิพาท โดยให้สิทธิลูกจ้างต่อรองกับนายจ้างได้ ถึงกระนั้นลูกจ้างก็ไม่สามารถดำเนินการได้อย่าง เต็มที่ เพราะขาดองค์การที่ถาวร การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงมีน้อยมาก (นิคม จันทรวิฑูร, 2536 : 68) ส่วนข้อพิพาทแรงงานมักจะเป็นเรื่องของลูกจ้างที่ได้รับค่าจ้างไม่เพียงพอ กับการครองชีพและการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานของนายจ้าง ทำให้ลูกจ้างผลงาน (นิคม จันทรวิฑูร, 2544 : 215) ต่อมานักวิชาการและนักบริหารแรงงานจึงช่วยกันผลักดันให้มีการ ก่อตั้งสหภาพแรงงานได้เป็นผลสำเร็จจนได้ยกร่างกฎหมายเป็นพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 (นิคม จันทรวิฑูร, 2536 : 68 - 70)

ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มีใช้ผลบังคับตั้งแต่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2518 เป็นกฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างเกี่ยวกับสิทธิการ จัดตั้งองค์กร หลักเกณฑ์การแจ้งการเรียกร้อง การไกล่เกลี่ย การระงับข้อพิพาทแรงงาน การนัด หยุดงาน รวมทั้งการคุ้มครองลูกจ้างเกี่ยวกับการกระทำที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งหมายถึงการกลั่นแกล้ง หรือการขูดรีด หรือการเลิกจ้าง หรือการกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้ลูกจ้างไม่สามารถใช้สิทธิ ต่าง ๆ ตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์

ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ได้กำหนดรูปแบบขององค์กรลูกจ้างใน ภาคเอกชนไว้ 4 ประเภท คือ (บัณฑิตย ธานี เศรษฐวุฒิ, 2537 : 15-19)

1. สหภาพแรงงาน ซึ่งในประเทศไทยกำหนดไว้ให้สามารถจัดตั้งเพียง 2 รูปแบบ คือ

1.1 สหภาพแรงงานสถานประกอบการ (House Union, Company Union) คือ สหภาพแรงงานที่มีฐานสมาชิกลูกจ้างอย่างน้อย 10 คน ซึ่งทำงานกับนายจ้างเดียวกัน

1.2 สหภาพแรงงานกิจการประเภทเดียวกัน (Industrial Union) คือ สหภาพแรงงานที่มีฐานสมาชิกลูกจ้างอย่างน้อย 10 คน ที่มาจากหลายโรงงานในกิจการเดียวกัน

2. สหพันธ์แรงงาน หมายถึง ต้องมีสหภาพแรงงานประเภทเดียวกันตั้งแต่ 2 สหภาพแรงงานขึ้นไป (ปัจจุบันในประเทศไทยมีสหพันธ์แรงงาน 18 แห่ง แต่มีไม่ถึง 10 แห่งที่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างจริงจัง)

3. สภาองค์กรลูกจ้าง คือ องค์กรแรงงานระดับชาติตามกฎหมาย ต้องมีสหภาพแรงงานหรือสหพันธ์แรงงานไม่น้อยกว่า 15 แห่งรวมกัน จัดทะเบียนจัดตั้งโดยวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา หรือเพื่อส่งเสริมแรงงานสัมพันธ์

4. คณะกรรมการลูกจ้าง คือ องค์กรของลูกจ้างที่จัดตั้งขึ้นโดยความสมัครใจของลูกจ้างในสถานประกอบการเพื่อการปรึกษาหารือ (Joint Consultation) ระหว่างฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายลูกจ้าง ซึ่งถือเป็นรูปแบบหนึ่งของระบบทวิภาคี ทั้งนี้จะตั้งคณะกรรมการลูกจ้างได้จะต้องมีลูกจ้างในสถานประกอบการอย่างน้อย 50 คน

เฉลิม ศิริเขต (2532 : 5 - 11) ได้อธิบายไว้ว่าโดยทั่วไปสหภาพแรงงาน²¹ จะมีวัตถุประสงค์ กว้าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แสวงหาและคุ้มครองสิทธิและการปฏิบัติของนายจ้างต่อลูกจ้างให้มีความเป็นธรรมต่อลูกจ้าง และคัดค้านผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้าง หมายถึงการ ดูแลปรับปรุงข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ค่าตอบแทน ลงโทษสมาชิกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม การดำเนินงานในส่วนนี้สามารถให้ตัวแทนสหภาพแรงงานเข้าพบและต่อรองกับนายจ้าง หรือหากเจรจาไม่เป็นผลก็ยื่นข้อร้องเรียนตามขั้นตอนกฎหมายแรงงานสัมพันธ์

2. ส่งเสริมความสามัคคีและความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง และระหว่างลูกจ้างด้วยกัน หมายถึง การพบปะเจรจาหาข้อยุติโดยมีตัวแทนสหภาพแรงงานเป็นตัวแทนทั้งในกรณี ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง หรือระหว่างลูกจ้างด้วยกัน แต่สมาชิกก็ต้องยอมรับในผลของการเจรจา เพราะสหภาพแรงงานต้องวางตัวเป็นกลางว่าไม่ตามความจริง

²¹ ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 กำหนดให้สหภาพแรงงานจะต้องประกอบไปด้วยสมาชิกหนึ่งในห้าของพนักงานบริษัท

3. เพื่อจัดสวัสดิการแก่สมาชิก โดยใช้เงินค่าบำรุงสมาชิกส่วนหนึ่งนำมาจัดสวัสดิการ อาทิ เช่นจัดเป็นกองทุนสงเคราะห์สมาชิก หรือการจัดสหกรณ์ร้านค้า การจัดสวัสดิการเช่นนี้ก็เพื่อให้สมาชิกรู้สึกดีในการเป็นสมาชิก และทำให้พนักงานคนอื่นอยากเข้ามาร่วมเป็นสมาชิก

4. เพื่อจัดการด้านการศึกษาอบรมให้สมาชิกได้มีความรู้และความชำนาญในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น วิชาการด้านแรงงานเพื่อให้สมาชิกได้เข้าใจในระบบของสหภาพแรงงานโดยอาจจัดเป็นการสัมมนา หรือไปดูงาน เป็นต้น สำหรับวิชาการด้านอื่นก็เป็นเรื่องใกล้ตัวกับสมาชิก เช่น การประกันสังคม การสหกรณ์ เศรษฐศาสตร์แรงงาน เป็นต้น เหล่านี้จะช่วยให้สหภาพแรงงานดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบเป็นหนึ่งเดียวกัน

5. เพื่อส่งเสริมการปกครองประชาธิปไตย เพราะสมาชิกทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน มีการประชุมวางแผนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสหภาพแรงงาน และหาข้อยุติปัญหาโดยใช้หลักของเสียงข้างมาก

เชื่อว่าหากสหภาพแรงงานสามารถทำหน้าที่ดังกล่าวทั้งหมดได้จริง สหภาพแรงงานก็จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการส่งเสริมการเมืองให้เป็นของประชาชน เพราะสหภาพแรงงานจะเป็นตัวแทนคอยดูแลพิทักษ์ประโยชน์ของสมาชิกและช่วยเกื้อกูล ตลอดจนสร้างสรรค์บริการสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่สมาชิก และสหภาพแรงงานสามารถที่จะดำเนินการต่อรองกับนายจ้างหรือแม้แต่รัฐบาลโดยตรงได้สะดวกกว่าที่ประชาชนจะเสนอผ่านผู้แทนราษฎร ยิ่งคนอาชีพต่าง ๆ ตั้งสหภาพแรงงานได้มาก สหภาพแรงงานทำงานได้เข้มแข็งก็ยิ่งเป็นการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย เพราะหมายถึง คนส่วนใหญ่ได้มีอำนาจต่อรอง ได้มีปากมีเสียงเพิ่มขึ้น (วิทยากร เชียงกูล, 2540 : 45 - 46)

แต่การที่องค์กรลูกจ้างที่สามารถมีปากมีเสียงกับนายจ้างทำให้สัมพันธภาพระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเปลี่ยนไปเช่นกัน กล่าวคือในช่วงก่อนหน้ามีพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างขึ้นอยู่กับความเมตตาปราณีของนายจ้าง ซึ่งมักจะเอาเปรียบลูกจ้างเพราะขาดกฎหมายเกณฑ์กติกาการจ้างงาน แต่เมื่อกฎหมายกำหนดให้มีองค์กรลูกจ้างที่มีตัวแทนสามารถพูดคุยกับนายจ้างได้สภาวะดังกล่าวทำให้นายจ้างเริ่มวิตกว่าได้มีการทำทลายเกิดขึ้น รู้สึกว่ามีการแย่งความจงรักภักดีจากลูกจ้างไป และเข้ามาแทรกแซงความเป็นปึกแผ่นที่เคยมีอยู่ ความรู้สึกดังกล่าวทำให้เกิดการต่อต้านป้องกันและใช้มาตรการอื่นๆ เพื่อรักษา

สถานภาพเดิมไว้ พฤติกรรมของนายจ้างในสถานการณ์แรงงานไทยหลังปี พ.ศ. 2518 จึงเป็นความสัมพันธ์ภายใต้การขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (นิคม จันทรวิฑูร, 2544 : 219 - 220)

อนึ่งกฎเกณฑ์ที่กำหนด หรือกับแนวปฏิบัติทางด้านแรงงานสัมพันธ์ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในมือของรัฐ นายจ้างเองยังคงมีอิทธิพลและสายสัมพันธ์ลึกซึ้งกับผู้ปกครอง และระบบราชการ โดยเฉพาะภายใต้แผนนโยบายส่งเสริมการลงทุน และการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ดังนั้นไม่ว่ารัฐหรือนายจ้างจะดำเนินการเช่นไร จึงดูเหมือนสมเหตุสมผลไปเสียหมด (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2536 อ้างถึงใน นิคม จันทรวิฑูร, 2544 : 228)

นอกจากนี้บัณฑิตย ธนชัยเศรษฐวุฒิ (2539 : 78 - 90) ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุของความอ่อนแอในการรวมตัวต่อรองของขบวนการแรงงานในไทย ว่าสามารถพิจารณาได้จากเหตุผล ดังนี้

1. วัฒนธรรมอำนาจนิยม และค่านิยมสัมพันธ์เชิงนายบ่าว – บุญคุณอุปถัมภ์ในการบริหารกิจการของนายจ้าง โดยนายจ้างยังคงมองลูกจ้างว่าเป็นลูกน้อง เป็นปัจจัยต้นทุนการผลิต ไม่ได้มองว่าเป็นหุ้นส่วน ดังนั้นการจัดตั้งสหภาพแรงงาน หรือคณะกรรมการลูกจ้างจึงเป็นการสร้างความวุ่นวาย

2. กลไกอำนาจของรัฐ ที่เน้นการควบคุมสิทธิการต่อรองของแรงงานมากกว่าการคุ้มครองสิทธิแรงงาน เพราะไม่เคยมีนโยบายส่งเสริมให้คนงานตระหนักถึงเสรีภาพในการรวมตัวต่อรองกับนายจ้าง ในขณะที่ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรนักธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

3. จำนวนสมาชิกสหภาพแรงงานของสถานประกอบการทั้งหมดมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนลูกจ้างทั่วประเทศ ยิ่งขบวนการแรงงานไทยถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน คือภาควิสาหกิจ และภาคเอกชน ที่มีรูปแบบการจัดตั้งที่เป็นทางการแบ่งแยกจากกันเด็ดขาด เพราะคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ได้ใช้อำนาจเผด็จการออกกฎหมายแบ่งแยกรัฐวิสาหกิจออกจากกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ตั้งแต่ 19 เมษายน พ.ศ. 2534 ทำให้ขบวนการแรงงานทั้ง 2 ฝ่ายขาดความเชื่อมโยงเป็นระบบ

4. ความเสียเปรียบเรื่องความรู้ และความด้อยโอกาสของคนงาน ทำให้แรงงานขาดไร้ภูมิปัญญา และความสามารถในการพึ่งตนเองในการรวมตัวต่อรอง

5. ขาดความเป็นปึกแผ่นในการต่อรองขององค์กรแรงงานระดับชาติ เพราะการเคลื่อนไหวในปัญหานโยบายและกฎหมายแรงงานหลายเรื่ององค์กรแรงงานระดับชาติมักมีข้อแย้ง ขาดความสมานฉันท์ในการเรียกร้อง ทำให้รัฐมีโอกาสเข้าแทรกแซง และปฏิเสธการสนองตอบข้อเรียกร้องโดยอ้างถึงความไม่เห็นพ้อง และการแบ่งฝักฝ่ายของผู้นำองค์กรแรงงานระดับชาติ

6. ปัญหาการมีส่วนร่วมของแรงงานในการกำหนดนโยบาย และตัดสินใจบริหารงานของสหภาพแรงงาน เนื่องจากสหภาพแรงงานในปัจจุบันไม่ได้หมายถึงการตัดสินใจของแรงงานทั้งหมด แต่กลับเป็นการตัดสินใจของกรรมการ หรือของผู้นำบางคน โดยสมาชิกคนงานส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสรับรู้ข้อมูล และเหตุผลความจำเป็นในการดำเนินการ

7. ปัญหาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรแรงงาน ในความเป็นจริงผู้ใช้แรงงานส่วนใหญ่เป็นคนยากจน รายได้ต่ำ มีการศึกษาดำ และขาดการพัฒนาความรู้ เมื่ออยู่ในวัฏจักรนี้ทำให้ต่างคนต่างเอาตัวรอด ขาดการเสริมสร้างจิตสำนึกร่วม และมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ทำให้ไม่สามารถผนึกกำลัง และระดมความคิดได้

8. ปัญหาข้อจำกัดสิทธิการรวมตัวต่อรองของลูกจ้างตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ เนื่องจากมีข้อหวงห้ามของกฎหมายบางประการ อาทิ

- ลูกจ้างที่มีส่วนร่วมในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน หรือกำลังดำเนินการก่อตั้งสหภาพแรงงาน ไม่ได้รับความคุ้มครองการเลิกจ้าง ทำให้ต้องดำเนินการอย่างลับ ๆ ในการก่อตั้งสหภาพแรงงาน

- การเลิกจ้าง และลงโทษกรรมการสหภาพแรงงานทุกกรณีเป็นไปโดยง่าย ไม่ต้องมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวน ไม่ต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ หรือได้รับอนุญาตจากกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมก่อน

- นายจ้างสามารถปิดงานเฉพาะส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องกับกรเรียกร้อง หรือสมาชิกสหภาพแรงงานได้

- จำนวนผู้ลงชื่อในข้อเรียกร้อง หรือจำนวนสมาชิกสหภาพแรงงาน จะต้องมีการครบถ้วนสมบูรณ์ตามกฎหมายตลอดจนถึงวันที่ทั้ง 2 ฝ่ายเจรจาตกลงกันได้ ทำให้นายจ้างสามารถถกเถียงแก้แค้น ช่มชู้ให้ลูกจ้างถอนชื่อได้ ทำให้ข้อเรียกร้องนั้นเป็นโมฆะ

- ที่ปรึกษาของลูกจ้างในการเจรจาต่อรองข้อเรียกร้องต้องได้รับการจดทะเบียนตามคุณสมบัติ และระเบียบที่กรมแรงงานกำหนด มีวาระคราวละ 2 ปี โดยลูกจ้างไม่มีอิสรภาพในการ

เลือกที่ปรึกษา ในขณะที่นายจ้างสามารถแต่งตั้งนักกฎหมาย ทนายความ หรือบุคคล ซึ่งไม่มีอำนาจตัดสินใจแท้จริงมาเจรจากับตัวแทนลูกจ้าง

- นายจ้างสามารถจ้างคนงานใหม่เข้ามาทำงานแทนลูกจ้างที่ใช้สิทธินัดหยุดงานได้ ซึ่งมีผลทำลายอำนาจต่อรองขั้นสุดท้ายของลูกจ้าง

- นายจ้างสามารถเลิกจ้างคนงานในระหว่างนัดหยุดงานได้โดยจ่ายค่าชดเชยเล็กน้อยตามกฎหมาย ซึ่งมีผลต่อการสลายการรวมตัวของสหภาพแรงงานได้

อย่างไรก็ดีเท่าที่ผ่านมาองค์กรของคนงานในประเทศไทยมีการแตกตัวกันสูง ประกอบกับสหภาพแรงงานเท่าที่มีอยู่มีกิจกรรมส่วนใหญ่ในการจัดการศึกษาอบรมให้แก่สมาชิกมากกว่าการพยายามที่จะสร้างความเข้มแข็งในการเจรจาต่อรองโดยตรงไปตรงมาแก่นายจ้าง ในขณะที่สหพันธ์หรือสมาคมอุตสาหกรรมของนายจ้างก็ไม่เน้นกิจกรรมด้านแรงงานสัมพันธ์ แต่ทุ่มเทให้การค้าและธุรกิจ ความไม่แพร่หลายและไม่มั่นคงของสหภาพแรงงานส่งผลต่อความสามารถในการควบคุมความสมเหตุสมผลของการดำเนินนโยบายขององค์กร (โชคชัย สุทธาเวศ, 2541 : 239 - 240) จนส่งผลให้สหภาพแรงงานไม่สามารถทำงานปกป้องผลประโยชน์ของสมาชิกได้อย่างได้ดั่งมีประสิทธิภาพ

5.1 สหภาพแรงงานและองค์กรลูกจ้างในองค์กรสื่อมวลชน

ปัจจุบันพบว่าองค์กรของสื่อมวลชนปรากฏว่ามีสหภาพแรงงาน มี 3 แห่งด้วยกันคือบริษัท โฟสดี พับลิงซิง จำกัด (มหาชน), บริษัทเนชั่นมัลติมีเดีย จำกัด (มหาชน) และบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน)

5.1.1 สหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2525 โดยกลุ่มพนักงานในฝ่ายผลิตที่เริ่มรู้สึกถึงความไม่มั่นคงในการทำงาน เนื่องจากมีคำสั่งจากผู้บริหารระดับสูง แต่งตั้งโยกย้าย และปลดพนักงานอย่างไม่เป็นธรรม เป็นไปในลักษณะเล่นพรรคเล่นพวก พนักงานในฝ่ายผลิตจึงรวมตัวกัน และร่วมลงชื่อประท้วงเหตุการณ์ดังกล่าว และจากการรวมตัวในครั้งนั้นก็พัฒนาเป็นการก่อตั้งเป็นสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ (สหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ และสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, 2545 : 15) ดังนี้เองสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์จึงวางบทบาทการทำงานของสหภาพแรงงานในลักษณะการเป็นคณะกรรมการในการสอบสวนเมื่อเกิดกรณีมีปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง รวมไปถึงการยื่นข้อเรียกร้องเรื่องสวัสดิการโดยเฉพาะเรื่องการ

รักษาพยาบาลทั้งตัวลูกจ้าง และครอบครัวไปถึงครอบครัวของลูกจ้างเป็นหลัก (ทัศนวิจารณ์ นิยม, สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2546)

แม้จะเคยเกิดกรณีที่สหภาพแรงงานบางกอกโพสต์อยู่ในสถานะที่อ่อนแอบ้างในช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2544 จากกรณีที่พนักงานฝ่ายบุคคลที่เข้ามาทำงานมีทัศนคติไม่ดีต่อสหภาพแรงงาน และยึดหลักกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ในการจ่ายค่าจ้าง ซึ่งไม่เป็นไปตามข้อตกลงแต่เดิมที่ทางสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ได้ทำไว้ต่อนายจ้าง ซึ่งกำหนดค่าจ้างล่วงเวลาที่สูงกว่าตามที่กฎหมายระบุไว้ จนทำให้พนักงานส่วนหนึ่งไม่พอใจ อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาปัญหานี้ได้คลี่คลายลง โดยเป็นไปตามข้อตกลงที่ทางบริษัทฯ ได้ตกลงไว้กับทางสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ (ทัศนวิจารณ์ นิยม, สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2546)

และในปี พ.ศ. 2540 มีการจัดตั้งสหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้แทนให้พนักงานระดับหัวหน้างานในการแสวงหาและคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้าง สาเหตุสำคัญที่ก่อตั้งสหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ในช่วงปี พ.ศ. 2540 เพราะเป็นช่วงที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจหน้าที่สำคัญประการแรกของสหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ คือ การยื่นข้อเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงสภาพการจ้างงาน ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2541 (สหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ และสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, 2542 : 2-3) แม้การเจรจากับทางบริษัทฯ จะเกิดข้อขัดแย้งถึงขั้นนำไปสู่กรณีพิพาท และต้องให้เจ้าพนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงานเข้ามาไกล่เกลี่ย (สหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ และสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, 2542 : 10 - 11) อย่างไรก็ตามการยื่นข้อเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงสภาพการจ้างงานนี้ ทางสหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ได้ทำงานประสานกับทาง สหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ด้วย นอกจากนี้สหภาพแรงงานทั้งสองยังมีการประสานงานร่วมกัน อาทิ การผลักดันให้มีการเลือกตั้งเพื่อสรรหาตัวแทนฝ่ายพนักงานเข้าไปเป็นตัวแทนกรรมการกองทุน แทนการแต่งตั้งจากบริษัทเป็นผลสำเร็จ (สหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาและสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, 2542 : 13) และแต่งตั้งคณะกรรมการลูกจ้างที่คัดเลือกจากสหภาพแรงงานทั้งสองเพื่อทำหน้าที่ปรึกษาหารือกับฝ่ายบริหารทุก 3 เดือน (สหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ และสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, 2545 : 20)

ทั้งนี้หลักการสำคัญในการทำงานของสหภาพแรงงานทั้งสอง คือ จะไม่แทรกแซงการบริหารงานของฝ่ายบริหาร ถ้าไม่มีผลกระทบต่อพนักงาน และไม่ทำให้พนักงานเสียผลประโยชน์ (สหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ และสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, 2545 : 14)

ปัจจุบันสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ จึงมีประสบการณ์มากพอที่จะดูแลสมาชิกทั้งในเรื่องสวัสดิการด้านต่าง ๆ รวมไปถึงสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการลงทุนของบริษัท เพราะการลงทุนของบริษัทสามารถส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในการทำงาน ตลอดจนการปรับเงินเดือนและโบนัสของลูกจ้างได้ อีกทั้งยังเป็นผู้แทนในการไกล่เกลี่ยกรณีลูกจ้างมีปัญหาเกี่ยวกับนายจ้างทำให้เกิดความสามัคคีขึ้นในบริษัทฯ (ทัศนวิจารณ์ นิยม, 2545 : 25 - 26)

นับได้ว่าบริษัทโพสต์ พับลิชชิง จำกัด (มหาชน) เป็นองค์กรด้านสื่อมวลชนเพียงองค์กรเดียวที่สามารถจัดตั้งสหภาพแรงงานให้ครอบคลุมได้ทั้งพนักงานระดับปฏิบัติการ และในระดับผู้บังคับบัญชา และมีการรวมตัวอย่างเหนียวแน่นในแต่ละสหภาพแรงงาน และการทำงานประสานกันระหว่างสหภาพแรงงานทั้งสอง ทำให้สหภาพแรงงานในได้การประกอบการหนังสือพิมพ์แห่งนี้สามารถดำเนินงานเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ทั้งในเรื่องสวัสดิภาพ และสวัสดิการในการทำงานของลูกจ้างทั้งบริษัท ทั้งนี้ทางสหภาพแรงงานทั้งสองก็ตระหนักว่าในฐานะที่หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์เป็นองค์กรทางด้านสื่อมวลชนองค์กรหนึ่ง บทบาทหน้าที่ในของสหภาพแรงงานยังคงติดอยู่กับเรื่องของการส่งเสริม และรับรองสิทธิของลูกจ้างให้เพื่อสมาชิกทุกคนได้รับสวัสดิการที่ดี หากแต่ในวันข้างหน้าถ้าสมาชิกได้รับสวัสดิการที่ดีอย่างถาวรแล้ว สหภาพแรงงานก็จะทำหน้าที่ปกป้องการทำงานด้านข่าวให้รอดพ้นจากการแทรกแซงต่อไป (สหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ และสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์, 2545 : 30)

5.1.2 คณะกรรมการลูกจ้างเนชั่นกรุ๊ป เป็นคณะกรรมการลูกจ้างของบริษัทเนชั่น มัลติมีเดีย จำกัด (มหาชน) ที่เกิดจากการเลือกตั้งของพนักงานในปี พ.ศ. 2543 หลังจากที่เคยมีสหภาพแรงงานเนชั่น แล้วถูกยุบไปในปี พ.ศ. 2526 โดยทางบริษัทให้เหตุผลว่าเป็นเพราะพนักงานที่ถูกภาคทัณฑ์ที่ต้องการจัดตั้งสหภาพแรงงานเพื่อผลประโยชน์ตัวเอง ไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ของพนักงาน และพนักงานโดยส่วนใหญ่ก็ไม่ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิก ในขณะที่ข้อมูลอีกด้านหนึ่งกลับเป็นว่าทางบริษัทได้ปิดบริษัทแล้วตั้งใหม่ โดยยื่นขอของชาวให้กับแกนนำ ไม่ว่าข้อเท็จจริงจะเป็นเช่นไรก็ตามเหตุการณ์นั้นทำให้พนักงานเนชั่นกรุ๊ปต้องการจัดตั้งองค์กรลูกจ้างขึ้นมาหลังเกิดวิกฤติ

เศรษฐกิจ ทางเลือกในการเป็นสหภาพแรงงานจึงเป็นไปได้น้อย ประกอบกับการเป็น คณะกรรมการลูกจ้างกฎหมายให้ความคุ้มครองมากกว่าคณะกรรมการสหภาพแรงงาน โดย กฎหมายระบุว่า นายจ้างจะเลิกจ้าง ลดค่าจ้าง ชดเชยว่างการทำงาน หรือกระทำการใด ๆ อันมีผลให้ กรรมการลูกจ้างไม่สามารถทำงานต่อไปได้ ต้องได้รับอนุญาตจากศาลแรงงานเท่านั้น อีกทั้ง ภารกิจหลักของคณะกรรมการลูกจ้างตามกฎหมาย คือการปรึกษาหารือเกี่ยวกับสวัสดิการของ พนักงาน พิจารณาคำร้องทุกข์ของลูกจ้าง และหาทางปรองดองและระงับข้อขัดแย้ง ซึ่งก็สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งองค์กรลูกจ้างเพราะ เป็นความคิดหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ดังนั้น บทบาทของคณะกรรมการลูกจ้างจึงเน้นไปที่ การปรึกษาหารือให้มีสวัสดิการ และความมั่นคงใน การทำงาน (ปราณี ศรีกำเหนิด, 2545 : 28 -31) ซึ่งองค์กรลูกจ้างที่เกิดขึ้นในเนชั่นกรุ๊ปก็ยังคงให้ นำหนักในเรื่องสิทธิและผลประโยชน์ที่พนักงานในฐานะลูกจ้างคนหนึ่งพึงได้รับ ยังมีไข่มอง พนักงานเป็นนักวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่สภาพการจ้างงานเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพในการเสนอ ข้อ หรือการแสดงความคิดเห็นแต่อย่างใด

5.1.3 สหภาพแรงงานไอทีวี ซึ่งได้จดทะเบียนเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2544 เป็น สหภาพแรงงานที่เกิดขึ้นในช่วงที่สวัสดิการของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ไม่ดีนัก และเกิดภาวะ ความไม่มั่นคงในการทำงาน เพราะมีการปลดพนักงานอย่างไม่เป็นธรรมจากการที่บริษัทประสบ ภาวะขาดทุนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัญหาเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการจัดตั้งสหภาพแรงงาน แต่มี ข้อแตกต่างจากองค์กรอื่นตรงที่ ในช่วงการก่อตั้งนั้นเกิดกรณีที่ผู้บริหารของบริษัทเข้ามาแทรกแซง การทำงานในฝ่ายข่าว รวมไปถึงข้อเรียกร้องที่เตรียมจะยื่นต่อนายจ้างนั้น นอกเหนือไปจากเรื่อง ของสวัสดิการในการทำงานทั้งเรื่องของเวลาในการทำงาน และค่าจ้างแล้ว ยังมีข้อเรียกร้อง เกี่ยวกับสภาพการทำงานในฝ่ายข่าวที่ต้องการให้เป็นไปตามจรรยาบรรณของวิชาชีพนักข่าว โทรทัศน์ด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นกรณีที่สหภาพแรงงานถูกใช้ให้มีบทบาทในการปกป้องเสรีภาพของ วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์เป็นครั้งแรก

การที่ไม่ปรากฏว่ามีการรวมตัวของพนักงานในองค์กรสื่อมวลชนอื่นๆ จัดตั้งเป็น สหภาพแรงงานก็อาจเป็นผลมาจาก ลูกจ้างทั่วไปรวมถึงลูกจ้างขององค์กรสื่อมวลชนด้วยนั้นไม่มี ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องแรงงานสัมพันธ์ (ซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้สหภาพแรงงานใน ประเทศไทยไม่เป็นที่แพร่หลาย) ประกอบกับองค์กรด้านสหภาพแรงงานที่มีอยู่อย่างอ่อนแอ ต้องอาศัย พลังและแรงผลักดันจากองค์กรภายนอกที่เป็นพันธมิตรของสหภาพแรงงานในรูปแบบของการ ผนึกกำลังหรือการร่วมมือกัน (นภาพร อติวานิชพงศ์, 2545 : 10) ยิ่งเป็นองค์กร

สื่อมวลชนที่เป็นสื่อวิทยุโทรทัศน์ หากเกิดปัญหาในการทำงานก็เท่ากับว่ามีปัญหากับสถานี ซึ่งเจ้าของสถานี ก็คือรัฐบาล และทหาร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุกัญญา สูดบรรทัด (2544) ได้ศึกษา “พัฒนาการการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ และอุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์ ภายใต้แรงกดดันของกลุ่มชนชั้นนำและกลุ่มผลประโยชน์” โดยศึกษาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสนใจกับ Information, Knowledge และ Truth เพราะเป็นแก่นแห่งการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ประกอบกับข่าวสาร ความรู้เป็นสัญลักษณ์ของผู้เจริญซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่ถูกถ่ายทอดมาจากชาติตะวันตกในช่วงล่าอาณานิคม ใช้วิธีการวิเคราะห์ที่โดยดูจากการช่วงชิงสิทธิอำนาจในการให้ข่าวสาร ความรู้ซึ่งจะเป็นผู้มีอำนาจสามารถกำหนดให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ ผลการวิจัยพบว่า อุดมการณ์สังคมประชาธิปไตยที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุด นักหนังสือพิมพ์ คือ กลไกอิสระคอยทำหน้าที่รายงานประชาชนว่า ผู้นำทางการเมืองปฏิบัติหน้าที่เหมาะสมหรือไม่นั้นสวนทางกับความเป็นจริง โดยมีพัฒนาการดังนี้

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นอุดมการณ์จะถูกกลั่นกรองจากราชสำนัก สื่อจึงเป็นเครื่องมือแห่งการประกาศสัจจะสิทธิธรรมของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจากยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์

หลังการปฏิวัติ 2475 คณะราษฎรจำเป็นต้องควบคุมสื่อมวลชน ทำให้นักเขียนหัวก้าวหน้าไม่พอใจแต่กลุ่มคนเหล่านี้ก็ไม่สามารถรักษาอุดมการณ์ของตนไว้ได้นาน เพราะแรงกดดันจากรัฐ

สมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม สื่อกลายเป็นเครื่องมือของรัฐ ขณะเดียวกันกลุ่มหัวก้าวหน้ารับเอาอุดมการณ์ทางชาติตะวันตกเกี่ยวกับมนุษยธรรม ความเสมอภาค การแสวงหาความจริง และปฏิเสธการทำหนังสือพิมพ์เพื่อหาผลประโยชน์ แต่ท้ายสุดก็ไม่สามารถทานกระแสทุนนิยมได้ นักหนังสือพิมพ์ต้องปรับตัวไปตามอำนาจของรัฐ จนเกิดอุดมการณ์ใหม่ว่าหนังสือพิมพ์ควรจะเป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคี สร้างความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง วงการหนังสือพิมพ์แปดเปื้อนไปด้วยการรับของชาว

จนในช่วงที่ทหารอเมริกันถล่มกัมพูชา นิสิตนักศึกษาเข้าไปมีบทบาททางการเมืองจึงเกิดการช่วงชิงการเป็นเจ้าของข่าวสาร ความรู้และอุดมการณ์จากฝ่ายขวา มาเป็นของฝ่ายซ้าย และเปิดเผยสัจจะอีกด้านหนึ่งซึ่งสังคมยังไม่เคยรู้ซึ่งฝ่ายขวายอมไม่ได้ ในช่วงนี้เองฝ่ายขวากกลาง ๆ

ก็เบนเข้าสู่ระบบทุนนิยมมากขึ้น พื้นที่ทางอุดมการณ์เหลืออยู่เพียงการทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้าน แต่ก็เป็นการเปิดโปงเรื่องที่ประชาชนสนใจเพื่อให้หนังสือพิมพ์ขายได้ และเรื่องที่เปิดโปงก็เป็นการขุดคุ้ยปัญหาอย่างมิวเหมินเท่านั้น ทั้งนี้เหตุผลทางวัฒนธรรมไทยในเรื่องการชอบอยู่ตรงกลางเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ ลักษณะเช่นนี้ทำให้นักหนังสือพิมพ์บางคนเข้าไปรับใช้นักการเมืองและนายทุน

ช่วงทศวรรษที่ 2530 กิจการหนังสือพิมพ์เข้าสู่ระบบทุนนิยมเต็มขั้น หนังสือพิมพ์สละอุดมการณ์เพื่อประชาชนและให้นิยามความจริงของชาติว่า คือความจริงทางด้านเศรษฐกิจ.

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงแบ่งนักหนังสือพิมพ์เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มอุดมการณ์ ได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ซึ่งอิงกระแสตะวันตกและอุดมการณ์ตะวันตกเป็นอย่างมาก
2. ฝ่ายขวาจัด เป็นพวกที่อิงอำนาจรัฐ ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และใช้วิธีการต่อสู้ที่รุนแรง
3. ฝ่ายขวาที่อิงอำนาจรัฐ และกลุ่มอิทธิพลทุน เพราะยึดทุนเป็นเรื่องสำคัญ จึงปรับตัวเองไปมาระหว่างฝ่ายต่าง ๆ นักหนังสือพิมพ์มีอุดมการณ์ และเสรีภาพ แต่ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามอุดมการณ์ เพราะให้คุณค่าแก่เศรษฐกิจมากกว่า

งานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยให้ผู้วิจัยเห็นภาพกว้างของพัฒนาการสื่อมวลชนของไทยเพราะหนังสือพิมพ์ถือเป็นสื่อมวลชนประเภทแรกในประเทศไทย ซึ่งก็พบว่านักหนังสือพิมพ์มีหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มก็มีอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน โดยมีปัจจัยในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ ในขณะนั้นเป็นตัวกำหนดลักษณะอุดมการณ์ของนักหนังสือพิมพ์

วิวัฒน์ คติธรรมนิศย์ (2539) ศึกษาเรื่อง "กบฏสันติภาพ" ซึ่งชี้ให้เห็นถึงข้อขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับหนังสือพิมพ์ ซึ่งในช่วงนั้นเกิดสงคราม และการปฏิวัติรัฐประหารจนส่งผลต่อการจำกัดเสรีภาพของนักข่าว (นักหนังสือพิมพ์) ทั้งการตรวจข่าวก่อนการตีพิมพ์ และให้อำนาจเจ้าพนักงานยึดใบอนุญาตได้ ด้วยเหตุผลที่ว่า เกรงว่าฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลจะใช้หนังสือพิมพ์นี้กำลังโค่นล้มอำนาจรัฐบาล แต่บรรดานักข่าวก็ได้เกรงกลัวอำนาจมืดเหล่านี้ ยังคงซื่อสัตย์ในการเสนอข้อมูลข่าวสาร ทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐบาล และเป็นปากเป็นเสียงให้ประชาชน การจำกัดเสรีภาพเป็นไปอย่างเข้มงวดจนนักข่าว (นักหนังสือพิมพ์) หลายคนถูกจับกุมด้วยข้อหาต่าง ๆ และมักถูกจับกุมมากกว่า 1 ครั้ง แต่เมื่อได้รับอิสรภาพก็ยังคงหันมาจับปากกาเช่นเดิม อีกทั้งนักข่าวในยุคนี้

มีการรวมตัวกันเหนียวแน่น ส่งผลให้การเรียกร้องเสรีภาพให้หนังสือพิมพ์ดำเนินต่อไปอย่างไม่ขาดตอน อันแสดงถึงความตั้งมั่นแน่วแน่ในวิชาชีพของตน

ศุภกิจวี วิชัยดิษฐ์ (2539) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาศักยภาพ "ทีวีเสรี" ในประเทศไทย : ในแนวทัศน์ระบบของศรัทธา " เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางเสรีภาพในการนำเสนอเนื้อหา และความเป็นไปได้ทางธุรกิจของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จากนักวิชาการ เจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มธุรกิจการโฆษณา โดยพบว่า เท่าที่เป็นมาสถานีโทรทัศน์ของไทยถูกควบคุมทั้งทางตรง คือ รัฐ และทางอ้อม คือ ระบบธุรกิจ กลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มผู้ชม ทำให้การนำเสนอเนื้อหาอยู่บนพื้นฐานผลประโยชน์ทางการเมือง และผลประโยชน์ทางธุรกิจ เพราะฉะนั้นทีวีเสรีเองซึ่งอยู่ภายใต้บริบททางการเมือง และธุรกิจเดียวกับสถานีโทรทัศน์อื่น ๆ เสรีภาพของเนื้อหา ทีวีเสรีก็จะไม่แตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ที่มีอยู่ ส่วนลักษณะการดำเนินกิจการทางธุรกิจยังคงพิจารณาถึงผลกำไรเป็นหลักในการบริหารงาน

ส่วนความอยู่รอดทางธุรกิจนั้น ทีวีเสรียากจะสร้างรายได้ในช่วงแรก เพราะต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้ชมในเรื่องสัดส่วนของรายการ ผิดกับการแพร่ภาพยังครอบคลุมพื้นที่ได้น้อย ซึ่งส่งผลให้กลุ่มธุรกิจผู้สนับสนุนโฆษณามีแนวโน้มลดลงโฆษณาน้อยในช่วงแรก แต่ระยะยาวแล้ว ทีวีเสรีจะสามารถอยู่รอดได้ถ้าสามารถสร้างความแตกต่างทางด้านรายการกับสถานีโทรทัศน์อื่นอย่างชัดเจน

งานวิจัยชิ้นนี้ช่วยให้ผู้วิจัยเห็นภาพของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีในช่วงแรกว่ายังเป็นสถานีโทรทัศน์ที่คงมีลักษณะไม่แตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ที่มีอยู่แล้วในแง่การดำเนินกิจการ แต่ในเรื่องของสัดส่วนรายการต้องอาศัยเวลาในการพิสูจน์ตัวเอง และให้ผู้ชมคุ้นเคยกับสัดส่วนรายการด้วย

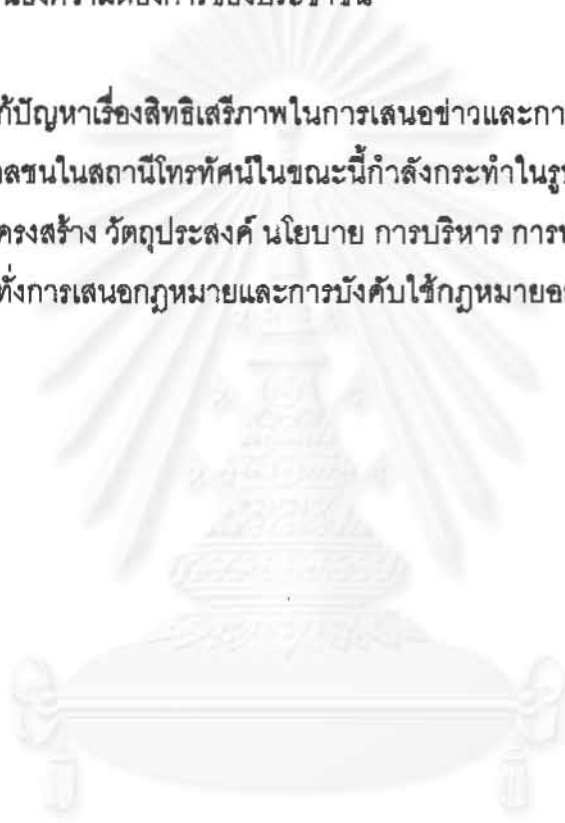
ภัทราพร สังข์พวงทอง (2545) ได้ศึกษา "สิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในสถานีโทรทัศน์" พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้สิทธิเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในสถานีโทรทัศน์ มี 5 ประการ คือ

1. โครงสร้าง และลักษณะกรรมสิทธิ์ของสถานีโทรทัศน์
2. นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานีโทรทัศน์
3. ผู้ประกอบวิชาชีพ และสมาคมวิชาชีพในสื่อโทรทัศน์ว่า รับรู้และใช้สิทธิเสรีภาพที่มากน้อยเพียงใด

4. การควบคุมและการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งแบ่งออกเป็น การควบคุมตนเองในสื่อมวลชน และการควบคุมสาธารณะ เช่น การควบคุมจากประชาชนในฐานะผู้รับสาร การควบคุมจากกลุ่มผลประโยชน์จากการเสนอข่าว และในระบบของธุรกิจ เป็นต้น และการควบคุมตามตัวบทกฎหมาย

5. ปัจจัยแวดล้อมภายนอก เช่น กระแสเรียกร้องการปฏิรูปการเมือง ทำให้รายการโทรทัศน์จำเป็นต้องเสนอรายการรูปแบบใหม่ทั้งประเภทที่ให้ข้อมูลข่าวสาร และเปิดเวทีให้แสดงความคิดเห็นเพื่อตอบสนองของความต้องการของประชาชน

การพยายามแก้ปัญหาเรื่องสิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในสถานีโทรทัศน์ในขณะนี้กำลังกระทำในรูปกระบวนการการปฏิรูปสื่อที่กำลังจะจัดระบบโครงสร้าง วัตถุประสงค์ นโยบาย การบริหาร การพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพสมาคมวิชาชีพ จนกระทั่งการเสนอกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีเอกภาพในทิศทางเดียวกันทั้งระบบ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง "กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอลูกสาวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และอุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์" เป็นงานวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์เพื่อบันทึกเหตุการณ์การต่อต้านการควบคุมการนำเสนอลูกสาวของนักข่าว โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาอุดมการณ์วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอลูกสาวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเป็นกรณีศึกษาหลัก

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร และบุคคล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร โดยจะใช้เป็นแหล่งข้อมูลหลักเพื่อทราบสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจในขณะนั้น รวมไปถึงการแถลงการณ์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอลูกสาวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่เสนอต่อสื่อมวลชน ซึ่งแบ่งออกเป็น

- ข่าว และบทความจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารต่างๆ ที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการตั้งสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, การแทรกแซงการนำเสนอลูกสาวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอลูกสาวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีช่วงก่อนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544

- เอกสารคำให้การต่อศาล และคำพิพากษาของศาลแรงงาน ในคดีที่บริษัทไอทีวี จำกัด เป็นโจทก์ฟ้องนายประมูล จันทร์จำนง กับพวกรวม 12 คนในฐานะคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ และอดีตพนักงานไอทีวี รวม 21 คนเป็นจำเลยร่วม

- เอกสารอื่น ๆ เช่น หนังสือ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์

1.2 แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ซึ่งจะเป็นแหล่งข้อมูลบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอลูกสาว ในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีว่ามีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นบ้าง และส่งผลกระทบต่อผู้ต่อต้านอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อให้ภาพอุดมการณ์วิชาชีพ ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอลูกสาวของสถานีโทรทัศน์

ไอทีวี ซึ่งเป็นบุคลากรในฝ่ายข่าวมีความชัดเจนมากขึ้น โดยผู้วิจัยจะแบ่งผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. กลุ่มผู้บริหารฝ่ายข่าว เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของฝ่ายข่าวและลักษณะของการแทรกแซงการนำเสนอข่าว โดยเลือกเฉพาะเจาะจง (Selected Interview) คือ

1.1 เทพชัย หย่อง (ผู้อำนวยการฝ่ายข่าวคนแรก) เพราะเป็นผู้วางระบบการทำงานของฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวีตั้งแต่เริ่มต้น

1.2 จิระ ห่องสำเร็จ (บรรณาธิการบริหาร (อดีต)) ซึ่งเป็นผู้ดูแลการทำงานของพนักงานฝ่ายข่าวในการนำเสนอข่าวในช่วงเวลาที่มีการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

2. กลุ่มคัดค้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

ประชากร ได้แก่ กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จนประสบปัญหาถูกเลิกจ้างเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 รวม 21 คน โดยเหตุผลในการเลิกจ้างมี 2 สาเหตุหลัก คือ นักข่าวเปิดแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชนเรื่องการแทรกแซงการนำเสนอข่าวและการตั้งสหภาพแรงงานพนักงานสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ผู้วิจัยจึงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ดังนี้

2.1 กลุ่มนักข่าวที่เปิดแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเรื่องการแทรกแซงข่าวไอทีวี ซึ่งถือเป็นกลุ่มแกนหลัก 7 คน ได้แก่

1. วิศาล ดิลกวนิช	ผู้ประกาศข่าว, ผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจ
2. ภัทราพร สังข์พวงทอง	ผู้ประกาศข่าว, ผู้สื่อข่าวการเมือง
3. กฤษณา บัวคำศรี	ผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจต่างประเทศ
4. อังสนา เทศขยัน	โปรดิวเซอร์ข่าว
5. ณาตยา แว่ววิรุคปต์	ผู้สื่อข่าวสายสังคม
6. ปฏิวัติ วสิขชาติ	บรรณาธิการข่าว
7. ยุวดี เตชะไพฑูรย์สุข	โปรดิวเซอร์ข่าว

2.2 กลุ่มสหภาพแรงงานพนักงานสถานีโทรทัศน์ไอทีวีรวม 14 คน ได้แก่

1. อรพิน ลิลิตวิศิษฏ์วงศ์	ผู้สื่อข่าวสายสังคม, ประธานสหภาพฯ
2. ม.ล. สุกฤษณ์ จรุงโรจน์	ผู้กำกับรายการ, รองประธานสหภาพฯ
3. สกลเดช ศิลภาพงษ์	โปรดิวเซอร์รายการจับกระแสโลก, คณะกรรมการสหภาพฯ

4. แก้วตา ปรีศวรงค์	ผู้สื่อข่าวสายสังคม, คณะกรรมการ สหภาพฯ
5. ชมพูนุท คงมนต์	ผู้สื่อข่าวสายสังคม, คณะกรรมการ สหภาพฯ
6. สุदारัตน์ สุขแสงรัตน์	ผู้สื่อข่าวสายสังคม, สมาชิกสหภาพฯ
7. เชิดชาย มากบำรุง	บรรณาธิการข่าว, สมาชิกสหภาพฯ
8. สุวรรณ อุยานันท์	บรรณาธิการข่าวบันเทิง, สมาชิกสหภาพฯ
9. ภูษงค์ แดงประเสริฐ	โปรดิวเซอร์รายการสี่แยกรัชโยธิน, สมาชิก สหภาพฯ
10. จิรชฎา ทองนาค	ประสานงานออกอากาศ, สมาชิกสหภาพฯ
11. นงลักษณ์ สุขใจเจริญกิจ	ผู้สื่อข่าวสายสังคม, สมาชิกสหภาพฯ
12. สมมาตร วัฒนาคุโณปการ	ผู้ดูแลศูนย์ผลิตข่าว, สมาชิกสหภาพฯ
13. สินีนาฏ คุปตภากร	โปรดิวเซอร์สายเศรษฐกิจ, สมาชิกสหภาพฯ
14. ศุภลักษณ์ ตั้งจิตต์ศิลป์	ผู้สื่อข่าวต่างประเทศ, สมาชิกสหภาพฯ

2. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

การวิจัยเรื่อง “กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และอุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์” อาศัยการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โดยจะรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ

- การก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ไอทีวี
- การแทรกแซงการนำเสนอข่าว
- กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว
- ข่าวที่เสนอออกมาทางสถานีช่องไอทีวีในช่วงที่มีการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว
- การให้ปากคำต่อศาลแรงงานกลาง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งเอกสารข้างต้น (Documentation) แล้วนำมาเรียบเรียงตามแนวการศึกษาที่วางไว้

2.2 การรวบรวมข้อมูลจากบุคคล เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 21 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ข้อมูลที่ละเอียด ถูกต้อง โดยใช้เทปบันทึกเสียง ซึ่งจะมีประเด็นครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาการแทรกแซงการนำเสนอข่าว เพื่อทราบลักษณะ รูปแบบของการแทรกแซง และวิธีแก้ปัญหา ก่อน/หลังบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาถือหุ้นในสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี แนวคำถามประกอบด้วย

- ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ก่อน/หลังบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด
- วิธีการแก้ปัญหา หรือขั้นตอนในการแก้ปัญหาการแทรกแซงในขั้นต้น

2. ลักษณะของการรวมตัวของบุคลากรในฝ่ายข่าว เพื่อทราบรูปแบบ วัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่ม และจำนวนสมาชิกของกลุ่ม แนวคำถามประกอบด้วย

- การเข้ากลุ่มกับเพื่อนร่วมงาน และกิจกรรมที่ทำร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม
- ลักษณะของการสื่อสารกันในกลุ่ม
- ระยะเวลาในการเข้ากลุ่ม
- การรวมกลุ่มในขณะที่เกิดการแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ในการนำเสนอข่าว
- กิจกรรมของกลุ่มในการคัดค้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

3. ปัจจัยในการรวมกลุ่มเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว เพื่อทราบปัจจัยที่ทำให้กลุ่มกล้าที่จะต่อสู้กับผู้บริหารสถานีได้ ด้วยการจัดแถลงการณ์และการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ไอทีวี แนวคำถามประกอบด้วย

- สาเหตุของการเลือกวิธีการคัดค้านด้วยการจัดแถลงการณ์ และการจัดตั้งสหภาพแรงงาน
- วิธีในการรวบรวมสมาชิกเพื่อรวมกลุ่ม
- ลักษณะของความช่วยเหลือในการจัดตั้ง และดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว / สหภาพแรงงานไอทีวี

4. การรับมือจากผลกระทบต่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว เพื่อทราบวิธีการดำเนินการหลังจากได้ดำเนินการแถลงการณ์ต่อสื่อมวลชน และจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี แนวคำถามประกอบด้วย

- ผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน / สหภาพแรงงานฯ ทั้งในด้านหน้าที่การงาน และครอบครัว

- กิจกรรมของกลุ่มหลังพ้นสภาพการเป็นพนักงานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

- ลักษณะของความช่วยเหลือจากกลุ่ม ๆ ต่างหลังพ้นสภาพการเป็นพนักงานของ สถานีโทรทัศน์ไอทีวี

- การตัดสินใจของแต่ละบุคคลเรื่องหน้าที่การงานหลังได้รับคำพิพากษาศาลแรงงานให้ สามารถกลับไปทำงานที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวี

- แผนการรับมือ กรณีที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวียื่นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาต่อไป

3. ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการศึกษา “กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวีและอุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าว” แบ่งออกเป็น

1. กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม พ.ศ. 2546 เก็บข้อมูลประเภทเอกสาร

2. มิถุนายน พ.ศ. 2546 เก็บข้อมูลประเภทบุคคล โดยการสัมภาษณ์

- เทพชัย หย่อง - จิระ ห้องสำเร็จ - ชมพูนุท คงมนต์ - ปฏิวัติ วงศ์ชาติ
- ศุภลักษณ์ ตั้งจิตต์ศิลป์ - ม.ล.สุกฤษทรัพย์ จรุงโรจน์

กรกฎาคม พ.ศ. 2546 เก็บข้อมูลประเภทบุคคล โดยการสัมภาษณ์

- ภัทรพร สังข์พวงทอง - กรุณา บัวคำศรี - อังสนา เทศขยัน - แก้วตา ปรีดวงค์
- ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข - อรพิน ลิลิตวิศิษฏ์วงศ์ - สุดารัตน์ สุขแสงรัตน์ - สกลเดช ศิลางษ์
- เชิดชาย มากบำรุง - สุวรรณภา อุยานันท์ - ภูรงค์ แดงประเสริฐ - จิรชญา ทองนาค
- นงลักษณ์ สุขใจเจริญกิจ - ณาตยา แว่ววีรคุปต์ - สมมารถ วัฒนาคุณเฒ่า - สนิษนาฏ คุปตภากร

3. สิงหาคม - ตุลาคม พ.ศ. 2546 วิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงานการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ และการ สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะเป็นเป็นผู้ตีความถ้อยคำจากผู้ให้สัมภาษณ์ โดยจะแบ่งการวิเคราะห์ ข้อมูลเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์อุดมการณ์วิชาชีพสื่อมวลชนของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี (2544)

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะทราบถึงหลักปรัชญาที่เชื่อถือในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี อันนำไปสู่กิจกรรมต่าง ๆ สะท้อนซึ่งจะอุดมการณ์ที่ยึดถือ อุดมการณ์ชุดเดียวกันหรือไม่ และหลังจากผ่านกระบวนการต่อสู้ทางกฎหมายยังคงเชื่อมั่นในหลักการเมื่อครั้งตัดสินใจรวมกลุ่มหรือไม่

4.2 วิเคราะห์การรวมกลุ่มกันทางวิชาชีพในช่วงเกิดการแทรกแซงการนำเสนอข่าวการวิเคราะห์ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะทราบถึงกิจกรรมของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งสะท้อนอุดมการณ์ที่ยึดถือออกมา ซึ่งจะแบ่งออกเป็น

- วิเคราะห์วัตถุประสงค์ และวิธีการรวมกลุ่มกันของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี
- วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกรรวมกลุ่มกัน และดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี
- วิเคราะห์กิจกรรมของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

4.3 วิเคราะห์ลักษณะการตั้งรับหลังจากได้รับผลกระทบต่อกรดำเนินกิจกรรมกลุ่มในการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

เป็นการวิเคราะห์กิจกรรมกลุ่ม และตัวบุคคลหลังพ้นสภาพการเป็นพนักงานสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

- วิเคราะห์การช่วยเหลือตัวเองในเรื่องของการหาเลี้ยงชีพหลังพ้นสภาพการเป็นพนักงานฯ
- วิเคราะห์เหตุผลและความร่วมมือในการต่อสู้ทางกฎหมายในชั้นศาล
- วิเคราะห์แผนการต่อไปหลังจากที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวียื่นเรื่องอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา

ทั้งนี้การวิเคราะห์ต่าง ๆ ข้างต้นจะใช้ลักษณะของงานที่จัดว่าเป็นวิชาชีพ และอุดมการณ์ของวิชาชีพสื่อมวลชน คือ การนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาโดยยึดถือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

5. การนำเสนอผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง "กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และอุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์" จะนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

บทที่ 4 ประวัติสถานีโอทีวี

การจัดตั้งสถานีโอทีวี และลักษณะการจัดเตรียมบุคคลฝ่ายข่าว จนถึงช่วงที่สถานีโอทีวีได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อ พ.ศ. 2540 ซึ่งนำไปสู่การปรับเปลี่ยนผู้บริหารและการแทรกแซงการนำเสนอข่าวในที่สุด

บทที่ 5 กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโอทีวี

สาเหตุ และวิธีการแทรกแซงการนำเสนอข่าว จนเกิดการรวมกลุ่มของพนักงานฝ่ายข่าวนำไปสู่กิจกรรมเพื่อต่อต้านการแทรกแซงดังกล่าว

บทที่ 6 ผลกระทบจากการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

ผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวตั้งแต่สมาชิกของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวยังเป็นพนักงานของบริษัทโอทีวี จำกัด (มหาชน) จนกระทั่งพ้นสภาพการเป็นพนักงาน

บทที่ 7 วิเคราะห์กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโอทีวี และอุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์

วิเคราะห์หลักการ และอุดมการณ์ที่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวยึดถือ โดยมองจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางกลุ่มได้ดำเนินการ ตลอดจนวิเคราะห์ถึงเหตุปัจจัยที่วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ในสถานีโอทีวีสามารถรวมตัวกันได้

บทที่ 8 บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

สำหรับประเทศไทยแล้วจุดกำเนิดของการมีสถานีโทรทัศน์เกิดจากความต้องการใช้โทรทัศน์เป็นปากกระบอกเสียงให้กับตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นรัฐ หรือกองทัพบก ดังนั้นรายการข่าวจึงเป็นประเภทรายการที่ได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อปกป้องภาพลักษณ์ที่ดีของเจ้าของสถานีไว้ แม้ต่อมาจะการเปิดประมูลให้เอกชนเข้ามาดำเนินกิจการ แต่ยังคงความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างอำนาจทุน และอำนาจทางการเมืองที่ต่างเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังนี้แล้ว สถานีโทรทัศน์จึงดำเนินการที่เน้นไปในเรื่องของการแสวงหากำไร มากกว่าการทำหน้าที่ของสื่อในการตรวจสอบการทำงานของรัฐแทนประชาชน นั่นก็คือ ให้ความสำคัญกับรายการบันเทิงมากกว่า รายการข่าว จนกระทั่งผู้ทำงานในสถานีโทรทัศน์ค่อย ๆ ซึมซับการทำงานเช่นนี้ จนแทบเรียกได้ว่าเป็นวัฒนธรรมการทำข่าวโทรทัศน์ที่ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้านได้ จนในที่สุดก็เกิดวิกฤตกับรายการข่าวโทรทัศน์ เมื่อเกิดเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2535 เมื่อประชาชนออกมารวมตัวกันเพื่อต่อต้านความไม่ชอบมาพากลทางการเมืองในขณะนั้น แต่โทรทัศน์ทุกช่องของสถานีไม่สามารถรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้ อีกทั้งบิดเบือนข้อเท็จจริง จนนำไปสู่ความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงปราบปรามประชาชนซึ่งชุมนุมโดยสงบ (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 2 – 8 กรกฎาคม 2543 : 87)

แนวความคิดที่ว่า โทรทัศน์ไทยควรมีโอกาสนำเสนอข่าวสารโดยเสรีโดยไม่ตกอยู่ภายใต้ อำนาจ หรือการควบคุมโดยรัฐบาล และอยู่บนหลักการที่ว่า ประชาชนผู้อยู่ในสังคมระบบประชาธิปไตยจะต้องมีเสรีภาพในการรับรู้ รับฟังเหตุการณ์ข่าวสารและความเป็นไปต่าง ๆ ในสังคมอย่างเต็มที่ ถูกต้องและครบถ้วนโดยปราศจากการปกปิดบิดเบือน (อ้าง เดิมสุขสวัสดิ์, 2544 : 24 อ้างในอัญชลิพร กุสุมภ์, 2545 : 34) จึงเป็นวิถีทางการแก้ปัญหาแรกที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเพื่อป้องกันกาเกิดเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ซ้ำรอยอีกครั้ง

รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน จึงมีมติเห็นชอบในหลักการที่จะพิจารณาจัดสรรเครือข่ายวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2536 โดยอนุมัติรวมทั้งสิ้น 5 เครือข่าย ประกอบด้วย 3 เครือข่ายจะนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานของรัฐ และ 2 เครือข่าย จะเปิดสัมปทานให้เอกชนดำเนินกิจการ (ประภากร ตั้งประเสริฐศรี, 2544 : 2) ในส่วนการเปิดประมูลอันเป็นที่มาของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีนั่น สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้เพื่อ

เพิ่มทางเลือกให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารทุกด้านครบถ้วน ทันเหตุการณ์ เป็นธรรม โดยคำนึงถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสารประชาชน ตลอดจนสนับสนุนกิจการวิทยุโทรทัศน์ที่ดำเนินการในรูปแบบบริษัทมหาชน ต่อมารัฐบาลนายชวน หลีกภัย ได้สานต่อโครงการดังกล่าว โดยให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแล และเปิดให้เอกชนเข้าประมูลเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 โดยมีเงื่อนไขสัญญาประมูล ในหัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

1. คุณสมบัติของผู้ที่จะดำเนินกิจการ

- ต้องเป็นนิติบุคคลไม่ต่ำกว่า 10 บริษัท แต่ละบริษัทต้องถือหุ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว และนิติบุคคลแต่ละรายจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในการบริหารกับนิติบุคคลอื่น หรือจะถือหุ้นในนิติบุคคลอื่นที่ร่วมหุ้นเกินร้อยละ 15 ไม่ได้

- มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกไม่ต่ำกว่า 250 ล้านบาท โดยเรียกชำระจากผู้ถือหุ้น ร้อยละ 25 ตั้งแต่เริ่มแรก และมีข้อผูกพันเรียกชำระทุนให้ครบจำนวนก่อนเปิดดำเนินการ ทั้งนี้ต้องไม่ช้ากว่า 2 ปีนับจากวันที่ได้รับอนุญาต ทั้งนี้ต้องมีนิติบุคคลที่ร่วมถือหุ้นอย่างน้อย 3 ราย ที่มีประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการจัดทำ หรือจัดหารายการโทรทัศน์ไม่น้อยกว่า 1 ปี

- บริษัทที่จะมาเป็นคู่สัญญาจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรที่ดำเนินการ หรือมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง องค์กรทางศาสนา หรือลัทธิ หรือองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์

- หลังเข้าดำเนินการแล้วต้องกระจายหุ้นเป็นบริษัทมหาชน และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ภายใน 6 ปี ในการเพิ่มทุนเพื่อกระจายหุ้นสู่มหาชนทุก ๆ ครั้ง อัตราส่วนของหุ้นที่เสนอขายต่อประชาชนต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นเพิ่มทุนใหม่ทั้งหมด และอัตราส่วนของหุ้นที่ขายให้ประชาชนห้ามสูงกว่า 1.25 เท่าของราคาหุ้นที่ขายให้ผู้ถือหุ้นเดิม

2. กำหนดรูปแบบรายการให้แตกต่างจากสถานีโทรทัศน์เดิมที่มีอยู่แล้ว โดยให้สัดส่วนของรายการเป็นดังนี้

- รายการข่าว สารคดี และสารประโยชน์ มีรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของเวลาออกอากาศ และระหว่างเวลา 19.00 – 21.30 น. (Prime Time) จะต้องออกอากาศรายการประเภทนี้

- รายการบันเทิงร้อยละ 30 ทั้งนี้ในสัญญาจะระบุว่าขอเปลี่ยนแปลงรูปแบบภายหลังมิได้

3. ผลตอบแทนที่รัฐแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ เงินขั้นต่ำที่ต้องจ่าย, เงินส่วนแบ่งของรายได้ และผลประโยชน์อื่น ๆ เช่นเงินทุนการศึกษา เงินบริจาค ฯลฯ โดยผลตอบแทนขั้นต่ำที่ต้องจ่ายให้รัฐกำหนดไว้ดังนี้

- ปีที่ 1 – 2 ได้รับการยกเว้น เพราะเป็นช่วงการติดตั้งและเตรียมการเรื่องเทคนิค
- ปีที่ 3   ขั้นต่ำเป็นเงิน 200 ล้านบาท
- ปีที่ 4   ขั้นต่ำเป็นเงิน 300 ล้านบาท
- ปีที่ 5 - 30 ซึ่งเป็นปีสิ้นสุดสัมปทาน   ขั้นต่ำเป็นเงินปีละ 400 ล้านบาท

4. ระยะเวลาสัมปทาน 30 ปี โดยจะต้องเริ่มแพร่ภาพได้ภายใน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่มิได้คำส่งอนุมัติ

5. เทคนิคการส่งสัญญาณ ต้องใช้มาตรฐาน G/PAL ในย่านความถี่ 510 MHz -790 MHz ให้นำหมายเลขของความถี่ระหว่าง 26-60 ในเครื่องรับโทรทัศน์ใช้กำลังส่งต่ำสุดไม่น้อยกว่า 150 กิโลวัตต์ และสูงสุดไม่เกิน 1,000 กิโลวัตต์ อันเป็นลักษณะของย่านความถี่สูงยิ่ง (Ultra High Frequency) และจะต้องจัดตั้งสถานีเครือข่ายใน 36 จังหวัด คือ

- กรุงเทพมหานคร	- กาญจนบุรี	- ระยอง	- ลพบุรี
- ปราจีนบุรี	- ตราดหรือจันทบุรี	- ตาก	- ประจวบคีรีขันธ์
- นครสวรรค์	- พิษณุโลก	- ลำปาง	- แพร่
- เชียงใหม่หรือลำพูน	- แม่ฮ่องสอน	- เชียงราย	- เพชรบูรณ์
- น่าน	- นครราชสีมา	- ชัยภูมิ	- ขอนแก่น
- มุกดาหาร	- อุตรธานีหรือหนองคาย	- ร้อยเอ็ด	- เลย
- อุบลราชธานี	- สุรินทร์หรือบุรีรัมย์	- ชุมพร	- สุราษฎร์ธานี
- สกลนครหรือนครพนม	- ระนอง	- สงขลา	- นครศรีธรรมราช
- ตรัง	- ภูเก็ต	- สตูล	- ยะลา

ทั้งนี้ต้องมีแผนดำเนินงานส่งสัญญาณโทรทัศน์ให้ครอบคลุมประชากรทั่วประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 ภายในระยะเวลา 7 ปี

ผู้ที่เข้าร่วมประมูลในครั้งนั้นมียกเว้นบริษัทเข้ายื่นซองประมูล 5 กลุ่ม ได้แก่ ("UHF...เงื่อนไขที่รัฐมีออกกัน", 2537 : 12-16 อ้างใน อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2542 : 179-180)

1. กลุ่มไทยพับลิกเทเลวิชั่น มีผู้ร่วมทุน 16 ราย แกนนำคือ บริษัทเนชั่น, บริษัทแปซิฟิก, บริษัทสามารอด และบริษัทมติชน

2. กลุ่มสยามทีวีแอนด์คอมมูนิตี้ มีผู้ร่วมทุน 12 ราย แกนนำคือ ธนาคารไทยพาณิชย์, บริษัทเดลินิวส์, บริษัทกันตนา และบริษัทในเครือสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
3. กลุ่มบางกอกบรอดคาสต์ติ้ง คอร์ปอเรชั่น มีผู้ร่วมทุน 11 ราย แกนนำคือ บริษัทเทเลคอมไฮลด์ติ้ง, บริษัทมีเดียออฟมีเดีย และบริษัทในเครือกสิกรไทย
4. กลุ่มเเนอวาลบรอดคาสต์ติ้งแอนด์คอมมูนิตี้ มีผู้ร่วมทุน 13 ราย แกนนำคือ บริษัทจีเอฟ, หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และบริษัทบางกอก เอ็นเตอร์เทนเมนท์
5. กลุ่มยูนิเวอร์แซลบรอดคาสต์ติ้งคอมมูนิตี้ มีผู้ร่วมทุน 13 ราย แกนนำคือ บริษัทยูนิเวอร์แซล บรอดคาสต์ติ้ง, บริษัทวัชร (ไทยรัฐ), บริษัทสยามบรอดคาสต์ติ้ง (กลุ่มวิญจักร), บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้ง

การพิจารณารายละเอียดของผู้เข้าร่วมประมุขนั้น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 2 ชุด โดยชุดแรกตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้น (มีนายจุลสิงห์ วสันตสิงห์ จากสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นประธาน) เพื่อดูแลเรื่องข้อกฎหมาย และความถูกต้องของเอกสารเกี่ยวกับการจดทะเบียนบริษัท คณะกรรมการชุดที่ 2 จะพิจารณาผลตอบแทน ด้านเทคนิคและผลตอบแทน (มีนายมนตรี เณรวิทย์การ รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน) แล้วส่งผลการพิจารณาไปยังคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติต่อไป¹ ปรากฏว่ากลุ่มสยามทีวีเป็นผู้ชนะการประมูล ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผู้เสนอผลตอบแทนให้รัฐสูงสุด คือ 25,200 ล้านบาท (ศุภจักร วิชัยดิษฐ์, 2539 : 3) โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและบริษัทสยามอินโฟเทนเมนท์ จำกัด² ได้ตกลงทำสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ฉบับลงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 จำนวน 1 เครื่องข่าย มีกำหนดอายุสัญญา 30 ปี นับตั้งแต่ลงนามในสัญญาเป็นต้นไปจนถึงวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2568 (บ.ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2545 : 18)

เมื่อสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเริ่มดำเนินการ ก็เปิดตัวว่าเป็นสถานีข่าวอย่างชัดเจน อีกทั้งได้ชื่อว่าเป็น “ทีวีเสรี” ซึ่งหมายถึงการทำหน้าที่ตามหลักของสื่อมวลชนอย่างอิสระ ทั้งการไม่ถูกครอบงำทั้งทางธุรกิจ และทางการเมือง ทั้งนี้มีสัญญาสัมปทานเป็นหลักประกันในขั้นต้นของการทำงาน

¹ ทั้งนี้ตามกำหนดเดิมต้องประกาศผู้ได้รับการพิจารณาภายใน 180 วันนับจากวันสุดท้ายของการยื่นของประมูล คือวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2537 ซึ่งต้องพิจารณาจะต้องสิ้นสุดภายในวันที่ 10 ตุลาคม ในปีเดียวกัน แต่การนำเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา มีความล่าช้า จนได้ข้อยุติเมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2538

² กลุ่มสยามทีวีแอนด์คอมมูนิตี้ ได้ก่อตั้งบริษัทสยามอินโฟเทนเมนท์ จำกัด เพื่อลงนามในสัญญาสัมปทาน

อย่างอิสระนี้ อาทิ ในเรื่องสัดส่วนรายการที่ระบุให้ตายตัว จำนวนหุ้นที่นิติบุคคลแต่ละรายถือครองไม่เกินร้อยละ 10 และการห้ามให้นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องของทางการเมืองเข้ามาถือหุ้น

แต่ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี คือ การดำเนินกิจการรูปแบบบริษัทที่ต้องการแสวงหากำไร ยิงได้เสนอค่าตอบแทนให้รัฐในอัตราที่สูงด้วยแล้ว การบริหารเรื่องรายได้ – รายจ่ายของบริษัทจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมาก เพราะแม้ผลงานที่แพร่ภาพออกอากาศทางหน้าจอโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จะได้รับการตอบรับที่จากประชาชน โดยเฉพาะรายการข่าวที่นำเสนอได้อย่างรวดเร็ว และวิพากษ์วิจารณ์อย่างตรงไปตรงมา รวมไปถึงการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่รายได้ที่ได้จากรายการข่าวเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอสำหรับธุรกิจโทรทัศน์ที่เพิ่งเปิดดำเนินการไม่นาน ซึ่งถือว่าเป็นธุรกิจที่มีการลงทุนสูง ประกอบหลังจากทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวีดำเนินงานได้เพียง 2 ปีเศษ ก็เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ

บริษัทสยามอินโฟเทคเมนท์ จำกัด จึงแก้ไขปัญหาทางการเงินของบริษัทด้วยการยื่นความจำนงต่อสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 (ตรงกับสมัยที่พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี) ขอผ่อนผันเวลาการชำระค่าสัมปทานงวดแรก (วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 จำนวน 300 ล้านบาท) โดยขอผ่อนผันออกไปอีก 2 ปี แต่ในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ทางบริษัทสยามอินโฟเทคเมนท์ จำกัด ยื่นความจำนงขอขยายระยะเวลาการชำระค่าตอบแทนอีกครั้งที่ 2 โดยขอผ่อนผันออกไปเป็น 5 ปี คือในปี พ.ศ. 2546 แต่ที่ยืนยันที่จะจ่ายเงินตอบแทนให้รัฐในส่วนของ 5 ปีแรกจำนวน 2,500 ล้านบาท โดยไปเฉลี่ยเพิ่มยอดเงินที่บริษัทสยามอินโฟเทคเมนท์ จำกัด จะต้องชำระในปี พ.ศ. 2546 และปีต่อ ๆ ไปจนครบ โดยทางบริษัทสยามอินโฟเทคเมนท์ จำกัด ได้แจ้งถึงข้อสัญญาและสาเหตุที่ทำให้ทางบริษัทสยามอินโฟเทคเมนท์ จำกัด ต้องขอปรับปรุงเวลาการชำระเงินสัมปทานก็เนื่องมาจาก

1. ได้รับผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในช่วงที่ค่าเงินบาทลอยตัว ทำให้ไอทีวีขาดสภาพคล่องทางการเงินในงบลงทุนเครื่องมือเครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ ทำให้ขยายเครือข่ายล่าช้า

2. ผลจากการขยายเครือข่ายล่าช้า เป็นเหตุให้ไอทีวีแพร่ภาพออกอากาศในภูมิภาคต่างจังหวัดไม่ทันตามแผนที่ตั้งไว้ และเป็นผลสืบเนื่องต่อไอทีวีในเรื่องของการหารายได้ ทำให้แผนการหารายได้จากการขายโฆษณาพลาดเป้าไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

3. ปัญหาข้อขัดแย้งเรื่องการจ่ายเงินให้กับหน่วยงานของรัฐ³ ที่เกี่ยวข้องกับการประสานงานกับไอทีวี เป็นผลให้ไอทีวีมีอุปสรรคในการขยายเครือข่ายการดำเนินงานจึงล่าช้า

แต่หนังสือชี้แจงของไอทีวียังไม่ได้รับการพิจารณาในสมัยรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ หนังสือชี้แจงจึงยึดเยื่อไปถึงรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ที่มีคุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีการพิจารณาจึงเริ่มขึ้น โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้งคณะทำงานพิจารณาสัญญาเกี่ยวกับการขอขยายระยะเวลาชำระค่าตอบแทนขึ้นเพื่อพิจารณาเรื่องดังกล่าว ซึ่งพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ทางราชการจะได้รับหากบริษัทสยามอินโฟเทคนเมนท์ จำกัด ไม่สามารถจ่ายค่าตอบแทนตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญาได้ (รับหลักประกันสัญญา 125 ล้านบาท, ได้รับทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อดำเนินการสถานีโทรทัศน์ระบบ UHF และสามารถเรียกชดเชยค่าเสียหายได้) ตลอดจนผลเสียที่จะเกิดตามมา (รัฐเสียผลประโยชน์ตอบแทนขั้นต่ำ 25,200 ล้านบาทที่ทางบริษัทสยามอินโฟเทคนเมนท์ จำกัด เสนอให้ และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบยู เอช เอฟ ที่จะเปลี่ยนสถานีทางเลือกใหม่เพื่อประชาชนได้รับฟังข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นธรรม) จนในวันที่ 17 เมษายน พ.ศ. 2541 คณะทำงานพิจารณาสัญญาเกี่ยวกับการขอขยายระยะเวลาชำระค่าตอบแทน ได้ผลสรุปว่าควรผ่อนปรนขยายเวลาการชำระค่าสัมปทานแ่งงวดแรกเท่านั้น คือขยายเวลาให้ 493 วัน เนื่องจากปัญหาการอนุญาตให้เข้าใช้พื้นที่ของราชการล่าช้า และอีก 180 วัน เนื่องจากผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา รวมเป็น 673 วัน โดยไม่คิดดอกเบี้ย แต่ทางบริษัทฯ จะต้องมีหนังสือค้ำประกันของธนาคารเป็นประกัน เนื่องจากสัญญายังไม่ได้แก้ไข สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีจึงยังคงสงวนสิทธิตามสัญญา โดยมีหนังสือแจ้งให้บริษัทสยามอินโฟเทคนเมนท์ จำกัด ทราบเรื่องครบกำหนดการชำระ และขอให้นำค่าตอบแทนมาชำระ ซึ่งเมื่อบริษัทสยามอินโฟเทคนเมนท์ จำกัด ทราบมติคณะรัฐมนตรี ในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 ทาง บริษัทสยามอินโฟเทคนเมนท์ จำกัด จึงได้นำหนังสือสัญญาค้ำประกันจำนวน 300 ล้านบาทของธนาคารไทยพาณิชย์ไปมอบให้ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ศูนย์ข้อมูลข่าวสารราชการ, ม.ป.ท. : 14 - 26) ขณะเดียวกัน

³ ในสัญญาระบุว่าในกรณีที่มีผู้เข้าร่วมงานหรือนิติบุคคลที่ถือหุ้นไม่มีเสถียรภาพเป็นของตนเอง สามารถร้องขอให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีประสานงานดำเนินการจัดหา ขอใช้ หรือเช่าเสถียรภาพจากองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ส่งผลให้เกิดปัญหาเรื่องค่าสัมปทาน จากไอทีวีต้องจ่ายให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้สัญญา แต่รัฐมนตรีในขณะนั้นมีนโยบายให้ไอทีวีจ่ายค่าสัมปทานกับกรมประชาสัมพันธ์โดยตรง ในขณะที่เกิดเป็นข้อขัดแย้งในหน่วยงานของรัฐ กรมประชาสัมพันธ์ก็ไม่ได้อนุญาตให้ไอทีวีเข้าใช้พื้นที่ จนกระทั่ง 6 มิถุนายน 2540 ได้อนุญาตให้เข้าไปใช้พื้นที่ชั่วคราว

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้นำมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างดังกล่าวเสนอมติคณะรัฐมนตรี ระหว่าง
 รวเรื่องนี้เข้าวาระที่ประชุมคณะรัฐมนตรี บริษัทสยามอินโฟเทคนเมนท์ จำกัด ได้แปรสภาพเป็น
 บริษัทมหาชน และเปลี่ยนชื่อเป็น "บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน)" เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2541
 ซึ่งเป็นไปตามข้อสัญญาสัมปทานที่ต้องจดทะเบียนหลักทรัพย์ภายใน 6 ปี (บ.ไอทีวี จำกัด
 (มหาชน), 2545 : 18) และยื่นเรื่องขอแก้ไขสัญญาอีก 2 ประเด็น คือ เรื่องการจำกัดการโอนหุ้น
 ที่ว่า ห้ามหุ้นเปลี่ยนมือจนทำให้บุคคล หรือนิติบุคคลรายหนึ่งหรือหลายรายที่มาจากกลุ่มเดียวกัน
 ถือหุ้นเกินร้อยละ 10 เนื่องจากขัดต่อพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด และเรื่องการบังคับการ
 ถือครองหุ้นบริษัทโดยบุคคลสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

ในระหว่างนี้บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหาร เมื่อประภิต
 ประทีปเสนา อดีตรองกรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารไทยพาณิชย์ เข้ามาดำรงตำแหน่งประธาน
 กรรมการบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) แทนไอฟาร์ ไชยประวัติ และได้จัดการปรับโครงสร้างการ
 บริหารภายในเสียใหม่ โดยยุบบอร์ดบริหารที่มีบรรณวิทย์ บุญญรัตน์ เป็นประธานกรรมการบริหาร
 (ซึ่งได้ลาออกไปก่อน) และให้อำนาจการบริหารเป็นของคณะกรรมการบริษัท (บอร์ดใหญ่) ซึ่ง
 ประกอบด้วยผู้ถือหุ้นทั้ง 13 ราย เหตุการณ์ครั้งนี้ถือเป็นที่มาของข้อขัดแย้งระหว่างผู้ถือหุ้น
 ระหว่างเนชั่น และธนาคารไทยพาณิชย์ เพราะการยุบบอร์ดที่มีบรรณวิทย์ บุญญรัตน์ เป็นประธาน
 กรรมการบริหาร ซึ่งมีสุทธิชัย หยุ่น เป็นรองประธานกรรมการบริหารฝ่ายชาวนั้น เท่ากับเป็นการลด
 บทบาทของสุทธิชัย หยุ่น ดังนี้ทางเนชั่นจึงขอถอนรายการที่ผลิตป้อนทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวีออก⁴
 ในขณะที่ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวีชี้แจงว่าสาเหตุของการถอนรายการเป็นเพราะมีปัญหาเรื่องค่า
 เช่าเวลาที่ทางเนชั่นค้างไว้กว่า 10 ล้านบาท และสุภาพ คลีขจาย ผู้อำนวยการสถานีในขณะนั้นก็
 ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนถึงความจำเป็นในการปรับโครงสร้างการบริหารงาน และเห็นด้วยต่อ
 นโยบายของประภิต ประทีปเสนา ที่มองว่าเพียงรายการข่าวไม่สามารถทำให้บริษัทอยู่รอดได้
 จนภาพที่ออกมาทางสื่อมวลชนกลายเป็นว่ามีปัญหาระหว่างเนชั่นกับธนาคารไทยพาณิชย์ซึ่ง
 ต่อมาสุทธิชัย หยุ่น ออกแถลงข่าวยืนยันว่าจะไม่ลาออกจากจากการเป็นกรรมการในบริษัทไอทีวี
 จากนั้นในวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2542 มีการประชุมคณะกรรมการบริษัท (บอร์ดใหญ่) ซึ่ง
 ประกอบด้วยผู้ถือหุ้นทั้ง 13 ราย ประภิต ประทีปเสนา และสุทธิชัย หยุ่น ได้ให้สัมภาษณ์กับ
 สื่อมวลชนหลังการประชุมว่าปัญหาต่าง ๆ ได้ทำความเข้าใจกันแล้ว และยืนยันจะทำงานร่วมกัน
 ต่อไป (www.gotomanage.com)

⁴ มีทั้งหมด 3 รายการคือ วิเคราะห์ข่าวทีมสรวุทธ สุทัศน์ะจินดา รายการสรวุชน และรายการอิซึ่งอิงลิช

อย่างไรก็ดีปัญหาเรื่องการขาดทุนของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ยังคงเป็นปัญหาในการจ่ายค่าสัมปทานเพราะทางสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรียังไม่มีมติใด ๆ ออกมาทำให้ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ต้องหาเงินจ่ายค่าสัมปทานประจำงวดที่ 2 (พ.ศ. 2542)

ตารางที่ 1 แสดงการชำระค่าสัมปทานของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน)

งวดที่	จำนวนเงินค่าสัมปทาน		วันชำระค่าสัมปทาน		หมายเหตุ
	ตามเงื่อนไขสัญญา (ล้านบาท)	ตามที่บริษัทฯชำระ (ล้านบาท)	ตามกำหนดสัญญา	ตามที่บริษัทฯชำระ	
1 (ปีที่ 3)	ขั้นต่ำ 200	300	3 ก.ค. 2541	4 พ.ศ. 2543	ทางบริษัทฯขอผิดผ่อนเนื่องจากประสบปัญหาการเงินบาทลอยตัวและการขยายเครือข่ายลำช้า
2 (ปีที่ 4)	ขั้นต่ำ 300	400	3 ก.ค. 2542	5 ก.ค. 2542	ติดวันหยุดราชการ แต่บริษัทฯโดนปรับราวสามแสนบาทเนื่องจากจ่ายค่าสัมปทานล่าช้า
3 (ปีที่ 5)	ขั้นต่ำ 400	500	3 ก.ค. 2543	3 ก.ค. 2543	
4 (ปีที่ 6)	ขั้นต่ำ 400	300 300	3 ก.ค. 2544	3 ก.ค. 2544 13 ก.ค. 2544	ทางบริษัทฯขอแบ่งจ่ายเป็น 2 ครั้ง
5 (ปีที่ 7)	ขั้นต่ำ 400	700	3 ก.ค. 2545	3 ก.ค. 2545	
6 (ปีที่ 8)	ขั้นต่ำ 400	800	3 ก.ค. 2546	3 ก.ค. 2546	

ที่มา : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2546

จะสังเกตได้ว่าทางกลุ่มสยามทีวีแอนด์ คอมมิวนิเคชั่นนั้นได้ชนะการประมูลด้วยการเสนอคำตอบแทนให้รัฐในจำนวนเงินที่สูง คือมากกว่าตามเงื่อนไขสัญญาประมูลตกปีละ 100 ล้านบาท เมื่อเจอกับสภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจ ทำให้ธุรกิจไม่สามารถดำเนินไปตามที่วางแผนไว้แต่เดิมได้ ภาวการณ์ขาดทุนสะสมจึงเป็นปัญหาสำคัญที่สุดในที่สุด ต้องมีการปรับโครงสร้างทุนบริษัท เพื่อเป็นการปรับสภาพหนี้ในทางหนึ่งด้วย จึงนำไปสู่การขอแก้ไขสัญญาสัมปทาน จนเมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2543 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้แก่ไขสัญญาในเรื่องการผิดผ่อนการชำระค่าตอบแทน จากเดิมคือวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 เป็นให้ชำระภายในวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 รวมไปถึงแก้ไขข้อจำกัดการโอนหุ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด และข้อบังคับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (บ.ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2545 : 18) แต่ไม่ได้อนุมัติในประเด็นที่สอง คือ เรื่องการบังคับการถือครองหุ้นบริษัทโดยบุคคลสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 75

หลังการแก้ไขสัญญาบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้มีการปรับโครงสร้างหนี้และโครงสร้างทุน โดยการเพิ่มทุนของธนาคารไทยพาณิชย์ และบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (ชินคอร์ป) จำนวน 550 ล้านบาทในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2543 และในวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 ได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริษัทเป็นกรรมการที่มาจากธนาคารไทยพาณิชย์ และบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) โดยการบริหารงานของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ยังอยู่ใต้การบริหารของคณะผู้บริหารเดิม ยกเว้นในฝ่ายบัญชีและการเงินซึ่งเป็นผู้บริหารจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ต่อมาในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2543 มีการปรับโครงสร้างใหม่ตั้งแต่กรรมการผู้จัดการซึ่งเป็นผู้บริหารจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาบริหารและกำหนดนโยบายแนวทางธุรกิจใหม่ (บ.ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2545 : 18) และช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้ซื้อหุ้นสามัญของบริษัทเพิ่มเติมจากธนาคารไทยพาณิชย์ และจากผู้ถือหุ้นรายอื่นทำให้บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีหุ้นเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 39 เป็นร้อยละ 77.48 ในขณะที่หุ้นของธนาคารไทยพาณิชย์ลดลงจากร้อยละ 55 เป็นร้อยละ 17.48 ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารของบริษัทตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา (บ.ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2545 : 80)

ในช่วง 27 กุมภาพันธ์ ถึง 1 มีนาคม พ.ศ. 2545 ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้เสนอขายหุ้นของบริษัทฯ ให้แก่ประชาชนทั่วไป และในวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2545 ทางบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (บ.ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2545 : 19) ในขณะที่บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) มีทุนจดทะเบียน 6,000 ล้านบาท เป็นหุ้นสามัญ 1,200 ล้านบาท มูลค่าหุ้นละ 5 บาท ทุนจดทะเบียนชำระแล้ว 4,250 ล้านบาท สัดส่วนผู้ถือหุ้นหลักเป็นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ร้อยละ 77 ธนาคารไทยพาณิชย์ร้อยละ 18 และอื่น ๆ ร้อยละ 5 จนในราวสิ้นปี พ.ศ. 2545 บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ถือหุ้นเพียงร้อยละ 55.53 เท่านั้น

อย่างไรก็ดีทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้พยายามยื่นเรื่องขอลดค่าสัมปทานเรื่อยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 ด้วยเหตุผลที่ว่า ค่าตอบแทนให้รัฐของไอทีวีสูงเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับสัญญาทำนองเดียวกันที่เอกชนรายอื่นต้องจ่าย (กลุ่มบริษัทบีอีซีเวิลด์ จำกัด และกลุ่มบริษัทกรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ) แต่ทางสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีคู่สัญญาซึ่งมีหน้าที่รักษา

ผลประโยชน์ของรัฐไม่เห็นด้วย ดังนั้นเรื่องการขอลดค่าสัมปทานจึงเข้าสู่การพิจารณาของ อนุญาโตตุลาการ (มติชน, 16 ธันวาคม 2546 : 4)

จนวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2547 อนุญาโตตุลาการได้ออกคำวินิจฉัยข้อพิพาทหมายเลขแดงที่ 4/2547 ตัดสินให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีใช้ความเสียหายโดยชำระเงินคืนบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) จำนวน 20 ล้านบาท (จากที่บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เรียกร้องไป 1,730 บาท) และลดค่าสัมปทานลงเหลือปีละ 230 ล้านบาทหรือร้อยละ 6.5 ของรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายนับตั้งแต่วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 เป็นต้นไป ทำให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีต้องคืนเงินจำนวน 570 ล้านบาทซึ่งทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้จ่ายเกินจากการชำระงวดที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ทั้งนี้เพราะมีการละเมิดสัญญาสัมปทานข้อ 5 ที่ระบุว่าทางสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีอนุญาตให้บุคคลอื่นเข้ามาดำเนินกิจการโทรทัศน์หรืออนุญาตให้โทรทัศน์ระบบบอกรับสมาชิกทำการโฆษณาได้ และส่งผลกระทบต่อความเสียหายให้ นอกจากนี้อนุญาโตตุลาการยังได้อนุญาตให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวีสามารถออกอากาศรายการประเภทข่าว สารคดี และสารประโยชน์เพียงร้อยละ 50 ของการออกอากาศทั้งหมด และไม่จำกัดประเภทรายการช่วง 19.00 – 21.30 น. อีกด้วย (กรุงเทพธุรกิจ, 3 กุมภาพันธ์ 2547 : 1,10)

ตารางที่ 2 แสดงสัดส่วนของรายการที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ประเภทรายการ	สัดส่วนเวลาออกอากาศ (ร้อยละ)					
	ปี 2541	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546
รายการข่าว	30.95	32.60	29.63	38.81	34.59	36.48
รายการสารคดี/สารประโยชน์	41.66	38.18	33.42	32.30	35.60	29.73
รวม	72.61	70.78	70.37	71.11	70.18	70.27
รายการบันเทิง	27.39	29.22	29.63	28.89	29.82	29.73
รวม	100	100	100	100	100	100

ที่มา : สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2546

จากสัดส่วนรายการตามนโยบายของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีจะเห็นได้ว่า แม้ว่ารายการประเภทข่าว และสารประโยชน์ ยังคงอยู่ในสัดส่วนที่เงื่อนไขสัญญาระบุไว้ แต่มีข้อยกเว้นสังเกตว่าหลังจากที่บริษัทไอทีวี จำกัด มีการเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทจากไอฟาร์

ไชยประวัติ เป็นประภิต ประทีปเสน เมื่อปี พ.ศ. 2542 ที่ได้ประกาศจะแก้ปัญหาค่าขาดทุนของบริษัทไอทีวี จำกัด โดยการปรับผังรายการใหม่ ให้เน้นบันเทิงมากขึ้น และยุบคณะบริหารที่บรรณวิทย์ บุญญรัตน์ ตั้งไว้ เพื่อปรับโครงสร้างองค์กรเสียใหม่ (มติชน, 25 มิถุนายน 2542 : 23) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นที่เริ่มเห็นข้อขัดแย้งเรื่องประเภทรายการของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมากขึ้น ระหว่างผู้บริหารฝ่ายข่าว และผู้บริหารของบริษัทฯ เพราะในปี พ.ศ. 2542 สัดส่วนของรายการประเภทบันเทิงเพิ่มขึ้นมาเกือบเต็มพีด่านที่เงื่อนไขสัญญาสัมปทานกำหนด เพื่อหารายได้เข้าสถานีให้ได้มากที่สุด โดยเชื่อว่ารายการบันเทิงเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาเรื่องภาระค่าสัมปทานที่สูง ล่าสุด ทรงศักดิ์ เปรมสุข กรรมการผู้จัดการบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนในเรื่องทิศทางผังรายการในปี พ.ศ.2546 ว่า ไอทีวียังวางตัวเองเป็นสถานีข่าวอันดับหนึ่ง นำเสนอรายการที่เป็นความรู้ที่หลากหลาย และความบันเทิงที่ไม่ซ้ำซาก โดยต้องการให้ไอทีวีเป็นสถานีที่พูดคุยกับคู่ชมที่เป็นโมเดิร์นเจเนอเรชั่น คนรุ่นใหม่อายุ 15 -35 ปี เพราะเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลสูงในตลาด และพร้อมจะสู้กับคู่แข่งทุกด้าน โดยเฉพาะละคร ที่ทางไอทีวีได้ทดลองดำเนินการมา 2 ปีแล้วทั้งละครไทย และเอเชียซีรีส์ และในปี พ.ศ. 2547 ไอทีวีจึงตั้งเป้าว่าจะเป็นสถานีอันดับ 3 ที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้นำทั้ง 2 อันดับมากขึ้น (ผู้จัดการรายวัน, 25 กุมภาพันธ์ 2546 : 1) ในขณะที่งานวิจัยเรื่องการปฏิรูปสื่อซึ่งได้รับทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยมีสมเกียรติ ตั้งวิจิตรวานิช เป็นประธาน กลับพบว่า จากการสุ่มตัวอย่างตรวจสอบผังรายการเดือนกันยายน พ.ศ. 2546 นั้น สถานีโทรทัศน์ไอทีวีเสนอรายการบันเทิงถึงร้อยละ 41 (กรุงเทพธุรกิจ, 8 กุมภาพันธ์ 2547 : 1,9)

ความขัดแย้งเรื่องสัดส่วนประเภทรายการที่ทางผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) กล่าวอ้าง และทางนักวิชาการค้นพบนั้น น่าจะเป็นความเห็นที่ไม่ตรงกันในเรื่องของความหมาย และลักษณะของรายการที่นำเสนอว่าควรจัดอยู่ในประเภทใด อย่างไรก็ตามเมื่อข้อมูลที่ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ส่งให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีตามสัญญานั้น ย่อมชี้ให้เห็นว่าทางรัฐเองก็ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ที่รัฐจะได้รับ มากกว่าผลประโยชน์ของประชาชนที่จะได้รับชมรายการที่เป็นข่าว หรือสารประโยชน์ ยิ่งมีคำวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการที่อนุญาตให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวีสามารถออกอากาศรายการประเภทข่าว สารคดี และสารประโยชน์เพียงร้อยละ 50 ของเวลาออกอากาศ และทางผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ก็พร้อมปรับผังรายการให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการทันที โดยไม่สนใจเสียงคัดค้านจากนักวิชาการด้านต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีการอุทธรณ์คำวินิจฉัยดังกล่าว

ความเป็นธุรกิจบันเทิง และการแสวงหาผลกำไรสูงสุดของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีชัดเจนขึ้น จนแทบไม่เห็นเจตนารมณ์ดั้งเดิมของการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งนี้อีกต่อไป และคำว่า “ทีวีเสรี” จากความหมายที่ ต้องการอิสระจากอำนาจการเมือง และทางธุรกิจ ก็เปลี่ยนไปเป็นการเปิดตลาดธุรกิจอุตสาหกรรมโทรทัศน์ที่สามารถแข่งขันกันอย่างเสรีแทน ฝ่ายข่าวที่เคยเป็นภาพลักษณ์ และเป็นกำลังหลักของสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ก็กำลังเปลี่ยนสถานภาพไปเช่นเดียวกัน

ฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

เพื่อความชัดเจน และเห็นความเป็นไปของฝ่ายข่าวให้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงแบ่งช่วงระยะเวลาในฝ่ายข่าว เป็น 2 ช่วง คือ

1. ช่วงก่อนที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้าถือหุ้นในบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน)
2. ช่วงหลังบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้าถือหุ้นในบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน)

1. ช่วงก่อนที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้าถือหุ้นในบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน)

เป็นไปได้ว่าภาพของสถานีโทรทัศน์ที่จะโดดเด่นในเรื่องการนำเสนอข่าว และสาระให้แก่ผู้ชม เป็นวัตถุประสงค์ที่ขาดความชัดเจนในเรื่องความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพราะหลังจากที่บริษัทสยามอินโฟเทคเนอเมท จำกัด ชนะการประมูลสถานีโทรทัศน์ระบบ UHF กลุ่ม INN (ผลิตข่าววิทยุ) ที่ถูกวางตัวให้เป็นผู้ดูแลด้านข่าวได้ถอนตัวออกไปเพราะความขัดแย้งบางประการ บรรณวิทย์ บุญญรัตน์ ผู้บริหารระดับสูงของธนาคารไทยพาณิชย์ก็ได้ติดต่อให้เดอะเนชั่นเข้าไปร่วมงานโดยรับผิดชอบในการบริหารข่าวให้กับทางสถานีโทรทัศน์ โดยให้ความมั่นใจว่าจะมีอิสระอย่างเต็มที่ในการบริหารข่าว (เทพชัย หย่อง, 2544 : 82 - 83) โดยเทพชัย หย่อง (สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2546) มองว่าการที่เนชั่นได้รับการติดต่อเป็นเพราะเนชั่นเองก็เป็นอีกหนึ่งกลุ่มที่ร่วมการประมูลด้วย อีกทั้งภาพของสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่นี้จะเป็นช่องที่เน้นเนื้อหาสาระมาก ภาพของเนชั่นก็จะช่วยให้ภาพของสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่นี้มีภาพในด้านข่าวสารชัดเจนขึ้น จนในที่สุดเดอะเนชั่นก็ได้ส่งเทพชัย หย่อง และสุภาพ คลีขจาย เป็นตัวแทนเข้าไปบริหารงานด้านข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

แต่ปัญหาเรื่องการวางทิศทางและเอกลักษณ์ของสถานีสามารถพบเห็นได้ตั้งแต่การประชุมคณะผู้บริหารตั้งแต่ครั้งแรก ๆ ความไม่ลงตัวในเรื่องที่จะทำให้สถานีโทรทัศน์แห่งใหม่นี้ให้

ประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้นได้ก็มากน้อย และต้องใช้เวลายาวนานเท่าใด สะท้อนออกมาในการแต่งตั้งบุคคลเข้ามาทำงาน และความพยายามจัดผังรายการในคณะผู้บริหาร อาทิเช่น ไตรภพ ลิมปพัทธ์ ที่ว่ากันว่าจุลจิตต์ บุญเขต (ประธานกรรมการบริหารของไอทีวิชนะนั้น) ได้ซื้อตัวคุณไตรภพ ลิมปพัทธ์ มาเป็นผู้อำนวยการสถานี โดยมีเงื่อนไขว่าไตรภพ ลิมปพัทธ์ ต้องเลิกทำรายการที่ช่อง 3 และช่อง 5 โดยใช้เงิน 160 ล้านบาท และในรูปของหุ้นอีก 80 ล้านบาท แต่หลังจากรูปแบบรายการข่าวที่ไตรภพ ลิมปพัทธ์ เสนอไว้ไม่มีปรากฏอยู่ในผังรายการ บริษัทบอนด์ แอนด์แอสโซซิเอท ก็ประกาศถอนตัวจากการถือหุ้นสถานีโทรทัศน์ไอทีวีในเวลาต่อมา (เทพชัย หย่อง, 2544 : 92-94) ทำให้การวางรูปแบบลักษณะของสถานีล่าช้าไปมาก กว่าที่ผังรายการข่าวจะได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหาร ก็เหลือเวลาไม่ถึง 10 เดือนก่อนการแพร่ภาพออกอากาศครั้งแรก

หลังจากนั้นฝ่ายข่าวในระยะเริ่มการก่อตั้งที่มีเทพชัย หย่อง เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าวคนแรก ก็เริ่มเปิดรับสมัครนักข่าว หลักเกณฑ์ที่รับคนเหล่านี้เน้นพิจารณาจากความตั้งใจที่เหมือนกัน คือ อยากร่วมกันสร้างสถานีข่าวที่ดีที่สุดของประเทศไทยให้ได้ คนที่เข้ามาจึงต้องวางเป้าหมายในการทำงาน โดยต้องรู้หน้าที่ของตัวเองว่าจะทำอะไรให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวีเป็นสถานีข่าวที่ดีที่สุด (เทพชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2546) ปรากฏว่านักข่าวที่เข้ามาทำงานในฝ่ายข่าวชุดแรกเป็นนักข่าวจากสื่อวิทยุและหนังสือพิมพ์เป็นหลัก การทำงานในช่วงแรกจึงเริ่มด้วยการให้แต่ละคนสังเกตข่าวโทรทัศน์ในแต่ละช่องด้วยความละเอียด จากนั้นทำรายงานเพื่อมาวิพากษ์วิจารณ์ การเสนอข่าวของในแต่ละช่องด้วยกันในกลุ่ม แล้วช่วยกันคิดว่าถ้าเป็นสถานีโทรทัศน์ไอทีวีจะนำเสนอข่าวอย่างไร จนช่วงปี พ.ศ. 2539 พนักงานฝ่ายข่าวเพิ่มเป็น 40 คน และในแต่ละวันพนักงานทุกคนก็ยังทำงานอยู่บนจินตนาการตั้งแต่การประชุมข่าว และให้หัวหน้าข่าวและนักข่าวแต่ละสายวางแผนการทำข่าว ตลอดจนจรรยาบรรณการนำเสนอ แม้แต่ช่างภาพเองก็ต้องจินตนาการว่าภาพประกอบข่าวเป็นภาพอะไร เพราะอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ยังมีไม่พร้อม นอกจากนี้ยังมีการจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับด้านต่าง ๆ โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อเสริมความรู้รอบให้แก่ นักข่าว รวมไปถึงการอบรมด้านจรรยาบรรณด้วย (เทพชัย หย่อง, 2544 : 104-107)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

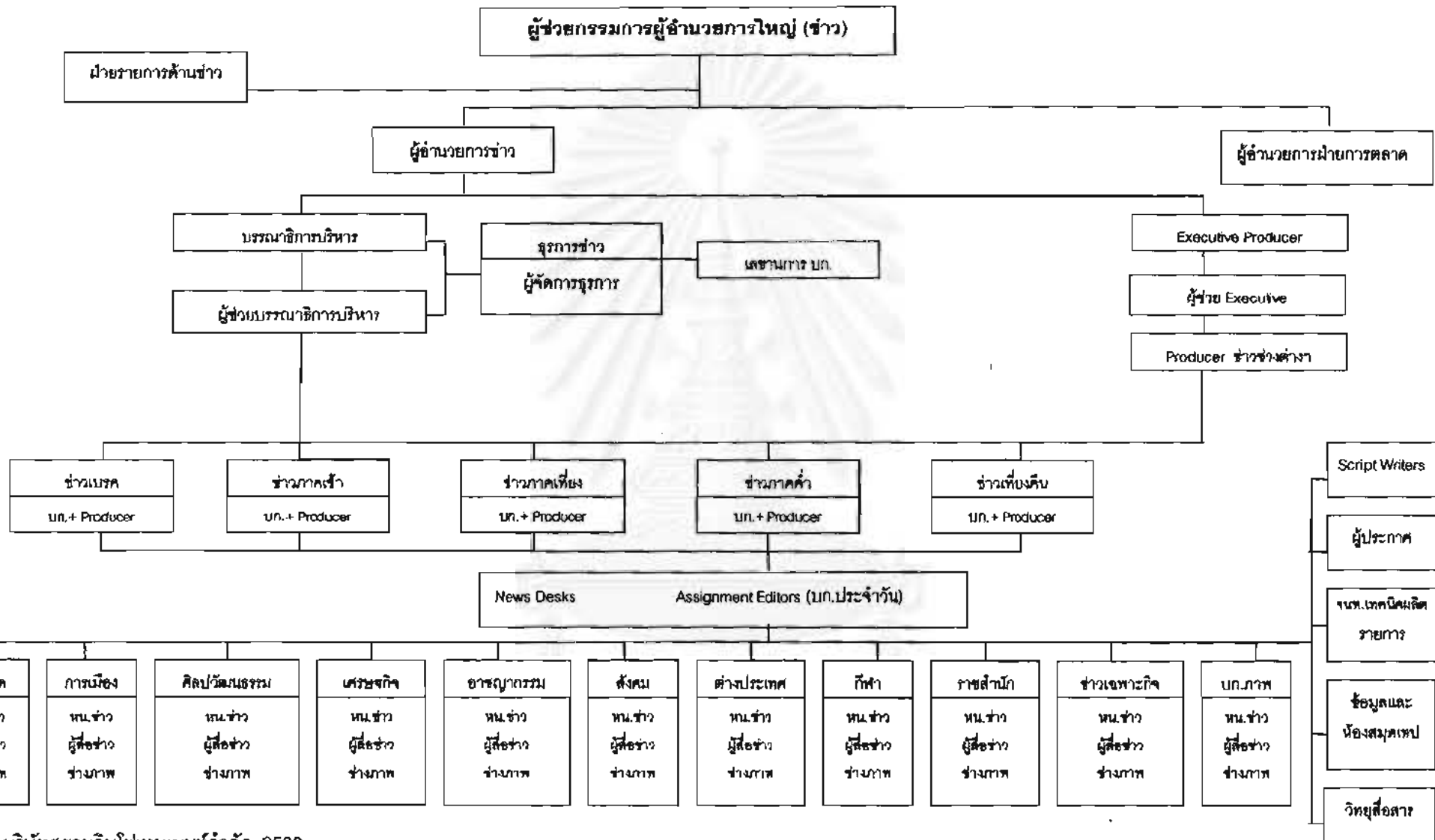

การบริหารในฝ่ายข่าว

เทพชัย หย่อง (สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2547) ได้นำระบบการทำงานข่าวของหนังสือพิมพ์เข้ามาผสมผสาน นั่นคือ กำหนดให้มีกองบรรณาธิการ เพื่อให้คนที่รู้และเข้าใจเรื่องข่าวทำหน้าที่ในการกลั่นกรองข่าวที่จะนำเสนอ อีกทั้งข่าวจะได้มีมุมมองที่ชัดและลึกมากขึ้นด้วย ในขณะที่โครงสร้างการบริหารก็มีความแตกต่างไปจากฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์อื่น กล่าวคือ ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ช่องอื่นจะการแบ่งฝ่ายต่าง ๆ แต่ละฝ่ายจะมีหัวหน้าของแต่ละฝ่าย เช่น หัวหน้าข่าว หัวหน้าช่างภาพ ต่างก็จะดูแลเฉพาะในฝ่ายของตน แต่ฝ่ายข่าวของไอทีวีตั้งแต่ในระดับผู้อำนวยการฝ่ายข่าว และบรรณาธิการฝ่ายข่าว สามารถสั่งการทำข่าว หรือการทำงานในแต่ละวันโดยไม่จำเป็นต้องผ่านหัวหน้าฝ่ายนั้น ๆ ได้ ซึ่งถือเป็นการลดขั้นตอนการทำงาน งานที่ได้ก็จะมีเอกภาพมากขึ้น (สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2546) (แผนผังที่ 2) ทั้งนี้ก็ได้นำเอาระบบวัฒนธรรมการทำงานในรูปแบบของเนชั่นเข้ามาด้วย นั่นคือ การวางระบบการบริหารของฝ่ายข่าวให้ชัดเจนว่าจะไม่มีการแทรกแซงจากฝ่ายอื่น ๆ ซึ่งเทพชัย หย่อง ได้รับการยืนยันจากผู้บริหารของธนาคารไทยพาณิชย์เมื่อครั้งเนชั่นตัดสินใจเข้ามาร่วมถือหุ้น ประกอบกับกลุ่มแรกเริ่มที่เข้ามาทำงานในฝ่ายข่าว อยู่ในความรับผิดชอบของเทพชัย หย่อง ดังนั้นการเลือกสรรบุคคลเข้ามาทำงาน จึงเลือกบุคคลที่มีประสบการณ์งานข่าว และมีความมุ่งมั่นที่อยากจะสร้างสถานีข่าว ด้วยเหตุนี้เองข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ชัดเจนได้อย่างรวดเร็ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : บริษัทสยามอินโฟเทคนเมนท์จำกัด, 2539

จากแผนผังโครงสร้างองค์กรข้างต้น จะเห็นการแบ่งกองบรรณาธิการที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการวางแผนและการผลิตข่าว เพราะทุกข่าวจะอยู่ในดุลยพินิจของบรรณาธิการข่าว โดยขั้นตอนการคัดเลือกประเด็นข่าวจะเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้ (อภิรตา เหมะสิทธิ์, 2540 : 10 - 19)

1. การวางแผนข่าว : ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวในแต่ละสายข่าวร่วมกันพิจารณาว่าข่าวในสายที่ตนรับผิดชอบ ประเด็นใดมีคุณค่าเพียงพอที่จะเสนอต่อสาธารณชน

จากนั้นบรรณาธิการข่าวในแต่ละสายข่าวจะเข้าประชุมข่าว ซึ่งประกอบไปด้วยผู้อำนวยการฝ่ายข่าว บรรณาธิการบริหาร ทั้งหมดจะช่วยกันพิจารณาว่าควรนำเสนอข่าวใดบ้าง และมีการแสดงความคิดเห็นด้วยกันเพื่อเพิ่มความรอบด้านของข่าว ในที่ประชุมข่าวบางครั้งมีกรรมการผู้จัดการใหญ่ของบริษัทเข้าร่วมประชุมด้วย (ศรัณย์ทร ชูติมา) ซึ่งอาจมีข้อเสนอแนะประเด็นข่าวขึ้นมา และหากประเด็นข่าวน่าสนใจ บรรณาธิการก็จะส่งผู้สื่อข่าวไปตามข่าว แต่หากประเด็นที่ผู้บริหารเสนอออกไป ก็จะไม่มีการเกิดขึ้น (กรรณา บัวคำศรี, 2544 : 56-57) ในกรณีที่มีการโต้แย้งในเรื่องประเด็นข่าว ก็จะต้องสรุปให้ได้ในที่ประชุมข่าว จากนั้นข้อสรุปจะออกมาเป็นคำสั่งของบรรณาธิการข่าวซึ่งจะกำหนดรายละเอียดกว้าง ๆ มาให้ผู้สื่อข่าวออกไปหารายละเอียดเพิ่มเติมเอง (ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์, สัมภาษณ์, 2 ธันวาคม 2539 อ้างถึงใน อภิรตา เหมะสิทธิ์, 2540 : 11) และในขณะที่มีการประชุมข่าว ในฝ่ายข่าวเองจะติดตามความเคลื่อนไหวของข่าว รวมไปถึงประเมินสถานการณ์ข่าวที่ถูกส่งเข้ามา

2. การปฏิบัติงานข่าว : ผู้สื่อข่าวในแต่ละสายจะรับผิดชอบข่าวที่กำหนดมาจากที่ประชุมข่าวในส่วนที่เป็นสายของตน โดยออกไปปฏิบัติงานร่วมกับช่างภาพ

3. การส่งข่าว : ผู้สื่อข่าวต้องส่งเนื้อหาข่าว และภาพข่าวให้ทันก่อนออกอากาศ ทั้งนี้เมื่อส่งข่าวกลับสถานีบรรณาธิการข่าวของสายข่าวจะรับผิดชอบนำข่าวนั้น ๆ สู่อุปกรณ์การผลิตต่อไป

4. การผลิตข่าว : เมื่อเนื้อหาข่าวและภาพข่าวถูกส่งมา บรรณาธิการข่าวประจำวันจะดูแลตรวจสอบเนื้อหาข่าวให้ครบถ้วน โดยสอบถามจากผู้สื่อข่าวเพิ่มเติม ซึ่งอาจมีการโทรศัพท์สอบถามจากแหล่งข่าวเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลถูกต้อง จากนั้นเนื้อหาข่าวจะถูกส่งให้ผู้ตรวจแก้ข่าว (Rewriter) เพื่อตรวจสอบการเขียนข่าวให้มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ส่วนเทพข่าวจะส่งไปที่ห้องตัดต่อ โดยมีโปรดิวเซอร์เป็นผู้ควบคุมการตัดต่อข่าว

จากนั้นทั้งเนื้อหาข่าวและภาพข่าวที่ตัดต่อแล้วจะถูกส่งให้บรรณาธิการข่าวผู้มอบหมายงาน (Assignment Editor) ซึ่งมีหน้าที่จัดลำดับข่าว และเป็นผู้กำหนดทิศทางของข่าวที่จะออกอากาศในแต่ละช่วงเวลา

5. การนำเสนอและแพร่ภาพ : ข่าวที่ผ่านการเรียงลำดับออกอากาศแล้วจะถูกนำไปยังฝ่ายออกอากาศ ในช่วงออกอากาศก็จะมีผู้กำกับรายการข่าว และผู้ช่วย กับผู้ประกาศที่ต้องทำงานประสานกัน

ในกรณีที่มีการยกเลิกข่าวนั้น ผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจว่าข่าวใดควรถูกยกเลิก คือ Assignment Editor ซึ่งจะทำงานร่วมกับห้องส่งที่ออกอากาศด้วย ส่วนสาเหตุที่ข่าวถูกยกเลิกมี 3 ประการ คือ (เฉลิมชัย ยอดมาลัย, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2540 อ้างถึงใน อภิรดา เอมะสิทธิ์, 2540 : 18)

- เวลาในการออกอากาศมีไม่เพียงพอ
- ข่าวที่จะนำเสนอทำไม่เสร็จทันเวลาออกอากาศ (เกิดขึ้นไม่บ่อยนัก)
- มีข่าวสำคัญ เป็นข่าวด่วนล่าสุดแทรกเข้ามา

แม้ว่างานด้านข่าว และการทำงานของฝ่ายข่าวจะมีความชัดเจนแน่นอนแล้วในช่วง 2 ปีแรก แต่ในการประชุมผู้บริหารเกือบทุกครั้งก็ยังคงเป็นเรื่องการขอเพิ่มหรือลดเวลาข่าวซึ่งถือเป็นข้อขัดแย้งตั้งแต่เริ่มเปิดสถานี แม้สุทธิชัย หยุ่น และฝ่ายข่าวอยากเห็นไอทีวีเป็นสถานีข่าวเต็มรูปแบบ แต่ก็เห็นด้วยที่จะให้มีรายการบันเทิงผสมผสานอยู่ แต่ต้องเป็นรายการบันเทิงที่มีคุณภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ สาเหตุหลักที่เกิดเป็นข้อถกเถียง เพราะในช่วงแรก ไอทีวียังไม่เป็นที่ติดตลาด รายได้จากการโฆษณายังไม่ได้มากนัก การพยายามต่อต้านฝ่ายข่าวอย่างเงียบเริ่มขึ้นพร้อม ๆ กับรายการบันเทิงประเภทการถ่ายทอดสดนางงาม เพลงลูกทุ่ง และพิธีเปิดงานเทศกาลท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วยเหตุผลที่ฝ่ายตลาดอ้างว่ารายการเหล่านี้สร้างรายได้ให้สถานี (เทพชัย หย่อง, 2544 : 209)

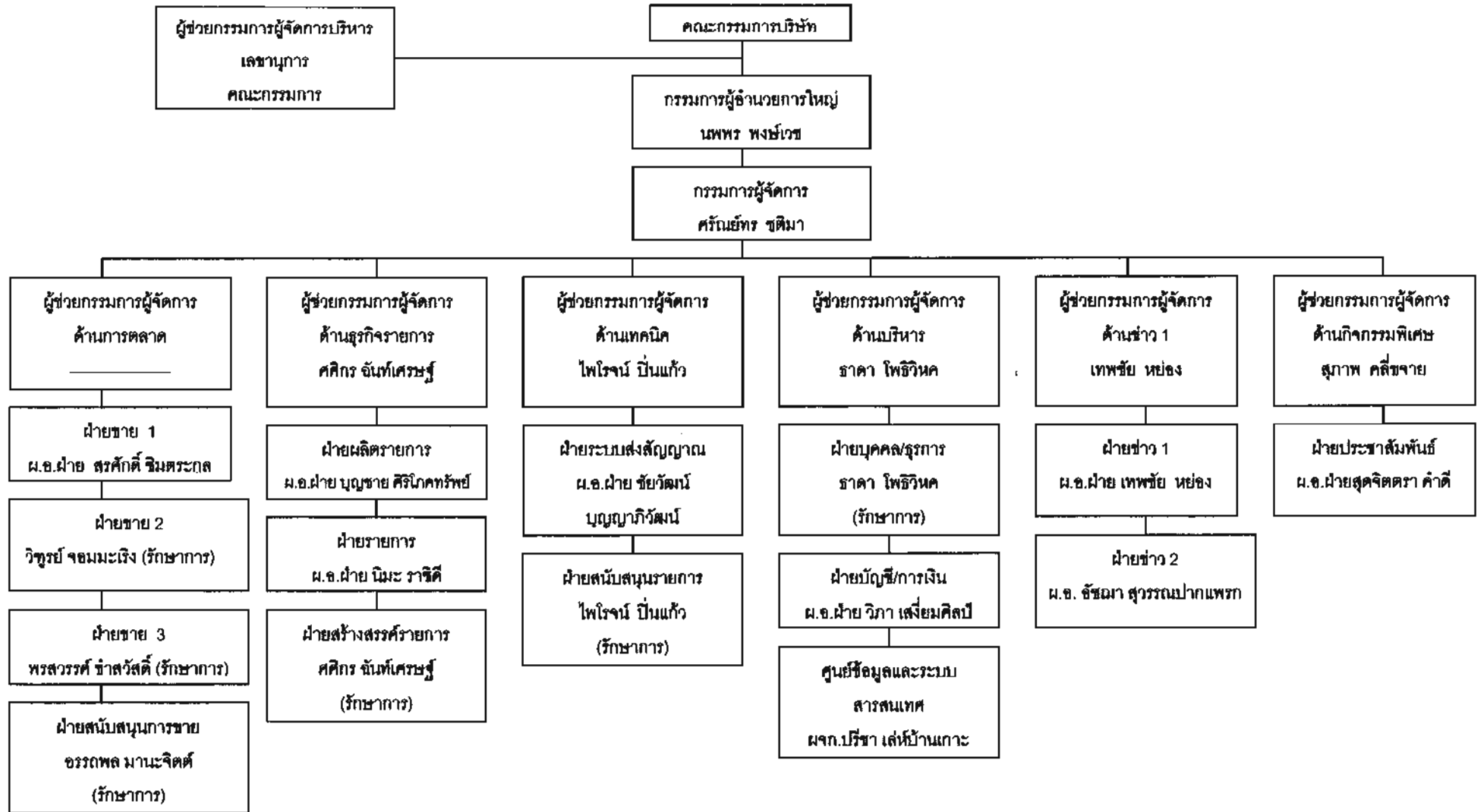
ข้อขัดแย้งนี้ก็เป็นประเด็นปัญหามาเรื่อย ๆ และรุนแรงขึ้นจนในช่วงเดือนเมษายน - มิถุนายน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นช่วงที่ประคิด ประทีปเสนา อดีตรองผู้จัดการใหญ่ธนาคารไทยพาณิชย์ เข้ามาดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทไอทีวี แทน โอฟาร์ ไชยประวัติ ซึ่งได้ปรับโครงสร้างการบริหารงานภายในใหม่โดยยุบบอร์ดบริหารที่แต่เดิมบรรณวิทย์ บุญญรัตน์ เป็นประธานกรรมการบริหารลงแล้วให้การบริหารอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการบริษัท (บอร์ดใหญ่)

แทน อีกทั้งประกาศจะแก้ไขปัญหาขาดทุนของไอทีวี โดยปรับผังรายการใหม่ ให้นับบันทึกมากขึ้น ประกอบกับลดต้นทุนการผลิต ด้วยการผลิตรายการเอง และการถ่ายทอดสดงานต่าง ๆ เพราะคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าสปอนเซอร์จะให้บงเฉพาะรายการที่เป็นบันทึก ในขณะที่ในฝ่ายข่าวเองก็มีการปรับโครงสร้างด้วยเช่นกัน โดยการแบ่งการบริหารงานข่าวออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งเป็นไปตามนโยบายกระจายอำนาจ โดยเทศชัย หย่อง, สุภาพ คลีขจาย และชัชฌา สุวรรณปากแพรง แบ่งอำนาจการรับผิดชอบ จากที่เดิมอำนาจการรับผิดชอบทั้งหมดขึ้นกับเทศชัย หย่อง เพียงผู้เดียว (แผนผังที่ 3) การปรับโครงสร้างองค์กรของประกิต ประทีปเสน ครั้งนี้สร้างความไม่พอใจให้ผู้บริหารตัวแทนจากกลุ่มเดอะเนชั่นที่นำโดยสุทธิชัย หยุ่น ซึ่งเป็นหนึ่งกรรมการของบอร์ดเล็กที่ถูกยุบลงไป และออกแถลงการณ์เพื่อยืนยันว่ายังไม่ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท และยื่นข้อเสนอให้ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารบริษัทในวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2542 ทั้งเรื่องสัดส่วนของรายการและหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารบริษัท จนที่ประชุมมีมติให้จัดคณะกรรมการจัดการ (มีจำนวน 8 คน ประกอบไปด้วย กรรมการผู้อำนวยการใหญ่, กรรมการผู้จัดการและผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการฝ่ายต่าง ๆ) ขึ้นมาแทนบอร์ดเล็กที่ถูกยุบไป (เนชั่นสุดสัปดาห์, 1-7 กรกฎาคม 2543 :13) แล้วเรื่องนี้ก็เงียบลงไปเพราะบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายข่าวที่ถูกมองว่าเป็นของเนชั่น กับธนาคารไทยพาณิชย์ผู้ถือหุ้นใหญ่ มาเป็นความขัดแย้งระหว่างฝ่ายข่าวกับผู้ถือหุ้นรายใหม่แทน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังที่ 3 แสดงโครงสร้างการบริหารงาน บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ปี 2542

ที่มา : บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2542

นโยบายฝ่ายข่าว

เป็นเพราะสถานีโทรทัศน์ไอทีวีถือกำเนิดขึ้นด้วยเจตนารมณ์เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของประชาชนในการรับข้อมูลข่าวสารอย่างครบถ้วน และเป็นธรรม ประกอบกับเทศชัย หย่องเองก็มีความเชื่อว่าคนไทยโดยส่วนใหญ่ยังให้ความสนใจรายการข่าว เพียงแต่ต้องปรับให้มีความน่าสนใจขึ้นเท่านั้น (เทศชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2547) นโยบายและผังรายการข่าวที่เทศชัย หย่อง ร่างขึ้นเพื่อเสนอในที่ประชุมผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ไอทีวีจึงเป็นแนวคิดที่พยายามจะเสนอข่าวให้แตกต่างจากการรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์ของอื่น ๆ นั่นคือการหลีกเลี่ยงการรายงานข่าวตามกระแส รูปแบบการนำเสนอต้องมีชีวิตชีวา และเป็นเวทีสำหรับการแสดงความคิดเห็นและสะท้อนความคิดเห็นของประชาชน อีกทั้งเปิดโปงความไม่ชอบมาพากลในสังคมซึ่งรวมไปถึงการตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองและข้าราชการ (เทศชัย หย่อง, 2544 : 91)

อีกทั้งข้อได้เปรียบของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่มีเวลาเตรียมพร้อมก่อนออกอากาศราว 1 เศษนั้น ทำให้ทุกคนในฝ่ายข่าวได้คิด พุดคุย ช่วยกันระดมสมอง เสนอความคิดเห็นในการทำงานในแต่ละขั้นตอน ซึ่งนำไปสู่การฝึกซ้อม ลองผิดลองถูก จนทุกคนรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นฐานในการทำข่าวของไอทีวีว่าควรเป็นอย่างไร ความเป็นเอกภาพของข่าวไอทีวีจึงมาจากทุกคน ไม่ใช่การยึดถือการทำข่าวอย่างที่เคยทำมา เมื่อได้รูปแบบการทำงานในการทำข่าวตามที่ทุกคนมีความเห็นตรงกันแล้ว หัวหน้าข่าวและผู้สื่อข่าวในแต่ละสายก็ไปร่างเป็นลายลักษณ์อักษรว่าข่าวในสายที่ตนรับผิดชอบจะใช้รูปแบบการเขียนข่าวอย่างไร คำศัพท์ใดบ้างที่ยอมรับได้ และควรใช้ภาพแบบใด ทั้งนี้ข่าวทุกข่าวต้องอธิบายให้ประชาชนเข้าใจให้ได้ว่าข่าวชิ้นนั้นมีความสำคัญต่อประชาชนอย่างไร จากนั้นก็รวบรวมจัดทำเป็นเล่มขึ้น หรือที่เรียกกันในฝ่ายข่าวว่า Style Book จากนั้นก็แจกจ่ายให้พนักงานฝ่ายข่าวทุกคนเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และสร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี (เทศชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2546) นอกจากนี้ก่อนเขต จันทเลิศลักษณ์ ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายข่าวในขณะนั้น ได้อธิบายถึงภาพรวมของการทำข่าวของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวีว่าแล้วจะเน้นในเรื่องของภาพมาก กล่าวคือ ไม่ว่าจะทางสถานีจะได้ข้อเท็จจริงมาเพียงใด แต่หากภาพอธิบายไม่ถึงรายละเอียดหรือคุณภาพของข่าวนั้นไม่ดีพอ ก็จะไม่มีการนำข่าวนั้นออกอากาศ (อภิรดา เอมะสิทธิ์, 2540 : 5)

สำหรับการจำแนกประเภทข่าวเพื่อกำหนดนโยบาย สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท คือ (ฝ่ายประชาสัมพันธ์สถานีวิทยุโทรทัศน์ไอทีวี, 2538 : 1 อ้างในศิริพร ชำพราหม, 2541 : 14 -15)

1. ชาวในประเทศ : หลักเสียงการรายงานข่าวตามกระแส (Routine) คือจะไม่มีกรรให้อ่าวเกิดขึ้น แต่บรรณาธิการจะเป็นผู้กำหนดประเด็นขึ้นมาแล้วมอบหมายให้ผู้สื่อข่าวไปติดตามและเจาะข้อมูลมา ทั้งนี้ลักษณะของข่าวจะต้องมีความรอบด้าน และมีเนื้อหาที่ลึกและเป็นเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวที่มีผลกระทบต่อชีวิต และความรู้สึกของประชาชน

ในขณะที่ข่าวภูมิภาคจะต้องรายงานเหตุการณ์ให้รวดเร็วที่สุดจากทุกจุดของประเทศ โดยให้ความสำคัญต่อกิจกรรม และเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น และนำเสนอวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น

2. ชาวต่างประเทศ : จะไม่นำเสนอข่าวตามกระแสของสำนักข่าวต่างประเทศกำหนด แต่จะกำหนดความสำคัญของข่าวเองโดยให้ความสำคัญต่อผลกระทบและความสนใจของผู้ชมในประเทศไทย

3. ชาวภาคพื้น เอเชีย และแปซิฟิก : มีการส่งทีมผู้สื่อข่าวไปรายงานเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะในแถบอาเซียนและอินโดจีน โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้ไอทีวีเป็นสถานีโทรทัศน์ที่มีความเป็น Regional มากที่สุด

4. รายงานพิเศษ : ถือเป็นจุดเด่นของการรายงานข่าวของไอทีวี คือ เน้นติดตามเบื้องหน้าเบื้องหลังของเหตุการณ์ที่กำลังตกเป็นประเด็นข่าว สะท้อนให้เห็นแง่มุมชีวิต และความเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกระดับ โดยใช้การรายงานพิเศษเป็นตัวกระตุ้นให้มีการแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกซึ่งวิสัยทัศน์ต่อวงการต่าง ๆ

5. รายการแสดงความคิดเห็น : เพื่อเป็นเวทีความคิดเห็นในเรื่องที่ประชาชนกำลังให้ความสนใจ โดยจัดในรูปแบบของการสัมภาษณ์ หรือสนทนา

จากแนวการดำเนินงานด้านข่าว ที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเป็นผู้นำในการเสนอข่าวด้านเนื้อหาและรูปแบบ จุดเด่นของการนำเสนออยู่ที่ความรวดเร็ว ความหลากหลาย และความลึก พร้อมด้วยสีสัน และรูปแบบที่กระชับ อันนำไปสู่คำขวัญของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่ว่า อยากดูต้องได้ดู อยากรู้ต้องได้รู้ (กิตติ สิงหาปัด, 2541 : 31) นอกจากนี้ฝ่ายข่าวยังได้รับความมั่นใจในการทำงานจากคำประกาศของสุทธิชัย หยุ่น ที่ประกาศไว้กับกองบรรณาธิการที่ว่า ทีมข่าวของไอทีวีไม่มีใครสั่งได้ ต้องทำงานกันเองอย่างมีอิสระ โดยไม่ยอมให้ใครใช้อำนาจอันไม่ชอบธรรมมาสั่ง หรือแทรกแซงการ

งาน ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง นักธุรกิจ หรือแม้แต่เจ้าของและผู้ถือหุ้นของไอทีวีเอง (จิระ ห้องสำเร็จ, 2544 : 79 - 80)

แม้ฝ่ายข่าวจะมีนโยบายที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่เป็นที่แน่นอนแล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติที่จะทำให้ทุกคนในฝ่ายข่าวเดินไปในทิศทางเดียวกันจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีความชัดเจนในวางแผนการทำงานในช่วงแรกเทศชัย หย่อง จึงจำเป็นต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว และยังคงสวมบทบาทเป็นบรรณาธิการข่าว ลงไปดูงานที่โต๊ะข่าวเอง เพื่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันในทิศทางเดียวกันของฝ่ายข่าว (เทศชัย หย่อง, 2544 : 114) และข่าวชิ้นแรกที่ปรากฏเป็นรูปธรรมในการรายงานข่าวซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ของไอทีวี ก็คือ ข่าวคดีฆาตกรรมน้องอ้อม⁴ โดยไอทีวีมุ่งเน้นการสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้ชม เพราะทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกว่าการเกิดขึ้นไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ก็เป็นปัญหาที่สังคมจำเป็นต้องรับรู้อย่างน้อยก็เพื่อให้สังคมร่วมกันหาทางแก้ไขหรือป้องกัน และต่อมากการทำข่าวเช่นนี้ก็ถือเป็นสูตรสำเร็จที่เทศชัย หย่อง ต้องการให้นักข่าวทุกคนของไอทีวี คือ ทั้งการทำข่าวที่มุ่งรายงานแต่ความเห็นของเจ้าหน้าที่ แต่เน้นชีวิตและการสะท้อนถึงความรู้สึกของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ชันนัมาสู่สุพรรณภากรทำงานที่ว่า "ไอทีวีต้องเป็นสื่อที่คนในสังคมพึงพิงได้"

จากนั้นมาข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีก็เป็นที่ยอมรับของประชาชน และเป็นที่ยิ่งของประชาชนในการช่วยแจ้งเบาะแส หรือการเข้าร้องเรียนให้ไอทีวีเข้าไปทำข่าวตรวจสอบความจริง อาทิ ข่าวกรณีวัดธรรมกาย หรือกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครสมุทรปราการ จนการทำข่าวในลักษณะนี้นำมาสู่ความสำเร็จด้วยการยอมรับจากสถาบันและองค์กรต่าง ๆ และจากรางวัลต่าง ๆ⁵

แม้ว่าเรื่องของวงการแทรกแซงข่าวจะมีเข้ามาบ้างจากฝ่ายบริหาร ฝ่ายการตลาด หรือจากองค์กรภายนอกที่ข่าวชิ้นนั้นๆ กล่าวถึงในทางเสียหาย รูปแบบการแทรกแซงจะมาในลักษณะของการขอมาท่างผู้ใหญ่ว่าไม่ให้เล่นข่าวนั้นมากเกินไป ซึ่งเทศชัย หย่องให้ความเห็นว่าเมื่อเกิด

⁴ ออกอากาศหลังจากที่ไอทีวีเริ่มออกอากาศเพียง 2 สัปดาห์

⁵ - ข่าวอาชญากรรม "สวยทางหลวง" ได้รับรางวัลข่าวโทรทัศน์ยอดเยี่ยม มูลนิธิแสงชัย สุนทรวัฒน์ จากการประกวดข่าวยอดเยี่ยมครั้งที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2539 - 2540

- รางวัลโทรทัศน์ทองคำ สถานีดีเด่นด้านรายการข่าว และเหตุการณ์ปัจจุบันประจำปี 2541

- ข่าวอาชญากรรม "สวยทางด่วนและสวยปทุมวัน" ได้รับรางวัลชมเชย จากมูลนิธิแสงชัย สุนทรวัฒน์ ประจำปี พ.ศ. 2541

เหตุการณ์ทำนองนี้ขึ้น จะไม่มองว่าเป็นปัญหา เป็นเพียงการฟังเสียงสะท้อนมาจากภายนอกเท่านั้น เพราะต้องกลับมามองหลักการเบื้องต้นของการข่าวที่ว่า ความจริงก็ต้องเป็นความจริง หากฝ่ายข่าวยอมให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเสียแล้ว ต่อไปก็คงยอมหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย แต่ทั้งนี้ไม่เคยมีการแทรกแซงที่มาในลักษณะของคำสั่ง (เทพชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2546)

2. ช่วงหลังที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้าถือหุ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน)

หลังจากมีการแก้ไขสัญญาสัมปทานเรื่องเงื่อนไขการถือหุ้นเกินร้อยละ 10 บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (ชินคอร์ป) ได้เข้ามาร่วมทุนในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2543 ในสัดส่วนร้อยละ 39 และ ในวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2543 เทพชัย หย่อง ถูกเรียกตัวไปยังชั้น 17 ชั้นทำการของฝ่ายบริหาร และได้รับจดหมายการโยกย้ายตำแหน่งให้เป็นผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการด้านข่าว โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2543 นั้นหมายความว่าเทพชัยถูกให้ยุติบทบาทการควบคุมหัวหน้าข่าว และนักข่าวทุกคน และการทำหน้าที่ผู้ประกาศข่าวและผู้ดำเนินรายการจับกระแสโลก และรายการย้อนรอย (เทพชัย หย่อง, 2544 : 237)

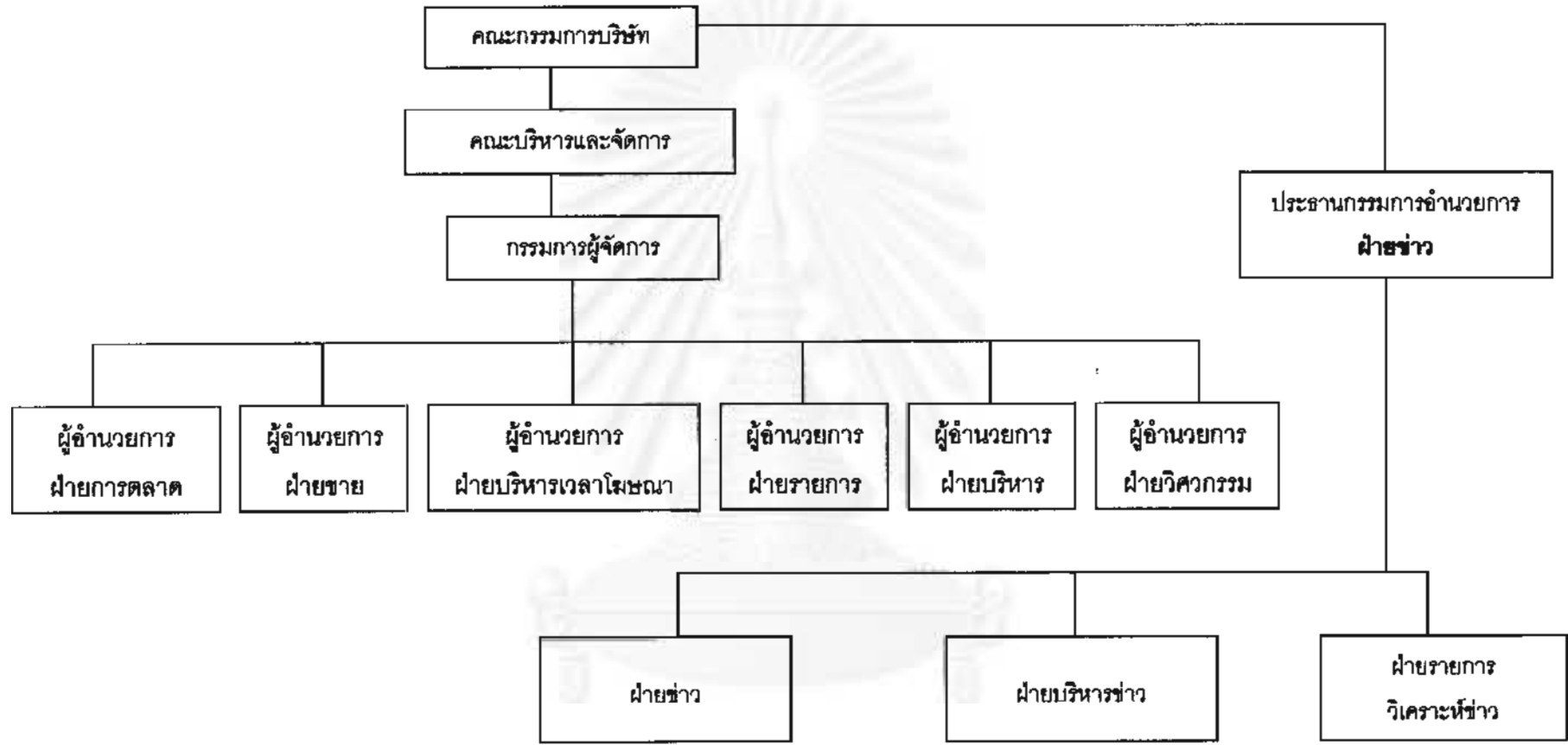
ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2543 ผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่ตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าวคนใหม่ คือ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ซึ่งได้นำนโยบายใหม่มาใช้คือ ไอทีวีจะก้าวสู่มาตรฐานโลก ข่าวไอทีวีจะต้องมีคุณค่าพิเศษ ช่างอิงได้ในระดับนานาชาติ เป็นผู้นำด้านข่าวโทรทัศน์ในไทย และเป็นแบบอย่างงานข่าวของภูมิภาคเอเชีย สำหรับวิธีการทำงาน มีการปรับโครงสร้างใหม่ทั้งหมด กล่าวคือ ยกเลิกโต๊ะข่าวหรือกลุ่มผู้บริหารข่าว โดยหัวหน้าข่าวต้องกลับไปทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าว เช่นเดียวกับนักข่าว โดยนักข่าวที่อยู่ในสายเดียวกันควรปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น และช่วยเหลืองานกันและกัน ซึ่งวิธีการทำงานเช่นนี้เป็นรูปแบบการทำงานของบริษัทแปซิฟิกฯ (เนชั่นสุดสัปดาห์, 10 – 16 มิถุนายน 2543 : 71) ผลตอบรับจากพนักงานฝ่ายข่าวที่มี ต่อผู้อำนวยการฝ่ายข่าวคนใหม่นี้ คือ ช็อกงังขา ในเรื่องบทบาทในการเป็น ส.ว.กับการทำข่าว เพราะยอมมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของข่าว (ผิดสัญญาข้อ 1.8 เรื่องสัญญาห้ามมีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์การที่ดำเนินการ หรือมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง) และบทบาทของ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล เมื่อครั้งจัดรายการ จ.ส. 100 ในช่วงเหตุการณ์พฤษภาประชาธรรม (มติชนสุดสัปดาห์, 10 – 16 มิถุนายน 2543 : 70 - 71) เนื่องจากครั้งนั้น ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล รายงานเหตุการณ์ที่บิดเบือนเข้าข้างคณะ รสช. สร้างความสับสนให้กับประชาชน ซึ่งเหตุการณ์ในครั้งนั้นแสดงให้เห็นว่า ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล ยืนยันคนละข้างกับกำเนิดของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ที่ถูกขนานนามในช่วงแรกว่า ทีวีเสรี นอกจากนี้จะมีเสียงต่อต้านจากความไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง

ผู้อำนวยการฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีจากฝ่ายข่าวแล้ว ยังมีเสียงต่อต้านจากคณะกรรมการญาติวีรชนเดือนพฤษภาคม และเครือข่ายเดือนตุลาอีกด้วย (สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 2 – 5 กรกฎาคม 2543 : 87) นี่เองทำให้ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล อยู่ในตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวราว 2 เดือนเท่านั้น

ในขณะที่เทพชัย หย่อง หลังจากได้รับตำแหน่งผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการด้านข่าว แต่กลับไม่ได้รับมอบหมายงานใด ๆ ซึ่งถือเป็นการบีบให้ลาออกด้วยตนเอง เทพชัย หย่อง หันไปขอความช่วยเหลือจากสหภาพความในการฟ้องบริษัทไอทีวี (มหาชน) จำกัด ในข้อหาละเมิดสิทธิในการแสดงความคิดเห็นภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา 41 นอกจากนี้ยังได้เขียนบทความส่งไปลงหนังสือพิมพ์ รวมทั้งให้สัมภาษณ์อธิบายข้อขัดแย้งระหว่างฝ่ายข่าวกับฝ่ายบริหารในเรื่องการเข้ามาของบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งได้รับความร่วมมือจากเพื่อนสื่อมวลชนในการลงข่าวเป็นอย่างดี การกระทำดังกล่าวของเทพชัย หย่อง ทำให้ฝ่ายบริหารเข้ามาเกลี้ยกล่อมให้เทพชัย หย่อง ลาออก แต่ไม่สำเร็จส่งผลให้ประธานคณะกรรมการจัดการ (นพพร พงษ์เวช) และกรรมการผู้จัดการ (ศรัณย์พร ชูติมา) ถูกปลด ในช่วงนี้เองทางด้านศาลแรงงานกลางก็รับคำฟ้องที่ยื่นฟ้องบริษัท ไอทีวี (มหาชน) จำกัด ฝ่ายบริหารชุดใหม่จึงเข้ามาขอประนีประนอมโดยอ้างว่าคำสั่งโยกย้ายเทพชัย หย่อง ไม่ได้ผ่านการรับรู้ของผู้ถือหุ้นรายใหม่ และยอมรับในสิทธิของเทพชัย หย่อง ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 41 ทำให้คดีนี้เป็นคดีแรก ที่ทดสอบความศักดิ์สิทธิ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา 41 (เทพชัย หย่อง, 2541 : 245 - 249)

และในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2543 บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) มีการปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ โดยมีการแต่งตั้งกรรมการผู้จัดการซึ่งเป็นผู้บริหารมาจากบริษัทซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามา โดยมี บุญคลี ปลั่งศิริ มาดำรงตำแหน่งเป็นประธานคณะบริหารและจัดการและสรรคชัย เตียวประเสริฐกุล ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการผู้จัดการบริหาร และมีแผนที่จะกำหนดนโยบายแนวทางธุรกิจ รวมทั้งพัฒนาปรับปรุงระบบบริหารงานใหม่ เช่น ลดลำดับชั้นและสายการบังคับบัญชาในฝ่ายผลิตลงและให้ผู้ำนวยการฝ่ายผลิตไปขึ้นตรงต่อกรรมการผู้จัดการจากเดิมขึ้นตรงต่อผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการสายงานรายการ, รวมตำแหน่งผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการฝ่ายวิศวกรรมและผู้ำนวยการฝ่ายสนับสนุนการผลิตและฝ่ายระบบส่งสัญญาณ เป็นตำแหน่งผู้ำนวยการฝ่ายวิศวกรรม, รวมตำแหน่งผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการสายงานบริหาร และผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการสายบัญชีและการเงิน เป็นตำแหน่งผู้ำนวยการฝ่ายบริหาร, แยกแผนกบริหารโฆษณาในฝ่ายรายการออกมาขึ้นตรงต่อกรรมการผู้จัดการ เป็นต้น (บ.ไอทีวี จำกัด(มหาชน), 2544)

แผนผังที่ 4 แสดงโครงสร้างการบริหารงาน บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ปี 2543

ที่มา : บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2543

การบริหารในฝ่ายข่าว

จากการปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ส่งผลให้มีการประกาศปรับโครงสร้างฝ่ายข่าวในวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2543 (แผนผังที่ 4) ผู้ที่มาทำหน้าที่เป็นดูแลฝ่ายข่าวคนใหม่คือ ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา (ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริษัทฯ) แต่มีการเปลี่ยนชื่อตำแหน่งจากผู้อำนวยการฝ่ายข่าวเป็นประธานกรรมการอำนวยการฝ่ายข่าว ซึ่งขึ้นตรงกับ ม.ร.ว. ดิศนัดดา ดิศกุล⁶ ประธานกรรมการบริษัทไอทีทีวีทั้งนี้เป็นมติของที่ประชุมคณะกรรมการบริษัท ให้ประธานเป็นผู้ดูแลฝ่ายข่าว นโยบายฝ่ายข่าว และวิเคราะห์ฝ่ายข่าว ส่วนงานด้านบริหาร ฝ่ายตลาด ฝ่ายขาย บริการ โฆษณา และวิศวกรรมขึ้นกับสรรพชัย เทียวประเสริฐกุล ซึ่งไปขึ้นตรงกับฝ่ายบริหารและจัดการคือ บุญคลี ปลั่งศิริ

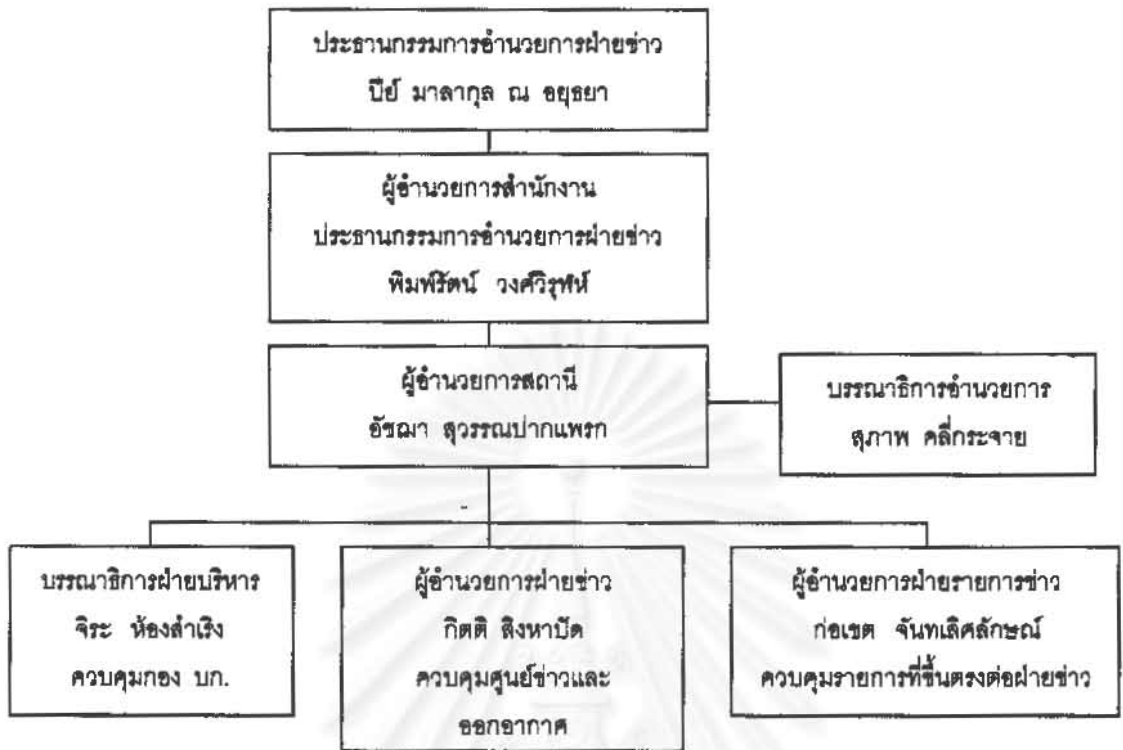
การปรับโครงสร้างครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารบริษัทไอทีทีวี จำกัด (มหาชน) ยังให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของความเป็นสถานีข่าว เพราะแต่เดิมตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวจะขึ้นตรงกับกรรมการผู้จัดการ แต่เมื่อกรรมการผู้จัดการคนใหม่เป็นผู้บริหารที่เป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) อาจเกิดภาพความไม่โปร่งใส ข่าวอาจขาดความน่าเชื่อถือได้ ดังนั้นจึงต้องปรับให้ตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวไปขึ้นตรงกับประธานกรรมการบริษัทแทน

ทั้งนี้ในช่วงต้นเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ในฝ่ายข่าวเองมีการตั้งตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานประธานอำนวยการฝ่ายข่าวขึ้นมาอีกหนึ่งตำแหน่ง เพื่อช่วย ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ดูแลฝ่ายข่าว เพราะปิยะ มาลากุล ณ อยุธยาไม่ได้มีรูปแบบการทำงานที่ลงมากล้นชิดกับนักข่าวนั่นเอง ในขณะที่การทำงานในฝ่ายข่าวก็ปรับให้มีความคล่องตัวขึ้น และกลับมาใช้ระบบโต๊ะบรรณาธิการกลางเช่นเดิม (แผนผังที่ 5) แต่เน้นเรื่องการควบคุมค่าใช้จ่ายมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเงินของบริษัทไอทีทีวี จำกัด (มหาชน)

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁶ ม.ร.ว. ดิศนัดดา ดิศกุล เป็นตัวแทนของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้รับเชิญให้มาเป็นประธานกรรมการบริษัท เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะไม่มีการแทรกแซงทางการเมืองหลังที่ชินคอร์ปเข้ามาถือหุ้นใหญ่ (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของกษมา, 2544 : 8) ส่วนกรรมการบริหารคนอื่น ๆ นั้นมาจากตัวแทนบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) 3 คน คือ บุญคลี ปลั่งศิริ, นิวัฒน์ บุญทรง และสรรพชัย เทียวประเสริฐกุล และมีตัวแทนจากธนาคารไทยพาณิชย์อีก 2 คน (มติชน, 1 มกราคม 2544 : 23)

แผนผังที่ 5 แสดงโครงสร้างการบริหารฝ่ายข่าวของบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ปี 2543

ที่มา : บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2543

ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ก็มีการประกาศรับอาสาสมัครลาออกเพื่อช่วยบริษัทลดต้นทุน ซึ่งมีพนักงานฝ่ายข่าวรวมอยู่ด้วย 19 คนซึ่งมีทั้งสมัครใจลาออกเองและถูกปลดจากจำนวนทั้งหมด 85 คน และช่วงนี้เองเริ่มมีเหตุการณ์ที่นำไปสู่ข้อขัดแย้งเรื่องการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของฝ่ายข่าวขึ้น (จะเสนอรายละเอียดในบทต่อไป)

แม้จะมีการปรับโครงสร้างให้ประธานกรรมการอำนวยการฝ่ายข่าว (ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว) ขึ้นตรงกับประธานกรรมการบริษัท เพื่อป้องกันการแทรกแซงที่จะเกิดกับฝ่ายข่าวแล้วก็ตาม กลับปรากฏว่ามีการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้งในระดับผ่านประธานกรรมการอำนวยการฝ่ายข่าวจนมาถึงระดับนักข่าว เฉพาะที่เป็นการแทรกแซงผ่านมาทางปีย์ มาลากุล ณ อยุธยา ก็ประมาณ 30-40 เรื่อง แม้ปีย์ มาลากุล ณ อยุธยา ปฏิเสธเสียส่วนใหญ่ จะยอมช่วยเหลือบ้างในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น และการที่ฝ่ายข่าวยังคงมีท่าทีในการทำงานอย่างอิสระไม่สนใจต่อคำสั่งภายนอกทำให้ผู้บริหารบริษัทที่เป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ไม่พอใจในตัวปีย์ มาลากุล ณ อยุธยา นัก (มติชน, 30 ธันวาคม 2543 : 23) โดยเฉพาะในเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่ใกล้ที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไปในเดือนมกราคมในปีถัดไป จึงมีการแต่งตั้งผู้ช่วยบรรณาธิการข่าว (เป็นคนนอกและไม่มีประสบการณ์ด้าน

ข่าวโทรทัศน์) โดยเป็นการแต่งตั้งที่ไม่ได้ผ่านการประชุมผู้บริหารข่าวเลย ซึ่งตำแหน่งผู้ช่วยบรรณาธิการข่าวนี้มีหน้าที่เดินตรวจงานของฝ่ายข่าวต่าง ๆ ในแต่ละวัน พร้อมกับส่งสคริปต์ข่าวกลับไปยังผู้บริหารตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ด้วย ดังนั้นข่าวใด ๆ ที่อาจสร้างความเสียหายให้กับหัวหน้าพรรคไทยรักไทยจะมีการยกข่าวหรือ การถอดรายการออก

สำหรับกรณีที่เกี่ยวข้องเป็นจุดแตกหักระหว่างผู้บริหารบริษัทที่เป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) กับปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา คือเมื่อปิยะ มาลากุล ณ อยุธยาอนุญาตให้นำรถถ่ายทอดดาวเทียมไปทำข่าวพรรคประชาธิปัตย์หาเสียงที่จังหวัดชลบุรี แต่พรรคชัย เตียวประเสริฐกุล ออกคำสั่งให้นำรถกลับ เข้าวันต่อมา คือวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ก็มีคำสั่งเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารทันทีด้วยการปลดปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา และให้พรรคชัย เตียวประเสริฐกุล รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวแทน (มติชน, 30 ธันวาคม 2543 : 23)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารครั้งนี้ได้รับความสนใจจากนักข่าวหนังสือพิมพ์เป็นอย่างมากจนเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ในวันต่อมา เพราะในแง่ของการทำงานของวิชาชีพนักข่าวแล้ว ถือว่านี่เป็นสัญญาณที่ชัดเจนว่าสถานีโทรทัศน์ไอทีวีไม่สามารถผลิตข่าวได้ตามหลักของสื่อสารมวลชนอีกต่อไป แม้ว่าบุญคณี ปลั่งศิริ ผู้บริหารตัวแทนบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้ชี้แจงว่าการปรับตำแหน่งหน้าที่ในครั้งนี้ เป็นการปรับเพื่อให้การทำงานมีความคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งถือเป็นแผนเบื้องต้นในการลดค่าใช้จ่ายก็ตาม (มติชน, 30 ธันวาคม 2543 : 1, 28) อีกทั้งพรรคชัย เตียวประเสริฐกุล ให้เหตุผลเพิ่มเติมว่าโครงสร้างสำนักงานประธานอำนวยการฝ่ายข่าวของปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา นั้นไม่ได้เป็นผังโครงสร้างเป็นไปตามรูปแบบสากล แต่แยกออกไปเป็นเอกเทศ และการสั่งงานของบริษัทไอทีวีจำกัด (มหาชน) ไม่เป็นไปตามระบบเหมือนสองบริษัทอยู่ในบริษัทเดียวกัน ประกอบกับปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา มีเวลาทำงานให้ไอทีวีน้อยเกินไป (มติชน, 2 และ 3 มกราคม 2544 : 5, 26)

จะเห็นได้ว่าเหตุผลที่ทางผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) กล่าวอ้างนี้เป็นการยืนยันว่าผู้บริหารขาดความเข้าใจ มองข้ามจุดกำเนิดและเจตนารมณ์ของสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ เพราะการที่มองว่าฝ่ายข่าวไม่สมควรแบ่งแยกออกเป็นเอกเทศนั้น ย่อมชี้เจตนาของผู้บริหารว่าต้องการอำนาจในการบริหาร และสั่งการในฝ่ายข่าว เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนในเรื่องสิทธิในการรับรู้ข่าวสาร ยิ่งบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด

(มหาชน) มีความเกี่ยวข้องกับนักการเมืองด้วยแล้ว ทำให้ภาพของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีติดอยู่ภายใต้การครอบงำทั้งอำนาจเงิน และอำนาจทางการเมือง

นอกจากนี้ มีรายงานข่าวยืนยันเรื่องการแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ว่าเกิดขึ้นจริงเมื่อมีข่าวว่าปีย์ มาลากุล ณ อยุธยา ได้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (อี-เมล) ถึงบุญศรี ปลั่งศิริ เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างฝ่ายข่าวและฝ่ายบริหาร

“... ผมทำตามคำขอของคุณบุญศรีไม่ได้จริง ๆ เพราะเริ่มสงสัยตัวเองว่าผมขายตัวเราและศักดิ์ศรีหรือเปล่า จึงต้องปรึกษาชายดิศ (ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล) และทุกคนที่เกี่ยวข้อง การที่เราเอารถถ่ายทอดไปขลบุรีในขณะที่ช่องอื่น ๆ ไม่มีใครไป ผมกลับมองว่าเป็นความสามารถของการทำข่าวของเราที่ดีกว่าและคุณภาพกว่าช่องอื่น คนของเรามีความสามารถสูงกว่าช่องอื่น เราถึงได้นำในเรื่องข่าวกว่าทีวีทุกช่อง ผมคงจะต้องยึดอยู่ในหลักการเสนอข่าว ผมอ่อนลงไปตามหลายที แต่ก็ถูกกดดันหนักขึ้นแทนที่จะถูกเห็นใจว่าเบี่ยงในอุดมการณ์ไปบ้าง แต่กลับถูกหาว่าทำงานไม่ดีพอ...”

(มติชน, 30 ธันวาคม 2543 : 28)

ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล ในฐานะประธานกรรมการบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ซึ่งเมื่อมองตามสายบังคับบัญชาแล้ว ถือได้ว่าเป็นผู้หนึ่งที่สามารถให้หลักประกันเรื่องเสรีภาพในการนำเสนอข่าวของฝ่ายข่าวได้ แสดงความไม่พอใจที่มีการปรับโครงสร้างครั้งนี้ เพราะไม่มีการประชุมกรรมการบริษัทในเรื่องดังกล่าวล่วงหน้า ส่งผลให้ วิจิต สุรพงษ์ชัย ประธานกรรมการบริหารธนาคารไทยพาณิชย์ ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล และปีย์ มาลากุล ณ อยุธยา เปิดแถลงข่าวได้ตอบการกระทำของผู้บริหารที่เป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้ปีย์ มาลากุล ณ อยุธยา ชี้แจงต่อสื่อมวลชนเพิ่มเติมว่าอีกเหตุผลหนึ่งที่ระบุถึงสาเหตุของการถูกปลด คือ ไม่มีเวลาทำงานนั้น เพราะปีย์ มาลากุล ณ อยุธยา มีงานข่าวเสนอต้นชั่วโมงทางวิทยุ, ร่วมงานกับคอลัมน์ไพลีแทน และงานที่ศูนย์ข่าวแปซิฟิก แต่ก็ไม่ได้บ่งพร่องในหน้าที่การเป็นผู้อำนวยการข่าวที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวี เพราะในความเป็นจริงตำแหน่งนี้ไม่มีความจำเป็นต้องเดินไปตรวจตามโต๊ะข่าวต่าง ๆ เพื่อเซ็นเซอร์ข่าว แต่เข้าร่วมการประชุมข่าวทุกครั้งเพื่อรับรู้ประเด็นข่าว (กรุงเทพธุรกิจ, 1 มกราคม 2544 : 2) จึงเห็นได้ว่าเป็นความคิดที่ขัดแย้งกับฝ่ายบริหารที่เป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) อย่างสิ้นเชิงในเรื่องลักษณะการบริหารในฝ่ายข่าว

อย่างไรก็ดีในขณะที่เรื่องการปลดเบีย มาลากุล ณ อยุธยา ยังเป็นหัวข้อข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ สรรค์ชัย เทียวประเสริฐกุล ผู้มาดูแลฝ่ายข่าวคนใหม่สั่งห้ามพนักงานไอทีทุกคนให้ข่าวเรื่ององค์กร เพราะเกรงว่าข้อมูลจะไม่ถูกต้อง (มติชน, 30 ธันวาคม 2543 : 28 และ 2 มกราคม 2544 : 5)

ทางด้านฝ่ายข่าวเอง หลังจากที่ บีบี มาลากุล ณ อยุธยา ได้ลาออกจากตำแหน่งประธานกรรมการอำนวยการฝ่ายข่าว (ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว) ในวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2544 สรรค์ชัย เทียวประเสริฐกุล ได้ใช้อำนาจในตำแหน่งกรรมการผู้จัดการปรับปรุงผังการบริหารและโอนย้ายพนักงานในสังกัดฝ่ายข่าวโดยได้ออกคำสั่งเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2544 เพื่อแยกส่วนต่าง ๆ ของฝ่ายข่าว ระบุว่าต้องการลดความแข็งแกร่งของฝ่ายข่าวลง เพราะฝ่ายข่าวมีขนาดโครงสร้างที่ใหญ่ มีจำนวนพนักงานมาก อีกทั้งยังทำให้ดูเหมือนว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวมีความเข้มแข็งอีกด้วย ดังนั้นจึงแยกให้ศูนย์ออกอากาศฝ่ายข่าวโอนไปสังกัดกับฝ่ายผลิตรายการขึ้นตรงกับผู้อำนวยการฝ่ายผลิตรายการ, หน่วยงานวิทยุสื่อสารฝ่ายข่าวโอนไปสังกัดฝ่ายวิศวกรรมขึ้นตรงกับผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรม, แผนก prompter ฝ่ายข่าวโอนไปสังกัดฝ่ายบริหาร ขึ้นตรงกับผู้จัดการแผนกเทคโนโลยีสารสนเทศ, แผนกพนักงานส่งเอกสาร และแผนกยานยนต์ฝ่ายข่าวโอนไปสังกัดฝ่ายบริหาร ขึ้นตรงกับผู้จัดการแผนกธุรการกลาง (คำสั่งที่ ITV-HR 002/44 ลงวันที่ 12 มกราคม 2544, บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2544) อีกทั้งสรรค์ชัย เทียวประเสริฐกุล ก็ได้เข้ามารักษาการตำแหน่งผู้อำนวยการข่าวด้วย และแต่งตั้ง สุทธิลักษณ์ เจาะสุนทร ให้รักษาการบรรณาธิการบริหารในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับที่ จิระ ห้องสำเร็จ บรรณาธิการบริหาร ซึ่งมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวในการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวในส่วนของ การออกแถลงการณ์ได้ถูกเรียกให้ไปพบอัชฌมา สุวรรณปากแพรง ผู้อำนวยการสถานี, นิวัติ บุญทรง และสรรค์ชัย เทียวประเสริฐกุล ผู้บริหารบริษัทตัวแทนฝ่ายบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เพื่อพูดคุยกรณีที่มีการอนุญาตให้ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ขอเทปรายการเทียบฟอร์ม นายกรัฐมนตรีไปออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11 และแสดงความไม่พอใจที่มีพนักงานออกไปแถลงข่าว ตลอดจนเสนอให้จิระ ห้องสำเร็จ ลาออก โดยทางผู้บริหารได้รับปากว่าจะไม่เอาเรื่องกับพนักงานที่ออกมาเคลื่อนไหวจิระ ห้องสำเร็จ จึงยอมเซ็นใบลาออก (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของจิระ ห้องสำเร็จ, 2544 : 4)

นอกจากนี้ในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2544 มีการจัดประชุมใหญ่ที่หอประชุมมหิศร โดยผู้บริหารได้ชี้แจงการปรับโครงสร้างขององค์กรในที่ประชุมซึ่งรวมไปถึงการจะปรับโครงสร้างฝ่ายข่าวใหม่อีกด้วย นอกจากนี้เป็นการประกาศให้พนักงานทุกคนของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) รับทราบแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงอำนาจของผู้บริหารบริษัทฯ ที่เป็นตัวแทนจากบริษัท

ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เพื่อให้พนักงานเกิดการยอมรับ เพราะในที่สุดแล้วฝ่ายข่าวก็ถูกกระจายอำนาจ และมีขนาดเล็กลง

ในฝ่ายข่าวเองก็ยังมีกระแสหรือระบบการทำงานแบบเก่า กล่าวคือ ในวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2544 บุญคลี ปลั่งศิริ ผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ตัวแทนฝ่ายบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้เรียก พิมพัทธ์ วัณศิริรุฬห์ ผู้อำนวยการสำนักงานประสานอำนาจการฝ่ายข่าว ซึ่งเป็นผู้ช่วยของ ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ในการดูแลฝ่ายข่าวเข้าพบ เพื่อแจ้งว่าให้พิมพัทธ์ วัณศิริรุฬห์ ลาออกจากเสีย เนื่องจากหากยังมีตำแหน่งนี้อยู่ จะทำให้สรรคชัย เดียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการ และรักษาการตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวทำงานไม่สะดวก ในขณะที่พิมพัทธ์ วัณศิริรุฬห์ ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนถึงเหตุผลที่แท้จริงว่า (มติชน, 17 มกราคม 2544 : 20)

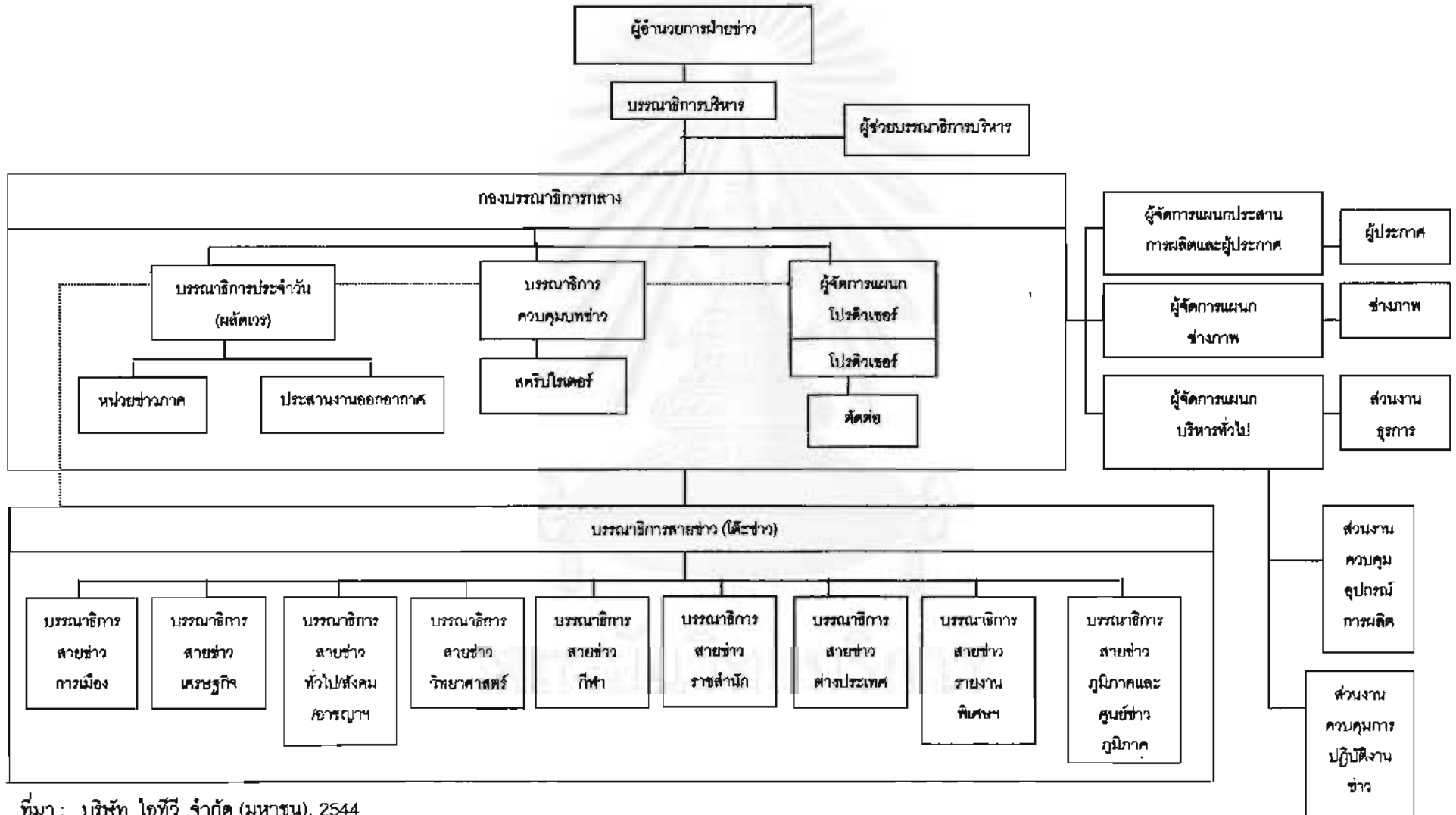
"...อีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ดิฉันออก เพราะดิฉันไม่สามารถตอบสนอง
สิ่งที่ผู้บริหารต้องการได้ โดยเฉพาะเรื่องการขอร้องให้ออกข่าว หรือไม่ให้ออกข่าวบางข่าว เพราะที่ผ่านมามีการขอร้อง ดิฉันไม่สามารถทำให้
ได้ เพราะบางข่าวดิฉันรู้สึกที่ไม่มีเหตุผลใดที่จะออกอากาศไม่ได้..."

จนในที่สุดก็มีการปรับโครงสร้างของฝ่ายข่าวอีกครั้งในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2544 (แผนผังที่ 6)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนผังที่ 6 แสดงโครงสร้างฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี หลังวันที่ 25 มกราคม 2544

ที่มา : บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2544

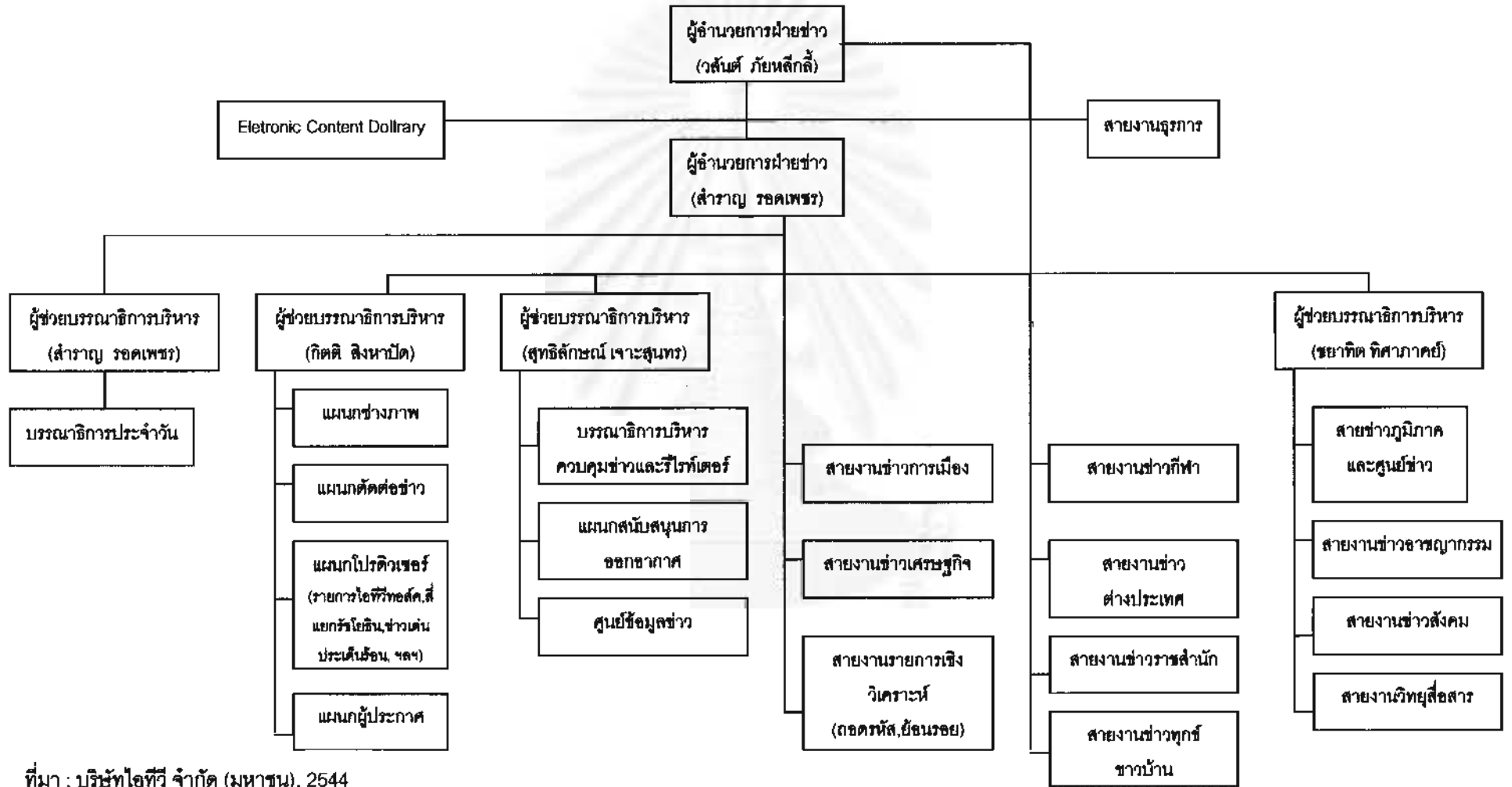
นอกเหนือจากนี้ฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีที่ทำว่าจะมีคณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายข่าว (Editorial Board) ในช่วงปลายเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประชุมไกลเกลี่ยระหว่างผู้บริหาร กับพนักงานข่าวส่วนหนึ่งในเรื่องการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การออกแถลงการณ์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว ที่ได้ข้อสรุปเพื่อแก้ไขปัญหานี้โดยการตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายข่าว (Editorial Board) ขึ้นมา เพื่อให้มากำกับดูแล ให้คำปรึกษา และกำหนดทิศทาง นโยบายของฝ่ายข่าวให้มีความเข้มข้น เป็นธรรมและเป็นกลาง (กรุงเทพธุรกิจ, 13 มกราคม 2544 : 9) โดยมีการทาบตาม โสภณ สุภาพงษ์ และแก้วสรร อติโพธิ สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร, นายแพทย์สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ กรรมการองค์การกลาง, ชัยอนันท์ สมุทรวานิช อดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (มติชน, 16 มกราคม 2546 : 1,23)

ต่อมา 25 มกราคม พ.ศ. 2544 โสภณ สุภาพงษ์ หนึ่งในคณะกรรมการที่ปรึกษาข่าวได้เข้ายื่นข้อเสนอสองข้อ ไปยังบุญคุณลี ปลัดศิริ ประธานกรรมการบริหารไอทีวี หลังได้ปรึกษากับคณะกรรมการคนอื่น ๆ ว่าทางคณะกรรมการที่ปรึกษาข่าวทั้ง 4 คนไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวเรื่องใด ๆ ในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) นอกเหนือจากเพียงการยื่นข้อเสนอนั้น ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวคือ ขอให้บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เปิดเผยแพร่สัญญาที่มีต่อทางราชการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมในตอนหลัง และขอให้ทางบริษัทฯ เสนอขายหุ้นคืนให้กับรัฐบาล หรือประชาชน (มติชน, 27 มกราคม 2544 : 23) และต่อมาคณะกรรมการฯ ชุดนี้ก็หายเงียบไป

ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 คณะกรรมการบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้จัดประชุมวาระปกติครั้งที่ 1/2544 โดยที่ประชุมมีมติอนุมัติการนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ภายในปี พ.ศ. 2544 เพื่อเสนอขายหุ้นให้ประชาชน และมีมติอนุมัติแต่งตั้งให้วสันต์ ภัยหลิกดิ์ อดีตผู้บริหารฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 ไปเป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าวคนใหม่ เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบงานข่าวโดยตรง (มติชน, 3 กุมภาพันธ์ 2546 : 1,5) ในขณะที่ด้านของ ม.ร.ว.ดิศนัดดา ดิศกุล ประธานกรรมการบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นใบลาออกจากการเป็นประธานกรรมการไอทีวีในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 โดยให้เหตุผลว่า ไอทีวีเป็นบริษัทที่มีปัญหาการประชุมคณะกรรมการในแต่ละครั้งไม่เคยได้ข้อสรุปในการแก้ไข (กรุงเทพธุรกิจ, 8 กุมภาพันธ์ 2544 : 1,10)

เมื่อวสันต์ ภัยหลิกดิ์เข้ามาบริหารฝ่ายข่าวในตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าว ก็มีการปรับโครงสร้างของฝ่ายข่าวอีกครั้ง (แผนผังที่ 7)

แผนผังที่ 7 แสดงโครงสร้างฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีในยุคของวสันต์ ภัยพิบัติ

ที่มา : บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2544

การทำงานในฝ่ายข่าวในช่วงที่วสันต์ ภัยหลิกดิ์ เป็นผู้อำนวยการฝ่ายก็ยังคงมีปัญหาเรื่อง การแทรกแซงการทำงานจากฝ่ายบริหารจนถึงจุดพลิกผันอีกครั้ง เมื่อมีข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ ในช่วงต้นเดือนกันยายน พ.ศ. 2546 ว่าผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ที่เป็นตัวแทนจาก บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น (จำกัด) มหาชน เรียกวสันต์ ภัยหลิกดิ์ เข้าพบ เมื่อวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2546 และวสันต์ ภัยหลิกดิ์ก็ได้ยื่นใบลาออกในวันต่อมา จากนั้นสำราญ รอดเพชร ถูกเรียกเข้าพบ ผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เช่นกันในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2546 และได้ยื่นใบลาออก ในวันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2546 การลาออกของพนักงานระดับบริหารในฝ่ายข่าวครั้งนี้ยังคงเป็นไปในลักษณะของปัญหาเดิมที่เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) และฝ่ายข่าว เช่นเดิม คือปัญหาเรื่องของการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่ในช่วงของวสันต์ ภัยหลิกดิ์ เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว บุคคลที่ทางฝ่ายผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ส่งเข้ามาทำงานตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2543 (ช่วง บีบี มาลากุล ณ อยุธยา เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว) ยังคงทำหน้าที่ในการรายงานการนำเสนอข่าวของฝ่ายข่าวให้ทางผู้บริหารทราบ แม้พนักงานฝ่ายข่าวจะไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าว ก็ทำได้เพียงร้องเรียนต่อ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าวเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุการณ์การเลิกจ้างพนักงานฝ่ายข่าวทั้ง 21 คน เมื่อช่วงต้นปี พ.ศ. 2544 ที่ออกมาเคลื่อนไหวการแทรกแซงการนำเสนออย่างโจ่งแจ้งยังคงเป็นที่จดจำของพนักงานฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีอยู่ ดังนั้นเมื่อวสันต์ ภัยหลิกดิ์ ได้ใช้ตำแหน่ง ผู้อำนวยการฝ่ายข่าวตั้งคณะกรรมการสอบสวนเกี่ยวกับเรื่องที่พนักงานฝ่ายข่าวร้องเรียน และ ผลสรุปสุดท้ายกลับกลายเป็นการต้องสละตำแหน่งผู้บริหารในฝ่ายข่าวไป (มติชนสุดสัปดาห์, 12-18 กันยายน 2546 : 12)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 สรุปการบริหารฝ่ายข่าวในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ช่วงเวลา (พ.ศ.)	ประธานกรรมการ บริษัทไอทีวีจำกัด (มหาชน)	อำนาจสูงสุดในฝ่ายข่าว	สถานการณ์ในฝ่ายข่าว
2539-2540	บรรณวิทย์ บุญญรัตน์ ไอฟาร์ ไชยประวัติ	เทพชัย หย่อง (ขึ้นตรงกับกรรมการผู้จัดการ)	ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานหลายครั้งเพื่อหา รูปแบบที่ลงตัว โดยเน้น ความคล่องตัวในระดับชั้น การสั่งการ
2541-2542	ประกิต ประทีปเสน	เทพชัย หย่อง, สุภาพ คลีขจาย, อัชฌา สุวรรณปากแพรก (ขึ้นตรงกับกรรมการผู้จัดการ)	การทำงานเริ่มลงตัว โดยมี โต๊ะบรรณาธิการกลาง ดูแลการผลิตข่าวโดยรวม
2543	ม.ร.ว. ดิศนัดดา ดิศกุล	สมเกียรติ อ่อนวิมล ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา (ขึ้นตรงกับประธานกรรมการบริษัท)	ยกเลิกระบบโต๊ะ บรรณาธิการกลาง ราว 2 เดือน และกลับมาใช้ระบบ นี้ใหม่อีกครั้ง
2544	บุญคณี ปลั่งศิริ	วสันต์ ภัยหลิกี้	กระจายอำนาจของ บรรณาธิการบริหาร และ กองบรรณาธิการกลาง

เมื่อดูภาพของฝ่ายข่าวในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีโดยรวมแล้วจะเห็นได้ว่า ในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีความเคลื่อนไหวในเรื่องของโครงสร้างตลอดเวลา โดยเริ่มจากในสมัยที่เทพชัย หย่อง เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว มีการปรับโครงสร้างภายในฝ่ายข่าวอยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้เพื่อหาความลงตัวในการบริหารงาน เพื่อให้มีระบบการบริหารบุคลากรในฝ่ายข่าวมีคล่องตัวในการทำงาน และลดปัญหาอำนาจซ้อนทับกันในการสั่งงาน แต่บรรยากาศของการทำงานยังคงเป็นไปตามนโยบายการทำงานข่าวอย่างเสรีทั้งในหัวข้อประเด็นที่ต้องการทำข่าว และอิสระจากการใช้อำนาจจากผู้บริหารบริษัทฯ ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมักเป็นปัญหภายในฝ่ายข่าวเอง แต่เมื่อมีการเปลี่ยนผู้อำนวยการฝ่ายข่าวคนต่อ ๆ มา ซึ่งเข้าสู่ช่วงของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาถือหุ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) นอกจากจะเป็นการปรับโครงสร้างฝ่ายข่าวให้เป็นไปตามนโยบายเรื่องการบริหารบุคลากรของผู้บริหารฝ่ายข่าวแต่ละคนแล้ว ยังเป็นการปรับ

⁷ ไอทีวียังอยู่ในรูปของบริษัทสยามอินโฟเทคนเมนต์ จำกัด

โครงสร้างที่มีอำนาจแอบแฝงมาจากผู้บริหารบริษัทด้วย เริ่มจากมีการใช้ระบบการกระจายอำนาจ เพื่อลดบทบาทของเทพชัย หย่อง ตามนโยบายของประภคิต ประทีปเสนา ซึ่งเป็นเวลาไล่เลี่ยกับการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งถือได้ว่าเป็นสัญญาฉบับแรกที่ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) โอนอ้อนให้บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เพราะจากนั้นไม่นานเมื่อเทพชัย หย่อง ต้องออกจากสถานีโทรทัศน์ไอทีวี หลังแสดงตัวคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) อย่างชัดเจน แต่การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานในฝ่ายข่าวสักเท่าไรนัก เพราะระบบการทำงานในการผลิตข่าวเริ่มมีความลงตัวแล้ว จะส่งผลก็แต่เพียงด้านจิตใจของพนักงานฝ่ายข่าวเท่านั้น และจากจุดเปลี่ยนตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ฝ่ายข่าวไม่สามารถทำงานอย่างเสรีอีกต่อไป และถูกแทรกแซงการทำงานอย่างชัดเจน โดยเริ่มมีการแทรกแซงการทำงานมากขึ้นในช่วงที่ ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว จากที่ตำแหน่งนี้ขึ้นตรงกับกรรมการผู้จัดการ กลับไปขึ้นตรงกับประธานกรรมการบริษัท เพื่อรักษาภาพความเป็นกลางของสถานีข่าวไว้ เนื่องจากกรรมการผู้จัดการในช่วงนั้นเป็นผู้บริหารที่เป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) นอกจากนี้ยังแสดงถึงการมีความพยายามช่วงชิงอำนาจกัน เพื่อควบคุมฝ่ายข่าวจากผู้บริหารที่เป็นตัวแทนจากบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้เพราะมีการส่งตัวแทนเข้ามาเป็นหูเป็นตาให้กับฝ่ายผู้บริหารที่เป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้ยังเป็นช่วงที่ใกล้กับวันเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายข่าวและผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ก็ทวีความรุนแรงขึ้นจนในช่วงปลายปี พ.ศ. 2543 ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ก็ถูกปรับเปลี่ยนตำแหน่งไม่ให้เกี่ยวข้องกับฝ่ายข่าว ซึ่งถือเป็นจุดแตกหักที่ฝ่ายข่าวไม่สามารถทำงานได้อย่างมีอิสระตามวิชาชีพนักข่าวอีกต่อไป ก่อนจะกรรมการผู้จัดการ (ผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จะปรับโครงสร้างในฝ่ายข่าวใหม่ โดยแยกหน่วยงานบางหน่วยงานออกจากฝ่ายข่าวไปสังกัดฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นการลดความเข้มแข็งของฝ่ายข่าวลง ระบบการทำงานของฝ่ายข่าวจึงเปลี่ยนไป ในผลิตข่าวออกมาจึงไม่ได้อยู่ภายใต้บรรณาธิการบริหาร และกองบรรณาธิการกลางเพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป ในที่สุดพนักงานฝ่ายข่าวเกิดการรวมกลุ่มทางวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์เพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว จนนำไปสู่การเลิกจ้างในที่สุด

แม้แต่ในช่วงที่วสันต์ ภัยหลิกสิทธิ์ เข้ามารับตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวคนต่อมา ระบบการบริหารในฝ่ายข่าวยังพบว่าการกระจายอำนาจอย่างเห็นได้ชัด ไม่มีใคร หรือตำแหน่งใดกุมอำนาจฝ่ายข่าวทั้งหมด แม้แต่โต๊ะข่าวก็มีการแบ่งกลุ่มเพื่อแยกการดูแล แต่ในที่สุดรูปแบบโครงสร้างก็ไม่ได้แก้ปัญหาใด ๆ เพราะวสันต์ ภัยหลิกสิทธิ์ ได้เผชิญปัญหาเดิมที่เคยเกิดขึ้นในฝ่ายข่าว และกำลังได้รับทางออกของปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการเดิมของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ที่เคย

ดำเนินการมา นั่นคือการปรับลดพนักงานบางส่วนที่ไม่สามารถสนองตอบนโยบายของบริษัทได้นั่นเอง เป็นอีกครั้งที่บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ปลดผู้อำนวยการฝ่ายข่าว และบรรณาธิการบริหาร ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าใครเป็นผู้มีอำนาจที่แท้จริงในฝ่ายข่าวนั่นเอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปประวัติสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

- 14 ธันวาคม 2536   รัฐบาลมีมติเห็นชอบให้จัดสรรเรือข่ายวิทยุโทรทัศน์ระบบยู เอช เอฟ 5 เครือข่าย โดยจะเปิดสัมปทานให้เอกชน 2 เครือข่าย
- 10 พฤษภาคม 2537   รัฐบาลเปิดให้เอกชนเข้าประมูลครั้งแรก โดยมีกลุ่มบริษัทร่วมยื่น ของประมูลทั้งหมด 5 กลุ่มบริษัท
- 4 เมษายน 2538   คณะรัฐมนตรีพิจารณาจนได้ข้อยุติให้กลุ่มสยามทีวีเป็นผู้ชนะ การประมูล เพราะเป็นผู้เสนอผลตอบแทนให้รัฐสูงสุด
- 3 กรกฎาคม 2538   สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและบริษัทสยามอินโฟเทคนิ- เมนต์ จำกัด ตกลงทำสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานี โทรทัศน์ระบบยู เอช เอฟ (สถานีโทรทัศน์ไอทีวี)
- 22 กรกฎาคม 2540   บริษัทสยามอินโฟเทคนิเมนต์ จำกัด มีคำร้องขอขยายเวลาชำระ ค่าตอบแทน โดยจะชำระให้แก่ราชการในงวดแรกล่าช้าไป 2 ปี
- 22 ธันวาคม 2540   บริษัทสยามอินโฟเทคนิเมนต์ จำกัด มีคำร้องขอขยายเวลาชำระ ค่าตอบแทน โดยจะชำระให้แก่ราชการในงวดแรกล่าช้าไป 5 ปี
- 17 เมษายน 2541   คณะรัฐมนตรีมีมติขยายเวลาการชำระค่าตอบแทนของบริษัท สยามอินโฟเทคนิเมนต์ จำกัดโดยไม่คิดดอกเบี้ยรวม 673 วัน
- 20 ตุลาคม 2541   บริษัทสยามอินโฟเทคนิเมนต์ จำกัด ได้แปรสภาพเป็น บริษัท มหาชน และเปลี่ยนชื่อเป็น บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน)
- 29 เมษายน 2542   บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ยื่นหนังสือถึงสำนักงานปลัดสำนัก นายกรัฐมนตรี ขอให้ขอสัญญาเรื่องการจำกัดนิติบุคคลผู้เข้าร่วม งานไม่น้อยกว่า 10 ราย รายละไม่เกินร้อยละ 10 และการบังคับ การถือครองหุ้นบริษัทโดยบุคคลสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 75
- 25 เมษายน 2543   คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบการแก้ไขสัญญาสัมปทานในเรื่อง การผ่อนผันการชำระค่าตอบแทนจากเดิมคือวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 เป็นให้ชำระภายในวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 รวมไปถึงการแก้ไขสัญญาเฉพาะเรื่องข้อจำกัดการโอนหุ้นให้นิติ บุคคลถือครองหุ้นได้มากกว่าร้อยละ 10

- มิถุนายน 2543 บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้าซื้อหุ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน)
- 13 มิถุนายน 2543 เทพชัย หย่อง ถูกปลดจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าว
- ตุลาคม 2543 บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ปรับโครงสร้าง โดยผู้บริหารจาก บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้เข้ามาบริหารและ กำหนดนโยบายทางธุรกิจ
- พฤศจิกายน 2544 บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เพิ่มหุ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) จากร้อยละ 39 เป็นร้อยละ 77.48 ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการของบริษัทเป็นผู้บริหารจาก บริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
- 28 ธันวาคม 2543 ปีย์ มาลากุล ณ อยุธยา ถูกปลดออกจากตำแหน่งประธาน กรรมการผู้อำนวยการฝ่ายข่าว
- 2 กุมภาพันธ์ 2544 คณะกรรมการบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) อนุมัติแต่งตั้ง วสันต์ ภัยหลิกดิ์ เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว
- 27 กุมภาพันธ์ – 1 มีนาคม 2545 บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เสนอขายหุ้นให้แก่ประชาชนทั่วไป
- 4 – 9 กันยายน 2546 วสันต์ ภัยหลิกดิ์ ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว และสำราญ รอดเพชร รองผู้อำนวยการฝ่ายข่าวถูกผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด(มหาชน) เรียกพบหลังจากตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีมีการแทรกแซง การทำงานในฝ่ายข่าว แต่ในที่สุดทั้งสองก็ต้องยื่นใบลาออก
- 13 มีนาคม 2545 บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
- 30 มกราคม 2547 อนุญาโตตุลาการได้ออกคำวินิจฉัยให้สำนักงานปลัดสำนัก นายกรัฐมนตรีใช้ความเสียหายแก่ บริษัท ไอทีวี จ ำ กั ด (มหาชน) ลดค่าสัมปทาน และไม่จำกัดประเภทรายการในช่วง 19.00 – 21.30 น.

บทที่ 5

กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

นับตั้งบทนี้เป็นต้นไปผู้วิจัยขอระบุผู้ที่ให้ข้อมูลในบางส่วนเป็นนามแฝง ตามวิธีวิจัยในเรื่องการรักษาสถาณภาพของผู้ให้ข้อมูลซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากกรณีศึกษา

เนื่องจากการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องเสรีภาพในการนำเสนอข่าวของฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเกิดขึ้น 2 ช่วงด้วยกัน ทั้งก่อนและหลังที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาถือหุ้นในไอทีวี การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นจึง ได้แก่

1. การคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เป็นการเริ่มเคลื่อนไหวหลังจากมีกระแสข่าวว่า บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จะเข้ามาซื้อหุ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน)

2. การต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว เป็นการเคลื่อนไหวในช่วงที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้เข้ามาบริหารงานในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน)

1. การคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

เนื่องจากบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ต้องแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนภายใน 6 ปี นับตั้งแต่ดำเนินการตามข้อระบุในสัญญาสัมปทาน ธนาคารไทยพาณิชย์จึงใช้เป็นอีกช่องทางหนึ่งเพื่อแก้ไขสัญญาสัมปทานเรื่องเงื่อนไขการถือหุ้นเกินร้อยละ 10 ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 เพราะในแง่ของการลงทุนแล้วเงื่อนไขดังกล่าวไม่ดึงดูดผู้ร่วมทุนใหม่ที่ต้องการเข้ามาลงทุนในไอทีวี อีกทั้งยังเป็นขัดต่อกฎหมายตลาดหลักทรัพย์ซึ่งจะไม่กำหนดเพดานของการถือครองหุ้นในบริษัทที่เข้าตลาด หลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาสัมปทานดังกล่าวก็มีการคาดหมายว่าผู้ที่ จะเข้าร่วมทุน คือ บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีการเจรจาขอซื้อหุ้นจากธนาคารไทยพาณิชย์ (มติชนสุดสัปดาห์, 29 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2543 : 4) โดยขณะนั้นครอบครัวชินวัตรถือหุ้นในบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) อยุ่ร้อยละ 42.61

ฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีให้ความสนใจกับความเปลี่ยนแปลงเรื่องผู้ถือหุ้นในครั้งนี้อย่างมาก โดยเฉพาะ เทพชัย หย่อง ในฐานะผู้อำนวยการข่าวถึงกับได้พูดเกี่ยวกับกระแสข่าวการเข้ามาถือหุ้นใหญ่ของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ในคืนวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 หลังงานเลี้ยงฉลองรางวัลแสงชัย สุนทรวัฒน์ ณ ห้องทำงานฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ประเด็นสำคัญที่เทพชัย หย่อง ต้องการสื่อกับพนักงานฝ่ายข่าวทุกคนคือ หากบริษัทที่เกี่ยวข้องกับ

หัวหน้าพรรคการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเสียแล้ว ย่อมส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของสถานี อีกทั้งเทศชัย หย่อง มีวิสัยทัศน์มองว่าในวันข้างหน้ามีความเป็นไปได้สูงที่เสรีภาพในการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ อาจเกิดการแทรกแซงได้ เพราะมีความเป็นไปได้ว่านายกรัฐมนตรีคนต่อไปอาจจะเป็น พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หากเป็นเช่นนั้นลักษณะในการทำข่าวที่กล้าจับ และเจาะประเด็นต่าง ๆ ดังที่เคยเป็นมา และถือเป็นจุดเด่นของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีก็จะไม่สามารถทำได้อีกต่อไป เพราะกลัวว่าไปกระทบคนที่มอำนาจ สถานีโทรทัศน์ไอทีวีจึงไม่อาจเป็นสถานีข่าวที่เป็นกลางได้

ปฏิบัติการได้ตอบของพนักงานฝ่ายข่าวโดยส่วนใหญ่ในขณะนั้นไม่เชื่อว่าจะเกิดการแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าวขึ้น โดยมองว่าในเมื่อฝ่ายข่าวของไอทีวีเป็นจุดแข็งของสถานี ผู้ถือหุ้นรายใหม่ที่จะเข้ามา ก็ย่อมต้องรักษาจุดแข็งซึ่งถือเป็นจุดขายนี้ไว้ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เห็นด้วยกับข้อวิตกข้างต้น (เทศชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน, 2546)

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนการถือหุ้นของครอบครัวชินวัตรในบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ปี พ.ศ.	ผู้ถือหุ้น	จำนวนหุ้น (ร้อยละ)
2541	คุณหญิงพจมาน ชินวัตร	25
	พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร	23.75
	Singapore Telecom International Pte.Ltd	5.48
	นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ¹	4.91
	American International Insurance Company Limited	3.71
2542	คุณหญิงพจมาน ชินวัตร	25
	พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร	11.88
	Ample Rich Investment Ltd	11.88
	Singapore Telecom International Pte.Ltd	5.48
	นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์	4.91
2543	ครอบครัวชินวัตร	42.61
	Samart Copoation Plc	5.22
	Singapore Telecom International Pte.Ltd	5.18
	นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์	4.64
	Vickers Ballas & Co.Pte Ltd.	3.94

¹ พี่ชายของคุณหญิงพจมาน ชินวัตร

ปี พ.ศ.	ผู้ถือหุ้น	จำนวนหุ้น (ร้อยละ)
2544	ครอบครัวชินวัตร	47.24
	Singapore Telecom International Pte.Ltd	5.18
	UBS AG, Singapore Branch. Fixed Income Safekeeping	3.42
	American International Insurance Company Limited	2.77
	HSBC (Singapore) Nominess Pte. Ltd	2.71
2545	นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์	13.77
	นางสาวพิณทองทา ชินวัตร	12.50
	นายพานทองแท้ ชินวัตร	12.46
	Ample Rich Investment Ltd	7.80
	Singapore Telecom International Pte.Ltd	5.81

ที่มา : รายงานประจำปีบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

จุดเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวในการคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เริ่มจากการประชุมระหว่างผู้อำนวยการฝ่ายข่าว และบรรณาธิการข่าวฝ่ายต่างๆ ส่วนหนึ่งเพื่อหาวิธีป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งเทพชัย หย่อง ในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าวพูดผลักดันให้ฝ่ายข่าวมีการแสดงจุดยืนออกไปต่อสาธารณชนให้เข้าใจว่า ฝ่ายข่าวคิดเรื่องนี้อย่างไร (จรรยา ห่องสำเร็จ, สัมภาษณ์, 3 มิถุนายน 2546) การเคลื่อนไหวของฝ่ายข่าวจึงเริ่มกระจายตัวจากการเคลื่อนไหวตั้งแต่ระดับ 1 คน แล้วขยายวงไป โดยมีทั้งผู้เป็นแนวร่วม และผู้จำเป็นต้องร่วม กล่าวคือ มีทั้งผู้ที่เห็นด้วยกับแนวความคิดนี้ และมีอีกส่วนหนึ่งที่ตกอยู่ในภาวะที่ต้องร่วมแสดงบทบาทเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของตนไว้ จึงเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวด้วย (อังสนา เทศขยัน, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546) แต่ภาพการคัดค้านที่ออกมา เหมือนว่าฝ่ายข่าวมีความเป็นปึกแผ่นที่มีความเห็นของคนส่วนใหญ่ไปในทิศทางเดียวกัน คือ เห็นด้วยว่าเป็นเรื่องไม่เหมาะสมที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จะเข้ามาถือหุ้น ทั้งที่ความจริงแล้ว มีพนักงานระดับนักข่าวจำนวนไม่น้อยที่ไม่ทราบเรื่องการเคลื่อนไหว และการเตรียมออกแถลงการณ์คัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) แต่อย่างใด ทั้งนี้เป็นเพราะธรรมชาติของนักข่าวที่ทุกคนต้องออกไปทำงานข้างนอก การรวมกลุ่มกันเพื่อพูดคุยถกประเด็นกันจึงเกิดขึ้นได้ยาก ประกอบกับนักข่าวอีกส่วนหนึ่งมองว่าไอทีวียังไม่ถึงทางตันที่ต้องเลือกบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เท่านั้นที่จะให้เข้ามาร่วมถือหุ้น (ภัทราพร สังข์พวงทอง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2543)

ในทางกลับกันพบว่ามีความพยายามของฝ่ายบริหาร และฝ่ายการตลาดที่สร้างกระแสให้พนักงานของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เห็นว่าหากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาถือหุ้น เรื่องของการเงิน และธุรกิจของบริษัทฯ จะดีขึ้นซึ่งจะส่งผลให้เงินเดือนของพนักงานดีขึ้นด้วย (เทพชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2543) ผู้ที่ต้องการแสดงการคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จึงมีเพียงกลุ่มบุคคลในฝ่ายข่าวเท่านั้นที่เตรียมการเคลื่อนไหว

ในวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ร่างแถลงการณ์แสดงการคัดค้านการที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จะเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ก็ถูกเขียนขึ้น แม้จะมีข้อโต้แย้งกันบ้างในคณะผู้ร่วมเขียนแถลงการณ์ในเรื่องที่ว่าต้องรายงานให้กรรมการผู้จัดการ (ศรัณย์ทร ชูติมา) ทราบก่อนหรือไม่ แต่ก็ได้ข้อสรุปที่ว่าหากรายงานไปแล้วถูกห้าม ทุกคนก็ยังเห็นพ้องที่จะส่งแถลงการณ์ดังกล่าวไปยังหนังสือพิมพ์ ดังนั้นจึงไม่มีการรายงานไปยังกรรมการผู้จัดการให้ได้รับทราบ ในวันรุ่งขึ้นแถลงการณ์ฉบับแรกที่คัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ก็ถูกส่งไปยังหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ

“... เพราะฉะนั้นฝ่ายข่าวของสถานีไอทีวีจึงขอคัดค้านการที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จะเข้ามาถือหุ้นรายใหญ่ ด้วยสัดส่วนที่จะทำให้บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น กลายเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารและกำหนดนโยบายของสถานีโทรทัศน์เสรีแห่งนี้ เพราะนั่นย่อมหมายความว่า “ความเป็นเสรี” ของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีจะหมดสิ้นไปทันที ยิ่งไปกว่านั้น เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นนักการเมืองที่จะมีบทบาทสำคัญในการเลือกตั้งทั่วไปที่จะมีขึ้น ความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้สังคมเริ่มตั้งคำถามถึง “ความเป็นกลาง” และ “ความน่าเชื่อถือ” ของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งเป็นคำถามที่สร้างความรู้สึกเจ็บปวดเป็นอย่างยิ่งให้กับฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี...”

(เทพชัย หย่อง, 2544 : 228 -231)

ในความเห็นของเทพชัย หย่อง แล้ว แถลงการณ์ฉบับนี้เปรียบเสมือนออกโดยฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี แม้จะมีนักข่าวส่วนหนึ่งไม่มีส่วนรับรู้ หรือไม่เห็นด้วยก็ตาม แต่ในฐานะที่เทพชัย หย่อง เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว ได้มีส่วนผลักดัน รับรู้และเห็นด้วยกับการออกแถลงการณ์ในครั้งนี้ ภาพการเคลื่อนไหวที่ออกสู่สาธารณชนจึงย่อมเป็นภาพสะท้อนของฝ่ายข่าวทั้งฝ่ายที่

ยืนยันว่าฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่ยังคงรักษาความเป็นสื่อที่เป็นปากเป็นเสียงให้คนในสังคม (เทพชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2543)

"ผมคิดว่าในฐานะที่ผมเป็นคนดูแลฝ่ายข่าว ผมพูดแทนฝ่ายข่าวได้ และที่ผมคิดว่าที่ต้องฟ้องสังคมก็คิดว่า ไอทีวี มีภาพตลอดว่าเป็นปากเป็นเสียงของคนในสังคม ที่มีที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากพฤษภาทมิฬ ซึ่งคนในสังคมออกมาเคลื่อนไหวแล้วบาดเจ็บเสียชีวิตไปไม่ใช่เล็กน้อย กว่าจะได้ประชาธิปไตยมาแล้วทำให้เกิดไอทีวีสังคมจึงจำเป็นต้องรับรู้เรื่องนี้..."

(เทพชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2546)

หนังสือพิมพ์ที่ลงข่าวเกี่ยวกับแถลงการณ์ด้วยนั้นแสดงความแปลกใจ และตั้งใจที่ฝ่ายข่าวไอทีวี กล้าเปิดเผยข้อเท็จจริงโดยตรงไปตรงมาต่อสาธารณชน และห่วงใยความเป็นเสรีของฝ่ายข่าวว่าจะมีเสรีภาพตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา 39, 40 และ 41 อย่างเต็มที่ภายใต้ทักษะประสบการณ์และความตั้งใจจริงของคนทำงานตามวิชาชีพสื่อมวลชนที่ดีได้หรือไม่ (มติชนสุดสัปดาห์, 29 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2543 : 4)

นอกจากนี้ในช่วงข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จิระ ห่องสำเร็จ ก็ได้อ่านแถลงการณ์ออกอากาศ เข้าต่อมาประจักษ์ มะวงศ์ษา บรรณาธิการข่าวการเมือง, ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์ และกิตติ สิงหาปัด เดินทางไปทำเนียบรัฐบาลเพื่อยื่นหนังสือที่มีเนื้อหาคล้ายแถลงการณ์ให้นายกรัฐมนตรี (ชวน หลีกภัย) ก่อนที่จะเดินทางไปทำการของกลุ่มเดอะเนชั่นยื่นหนังสือให้ร่วมคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ในฐานะที่เป็นผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง (เทพชัย หย่อง, 2544 : 232) ในขณะที่ผู้สื่อข่าวโต๊ะเศรษฐกิจ และโต๊ะสังคมส่วนหนึ่งนำโดยภัทราพร สังข์พวงทอง ไปดักพบคุณหญิงชฎา วัฒนศิริธรรม กรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารไทยพาณิชย์เพื่อยื่นหนังสือที่มีเนื้อหาเดียวกับที่ยื่นให้กลุ่มเดอะเนชั่น ในขณะที่กองบรรณาธิการของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีก็มีการส่งทีมช่างภาพ และนักข่าวเพื่อทำข่าวนี้ เพราะเห็นว่าประเด็นเรื่องบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จะเข้ามาถือหุ้นไอทีวีนั้น เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ประชาชน เพราะถือว่าไอทีวีเกิดขึ้นได้เพราะเหตุการณ์พฤษภาประชาธรรม สถานีโทรทัศน์แห่งนี้จึงเป็นของประชาชน เมื่อมีเหตุที่จะมาแทรกแซงกิจการไอทีวี จึงจำเป็นต้องรายงานเป็นข่าวให้ประชาชนทราบ (ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546)

เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้กรรมการผู้จัดการ (ศรีณัยทร ชูติมา) ออกมาประกาศเตือนพนักงาน "อย่ากระทำการใดๆ อันจะเป็นเหตุที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายกับชื่อเสียงของบริษัท รวมทั้งห้ามนำทรัพย์สินของบริษัทไปใช้แสดงความคิดเห็นส่วนตัว" พร้อมทั้งส่งชาย 3 คนในชุดซาฟารีมายืนที่ประตูเข้า-ออกชั้น 22 ซึ่งเป็นชั้นทำการของฝ่ายข่าว ในขณะที่อีกด้านหนึ่งมีการล่าลายเซ็นพนักงาน ระดับผู้อำนวยการ และผู้จัดการแผนกอื่น ๆ คัดค้านการเคลื่อนไหวของฝ่ายข่าว และมีแรงกดดันมากขึ้นเมื่อฝ่ายบริหารให้ข่าวต่อสื่อมวลชนว่าจะตั้งคณะกรรมการสอบสวนพนักงานฝ่ายข่าวที่เป็นแกนนำคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ในความผิดที่ทำให้บริษัทเสื่อมเสียและเสียหาย พร้อม ๆ กับมีข่าวการทาบพาม ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล มาทำหน้าที่ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว แล้วในวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 คณะกรรมการของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีมติรับแผนการปรับโครงสร้างหนี้และการลงทุน (เทพชัย หย่อง, 2544 : 233 - 234)

ท้ายสุดแล้วคณะกรรมการสอบสวนพนักงานฝ่ายข่าวในครั้งนั้นเป็นการสอบสวนเรื่องการนำทรัพย์สินของบริษัทไปใช้ คือ ใช้สื่อของตัวเองที่มีอยู่มาออกข่าวตัวเอง แต่ก็ไม่ปรากฏผลการสอบสวนออกมา และไม่มีการลงโทษทางวินัยแต่อย่างใด (ภัทรภาพร สังข์พวงทอง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546) แต่มีผลกระทบโดยตรงต่อเทพชัย หย่อง เพราะมีคำสั่งโยกย้ายตำแหน่งเทพชัย หย่อง ไปเป็นผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการด้านข่าวซึ่งไม่ได้รับมอบหมายงานใด ๆ ให้รับผิดชอบเปรียบเสมือนเป็นตำแหน่งลอยซึ่งถือเป็นกลยุทธ์การยุติบทบาทการเป็นผู้นำในฝ่ายข่าวเพื่อสลายกำลังของกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหว

การปลดเทพชัย หย่อง ออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวในครั้งนั้น ปรากฏว่าพนักงานในฝ่ายข่าวระดับบรรณาธิการ และนักข่าวส่วนหนึ่งได้รวมตัวกันไปพบกรรมการผู้จัดการ (ศรีณัยทร ชูติมา) ตลอดจนผู้บริหารในฝ่ายอื่น ๆ เพื่อแสดงจุดยืนว่าไม่เห็นด้วยกับการโยกย้ายตำแหน่งของเทพชัย หย่อง แต่ก็ไม่ได้รับผลตอบรับใด ๆ จากการเข้าไปพูดคุยในครั้งนี้ (ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546) ประเด็นการโยกย้ายตำแหน่งของผู้อำนวยการฝ่ายข่าวยังเป็นประเด็นที่พูดคุยกันในฝ่ายข่าวด้วยในลักษณะที่ว่า เป็นเหตุการณ์ที่ไม่เป็นธรรม แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้ สิ่งที่สมาชิกกลุ่มคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ทำได้เพื่อสานต่อความตั้งใจที่จะพยายามรักษาความน่าเชื่อถือของความเป็นสถานีข่าวไว้ คือ พยายามเสนอข่าวให้เป็นกลางมากที่สุด ดังนั้นจึงไม่มีการเคลื่อนไหวใด ๆ ในฝ่ายข่าว แม้เข้ามาสู่ช่วงที่ ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล เข้ามาเป็นผู้อำนวยการข่าวก็ยังไม่ปรากฏการแทรกแซงใด ๆ ที่พอจะสังเกตเห็นได้ (จิระ ห่องสำเร็จ, สัมภาษณ์, 3 มิถุนายน

2546) ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้าง คือ มีการยกเลิกโต๊ะบรรณาธิการกลาง และตำแหน่งบรรณาธิการข่าวในแต่ละสาย ทำให้ในพนักงานฝ่ายข่าวแต่ละคนอยู่ในช่วงปรับตัวในการทำงานในระบบโครงสร้างใหม่ อย่างไรก็ตามในส่วนของผู้บริหารข่าวเริ่มมีข้อสงสัยเกิดว่าเริ่มมีผลกระทบต่อการทำงานบ้างแล้ว อาทิ ในรายการ ไอทีวี ทอล์ค จะมีใบสั่งเขียนมาในกระดาษว่าควรต้องสัมภาษณ์ใครในรายการ ซึ่งใบสั่งจะผ่านมาทาง สุภาพ คลีขฉาย ไม่ได้สั่งมาที่โต๊ะของผู้บริหารข่าวโดยตรง (ภูงค์ แดงประเสริฐ, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2546)

ในขณะที่ด้านของ เทพชัย หย่อง หลังจากต้องดำรงตำแหน่งผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการด้านข่าวแล้ว ได้ทำหนังสือขอความเป็นธรรมต่อกรรมการบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ลงวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2543 แต่ในที่สุดเรื่องดังกล่าวก็เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในศาลแรงงานกลางเป็นความแพ่ง โดยเทพชัย หย่อง เป็นโจทก์ และบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เป็นจำเลย เรื่องการผิดสัญญาจ้าง และคำสั่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยคดีนี้สิ้นสุดลงที่คู่กรณีทั้งสองได้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความ (ศาลแรงงานกลาง, 2543) ในวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ข้อความในสัญญาประนีประนอมยอมความในศาลฉบับนี้ ตอนหนึ่งระบุว่า

“พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของโจทก์ ในเรื่องการนำเสนองาน และแสดงความคิดเห็นดังกล่าวเป็นการกระทำด้วยความสุจริตใจที่มีเจตนาจะปกป้องภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี อันเป็นการปฏิบัติตามวิชาชีพและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 41...”

นอกจากนี้ได้มีการตกลงสิ้นสุดความผูกพันในสัญญาจ้างแรงงานที่มีต่อกันอีกด้วย โดยศาลแรงงานกลางได้มีคำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารของบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ซึ่งในขณะนั้นผู้บริหารที่เป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่เข้ามาบริหารไอทีวี เป็นผู้ลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว ได้ยอมรับสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่ทำงานในองค์กรสื่ออย่างเป็นทางการครั้งแรก แม้ต่อมาวินิจฉัย บุญทรง จะให้การต่อศาลในคดีความระหว่างบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) กับคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ พร้อมด้วยกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน ไปในทำนองที่ว่า ไม่ได้มีเจตนายอมรับอย่างแท้จริง เพียงแต่ต้องการให้เรื่องจบไปโดยเร็วเท่านั้น

2. การต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

2.1 การแทรกแซงการนำเสนอข่าว

ก่อนที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาถือหุ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เหตุการณ์ที่นักข่าวโดยส่วนใหญ่เรียกว่า ผู้ใหญ่ขอมมา ถือเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์โดยทั่วไป ซึ่งการขอมมายังฝ่ายข่าวนั้นมี 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ การขอมจากผู้อุปถัมภ์รายการ และการขอมจากผู้ใหญ่ทางการเมืองที่กำลังมีประเด็นข่าวไปในทางที่ไม่ดีนัก ลักษณะการขอมก็มีทั้งเป็นหมายเชิญไปทำข่าว การฝากบอกมาทางผู้ใหญ่ของบริษัท หรือทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายการตลาด หรือเป็นการบอกกับตัวนักข่าวโดยตรง เพียงแต่เหตุการณ์เช่นนี้ทุกคนในฝ่ายข่าวมองเรื่องเหล่านี้ว่าเป็นแค่เหตุการณ์ธรรมดา ไม่ใช่เป็นปัญหาในการทำงาน สิทธิการตัดสินใจยังคงเป็นของตัวนักข่าวเองในเบื้องต้น ที่สามารถปฏิเสธการทำข่าวนั้นได้หากเห็นว่าประเด็นข่าวไม่มีคุณค่าเพียงพอ หรืออาจจะส่งต่อไประดับบรรณาธิการกลางช่วยตัดสินใจ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจปฏิเสธการทำข่าวตามที่มีการขอในระดับใดก็ตาม ไม่เคยเกิดกรณีที่การปฏิเสธการทำข่าวเหล่านั้นเป็นความผิด หรือต้องเข้าชี้แจงต่อผู้บริหารบริษัทแต่ประการใด (ภัทรพร สังข์พวงทอง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546)

แต่หลังจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาถือหุ้นในบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) โดยเฉพาะช่วงที่ปิย์ มาลากุล ณ อยุธยา เข้ามาดูแลฝ่ายข่าว ต่อจาก ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้มีการปรับโครงสร้างฝ่ายข่าวอีกครั้งหนึ่ง (ดูรายละเอียดได้ในบทที่ 4) โดยกลับมาใช้ระบบโต๊ะบรรณาธิการกลางที่ประกอบด้วยบรรณาธิการข่าวและโปรดิวเซอร์ข่าวมาทำหน้าที่คิดประเด็นข่าวเพิ่มเติมจากที่นักข่าวไปทำข่าวมา และกรองข่าวว่าข่าวใดที่จะออกอากาศได้บ้างอีกครั้งหนึ่งนั้น ซึ่งโดยปกติจะมีการประชุมข่าววันละ 3 ครั้ง คือ 10.00 น. 14.00 น. และ 20.00 น. เพื่อให้ครอบคลุมช่วงเวลาการออกข่าวในแต่ละช่วงวัน ทำให้ขั้นตอนสุดท้ายที่ข่าวใด ๆ จะได้ออกอากาศหรือไม่จึงต้องผ่านโต๊ะบรรณาธิการกลาง ดังนั้นหากเกิดเหตุการณ์ที่ส่งผลให้การออกข่าวไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ กรณีเช่นนี้จึงต้องผ่านการรับรู้จากโต๊ะบรรณาธิการกลาง โดยเฉพาะบรรณาธิการประจำวันซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจ และเป็นผู้รับผิดชอบดูแลข่าวที่จะออกอากาศในแต่ละวันทั้งวัน ปรากฏว่าในช่วงปิย์ มาลากุล ณ อยุธยา เข้ามาดูแลฝ่ายข่าวนี้เองเป็นช่วงที่ใกล้วันเลือกตั้งทั่วไปเข้ามาทุกที การแทรกแซงการนำเสนอข่าวเริ่มมีอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

เหตุการณ์ที่นักข่าว และบรรณาธิการข่าวในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเห็นว่าเป็นการแทรกแซงการนำเสนอข่าว เพราะถือว่าฝ่ายข่าวกำลังเสียสิทธิในการเป็นผู้กรองสารสู่ประชาชนและไม่สามารถควบคุมการไหลของข่าวสารให้สมดุลเป็นธรรมได้ โดยพอจะลำดับเหตุการณ์ได้ดังนี้

1. ประมาณกลางเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี (อัชมา สุวรรณปากแพรง) ได้แจ้งแก่ จิระ ห้องสำเร็จ บรรณาธิการบริหาร ว่าต้องการย้ายนักข่าวบุญเลิศ มโนสุจริตชน ซึ่งเป็นนักข่าวสายการเมืองซึ่งทำงานในส่วนของพรรคไทยรักไทย เนื่องจากนักข่าวคนดังกล่าวได้ซักถามเกี่ยวกับเรื่องความคืบหน้าของคดีชุกหุนต่อ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ทำให้หัวหน้าพรรคไทยรักไทยไม่พอใจ

แต่จิระ ห้องสำเร็จ ได้นำเรื่องดังกล่าวไปปรึกษากับปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา โดยได้มีการประชุมร่วมกับผู้อำนวยการสถานี และ บุญเลิศ มโนสุจริตชน ด้วย โดยมีการนำเทปมาเปิดดู เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นคำถามปกติที่นักข่าวถาม แต่ก็ได้ข้อสรุปว่าไม่ควรให้นักข่าว บุญเลิศ มโนสุจริตชน ติดตามทำข่าวหัวหน้าพรรคไทยรักไทยอีก และในช่วงเวลาเดียวกันมีการเสนอข่าวในประเด็นเรื่องสนามกอล์ฟอัลไพน์ ในลักษณะเจาะลึกและเป็นข่าวชุด ความยาวประมาณ 3 - 4 ตอน เนื้อข่าวมีความเกี่ยวพันถึงเสนาะ เทียนทอง ผู้บริหารพรรคไทยรักไทยและประธานที่ปรึกษาเกี่ยวกับการซื้อที่ดินจากวัดมาทำสนามกอล์ฟ ในที่ประชุมของผู้บริหารฝ่ายข่าว กรรมการผู้จัดการ ซึ่งเป็นตัวแทนจากกลุ่มชินคอร์ปอเรชั่น (सरคชัย เทียวประเสริฐกุล) ได้มีการขอร้องให้เสนอข่าวดังกล่าวลดลง (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของ จิระ ห้องสำเร็จ, 2544 : 2)

2. ในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2543 มีการออกอากาศซ้ำของบันทึกการแถลงการณ์ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เกี่ยวกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ซึ่งได้มีออกอากาศไปแล้วในช่วงเที่ยงวัน ปรากฏว่าผู้อำนวยการสถานี (อัชมา สุวรรณปากแพรง) ได้ถือเอกสารเป็นคำสั่งให้นำเทปการแถลงการณ์ของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร มาออกอากาศซ้ำอีกครั้งในช่วง 23.00 น. ซึ่งปกติจะเป็นการเสนอข่าวเพียง 5 นาที แต่ความยาวของแถลงการณ์ประมาณ 15 นาที ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงผังรายการกะทันหัน (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของภัทราพร สังข์พวงทอง, 2544 : 2)

3. ในวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ที่ประชุมบรรณาธิการข่าวมีมติให้ไปทำข่าวรายงานสดเปิดตัวไอทีวีโฉมใหม่ ในวันที่ 20 ธันวาคม เป็นเหตุไม่ให้ออกไปทำข่าวเปิดอัลบั้มนักร้อง

ชยาภา วงศ์สวัสดิ์², โดม มาริติน และวายนอตเซเว่น ที่มีหมายเชิญมาที่โต๊ะข่าวศิลปะบันเทิง ในวัน เวลา และสถานที่เดียวกันได้ เนื่องจากกล้องมีจำนวนไม่เพียงพอ แต่ปรากฏว่าในวันงาน นักข่าวที่ทำหน้าที่เก็บภาพบรรยากาศงานเปิดตัวไอทีวีโฉมใหม่หายตัวไป บรรณาธิการโต๊ะศิลปะบันเทิง ต้องทำหน้าที่แทน และได้พบกับนักข่าวคนดังกล่าวในเวลาต่อมาจึงทราบว่า มีคำสั่งให้ไปทำข่าวการเปิดตัวนักร้องชยาภา วงศ์สวัสดิ์ (แต่ไม่ได้ทำข่าวเปิดตัวอัลบั้มของโดม มาริติน และวายนอตเซเว่น) ซึ่งต่อมาข่าวชิ้นนี้ที่ประชุมบรรณาธิการกลางมีมติให้ออกอากาศในช่วง 22.00 น. หรือช่วง 24.00 น. เนื่องจากในช่วงข่าวภาคค่ำมีการเสนอข่าวมากอยู่แล้ว วันต่อมาจึงมีคำสั่งถึงบรรณาธิการโต๊ะศิลปะบันเทิง ให้ทำหนังสือชี้แจงเกี่ยวกับการไม่ส่งทีมข่าวไปทำข่าวนักร้องคนดังกล่าว (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของสุวรรณา อุยานันท์, 2544 : 1-2)

4. ในช่วงกลางเดือนธันวาคม พ.ศ. 2543 สร้อยฟ้า โอสถคุณธิพิทย์ นักข่าวสายเศรษฐกิจได้ไปทำข่าวเกี่ยวกับการแสดงวิสัยทัศน์ของผู้นำที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้สัมภาษณ์หัวหน้าพรรคไทยรักไทยเกี่ยวกับการโอนหุ้น ปรากฏว่าหัวหน้าพรรคไทยรักไทยแสดงไม่พอใจ ผู้บริหารของไอทีวีจึงเขียนชื่อนักวิชาการให้สร้อยฟ้า โอสถคุณธิพิทย์ไปสัมภาษณ์แทน แต่นักวิชาการคนดังกล่าวสนับสนุนพรรคไทยรักไทย จึงไม่มีการไปสัมภาษณ์ (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของอรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์, 2544 : 3)

5. ในวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ระหว่างการประชุมคณะบรรณาธิการ บีบี มาลากุล ณ อยุธยา แจ้งให้ทราบว่า มีการหารือกันในส่วนของผู้บริหารบริษัทได้ข้อสรุปว่าจะต้องงดการอ่านพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ทุกฉบับในรายการสายตรงไอทีวีตั้งแต่วันที่รุ่งขึ้น เนื่องจากในช่วงนั้นหนังสือพิมพ์กำลังให้ความสนใจข่าวกรณีชุกหุนของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร และกรณีสนามกอล์ฟอัลไพน์ ในการประชุมครั้งนี้ บีบี มาลากุล ณ อยุธยา ยังได้แจ้งให้ผู้เข้าร่วมประชุมทราบว่า คุณหญิงพจมาน ชินวัตร เดินทางไปพบที่ อ.หิวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ โดยแจ้งให้ทราบว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กำลังทุกข์มากจากการนำเสนองานของไอทีวี (สุวรรณา อุยานันท์, บรรณาธิการ, 2544 : 18)

6. ในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2543 ผู้อำนวยการสถานี (อัชฌา สุวรรณปากแพรง) ได้สั่งผ่านโปรดิวเซอร์รายการข่าวภาคค่ำให้ถอดรายการสรยุทธวิเคราะหฺ์ ซึ่งช่วงนั้นจะเป็นการวิเคราะห์

² ชยาภา วงศ์สวัสดิ์ เป็นบุตรของ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ และนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งนางเยาวภาเป็นน้องสาวของพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร และค่ายเพลงที่นักร้องชยาภา วงศ์สวัสดิ์สังกัดอยู่นั้นก็เป็นของนางปณิดา ภัทรชานันท์ ซึ่งก็เป็นญาติของพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (มติชน, 5 มกราคม 2544 : 5)

เรื่องการเมือง และเรื่องการเมืองตั่ง (วิศาล ดิลกวัฒน, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2546) ซึ่งโปรดิวเซอร์รายการข่าวได้สอบถามบรรณาธิการบริหาร โดยรับแจ้งว่าให้ไปสอบถามผู้อำนวยการสถานีจึงได้ทราบทำให้ ยกเทปรายการดังกล่าวออกไปก่อน และมาทราบในวันที่มีการสอบสวนว่า ผู้ใหญ่คนดังกล่าวคือ บุญคลี ปลั่งศิริ ผู้บริหารที่เป็นตัวแทนของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเทปรายการในช่วงดังกล่าวเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับคดีชุกหั้นของนายกรัฐมนตรื (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข, 2544 : 5)

7. ในวันที่ 26-27 ธันวาคม พ.ศ. 2543 เป็นวันที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) มีมติตัดสินว่าหัวหน้าพรรคไทยรักไทยจงใจแสดงบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จ ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์เปิดเวทีปราศรัยที่ จ.ชลบุรี ซึ่งกองบรรณาธิการได้มีการสั่งให้รายงานสดข่าวนี้ล่วงหน้าอยู่แล้ว (สุวรรณา อุยานันท์, บรรณาธิการ, 2544 : 19) จนเวลาประมาณ 20.00 น. บรรณาธิการข่าวประจำวันได้รับโทรศัพท์จาก ผู้อำนวยการสถานี (อัชฌา สุวรรณปากแพรง)ให้นำรถดาวเทียมกลับ โดยอ้างว่าผู้ใหญ่มิต้องการให้ไปทำข่าว เบื้องต้นบรรณาธิการข่าวประจำวันได้ชี้แจงว่าเป็นเพียงการอภิปรายทั่วไปจึงไม่เห็นด้วยที่จะให้นำรถดาวเทียมกลับ แต่หลังจากที่บรรณาธิการข่าวประจำวันออกจากหน้าที่ในเวลา 21.00 น.แล้ว ในวันรุ่งขึ้นจึงทราบว่ามีความพยายามจากผู้บริหารที่จะนำรถดาวเทียมกลับ และตามแผนที่วางไว้ว่าจะต้องเป็นรายงานข่าวสดการปราศรัยของพรรคประชาธิปัตย์ แต่ปรากฏว่าเป็นการนำเสนอสข่าวในลักษณะเป็นเทปข่าวแทน (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของปฏิวัติ วลีชาติ, 2544 : 2)

8. ปลายเดือนธันวาคม มีนักข่าวแจ้งขอใช้รถดาวเทียมเพื่อรายงานสดแต่ปรากฏว่าไม่มีรถดาวเทียมจอดประจำอยู่ที่สถานีเลย และไม่มีหลักฐานเกี่ยวกับการใช้รถดาวเทียม จึงได้แจ้งให้ผู้อำนวยการสถานี และบรรณาธิการบริหารทราบ ซึ่งได้รับคำสั่งให้ไปตามหัวหน้าฝ่ายที่รับผิดชอบเรื่องรถดาวเทียมมาชี้แจง ก็ได้ความว่าได้ให้พรรคไทยรักไทยเช่ารถดาวเทียมไปใช้ในการปราศรัยหาเสียง

ต่อมาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้รถดาวเทียมก็ชัดเจนขึ้นเมื่อ ไพโรจน์ ปิ่นแก้ว (ผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรม) หนึ่งในกรรมการสอบสวนได้พูดระหว่างการสอบสวนพนักงานที่ให้ข่าวต่อสื่อมวลชนเรื่องการแทรกแซงการนำเสนอข่าวว่า พรรคไทยรักไทยเป็นผู้เช่ารถดาวเทียมไปซึ่งทางพรรคไทยรักไทยได้มีการส่งเอกสารเพื่อขอเช่ารถดาวเทียมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แต่ลักษณะการเช่ารถดาวเทียมเช่นนี้ถือเป็นเรื่องที่ไม่เคยปฏิบัติกันใน

สถานีโทรทัศน์ไอทีวี อีกทั้งไม่ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองอื่นเข้ารดดาวเทียมของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของภักธพร สังข์พวงทอง, 2544 : 2)

9. ปลายเดือนธันวาคม นักข่าวได้สังเกตเห็นมีบุคคลหนึ่งมานั่งทำงานที่โต๊ะข่าวเศรษฐกิจ จึงสอบถามบรรณาธิการซึ่งก็ได้รับคำตอบที่น่าสนใจ เพราะระดับบรรณาธิการบริหารเองกลับไม่ทราบเช่นเดียวกันว่าบุคคลนี้มาจากที่ใด และมาทราบภายหลังว่ามาทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการ ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติในการรับคนเข้ามาทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เพราะปกติแล้วบรรณาธิการบริหารจะต้องทราบเรื่องและมีส่วนรับรู้ในการตัดสินใจให้บุคคลใดเข้ามาทำงาน ยิ่งพฤติกรรมของผู้ช่วยบรรณาธิการคนดังกล่าวที่มักจะเข้ามาที่โต๊ะข่าวเวลาประมาณ 18.30 น. ซึ่งจะเป็นเวลาที่นักข่าวแต่ละคนจะมาเขียนข่าว เพื่อรอออกอากาศในเวลา 19.00 น. ของแต่ละวัน (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของกรรณา บัวคำศรี, 2544 : 2-3) นอกจากนี้ยังเกิดเหตุการณ์ที่ผู้ช่วยบรรณาธิการคนดังกล่าวได้ตรวจอ่านข่าวในคอมพิวเตอร์ และให้ความสนใจเป็นพิเศษในข่าวที่ลงเกี่ยวกับ พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร ถึงกับสอบถามรายละเอียดกับนักข่าวที่เขียนข่าวนี้ถึงสาเหตุของการทำข่าวนี้ (กรรณา บัวคำศรี, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2543)

10. ในวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 ในช่วงเวลาประมาณ 18.00 น. กรรมการผู้จัดการ (สรรคชัย เตียวประเสริฐกุล) ได้แจ้งให้บรรณาธิการบริหารยกข่าวเทียบฟอร์มว่าที่นายกรัฐมนตรียกข่าวโดยมีการสั่งผ่านทางโต๊ะการเมืองไม่ให้นำข่าวนี้ออกอากาศ และสั่งการโดยตรงกับผู้ประกาศเพียง 8 นาทีก่อนออกอากาศ (สุวรรณ อุยานันท์, บรรณาธิการ, 2544 : 20)

พนักงานระดับนักข่าวเริ่มรับรู้การแทรกแซงการนำเสนอข่าวนับตั้งแต่การที่มีนักข่าวบางคนได้รับโทรศัพท์จากประชาชนที่โทรเข้ามาสอบถาม และต่อว่าที่สถานีในช่วงที่รายการสายตรงไอทีวีออกอากาศ เนื่องจากมีการงดอ่านข่าวพาดหัวหนังสือพิมพ์ บางคนพบปฏิบัติจากประชาชนที่เปลี่ยนไปเมื่อลงพื้นที่ไปทำข่าว ที่จะมีการสอบถาม และต่อว่านักข่าวที่ลงพื้นที่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปที่จากเดิมที่นักข่าวไอทีวีจะได้รับความร่วมมือจากประชาชนอย่างเสมอมา หรือแม้แต่มีการพยายามกีดขวางการทำงาน และไม่ให้ข้อมูลใด ๆ เพื่อให้รายงานข่าวได้เลย (ณาดตา แวรวีรคุปต์, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2546) หรือเกิดกรณีประชาชนรุมทำร้ายนักข่าวการเมืองที่ลานพระบรมรูปทรงม้า ที่ต่อมามีการเจรจากับผู้บริหารถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ฝ่ายผู้บริหารกลับบ่ายเบี่ยงและไม่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริง (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของปฏิวัติ วสิทชาติ, 2544 : 3) แม้แต่การที่นักข่าวได้ชมการเสนอข่าวทางหน้าจอโทรทัศน์

เองแล้วพบว่ามีสิ่งผิดปกติ โดยเฉพาะในกรณีการนำเสนองาน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ชี้แจงเกี่ยวกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) อีกครั้งในช่วง 23.00 น. ในขณะที่ในระดับบรรณาธิการข่าว และโปรดิวเซอร์ จะทราบการแทรกแซงการนำเสนองานจากการประชุมบรรณาธิการข่าวทั้งที่ ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา เป็นผู้แจ้งให้ที่ประชุมทราบ และจากการได้รับคำสั่งโดยตรงจากผู้บริหารบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน)

ยิ่งเมื่อ ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ถูกปลดจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวไปตั้งแต่ก่อนวันขึ้นปีใหม่ และในวันที่มีการแถลงข่าวของฝ่ายผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ก็ได้พูดยืนยันต่อสื่อมวลชนว่ามีการแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าวจริง พนักงานฝ่ายข่าวจึงเริ่มมีการพูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้น นับจากสอบถามกันจากปากต่อปาก และเข้าสอบถามข้อเท็จจริงกับบรรณาธิการบริหาร ในที่สุดก็เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

2.2 กิจกรรมการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

จากการศึกษาพบว่า นักข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีทั้งทราบ และไม่ทราบเรื่องการแทรกแซงการนำเสนองานที่เกิดขึ้น เพราะโดยลักษณะของการทำข่าวนั้น นักข่าวหลายคนไม่มีโอกาสได้ชมข่าวทางหน้าจอโทรทัศน์ของไอทีวี หรือเข้ามานั่งทำงานในฝ่ายข่าว เพราะต้องลงพื้นที่ในการหาข่าว จึงไม่ได้สัมผัสบรรยากาศของระบบการผลิตข่าวที่เปลี่ยนไป รวมทั้งการที่ประชาชนโทรศัพท์เข้ามาต่อว่าที่สถานี และแม้ว่านักข่าวบางคนก็ทราบเรื่องการแทรกแซงการนำเสนองาน แต่ก็กลับมองว่าปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องปกติของสถานีโทรทัศน์ทั่ว ๆ ไป ประกอบกับบรรยากาศในฝ่ายข่าวเองมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ซึ่งความแตกแยกเริ่มชัดเจนขึ้นตั้งแต่ที่เทพชัย หย่อง หันจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าว กล่าวคือเมื่อบุคคลที่ถือเป็นศูนย์รวมของฝ่ายข่าวจากไป ความเป็นกลุ่มก้อนของพนักงานซึ่งมักเป็นไปตามลักษณะของกลุ่มตามต้นสังกัดเดิมที่กลุ่มพนักงานในฝ่ายข่าวไอทีวีเคยทำงานมาก่อนมาทำงานที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวี กลุ่มใหญ่ ๆ อาทิเช่น เนชั่น, มติชน, แชนนัล 7 ซึ่งทำให้เกิดการไปอิงกับบุคคลที่มีอำนาจในกลุ่มของตน (ปฏิวัติ วสิษฐชาติ, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546) ความเป็นหนึ่งเดียวกันของฝ่ายข่าวก็เริ่มระส่ำระสาย อีกทั้งมีบุคคลที่ผู้บริหารฝ่ายบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ส่งเข้ามาให้ทำงานในฝ่ายข่าวในตำแหน่งผู้ช่วยบรรณาธิการ การแสดงความคิดเห็นเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายหรือผู้บริหารของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จึงไม่สามารถทำได้อย่างเปิดเผยนัก

“...ไม่คุยกับใครเลยนะ เพราะไม่แน่ใจว่าคุยกับใครได้หรือเปล่า แต่ก็
จะรู้เวลามีเรื่อง เพราะเพื่อนจะโทรมาเล่าว่าเมื่อคืนมีอีกแล้วนะ เพราะเวลา
อ่านข่าวเราจะรู้ว่ามีอะไรบ้าง คนนี้โทร คนนั้นโทร เยื่อมากเลยนะ เยื่อจนกะ
จะลาออก... เจอหน้ากันจำได้ว่ายังไม่ได้พูดอะไรเลย มองหน้ากันแล้วน้ำตา
มันจะไหล ๆ ก็ถามว่าเป็นอะไร คิดเหมือนกันหรือเปล่า คิดเหมือนกัน คือพวก
นี้มันมองหน้ากันแล้วรู้ไง มันบอกว่าดีใจมากเลยนะ เมื่อคืนนอนคิดทั้งคืน ไม่
รู้มีใครคิดเหมือนกันหรือเปล่า ดีใจมากเลยว่าเขาก็คิดเหมือนกัน ก็ไปคุยกันต่อ
ว่ามีใครคิดเหมือนเราบ้าง ก็เริ่มไปคุยกับคนโน้นคนนี้”

(กรรณา บัวคำศรี, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2546)

การจับกลุ่มพูดคุยจึงเกิดจากการที่ปัจเจกบุคคลส่วนหนึ่งรู้สึกว่ สิ่งที่เกิดขึ้นในฝ่ายข่าว
เป็นปัญหาในการทำงาน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะมองการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นเป็น
ปัญหาของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีซึ่งเป็นสถานีข่าว เพราะเมื่อระบบการทำงานกำลังเปลี่ยนไปใน
ทิศทางที่ขัดแย้งกับเจตนารมณ์ของการก่อตั้งสถานีแห่งนี้ ย่อมส่งผลต่อเป้าหมายของการทำงาน
ให้เปลี่ยนไปด้วย นั่นหมายความว่าเสรีภาพในการจับและเจาะประเด็นข่าวกำลังจะหมดไป ความ
พยายามแรกของการแก้ไขปัญหการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสมาชิกกลุ่มย่อย ๆ นี่คือการ
ส่งตัวแทนเข้าพบผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เพื่อชี้แจงปัญหาในการทำงานด้านการผลิต
ข่าว และภาพลักษณ์ของสถานีข่าว

“... เราพยายามคุยกับผู้ใหญ่หลายรอบแล้ว ไม่ใช่คุณสรรค์ชัย
คนเดียว ทั้งคุณอัชมาที่เป็นผู้อำนวยการสถานี คุยหลายคนมาก แล้วทุกคน
ก็รู้ว่ามีปัญหา แต่ไม่มีใครทำอะไร แถมยังบอกว่าอย่าเพิ่งมีอุดมการณ์
นี่ก็ออกใหม่ แล้วเรารู้สึกว่า เราจะพึ่งใคร ลาออกเหรอ ลาออกก็ทำอะไร
สักอย่างก่อนสิ เมื่อเขาจะพึ่งเราบ้าง”

(กรรณา บัวคำศรี, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2546)

เมื่อการพูดคุยในองค์กรไม่สามารถแก้ไขปัญหได้ ประกอบกับบรรยากาศการทำงานใน
ฝ่ายข่าวก็แบ่งพรรคแบ่งพวกรุนแรงขึ้น ส่งผลให้นักข่าวจำนวนไม่น้อยเสียขวัญกำลังใจในการ
ทำงาน กลุ่มย่อย ๆ ส่วนหนึ่งในฝ่ายข่าวจึงตัดสินใจจะดำเนินการบางอย่างเพื่อหยุดยั้งการ
แทรกแซงที่เกิดขึ้น

การดำเนินการเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอบ่าว มีทั้งในช่วงที่สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอบ่าวยังมีสถานะเป็นพนักงานของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) และพ้นสถานการณืเป็นพนักงานของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ทั้งนี้การดำเนินการเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอบ่าวหลัก ๆ แล้วมี 8 กิจกรรม คือ

2.2.1 การแถลงการณ์

เหตุผลสำคัญที่หยิบยกการแถลงการณ์มาเป็นกลวิธีเพื่อยับยั้งการแทรกแซงการนำเสนอบ่าวของผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) คือ การตระหนักถึงผลกระทบจากการแทรกแซงการนำเสนอบ่าว เพราะ "ไอทีวี" มีภาพลักษณ์ที่เป็นสถานีข่าวที่มีความน่าเชื่อถือสูงค่อนข้างสูงมาโดยตลอด ประชาชนจึงเชื่อในสิ่งที่ได้ออกอากาศออกไป เพราะฉะนั้นหากแม้ว่าทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวีกำลังถ่ายทอดในสิ่งที่ถูกบิดเบือน ประชาชนก็อาจเข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง การแถลงการณ์จึงเป็นการเตือนให้ประชาชนมีความระมัดระวังในการรับชมข่าวมากขึ้น อีกทั้งการเข้าไปพูดคุยกับผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เพื่อแก้ปัญหาการแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าวประสบความสำเร็จ ความล้มเหลว (อังสนา เทศขยัน, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546) นักข่าวกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งจึงเริ่มพูดคุยเรื่องแถลงการณ์อย่างเป็นทางการเป็นจริงเป็นจัง แต่ก็อยู่ในการรับรู้ของจิระ ห่องสำเร็จ บรรณาธิการบริหารมาโดยตลอด

"... เราใช้วิธีการลอกเลียนแบบ สิ่งที่คนอื่นเขาทำมา นั่นก็คือคราวที่แล้วเขาออกแถลงการณ์ เราก็ออกแถลงการณ์ คือไม่ได้พูดขึ้นมาอย่างนั้นนะ เราทำตามสิ่งที่คนอื่นทำไว้ แล้วคนทำข่าวอย่างเราเห็นว่า เขาไม่พอใจอะไร เขาอยากเรียกร้องอะไร เขาก็ออกแถลงการณ์มันไม่ต้องมีใครมาสอน แบบว่ามันเป็นพฤติกรรมลอกเลียนแบบของมนุษย์ที่ง่ายมาก "

(ภัทราพร สังข์พวงทอง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546)

นอกจากนี้ในทัศนะของกลุ่มที่ต้องการออกแถลงการณ์เห็นว่า การเขียนแถลงการณ์เป็นการแก้ปัญหาเบื้องต้นที่เหมาะสมที่สุดในสภาวะการณ์ ณ ตอนนั้น เพราะเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาภายในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ดังนั้นจึงยังไม่มีความคิดเรื่องการไปยื่นเรื่องที่สมาคมองค์การด้านวิชาชีพนักข่าว แต่ข้อวิตกเกี่ยวกับการออกแถลงการณ์กลับเป็นเรื่องที่ว่าควรออกแถลงการณ์ก่อนหรือหลังการเลือกตั้งทั่วไปที่กำลังจะมีขึ้นในวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 เพราะมีการกังวลว่าหากออกแถลงการณ์ก่อนการเลือกตั้ง การเคลื่อนไหวครั้งนี้อาจถูกมองว่าเป็นเครื่องมือของพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง ในขณะที่อีกแนวความคิดหนึ่งเห็นว่าควรออกแถลงการณ์ก่อนการ

เลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนรู้พฤติกรรมของพรรคการเมืองที่เข้ามาแทรกแซงการเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ไม่ได้หวังผลทางการเมือง เพียงแต่มองในมุมของการรักษาภาพลักษณ์ของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีว่ามีมาตรฐานการนำเสนอข่าวที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนสูงสุด (ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุท, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม .2546)

กนก และกวี เป็นผู้ที่รับหน้าที่ไปร่างแถลงการณ์โดยการนำข้อมูลเรื่องการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นมาเขียนเป็นเหตุผลที่จำเป็นต้องออกแถลงการณ์ในครั้งนี้ โดยเลือกเฉพาะเหตุการณ์การแทรกแซงที่มีพยานบุคคล หรือหลักฐานที่เป็นเอกสาร จำพวกคำสั่ง เพื่อเป็นการยืนยันได้ว่าเกิดเหตุการณ์การแทรกแซงนั้นจริง แถลงการณ์จึงเป็นร่างฉบับ คร่าว ๆ เสร็จในช่วงวันปีใหม่ แต่ยังไม่มีการกำหนดไว้ว่าจะออกแถลงการณ์ที่แน่นอน (ภัทรพร สังข์พวงทอง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546)

แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ปลด ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ออกจากตำแหน่งประธานกรรมการอำนวยการฝ่ายข่าว จนนำไปสู่ข้อขัดแย้งระหว่างผู้บริหารบริษัทซึ่งเป็นตัวแทนจากฝ่ายธนาคารไทยพาณิชย์ และฝ่ายบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จนเกิดกระทั่งประธานกรรมการบริหารไทยพาณิชย์เปิดแถลงข่าวเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2543 และ ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ก็เปิดเผยต่อสื่อมวลชน ว่ามีการแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าวจริง ซึ่งมีพนักงานฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีบางส่วนได้เข้าไปฟังการแถลงข่าวครั้งนี้ด้วย และทำข่าวขึ้นนี้เพื่อเตรียมออกอากาศแต่ข่าวนี้ก็ถูกยกไป (กรรณา บัวคำศรี, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2546) ในวันเดียวกัน สรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการก็ออกคำสั่งและปิดประกาศห้ามให้ข่าวใด ๆ เกี่ยวกับการปรับโครงสร้างของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ในครั้งนี้โดยเด็ดขาด

เหตุการณ์ครั้งนี้ย่อมชี้ให้เห็นถึงความพยายามของผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ที่จะเข้าครอบงำการทำงานของฝ่ายข่าวอย่างเด็ดขาด เพราะในช่วงที่ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยาดูแลฝ่ายข่าวก็มีความพยายามแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าวมาโดยตลอด ซึ่งปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ก็ได้ยึดหยุ่นให้บ้างเท่าที่จะทำได้ แต่ก็ยังไม่เป็นที่พอใจของผู้บริหารระดับสูงบริษัทแต่อย่างใด อีกทั้งผู้บริหารบริษัทซึ่งเป็นตัวแทนจากธนาคารไทยพาณิชย์ไม่สามารถदानอำนาจในการบริหารได้ ซึ่งนับว่าเป็นสัญญาณอันตรายต่อเสรีภาพในการทำข่าวเป็นอย่างยิ่ง กลุ่มนักข่าวที่ได้พูดคุยเรื่องการออกแถลงการณ์จึงตกลงใจที่จะดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

“... เราจะออกแถลงการณ์ตั้งแต่เดือนธันวาคม แต่ว่าหม่อมดิสที่เป็นประธานไอทีวีไม่รู้ไปรู้มาจากไหน บอกว่าจะออกแถลงการณ์กันหรืออย่าเพิ่งทำได้ใหม่ ตอนนี้อยู่ใหญ่คุยกันอยู่ แล้วพอเราจับปากผู้ใหญ่ว่า ให้ผู้ใหญ่คุยกันเมื่ออะไรจะดีขึ้น พอวันที่ 31 ธันวาคม เจอ ชาวเอาเท้าลูบหน้า เราก็ออกเลย เพราะมันจบแล้ว”

(กรรณ บัวคำศรี, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2546)

มีการเคลื่อนไหวอย่างเงียบ ๆ ในการเตรียมการออกแถลงการณ์ในช่วงเทศกาลปีใหม่ ในกลุ่มที่ดำเนินการได้นำร่างแถลงการณ์ที่เคยเขียนไว้มาตรวจสอบ เพื่อเตรียมที่จะแถลงข่าวก่อนวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 เพียงแต่ยังไม่ได้ข้อสรุปเรื่องวัน และเวลาที่แน่นอน (ภัทราพร สังข์พวงทอง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546) จนเมื่อถึงวันเปิดทำงานวันแรกของปี พ.ศ. 2544 คือวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 ปรากฏว่าในช่วงเย็นเกิดการแทรกแซงการนำเสนอข่าวอีกครั้ง โดยพรรคชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการ และรักษาการตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวได้เรียกผู้ประกาศ เพื่อสั่งไม่ให้อ่านข่าวเทียบฟอรัม ชวน – ทักซิณ เหตุการณ์นี้ถือเป็นจุดแตกหักที่ทำให้สมาชิกในสวนที่เตรียมการเรื่องแถลงการณ์มีความเห็นตรงกันว่าควรออกแถลงการณ์ทันทีในวันนั้น (ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546)

แถลงการณ์ถูกนำมาตรวจทานครั้งสุดท้ายเพื่อเขียนเป็นแถลงการณ์ฉบับสมบูรณ์ก่อนกำหนดเวลาที่จะออกไปแถลงการณ์ไม่นานนัก และนำไปถ่ายสำเนาเพื่อแจกจ่ายให้พนักงานฝ่ายข่าวคนอื่น ๆ จากนั้นสมาชิกในกลุ่มที่เขียนแถลงการณ์ก็กระจายข่าวไปยังเพื่อน ๆ ที่มีความคิดสอดคล้องกัน และชักชวนเพื่อนพนักงานอีกส่วนหนึ่งที่คิดว่าน่าจะเห็นด้วยกับแถลงการณ์ดังกล่าว สมาชิกส่วนหนึ่งของกลุ่มโดยเฉพาะในกลุ่มผู้สื่อข่าวโต๊ะสังคมได้โทรศัพท์แจ้งสื่อต่าง ๆ ซึ่งมักจะใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวในการโทรศัพท์ไปยังสื่อต่าง ๆ ให้ช่วยมาทำข่าวเนื่องจากในเวลานั้นเป็นเวลาเลิกงานแล้ว (นงลักษณ์ สุขใจเจริญกิจ, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2546)

เนื่องจากตัดสินใจที่จะแถลงการณ์ในเย็นวันนั้น เกณฑ์การเลือกสถานที่จึงคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก อาคารเอสซีบีปาร์ค ซึ่งเป็นตึกที่ถัดจากตึกที่ทำการของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีไป 2 ตึกจึงเป็นสถานที่ที่สะดวกที่สุด (ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดตามระเบียบข้อบังคับของพนักงานในเรื่อง ห้ามแสดงกิริยา ใช้อาวุธ หรือ ชีตเขียนข้อความหยาบคาย ก้าวร้าว ล่วงเกิน ดุหมั่น หรือเหยียดหยามบุคคลใดๆ ในสำนักงานหรือบริเวณอาคาร/สถานีที่ของบริษัทฯ ซึ่งเป็นความผิดที่

เกิดขึ้นในการออกแถลงการณ์ในสมัยที่เทศชัย หย่องเป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว) และกำหนดเวลาเป็น 20.00 น. เพราะเป็นเวลาเลิกงานของพนักงานฝ่ายข่าวโดยส่วนใหญ่

ตัวแทนของกลุ่มที่อ่านแถลงการณ์ (ดูรายละเอียดในภาคผนวก) ได้คัดเลือกจากเหตุผลความเป็นอาวุโส คือ จิระ ห่องลำเรียง บรรณาธิการบริหาร และสมาชิกที่บุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือที่สามารถสื่อสารกับประชาชนได้ คือ วิศาล ดิลกวณิช ในขณะที่สมาชิกคนอื่น ๆ จะยืนอยู่ด้านหลังเนื้อหาในแถลงการณ์เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์การแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นในช่วงปลายปี พ.ศ. 2543 ซึ่งอ้างอิงเฉพาะเหตุการณ์ที่มีหลักฐานเป็นพยานบุคคล และเอกสารยืนยันได้ชัดเจนว่าเกิดเหตุการณ์แทรกแซงเหล่านั้นจริง พร้อมด้วยข้อเรียกร้อง 7 ประการ คือ

1. ให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย และผู้บริหารจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น คืนสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนกลับมา ยุติการใช้ไอทีวีเป็นเครื่องมือทางการเมือง การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งร่างโดยประชาชนและเพื่อประชาชน

2. ขอให้ผู้บริหารจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น และบริวารถอนตัวออกจากการควบคุมดูแลฝ่ายข่าวไอทีวี

3. ขอให้ผู้บริหารฝ่ายข่าวไอทีวี ต้องเป็นนักวิชาชีพด้านการทำข่าวและสื่อสารมวลชนทำงานมานาน เป็นบุคคลที่มีประวัติดี เป็นที่ยอมรับของคนในวิชาชีพ ไม่เป็นสายของนักการเมืองและเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน

4. ขอให้บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น แสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น และชดเชยหุ้นในส่วนของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นให้ประชาชนเป็นเจ้าของสื่ออย่างแท้จริง

5. พนักงานฝ่ายข่าวไอทีวี ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนจะฟ้องร้องขอความเป็นธรรมต่อศาลรัฐธรรมนูญ และศาลอาญา เพื่อรักษาไว้ซึ่งกฎหมายสูงสุดของประเทศ

6. ห้ามปลด หรือกั้นแกล้งรังแก ผู้ประกอบวิชาชีพที่ทำหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ และมีอุดมการณ์เพื่อการรายงานข่าวด้วยความเป็นกลางและเป็นธรรมอันเป็นสิ่งที่กระทำเพื่อประชาชนโดยแท้จริง

7. ขอให้ผู้บริหารธนาคารไทยพาณิชย์ในฐานะผู้ถือหุ้นใหญ่รักษาไว้ซึ่งศรัทธา และความถูกต้องทางจริยธรรมของสังคม ทบทวนการถือหุ้นกับชินอีกครั้ง

บรรยากาศในขณะที่มีการแถลงการณ์ปรากฏว่ามีพนักงานของไอทีวิ่งไปร่วมฟัง ประมาณ 30 – 40 คน แต่กลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมในการแถลงการณ์ มีทั้งส่วนที่เห็นด้วย, ส่วนที่ไม่เห็นด้วย และส่วนที่ลงไปสังเกตการณ์ แต่เพื่อความไม่ประมาท ปฏิวัติ วลีชาติ ได้ให้สมาชิกในกลุ่มได้ระดมช่วยกันจัดซื้อผู้ที่จะร่วมลงไปแถลงการณ์ข้างล่างทุกคน เพราะคาดการณ์ว่าคงมีผลกระทบบางอย่างจากการเคลื่อนไหวในครั้งนี้แต่ยังไม่แน่ใจว่าจะเป็นในรูปแบบใด การมีรายชื่อทุกคนไว้เพื่อหากเกิดอะไรขึ้น ในกลุ่มจะได้ทราบและหาทางช่วยเหลือได้ทัน (ชมพูนุท คงมนต์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2546)

หลังจากที่มีการแถลงการณ์ที่ดิ๊กเฮลซีบีปาร์ค ในวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 แล้ว สื่อมวลชนได้ติดต่อมาทางกลุ่มแถลงการณ์เพื่อขอสัมภาษณ์ออกรายการต่าง ๆ ซึ่งจะมีสมาชิกในกลุ่มที่ออกแถลงการณ์ส่วนหนึ่งที่ทางรายการติดต่อขอสัมภาษณ์โดยตรง เช่น วิศาล ดิลกวณิช และปฏิวัติ วลีชาติ อย่างไรก็ตามของ วิศาล ดิลกวณิชจะมีภาพการเป็นโฆษกของกลุ่มก็จะได้รับการติดต่อเข้ามาค่อนข้างมาก แต่ในบางรายการทางกลุ่มก็คัดเลือกสมาชิกที่จะให้สัมภาษณ์โดยคำนึงถึงความหลากหลาย ซึ่งแต่ละบุคคลได้สัมผัสเหตุการณ์การแทรกแซงที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะสะท้อนในหลายมุมมอง (ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546) แต่อาจจะให้ความระมัดระวังในเรื่องความเหมาะสมบาง อย่างเช่น ในกรณีที่ผู้ร่วมแถลงการณ์เคยทำงานที่บริษัทในเครือเนชั่นมาก่อน ก็จะเสี่ยงไม่ให้สัมภาษณ์กับสื่อที่เป็นของเนชั่น เนื่องจากเกรงว่าภาพที่สื่อออกมาจะถูกมองในประเด็นที่บิดเบือนไป เพราะก่อนหน้านี้เคยมีข่าวความขัดแย้งของผู้บริหารที่เป็นตัวแทนจากบริษัทเนชั่น และผู้บริหารที่เป็นตัวแทนจากธนาคารไทยพาณิชย์

รายการที่จับประเด็นเรื่องการแถลงการณ์ต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน แล้ว ออกอากาศ มีดังนี้

1. รายการโทรทัศน์ เส้นทางสู่สภา ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และ ยูบีซี ช่อง 8 พร้อมกันเมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 เวลา 21.30 – 22.30 น.

ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบไปด้วย กฤษณา บัวคำศรี, ภัทราพร สังข์พวงทอง, วิศาล ดิลกวณิช และยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข

2. รายการโทรทัศน์ คม ชัด ลึก ทาง ยูบีซี ช่อง 8 ออกอากาศเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2544 เวลา 22.30 – 23.30 น.

ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ณาตยา แว่ววิระคุปต์, กรุณา บัวคำศรี, วิศาล ดิลกวณิช และอัสนา เทชขยัน

3. รายการวิทยุ แกะรอยข่าว ทางสถานีคลื่นวิทยุ 97.0 MHz ออกอากาศเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2544 เวลา 20.30 – 21.30 น.

ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ได้แก่ กรุณา บัวคำศรี

4. รายการวิทยุ เพื่อบ้าน เพื่อเมือง ทางสถานีวิทยุ 107.0 MHz ออกอากาศเมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2544 เวลา 07.30 – 08.00 น.

ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ได้แก่ วิศาล ดิลกวณิช

5. รายการวิทยุของนายแพทย์พจน์ จินดาวัดนะ ในหัวข้อ ไอทีวีจะทำให้เสรีได้อย่างไร ทางสถานีวิทยุ 96.5 MHz ออกอากาศเมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2544 เวลา 20.00 – 23.00 น.

ผู้ที่ให้สัมภาษณ์ได้แก่ ปฏิวัติ วลีชาติ

ซึ่งบุคคลข้างต้นทั้งหมดต่อมาได้ถูกทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ตั้งข้อหาว่า ทำให้บริษัทเสียหายชื่อเสียง และความเชื่อถือ ซึ่งได้กลายเป็นเหตุผลหนึ่งในการเลิกจ้างในเวลาต่อมา ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดในตอนต่อไป

2.2.2 การจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี

ประเด็นเรื่องการจัดตั้งสหภาพแรงงานเป็นหัวข้อที่มีการพูดถึงมาตั้งแต่ในช่วงที่บริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ยังไม่ได้เข้ามาถือหุ้นในไอทีวี ในขณะนั้นเป็นการพูดในแง่สวัสดิการและสวัสดิภาพในการทำงาน และไม่เห็นด้วยในอภิสิทธิ์ชนของผู้ถือหุ้นบางราย และเป็นหัวข้อที่พูดคุยในหมู่พนักงานโดยทั่วไป (กนิษฐ, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2546) แต่ก็ยังไม่ใช่ประเด็นสำคัญที่พนักงานบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เห็นว่าจำเป็นต้องจัดตั้งสหภาพแรงงานขึ้นมาในเร็ววัน

เรื่องขององค์กรถูกจ้างได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดคุยอย่างจริงจังเมื่อ เทพชัย หย่อง ถูกปลดจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวไปเป็นผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการด้านข่าว โดยกลุ่มที่ร่วมกัน

คัดค้านการจะเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เห็นว่าเป็นคำสั่งที่ไม่เป็นธรรม และมีความโดยนัยว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่ใช้เหตุผลเรื่องการรักษาเสถียรภาพ และจรรยาบรรณในการทำข่าวเพื่อคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือของความเป็นสถาบันชาวนั้น เป็นเหตุผลที่ผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ไม่ได้ให้ความสนใจ เพราะทางผู้บริหารได้ตัดสินใจใช้อำนาจในการบริหารบริษัทออกคำสั่งโยกย้ายตำแหน่งของเทพชัย หย่อง ซึ่งแสดงถึง การที่ผู้บริหารใช้หลักของความ เป็นนายจ้าง – ลูกจ้าง มาควบคุมพนักงานฝ่ายข่าว ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จึงมีการเสนอว่าควรมีองค์กรลูกจ้าง ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะของคณะกรรมการลูกจ้าง หรือสหภาพแรงงานขึ้นมาในองค์กรแห่งนี้ (ปฏิวัติ วลีชาติ, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546)

“... หวังว่าองค์กรนี้น่าจะมีกฎระเบียบ การพูดคุยกันในฐานะ นายจ้าง ลูกจ้าง นั่นคือหวังมากที่สุด ไม่ได้หวังสู้รบกับใคร หวังว่าถ้าต่อไปนี้มีปัญหา ผมจะคุยกับใคร นายจ้างมีปัญหาจะคุยกับใคร เพราะที่ผ่านมาระเบิดลูกจ้าง จะคุยกับใครก็ไม่รู้ เพราะคุยกับข้างบนไม่ถึงข้างล่าง คุยข้างล่างไม่ถึงข้างบน ลูกจ้างบางคนก็ใช้วิธีมุดไปมุดมา...”

(ปฏิวัติ วลีชาติ, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546)

จากเดิมที่มีความคิดจะตั้งองค์กรลูกจ้างโดยใช้รูปแบบของคณะกรรมการลูกจ้างแต่ก็ยังไม่ได้ดำเนินการใด ๆ อย่างจริงจัง จนเกิดเหตุการณ์การปรับลดพนักงานในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) รอบแรกกว่า 80 คนในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ซึ่งฝ่ายบริหารใช้เหตุผลการปรับลดพนักงานครั้งนี้ว่าเพื่อลดค่าใช้จ่ายขององค์กร (สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านเงินเดือนได้ประมาณ 1,500,000 บาทต่อเดือน – ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายโจทก์ของสุพร ตันวิรัช, 2544 : 1) ช่วงนั้นเองเปรียบเสมือนแรงกระตุ้นให้เร่งรัดขั้นตอนการจะจัดตั้งองค์กรลูกจ้างขึ้นมาอย่างจริงจัง เนื่องจากการปลดพนักงานเพื่อลดค่าใช้จ่ายขององค์กรในครั้งนี้แม้จะมีพนักงานที่ถูกให้ออกและสมัครใจลาออกเอง ซึ่งมีเงินการชดเชยให้ตามกฎหมายให้ แต่ไม่มีหลักเกณฑ์การคัดเลือกพนักงานที่ต้องออกจากงานที่ชัดเจน ประกอบกับไม่มีการแจ้งให้พนักงานที่ต้องออกจากงานทราบล่วงหน้า ทั้งทางสายสัมพันธ์อักษรและทางวาจา (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของอรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์, 2544 : 2) ซึ่งมีผลกระทบต่อความรู้สึกมั่นคงในการทำงาน และขวัญกำลังใจของพนักงานเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากการตั้งคณะกรรมการลูกจ้างมีขั้นตอนยุ่งยากมาก อาทิ ต้องมีขั้นตอนการเชิญเจ้าหน้าที่กรมสวัสดิการคุ้มครองแรงงาน

มาตรวจสอบจำนวนพนักงาน ตลอดจนต้องมีการเลือกตั้งตัวแทนพนักงานมาเป็นคณะกรรมการ ลูกจ้าง ประกอบกับได้คำแนะนำจากอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานที่ให้การสนับสนุน การจัดตั้งสหภาพแรงงานมากกว่า การจัดตั้งคณะกรรมการลูกจ้าง เนื่องจากในประเทศไทยเอง ยังให้ความสำคัญกับองค์กรฝ่ายลูกจ้างน้อยมาก และสหภาพแรงงาน มีขั้นตอนในการจัดตั้งที่ง่าย กว่า และเป็นที่ยอมรับกว่า (ปฏิวัติ วลีชาติ, สัมภาษณ์, 5 สิงหาคม 2546)

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบในหัวข้อที่สำคัญระหว่างสหภาพแรงงานและ คณะกรรมการลูกจ้างตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518

หัวข้อ	คณะกรรมการลูกจ้าง	สหภาพแรงงาน
1. วัตถุประสงค์ การก่อตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสวัสดิการแก่ลูกจ้าง - ปกป้องหรือเพื่อกำหนดข้อบังคับในการทำงานอันจะเป็นประโยชน์ต่อนายจ้างและ ลูกจ้าง - พิจารณาคำร้องทุกข์ของลูกจ้าง - หาทางปรองดองและระงับข้อขัดแย้งในสถานประกอบกิจการ 	<ul style="list-style-type: none"> - แสวงหาและคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้างงาน - ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง - ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างลูกจ้างด้วยกัน
2. วิธีการจัดตั้ง	<ul style="list-style-type: none"> - เลือกตั้งโดยลูกจ้างในสถานประกอบการนั้นทั้งหมด หรือ - ในกรณีที่มีสหภาพแรงงานอยู่แล้ว ในองค์กร ให้เลือกตั้งโดยลูกจ้างส่วนหนึ่งและสหภาพแรงงานใช้สิทธิแต่งตั้งเกินกว่ากึ่งจำนวนของคณะกรรมการลูกจ้างทั้งหมดได้ 1 คนหรือแต่งตั้งโดยสหภาพแรงงาน หากสหภาพแรงงานนั้นมีสมาชิกเกินกึ่งหนึ่งของลูกจ้างทั้งหมด 	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกจ้างไม่น้อยกว่า 10 คน เป็นผู้ริเริ่มยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนพร้อมด้วยร่างข้อบังคับอย่างน้อย 3 ฉบับ
3. การจดทะเบียน	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ต้องจดทะเบียน ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย 	<ul style="list-style-type: none"> - สหภาพแรงงานและกรรมการสหภาพแรงงานต้องได้รับการจดทะเบียนจากกรมแรงงาน ทำให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล

หัวข้อ	คณะกรรมการลูกจ้าง	สหภาพแรงงาน
4. จำนวนกรรมการ	- กำหนดจำนวนไว้แน่นอน ตั้งแต่ 5 - 21 คน ขึ้นอยู่กับจำนวนลูกจ้างในสถานประกอบการ	- กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้
5. สิทธิการแจ้งข้อเรียกร้องและการเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้าง	- เป็นไปในรูปแบบการเสนอแนะ การปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างตัวแทนนายจ้างกับลูกจ้าง - ผลการประชุม นายจ้างอาจปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ แม้นายจ้างปฏิบัติตามผลการประชุมแล้วอาจยกเลิกภายหลังได้	- สหภาพแรงงานต้องมีสมาชิกไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 (ร้อยละ 20) ของลูกจ้างทั้งหมด - ผลการเรียกร้องและการเจรจาต่อรองที่ตกลงกันได้ระหว่างนายจ้างกับสหภาพแรงงาน จะจัดเป็น "ข้อตกลงสภาพการจ้าง" ซึ่งนายจ้างต้องปฏิบัติตาม
6. การคุ้มครองการเลิกจ้าง กลั่นแกล้ง หรือลงโทษกรรมการ	- นายจ้างจะกระทำการต่อไปนี้ได้เมื่อได้รับอนุญาตจากศาลแรงงานแล้วเท่านั้น คือ 1) เลิกจ้าง 2) ลดค่าจ้าง 3) ลงโทษ 4) ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการลูกจ้าง 5) กระทำการใด ๆ อันเป็นผลให้กรรมการ ลูกจ้างไม่สามารถทำงานต่อไปได้	- กฎหมายมีบทบัญญัติ การกระทำอันไม่เป็นธรรม เพื่อมิให้นายจ้างเลิกจ้างหรือแทรกแซงขัดขวาง หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นผลให้กรรมการสหภาพแรงงานไม่สามารถทำงานต่อไปได้ เพราะเหตุที่ใช้สิทธิเรียกร้องเจรจา ต่อรอง นัดหยุดงาน, จัดประชุมใหญ่ ฯลฯ ตามกฎหมายการเลิกจ้างและการลงโทษกรรมการสหภาพแรงงานไม่ว่ากรณีใดๆ ไม่มีกฎหมายกำหนดให้นายจ้างต้องขออนุญาตจากศาลแรงงานก่อน

ที่มา : บัณฑิต ธนชัยเศรษฐวุฒิ, 2539 : 51 - 59

เนื่องจาก กรินทร์ มีสายสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มนักข่าวโต๊ะสังคม การพูดคุยเรื่องสหภาพแรงงานจึงเริ่มจากที่โต๊ะสังคมก่อน แล้วจึงกระจายไปคุยกับบุคคลต่าง ๆ ที่มั่นใจว่าเรื่องสหภาพแรงงานจะไม่แพร่กระจายออกไป (กรินทร์, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546) อันอาจจะเป็นผลเสียกับการจัดตั้งสหภาพแรงงานได้ ประกอบกับนักข่าวโต๊ะสังคมซึ่งมีหน้าที่

รับผิดชอบหาข่าวในสายกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม หน้าที่รวบรวมข้อมูล และเตรียมเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการก่อตั้งสหภาพแรงงาน ในขณะที่กรินทร์เองก็หาข้อมูลเพิ่มเติมทั้งจากตัวพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 การพูดคุยขอคำแนะนำจาก อัมมา สุวรรณปากแพร ผู้อำนวยการสถานี ซึ่งเคยมีประสบการณ์เคยเป็นประธานสหภาพแรงงานเมื่อครั้งที่ทำงานที่สถานีวิทยุโทรทัศน์ ของ 9 อ.ส.ม.ท. มาก่อน

การรวบรวมข้อมูลเตรียมการเพื่อก่อตั้งสหภาพแรงงานดำเนินไปอย่างเงียบ ๆ เพื่อป้องกันการกีดกันจากผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) และให้น้ำหนักภาระหน้าที่ของสหภาพแรงงาน ไอทีวีไปในเรื่องของสวัสดิการในการทำงานเป็นหลัก เพราะช่วง 3 - 4 ปีนั้นสวัสดิการต่าง ๆ แย่มาก อาทิ ไม่มีการขึ้นเงินเดือน ไม่มีค่าล่วงเวลา ไม่มีโบนัส ไม่มีห้องพยาบาล ไม่มีห้องรับประทานอาหาร เป็นต้น ตลอดจนถึงเรื่องการโยกย้าย หรือการปรับลดพนักงานอย่างไม่เป็นธรรม และให้น้ำหนักเรื่องสภาพการจ้างงานในฝ่ายข่าวน้อย เพราะยังไม่เกิดปัญหาการแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าว แต่เนื่องจากด้วยภาระหน้าที่การทำงานของแต่ละคนที่เป็นนักข่าวทำให้มีเวลาว่างไม่ตรงกัน จึงยังไม่สามารถประชุมตกลงกำหนดวันที่จะดำเนินการเรื่องการขอยื่นจดทะเบียนจัดตั้งสหภาพแรงงานที่แน่นอนได้

ประเด็นเรื่องการจัดตั้งสหภาพแรงงานได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพูดคุยในกลุ่มสมาชิกทันทีหลังจากออกการแถลงการณ์ ซึ่งทุกคนเห็นควรให้ดำเนินการจัดตั้งขึ้นมาในช่วงนี้ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในฝ่ายข่าว โดยคิดว่าสหภาพแรงงานจะเป็นเสมือนเครื่องมือต่อรองในเรื่องการทำงาน (ชมพูนุท คงมนต์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2546) อย่างไรก็ตาม กรินทร์ และสมาชิกกลุ่มหนึ่งได้เข้าไปขอคำแนะนำทางด้านกฎหมายกับทนายความก่อนจะตัดสินใจไปจดทะเบียนสหภาพแรงงานไอทีวี ทั้งนี้รายชื่อผู้ก่อการเพื่อยื่นขอการจดทะเบียนสหภาพแรงงาน ไอทีวีก็ได้ความร่วมมือจากกลุ่มสมาชิกที่มีการพูดคุยเรื่องการแทรกแซงด้วยกันมาโดยตลอด ซึ่งก็คือกลุ่มที่เป็นแกนนำในการออกแถลงการณ์ ทั้งนี้เพราะต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกันว่า เรื่องการจัดตั้งสหภาพแรงงานจะไม่เล็ดรอดไปถึงผู้บริหาร มิเช่นนั้นอาจถูกขัดขวางจนไม่สามารถจัดตั้งสหภาพแรงงานขึ้นได้ และในวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2544 ตัวแทนสมาชิกในกลุ่ม 3 คน ไปขอยื่นจดทะเบียนตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จนมีการจัดตั้งเรียบร้อย

สำหรับในใบประกาศนายทะเบียนสำนักงานทะเบียนกลาง ปรากฏชื่อผู้เริ่มก่อการในการจดทะเบียนสหภาพแรงงาน มีดังนี้

1. อรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์	2. แก้วตา ประติวงค์
3. ชมพูนุท คงมนต์	4. อังคณา วัฒนมงคลศิลป์
5. ภูษงค์ แดงประเสริฐ	6. ยุวดี เตชะไพฑูรย์สุข
7. เชิดชาย มากบำรุง	8. ปฏิวัติ วสิษฐชาติ
9. สударัตน์ สุขแสงรัตน์	10. ภัทรภาพร สังข์พวงทอง
11. จิรชฎา ทองนาค	12. อังสนา เทศขยัน
13. เอกปวีร์ เลาสุขศรี	14. ณาตยา แว่ววิรุฬป์ตี

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหภาพแรงงานที่ระบุไว้ คือ

1. เพื่อแสวงหา และคุ้มครองผลประโยชน์เกี่ยวกับสภาพการจ้างงาน
2. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง และระหว่างลูกจ้างด้วยกัน

เพื่อให้การจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีมีความโปร่งใส และเป็นที่ยอมรับของเพื่อนพนักงานบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) หลังจากที่ได้ไปจดทะเบียนสหภาพแรงงานไอทีวี ปฏิวัติ วสิษฐชาติได้แจ้งให้อำนาจการสถานี (อัชฌา สุวรรณปากแพรง) ทราบเรื่องการดำเนินการก่อตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี จากนั้นจึงดำเนินการหาสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี โดยการจัดบอร์ดประชาสัมพันธ์แสดงรายละเอียดของรายชื่อผู้ก่อการ ใบสำคัญการจดทะเบียนสหภาพแรงงาน และจัดทำใบเชิญชวนเพื่อนพนักงานให้สมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี แล้วนำไปติดที่บอร์ดบรรณาธิการกลางซึ่งเป็นศูนย์ประสานงานการออกข่าว และหน้าห้องบรรณาธิการบริหาร โดยได้รับอนุญาตจาก จิระห้องสำเร็จ บรรณาธิการบริหาร และติดที่บอร์ดหน้าลิฟต์ โดยทำหนังสือขออนุญาตไปทางฝ่ายบุคคล (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของอรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์, 2544 : 3 -4) นอกจากนี้ก็มีการเอกสารแจกไปยังพนักงานในแผนกต่าง ๆ ของบริษัทฯ ด้วย

การรับสมัครสหภาพแรงงานสมาชิก นอกจากกลุ่มที่ดำเนินการเรื่องสหภาพแรงงานไอทีวีมาตั้งแต่ต้น คือ กลุ่มโต๊ะสังคัมแล้ว สมาชิกหลักในกลุ่มที่เตรียมการออกแถลงการณ์ก็ได้เข้ามาช่วยเรื่องการหาสมาชิกสหภาพแรงงานด้วย สำหรับเหตุผลในการเชิญชวนเพื่อนพนักงานทั้งในฝ่ายข่าว และฝ่ายอื่น ๆ ให้สมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี จะเน้นไปที่เรื่องของความรู้สึกไม่มั่นคงในการทำงาน ซึ่งได้ยกเหตุการณ์การปลดพนักงานอย่างไม่เป็นธรรมในช่วงเดือน

พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 และพยายามอธิบายความเข้มแข็งของสหภาพแรงงานไอทีวีที่ได้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ที่ห้ามไม่ให้นายจ้างเลิกจ้าง หรือกระทำการใด ๆ อันอาจเป็นผลให้ลูกจ้างไม่สามารถทำงานต่อไปได้ และนายจ้างไม่สามารถขัดขวางการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน หรือขัดขวางการใช้สิทธิของสมาชิกสหภาพแรงงาน และสมาชิกของสหภาพแรงงานจะมีกฎหมายรับรองสถานะภาพ นอกจากนี้ยังใช้เหตุผลเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ ในการชักจูงอีกด้วย

แต่เนื่องจากกลุ่มก่อการจัดตั้งสหภาพแรงงานส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่ออกแถลงการณ์ และมีสมาชิกที่เป็นแกนนำในการออกแถลงการณ์เข้ามาช่วยเหลือสหภาพแรงงานไอทีวีด้วยการช่วยหาสมาชิกสหภาพแรงงาน ทำให้ภาพของสหภาพแรงงานไอทีวีถูกมองว่าเป็นเครื่องมือที่จะช่วยเหลือกลุ่มที่ออกแถลงการณ์ ส่งผลให้พนักงานบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) จำนวนมากไม่กล้าสมัครเป็นสมาชิก เพราะเกรงว่าผู้บริหารจะมองว่าเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่ออกมาแถลงการณ์ แม้ว่าจะเห็นด้วยและอยากสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีก็ตาม (อรพิน ลิลิตวิศิษฏ์วงศ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2546) ประกอบกับมีผู้บริหารบางคนแจ้งแก่พนักงานว่า สหภาพแรงงานถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อปกป้องผู้ที่แถลงการณ์ และการสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีจะมีผลเกี่ยวกับเรื่องโบนัส ทำให้พนักงานบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ปฏิเสธการสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานกันมากขึ้น (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของภักตราพร สังข์พวงทอง, 2544 : 3) ด้วยเหตุนี้ทางกลุ่มก่อการจัดตั้งสหภาพแรงงานจึงต้องพยายามทำความเข้าใจกับเพื่อนพนักงานในฝ่ายต่าง ๆ ในประเด็นความเกี่ยวพันของกลุ่มที่ออกแถลงการณ์กับกลุ่มก่อการจัดตั้งสหภาพแรงงานว่า สหภาพแรงงานประกอบด้วยพนักงานหลายฝ่ายไม่ใช่เพียงฝ่ายข่าวฝ่ายเดียว และสหภาพแรงงานไม่ได้ถูกใช้เป็นเกราะป้องกันกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหว เพราะกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหวได้ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมาตรา 39, 40 และ 41 (สหภาพแรงงานไอทีวี, สารสนเทศสหภาพฯ ทางเลือกทางรอดของคนไอทีวี, 2544 : 1) แต่กระนั้นก็ตามพนักงานบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ก็ไม่ได้รู้สึกปลอดภัยในการสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีขึ้นมาบ้างนัก เพราะยังเกิดกรณีที่พนักงานที่สนใจจะมาสอบถามข้อมูลเรื่องสหภาพแรงงานไอทีวีเพิ่มเติมยังคงต้องนัดหมายกับกลุ่มก่อการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีเพื่อพูดคุยนอกสถานประกอบการ (ปฏิวัติ วลีชาติ, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546)

ตามข้อบังคับของพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ที่ต้องจัดประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกภายใน 120 วันนับตั้งแต่วันที่จดทะเบียน เพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการและมอบหมายงานต่าง ๆ ให้คณะกรรมการ และอนุมัติร่างข้อบังคับที่ได้ไปยื่นต่อนายทะเบียนต่อไปนั้น

ทางสหภาพแรงงานไอทีวีจึงจัดการประชุมใหญ่สามัญขึ้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ห้องโถงรา ตึกช้าง เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร เวลา 15.00 – 17.00 น. มีเจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมมาร่วมสังเกตการณ์ ในการประชุมครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมประชุมกว่า 100 คนโดยมีสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีประมาณ 40 – 50 คน (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยาน ฝ่ายจำเลยของอรรถพิน ลิขิตวิศิษฏ์วงศ์, 2544 : 3 -4)

ผลการเลือกตั้งคณะกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี โดยที่สมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี 41 คน ลงคะแนนด้วยวิธีเปิดเผย (ยกมือ) ได้คะแนนเป็น เอกฉันท์อนุมัติร่างข้อบังคับสหภาพ แรงงานไอทีวี และที่ประชุมได้เลือกคณะกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี ประกอบไปด้วย

1. อรรถพิน ลิขิตวิศิษฏ์วงศ์	ประธานคณะกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี
2. สกตเดช ศิลาพงษ์	รองประธานฯ
3. ม.ล.สุกฤษีร์ จรุงโรจน์	รองประธานฯ
4. ปฏิวัติ วลีชาติ	เลขานุการฯ
5. ยุวดี เตชะไพฑูรย์สุข	นายทะเบียนฯ
6. อังสนา เทศขยัน	เหรัญญิก
7. แก้วตา ปริศวงค์	ผู้ช่วยเหรัญญิก
8. เชิดชาย มากบำรุง	กรรมการ
9. ชมพูนุท คงมนต์	กรรมการ
10. สมา โกมลสิงห์	กรรมการ
11. วิเทศ วงศ์ศรีแก้ว	กรรมการ
12. วรวิทย์ วุวนิช	กรรมการ
13. คณิต บุญยพานิช	กรรมการ
14. อรุณี ผลน้อย	กรรมการ
15. ดิลก ตามใจเพื่อน	กรรมการ

นอกจากนี้ ปฏิวัติ วลีชาติ ได้แจ้งต่อที่ประชุมเรื่องการที่บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้แก้ไขระเบียบข้อบังคับการทำงานโดยพลการ และไม่เป็นธรรมกับลูกจ้าง ซึ่ง ปฏิวัติ วลีชาติ ได้ทำเรื่องร้องเรียน และส่งมอบหลักฐานให้กับทางกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ตั้งแต่วันที่ 31

มกราคม พ.ศ. 2544 โดยข้อเรียกร้อง³ดังกล่าวจะเป็นประเด็นหนึ่งในการยื่นข้อเรียกร้องให้นายจ้างต่อไป ซึ่งข้อเรียกร้องทั้งหมดจะขอความเห็นชอบอีกครั้งจากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีที่จะจัดขึ้นในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 (สหภาพแรงงานไอทีวี, บันทึกการประชุมใหญ่สามัญลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544)

หัวข้อเรียกร้องที่จะยื่นต่อนายจ้าง เพื่อจะให้ที่ประชุมใหญ่สามัญได้พิจารณาในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2544 มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อเรียกร้องเพื่อปรับปรุงสภาพการจ้างงาน
2. คัดค้านการออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานฉบับลงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2542
3. เรียกร้องให้ฝ่ายบริหารยุติการแทรกแซง และแก้ปัญหาความไม่เป็นอิสระในการทำงานของกองบรรณาธิการข่าว
4. ร่วมคัดค้านการสอบสวนของนายจ้าง เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2544 กรณีเข้าพวเจ้ากับพวกให้ข่าวแก่สื่อมวลชน ซึ่งการสอบสวนดังกล่าวไม่ชอบตามข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานของบริษัทฉบับลงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2539
5. ร่วมร้องเรียน ขอความเป็นธรรมกับอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่องการแก้ไขสภาพการจ้างงาน โดยไม่ผ่านการยินยอมจากลูกจ้าง เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2544
6. การดำเนินการทั้งหมดถูกนายจ้างขอให้ยกเลิกการตั้งสหภาพแรงงาน มีการล่ารายชื่อจากฝ่ายบริหารให้ลูกจ้างคัดค้านการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน และกลุ่มที่ออกมาเรียกร้องขอให้ยุติการแทรกแซงข่าว

³ ข้อเรียกร้องที่ได้จัดทำขึ้น ได้เรียกร้องให้น่าระเบียบและข้อบังคับการทำงาน ฉบับปีพ.ศ. 2539 กลับมาใช้เนื่องจากฉบับที่ใช้อยู่ขณะนั้นมีกรแก้ไขโดยไม่ได้แจ้งให้พนักงานทราบ และขอแก้ไขระเบียบและข้อบังคับการทำงานที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน อาทิ

- ขยายความหมายของคำว่า "จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพพื้นฐานของตน" โดยให้ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงความหมายที่พึงกระทำ และ ห้ามกระทำ รวมทั้งบทลงโทษ ต้องแยกเฉพาะจากโทษของบริษัท
- พนักงานบริษัทฯ ต้องได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน ไม่แยกพนักงานทำงานปกติ 5 วัน แต่พนักงานฝ่ายข่าวทำงาน 6 วัน ตลอดจนถึงสิทธิในการได้รับค่าล่วงเวลา
- บริษัทฯ ต้องมีการกำหนดอย่างชัดเจนในเรื่องระยะเวลาในการปรับเงินเดือน เลื่อนขั้นเงินเดือนเงินโบนัส
- เพิ่มหลักเกณฑ์ การเลิกจ้างพนักงานที่ต้องจ่ายเงินชดเชย ในกรณีลดค่าใช้จ่ายด้วยการนำ "มาตรการและแนวทางบรรเทาปัญหาการเลิกจ้าง กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน" มาใช้

ต่อมาในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ได้มีการประชุมคณะกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาเรื่องการสมัครสมาชิก และรับรองผู้สมัครสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีทั้งหมด 92 คน ซึ่งได้สมัครตั้งแต่ 5 มกราคม พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 รวมไปถึงรายงานความคืบหน้าเรื่องการยื่นข้อเรียกร้องที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ว่าทางกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้รับเรื่องและขอเรียกสอบปากคำ โดยที่ประชุมมีมติให้ปฏิวัติ วิกฤติชาติ และ เชิดชาย มากบำรุงไปให้ปากคำ

แต่แล้วการดำเนินการของสหภาพแรงงานไอทีวีก็หยุดชะงักเพียงเท่านั้น เนื่องจากในวันต่อมาคือ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ผู้ก่อการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี และคณะกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวีส่วนหนึ่งก็พ้นสภาพการเป็นพนักงานของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน)

2.2.3 การยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการบริหารและกระบวนการยุติธรรม วุฒิสภา

ในวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2544 กวี และสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวจำนวนหนึ่ง ได้ไปยื่นหนังสือที่ออกในนามผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ต่อ พ.ต.อ.สุรพงษ์ ใฝ่นวล รองประธานกรรมการบริหารและกระบวนการยุติธรรม วุฒิสภา ซึ่งหนังสือดังกล่าวมีเนื้อหาเกี่ยวกับการที่ตัวแทนจากชินคอร์ปที่ได้รับแต่งตั้งมาเป็นผู้บริหารไอทีวีเข้ามาแทรกแซงกระบวนการทำงานของบรรณาธิการข่าวอย่างจงใจหลายครั้ง เพื่อผลประโยชน์ของพรรคการเมืองพรรคหนึ่งเป็นหลัก ซึ่งนอกจากจะผิดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 41 แล้ว ยังผิดสัญญาสัมปทานที่ไอทีวีทำไว้ต่อรัฐในข้อ 1.8 อีกด้วย ซึ่ง พ.ต.อ.สุรพงษ์ ใฝ่นวล ได้รับเรื่องไว้และแจ้งว่าจะนำเสนอกับประธานกรรมการเพื่อนำเรื่องมาพิจารณาสอบสวนต่อไป (มติชน, 17 มกราคม 2544 : 1,20) ซึ่งต่อมาในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2544 คณะกรรมการบริหารและกระบวนการยุติธรรม วุฒิสภา ได้เรียกผู้เกี่ยวข้องได้แก่ กวี, กลิน, กนก เข้าชี้แจงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด รวมไปถึงฝ่ายผู้บริหารบริษัทไอทีวี ทั้งประธานกรรมการและกรรมการผู้จัดการมาสอบถามข้อมูลด้วย แต่ได้รับแจ้งว่าไม่สามารถมาได้ของเลือนนัดออกไป

อย่างไรก็ดีปรากฏว่ามีกลุ่มพนักงานไอทีวีอีกกลุ่มหนึ่งประกอบด้วย นักข่าวสายการเมืองบางคนและพนักงานจากฝ่ายอื่นๆ ได้เข้ายื่นหนังสือต่อคณะกรรมการบริหารและกระบวนการยุติธรรม วุฒิสภาด้วยเช่นกัน โดยในหนังสือได้ชี้แจงว่าไม่มีการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าว แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตามที่ทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวอ้างถึงข้อขัดแย้งของการทำตามจรรยาบรรณอุดมการณ์ และความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น แท้จริง คือ ข้อขัดแย้งอันเนื่องจากความไม่ลงตัวในผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มทุน (กรุงเทพธุรกิจ, 26 มกราคม 2544 : 1,10)

2.2.4 การเข้าพบผู้ที่จะมาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายข่าว

สืบเนื่องมาจากวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2544 ฝ่ายผู้บริหารได้เรียกกลุ่มที่ออกแถลงการณ์เพื่อไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยมีพนักงานฝ่ายข่าวส่วนหนึ่งเข้าฟังด้วย อย่างไรก็ตามการประชุมเพื่อหาทางออกในเรื่องการขัดแย้งในครั้งนี้ สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเข้าร่วมประชุมแทบทุกคน มีเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่ติดภาระหน้าที่ในการทำงานจนไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันด้วยดี และมีข้อสรุปเบื้องต้นที่ได้จากการไกล่เกลี่ยครั้งนี้คือ จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการจากบุคคลภายนอกขึ้นมาดูแลฝ่ายข่าว โดยจะตั้งเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายข่าว (Editorial Board) ทั้งนี้ทั้งฝ่ายผู้ออกแถลงการณ์และฝ่ายบริหารได้ร่วมกันเสนอชื่อรายชื่อผู้ที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการดังกล่าว ซึ่งเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือในวงสังคม และในวงวิชาการด้านสื่อสารมวลชน (ยูวดี เตชะไพฑูริย์สุข, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546)

สำหรับรายชื่อคณะบุคคลที่ได้ถูกเสนอให้มาเป็นคณะกรรมการฯ ประกอบด้วย โสภณ สุภาพงษ์ และแก้วสรร อติโพธิ สมาชิกวุฒิสภากรุงเทพมหานคร, นายแพทย์สงวน นิตยารัมภ์พงศ์ กรรมการองค์การกลาง, ชัยอนันท์ สมุทรวานิช อดีตตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (มติชน, 16 มกราคม 2546 : 1,23)

กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวต่างเห็นพ้องกันว่า ควรมีการไปขอเข้าพบเพื่อพูดคุยกับบุคคลในรายชื่อคณะกรรมการกลางให้รับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี แต่ก็ไม่ได้พูดตกลงกันว่าจะต้องพูดอย่างไร (กสิณ, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546) โดยสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่ได้อาสาขอไปดำเนินการนั้น ก็เนื่องจากมีความมักคุ่นกับบุคคลที่ถูกเสนอชื่อขึ้นมาก่อน เพราะเคยทำข่าว หรือสัมภาษณ์เกี่ยวกับบุคคลผู้นั้น ๆ มาก่อน

“... เรารู้เบื้องหลังว่านั่นมันละครชัดๆ การตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลความเป็นกลาง ไม่เป็นกลาง กรรมการไม่มีอำนาจอะไรเลย ขอยืมชื่อมาเข้ามาเป็นตรายาง... เราก็ไปพบคุณโสภณ บอกว่าอย่าไปเชื่อ เพราะที่เราเจอมามันไม่จริง บอกเขาไม่ให้มาเป็นตรายาง เพราะจริงๆ แล้ว พอเขาเข้ามาก็ไม่มีอำนาจในการดูแลความเป็นกลางของข่าว... แล้วยังไปพบคุณหมอที่เป็น NGOs เพราะเราไม่อยากให้เขามาเสียตรงนี้”

(วิศาล ดิลกวัฒนิช, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2546)

หลังจากนั้นราว 2 สัปดาห์ คณะบุคคลทั้ง 4 ปรีกษาหารือกันแล้วมอบหมายให้ โสภณ สุภาพงษ์ ยื่นข้อเสนอนในเรื่องการเปิดเผยสัญญาสัมปทานและให้ขายหุ้นคืนให้กับรัฐบาล หรือประชาชน ผ่านทางบุญคลี ปลั่งศิริ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แต่บุคคลทั้ง 4 ไม่ได้เข้ามาเป็น คณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายข่าวเพื่อดูแลฝ่ายข่าวแต่อย่างใด (กรุงเทพธุรกิจ, 27 มกราคม 2544 : 4)

2.2.5 การเข้าพบสภาพทนายความ

หลังจากที่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้ออกแถลงการณ์ หลังจากนั้น ตัวแทนของกลุ่มส่วนหนึ่งได้เดินทางไปที่สภาพทนายความ เพื่อเข้าพบ สัก กอแสงเรือง นายกสภาพทนายความเพื่อหารือในหัวข้อกฎหมายกรณีการแทรกแซงการเสนอข่าวของสื่อมวลชน โดยนายกสภาพทนายความ) ได้ให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนที่ทำข่าวในวันนั้นว่า จะรับเรื่องไว้พิจารณาและขอตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพราะหากเกิดเหตุการณ์เช่นนั้นจริงแสดงว่าขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 40 ซึ่งจะนำไปตรวจสอบกับสัญญาสัมปทานว่าเป็นการผิดเงื่อนไขสัญญาสัมปทานหรือไม่อีกครั้งหนึ่ง (มติชน, 5 มกราคม 2544 : 1,5)

และหลังจากที่ทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้พ้นสภาพการเป็น พนักงานบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน)แล้ว ในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ทางกลุ่มได้เข้าหารือกับตัวแทนสภาพทนายความ คือ เดชอุดม ไกรฤทธิ์ อุปนายกฝ่ายนโยบายและแผนงาน และสมชาย หอมละออ ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน เพื่อขอความช่วยเหลือในเรื่องการดำเนินคดีแพ่งและอาญา รวมทั้งการละเมิดกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 41 ต่อผู้บริหารบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ต่อไป

2.2.6 การยื่นหนังสือถึงสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สมาชิกที่เป็นแกนหลักในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้ทำหนังสือเรื่องชี้แจงข้อเท็จจริงเรื่องการแทรกแซงกองบรรณาธิการไอทีวี ซึ่งออกในนาม "กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนไอทีวี" ลงวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2544 โดยในหนังสือฉบับดังกล่าวได้ลำดับเหตุการณ์การแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการเพื่อหวังผลทางการเมือง พร้อมทั้งแนบคำสั่งแต่งตั้งบรรณาธิการประจำวันชั่วคราว, คำสั่งคณะกรรมการสอบสวนกรณีการให้ข่าวสารอันเป็นเท็จ และหนังสือร้องเรียนคณะกรรมการบริหารและยุติธรรมวุฒิสภาไว้ เพื่อให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีไว้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณา ตัดสินเรื่องการปฏิบัติให้เป็นไปตามสัญญาสัมปทานข้อ 1.8 เรื่องผู้เข้าร่วมงานจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรที่ดำเนินหรือมีวัตถุประสงค์

ทางการเมือง องค์การศาสนา หรือลัทธิ หรือองค์การเอกชนเพื่อสาธารณะ ทั้งที่ทางสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้เคยส่งหนังสือเตือนบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) มาแล้วครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2544 เนื่องจากช่วงนั้นสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ได้ลงข่าวในทำนองที่ว่า สถานีโทรทัศน์ไอทีวีถูกแทรกแซงและครอบงำจากกลุ่มธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์การที่ดำเนินการหรือมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง ซึ่งทางสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือเรียกผู้บริหารของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เข้าชี้แจงในวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2544

จากการประชุมคณะกรรมการประสานงานการดำเนินการตามสัญญาเข้าร่วมงาน และดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ยู เอช เอฟ เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2544 ตัวแทนบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ชี้แจงประเด็นการแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าวว่า ได้อาศัยอำนาจตามตำแหน่งวิชาการผู้อำนวยการฝ่ายข่าว แล้วพิจารณาแล้วเห็นว่ามีข่าวอื่นที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากกว่ารายการที่ถูกระงับ และกรณีการยกเลิกรายการเทียบฟอร์มของหัวหน้าพรรคการเมือง 2 พรรคนั้น เห็นว่าเป็นการขึ้นนำและไม่เป็นกลาง นอกจากนี้ได้ดำเนินการแต่งตั้งบุคคลภายนอกเข้ามาดูแลความเป็นกลางของสถานี ซึ่งแสดงถึงสถานีโทรทัศน์ไอทีวียืนยันว่าจะปฏิบัติงานให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 41

อย่างไรก็ดีทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ทำหนังสือถึงสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีลงวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2544 เพื่อชี้แจงกรณีการเคลื่อนไหวต่อต้านของพนักงานในฝ่ายข่าวที่ออกมาให้ข่าวมีการแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าวนั้น เป็นการให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง ซึ่งทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนกลุ่มบุคคลดังกล่าวแล้ว (ได้ส่งไปยังสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีในเวลาต่อมา) และยืนยันว่าทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ไม่ได้ผิดสัญญาสัมปทานข้อ 1.8 แต่ประการใด เพราะสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นบริษัทมหาชน ซึ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีผู้ถือหุ้นรายใหญ่คือ ธนาคารไทยพาณิชย์ และบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ดังจะเห็นได้ว่าบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์การที่ดำเนินการ หรือมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองแต่อย่างใด

2.2.7 การยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

เนื่องจากในช่วงที่ทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวตัดสินใจว่าควรออกแถลงการณ์ ในช่วงนั้นได้คิดถึงช่องทางอื่น ๆ ด้วยว่ามีช่องทางใดบ้างที่สามารถยุติการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้น ซึ่งเมื่อมองในมุมของการที่สมาชิกของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการ

นำเสนอข่าวเป็นประชาชนกลุ่มหนึ่งแล้ว จึงต่างเห็นว่าควรยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่ยังไม่ได้ดำเนินการ สาเหตุหนึ่งก็คือเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2544 ที่มีการใกล้ชิดข้อขัดแย้งระหว่างผู้บริหาร และกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหวซึ่งได้ข้อสรุปว่าจะมีคณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายข่าวขึ้นมา จึงเป็นช่วงที่รอดูทิศทางของผู้บริหารบริษัท (ภัทรพร สังข์พวงทอง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546) จนกระทั่งเมื่อเกิดกรณีเลิกจ้างกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวสมาชิกในกลุ่มส่วนหนึ่งจึงไปดำเนินการยื่นหนังสือเรียกร้องให้สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งเข้าตรวจสอบกรณีการแทรกแซงการทำข่าวโดยพรรคการเมืองหนึ่ง ทำให้เกิดการนำเสนอข่าวที่มีผลต่อการเลือกตั้ง ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ทั้งนี้เนื่องจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) มีสิทธิเพิกถอนสิทธิผู้สมัครนั้นได้ภายใน 1 ปี หลังประกาศผลการเลือกตั้ง หากทางคณะกรรมการพิจารณาว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเข้าข่ายกระทำผิดต่อ พระราชบัญญัติเลือกตั้ง (มติชน, 27 กุมภาพันธ์ 2544 : 21)

"... กกต. เคยมาบอกที่ไอทีวีว่า ไม่ได้นะคุณทำข่าวต้องเป็นกลาง กฎหมายมี โดนนะ เราบอกว่าไม่ต้องห่วง เราทำข่าวเป็นกลาง เราก็ทำตามกฎหมาย ตามกฎเกณฑ์การเลือกตั้ง พอถึงเวลาเราไปร้องที่ กกต. ว่ามีคนใช้อำนาจทางการเมือง และใช้สื่อเป็นประโยชน์ต่อการเลือกตั้ง กกต. ตอบเราว่า กฎหมายเขาคครอบคลุมเฉพาะสื่อของรัฐ หมายถึงกรมประชาสัมพันธ์ และ อ.ส.ม.ท. แต่ไอทีวีเป็นเอกชนอาจจะไม่ครอบคลุม..."

(วิศาล ติลกวณิช, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2546)

ท้ายที่สุดแล้วการยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ก็ไม่ได้มีผลในทางปฏิบัติใด ๆ ตามมา

2.2.8 การยื่นข้อร้องเรียนที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) และที่สหพันธ์แรงงานผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ (IFJ)

สกสค เดช ศิลาพงษ์ และสมาชิกส่วนหนึ่งได้ไปร้องเรียนที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organisation - ILO)⁴ และสหพันธ์แรงงานผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ

⁴ เป็นองค์กรไตรภาคี คือมีทั้งผู้แทนฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายนายจ้าง และลูกจ้าง เข้าร่วมประชุมและดำเนินงาน ปัจจุบันมีสมาชิก 154 ประเทศ (บัณฑิตย รัชชยเศรษฐวุฒิ, 2542 : 69)

(International Force Journalists - IFJ) ซึ่งเป็นสหภาพแรงงานของสื่อมวลชนตามคำแนะนำของนักข่าวต่างประเทศที่โทรศัพท์มาขอสัมภาษณ์ในกรณีที่คุณคณะกรรมการของสหภาพแรงงานในองค์กรสื่อมวลชนถูกไล่ออกเกือบทั้งหมด

"...ตอนที่ไปร้องเรียนที่ IFJ เขาเคยส่งจดหมายประณาม ไอทีวี 2 ครั้ง ...ไปที่ร้องเรียนที่ ILO ซึ่งเขาก็ตัดสินว่านายจ้างผิด แล้วก็ เป็น กรณีแรกนะที่สื่อมวลชนไปยื่น เขาถือสากันใหญ่เลย กรณีนี้เข้าไปคุยถึงเจเนีว แล้วก็มีการตรวจสอบรัฐบาลไทยด้วยว่าทำไมตัดสินอย่างนี้ แล้วนายจ้างดันเป็นนายกฯ อีก แล้วรัฐมนตรีกระทรวงแรงงานและสังคมต้องไปประชุม ปีหนึ่งต้องไป 2 ครั้ง เพื่อไปรายงาน เมื่อ ILO ตัดสินว่า ชินคอร์ปคุกคามสิทธิของประชาชน โอ! เขาเสียหน้ามากเลย ส่งสำเนามาให้นายกฯดูด้วย..."

(สกลเดช ศิลางษ์, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546)

"... We call on the ITV management to reinstate all those dismiss; to recognize the trade union that has been established; and to negotiate a framework for resolving current problems and establishing a climate of good industrial relation for the future.

This case is one that will cause dismay among journalists' unions around the world. We urge you to act quickly to restore confidence in your company's professional reputation and allay fears that this recent action is a sign of disregard for Thailand's ...

(www.ifj.org/hrights/protest/protests.html)

นี้เป็นส่วนหนึ่งของจดหมายจาก Ian Chamber ผู้อำนวยการขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ประจำประเทศไทยส่งถึง สรรค์ชัย เทียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) และนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ในขณะที่สหพันธ์แรงงานผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ (IFJ) เอง ก็ส่งจดหมายถึง นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เช่นกันในวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 เพื่อประท้วงกับเหตุการณ์ดังกล่าว โดยมีข้อความตอนหนึ่งว่า

"...We understand that ITV have appointed a Senator who sits on the Committee on Justice and Human Rights in the Parliament – also a prominent lawyer – to represent them in the case before the Supreme Court. The IFJ believes this is a conflict of interest, and the Senator should withdraw from the case

The IFJ urges you, as a founder of Shin Corp, to ensure ITV withdraws the appeal and immediately reinstates the 21 journalists. Further, the IFJ calls upon you, as a Prime Minister of Thailand, to uphold media freedom and human rights – including trade union rights – in Thailand"

(www.ifj.org/hrights/protest/protests.html)

ทั้งนี้ทางสหพันธ์แรงงานผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ (IFJ) ได้ติดตามความคืบหน้าของคดีความของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวมาโดยตลอด และเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2546 Warren Christopher ประธานสหพันธ์แรงงานผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ ประจำประเทศไทยได้มีจดหมายถึงนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อีกครั้งเพื่อขอให้ทางบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทที่ครอบครองชินวัตรถือหุ้นกว่าร้อยละ 50 ยุติการยื่นอุทธรณ์คดีที่ยังชั้นศาล และให้รับพนักงานทั้ง 21 คนกลับเข้าทำงานทันที และในวันที่ 11 และ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2546 สหพันธ์แรงงานผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ (IFJ) ได้ออกแถลงการณ์ประท้วงรัฐบาลไทยเพื่อกดดันให้บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ยุติการอุทธรณ์คดีด้วย ซึ่งในแถลงการณ์ซึ่งลงวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2546 ปรากฏว่ามีองค์กรสื่อมวลชนจากไต้หวัน, ปากีสถาน, เนปาล อินเดีย และกัมพูชาพร้อมประท้วงกับสหพันธ์แรงงานผู้สื่อข่าวระหว่างประเทศ (IFJ) ด้วย

2.3 การรวมกลุ่มของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

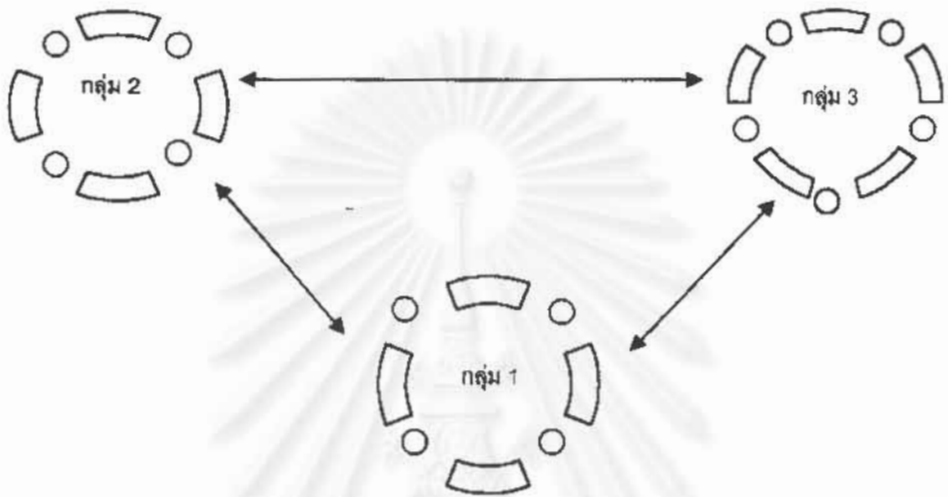
สำหรับการรวมตัวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเกิดขึ้น 2 ระยะ คือ ช่วงการออกแถลงการณ์ และช่วงการก่อตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี

ระยะที่ 1 : ช่วงการออกแถลงการณ์

พบว่าสภาพกลุ่มเกิดจากการที่แต่ละปัจเจกบุคคลเริ่มหาบุคคลที่มีความเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องการแทรกแซงการนำเสนอข่าว ซึ่งสภาพกลุ่มที่พอจะเห็นได้ชัดเจน และต่อมามีการเคลื่อนไหวนั้นมาจาก กลุ่มย่อย 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่ทำงานที่โต๊ะบรรณาธิการกลาง ได้แก่ กวิน, กรินทร์, กสิณ และเกษม
2. กลุ่มที่สมาชิกต่างรู้จักมักคุ้นกันอยู่แล้ว ได้แก่ กษมา, กเรณู, กวี และ กนก
3. กลุ่มนักข่าวโต๊ะสังคม ได้แก่ กมุต, กณิตนันต์, กษีร, กนุร และ กษาปณ์

แผนผังที่ 8 แสดงลักษณะการเริ่มรวมเป็นกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

กลุ่มโต๊ะบรรณาธิการกลาง (กลุ่ม 1) ถือว่าเป็นกลุ่มศูนย์กลาง เพราะเป็นกลุ่มที่รับรู้การแทรกแซงทั้งจากผู้อำนวยการฝ่ายข่าว และจากคำสั่งโดยตรงของผู้บริหาร อีกทั้งเป็นกลุ่มที่เรียกได้ว่าเป็นกลุ่มที่จะให้ข้อมูลว่าเกิดอะไรขึ้นในกรณีที่มีนักข่าวคนใดมาสอบถามถึงความผิดปกติที่เกิดขึ้น

ส่วนกลุ่มที่ 2 สมาชิกจะมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการอ่านข่าว หรือไม่ก็ต้องเข้าร่วมประชุมข่าวในแต่ละวัน ทำให้รับรู้ลักษณะการแทรกแซงที่เกิดขึ้นในห้องประชุมข่าวร่วมกับบรรณาธิการและโปรดิวเซอร์รายการข่าว

สำหรับในกรณีของโต๊ะสังคม (กลุ่ม 3) ปรากฏว่ามีนักข่าวส่วนหนึ่งที่เคยเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นในบริษัทโอทีวี จำกัด (มหาชน) ของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) อยู่แล้ว การเกิดเหตุการณ์ที่เคยวิตกกังวลยอมเป็นหัวข้อการพูดคุยที่ต่อเนื่องมา และได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากการสอบถามจากโต๊ะบรรณาธิการกลาง

จากการที่สมาชิกในแต่ละกลุ่มย่อยบางคนมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับสมาชิกอีกกลุ่มหนึ่ง ทำให้สภาพกลุ่มย่อยทั้ง 3 กลุ่มมีความเชื่อมโยงกันอยู่อย่างหลวม ๆ นอกเหนือจากนี้จากการศึกษาพบว่าเมื่อสมาชิกในทั้ง 3 กลุ่มนี้ได้เข้าไปพูดคุยกับเพื่อนพนักงานด้วยกันแล้วพบว่า มีบุคคลที่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องที่ฝ่ายข่าวกำลังถูกแทรกแซง และเป็นที่น่าสังเกตว่าสมาชิกที่เข้ามาร่วมด้วยนั้น ส่วนหนึ่งได้รับผลกระทบจากการแทรกแซงของฝ่ายบริหาร อย่างเช่น การถูกสับเปลี่ยนหน้าที่ที่การงานจากการทำข่าวการเมืองให้ไปทำข่าวต่างประเทศ เนื่องจากตัวนักข่าวมีความคุ้นเคยกับพรรคประชาธิปัตย์ และถูกปิดโอกาสในการออกไปทำข่าว ในขณะที่นักข่าวที่มีความเกี่ยวข้องกับพรรคไทยรักไทยมีความก้าวหน้าในการหน้าที่การทำงาน (คุุณลักษณ์ ตั้งจิตต์ศิลป์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2546) หรือการที่ทีมงานรายการไอทีวีทอล์คไม่สามารถเลือกบุคคลที่จะสัมภาษณ์ในรายการได้ แม้ทางทีมงานเดียวกันจะได้เคยปรึกษากับสุภาพ คลีขจาย แต่ก็ไม่เกิดผลใด ๆ ตามมา (ภูวงค์ แดงประเสริฐ, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2546)

นอกเหนือไปจากโต๊ะบรรณาธิการกลางแล้ว จิระ ห้องสำเร็จ บรรณาธิการบริหาร ก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่เชื่อมโยงกลุ่มบุคคล หรือบุคคลที่มีความเห็นสอดคล้องกันเข้าด้วยกัน เพราะกลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่สนใจถึงสิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้นในฝ่ายข่าว นอกเหนือจากจะสอบถามความเป็นไปที่โต๊ะบรรณาธิการกลางแล้วยังสามารถสอบถามข้อเท็จจริงที่ จิระ ห้องสำเร็จ ได้เช่นกัน ซึ่งรวมไปถึงสมาชิกของกลุ่มย่อยทั้ง 3 ด้วย

กลุ่มย่อยทั้ง 3 กลุ่มจึงมีลักษณะการรวมกลุ่มที่เหมือนกันก็คือ เมื่อจับกลุ่มบุคคลที่มีความเชื่อใจกัน และมีความคิดไปในแนวทางเดียวกันได้แล้ว หัวข้อการสนทนาในกลุ่มจะเริ่มจากการสอบถามเรื่องราวที่เกิดขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ต่างก็รู้มาแล้วถ่ายทอดซึ่งกันและกัน นำไปสู่การประเมินสถานการณ์โดยรวมของความรุนแรงในการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

“... ตอนนั้นทั้ง 4 คนเริ่มประเมินว่าเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นเรายอมรับกันได้ไหม คุยกันไป คาดการณ์กันไปถึงอนาคตมาก ๆ นะ ว่าต้องทำอะไรสักอย่างเพราะถ้าเขาเป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว เขาไล่ออกได้สบาย ๆ เลยนะ เราไม่ได้คิดแค่นั้น เราคุยถึงอนาคตว่าถ้าวันนี้เขาบังคับให้ทำข่าวโน่นข่าวนี้ได้ อนาคตเขาเป็นนายกรัฐมนตรีแล้วถ้าเขาโกงบ้านโกงเมือง แล้วไอทีวีที่เคยเป็นคนตรวจสอบข่าวมาตลอดจะทำอย่างไร เพราะฉะนั้นถ้าจะทำอะไรสักอย่างก็ต้องทำตั้งแต่วันนั้นแหละ”

(เกรณ, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2546)

“ส่วนใหญ่คุยกันในแง่ที่เป็นการตั้งคำถามมากกว่า ถ้าเป็นอย่างนี้เราจะทำอะไร เราทำงานกันสะดวกขึ้นหรือในเมื่อเข้ามาแทรกแซงอย่างนี้คนเขาจะมองเราอย่างไร เราจะทนได้หรือถ้าคนเขามองว่าเราเป็นคนของนักการเมืองมีภาพของชินคอร์ป ทุกคนรู้สึกไม่สบายใจ...”

(กมูท, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2546)

ปรากฏว่ายิ่งใกล้วันเลือกตั้งมากขึ้นเท่าใด การแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าวก็ยิ่งเพิ่มระดับความรุนแรงขึ้น จนในที่สุดสมาชิกในกลุ่มย่อย ๆ นี้ตัดสินใจเขียนแถลงการณ์เพื่อบอกกล่าวต่อประชาชน และเพื่อกดดันให้ผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ยุติการแทรกแซง กลุ่มย่อยทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เป็นแกนหลักเตรียมการเรื่องการออกแถลงการณ์ 6 คน พร้อมด้วยพันธมิตรเพื่อนนักข่าวส่วนหนึ่งที่มีความเห็นเหมือนกับเนื้อหาในแถลงการณ์ที่ตัดสินใจลงมาร่วมยื่นแสดงพลัง ณ ตอนแถลงการณ์อีก 6 คนซึ่งต่างไม่เคยรับทราบเรื่องการออกแถลงการณ์มาก่อน ได้กลายเป็นกลุ่มบุคคลกลุ่มเดียวกัน เมื่อวันที่มีการอ่านแถลงการณ์ คือวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 เพราะการแถลงการณ์ในวันนั้นกลายเป็นวันที่ตัดสินใจว่า นักข่าวคนใดเลือกที่จะจงรักภักดีต่อบริษัทฯ และอำนาจการบริหารบริษัทฯ ในขณะนั้นก็อยู่ภายใต้การดูแลของผู้บริหารตัวแทนจากบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ดังนั้นเองพนักงานในฝ่ายข่าวโดยส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะไม่มีข้อขัดแย้งกับผู้ที่เป็นนายจ้าง ซึ่งก็รวมไปถึงการพยายามแสดงออกให้ชัดเจนว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแถลงการณ์ในวันนั้น กลุ่มที่ออกแถลงการณ์และผู้ที่เกี่ยวข้องจึงถูกจัดรวมให้กลายเป็นกลุ่มเดียวกันไปโดยปริยาย

ระยะที่ 2 : ช่วงการก่อตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี

หลังจากมีการแถลงการณ์ไปเมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 สหภาพแรงงานไอทีวีก็ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2544 โดยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการออกแถลงการณ์เป็นแกนหลัก เพื่อเตรียมใช้สหภาพแรงงานเป็นเวทีกลางในการตกลงแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ในฐานะนายจ้าง แต่เพื่อให้สหภาพแรงงานมีความเข้มแข็ง สามารถยื่นข้อเรียกร้องต่อนายจ้างได้นั้น สหภาพแรงงานจำเป็นต้องมีสมาชิกหนึ่งในห้าของจำนวนพนักงานบริษัท ประกอบกับพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 กำหนดให้มีการจัดประชุมใหญ่สามัญภายใน 120 วันนับตั้งแต่วันที่จดทะเบียน ผู้ร่วมก่อการตั้งสหภาพแรงงานจึงต้องเร่งเปิดรับสมัครสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี

เนื่องจากสมาชิกของสหภาพแรงงานไอทีวีครอบคลุมไปถึงพนักงานของบริษัททุกแผนก เหตุผลในการชักจูงให้เพื่อนพนักงานให้สมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีจึงเน้นหนักไปในเรื่องของการเรียกร้องเรื่องค่าจ้างและสวัสดิการให้เหมาะสม เพราะถือเป็นปัญหาของลูกจ้างเรื่อยมานับตั้งแต่เกิดปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อมีการปรับลดพนักงานในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ซึ่งไม่มีการแจ้งให้พนักงานทราบล่วงหน้า และไม่มีเกณฑ์ในการคัดเลือกพนักงานที่ต้องออกจากงานอย่างชัดเจน ทำให้พนักงานส่วนใหญ่รู้สึกไม่มั่นคงการทำงาน อย่างไรก็ตามก็ดีเมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างฝ่ายข่าวและผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ชัดแย้งดังกล่าวก็เป็นที่รับรู้ของพนักงานโดยทั่วไป สมาชิกสหภาพแรงงานในช่วงแรกโดยส่วนใหญ่จึงเป็นพนักงานในฝ่ายข่าว

ในความเป็นจริงแล้วสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่เข้ามารวมตัวในช่วงนี้ มีกลุ่มบุคคลส่วนหนึ่งที่เนื่องงานที่รับผิดชอบไม่ได้โดนการแทรกแซง แต่ก็รับทราบเรื่องการแทรกแซงมาอยู่บ้างแต่ไม่ได้มีบทบาทในการเข้าร่วมการออกแถลงการณ์ (ติดภารกิจในหน้าที่การงานจึงไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์การออกแถลงการณ์) แต่เห็นด้วยอย่างยิ่งในเรื่องการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ทั้งที่เห็นว่าสหภาพแรงงานเป็นองค์กรลูกจ้างที่สามารถให้ความคุ้มครองเรื่องสภาพการจ้างงาน นั้นหมายถึง เสรีภาพในการผลิตข่าวอันเป็นสภาพการทำงานของนักข่าวก็ควรได้รับความคุ้มครองด้วย ในขณะที่สมาชิกอีกส่วนหนึ่งมองการจัดตั้งสหภาพแรงงานจะช่วยในเรื่องของสวัสดิการในการทำงานเป็นหลัก อาทิเช่น กรวิก, กรณีย์, เกษียร

“ ใต้ะกลางกำลังรับสมัครสมาชิกอยู่ เขาก็มากระซิบบว่าสนใจสมัครมาเป็นสมาชิกสหภาพใหม่ กับบอกเอาสิ ที่เห็นด้วยเพราะตอนที่อยู่อเมริกา ก็เคยเป็นสมาชิกสหภาพมาก่อน ที่โน่นบังคับเลยว่าใครจะมาเป็นพนักงานที่บริษัทต้องเป็นสมาชิกสหภาพก่อนถึงจะรับเข้าทำงาน ที่ก็เอานะ เซ็นชื่อ ยังบอกเขาเลยว่า ไม่ต้องไปกลัว เพราะดูเขาหวาดๆ กลัวๆ หลบๆ ซ่อนๆ เขียนใบสมัครแล้วก็หลบเพื่อไม่ให้เจ้านายเห็น กับบอกเขาอย่าไปกลัวสิ เราทำถูกกฎหมายทุกอย่าง เราไม่น่าทำหลบๆ ซ่อนๆ อย่างนี้ ”

(กรณีย์, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546)

เมื่อถึงวันประชุมใหญ่สามัญสหภาพแรงงานไอทีวี คณะกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวีที่ผ่านการคัดเลือกจากเพื่อนสมาชิกก็เป็นพนักงานฝ่ายข่าวเสียส่วนใหญ่ ดังนั้นภาพของสหภาพแรงงานไอทีวีจึงดูเหมือนว่าเป็นของฝ่ายข่าว ในมุมมองของผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด

(มหาชน) จึงเป็นไปได้ว่าไม่ต้องการสูญเสียอำนาจในการปกครองพนักงาน จึงตัดสินใจใช้ช่องว่างของกฎหมายบอกเลิกจ้างกรรมการสหภาพแรงงาน ก่อนสหภาพแรงงานยื่นข้อเรียกร้อง ซึ่งสามารถทำได้โดยไม่ต้องมีคณะกรรมการสอบสวน หรือได้รับอนุญาตจากกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมก่อน

คณะกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวิสวนหนึ่งที่สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวิกี้ก็เพียงเพื่อต้องการเรียกร้องสิทธิของลูกจ้างที่พึงได้รับสวัสดิการและผลตอบแทนจากการทำงานที่เหมาะสมเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนรู้เห็นในเรื่องเหตุการณ์การแถลงการณ์ในวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 แต่อย่างใด กลับถูกเลิกจ้างไปด้วย ดังนั้นเองจึงเกิดภาวะการเกาะกลุ่มโดยสภาพขึ้น

จะเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเป็นความพยายามที่จะรักษาพื้นที่ความเป็นเสรีในการนำเสนอข่าวไว้ แต่เนื่องด้วยเสรีภาพของพนักงานลูกจ้างในหน่วยงานที่ประกอบกิจการโทรทัศน์ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 41 นั้นเป็นเพียงการให้สิทธิได้ตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังไม่มีกฎเกณฑ์ใด ๆ ที่จะประกันสิทธิตามเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญมอบให้ วิธีการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพในการทำงานข่าวในทางปฏิบัติของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวจึงเริ่มจากการเจรจากับผู้บริหารบริษัท เมื่อไม่สำเร็จจึงต้องเปลี่ยนวิธีการออกมาเป็นรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปในลักษณะหว่านแห กล่าวคือ ไม่ว่ามีช่องทางใดที่พอจะดำเนินการได้ก็จะดำเนินการไปตามช่องทางนั้น ๆ ทั้งด้วยมองการใช้สิทธิการเป็นนักข่าว ด้วยการออกแถลงการณ์แจ้งแก่ประชาชนเรื่องการถูกจำกัด และถูกปิดเบือนในการนำเสนอข้อมูล การยื่นหนังสือต่อกรรมการบริหารและกระบวนการยุติธรรม วุฒิสภา และการยื่นหนังสือถึงสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อเรียกร้องให้มีการละเมิดสัญญาสัมปทานในเรื่องการที่ฝ่ายข่าวถูกแทรกแซงด้วยเรื่องของการเมือง หรือการใช้สิทธิของการเป็นพนักงานลูกจ้าง ที่จำเป็นต้องใช้สหภาพแรงงานซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลเข้าต่อสู้ และเป็นเวทีกลางในการพยายามแก้ปัญหาสภาพการจ้างงาน และสุดท้ายการใช้สิทธิของประชาชนที่จะแจ้งเหตุการณ์ที่น่าสงสัยว่าจะเป็น การกระทำผิดต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

พบว่ามีเพียงการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวิกี้เท่านั้น ที่สามารถสอดแทรกเรื่องสภาพการจ้างงานของฝ่ายข่าวซึ่งมีลักษณะพิเศษกว่าอาชีพอื่น ๆ เพราะนักข่าวมีวิจรรย์ญาณในการคัดเลือกข่าวได้เองตามหลักทางนิเทศศาสตร์ที่คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของประชาชนได้เข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรมได้ ในชั้นศาลได้ เพราะด้วยสถานะของสหภาพแรงงานที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 กำหนดแนวทางการแก้ไขข้อพิพาท

ระหว่างนายจ้าง และลูกจ้างไว้เป็นบรรทัดฐาน ทำให้กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวซึ่งอยู่ในสถานะลูกจ้างของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) และเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี มีพื้นที่ในการต่อสู้กับผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) อย่างเป็นทางการ แต่ด้วยสถานะของการเป็นสหภาพแรงงาน การชักชวนให้พนักงานของบริษัทเข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานจึงยังจำเป็นต้องให้สหภาพแรงงานรับหน้าที่หลักในเรื่องการจัดหาสวัสดิการในการทำงานเข้ามาเป็นเหตุผลจูงใจ เพื่อให้มีสมาชิกของสหภาพแรงงานมีจำนวนมาก อันจะส่งผลสหภาพแรงงานมีความเข้มแข็งสามารถดำเนินการต่อรองกับนายจ้างได้ นี่เองทำให้ภาพของการต่อสู้เพื่อเสรีภาพในการนำเสนอข่าวจึงยังดูไม่ชัดเจน และตรงประเด็นนัก

ในขณะที่กิจกรรมของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวบางกิจกรรมแม้จะไม่มีผลใด ๆ ตามมา เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุแล้ว ก็เป็นไปได้ว่านี่เป็นเหตุการณ์ครั้งแรกที่นักข่าวโทรทัศน์ลุกขึ้นมาแถลงการณ์ว่ามีการแทรกแซงการนำเสนอข่าว ฝ่ายประชาชนเองอาจจะยังไม่เห็นพื้นที่ที่จะแสดงออกเรื่องดังกล่าว เพราะแค่การโทรศัพท์เข้าไปต่อว่าที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวีโดยตรงนั้น เป็นเสียงที่ไม่หนักแน่นพอที่จะทำให้ผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) มองว่าเป็นปัญหาของสถานีโทรทัศน์ได้ นอกจากนี้หน่วยงานทางราชการที่ได้รับเรื่องร้องเรียนจากกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวอาจจะมองว่าเป็นปัญหาด้านกฎหมายที่ทางสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้ส่งเรื่องเป็นผู้ออกมาตีความเรื่องดังกล่าวก่อนว่าเป็นเรื่องที่ผิดต่อข้อกฎหมายหรือไม่ เพื่อจะได้ไม่เป็นการก้าวก่ายอำนาจการพิจารณากันและกัน

นอกจากนี้ยังเห็นได้ว่า เครือข่ายสมาคมวิชาชีพนักข่าวเองก็แสดงบทบาทด้วยการออกแถลงการณ์ในช่วงการเกิดเหตุการณ์ตอนต้นเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าความเข้มแข็งของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์มีน้อยมาก และแถลงการณ์เหล่านั้นไม่ได้ส่งผลใด ๆ ในเชิงรูปธรรมแก่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเลย และความไม่เข้มแข็งทางด้านองค์กรทางวิชาชีพคงเป็นที่คาดการณ์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวแล้วว่าคงก่อให้เกิดผลได้น้อย จึงไม่ได้มุ่งกิจกรรมการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวมายังด้านองค์กรทางด้านวิชาชีพนักข่าวนัก

อย่างไรก็ดีนับแต่นี้นักข่าวโทรทัศน์รุ่นต่อ ๆ ไปได้มีแนวทางเป็นตัวอย่างในการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และองค์กรทางวิชาชีพนักข่าวก็ได้มีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาดังกล่าวแล้วว่าควรแสดงบทบาทอย่างไร และด้วยวิธีการใด

บทที่ 6

ผลกระทบจากการเคลื่อนไหวต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

หลังจากมีการเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จนกระทั่งในที่สุด เทพชัย หย่อง ถูกปลดออกไป และการเคลื่อนไหวในครั้งนั้น ระดับผู้บริหารย่อมมองว่าส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของสถานี่ จึงต้องดำเนินการบางอย่างเพื่อยุติการเคลื่อนไหวของพนักงานในบริษัทฯ ในสมัยนั้น กรรมการผู้จัดการ คือ ศรัณย์พร ชูติมา (ผู้บริหารตัวแทนฝ่ายธนาคารไทยพาณิชย์) จึงตั้งคณะกรรมการสอบสวนแกนนำที่ออกแถลงการณ์คัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) กรณีนำทรัพย์สินของบริษัทไปใช้ คือ ใช้ชื่อของตัวเองที่มีอยู่มาออกข่าวตัวเอง แต่ในที่สุดก็ไม่ปรากฏผลสอบสวนออกมา และไม่มีโทษทางวินัยต่อพนักงานที่ออกมาเคลื่อนไหวแต่อย่างใด

แต่เมื่อมีการเคลื่อนไหวครั้งที่สอง ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว แม้จะมีลักษณะของการเคลื่อนไหวที่คล้ายคลึงกับกลุ่มแรกและได้นำการออกแถลงการณ์ครั้งแรกมาเป็นบทเรียนในการเตรียมการแถลงการณ์ครั้งที่สองที่มีความระมัดระวังในการให้สถานที่ในการแถลงข่าวมากขึ้น แต่การดำเนินการของผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ในการยุติข้อขัดแย้งระหว่างผู้บริหารและพนักงานฝ่ายข่าวในครั้งแรกก็ได้ให้บทเรียนแก่ผู้บริหารที่รับช่วงต่อผู้บริหารชุดเก่าเช่นกัน เพราะการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวในครั้งนี้เกิดในช่วงที่ สรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล (ผู้บริหารตัวแทนฝ่ายบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)) เป็นกรรมการผู้จัดการก็มีการจัดการกับกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหวที่ต่างไปจากเดิม เพราะเมื่อมองในมุมของนายจ้างแล้วถือได้ว่าเป็นการเสียอำนาจในการปกครอง เพราะพนักงานไม่เช็ดหลาบและยังกล้าออกแถลงการณ์อีกครั้ง วิธีแก้ปัญหานั้นครั้งแรกจึงยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ประกอบกับในฝ่ายข่าวมีความเปลี่ยนแปลงในสายการบริหาร โดยเฉพาะตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวซึ่งทั้ง ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล และ ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ไม่ได้ลงมาทำงานคลุกคลีกับนักฝ่ายข่าว ทำให้ไม่มีใครเป็นหลักในการเป็นศูนย์รวมในฝ่ายข่าว ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของฝ่ายข่าวจึงไม่เหนียวแน่นเหมือนแต่ก่อน การใช้อำนาจการสั่งการใด ๆ เพื่อให้คุณกับฝ่ายหนึ่ง และให้โทษกับอีกฝ่ายหนึ่ง ย่อมส่งผลให้พนักงานส่วนใหญ่รู้สึกถึงความไม่มั่นคงในการทำงานและต้องโอนอ่อนไปตามกระแสหลัก ด้วยเหตุนี้แล้วผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่ออกมาเคลื่อนไหวในครั้งที่สองจึงแตกต่างกับกลุ่มคัดค้านการเข้ามาของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

1. ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

การต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลหนึ่งในฝ่ายข่าวด้วยการออกแถลงการณ์ และให้ข่าวต่อสื่อมวลชนในรายการต่าง ๆ ทางสื่อวิทยุ และโทรทัศน์ ตลอดจนการก่อตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี เพื่อที่จะใช้เป็นพื้นที่ในการเจรจาทางออกระหว่างลูกจ้างและนายจ้าง ผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานพอจะแบ่งได้ดังนี้

1.1 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

ผลกระทบแรกที่ทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเผชิญหลังจากแสดงออกถึงการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานด้วยการออกแถลงการณ์ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานที่เปลี่ยนไป ด้วยท่าทีที่ห่างเหิน และงดการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกที่มีส่วนร่วมในการออกแถลงการณ์

แต่หากมองย้อนกลับไปมองสภาพความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานในฝ่ายข่าวตั้งแต่ต้น ก็พบว่าปัญหาระหว่างเพื่อนร่วมงานในฝ่ายข่าวเกิดขึ้นมาตั้งแต่ช่วงแรกที่เปิดสถานี เพราะแต่ละคนที่เข้ามาทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีก็มีความแตกต่างกัน ทั้งเหตุผลในการเลือกมาทำงานที่สถานีโทรทัศน์แห่งนี้ ทั้งวัฒนธรรมการทำงานที่เคยประสบมา ยิ่งพนักงานที่เข้ามาในช่วงที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวีเริ่มออกอากาศด้วยแล้ว จึงแทบไม่มีความรู้สึกในการมีส่วนร่วมในการก่อตั้งสถานี และต้องยอมรับว่าพนักงานที่รับเข้ามาทำงานเป็นคนเก่ง และมีความสามารถมากเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการทำงานในสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่ และด้วยระบบการทำงานที่ต้องแข่งขันกันสร้างผลงานนี้เองเป็นตัวการกระตุ้นกรองผู้ที่สามารถทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้จำนวนหนึ่ง ความสัมพันธ์ของบุคลากรในฝ่ายข่าวจึงมีการแข่งขันกันอยู่ในที่ แต่ภาพของฝ่ายข่าวของไอทีวีในช่วงแรกดูกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวกันได้เป็นเพราะเทพชัย หย่อง ซึ่งเป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าวคนแรก ได้ลงมาคลุกคลีทำงานร่วมกับพนักงานทุกคน และได้วางหลักการการทำงานที่ให้เสรีภาพในการทำข่าวอย่างชัดเจน อีกทั้งพนักงานทุกคนผ่านการประชุมระดมพลังสมองในการหาความเป็นเอกภาพไอทีวี และการฝึกการทำข่าวโทรทัศน์ด้วยกัน เป็นเวลาเกือบ 1 ปีก่อนออกอากาศ จนในที่สุดสามารถสร้างวัฒนธรรมห้องข่าวของไอทีวีขึ้นมา

"... ก็ไม่ได้หวังว่า 100 % ของฝ่ายข่าวจะยึดหลักการทำข่าว ที่มีเสรีภาพ ทำงานอย่างเป็นกลาง ไม่ฝักใฝ่การเมือง หรือยอม อำนาจอิทธิพลทั้งหลาย แต่ว่าในช่วงก่อนชินคอร์ปจะเข้า เสี่ยง กระแสในการทำงานส่วนใหญ่มันมาด้วยหลักการนี้ ก็ทำให้ทุกคน ต้องยึดหลักการทำงานเหมือนกันหมด..."

(เทพชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2546)

แต่หลังจากที่ เทพชัย หย่อง ออกจากบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ไปแล้ว ประกอบกับ เมื่อทางบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาถือหุ้นในบริษัทฯ ฝ่ายข่าวเองก็เริ่มเกิดการ แยกออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อเข้าหาศูนย์อำนาจที่ตนคิดว่าจะได้ผลประโยชน์ทางหน้าที่การงาน (ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546) หลักการทำงานที่แต่ละคนยึดถือก็ผันแปร ไปตามศูนย์อำนาจที่ตนเข้าหา โดยเฉพาะเมื่อทางผู้บริหารตัวแทนฝ่ายบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้ส่งคนเข้ามาทำงานในฝ่ายข่าว ทำให้พนักงานในฝ่ายข่าวมีระมัดระวังอย่างมากในการแสดงที่ท่า หรือแสดงความคิดเห็นเรื่องการแข่งขันการนำเสนอข่าว และพยายาม แสดงบทบาทของตนไม่ให้เกิดความขัดแย้งกับความต้องการของผู้ถือหุ้นรายใหญ่รายใหม่

แม้เนื้อในของฝ่ายข่าวจะแตกเป็นกลุ่มย่อย ๆ แต่ก็ยังไม่ชัดเจนนัก จนกระทั่งเกิด เหตุการณ์การออกแถลงการณ์ในวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 ที่ทำให้ความแตกแยกของฝ่ายข่าว ถึงขั้นแตกหัก เพราะเหตุการณ์การออกแถลงการณ์ เปรียบเสมือนบทพิสูจน์อย่างชัดเจนว่าจุดยืน ของแต่ละคนเป็นอย่างไร และต้องการยืนอยู่ข้างใด ดังนั้นเมื่อสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแข่ง การนำเสนอข่าวที่มีส่วนในการออกแถลงการณ์ และส่วนที่แสดงเจตนาเป็นแนวร่วมกับ แถลงการณ์ฉบับดังกล่าวก็กลายเป็นคนส่วนน้อยในฝ่ายข่าว ส่งผลให้บรรยากาศในการทำงานใน วันต่อ ๆ มามีความตึงเครียดมากขึ้น

"... เราคาดผิด คือเราเข้าใจว่าฝ่ายบริหารจะออกมาแล้วบอกว่า เราจะไม่แทรกแซง เราสัญญากับประชาชนว่าเราจะไม่เป็นอย่างที่ คุณ คาดหวังแน่นอน แต่เขากลับใช้วิธีที่แบบทำให้ข้างในแตกแยกกัน แล้วพยายามโดดเดี่ยวคนที่ออกมาให้เหมือนพวกที่ทำลายองค์กร แล้วก็ เชื่อว่ามีเพื่อนจำนวนมากที่เข้าใจ แล้วไม่คิดอย่างนั้น แต่ก็มีคนอีกจำนวน หนึ่งซึ่งเล่นตามบทนั้น..."

(กษมา, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2546)

“...บางทีเดินไปไหนก็ไม่มีใครอยากคุยด้วย มันตลก จากเพื่อนที่เราเห็นหน้าแล้วทักทายกัน มันเปลี่ยนไป ไม่มีการคุยเล่น คุยเรื่องงานยังคุยได้อยู่ แต่ความสัมพันธ์ส่วนตัวหมดไปเลยกับบางคน ก็กลายเป็นคนน่ารังเกียจในบางครั้ง คนเขาจะกลัวเรา...”

(กสิณ, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546)

บรรยากาศการทำงานระหว่างกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหวกับเพื่อนพนักงานยิ่งเลวร้ายลงไปอีก เมื่อมีความพยายามสร้างความแตกแยกภายในโดยฝ่ายผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) อาทิ มีผู้พบเห็น นักข่าวบางคนได้สำรายชื่อผู้ช่วยช่างภาพที่อยู่ในระหว่างทดลองงานให้ลงชื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับการที่พนักงานฝ่ายข่าวออกไปแถลงการณ์ ซึ่งต่อมาผู้ช่วยช่างภาพก็ได้บรรจุเป็นพนักงานบริษัทฯ (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของตุรธรรมา อุยานันท์, 2544 : 2) ต่อมานักข่าวคนดังกล่าวก็ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นบรรณาธิการประจำวัน การได้รับผลประโยชน์จากการร่วมโหดเดียวสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่ลงไปร่วมในการแถลงการณ์ เหตุการณ์นี้เปรียบเสมือนเป็นตัวอย่างของการได้ผลตอบแทนของการสนับสนุนและยืนอยู่ข้างเดียวกับฝ่ายบริหาร และกลายเป็นแรงจูงใจให้พนักงานคนอื่น ๆ ให้ทำเช่นเดียวกัน สาเหตุสำคัญที่ทำให้วิธีนี้ใช้ได้เพราะสถานีโทรทัศน์ไอทีวีประสบภาวะขาดทุนมานาน ทำให้พนักงานทุกคนไม่ได้รับการเพิ่มเงินเดือน การเลื่อนขั้น และสวัสดิการต่าง ๆ เลย เมื่อทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ใช้วิธีการให้ผลตอบแทนเช่นนี้ย่อมส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวถูกโดดเดี่ยวในที่ทำงานมากขึ้น

แม้ต่อมาจะมีการประชุมไกลเกลี่ยข้อขัดแย้งระหว่างผู้บริหาร และกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการออกแถลงการณ์ ในวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2544 และผลจากการประชุมครั้งนั้นโดยรวมนับว่าสามารถไกลเกลี่ยข้อขัดแย้งได้ระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาระหว่างกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวและเพื่อนพนักงานฝ่ายข่าวคนอื่น ๆ ได้ เพราะไม่มีพนักงานฝ่ายข่าวคนใดทราบว่ามีไกลเกลี่ยเพื่อยุติปัญหาความขัดแย้งกรณีการออกแถลงการณ์แล้ว ทำให้ปฏิกิริยาของพนักงานฝ่ายข่าวที่มีต่อกลุ่มที่ร่วมลงไปแถลงการณ์ยังคงเป็นเช่นเดิม (ชมพูนุท คงมนต์, สัมภาษณ์, 30 มิถุนายน 2544)

ส่วนในกรณีการก่อตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี ในช่วงต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 ที่มีการแบ่งงานให้ผู้เริ่มก่อการไปเผยแพร่การจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี และหาสมาชิกสหภาพแรงงาน ก็ปรากฏการสำรายชื่อแสดงการคัดค้านการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี และพยายามรณรงค์ไม่ให้

พนักงานของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) สมัครเข้าเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่สมัครเข้าเป็นสมาชิก แล้วก็มีกรพูดให้มาถอนจากการเป็นสมาชิก (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของปฏิวัติ วลีชาติ, 2544 : 5) นอกจากนี้ยังพบว่าในบางฝ่าย พนักงานระดับหัวหน้าออกคำสั่งไม่ให้ไปยุ่งกับกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหว (ณตยา แววจีรคุปต์, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2546) ประกอบกับพนักงานในบริษัทฯ เกิดภาพเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มที่ออกแถลงการณ์ กับกลุ่มก่อการจี้ตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีที่มีสมาชิกส่วนหนึ่งเป็นแกนนำในการดำเนินกิจกรรมทั้งสอง ทำให้เกิดความกลัวว่าหากสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี จะถูกมองว่าเป็นฝ่ายเดียวกับกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหว ทำให้การรับสมัครสมาชิกเป็นไปอย่างไม่ราบรื่นนัก

หรือแม้แต่ในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2544 ที่มีการประชุมใหญ่ที่หอประชุมมหาราช ซึ่งถือได้ว่าเป็นการประชุมที่ถูกจัดขึ้นอย่างกะทันหัน (ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546) เป็นอีกหนึ่งเหตุการณ์ที่ผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ต้องการสร้างความแตกแยกในหมู่พนักงาน เพราะนอกจากผู้บริหารได้ชี้แจงการปรับโครงสร้างในองค์กร โดยเฉพาะแผนกต่างๆ ในฝ่ายข่าวที่ถูกโอนไปสังกัดในฝ่ายอื่น ๆ แล้ว ยังได้ประกาศจะมีการให้โบนัสแก่พนักงานซึ่งสมาชิกจำนวนหนึ่งในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเชื่อว่า การประกาศให้โบนัสเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ไม่ต้องการให้พนักงานสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี และสอดคล้องกับข่าวลือในหมู่นักงานก่อนหน้าที่ว่าใครสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีจะไม่ได้รับโบนัส เพราะหลังจากช่วงปลายปี คือ พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้มีการปรับลดพนักงานเพื่อลดค่าใช้จ่ายของบริษัทฯ จึงเป็นไปไม่ได้ที่ต่อมาอีกเพียง 2 - 3 เดือนคือ เดือนมกราคมก็มีการประกาศให้โบนัส

นอกจากนี้ในที่ประชุมยังเกิดเหตุการณ์ที่เกิดการโต้เถียงระหว่างสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว และนักข่าวโต๊ะการเมืองคนหนึ่ง เกี่ยวกับการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นในฝ่ายข่าว และนักข่าวคนดังกล่าวได้ชี้แจงให้พนักงานบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ทราบว่าข้อเท็จจริงในแถลงการณ์ไม่เป็นความจริง (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของณตยา แววจีรคุปต์, 2544 : 3) ซึ่งถือได้ว่าเป็นเหตุการณ์ที่ยืนยันได้ว่าการสร้างความแตกแยกของฝ่ายผู้บริหารประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง

และเมื่อทุกคนออกจากที่ประชุมก็ทราบเรื่องที่จิริระ ห้องสำเร็จ บรรณธิการบริหารได้ลาออกจากบริษัทฯ ทำให้หลายคนในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวรู้สึกตกใจ และเสียใจอย่างมาก ซึ่งหลังจากนั้นก็มาทราบเหตุผลในการลาออกของจิริระ ห้องสำเร็จในเวลาต่อมา

แต่อย่างไรก็ดีสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้เข้าไปทำงานตามปกติ และพยายามหาทางชี้แจงกับเพื่อนพนักงานทั้งด้วยใบปิดประกาศที่ออกในนามสหภาพแรงงานไอทีวี และการเข้าไปพูดคุย แต่ก็ไม่ได้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานดีขึ้นมาสักเท่าไรนัก

1.2 การถูกเรียกตัวให้ชี้แจงต่อผู้บริหาร

หลังจากมีการแถลงการณ์ได้ 1 วัน นิวัฒน์ บุญทรง และ สรรค์สรรค์ เทียวประเสริฐกุล ได้เรียก อัชฌา สุวรรณปากแพร ผู้อำนวยการสถานีเข้าพบเพื่อให้ชี้แจงเรื่องที่มีพนักงานฝ่ายข่าวออกแถลงการณ์ หลังจากนั้น อัชฌา สุวรรณปากแพร แจ้งต่อที่ประชุมบรรณาธิการข่าวว่า ฝ่ายผู้บริหารไม่พอใจ จนในวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2544 บุญคลี ปลั่งศิริ, นิวัฒน์ บุญทรง และ สรรค์ชัย เทียวประเสริฐกุล ซึ่งทั้ง 3 คนเป็นผู้บริหารที่เป็นตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้เรียกประชุมแกนนำของฝ่ายข่าว รวมทั้งพนักงานอื่นเข้าฟังด้วย ซึ่งมีข้อสรุปร่วมกันว่าจะจัดตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อคอยควบคุมการเสนอข่าวให้เป็นกลาง การประชุมใกล้เกิดขึ้นครั้งนี้จึงจบลงด้วยดี (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของปฏิวัติ วสิขชาติ, 2544 : 4) และ ณ จุดนี้เองกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้แยกออกเป็นกลุ่มทางความคิดที่แตกต่างกัน 2 กลุ่มอย่างไม่รู้ตัว เพราะ ปฏิวัติ วสิขชาติ, แก้วตา ปรีศวงศ์, ภัทรภาพ สังข์พวงทอง, สุวรรณ อุยานันท์, นงลักษณ์ สุขใจเจริญกิจ และวิศาล ดิลกวงนิช ยังไม่วางใจว่าความขัดแย้งในเรื่องดังกล่าวจะยุติลงไปจริง ๆ

ในขณะที่สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่ออกไปเคลื่อนไหวในเรื่องการออกแถลงการณ์อีกจำนวนหนึ่ง คือ ชมพูนุท คงมนต์, จิรชฎา ทองนาถ, อังสนา เทศขยัน, ณาตยา แรววิรุคปต์, อรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์ และยุวดี เตชะไพฑูรย์สุข มีความเชื่อมั่นว่าเรื่องดังกล่าวได้ยุติไปแล้วจริง ๆ ด้วยเหตุนี้ ยุวดี เตชะไพฑูรย์สุข จึงกล้าตัดสินใจแจ้งต่อผู้บริหารในที่ประชุมทราบว่าได้ดำเนินการไปยื่นเรื่องจดทะเบียนสหภาพแรงงานไอทีวีเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่ทันได้อธิบายถึงเจตนารมณ์และรายละเอียดของสหภาพแรงงานไอทีวี (ยุวดี เตชะไพฑูรย์สุข, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546) ผู้บริหารบริษัทฯ ได้แสดงที่ท่าไม่พอใจ และนิวัฒน์ บุญทรง ได้แสดงความไม่เห็นด้วยโดยอ้างว่าในกลุ่มชินคอร์ปไม่เคยมีการจัดตั้งสหภาพแรงงาน แม้จะมีพนักงานประมาณ 4,000 – 5,000 คนก็ตาม (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของกฤษฎา บัวคำศรี, 2544 : 6)

ไม่เพียงแต่ผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) แสดงความไม่พอใจเท่านั้น แต่ยังขัดขวางการดำเนินการของสหภาพแรงงานไอทีวีด้วย เพราะนับตั้งแต่มีการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีเมื่อต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 ปรากฏว่าราวกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 อัครมา สุวรรณปากแพรง ผู้อำนวยการสถานีได้เรียก ปฏิวัติ วลีชาติ เข้าพบโดยแจ้งว่า สรรค์ชัย เทียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการ และรักษาการตำแหน่งผู้อำนวยการข่าวในขณะนั้นขอให้มีการยกเลิกสหภาพแรงงานไอทีวี และหลังจากนั้น 1 – 2 วัน ปฏิวัติ วลีชาติ ได้รับโทรศัพท์ให้โทรกลับมาหา ปีย์ มาลากุล ณ อยุธยาจึงทราบว่าคุณคณิศ ปลั่งศิริ และ นิวัฒน์ บุญทรง แจ้งผ่านปีย์ มาลากุล ณ อยุธยาว่า ขอให้ยกเลิกสหภาพแรงงานไอทีวี และขอให้ยุติการเคลื่อนไหวเรื่อง สหภาพแรงงานไอทีวี แต่ผู้บริหารก็ได้รับคำยืนยันว่าจะไม่มีการยกเลิกสหภาพแรงงานไอทีวีแต่อย่างใด (ศาลแรงงานกลาง, คำให้การพยานฝ่ายจำเลยของปฏิวัติ วลีชาติ, 2544 : 6 -7)

การยื่นหยัดที่จะดำเนินการเรื่องสหภาพแรงงานไอทีวีต่อไป ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอลูกสาว กับเพื่อนพนักงานในฝ่ายข่าว เพราะบรรยากาศในการทำงานยังเต็มไปด้วยความอึดอัด และความระแวงซึ่งกันและกัน อีกทั้งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอลูกสาว กับผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ก็มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นด้วย

1.3 การถูกต้องคณะกรรมการสอบสวน

ในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2544 สรรค์ชัย เทียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการได้มีคำสั่งที่ ITV-HR004/44 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีให้ข่าวสารอันเป็นเท็จ เพื่อสอบสวนพนักงานจากกรณีการออกแถลงการณ์ และการไปให้สัมภาษณ์ในรายการต่าง ๆ ทั้งทางสื่อโทรทัศน์วิทยุ เกี่ยวกับการแทรกแซงการนำเสนอลูกสาวที่เกิดขึ้นในฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี โดยมีคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ดังนี้

1. ไพโรจน์ ปิ่นแก้ว (ผู้อำนวยการด้านวิศวกรรม)	ประธานคณะกรรมการ
2. บุญชาย ศิริโชคทรัพย์ (ผู้อำนวยการฝ่ายผลิตรายการ)	กรรมการ
3. นิมะ ราชิตี (ผู้อำนวยการฝ่ายรายการ)	กรรมการ
4. อัครมา สุวรรณปากแพรง (ผู้อำนวยการสถานี)	กรรมการ
5. สรรพเสริญ เกริกอิทธิพล (ผู้จัดการแผนบุคคล)	กรรมการและเลขานุการ

ต่อมา ทางคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีให้ข่าวสารแก่สื่อมวลชน และบุคคลภายนอก ได้ออกหนังสือที่ 02/2544 ลงวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2544 กำหนดวัน เพื่อนัดหมายทำการสอบสวน ดังต่อไปนี้

วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2544

- สุรสิทธิ์ อวยพร	- พรชัย ปานบ้านแพ้ว
- อรัญญา อุ่นแสง	- มัลลิกา บุญมีตระกูล
- สุภัทรา ภาษา	- บุญเลิศ มโนสุจริตชน

วันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2544

- อังคณา วัฒนมังคลศิลป์	- ภูงค์ แดงประเสริฐ
- สร้อยฟ้า ไชยคุณธิพิย์	- ณาตยา แว่ววีระคุปต์
- สุวรรณมา อูยานันท์	

วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2544

- อรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์	- แก้วตา ปรีดวงค์
- ยุวดี เศรษฐะไพฑูรย์สุข	- อังสนา เทศขยัน
- วิศาล ดิลกวงนิช	- ภัทราพร สังข์ทองทอง
- กรุณา บัวคำศรี	

เมื่อคำสั่งดังกล่าวแจ้งมายังฝ่ายข่าว ปฏิวัติ วลีชาติ ได้ทำหนังสือถึงคณะกรรมการสอบสวนฯ ในวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2544 ตามสิทธิของพนักงานตามระเบียบข้อบังคับ หมวด 8 เรื่องการร้องทุกข์¹ ขอความร่วมมือให้ชี้แจงหลักเกณฑ์ในการสอบสวน เพราะการตั้งคณะกรรมการสอบสวนในครั้งนี้ไม่มีความชัดเจนทั้งเรื่องของขั้นตอนในการสอบสวน ตลอดจนขั้นตอนหลังการสอบสวน และรายชื่อพนักงานที่ถูกสอบสวนไม่มีความชัดเจน ทั้งนี้สมาชิกในกลุ่ม

¹ ข้อร้องทุกข์ของลูกจ้างจะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิดเห็น หรือข้อขัดแย้งว่าด้วยเรื่องระบบ หรือวิธีการทำงานสิทธิประโยชน์ตามสัญญา หรือสภาพการจ้างงาน ความประพฤติ และความเป็นธรรมของลูกจ้าง ทั้งนี้การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์นั้น ลูกจ้างที่ต้องการร้องทุกข์ต้องร้องทุกข์ด้วยตัวเองเป็นหนังสือ และลงนามผู้ร้องทุกข์ในหนังสือ ต้องยื่นต่อผู้บังคับบัญชาภายใน 7 วัน นับตั้งแต่มีความขัดแย้ง โดยผู้บังคับบัญชามีอำนาจสอบสวน และพิจารณาวินิจฉัยภายใน 20 วัน นับแต่วันที่การร้องทุกข์ ด้วยการชี้แจง ทำความเข้าใจด้วยวาจา หรือหนังสือ โดยส่งให้ผู้ร้องทุกข์ทราบ (บริษัท โอทีวี จำกัด (มหาชน). ระเบียบและข้อบังคับการทำงาน, 2542)

ต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานที่ถูกต้องคณะกรรมการสอบสวนได้ร่วมลงลายมือชื่อเป็นผู้ร้องทุกข์ด้วย แต่หนังสือร้องทุกข์ดังกล่าวกลับไม่ได้รับการชี้แจงจากผู้บริหารแต่อย่างใด

อีกเหตุผลหนึ่งของการทำหนังสือถึงคณะกรรมการสอบสวนฯ นั้น เพราะในรายชื่อของพนักงานที่ถูกสอบสวนนั้นมีรายชื่อของคนที่ไม่ได้ลงไปรวมในขณะที่มีการแถลงการณ์เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 และไม่ได้ไปออกรายการตามสื่อต่าง ๆ แต่อย่างใด แต่บุคคลเหล่านั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับสหภาพแรงงานไอทีวี อาทิ อรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์ และภุชงค์ แดงประเสริฐ ย่อมแสดงให้เห็นว่าฝ่ายผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ก็ได้เชื่อมโยงกลุ่มคนออกแถลงการณ์และสหภาพแรงงานเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ภายใต้อาณัติพนักงานในส่วนนี้ในที่สุดไม่ได้ถูกสอบสวน เนื่องจากปฏิวัติ วลีชาติ ได้ขอเข้าชี้แจงข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการสอบสวน และแจ้งว่ามีรายชื่อพนักงานที่จะถูกสอบสวนบางคนเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน ทำให้ไม่มีการสอบสวนบุคคลที่เป็นกรรมการสหภาพแรงงาน (อรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2546) และต่อมาปฏิวัติ วลีชาติ และเชิดชาย มากบำรุง ได้ขอเข้าไปชี้แจงข้อเท็จจริงกับคณะกรรมการฯ ในเรื่องของการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการกลางจนนำไปสู่การออกแถลงการณ์

อย่างไรก็ตามการสอบสวนครั้งนี้สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานไม่ได้รู้สึกกังวลในการสอบสวนครั้งนี้แต่อย่างใด เพราะต่างรู้สึกว่าการทำลงไปเป็นสิ่งถูกต้อง และมีเจตนาที่ดีต่อองค์กร และบรรยากาศการสอบสวนก็ไม่ได้เป็นไปในลักษณะการเอาผิดกับกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานแต่อย่างใด

“รู้สึกมั่นใจมากเลย เพราะทำการบ้านมาดีด้วย คือไม่ได้ทำอะไรผิด ทำการบ้านดีคราวนี้ไม่ได้ใช้ทรัพย์สินของบริษัทเลย แล้วใช้สิทธิตัวเองตามรัฐธรรมนูญเต็มที่... แล้วนั่งอ่านระเบียบบริษัทก่อนจะเข้าก็นั่งท่องเลยว่าข้อไหนที่บอกให้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ข้อไหนที่ต้องไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง...”

(ภัทรพร สังข์พวงทอง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546)

“...ก็อธิบายว่าเกิดอะไรขึ้น แต่ว่าคณะกรรมการไม่ได้ซีเรียอะไรเลย เข้าไปหัวเราะเอิ๊กอ๊าก ตามโน่นตามนี่ แล้วก็คุยกันเล่น ๆ แต่มาวันที่หลังว่าเขาเอาเงื่อนไข คือ เหมือนกับไม่ได้เอาความจริงอะไรจากเราหรือทดสอบไปเป็นวิธีการเพื่อที่จะบอกว่ามีการสอบ จริง ๆ นะบรรยากาศการสอบไม่มีอะไร พิโดนตั้งคณะกรรมการสอบมา 2 คน 3 คน เรื่องนี้ทั้งนั้น แต่ครั้งสุดท้ายนี่ตกลงไปไกลมากที่สุดใน กรรมการบางคนยังบอกว่าเห็นด้วยเลย...”

(กรุณา บัวคำศรี, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2546)

แม้การสอบสวนจะเสร็จสิ้นลงแต่กลับไม่ปรากฏผลการสอบสวนออกมา จนกระทั่งกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวถูกเลิกจ้าง และเมื่อเข้าสู่กระบวนการต่อสู้ทางกฎหมายในขั้นตอนการยื่นข้อร้องเรียนต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ผลการสอบสวนในครั้งนี่จึงปรากฏออกมา

1.4 การถูกปรับย้ายในหน้าที่การงาน

สรรคชัย เตียวประเสริฐกุล ในฐานะเป็นกรรมการผู้จัดการได้ออกคำสั่งปรับเปลี่ยนผัง การเข้าทำงานของบรรณาธิการประจำวัน (ชั่วคราว) เสียใหม่ในวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2544 โดยปรับเวลาการทำงานของ เกษม และกรินทร์ จากที่แต่เดิมที่ทั้งสองจะเป็นบรรณาธิการประจำวันดูแลข่าวภาคเที่ยง และภาคค่ำ ซึ่งถือว่าเป็นข่าวช่วงหลักของสถานี ให้ไปรับผิดชอบข่าวช่วงเช้าและเที่ยงแทน ซึ่งถือว่าเป็นการลดบทบาทการทำงานลง และเมื่อมีการปรับโครงสร้างฝ่ายข่าวเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2544 ก็มีคำสั่งที่ ITV-HR 12/2544. เรื่อง แต่งตั้งบรรณาธิการประจำวัน ให้บรรณาธิการประจำวันทั้งเกษม และกรินทร์ ปฏิบัติงานตามเวลานั้นเป็นต้นไป (บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน), 2544)

ในขณะที่สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวไม่ได้รับผลกระทบในเรื่องของตำแหน่งหน้าที่แต่ประการใด ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า การออกอากาศในช่วงข่าวภาคค่ำ ซึ่งถือว่าเป็นข่าวภาคหลักของสถานี และมีประชาชนชมข่าวช่วงนี้มากกว่าช่วงเวลาอื่น การจะออกข่าว ใด ๆ หรือ ไม่ออกข่าวใด ๆ อยู่ภายใต้การดูแลของบรรณาธิการประจำวัน และบรรณาธิการประจำวันที่ได้รับผิดชอบดูแลข่าวภาคค่ำอยู่ในขณะนั้น ผู้บริหารบริษัทฯ เห็นว่าเป็นบุคคลที่ไม่โอนอ่อนต่อคำสั่งของผู้บริหารบริษัทฯ โดยเฉพาะเรื่องการให้ออกข่าว หรือไม่ออกข่าวใด ๆ การปรับย้ายบรรณาธิการประจำวันทั้งสองจึงเพียงพอแล้ว

1.5 การถูกเลิกจ้าง

ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ทางบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ใช้เหตุผลเรื่องการประสบภาวะการณืขาดทุนต่อเนื่อง นำไปสู่การปรับองค์กร โดยมีหนังสือเลิกจ้างพนักงานทั้งหมด 28 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน), หนังสือชี้แจงต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์, 2544 : 3 - 5)

กลุ่มที่ 1 พนักงานที่กระทำความผิดตามระเบียบของบริษัท ฯ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- ประเภทที่ไม่มีสิทธิได้รับค่าชดเชยประกอบด้วย อังสนา เทศขยัน, วิศาล ดิลกวงนิช, กรุณา บัวคำศรี, ณาตยา แว่ววิรุคปต์, ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข, ปฏิวัติ วลีชาติ และภัทราพร สังข์พวงทอง เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีการเคลื่อนไหวต่อต้านบริษัทฯ ผ่านสื่อมวลชน สร้างความเสียหายให้บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) โดยที่ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) (2544) ได้ระบุเหตุผลการเลิกจ้างในหนังสือเลิกจ้างที่เหมือนกัน คือ

“... เป็นการกระทำไปโดยที่มีข้อมูลความคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงอย่างมาก รวมถึงไม่เข้าใจการติดตามผลการปฏิบัติงาน และการสั่งการตามสายงานจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นการกระทำผิดข้อบังคับการทำงานของบริษัทฯ หมวดที่ 7 วินัยสำหรับพนักงาน และโทษทางวินัย

ดังนั้น จากเหตุผลข้างต้น ประกอบกับการกล่าวอ้างไปในทางทำให้ฝ่ายบริหาร และบริษัทฯ ต้องเสื่อมเสียชื่อเสียง และความน่าเชื่อถือในการเสนอข่าว รวมทั้งการที่ท่านมีพฤติกรรมส่อไปในทางกระด้างกระเดื่อง มีความประพฤติเป็นปรปักษ์ต่อผู้บังคับบัญชา การกระทำของท่าน บริษัทฯ ถือว่าท่านได้กระทำการทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำผิดอาญาโดยเจตนาแก่นายจ้าง หรือจงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย หรือฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบ หรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้าง เป็นกรณีร้ายแรงหรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้นายจ้างได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง...”

- ประเภทที่มีสิทธิได้รับค่าชดเชย คือ สุวรรณา อุยานันท์ เนื่องจากขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชา ในกรณีมอบหมายให้ไปทำข่าวเปิดตัววันกรังที่ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม

พ.ศ. 2543 โดยที่ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) (2544) ได้ระบุเหตุผลผลการเลิกจ้างในหนังสือเลิกจ้าง ดังนี้

“... ท่านเจตนาที่จะฝ่าฝืนคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการกระทำผิดข้อบังคับการทำงานของบริษัทฯ หมวดที่ 7 วินัยสำหรับพนักงานและโทษทางวินัย

การกระทำดังกล่าวของท่าน บริษัทถือว่า ท่านได้กระทำทุจริตต่อหน้าที่ หรือการกระทำผิดทางอาญา โดยเจตนาแก่นายจ้าง หรือจงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย หรือฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานระเบียบ หรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้างเป็นกรณีร้ายแรง หรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้นายจ้างได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง...”

กลุ่มที่ 2 พนักงานที่มีได้กระทำความผิด จำนวน 20 คนและมีสิทธิได้รับค่าชดเชย โดยพิจารณาจากความเหมาะสมในองค์กรหลังมีการปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2544 โดยในกลุ่มที่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากภาวะการณ์ขาดทุนของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) นั้น ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) (2544) ได้ระบุเหตุผลในการเลิกจ้างที่เหมือนกัน ดังนี้

“... บริษัทฯมีความจำเป็นต้องลดกำลังคนลงบางส่วน โดยพิจารณาจากภาวะความจำเป็นของงาน ผลงาน และพฤติกรรมในการทำงาน การประพฤติปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับในการทำงาน รวมถึงตลอดถึงทัศนคติในการทำงานด้วย จากข้อพิจารณาเหล่านี้ บริษัทฯจึงมีความจำเป็นต้องเลิกจ้างท่าน รวมทั้งเห็นว่าเป็นการยากที่จะร่วมงานกับท่านต่อไป เนื่องจากขาดความร่วมมือ และความเข้าใจในการทำงานร่วมกันซึ่งไม่เป็นผลดีทั้งต่อตัวท่านเอง และบริษัทฯ ประกอบกับในภาวะเศรษฐกิจเช่นนี้ บริษัทฯคงไม่สามารถปล่อยให้งานของบริษัทฯ เสียหายได้อีกต่อไป...”

ทั้งนี้ในกลุ่มที่ 2 มีการเลิกจ้างเพราะทำงานไม่มีประสิทธิภาพ 5 คน (มติชน, 8 กุมภาพันธ์

โดยทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) สามารถเจรจาซื้อขายได้ทั้งหมด 7 คน กล่าวคือ ยอมลงลายมือชื่อในหนังสือเลิกจ้างและรับเงินค่าชดเชย ในขณะที่อีก 21 คนซึ่งก็คือ กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานไม่ลงลายมือชื่อในหนังสือเลิกจ้าง และไม่ขอรับเงินค่าชดเชย เพราะยืนยันว่าไม่มีความผิดตามที่ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) กล่าวหา

ในวันเดียวกันเวลา 15.00 น. พนักงานที่ถูกเลิกจ้างในส่วนของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน 21 คนได้มารวมตัวกันที่สมาคมผู้สื่อข่าวเศรษฐกิจ ตึกช้าง เพื่อร่วมกันแถลงข่าวถึงสาเหตุของการถูกไล่ออกที่แท้จริง (กรุงเทพธุรกิจ, 8 กุมภาพันธ์ 2544 : 10) ซึ่งในเช้าวันต่อมาชาวการปลดนักข่าวไอทีวีเป็นข่าว พาดหัวของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับว่าเป็นการ “ล้างบางนักข่าวด้านจีน” (มติชน, 8 กุมภาพันธ์ 2544) แสดงให้เห็นข้อขัดแย้งระหว่างแนวคิดเรื่องทุน และเรื่องวิชาชีพนักข่าวอย่างชัดเจน ซึ่งผลสรุปเบื้องต้นเป็นความพ่ายแพ้ของกลุ่มวิชาชีพนักข่าว ต่อมาหนังสือพิมพ์บางฉบับจึงได้ใช้คำว่า “กบฏไอทีวี” เรียกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานทั้ง 21 คน ซึ่งทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานก็เห็นด้วยกับฉายาใหม่นี้ เพราะการปฏิวัติลุกขึ้นต่อสู้กับเจ้าของประกอบกิจการโทรทัศน์ทั้งที่ยังไม่เคยปรากฏขึ้นมาก่อน แล้วเมื่อไม่สำเร็จ คำว่า กบฏ จึงเป็นคำที่ใช้เรียกเหมาะสมที่สุดที่จะใช้เรียกผู้ก่อการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างแล้วไม่สำเร็จลุล่วง (สุวรรณา อุยานันท์, บรรณาธิการ, 2544 : 7)

ในขณะที่การต่อสู้ขั้นแรกหลังจากที่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานพ้นสภาพการเป็นพนักงานของบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) แล้ว คือได้ใช้สิทธิตามระเบียบและข้อบังคับของบริษัทที่สามารถอุทธรณ์คำสั่งที่เห็นว่าไม่เป็นธรรมได้ภายใน 24 ชั่วโมง ทั้งนี้สมาชิกในกลุ่มกว่า 10 คน ได้ยื่นหนังสือถึงประธานคณะกรรมการบริหารและจัดการ เพื่ออุทธรณ์คำสั่งเลิกจ้างที่บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) โดยส่งผ่านผู้จัดการฝ่ายบุคคล และได้ทราบในวันดังกล่าวว่าฝ่ายบัญชีบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้โอนเงินค่าชดเชยเข้าบัญชีทั้ง 16 บัญชีในส่วนของกลุ่มพนักงานที่มีสิทธิได้รับเงินค่าชดเชย แต่ทางกลุ่มได้ตกลงกันว่าจะไม่นำเงินดังกล่าวมาใช้ เพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจ (มติชน, 10 กุมภาพันธ์ 2544 : 23)

ในขณะที่เดียวกันทางต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานได้รวมตัวกันที่ชั้น 16 ตึกช้าง ในนาม “ไอทีวีพลัดถิ่น” เพื่อให้เป็นศูนย์รวมของกลุ่มเพื่อให้ง่ายต่อการพูดคุยกันในเรื่องการต่อสู้ขั้นต่อไป อีกทั้งเป็นการสะกดกต่อบุคคลอื่นที่ต้องการติดต่อมาทางกลุ่มทั้งในเรื่องของการเชิญไปร่วมสัมมนาทั้งในหัวข้อเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อ และหัวข้อเกี่ยวกับสหภาพแรงงาน นอกจากนี้

ยังสะดวกต่อการติดต่อของบริษัทต่าง ๆ ที่ต้องการดึงคนในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานไปทำงาน (ภุขงค์ แดงประเสริฐ, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2546)

เมื่อทั้ง 21 คนรวมตัวกันเป็น “ไอทีวิพลัดถิ่น” จากการปรึกษาเพื่อหาแนวทางการต่อสู้กับผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ก็พบว่า มีความเห็นเรื่องสาเหตุของการถูกเลิกจ้างแบ่งออกเป็น 2 ความเห็นใหญ่ ๆ คือ เป็นเพราะการเคลื่อนไหวเรื่องเสรีภาพการทำงานของฝ่ายข่าว และเรื่องการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี (วิศาล ดิลกวัฒน์, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2546) อีกทั้งในเรื่องสหภาพแรงงานก็ยังแบ่งเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายที่ให้ความสำคัญต่อสหภาพแรงงานเพราะสามารถใช้เป็นเวทีกลางเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งเรื่องสภาพการทำงานในฝ่ายข่าว และฝ่ายที่ให้ความสำคัญต่อสหภาพแรงงานเพราะเป็นองค์กรลูกจ้างที่สามารถเรียกร้องเรื่องค่าจ้าง และสวัสดิการ

แต่เมื่อพิจารณาความเชื่อมโยงกันทั้ง 21 คน พบว่าทั้งหมดเป็นสมาชิกและคณะกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี ดังนั้นเรื่องความเป็นไปได้ในการต่อสู้ทางกฎหมายที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดคือการร้องต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ (ครส.) ตามสิทธิของลูกจ้างตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 เพราะเป็นหนทางเดียวที่สามารถนำเรื่องการทำงานตามวิชาชีพนักข่าวให้เป็นประเด็นเกี่ยวกับสภาพการจ้างงาน และนำเรื่องสิทธิในการรวมตัวกันเป็นสหภาพแรงงาน เข้าสู่ประเด็นการพิจารณาของกระบวนการยุติธรรมไปในคราวเดียวกันได้ ทั้งนี้เพราะหากทั้ง 21 คนรวมกลุ่มกันต่อสู้แล้ว จะเป็นการประหยัดเวลา และค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณา อีกทั้งยังถือว่าเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีในแง่ที่สามารถเก็บรายละเอียดเกี่ยวกับพยานเอกสาร และพยานบุคคลได้อย่างครบถ้วน อีกด้วย

ดังนั้นทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานจึงแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกิจกรรมของกลุ่ม ทั้งในแง่การดำเนินคดีความ และการรับเชิญไปพูดที่ต่าง ๆ กล่าวคือ ปฏิวัติ วสิขชาติ, ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข และอรพิน ลิลิตวิศิษฏ์วงศ์ รับเป็นผู้ดูแลในด้านกฎหมาย ในขณะที่ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการนำเสนองานที่สื่อมวลชน และเวทีสัมมนาวิชาการเชิญกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานไปร่วมแสดงความคิดเห็นนั้นมี ภัทราพร สังข์พวงทอง, วิศาล ดิลกวัฒน์ และกรรณา บัวคำศรี เป็นผู้ดูแล นอกจากนี้ก็มีด้านมวลชนสัมพันธ์ ที่จะติดต่อสื่อมวลชนที่มักจะเป็นผู้สื่อข่าวโต๊ะสังคมเดิม (ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2546)

จากนั้นทางกลุ่มได้เข้าไปขอคำปรึกษากับทางสภาทนายความเพื่อหาทางต่อสู้ต่อไป เนื่องจากทางกลุ่มได้เคยขอคำปรึกษากับทางสภาทนายความมาก่อนการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ไอทีวีแล้ว

“... ตอนถูกไล่ออกสบายใจมาก สบายใจที่สุด คือหมดเสียที่ ความอึดครึ้ม แต่ว่ามาสู้กันข้างนอกก็เลยมั่นใจในสิ่งที่เราทำมันควรชนะ มากกว่าแพ้ แล้วที่ไปกระทรวงแรงงาน ก็เป็นการตอกย้ำว่ามาในฐานะ ลูกจ้าง ไม่ใช่ฐานะสื่อ เพราะตอนนั้นยอมรับแล้วว่าสู้ด้วยวิชาชีพไม่ได้ ก็ต้องสู้ด้วยการเป็นลูกจ้าง...”

(ปวีติ วสิขชาติ, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546)

จนในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ตัวแทนของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำ เสนอข่าว พร้อมด้วย นคร ชมพูชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนจากสภาทนายความ ได้เข้าพบ รองอธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อให้ข้อมูลแก่คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้งระหว่างลูกจ้าง และนายจ้าง ตามขั้นตอนทางกฎหมาย (มติชน, 13 กุมภาพันธ์ 2544 : 23) ซึ่งต่อมากลายเป็นคดีความต่อเนื่องไปยังศาลแรงงานกลาง และศาลฎีกา ในที่สุด

1.5.1 การยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ (ครส.)

สืบเนื่องจากวิธีการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในกรณีของสหภาพแรงงานนั้น ขั้นตอนแรกจะต้องยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์เป็นขั้นตอนแรก ในวันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2544 ทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวจึงได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ แรงงานสัมพันธ์² ว่า นายจ้าง คือบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) (โดยนิวัฒน์ บุญทรง และสรรคชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทน) ได้เลิกจ้างเพราะการเป็นสมาชิก สหภาพแรงงานไอทีวี และกำลังเตรียมข้อเรียกร้อง ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมตาม

²ตามพ.ร.บ. แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 มาตรา 37 กำหนดว่าคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ประกอบด้วยประธาน 1 คน และกรรมการไม่น้อยกว่า 8 คน แต่ไม่เกิน 14 คน ในจำนวนนั้นต้องมีกรรมการซึ่งเป็นฝ่ายนายจ้าง 3 คน ฝ่ายลูกจ้าง 3 คน และมาตรา 40 กำหนดว่าในการประชุมคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า 5 คน และต้องมีคณะกรรมการฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างอย่างน้อยฝ่าย ละ 1 คน

มาตรา 121³ แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 จึงขอให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์วินิจฉัยและออกคำสั่งให้นายจ้างรับกลับเข้าทำงาน และจ่ายค่าเสียหายเท่ากับอัตราค่าจ้างอัตราสุดท้ายนับตั้งแต่วันที่เลิกจ้างถึงวันที่รับกลับ (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์, 2544 : 2 - 15)

จากการพิจารณาของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริง ตลอดจนพยานหลักฐานแล้ว เห็นว่าการเลิกจ้างกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้ออ้างทั้ง 21 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่กระทำความผิดร้ายแรง 6 คน, กระทำความผิดแต่ไม่ใช่กรณีร้ายแรง 1 คน และเพื่อปรับลดพนักงานเพื่อลดค่าใช้จ่ายขององค์กร 14 คนซึ่งไม่ได้กระทำความผิด ไม่ได้เป็นการเลิกจ้างตามเหตุผลที่ทางบริษัทกล่าวอ้างแต่อย่างใด โดยคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์มีประเด็นการพิจารณาที่สำคัญ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 กรณีกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้ออ้างเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี และการเป็นกรรมการสหภาพแรงงานหรือไม่ และทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ทราบดีการเป็นสมาชิกและการเป็นกรรมการสหภาพแรงงานของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข้ออ้างหรือไม่

³ มาตรา 121 ระบุว่า "ห้ามมิให้นายจ้าง

1. เลิกจ้าง หรือกระทำการใด ๆ อันอาจเป็นผลให้ลูกจ้าง ผู้แทนลูกจ้าง กรรมการสหภาพแรงงาน หรือกรรมการสหพันธ์แรงงาน ไม่สามารถทนทำงานอยู่ต่อไปได้เพราะเหตุที่ลูกจ้าง หรือสหภาพแรงงานได้นัดประชุม ทำคำร้อง ยื่นข้อเรียกร้อง เจรจา หรือดำเนินการฟ้องร้อง หรือเป็นพยาน หรือให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือนายทะเบียน พนักงานประนอมข้อพิพาทแรงงาน ผู้ชี้ขาดข้อพิพาท หรือกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ตามพระราชบัญญัตินี้ หรือต่อศาลแรงงาน หรือเพราะเหตุที่ลูกจ้าง หรือสหภาพแรงงานกำลังจะกระทำการดังกล่าว

2. เลิกจ้างหรือกระทำการใด ๆ อันอาจเป็นผลให้ลูกจ้างไม่สามารถทนทำงานอยู่ต่อไปได้เพราะเหตุที่ลูกจ้างนั้นเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน

3. ชัดขวางในการที่ลูกจ้างเป็นสมาชิก หรือให้ลูกจ้างออกจากความเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน หรือให้ หรือตกลงจะจ่ายเงิน หรือทรัพย์สินแก่ลูกจ้าง หรือเจ้าหน้าที่ของสหภาพแรงงานเพื่อมิให้สมัคร หรือรับสมัครลูกจ้างเป็นสมาชิก หรือเพื่อให้ออกจากความเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงาน

4. ชัดขวางการดำเนินการของสหภาพแรงงาน หรือสหพันธ์แรงงาน หรือชัดขวางการใช้สิทธิของลูกจ้างในการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน หรือ

5. เข้าแทรกแซงในการดำเนินการของสหภาพแรงงาน หรือสหพันธ์แรงงานโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย"

โดยเมื่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์พิจารณาจากใบสำคัญการจดทะเบียนสหภาพแรงงานไอทีวี และใบสมัครการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีแล้ว พบว่าสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี และกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวีจริง

อีกทั้งการดำเนินการของสหภาพแรงงานไอทีวีเป็นไปอย่างเปิดเผย ทั้งโดยการแจ้งต่อผู้บริหารเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2544 และการปิดใบประกาศเกี่ยวกับรายชื่อผู้เริ่มก่อการวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน การเชิญชวนให้สมัครเป็นสมาชิก ตลอดจนมีหนังสือพิมพ์ลงข่าวเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ดังนั้นจึงมีเหตุผลให้เชื่อว่าผู้บริหารได้รับทราบการเป็นสมาชิก และกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวีของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

ประเด็นที่ 2 กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานถูกเลิกจ้างเพราะการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี เป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี ให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ฯ และเตรียมการยื่นข้อเรียกร้องต่อบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) หรือไม่

ในการพิจารณาสาเหตุของการเลิกจ้างได้มีการแยกพิจารณา ดังนี้

- กรณีปรับโครงสร้างองค์กรและปรับลดพนักงาน พบว่าทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ปรับลดพนักงานเนื่องจากประสบภาวะขาดทุนไปแล้วในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 รวม 85 คน ซึ่งมีพนักงานในฝ่ายข่าวรวมอยู่ด้วย 19 คน ต่อมาอีกเพียง 2 เดือนบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้อ้างการปรับลดพนักงานในฝ่ายข่าวด้วยเหตุผลเดิมนั้น ถือว่าเป็นการกล่าวอ้างที่มีน้ำหนักไม่เพียงพอ

- กรณีการออกแถลงการณ์ และให้สัมภาษณ์กรณีการแทรกแซงการนำเสนองานของฝ่ายบริหาร พบว่าตั้งแต่ที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่นเข้ามาถือหุ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) มีการถ่ายโอนผู้บริหารระดับสูงหลายครั้ง ทั้งการลาออกและปลดออก ซึ่งแสดงถึงเจตนาในการปรับเปลี่ยนแนวทางในการทำงานในฝ่ายข่าว ซึ่งต่อมาเกิดการแทรกแซงของฝ่ายบริหารต่อการทำงานในกองบรรณาธิการกลาง จนนำไปสู่การออกมาแถลงการณ์ และการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนนั้น ทางคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้วิเคราะห์ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิโดยชอบธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 41 ถือเป็นการเสนองานและการแสดงความคิดเห็นด้วยความสุจริต โดยมีเจตนาที่จะปกป้องภาพลักษณ์และศรัทธาขององค์กร ซึ่งเป็นความเห็นสอดคล้องกับสัญญา

ประนีประนอมยอมความในศาลแรงงานกลาง คดีหมายเลขดำที่ 6377/2543 (คดีระหว่างเทพชัย หย่อง กับบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) – ผู้วิจัย) ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานทั้ง 7 คนที่ให้ข่าวต่อสื่อมวลชนจึงไม่ถือว่าเป็นความผิด ดังนั้นเหตุผลในการเลิกจ้างของทั้ง 7 คนจึงไม่ใช่เหตุผลที่แท้จริง

- กรณีละเลยหน้าที่ และฝ่าฝืนคำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นเหตุให้เลิกจ้างสุวรรณ อุยานันท์นั้น ทางคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์วิเคราะห์แล้วเห็นว่าการตัดสินใจเลือกประเด็นข่าวและจัดทีมไปทำข่าวนั้นเป็นดุลพินิจที่อิสระของผู้ปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นการที่ทางผู้บริหารได้มอบหมายหรือสั่งการให้สุวรรณ อุยานันท์ ไปทำข่าวใดข่าวหนึ่งจึงเป็นการมอบหมายที่ชัด หรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบ พนักงานไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) จึงไม่สามารถใช้เหตุผลการขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชามาเป็นเหตุในการเลิกจ้างได้

ประเด็นที่ 3 การเลิกจ้างสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน เป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 หรือไม่

เนื่องจากการพิจารณาตามประเด็นข้างต้นทั้งหมดแล้วพบว่า เหตุของการเลิกจ้างกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานนั้นไม่ได้เป็นไปตาม เหตุผลที่ระบุไว้ในหนังสือเลิกจ้างแต่ประการใด ทางคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์จึงต้องนำสืบหาเหตุผลของการเลิกจ้างต่อไป จึงพบว่ากลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานทั้ง 21 คนถูกเลิกจ้างในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นวันหลังจากที่มีการประชุมใหญ่วิสามัญ และมีสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี 9 คน และเป็นสมาชิก 12 คน ซึ่งการประชุมดังกล่าวเป็นไปในลักษณะเปิดเผย ประกอบกับผู้บริหารได้เคยแสดงท่าทีไม่พึงประสงค์ให้มีสหภาพแรงงานในองค์กร จึงเป็นเหตุให้เชื่อได้ว่าทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้เลิกจ้าง กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเพราะการเป็นกรรมการ และสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี

และในช่วงขั้นตอนการสอบสวนของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ปรากฏว่า สรรค์ชัย เทียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ขอออกมาให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนยืนยันว่าจะไม่รับกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานกลับเข้าทำงาน (มติชน, 20 กุมภาพันธ์ 2544 : 5)

จนในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2544 คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้วินิจฉัยชี้ขาดและออกเป็นคำสั่ง คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ที่ 409-429/2544 ว่า บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) โดยนิวัฒน์ บุญทอง และสรศักดิ์ เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทน เลิกจ้างสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้ง 21 คนนั้นเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 จึงให้บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) รับทั้ง 21 คนกลับเข้าทำงานในตำแหน่งและอัตราค่าจ้างไม่ต่ำกว่าเดิม และให้จ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายนับตั้งแต่วันเลิกจ้างจนถึงวันรับกลับเข้าทำงาน ทั้งนี้ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งภายใน 10 วัน

แต่ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว โดยไม่ได้รับกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้ง 21 คนเข้าทำงานแต่อย่างใด และได้ดำเนินการยื่นฟ้องขอเพิกถอนคำสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ที่ 405-429/2544 ที่ศาลแรงงานกลาง อย่างไรก็ตามกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้ขอเข้าเป็นจำเลยร่วมในคดีนี้ เพื่อต่อสู้ไม่ให้ศาลเพิกถอนคำสั่งตามที่คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้วินิจฉัย

ในขณะที่ทางด้านคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้มอบหมายให้นิติกรดำเนินการฟ้องร้องบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าที่ของรัฐ ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่เรื่องก็ได้เงียบหายไป

1.5.2 การต่อสู้ในชั้นศาล

บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) มอบหมายให้ นิวัฒน์ บุญทอง และสรศักดิ์ เตียวประเสริฐกุล เป็นกรรมการผู้มีอำนาจแทน ยื่นฟ้องประมุข จันทรจันง กับพวกรวม 12 คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 เพื่อขอเพิกถอนคำสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ที่ 405 -429/2544 ซึ่งวินิจฉัยให้การเลิกจ้างสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้ง 21 คนนั้นเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 จึงให้บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) รับทั้ง 21 คนกลับเข้าทำงานในตำแหน่งและอัตราค่าจ้างไม่ต่ำกว่าเดิม และให้จ่ายค่าเสียหายตามที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้เพราะทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เห็นว่า ประมุข จันทรจันง กับพวกได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงผิด เพราะทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ยังไม่มีโอกาสนำเสนอพยานหลักฐานหลาย

ประเด็น อีกทั้งเป็นการพิจารณาข้อเท็จจริงที่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา⁴ เป็นการพิจารณาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และตั้งประเด็นพิจารณาไม่ครบถ้วน (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 : 3-4)

ต่อมาทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้ง 21 ได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้าเป็นจำเลยร่วม ให้การต่อศาลถึงคำสั่งของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์นั้นถูกต้องและชอบด้วยกฎหมายแล้ว และมีความประสงค์จะกลับเข้าทำงานที่บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ด้วยมองว่าการขัดแย้งทางความคิดที่ไม่ถูกต้องของผู้บริหารบางคนไม่ใช่เรื่องที่จะทำให้สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้ง 21 ทำงานกับทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ไม่ได้ อีกทั้งกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 41 มีเจตนารมณ์ปกป้องการทำงานของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้ง 21 ในฐานะลูกจ้าง แต่เมื่อทางบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ไม่พยายามยอมรับสิทธิของลูกจ้างในเรื่องนี้ ทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวจึงได้พยายามก่อตั้งสหภาพแรงงานเพื่อปกป้องสิทธิในการทำงานอันเกี่ยวกับสภาพการจ้างงาน ดังนี้แล้วจึงขอให้ศาลยกฟ้องบริษัท ไอทีวี จำกัด

ประเด็นที่บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ใช้อ้างเพื่อขอเพิกถอนคำสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

- อ้างว่าทางบริษัทฯ ไม่ทราบว่ามีสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเป็นสมาชิก หรือกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี นั้น (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 : 3) ซึ่งเมื่อทางศาลแรงงานกลางได้นำสืบหลักฐานทั้งที่เป็นเอกสารและพยานบุคคลแล้วพบว่า สมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้งหมดเป็นสมาชิกและกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวีจริง อีกทั้งกิจกรรมของสหภาพแรงงานไอทีวีดำเนินการอย่างเปิดเผย รวมทั้งปรากฏเป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ จึงไม่เกินวิสัยที่ผู้บริหาร ไอทีวี จำกัด (มหาชน) จะรับทราบได้ (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 : 7)

⁴ ตาม พ.ร.บ. มาตรา 125 ระบุว่า “เมื่อได้รับคำร้องกล่าวหาตาม มาตรา 124 แล้ว ให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด และออกคำสั่งภายใน 90 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับคำร้องกล่าวหา

รัฐมนตรีมีอำนาจขยายเวลาให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดได้ตามที่เห็นสมควร”

- การที่คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์พิจารณาว่าการกระทำของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานด้วยการออกแถลงการณ์ และให้สัมภาษณ์ต่อสื่อต่าง ๆ นั้นเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิโดยชอบตามจรรยาบรรณวิชาชีพและอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 41 ของรัฐธรรมนูญ นั้นปรากฏว่าตามมาตรา 41 นั้นไม่ปรากฏคำว่า "อิสระ" มีเพียงคำว่า "เสรีภาพ" เท่านั้น และเสรีภาพต้องเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 : 5 -6) เพราะทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) มองว่าการออกแถลงการณ์ และการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อต่าง ๆ นั้นได้สร้างความเสียหายชื่อเสียงแก่บริษัทฯ แต่เมื่อศาลแรงงานกลางพิจารณาแล้วได้ความว่าผู้บริหารบริษัทฯ มีคำสั่งถอดรายการข่าว และการห้ามออกข่าวบางข่าวจริง ดังนั้นการกระทำของสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานจึงเป็นการเรียกร้องสิทธิโดยชอบตามจรรยาบรรณวิชาชีพและอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 41 ของรัฐธรรมนูญ และเป็นการกระทำด้วยเจตนาสุจริต มีเจตนาปกป้องภาพลักษณ์และความศรัทธาขององค์กร ดังนั้นทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) จะถือว่าการกระทำของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเป็นความผิดไม่ได้ (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 : 9 -10)

- ในเมื่อบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) มีอำนาจบังคับบัญชาในการคัดเลือกประเด็นข่าว และการจัดทีมข่าวไปทำข่าว จึงไม่น่าจะเป็นการแทรกแซง ในประเด็นนี้ศาลแรงงานกลางพิจารณาถึงคำสั่งของผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ว่าเป็นคำสั่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 41 ที่ให้เสรีภาพต่อนักข่าวในการใช้ดุลยพินิจในการทำข่าว คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบ ดังนั้นสุวรรณฯ อุยานันท์ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามต่อคำสั่งดังกล่าว (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 : 10)

- การสั่งให้บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) รับสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานทั้งหมดกลับ ถือเป็นพิจารณาที่ไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริง เพราะการรับทั้ง 21 คนกลับเข้าทำงานอาจสร้างปัญหาในการบริหารได้ (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 : 6) อีกทั้งหลังสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานพ้นสภาพการเป็นพนักงานของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) แล้ว ก็มีรายได้จากการทำงานอื่น ค่าเสียหายจึงไม่น่าจะเท่ากับเงินเดือนที่เคยได้รับ แต่ศาลแรงงานกลางวินิจฉัยว่าเป็นชอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ที่สามารถกระทำได้ (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 : 30 -31)

นอกจากนี้จากการนำสืบพยานยังพบว่าผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้เคยแสดงที่ท่าไม่พอใจในการจัดตั้งสหภาพแรงงานในบริษัท ทั้งทางคำพูดในการประชุมเมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2544 และในวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2544 มีกระบวนการสำรายชื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งสหภาพแรงงาน และมีการเรียกสมาชิกในกลุ่มก่อนการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีเข้าพบเพื่อเจรจาขอให้ยกเลิกการจัดตั้งสหภาพแรงงาน อีกทั้งการเลิกจ้างกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเกิดขึ้นแทบจะทันทีหลังมีการประชุมใหญ่สหภาพแรงงานครั้งแรก ดังนั้นจึงมีเหตุผลที่พอจะเชื่อได้ว่าการเลิกจ้างกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวมีสาเหตุเพราะการเป็นสมาชิกและกรรมการสหภาพแรงงาน (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 : 21 - 22)

ในที่สุดศาลแรงงานกลางได้ไต่สวนและพิจารณาแล้วตัดสินยกฟ้องโจทก์ เนื่องจากเห็นว่าการพิจารณาของประมวล จันทรจำนงและพวกรวม 12 คนนั้นชอบด้วยกฎระเบียบคำสั่งและชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีเหตุให้ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) จะขอให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 : 31)

อย่างไรก็ดีเมื่อคดีความสิ้นสุดที่ศาลแรงงานกลางแล้ว ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ใช้สิทธิในการอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา พร้อมขอทุเลาการบังคับคดีด้วยการขอไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ จนกว่าศาลฎีกาจะมีคำพิพากษา ศาลแรงงานกลางรับอุทธรณ์คดีจึงยังอยู่ระหว่างการพิจารณาชั้นศาลฎีกา

1.6 การวางแผน และอุปสรรคในการหางานทำ

หลังจากที่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว ได้มารวมตัวกันที่ ดึกซ้าง ชั้น 16 ในนาม "ไอทีวีพลัดถิ่น" นอกเหนือไปจากจะเป็นที่พูดคุยในเรื่องคดีความแล้ว ยังได้ปรึกษาหารือเรื่องช่องทางในการทำงานต่อไปด้วย โดยในช่วงแรกมีการพูดถึงเรื่องความเป็นไปได้ในการร่วมกันจัดตั้งบริษัทผลิตสื่อขึ้นมาซึ่งมีแนวโน้มว่าเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ก็ได้ยกเลิกไปเนื่องจากมีเงินทุนไม่เพียงพอ ประกอบกับเห็นว่าความคิดที่อยากจะทำบริษัทที่ผลิตสื่อขึ้นมานั้น เกิดจากแรงกดดันที่ต้องการมีสื่อแสดงจุดยืนของกลุ่มว่ายืนอยู่ในแนวความคิดใด และนำเสนอเนื้อหาไปตามนั้น ซึ่งหากผลิตไปจริง ๆ แล้ว ย่อมมีกระแสหลักที่ได้ตอบ ความอยู่รอดทางธุรกิจจึงมีน้อยมาก (ปฏิวัติวิไลชาติ, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2544)

ในขณะที่เดียวกับก็มีบุคคลภายนอกที่ติดต่อเข้ามาทางกลุ่มเพื่อจะดึงสมาชิกบางคนในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอล่วงไปทำงาน ที่เห็นได้ชัดกรณีที่สมาชิกของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอล่วงร่วม 10 คน ได้ไปทำงานที่สถานีวิทยุกระจายเสียงความถี่ 101 MHz ในขณะที่บางคนได้งานจากความสัมพันธ์ส่วนตัวทั้งที่เป็นงานประจำ และงานรับจ้างไม่ประจำ บริษัท (Freelance) แต่กว่าที่แต่ละคนจะได้อ่านงานทำนั้นมีระยะเวลาว่างงานไม่เท่ากัน โดยเฉลี่ยแล้วระยะเวลาว่างงานของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอล่วงจะประมาณ 3 – 4 เดือน

ทั้งนี้ยังพบว่าในส่วนของสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอล่วงที่อยู่ในระดับบรรณาธิการข่าว และโปรดิวเซอร์ โดยส่วนใหญ่ยังคงได้งานจากการถูกดึงตัวให้เข้าไปช่วยงาน ในขณะที่ในระดับของผู้สื่อข่าวบางคนมีปัญหาในการสมัครงาน อาทิ ไม่เคยถูกเรียกสัมภาษณ์งานเลย หรือทางบริษัทที่สมัครแจ้งให้ทราบว่าไม่ต้องการให้มีสภาพแรงงานขึ้นมา และเมื่อแต่ละคนเริ่มหางานทำได้ กลุ่มโอทีวิฟลัดดินจึงสลายตัวไป

อย่างไรก็ตามมีสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอล่วงส่วนหนึ่งรู้สึกเสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงยังไม่ตัดสินใจหางานทำโดยทันที จึงได้หาช่องทางในการศึกษาต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในขณะที่บางคนได้หันไปประกอบวิชาชีพอื่นที่มีช่องทางด้านข่าว แล้วรอจังหวะและโอกาสที่จะหันกลับมาทำงานในวงการสื่อสารมวลชนด้านข่าวต่อไป

โดยภาพรวมในขณะนี้สมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอล่วงที่ยังทำงานเกี่ยวกับข่าว ทั้งทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ 10 คน ด้านรายการโทรทัศน์ แบ่งเป็นโปรดิวเซอร์รายการ 2 คน และพิธีกร 1 คน นอกเหนือจากนั้นเป็นงานด้านค้าขาย, องค์กรด้านแรงงาน, ออกแบบห้องสตูดิโอสำหรับงานโทรทัศน์, งานด้านบริษัท organiser, ศึกษาต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ ลักษณะของการทำงานมีทั้งเป็นงานประจำ และงานรับจ้างไม่สังกัดบริษัท (Freelance) ทั้งนี้เพราะส่วนหนึ่งยังรอคำพิพากษาในคดีระหว่างบริษัท โอทีวิฟจำกัด (มหาชน) และประมุข จันทรจันงและพวก (คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์) โดยมีสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอล่วงเป็นจำเลยร่วมอยู่ และหวังว่าจะกลับเข้าไปในสถานีโทรทัศน์โอทีวิฟอีกครั้ง

2. ผลกระทบจากภายนอกที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ตลอดจนการที่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานออกมาเคลื่อนไหวได้รับความสนใจ และติดตามจากกลุ่มคนหลายกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในแวดวงทางด้านสื่อสารมวลชน องค์กรประชาชนด้านสิทธิเสรีภาพตามประชาธิปไตย การออกมาแสดงจุดยืนของแต่ละกลุ่ม ในเรื่องความเปลี่ยนแปลงในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี มีดังนี้

หลังจากที่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานออกมาแถลงการณ์เกี่ยวกับการแทรกแซงการนำเสนองานที่เกิดขึ้นในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี พร้อมด้วยข้อเรียกร้องอีก 7 ข้อ เมื่อคืนในวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 นั้น ปรากฏว่าในวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2544 คณะทำงานติดตามมาตรา 40 ร่วมกับเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาธิปไตย องค์กรประชาชน ร่วมกันแถลงข่าวให้ยุติการละเมิดสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชน

ในส่วนของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้เชิญ จิระ ห่องสำเร็จ และ วิศาล ติลกวณิช เข้าชี้แจงในที่ประชุมของสมาคมฯ จากการเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งที่ประชุมมีมติว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นไม่ใช่เป็นเพียงความขัดแย้งของพนักงานฝ่ายข่าวไอทีวีเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องของการแทรกแซงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนโดยรวม ซึ่งทางสมาคมฯ จะยื่นเรื่องเข้าสู่สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยต่อไป และรณรงค์ให้ผู้ที่อยู่ในแวดวงวิชาชีพข่าวร่วมลงชื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญมาตรา 41 (มติชน, 6 มกราคม 2544 : 1,21) ต่อมาในวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2544 สมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ออกแถลงการณ์ว่า จากการพิจารณาสมาพันธ์ฯ มีมติว่า มีการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าวไอทีวีจริงจากกรณีการถูกบีบให้ลาออกของจิระ ห่องสำเร็จ (บรรณาธิการบริหาร) ที่ออกมาร่วมเคลื่อนไหวกับฝ่ายข่าวจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นการกระทำตามสิทธิ แต่กลับถูกอำนาจทางการเมืองกดดันแก่งให้ต้องลาออกไป สมาพันธ์ฯ ขอเรียกร้องให้นักการเมืองและธุรกิจสื่อมวลชนทั้งหมดทำตามรัฐธรรมนูญมาตรา 41 โดยเคร่งครัด (มติชน, 17 มกราคม 2544 : 20)

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ไทยในสหรัฐอเมริกา ระดับบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์รวม 5 ฉบับ ได้แก่ สยามมิเดีย, สันติภาพ, มติเสรี, ไทยไทยส์ และไทยแอลเอ ส่งจดหมายเปิดผนึกไปยังสำนักพิมพ์ต่าง ๆ เรียกร้องให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรัก

ไทยยุติการกระทำที่เป็นการปิดกั้นเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน และยุติการคุกคามนักข่าวที่ออกมาเคลื่อนไหว (มติชน, 23 มกราคม 2544 : 23)

นอกเหนือไปจากสมาคม องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนแล้ว ยังมีสมาคม องค์กร และหน่วยงานอื่น ๆ ร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว ซึ่งพอประมวลได้ดังนี้

เนื่องจากเกิดกระแสข่าวทางหนังสือพิมพ์เรื่องการแทรกแซงการดำเนินกิจการสถานีโทรทัศน์โดยกลุ่มธุรกิจและเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองนี้เองทำให้ในวันเดียวกัน ปลัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ทำหนังสือถึงกรรมการผู้จัดการบริษัทไอทีวีขอให้ปฏิบัติตามสัญญาสัมปทานเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบยูเอชเอฟ ข้อ 1.8 ที่ว่า "กำหนดให้ผู้ร่วมงานจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรที่ดำเนินกิจการ หรือมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง องค์กรทางศาสนาหรือลัทธิ หรือองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์" โดยเคร่งครัด (มติชน, 5 มกราคม 2544 : 5)

นอกจากนี้ทางสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (สสส.) ได้เดินทางไปยื่นหนังสือยังกรมสิทธิการคมนาคม วุฒิสภา เพื่อให้ตรวจสอบสัญญาเกี่ยวกับเงื่อนไขการถือหุ้น และตรวจสอบว่าไอทีวีปฏิบัติผิดสัญญาหรือไม่ หากพบว่าผิดสัญญาจะขอให้ยกเลิกสัญญาสัมปทานไอทีวี (มติชน, 20 มกราคม 2544 : 5) และได้ออกแถลงการณ์ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 แสดงความไม่เห็นด้วยกับการกระทำของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่เลิกจ้างพนักงานที่มีส่วนร่วมในการออกแถลงการณ์และให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน ซึ่งถือเป็นการเพิกเฉยละเลยต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 41 ในเรื่องเสรีภาพในการนำเสนอข่าวโดยไม่อยู่ภายใต้อาณัติของเจ้าของกิจการ อีกทั้งยังเป็นการคุกคามเสรีภาพในการรวมตัวเป็นสหภาพแรงงานซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 44 อีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงเรียกร้องให้รัฐบาลยกเลิกสัญญาสัมปทานบริษัทไอทีวี เพราะขัดต่อเจตนารมณ์ของการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่ต้องการให้เป็นสถานีข่าวโดยเสรี และขอให้รัฐบาลดำเนินมาตรการเพื่อเข้าไปแทรกแซงต่อการกระทำของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบอาชีพสื่อมวลชน (มติชน, 9 กุมภาพันธ์ 2544 : 2)

ในขณะที่ทางสภาเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาแห่งเอเชีย ได้ออกแถลงการณ์ประณามการกระทำของผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน และละเมิด

กฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน และเรียกร้องให้รับกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้งหมดกลับเข้าทำงานอย่างไม่มีเงื่อนไข (มติชน, 13 กุมภาพันธ์ 2544 : 23)

ในส่วนของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่มีบทบาทในการเป็นกรรมการและสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี ปรากฏว่า กลุ่มสมาชิกคนจน และกลุ่มสหภาพแรงงานบริษัทต่าง ๆ ที่ถูกเลิกจ้าง คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงาน รวมทั้งองค์กรเครือข่ายประชาชนอื่นๆ อาทิ คณะกรรมการติดตามมาตรา 40, คณะกรรมการรณรงค์ประชาธิปไตย, ตัวแทนญาติวีรชนพฤษภาทมิฬ ได้ทำพิธีบายศรีสู่ขวัญให้กับกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว บริเวณหน้าลานอาคารไทยพาณิชย์ปาร์ค เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544

จะเห็นได้ว่าผลจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว ได้รับความสนใจจากกลุ่มคนละบุคคลที่หลากหลาย แต่ประเด็นหลักที่คนละบุคคลเหล่านี้เห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ สิทธิเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว และสิทธิเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสหภาพแรงงาน ซึ่งสิทธิเสรีภาพทั้ง 2 ประการ ได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังนั้นการกระทำของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จึงบ่งบอกถึงการละเมิดสิทธิเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยเฉพาะมูลเหตุจูงใจในการละเมิดสิทธิเสรีภาพนั้นเป็นการปกป้องผลประโยชน์ให้กับนักการเมือง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับทางบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ด้วยแล้ว ย่อมถือได้ว่าการบริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ดำเนินไปในทิศทางที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ แต่อย่างไรก็ดีการเคลื่อนไหว และข้อเรียกร้องของกลุ่มสมาคม องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ กลับเป็นเพียงกระแสข่าวเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังจะเห็นได้ว่าไม่มีผลในเชิงประจักษ์แต่อย่างใดทั้งการบริหารงานของบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ที่ยังดำเนินการในชั้นศาลที่แสดงถึงความไม่ต้องการรับสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวกลับเข้าทำงาน และทางสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่ออกมาชี้แจงกรณีไม่สามารถยกเลิกสัญญาสัมปทานตามที่บางองค์กรได้ยื่นข้อเรียกร้องให้ได้

จากการที่เสียงสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวมีพลังไม่เพียงพอที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขในการละเมิดสิทธิเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวนั้น เนื่องจากการเรียกร้องของสมาคม องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ นั้น ไม่ได้มีผลบังคับใช้กับบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ดังนั้นทางบริษัทฯ จึงไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม ประกอบกับสถานีโทรทัศน์อื่น ๆ ที่มีอยู่ในประเทศไทยไม่เคยเกิดกรณีเช่นนี้ขึ้น ประกอบกับสิทธิเสรีภาพของ

สื่อมวลชนถือว่าเป็นเรื่องใหม่ที่ได้รับการคุ้มครองในกฎหมายรัฐธรรมนูญ การดำเนินการใด ๆ ของคณะบุคคลที่สนับสนุนกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวตลอดจนหน่วยงานที่รับเรื่องเรียกร้อง ต่างยังไม่มีแนวปฏิบัติที่ถือเป็นแบบอย่างได้ อีกทั้งเสียงสนับสนุนในส่วนของภาคประชาชนซึ่งเป็นผู้ชมรายการ และเป็นเจ้าของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีอย่างแท้จริงนั้น ยังมีจำนวนไม่มาก ประกอบกับไม่มีพื้นที่ที่ชัดเจนให้ประชาชนเหล่านี้ออกมาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เสียงสนับสนุนของประชาชนจึงยังเป็นเสียงเงียบ จึงทำให้ผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ไม่รู้สึกกังวลในแง่ของการขายโฆษณา ซึ่งเป็นรายได้หลักของบริษัทฯ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**สรุปเหตุการณ์ของการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของ
สถานีโทรทัศน์ไอทีวี**

- 25 เมษายน 2543 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการแก้ไขสัญญาสัมปทานในประเด็น
คุณสมบัติผู้ที่จะดำเนินกิจการให้บริษัทที่ถือหุ้นสามารถถือหุ้นเกินกว่า
ร้อยละ 10 ได้
- 21 พฤษภาคม 2543 ฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวีออกแถลงการณ์ คัดค้านการเข้ามาถือหุ้นใน
บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
- มิถุนายน 2543 บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ประกาศเพิ่มทุน ทำให้บริษัทชินคอร์ป-
อเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาถือหุ้นในสัดส่วนร้อยละ 39
- 13 มิถุนายน 2543 เทพชัย หย่องถูกปลดจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวไปเป็นผู้ช่วย
กรรมการฝ่ายข่าว ซึ่งไม่มีหน้าที่ที่รับผิดชอบงานใด ๆ และต่อมาแกนนำ
ที่ร่วมออกแถลงการณ์ถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน ขอร้องนำทรัพย์สิน
ของบริษัทฯ ไปใช้ส่วนตัว แต่ไม่มีผลการสอบสวนออกมา
- พฤศจิกายน 2543 บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ปรับลดพนักงานกว่า 80 คนเนื่องจากสภาพ
การขาดทุนอย่างต่อเนื่อง
- พฤศจิกายน – ธันวาคม 2543 เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่นำไปสู่ข้อขัดแย้งในเรื่องการแทรกแซงข่าว อาทิ
- การงดการอ่านพาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ในรายการสายตรงไอทีวี
- การยกข่าวกรณีสนามกอล์ฟอัลไพน์ และเทียบฟอร์มทักษิณ - ชวน
- การให้พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเช่ารถถ่ายทอดสดเป็นกรณี
พิเศษ
- การออกข่าวข่าวกรณีพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรเข้าชี้แจงต่อคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- 28 ธันวาคม 2543 ปีย์ มาลากุล ณ อยุธยาถูกปลดจากตำแหน่งประธานกรรมการ
ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว (ตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวเดิม)
- 3 มกราคม 2544 กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวออกแถลงการณ์ และข้อ
เรียกร้อง 7 ประการ ให้ยุติการแทรกแซงการนำเสนอข่าว และให้บริษัท
ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ขายหุ้นคืนให้กับประชาชน
- 5 มกราคม 2544 จุดทะเบียนสหภาพแรงงานไอทีวี โดยผู้เริ่มก่อการ 14 คน
- 8 มกราคม 2544 มีการประชุมใกล้ชิดถึงความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด
(มหาชน) กับพนักงานที่ออกแถลงการณ์ ได้ข้อยุติว่าจะจัดตั้ง

- คณะกรรมการที่ปรึกษาฝ่ายข่าว (Editorial Board) ขึ้นมา และมีการแจ้ง
ต่อผู้บริหารว่าได้ดำเนินการก่อตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีแล้ว
- 12 มกราคม 2544 บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้จัดประชุมใหญ่ และแจ้งว่าจะมีการจ่าย
โบนัสให้กับพนักงาน และประกาศการปรับโครงสร้างการบริหาร
โดยเฉพาะในฝ่ายข่าว
- 25 มกราคม 2544 ฝ่ายข่าวมีการปรับโครงสร้าง ซึ่งมีสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซง
การนำเสนอข่าวบางคนถูกลดบทบาทในหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- 5 กุมภาพันธ์ 2544 สหภาพแรงงานไอทีวีจัดการประชุมใหญ่สามัญครั้งแรก
- 6 กุมภาพันธ์ 2544 สหภาพแรงงานไอทีวีจัดประชุมคณะกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวีเพื่อ
เตรียมข้อเรียกร้องที่จะยื่นต่อนายจ้าง
- 7 กุมภาพันธ์ 2544 กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวถูกเลิกจ้าง
- 9 มีนาคม 2544 กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการ
แรงงานสัมพันธ์
- 1 มิถุนายน 2544 คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้วินิจฉัยชี้ขาดว่าการที่บริษัทไอทีวี จำกัด
(มหาชน) เลิกจ้างพนักงานกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวนั้น
เป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรมตามมาตรา 121 ตามพ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์
พ.ศ. 2518 และให้รับสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว
ทั้งหมดกลับเข้าทำงานภายใน 10 วัน
- 9 กรกฎาคม 2544 บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นเรื่องฟ้องศาลแรงงานกลางขอเพิก
ถอนคำสั่งของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์
- พฤศจิกายน 2544 – กระบวนการสืบพยานฝ่ายโจทก์
- มีนาคม 2545 กระบวนการสืบพยานฝ่ายจำเลย
- เมษายน –
- กันยายน 2545 ศาลแรงงานกลางพิพากษายืนตามคำสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์
- 26 กันยายน 2545 บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นเรื่องอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา
- 7 พฤศจิกายน 2545

บทที่ 7

วิเคราะห์กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานของสถานีโอทีวี และอุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์

1. วิเคราะห์การรวมกลุ่มของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

เนื่องจากการต่อสู้เรื่องสิทธิเสรีภาพของกลุ่มนักข่าวโทรทัศน์ยังไม่เคยเกิดขึ้นอย่างเป็นจริง เป็นจริงในสถานีโอทีวีใดมาก่อน จึงไม่มีกรณีตัวอย่างที่จะสามารถเรียนรู้วิธีการต่อรองกับอำนาจบริหารของผู้ประกอบการได้ แต่สิ่งหนึ่งที่ทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานยอมรับความจริงคือ สมาคมองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนไม่สามารถเป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านนี้ได้ เพราะการดำเนินการของสมาคมองค์กรวิชาชีพมักออกมาในรูปของแถลงการณ์เพื่อแสดงความวิตกกังวล เพื่อประท้วง หรือเพื่อเรียกร้องบางอย่าง ซึ่งมักไม่ได้รับความสนใจ และไม่สามารถใช้เป็นกฎข้อบังคับหรือลงโทษกับคู่กรณีของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนได้ การต่อสู้ในครั้งนี้ จึงต้องเริ่มจากกลุ่มบุคคลที่ตระหนักถึงปัญหาการแทรกแซง และมีความต้องการแก้ไข ปัญหาไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน

1.1 ลักษณะของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

เมื่อพิจารณาจากการรวมตัวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานที่เกิดขึ้น 2 ระยะเวลา คือในช่วงการออกแถลงการณ์ และช่วงเปิดรับสมัครสมาชิกสหภาพแรงงานโอทีวี แล้ว พบว่าสมาชิกของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคล 3 ลักษณะ คือ

- 1) กลุ่มบุคคลที่ต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานผ่านทางสหภาพแรงงาน
- 2) กลุ่มบุคคลที่ต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน
- 3) กลุ่มสหภาพแรงงานที่เข้ามาในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

ในกรณีของกลุ่มที่ 1 บุคคลที่ต่อต้านเรื่องการแทรกแซงการนำเสนองานผ่านสหภาพแรงงานโอทีวี เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความตั้งใจจะใช้สหภาพแรงงานเป็นกลวิธีหนึ่งเพื่อปกป้องเสรีภาพในการนำเสนองาน โดยใช้ประเด็นเรื่องสภาพการจ้างงานซึ่งมีการคุ้มครองทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 เพราะจุดกำเนิดที่แท้จริงในการก่อตั้งสหภาพแรงงานโอทีวีเริ่มจากการประเมินค่าที่ของผู้บริหารบริษัทโอทีวี จำกัด (มหาชน) เมื่อครั้งปลดเทพชัย หย่อง ออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าว เพราะเทพชัย หย่อง ออกมาคัดค้านการเข้าถือหุ้นในบริษัทโอทีวี จำกัด (มหาชน) ของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ด้วยเกรงว่า

หากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาแล้วสถานีโทรทัศน์ไอทีวีอาจไม่สามารถนำเสนอข่าวอย่างเป็นทางการได้อีกต่อไป การส่งปลัดในครั้งนี้จึงสะท้อนเจตนาของผู้บริหารที่ให้ความสำคัญในเรื่องธุรกิจมากกว่าความเป็นกลางและน่าเชื่อถือของความเป็นสถานีข่าว

การที่ผู้บริหารไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องเสรีภาพในการคิดเห็นของพนักงานในฐานะนักสื่อสารมวลชน และไม่กังวลเรื่องภาพลักษณ์ของการเป็นสถานีข่าวที่น่าเชื่อถือ แต่อาศัยอำนาจตามสายบังคับบัญชาสั่งการจัดการกับพนักงานในฐานะลูกจ้าง ทำให้สมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวต้องปรับกลยุทธ์ในการต่อสู้เพื่อปกป้องเสรีภาพในการนำเสนอข่าวเสียใหม่ กล่าวคือ ต้องทำใจยอมรับในเบื้องต้นว่าไม่มีใครสามารถช่วยแก้ไขปัญหาในสถานีโทรทัศน์ ไอทีวีได้ เพราะแม้จะมีนักวิชาการ หรือสมาคมวิชาชีพนักข่าวออกแถลงการณ์ และแสดงความคิดเห็นเรื่องการปลดเทพชัย หย่อง ว่าเป็นสัญญาณอันตรายของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี แต่ผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ไม่ได้ให้ความสนใจ อีกทั้งพนักงานของบริษัทเองก็ไม่มีความปลอดภัยหากยังคงออกมแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องดังกล่าว (ปฏิวัติ วชิรชาติ, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546) ดังนั้นเอกสารภาพแรงงานจึงเป็นอีกหนทางทางหนึ่ง ที่พอจะเป็นทางออกได้

สหภาพแรงงาน จึงกลายเป็นองค์กรลูกจ้าง ที่ถูกนำมาเชื่อมโยงกับเสรีภาพในการเสนอข่าว ซึ่งสมาชิกในส่วนนี้มองว่าเป็นสภาพการจ้างอย่างหนึ่งสำหรับผู้ที่ประกอบวิชาชีพนี้ แต่เพื่อให้ได้สมาชิกครบตามข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 การชักชวนเพื่อนพนักงานให้มาสมัครเป็นสมาชิกจำต้องเน้นเรื่องสวัสดิการเป็นสิ่งจูงใจ ซึ่งประจวบเหมาะแก่ที่ในขณะนั้นบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ไม่สามารถให้สวัสดิการที่ดีแก่พนักงานได้ สหภาพแรงงานที่ตั้งขึ้นมาจากแนวความคิดนี้จึงไม่ได้มองข้ามเรื่องของสวัสดิการที่พนักงานควรได้ไปเสียทีเดียว

ในขณะที่กลุ่มที่ 2 มองว่าสหภาพแรงงานเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของพนักงานทั้งบริษัท การที่มีบุคคลที่ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวไปเกี่ยวข้องกับสหภาพแรงงาน จะยิ่งทำให้สหภาพแรงงานอยู่ในสถานะเสี่ยงที่จะถูกลบล้าง ซึ่งจะไม่เป็นผลดีต่อพนักงานของบริษัทโดยรวม แต่ก็เห็นด้วยว่าควรมีสหภาพแรงงานในองค์กร เพียงแต่ไม่ควรเกี่ยวข้องกับการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว โดยกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวในส่วนนี้มีเพียง 3 คนเท่านั้น

ในกลุ่มสุดท้ายมองเห็นความจำเป็นในการมีสหภาพแรงงานในองค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องสวัสดิการภายในองค์กร แต่ไม่มีบทบาทในเรื่องการออกมาต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่ชัดเจน เหตุผลหนึ่งคือในส่วนของงานที่รับผิดชอบไม่ปรากฏการแทรกแซง จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้มากนัก กลุ่มนี้จึงเข้าร่วมกับกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวอย่างไม่ตั้งใจ โดยการได้รับเลือกเข้าไปเป็นคณะกรรมการของสหภาพแรงงานไอทีวี ที่มีจุดกำเนิดเพื่อใช้เป็นเวทีกลางในการเรียกร้องเสรีภาพในการทำงาน ทั้งนี้ก็ไม่ได้ปฏิเสธ ข้อเรียกร้องของสหภาพแรงงานไอทีวีในประเด็นเรื่องดังกล่าว เพียงแต่ในทัศนะของกลุ่มนี้จะให้น้ำหนักกับข้อเรียกร้องในเรื่องของค่าจ้าง และสวัสดิการที่พนักงานพึงได้รับมากกว่า

จะเห็นได้ว่ากลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว มีสถานะความเป็นกลุ่มที่ครบ 21 คนครั้งแรกในวันที่ทั้ง 21 คนเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ดำเนินกิจกรรมด้วยกันกิจกรรมแรก คือการประชุมใหญ่สามัญของสหภาพแรงงานไอทีวี ดังนี้แล้วเมื่อทั้ง 21 คนถูกเลิกจ้างความรู้สึกที่ต้องการต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมจึงมีความแตกต่างกันในความรู้สึก แต่หวังผลเหมือนกันในประเด็นเรื่องต้องการพิสูจน์ว่าการเลิกจ้างเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรม เพราะตนเองไม่ได้เป็นไปตามความผิดตามที่กล่าวอ้างในหนังสือเลิกจ้าง

1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม

1.2.1 วัฒนธรรมการทำงานในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

บนพื้นฐานของแนวความคิดเรื่องทีวีเสรี ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญที่ดึงดูดผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนในทุกแขนงสื่อมารวมกันที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ประกอบกับการที่มีสัญญาสัมปทานเป็นหลักประกันในเบื้องต้นว่าสถานีโทรทัศน์แห่งนี้จะไม่ถูกครอบงำจากผู้บริหาร ทำให้ความมุ่งมั่นให้ประเทศไทยมีสถานีข่าวที่ดีที่สุด เป็นเป้าหมายที่ทุกคนตั้งไว้เมื่อเข้ามาทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี โดยเฉพาะเทพชัย หย่อง

เทพชัย หย่อง ได้นำเอาหลักการ และวัฒนธรรมการทำงานจากองค์กรข่าวหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะจากเนชั่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีหลักการการทำงานที่ชัดเจน เข้ามาปรับประยุกต์ในการวางระบบการทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ทั้งในเรื่องอำนาจการบริหารในฝ่ายข่าว ที่ฝ่ายอื่นๆ ของบริษัท หรือแม้แต่ผู้บริหารต้องไม่ก้าวล่วงการทำงานของฝ่ายข่าว และการเปิดโอกาสให้นักข่าวทุกคนแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นข่าวต่าง ๆ อย่างเต็มที่ นอกจากนี้พนักงานในฝ่ายข่าวชุดแรก ๆ เข้ามาทำงานโดยผ่านการสัมภาษณ์จากเทพชัย หย่อง การปมเพาะวัฒนธรรมการทำงานตามแบบอย่างที่เทพชัย หย่อง ตั้งไว้จึงเป็นไปได้ง่าย เพราะเท่ากับเป็นการคัดเลือกบุคลากร

ที่มีเชื่อในหลักการเดียวกันเข้ามาทำงาน (เทพชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2547) ด้วยเหตุนี้ พนักงานในฝ่ายข่าว โดยเฉพาะพนักงานที่เริ่มเข้ามาทำงานตั้งแต่ในช่วงแรก ๆ จะถูกปลูกฝังในเรื่องความกล้าคิด กล้าพูดแสดงความคิดเห็นที่มีพื้นฐานอยู่บนความต้องการให้งานข่าวออกมาอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด จนกลายเป็นวัฒนธรรมการทำงานในฝ่ายข่าวที่มีความเข้มแข็ง

ฉะนั้นเมื่อมีเหตุการณ์ที่จะทำให้องค์กรจะสูญเสียความเป็นกลางในการนำเสนอข่าว โดยเฉพาะเมื่อเกิดการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่มีคำสั่งอย่างชัดเจน แม้จะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดในช่วงที่ผู้บริหารในฝ่ายข่าว และผู้บริหารของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เปลี่ยนไปแล้ว แต่วัฒนธรรมการทำงานของฝ่ายข่าวโดยรวมยังไม่เปลี่ยนไป จึงปรากฏว่ามีพนักงานในฝ่ายข่าวจำนวนหนึ่งไม่พอใจกับการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าวโดยผู้บริหารที่เป็นตัวแทนจากบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และกลายมาเป็นหัวข้อในการพูดคุยระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกัน และการเข้าพบผู้บริหาร จนกระทั่งนำไปสู่การเคลื่อนไหวเพื่อออกมาต่อต้านในเรื่องดังกล่าว และเป็นที่น่าสังเกตว่าสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวโดยส่วนใหญ่เป็นพนักงานที่เข้ามาทำงานตั้งแต่ในช่วงแรกที่ทางบริษัทฯ เปิดดำเนินการ

1.2.2 ความต่อเนื่องจากการต่อสู้ในครั้งแรก

ในการเคลื่อนไหวครั้งแรกของกลุ่มคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่เกิดจากความวิตกกังวลว่าสถานีโทรทัศน์ไอทีวีจะเสียความน่าเชื่อถือ และความเป็นกลางในการนำเสนอข่าวนั้น ปรากฏว่าเมื่อมาถึงการเคลื่อนไหวครั้งที่สอง คือต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว มีกลุ่มสมาชิกจากกลุ่มคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มาร่วมในการเคลื่อนไหวถึง 8 คน ซึ่งประกอบไปด้วยพนักงานทุกระดับ คือ บรรณาธิการข่าว, โปรดิวเซอร์ข่าว และผู้สื่อข่าว

"... ตอนนั้นก็คิดว่าคุณเทพชัยไปแล้ว แต่เราต้องยังอยู่ ไม่เคยคิดว่าไม่ทำแล้วออกดีกว่า... คือเราไม่ได้ออกมาเคลื่อนไหวเพราะคุณเทพชัย เราเคลื่อนไหวเพราะว่าความเชื่อของเราเหมือนกัน แล้วพอคุณเทพชัยไม่อยู่แล้ว แล้วทำไมเราต้องหยุดด้วย..."

(ภัทราพร สังข์พวงทอง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546)

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า สิ่งในกลุ่มคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) วิพากษ์วิจารณ์นอกเหนือจากภาพของสถานีโทรทัศน์จะมีภาพนักการเมืองอยู่เบื้องหลัง ซึ่งจะส่งผลให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวีดูมีความน่าเชื่อถือน้อยลงแล้ว ยังหวังว่าอาจจะมีการแทรกแซงการนำเสนอข่าว จนข่าวที่ออกอากาศจะไม่มีความเป็นกลาง แล้วเมื่อบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาบริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ก็เกิดเหตุการณ์การแทรกแซงการนำเสนอข่าวจริง ๆ การต่อสู้ที่ดำเนินมาในครั้งแรกจึงเปรียบเสมือนว่ายังไม่สิ้นสุด กลุ่มบุคคลที่ออกมาคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จึงต้องดำเนินการต่อสู้ต่อไป ด้วยเหตุผลที่ต่อเนื่องจากการต่อสู้ครั้งแรก

แต่ก็มีสมาชิกในกลุ่มคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จำนวนหนึ่งที่ไม่ได้เข้าร่วมต่อสู้ในการเคลื่อนไหวครั้งที่สอง พลังในการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวจึงไม่ได้เข้มแข็งอย่างที่ควรจะเป็น แต่สมาชิกที่เพิ่มเข้ามาเป็นสมาชิกที่เคยคิดว่า การเข้ามาของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของฝ่ายข่าว เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่คาดหวังว่ามันจะไม่เกิดขึ้น สมาชิกในส่วนนี้ก็พร้อมจะออกมาต่อสู้เพื่อปกป้องสภาวะการทำงานของฝ่ายข่าวไว้

ทั้งนี้ มีข้อน่าสังเกตว่า แกนนำโดยส่วนใหญ่ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเป็นสมาชิกที่เคยเข้าร่วมกับกลุ่มคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นไปได้ว่า เป็นเพราะแต่ละคนพอจะรู้แล้วว่าใครมีทัศนคติกับเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง และการที่มีความรู้สึกร่วมกันตั้งแต่เริ่มแรก ทำให้การพูดคุยเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นการพูดคุยที่อาศัยประสบการณ์การเคลื่อนไหวในครั้งแรกเป็นบทเรียน

1.2.3 การมีผู้นำกลุ่ม

แม้การต่อสู้ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวจะไม่มีผู้นำที่ชัดเจนเหมือนเมื่อครั้งการต่อสู้ของกลุ่มคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีเทพชัย หย่อง ผู้อำนวยการฝ่ายข่าวร่วมอยู่ด้วย การก่อตัวของกลุ่มจึงไม่ใช่การเรียกประชุมปรึกษาเพื่อหาทางออกด้วยกัน ประกอบกับเกิดการแบ่งพวกแบ่งฝ่ายในฝ่ายข่าว การจะรวบรวมเพื่อนพนักงานที่มีความคิดไปในทิศทางเดียวกันก็ต้องมีความระมัดระวัง

แต่ปัจจัยในข้อนี้เห็นได้ชัดในกรณีของโต๊ะข่าวสังคม เพราะบุคคลที่เป็นตัวเชื่อมโยงของกลุ่มคือ กรินทร์ ซึ่งเคยทำงานร่วมกับโต๊ะข่าวสังคมมาก่อน

หากย้อนกลับไปดูการเคลื่อนไหวในฝ่ายข่าวครั้งแรก ในการคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เมื่อกลางปี พ.ศ. 2543 บรรณาธิการโต๊ะสังคมในสมัยนั้นคือ จอม เพชรประดับ ก็เป็นอีกหนึ่งคนที่เข้าร่วมการคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) แม้แต่ กรินทร์ และนักข่าวโต๊ะสังคมบางคน ก็ได้ร่วมในการเคลื่อนไหวในครั้งนั้นด้วย เมื่อต่อมา จอม เพชรประดับ ได้ลาออกไปในช่วงที่เทพชัย หย่อง ถูกปลดจากการเป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว กรินทร์ จึงได้มาทำงานร่วมกับโต๊ะข่าวสังคม จึงเกิดเป็นการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่วิตกว่าจะเกิดการแทรกแซงการนำเสนอข่าว ดังนั้นความวิตกกังวลดังกล่าวจึงเป็นประเด็นในการพูดคุยด้วยกันมาอย่างต่อเนื่อง และเกิดภาวะช่วยกันเฝ้าระวังอำนาจการแทรกแซงจากผู้บริหาร

ความคิดที่ต่อเนื่องในการต้องการต่อสู้กับอำนาจบริหาร เริ่มเห็นได้ชัดจากการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีอย่างเป็นทางการเป็นจริงเป็นจัง หลังจากที่เทพชัย หย่อง ถูกปลดจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าว เพื่อให้สหภาพแรงงานถูกใช้เป็นองค์กรลูกจ้างที่มีกฎหมายรองรับ สถานภาพความเป็นลูกจ้างในการเรียกร้องเรื่องสภาพการจ้างงาน ซึ่งจะโยงมาถึงวิชาชีพนักข่าว ไทโรท์สันว่าต้องการเสรีภาพในการทำงาน ก็ดำเนินการโดยมี กรินทร์ เป็นแกนหลัก และด้วยที่เคยทำงานร่วมกับโต๊ะข่าวสังคมมาก่อน จึงมีความคุ้นเคยกับนักข่าวในกลุ่มนี้สูง การมอบหมายให้นักข่าวที่รับผิดชอบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมให้ดูแลรับผิดชอบเรื่องเอกสารและขั้นตอนการจดทะเบียนสหภาพแรงงานจึงเป็นเรื่องที่กระทำได้ง่าย เพราะในการก่อตั้งสหภาพแรงงานนั้นจำเป็นต้องให้คนรู้ให้น้อยที่สุด

จากการต้องการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพในการนำเสนอข่าวที่ดำเนินมาตั้งแต่ต้น ทำให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นเอกสารไว้เรื่อยมา และการขอคำปรึกษากับทางสหภาพนายความตั้งแต่เริ่มดำเนินการ เป็นอีกจุดหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่ต่อการต่อสู้ และเป็นการต่อสู้ที่หวังผล ส่งผลให้การต่อสู้ในชั้นศาลจึงเต็มไปด้วยความเชื่อมั่น

ในขณะที่สภาพของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว ในส่วนของสมาชิกคนอื่น ๆ ก็ไม่มีการแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำกลุ่มที่ชัดเจน แต่เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่ประจำอยู่ที่โต๊ะบรรณาธิการกลางจะเป็นผู้ที่รับรู้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมากที่สุด จึงเปรียบเสมือนจุดเชื่อมโยง ของสมาชิกคนอื่น ที่จะเข้ามาสอบถามข้อเท็จจริงด้วยการอธิบายในสิ่งที่เกิดขึ้น ในช่วงที่ทุกคนกำลังเสาะหาข้อเท็จจริง นอกจากนี้ยังพบว่าสมาชิกบางคนมีบุคลิกภาพของการเป็นผู้นำ ดังนั้นจึงเป็นกลุ่มที่จะอยู่แนวหน้าในการดำเนินกิจกรรม

ต่อต้านการเคลื่อนไหวอย่างการอ่านแถลงการณ์ หรือการให้ข่าวต่อสื่อมวลชน แต่กลุ่มบุคคลเหล่านี้ไม่ใช่ผู้นำกลุ่มอย่างแท้จริง

แต่เมื่อกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวหลังพ้นสภาพการเป็นพนักงานแล้ว ทางกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่ในการประสานงานต่อกลุ่มบุคคลภายนอกที่ต้องการติดต่อกับกลุ่ม และการต่อสู้ทางกฎหมายที่ค่อนข้างชัดเจน แต่เมื่อเวลาได้ผ่านมาระยะหนึ่ง เหตุการณ์การเลิกจ้าง กบฏไอทีวี ก็ไม่ได้รับการสนใจอีกต่อไป กิจกรรมกลุ่มจึงเหลือเพียงการต่อสู้ในกระบวนการทางกฎหมาย ซึ่งมี ปฏิวัติ วลีชาติ, ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข และอรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์ เป็นผู้ดูแลหลัก ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนของกลุ่มทั้งในประเด็นเรื่องการแทรกแซงการนำเสนอข่าว และเรื่องสหภาพแรงงานไอทีวี รับผิดชอบดูแลเรื่องการดำเนินคดีทางกฎหมาย ดังนั้นสมาชิกทั้ง 3 คนนี้จึงมีหน้าที่ติดตามความคิดบนหน้าของคดี และกระจายข่าวไปยังเพื่อนสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวคนอื่น ๆ ให้รับทราบ ในช่วงนี้จึงเสมือนว่าทั้ง 3 คนเป็นผู้นำของกลุ่ม

ดังนั้นแล้ว จะเห็นว่าแม้กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวจะไม่มีผู้นำกลุ่มที่ชัดเจนที่จะดูแลเรื่องการดำเนินการเคลื่อนไหวว่าควรเป็นไปในทิศทางใด แต่ด้วยบุคลิกภาพส่วนตัวของสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงบางคน หรือด้วยสมาชิกคนนั้นมีความถนัด หรือได้รับมอบหมาย และไว้วางใจจากกลุ่ม ก็จะมีการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำกลุ่มชั่วคราว และหมุนเวียนกันไป ตามแต่ละสถานการณ์เพื่อให้กิจกรรมการเคลื่อนไหวนั้น ๆ สามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

1.2.4 การดำเนินการต่อสู้ทางกฎหมาย

ความจริงแล้วหลังจากมีการออกแถลงการณ์ และตามมาด้วยการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวก็ถูกโดดเดี่ยวจากเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ ซึ่งก็เป็นผลมาจากความพยายามจากฝ่ายผู้บริหารทางหนึ่ง ส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวซึ่งช่วงนั้นถือได้ว่าเป็นการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ แต่ถูกบังคับโดยสภาพแวดล้อมให้เหลือกลุ่มที่สามารถพูดคุยได้เพียงแต่ สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวด้วยกันเอง

ดังนั้นจึงส่งผลให้กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวสามารถรวมตัวกันได้หลังจากที่ถูกเลิกจ้างใหม่ ๆ ซึ่งทางกลุ่มได้รวมตัวกันเป็น ไอทีวีพลัดถิ่น เพื่อความสะดวกในการปรึกษาหารือถึงแนวทางการต่อสู้ทางหนึ่ง และเพื่อความสะดวกแก่บุคคลภายนอกที่ต้องการติดต่อกับกลุ่มทางหนึ่ง ตลอดจนในกลุ่มสมาชิกได้วางแผนจะเปิดบริษัทผลิตสื่อกัน แต่ก็ไม่สามารถตั้ง

บริษัทได้ด้วยปัญหาเรื่องเงินทุนเป็นหลัก จากการศึกษาสภาพการเกาะเกี่ยวกันของกลุ่มยังคงเหนียวแน่น ทั้งนี้อาจเป็นเหตุผลทางด้านความรู้สึกที่ต้องตกที่นั่งลำบากเช่นเดียวกันส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งต้องการต่อสู้เรื่องการละเมิดสิทธิเสรีภาพของการเสนอข่าวต่อไป และต้องการต่อสู้เรื่องสภาพแรงงานอีกส่วนหนึ่ง แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงแต่ละคนต้องออกไปหางานทำ ทำให้ลักษณะความเป็นกลุ่มทางกายภาพต้องสลายไป

หลังจากที่สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวแต่ละคนแยกย้ายไปทำงาน สิ่งยึดสภาพความเป็นกลุ่มไว้คือ การต่อสู้ทางคดีความ

“...การต่อสู้ส่วนหนึ่งต้องใช้ลักษณะทางสังคมเข้าช่วย คือกระบวนการศาลก็เป็นส่วนที่จะทำไป แต่เรื่องของการแสดงจุดยืนตรงนี้มันสำคัญ เป็นการเกาะกลุ่มเพื่อแสดงจุดยืน เพื่อแสดงว่าเราไม่ผิด... การเกาะกลุ่มทำให้บทบาทการเรียกร้องของเราชัดเจนขึ้น สังคมก็ยังเฝ้าดู...”

(ม.ล.สุกฤษทรัพย์ จรุงโรจน์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2546)

ในขณะที่การต่อสู้ดำเนินอยู่ในชั้นศาลแรงงานกลาง นอกเหนือไปจากที่มีสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวส่วนหนึ่งได้รับเลือกให้เป็นผู้ให้ปากคำในชั้นศาลแล้ว สมาชิกคนอื่น ๆ ก็จะมีผลัดเปลี่ยนกันไปร่วมฟังการพิจารณา ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงในแผนการดำเนินการต่อสู้ในชั้นศาลเนื่องจากมีสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวคนหนึ่งขอปฏิเสธให้การในชั้นศาล ด้วยเหตุผลทางศาสนา กล่าวคือ ศาสนาคริสต์ ซึ่งมีหลักคำสอนให้เป็นเพื่อนกับคนทุกคน ไม่ให้เป็นศัตรูกับใคร ทำให้สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวผู้นั้นยุติบทบาทในการเป็นพยานให้กับฝ่ายจำเลย (กสิณ, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546) ส่งผลให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว บ้างก็รู้สึกตกใจ บ้างก็รู้สึกผิดหวัง และมีความกังวลในเรื่องรูปคดี อย่างไรก็ตามก็ยืนยันว่าไม่ผลในทางคดี

ต่อมาศาลแรงงานกลางก็ออกคำพิพากษาเมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545 ยืนตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ (ครส.) ทำให้บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ยื่นอุทธรณ์ต่อไปยังศาลฎีกา ในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 (ขณะที่เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ศาลฎีกายังไม่มีคำพิพากษาออกมา)

แม้ว่าการต่อสู้ในกระบวนการยุติธรรมจะใช้เวลาที่ยาวนาน แต่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานแต่ละคนจึงเฝ้ารอให้คดีนี้มีคำพิพากษาออกมา เพราะทุกคนมีความมั่นใจว่าฝ่ายของตนจะเป็นผู้ชนะคดี เนื่องจากมีความเชื่อมั่นมาโดยตลอดว่าทุกอย่างที่ได้เคลื่อนไหวเมื่อครั้งเป็นพนักงานฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีนั้น ได้กระทำตามสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ และกระทำไปด้วยเจตนาที่ดีต่อองค์กร ซึ่งต้องการรักษาความน่าเชื่อถือและความเป็นกลางขององค์กรไว้ และต้องการสร้างบรรทัดฐานให้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพไว้ในท้ายที่สุด

1.3 อุปสรรคของการรวมกลุ่มของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานข่าว

1.3.1 ความขัดแย้งในฝ่ายข่าว

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในฝ่ายข่าวถือว่ามีมาตั้งแต่เมื่อครั้งเริ่มก่อตั้งสถานีขึ้นใหม่ ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะพนักงานที่เข้ามาทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีล้วนมาจากที่ต่าง ๆ มีความแตกต่างกันในเรื่องงาน อาทิ หัวหน้าข่าวไม่ได้รับการยอมรับจากผู้สื่อข่าว (จิระ ห่องตำเรือง, สัมภาษณ์, 3 มิถุนายน 2546) ประกอบกับการทำงานในช่วงแรกนอกเหนือจากการแข่งกับตัวเองแล้ว ยังต้องแข่งขันกับเพื่อนร่วมงานด้วยเพื่อที่จะมีผลงานให้ดีที่สุด แต่การที่ทุกคนต้องแข่งขันกันทำให้มีการกระทบกระทั่งระหว่างตัวคนเช่นกัน จนเวลาผ่านไประยะหนึ่งก็จะเหลือเพียงคนที่สามารถปรับตัวทำงานในสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ได้ (เชิดชาย มากบำรุง, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2546) ดังนั้นพนักงานที่ทำงานอยู่ในฝ่ายข่าวก็就会有ความขัดแย้งอยู่ในที่อยู่บ้างแล้ว แต่ว่าเมื่อกรณีที่เทพชัยหย่อง ถูกปลดออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าว ความแตกแยกเริ่มเห็นชัดมากขึ้นเมื่อพนักงานฝ่ายข่าวเริ่มเข้ากลุ่มตามสังกัดที่ทำงานเก่า เพราะผู้อำนวยการฝ่ายข่าวคนต่อ ๆ มากี่ไม่มีใครลงมาทำงานคลุกคลีกับพนักงานฝ่ายข่าวอีก ทำให้ระบบการทำงานขาดผู้ที่จะตัดสินใจชี้ขาด แต่จะเป็นไปตามแต่ผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจขณะนั้น อีกทั้งความรู้สึกของการเป็นทีมเดียวกันระหว่างผู้บริหารและพนักงานเพราะได้ร่วมงานอย่างใกล้ชิดได้ขาดหายไป

ยิ่งเมื่อผู้บริหารตัวแทนฝ่ายบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้ส่งบุคคลเข้ามาสอดส่องการทำงานของฝ่ายข่าวในตำแหน่งผู้ช่วยบรรณาธิการ พนักงานระดับผู้สื่อข่าวก็เริ่มรู้สึกไม่ปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มจะมีเหตุการณ์การแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าว ซึ่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าวในขณะนั้นก็ไม่สามารถต้านทานคำสั่งเหล่านั้นได้ ทำให้พนักงานในฝ่ายข่าวยังรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยในการทำงาน เพราะคำสั่งของผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) สามารถสั่งฝ่ายข่าวได้แล้ว อีกทั้งสะท้อนให้เห็นว่าในขณะนั้นฝ่ายใดเป็นฝ่ายที่มีอำนาจ พนักงานฝ่ายข่าวบางส่วนจึงมีการปรับตัวหาหัวหน้า

ดังนั้นเมื่อสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกการนำเสนอข่าวเริ่มพูดคุยกหาคนที่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันจึงต้องมีการระมัดระวัง เพราะพนักงานในฝ่ายข่าวไม่จำเป็นต้องเข้าข้างฝ่ายข่าวอีกต่อไป การรวบรวมสมาชิกเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวจึงทำได้ไม่่ง่ายนัก

“... ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการคัดค้านการแทรกแซง แต่คนที่ไม่เห็นด้วยที่เขาแสดงอาการไม่เห็นด้วย เป็นการแสดงที่มีปัจจัยอื่นมาแทรกซ้อน คือมองว่ากลุ่มที่ออกไปแถลงข่าวเป็นกลุ่มที่ได้รับ ความก้าวหน้ามาโดยตลอด ได้รับโอกาสทำข่าวสำคัญมาโดยตลอด แต่คนกลุ่มหนึ่งที่ด้อยกว่าในการทำงานไม่ได้รับโอกาสจาก บก. กลุ่มนี้ให้ไปทำข่าวสำคัญ ๆ เพราะฉะนั้นแล้วพอเกิดเหตุการณ์ที่ต้องอาศัยความร่วมมือ ความร่วมมือจึงไม่เกิด เป็นความขัดแย้งส่วนตัวมากกว่าไม่ใช่ เพราะอุดมการณ์ ไม่ใช่เพราะความคิดต่อวิชาชีพ...”

(ณาทยา แวววิรุศุปรต์, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2546)

นี่เป็นอีกเหตุผลหนึ่งของการที่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่ไม่สามารถรวบรวมสมาชิกเป็นจำนวนมากได้ และสะท้อนถึงภาวะการณ์ที่ฝ่ายข่าวมีความแตกแยกกันภายใน มาก่อนที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จะเข้ามาบริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน)

เมื่อกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้ดำเนินการออกแถลงการณ์ การแบ่งแยกระหว่างกลุ่มเคลื่อนไหว กับพนักงานทั่วไปมีความชัดเจนขึ้น อีกทั้งการที่สรรคชัย เตียรประเสริฐกุล ได้ให้ตำแหน่งกรรมการผู้จัดการปรับปรุงผังการบริหารและโอนย้ายพนักงานในสังกัดฝ่ายข่าวในวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2544 ให้ศูนย์ออกอากาศฝ่ายข่าวโอนไปสังกัดกับฝ่ายผลิตรายการ, หน่วยงานวิทยุสื่อสารฝ่ายข่าวโอนไปสังกัดฝ่ายวิศวกรรม, แผนก prompter ฝ่ายข่าวโอนไปสังกัดฝ่ายบริหาร, แผนกพนักงานส่งเอกสาร และแผนกยานยนต์ฝ่ายข่าวโอนไปสังกัดฝ่ายบริหาร ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปรับโอนย้ายครั้งนี้เป็นการทอนกำลังของฝ่ายข่าวให้มีขนาดเล็กลง และในวันเดียวกันในที่ประชุมใหญ่มีการประกาศให้โบนัส ซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดสังเกตอย่างมาก เพราะในช่วงปลายปีมีการปรับลดพนักงานไปแล้ว และเมื่อมองกลับไปในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 มีพนักงานอีก 20 คนที่ถูกเลิกจ้างเนื่องจากบริษัทไอทีวี ประสบภาวะการณ์ขาดทุนอย่างต่อเนื่อง ยิ่งทำให้เห็นชัดว่าการประกาศให้โบนัสแก่พนักงานในครั้งนี้เป็นกลยุทธ์ที่ผู้บริหารใช้เพื่อป้องกันไม่ให้พนักงานของบริษัทสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ในขณะที่เดียวกันก็ส่งพนักงานไปก่อวินโดยการลือว่าหากพนักงานคนใดสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานจะไม่ได้โบนัส เหล่านี้ทำให้สถานการณ์กา

แตกแยกของฝ่ายซ้ายยิ่งเลวร้ายลง การดำเนินการก่อตั้งสหภาพแรงงานจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

1.3.2 ภาพลักษณ์ของสหภาพแรงงานในประเทศไทย

เนื่องจากสหภาพแรงงานในประเทศไทยมีพัฒนาการที่ช้า ขาดความต่อเนื่อง การจัดตั้งสหภาพแรงงานยังถือว่าเป็นเรื่องใหม่ และคนโดยส่วนใหญ่ก็ยังไม่เข้าใจหน้าที่และบทบาทของสหภาพแรงงาน จะให้ความสนใจก็ต่อเมื่อมีการเรียกร้องเกิดขึ้น นอกจากนี้ในมุมมองของนายจ้างยังมองว่าการเรียกร้องต่าง ๆ เป็นการสร้างความวุ่นวาย (นิคม จันทรวาทูร, 2544 : 253 - 254)

สำหรับกรณีการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี จากการศึกษาพบว่าการตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีมีอุปสรรคนับตั้งแต่การเริ่มดำเนินการก่อตั้ง กล่าวคือในการหยังเสียงหาผู้ร่วมสนับสนุนการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี กระทำได้อย่างยากลำบาก

“...เมื่อคุยกับโต๊ะสังคมนแล้ว กระจายวงโดยคุยกับโต๊ะข้าง ๆ เลือกคุยเฉพาะคนที่เรารู้แล้วว่า คุยแล้วไม่หลุด เพราะร้อยละ 90 ของการตั้งสหภาพแรงงานพอเริ่มตั้งก็ถูกปลด เลยคุยแบบลับ ๆ ไป จดทะเบียนแบบลับ ๆ เอาตามเกณฑ์อย่างเดียวพอ...”

(ปฏิวัติ วสิษฐชาติ, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546)

ในขณะที่เดียวกันสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่ดำเนินการจัดตั้งสหภาพแรงงานก็ไม่ได้มีความรู้เรื่องสหภาพแรงงานมาก่อน ทำให้ต้องศึกษาเรื่องสหภาพแรงงานไปพร้อม ๆ กับการดำเนินการ และเมื่อพิจารณาจากคณะผู้ก่อการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีจึงจะเห็นได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นบรรณาธิการกลาง, โปรดิวเซอร์ข่าว, โปรดิวเซอร์รายการข่าว นักข่าว โต๊ะสังคมน ซึ่งเป็นคนกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่ออกแถลงการณ์ และเป็นกลุ่มที่รู้เห็นการแทรกแซงการนำเสนอข่าวโดยตรง ภาพของสหภาพแรงงานไอทีวีที่ต้งขึ้นมาี้ จึงเกิดเป็นภาพเชื่อมโยงกับกลุ่มแถลงการณ์ได้ง่าย ส่งผลให้พนักงานในฝ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะฝ่ายข่าวจึงไม่กล้าสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีดูเป็นองค์กรลูกจ้างที่ไม่มีความเข้มแข็งนัก

และการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีมีความชัดเจนที่ต้องการยื่นข้อเรียกร้องต่อนายจ้างตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ทั้งในเรื่องสวัสดิการที่ขาดแคลนมานาน ซึ่งหัวข้อการเรียกร้องเรื่องสวัสดิการ

ดูเหมือนจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ใช้เป็นเหตุผลชวนเพื่อนพนักงานให้สมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานได้ ในขณะที่เดียวกันก็มีความชัดเจนว่าต้องการเรียกร้องในประเด็นเรื่องสภาพการจ้างงาน ที่เป็นประเด็นปัญหาขึ้นมาหลังจากที่ผู้บริหารจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาบริหารในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) อีกทั้งกลุ่มที่ก่อตั้งสหภาพแรงงานก็ไม่ได้แสดงที่ทำไอน์อ่อนต่อผู้บริหารแต่อย่างใด ดังนั้นแล้วในมุมมองของนายจ้างย่อมมองเห็นความวุ่นวายที่กำลังจะตามมาทั้งกลัวว่าบริษัทในเครือชินคอร์ปอเรชั่นจะเอาอย่างบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) แล้วจัดตั้งสหภาพแรงงาน ซึ่งหากมีสหภาพแรงงาน 2 แห่งภายใต้ นายจ้างเดียวกันจะสามารถตั้งเป็นสหพันธ์ได้ การรวมตัวของลูกจ้างก็จะมีพลังที่แข็งแกร่งขึ้น และในเรื่องของการไม่สามารถปกครองออกคำสั่งกำกับกับกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้ ทั้งหมดนี้จึงเป็นสาเหตุที่อธิบายได้ว่าทำไมสหภาพแรงงานไอทีวีจึงไม่สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้

2. วิเคราะห์อุดมการณ์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

เมื่อพิจารณาจากลักษณะการรวมกลุ่ม และกิจกรรมของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานแล้วพบว่ามีอุดมการณ์ 2 ชุด คือ

2.1 อุดมการณ์วิชาชีพ (Professional Ideology)

2.2 อุดมการณ์อาชีพ (Occupational Ideology)

2.1 อุดมการณ์วิชาชีพ (Professional Ideology)

2.1.1 วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์

จากลักษณะโดยรวมของความเป็นวิชาชีพ ที่บุคคลนั้นต้องได้รับการศึกษามาเฉพาะด้านทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ เป็นงานที่มุ่งเน้นเพื่อสังคมโดยรวม ซึ่งวิชาชีพของนักข่าวโทรทัศน์เองก็เป็นวิชาชีพที่จำเป็นต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการเป็นปากกระบอกเสียงให้ประชาชน จึงต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมโดยรวมเป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณาจากประเด็นเรื่องการศึกษาพบว่า สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานแต่ละคนจบการศึกษามาจากหลากหลายสาขา โดยมีบุคคลที่จบมาทางด้านนิเทศศาสตร์เพียง 7 คนเท่านั้น สำหรับสมาชิกที่ไม่ได้จบมาทางด้านนิเทศศาสตร์โดยตรง แต่หันมาสนใจในวิชาชีพนี้ มักมีเหตุผลที่คล้ายคลึงกัน คือเหตุผลทางด้านบุคลิกภาพของคนที่สนใจข่าวสาระ ความรู้ทั่วไป อีกทั้งชอบพบปะผู้คน และอยากจะถ่ายทอดเรื่องราวที่ตนรู้มาให้ผู้ฟัง

ตารางที่ 6 แสดงภูมิหลังของแกนหลักสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวก่อน
เข้าทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ชื่อ - นามสกุล	การศึกษา	เหตุผลในการเป็น นักข่าว	อาชีพก่อนเป็นนักข่าว ไอทีวี	ผลงานที่ภูมิใจ	ประสบการณ์ การถูก แทรกแซง
ปวีติ วงษ์ชาติ	นิติศาสตร์	ชอบและสนใจข่าวสาร บ้านเมือง	นักข่าว น.ส.พ. มติชน	ข่าวพระยันตระ	ไม่มี
ภัทรพร สังข์พวงทอง	อักษรศาสตร์	ชอบเรื่องการเมือง เพราะถูกปลูกฝังให้อ่าน หนังสือพิมพ์ตั้งแต่เด็ก	นักข่าววิทยุเนชั่น	ข่าวเกี่ยวกับการชุมนุม ของชาวบ้านที่ได้รับ ความเดือดร้อนจาก โครงการของรัฐ	ไม่มี
ฉาตษา แว่ววิรุฑ์	โบราณคดี	สนใจเรื่องข่าวสาร และ ประทับใจผลงานของ ทีมข่าว ดร.สมเกียรติ อินวิมล	นักข่าว น.ส.พ. มติชน	กะเหรี่ยงในทุ่งใหญ่ นเรศวร ที่รัฐต้องการให้ ออกจากป่าเพราะบุกรุก ป่าสงวน	ไม่มี
อังสนา เทศธัน	รัฐศาสตร์	อยากทำงานที่มีอิสระ ทางความคิด	ผู้ช่วยกอง บก. นิตยสาร สังคม-สตรี และวัยรุ่น	การสัมภาษณ์บุคคลที่ ประสบความสำเร็จใน หน้าที่การงาน	ไม่มี
ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข	นิเทศศาสตร์	ชอบและสนใจข่าวสาร บ้านเมือง	ทีมงานรายการเนชั่น นิวส์ ทอล์ค	รายการเนชั่น นิวส์ทอล์ค ได้รางวัลโทรทัศน์ทองคำ ประเภทรายการข่าว	ไม่มี
กฤณา บัวคำศรี	อักษรศาสตร์	สนใจเรื่องข่าวสารและ ชอบพบปะผู้คน	นักข่าวประจำ สถานีโทรทัศน์ออสเตรเลีย	ข่าวเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	ไม่มี
วิศาล ศิลกวณิช	นิเทศศาสตร์	สนใจเรื่องข่าวสาร และ อยากช่วยเหลือชาวบ้าน ที่เดือดร้อน	นักข่าวประจำบ.เบสิคอิน เตอร์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด	ข่าวการประชุมความ ร่วมมือทางเศรษฐกิจ เอเชียและยุโรป (อาเซม)	ไม่มี

นอกจากนี้สมาชิกของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวโดยส่วนใหญ่ (มีเพียงคนเดียวที่เพิ่งจบการศึกษา) ส่วนมีประสบการณ์การทำงานทางด้านสื่อมวลชนมาก่อน ซึ่งมีทั้งงานข่าวทางสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ และงานเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ ดังนั้นในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวจึงมีบุคคลที่มาจากหลากหลายหน้าที่ของส่วนงานผลิต คือ มีทั้งผู้ที่เคยเป็นผู้สื่อข่าว ผู้กำกับรายการ ช่างภาพ เจ้าหน้าที่เทคนิค

ตารางที่ 7 แสดงภูมิหลังของสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานก่อนเข้า
ทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ชื่อ - นามสกุล	การศึกษา	เหตุผลในการเป็น นักข่าว	อาชีพก่อนเป็น นักข่าวไอทีวี	ผลงานที่ภูมิใจ	ประสบการณ์ การถูก แทรกแซง
อรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์	วิทยาศาสตร์	ชอบงานเขียน และ นักข่าวสามารถ ช่วยเหลือสังคมได้	นักข่าววิทยุ INN และ นสพ.ข่าวสด	ไม่มี	ไม่มี
ม.ล.สุกฤษีร์ จรูญโรจน์	นิเทศศาสตร์	ชอบอ่าน นสพ. และ ประทับใจผลงานทีมข่าว ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล	ผู้กำกับเวทีและ ประสานงาน สถานีโทรทัศน์ช่อง 3	การรายงานสดพรรค ประชากรไทยเข้าร่วม รัฐบาล	มี ในลักษณะตั้ง ลงมาตามสาย งาน
สกนเดช ศิลภาพงษ์	รัฐศาสตร์	เห็นโฆษณาของไอทีวี เรื่องทีวีเสรี ซึ่งตรงกับทีวี ที่ตนอยากเห็นใน ประเทศไทย	ฝ่ายประชาสัมพันธ์ สถานทูตอเมริกา (จ. เชียงใหม่)	-	-
แก้วตา ปริศวงศ์	ศึกษาศาสตร์	ชอบเขียน และอ่าน หนังสือ	นักข่าว นสพ. มติชน	ข่าวเงินเดือนครูไม่เหมาะ กับเศรษฐกิจที่แท้จริง	ไม่มี
ชมพูนุท คงมนต์	บริหารธุรกิจ	อยากลองอาชีพใหม่ และได้จับจับเหตุการณ์ พฤษภาคมประชาชนรวม	พนักงานฝ่ายจัดซื้อ บ. เอกชน	-	-
สุรรัตน์ สุขแสงรัตน์	นิเทศศาสตร์	ชอบดูข่าวและประทับใจ ผลงานทีมข่าว ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล	นักข่าวประจำบ.แมซิฟิค อินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น จำกัด	ข่าวรัฐใช้กำลังกับชาวบ้าน ที่คัดค้านเขื่อนปากมูล	ไม่มี
เลิศชาย มากป่ารุง	เทคโนโลยี ทางการศึกษา	ได้รู้จักโลกกว้างและ ชอบงานที่ท้าทาย	ช่างภาพสถานีโทรทัศน์ ช่อง 9	ข่าวโมโรโมเตอร์มวยถูกยิงที่ สนามมวยลุมพินี	เคย และร่วมลง ชื่อในหนังสือยื่น ให้ ผอ. อ.ส.ม.ท.
สุรธนา อุษานันท์	โบราณคดี	อยากเล่าเรื่องเรียนมา ซึ่งประชาชนยังไม่ค่อยรู้	นักข่าว นสพ.มติชน	ข่าวลักลอบขุดและซื้อขาย วัตถุโบราณที่ จ.ลพบุรี	ไม่มี
กฤษณ์ แดงประเสริฐ	นิเทศศาสตร์	ได้อ่าน นสพ.ตั้งแต่เด็ก	ทีมงานรายการวิเคราะห์ ข่าวและเนชั่นนิวส์ทอล์ค	ข่าวการเลือกตั้งปี 2535	ไม่มี
จิรฎา ทองนาค	นิเทศศาสตร์	เป็นงานที่ได้ความรู้ ตลอดเวลา และเห็นด้วย กับเจตนารมณ์ของไอทีวี	(เพิ่งจบการศึกษา)	-	-
มงคลชัย สุขใจเจริญกิจ	ศิลปศาสตร์	สนใจข่าวสารและชอบ เล่าเรื่อง	นักข่าว นสพ.ผู้จัดการ	ข่าวเกี่ยวกับผู้หญิงและ สิ่งแวดล้อม	ไม่มี
สมมาตร วัฒนาคุณปกรณ์	ช่างเทคนิค	-	เจ้าหน้าที่เทคนิค สถานีโทรทัศน์ช่อง 9	-	-
สินีนาง คุปตภากร	นิเทศศาสตร์	-	เขียนบทโทรทัศน์ราย การตามล่าหาความจริง	-	-
ศุภลักษณ์ ตั้งจิตต์ศิลป์	ศิลปศาสตร์	สนใจเรื่องการเมืองและ ชอบพบปะผู้คน	เพิ่งเรียนจบปริญญาโท รัฐศาสตร์	-	-

ดังนั้นความรู้ความสามารถทางด้านวิชาชีพของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานจะเป็นไปในลักษณะของความรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์การทำงานเสียมากกว่าความรู้ที่ได้จากตำราวิชาการ ประสบการณ์การทำงานที่แต่ละคนสะสมมาเกือบ 10 ปี หรือบางคนมากกว่า 10 ปี นั้นได้สอนให้เรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของวิชาชีพนักข่าว ความเป็นกลางและความรับผิดชอบส่วนหนึ่งจึงเกิดจากการได้ลงไปสัมผัสกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วใช้วิจารณญาณในการสื่อสารกับผู้ชม โดยมีวัฒนธรรมการทำงานของที่ทำงานเดิมเป็นตัวหล่อหลอมเรื่องของความเข้มงวดในด้านจริยธรรมจรรยาบรรณ ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่าสมาชิกที่เป็นแกนหลักในการต่อต้านการแทรกแซงนั้นได้ผ่านงานจากองค์กรข่าวที่ได้ชื่อว่ามีหลักการการทำงานที่ชัดเจน อีกทั้งผลงานของแต่ละคนนั้นถือได้ว่าเป็นการเปิดประเด็นในสาธารณชนเข้ามาร่วมพิจารณาได้ และไม่เคยมีประสบการณ์ถูกแทรกแซงในการทำงานข่าวในองค์กรของตน ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าในองค์กรข่าวเหล่านั้นมีความเข้มแข็งที่จะปฏิเสธการแทรกแซงในระดับผู้บริหาร ส่งผลให้เกิดทัศนคติที่ดีในการทำงานด้านข่าว และเชื่อมั่นว่านักข่าวสามารถทำงานได้อย่างอิสระ แต่ดูเหมือนว่าช่วงเวลาในบ่มเพาะหลักการการทำงานอย่างมีเสรีภาพที่สำคัญที่สุดของสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานโดยส่วนใหญ่ คือ ในช่วง 1 ปีก่อนแพร่ภาพออกอากาศนำเสนอข่าว ที่แต่ละคนผ่านการละลายพฤติกรรมการทำงานแบบเดิม ๆ มาสู่ความเข้าใจเรื่องของข่าวใหม่ ตั้งแต่ความหมายของคำว่า "ข่าว" ในแบบฉบับของไอทีวี ตลอดจนการคิดประเด็นข่าว การเขียนข่าว การใช้ภาพข่าว โดยใช้คำถามที่ว่าถ้าเสนองานนี้ไปแล้วประชาชนจะได้อะไร ถ้าไม่เสนอประชาชนจะเสียอะไร (ยุวดี เตชะไพฑูริย์สุข, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546) เพราะในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานข่าวเกือบทั้งหมดเริ่มทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีตั้งแต่ปี 2538 - 2539

"...ที่ทำงานโทรทัศน์มาโดยตลอด ก่อนเข้าไอทีวีเรื่องของการแทรกแซงถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา คือแบบถ้ารัฐบาล หรือผู้ใหญ่สั่งมาผ่านองค์กรก็ปฏิบัติตามนั้น มันเป็นเรื่องเคยชินเพราะเขาก็เหมือนเจ้าของ เวลาเขาสั่งมาเราก็เข้าใจไปโดยอัตโนมัติ แต่พอมาอยู่ไอทีวี พอเริ่มเวลาประชุมข่าวในทุกวันนี้ ความคิดแบบอิสระมันถูกใส่เข้ามาเรื่อยๆ ใส่เข้ามาทุกวัน จนกระทั่งเรามองว่าเราเป็นองค์กรเดียวที่ไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลถึงเราจะให้คำสัมภาษณ์ให้รัฐบาลกิน แต่ว่าองค์กรนี้เป็นองค์กรอิสระ ถ้าใครผิดเราก็ว่าผิด ใครถูกเราก็บอกว่าคุณ..."

(ม.ล.สุกฤษี จรุงโรจน์, สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2546)

"...เราเห็นความเสี่ม้นมีอยู่จริง เราอยากจะเสนอข่าวในด้านของชาวบ้านมากกว่า เหมือนกับเป็นเสียงของชาวบ้าน สมมติมีข่าวเกิดขึ้นแทนที่เราจะไปสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเดียว มุมมองของชาวบ้านจะถูกหยิบยกขึ้นมาอันดับต้น ๆ ก่อนเจ้าหน้าที่รัฐด้วยซ้ำไป เหมือนกับว่าเป็นทีวีของประชาชน เป็นปากเป็นเสียงให้เขาได้..."

(อรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2546)

ดังนั้นเองจึงจะเห็นได้ว่า ความเป็นวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวในเบื้องต้นว่ามีอยู่ในระดับหนึ่งตั้งแต่ก่อนเข้าทำงานที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวี และถูกตอกย้ำอีกครั้งเมื่อเข้ามาในสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ โดยผ่านการฝึกอบรมทำความเข้าใจเรื่องของข่าวที่มุ่งเน้นในการทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้านที่ดี เพื่อตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐรับเรื่องราวร้องทุกข์ และควบคุมการไหล และกลั่นกรองข่าวสารโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนสูงสุด ซึ่งเป็นนโยบายฝ่ายข่าวดังที่มีคำขวัญว่า "อยากรู้ต้องได้รู้ อยากดูต้องได้ดู" และปรัชญาการทำงานที่ว่า "ไอทีวีต้องเป็นสื่อที่คนในสังคมพึ่งพิงได้" จะเห็นได้ว่านโยบายของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้ให้ความสำคัญกับประชาชนควบคู่ไปกับเสรีภาพในการนำเสนอข่าว เพราะเสรีภาพในการนำเสนอข่าวเป็นหลักประกันที่สำคัญที่จะทำให้นักข่าวทำหน้าที่ตามวิชาชีพได้

2.1.2 จุดมการณืวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์

ในส่วนของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่มีอุดมการณ์วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ เริ่มสังเกตได้จากเมื่อมีวีแวงของปัญหาเกี่ยวกับความเป็นกลาง และความน่าเชื่อถือในการทำงานด้านข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี กล่าวคือ เมื่อมีกระแสข่าวว่าบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) กำลังจะเข้ามาถือหุ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) พบว่าในฝ่ายข่าวมีความคิดเห็นออกเป็น 2 ฝ่ายใหญ่ ๆ คือฝ่ายที่เห็นด้วย และฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยในเรื่องดังกล่าว แม้แต่สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้ง 21 คนเอง ก็ปรากฏว่าในเหตุการณ์ครั้งนั้นก็มีความคิดเห็นเป็น 2 ฝ่ายด้วยเช่นกัน

“ไม่เห็นด้วย เพราะถึงแม้ไอทีวีจะประสบปัญหาการขาดทุน แต่การที่บริษัทใดบริษัทหนึ่งจะเข้ามา คือเห็นด้วยกับการที่บริษัทจะต้องอยู่รอด มันต้องมีเงิน มีใครสักคนเข้ามาทักซิโวนะ แต่ว่าชินคอร์ปมันมีภาพที่แยกไม่ออกกับทักซิโวน ซึ่งตอนนั้นหาเสียงเลือกตั้งอยู่ แล้วเจตนาารมณของไอทีวี ตอนแรกมันถูกตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นอิสระ มันจึงเป็นเรื่องที่รับไม่ได้อย่างยิ่ง ที่จะมืองค์กรหนึ่งที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่และมีการเมืองอยู่เบื้องหลังเข้ามา”

(กรรณ บัวคำศรี, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2546)

“... รู้สึกว่าชินคอร์ปเกี่ยวข้องกับทักซิโวน เพราะเป็นนักข่าวการเมือง ยิ่งไงก็ต้องรู้... บริษัทที่ถือหุ้นใหญ่ของนักการเมืองจะเข้ามาในไอทีวีได้ไฉน น่าเกลียดมาก คือถ้าเขาเข้ามาเป็นเจ้าของ แล้วคนในสถานีนี้อะไรจะทำยังไง เราจะเขียนตำทักซิโวนได้ไหม เราจะทำข่าวได้ไง มันต้องคิดนะ คนเป็นนักข่าวต้องคิดเองได้ แล้วเราจะเขียนถึงเขายังไงถ้าเขาเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่...”

(ภัทรพร สังข์พวงทอง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546)

ในส่วนที่ไม่เห็นด้วยก็เพราะเกรงว่า เมื่อบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าพรรคการเมืองเข้ามาบริหารในสถานีโทรทัศน์แล้ว จะมีความเป็นไปได้สูงที่จะมีการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้ ส่งผลให้สมาชิกในสถานีได้เข้าร่วมกลุ่มกับกลุ่มคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ด้วยเชื่อว่า เสรีภาพในการนำเสนอข่าวกำลังจะหมดไป เพราะน่าจะมีอำนาจทางการเมืองเข้ามาแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าว หรือตัวนักข่าวในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเองอาจจะเกิดการเซ็นเซอร์ตัวเองโดยอัตโนมัติ ซึ่งก็จะเท่ากับว่าระบบการทำข่าวเข้าสู่วิธีการทำงานในรูปแบบของสถานีโทรทัศน์ของรัฐ โดยทันที

ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งกลับมองว่าถ้าบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาบริหารในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ทางบริษัทฯ น่าจะแยกอำนาจบริหารได้เหมือนที่แล้ວมา และไม่น่าจะมีการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าว ด้วยมองว่า ในเมื่อข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีจุดแข็งที่สำคัญในเรื่องของข่าวที่มีการเจาะลึก และตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ข้าราชการอย่างใกล้ชิด ผู้บริหารที่เข้ามาใหม่ก็ไม่น่าจะทำลายจุดแข็งซึ่งถือว่าเป็นจุดขายตรงนี้ อีกทั้งวัฒนธรรมการทำงานในฝ่ายข่าวที่ปมสร้างมากกว่า 4 ปี น่าจะมีความเข้มแข็งพอที่จะรักษาระบบการทำงานให้

ดำเนินต่อไปได้ นอกจากนี้สถานีโทรทัศน์ไอทีวียังมีเงินทุนในการซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เพียงพอ และพัฒนาเรื่องเทคโนโลยีให้ก้าวหน้าอีกด้วย

“ ตอนนั้นไม่รู้สึกละไรมาก เพราะมีความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างในระดับผู้บริหารของไอทีวีมาตลอด เฉยๆ มาก แล้วรู้สึกว่ามั่นคงไม่มีผลกระทบอะไรต่อการทำงานของเรา เราก็ทำงานไปตามหน้าที่ได้... เราจะไม่อย่างเดี่ยวเพราะไม่คิดว่ามันจะมีผลอะไร เป็นเรื่องของผู้ใหญ่มากกว่า”

(นางลักขณ์ สุขใจเจริญกิจ, สัมภาษณ์, 9 กรกฎาคม 2546)

“ คิดว่าแยกกันได้ เขาเข้ามาทำธุรกิจ เขาก็หาตลาด หาโฆษณาไปเราทำข่าวของเราไป ไม่น่าจะเกี่ยวกัน เพราะว่าเราดูอย่างหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ เซ็นทรัลก็ถือหุ้น แต่เซ็นทรัลก็ไม่เคยเข้าไปยุ่งบางกอกโพสต์ เป็นเฉพาะผู้ถือหุ้น กองบรรณาธิการเขาก็ทำข่าวไปตามปกติ เราเลยมั่นใจว่าไม่เป็นไรของแบบนี้มันแยกกันได้...”

(วิศาล ดิลกวณิช, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2546)

เมื่อพิจารณาการแยกออกเป็น 2 ฝ่ายในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวในกรณีการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) นั้น พบว่า ทั้ง 2 ฝ่ายได้นำเอาปัจจัยเรื่อง เสรีภาพในการนำเสนอข่าว มาเป็นเกณฑ์ในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายยังคงมองว่าเสรีภาพในการนำเสนอข่าวมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำข่าว เพียงแต่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จะเป็นตัวแปรว่าเสรีภาพดังกล่าวจะมีอยู่ต่อไปหรือไม่

แต่เมื่อสัญญากรรมแรกของความรู้สึกเชื่อมั่นในระบบการทำงานอย่างอิสระของฝ่ายข่าวกำลังจะหมดไป คือ เมื่อมีการปรับย้ายตำแหน่งของเทพชัย หย่อง ออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าว ซึ่งถือเป็นบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญในการดูแลทิศทางการทำงานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และเป็นจุดศูนย์รวมของฝ่ายข่าวจากไป ย่อมทำให้พนักงานในฝ่ายข่าวรู้สึกเสียขวัญกำลังใจในการทำงาน และมองเห็นเจตนาของผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ในขณะนั้น ได้ให้น้ำหนักเรื่องของการอยู่รอดของบริษัทฯ มากกว่าเรื่องของระบบการทำงานในฝ่ายข่าว เพราะการที่มีคำสั่งปลดเทพชัย หย่อง ออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าว นั้น ยังตีความหมายได้ว่าเป็นการเชือดไก่ให้ลิงดู เพื่อไม่ให้พนักงานคนอื่นกล้าลุกขึ้นออกมาคัดค้านกับนโยบายของฝ่ายบริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) อีก และนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความแตกแยกในฝ่าย

ข่าวออกเป็น 2 ส่วนอย่างชัดเจน คือ ส่วนที่พร้อมจะคล้อยตามกับนโยบายของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) กับส่วนที่ต้องการรักษาเสรีภาพในการนำเสนอข่าวให้คงเดิม

ประกอบกับผู้อำนวยการฝ่ายข่าวคนแรกในยุคที่มีผู้บริหารจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาบริหารในบริษัทไอทีวีจำกัด (มหาชน) คือ ดร. สมเกียรติ อ่อนวิมล แม้จะมีอายุการทำงานในสถานีโทรทัศน์แห่งนี้เพียง 2 เดือน แต่สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้งในระดับบรรณาธิการข่าว โปรดิวเซอร์ และผู้สื่อข่าวต่างเห็นพ้องว่ายังไม่เกิดการแทรกแซงการนำเสนอข่าวใด ๆ ในช่วงนั้น อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวบางส่วนในระดับบรรณาธิการเปิดเผยว่า มาทราบในเวลาต่อมาว่ามีความพยายามแทรกแซงการนำเสนอข่าวเช่นกัน เพียงแต่ได้รับการปฏิเสธเสียตั้งแต่ในระดับผู้อำนวยการฝ่ายข่าว ทำให้พนักงานฝ่ายข่าวไม่ทราบเรื่อง แต่หลังจากที่ปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา เข้ามาดูแลฝ่ายข่าวซึ่งเป็นช่วงปลายปี พ.ศ. 2543 ซึ่งใกล้การเลือกตั้งทั่วไปในต้นปี พ.ศ. 2544 ทำให้มีการแทรกแซงการนำเสนอข่าวชัดเจนและรุนแรงขึ้น จุดนี้เองที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวบางส่วนที่เคยเชื่อว่าฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีสามารถทำงานได้เช่นเดิมแม้บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จะเข้ามาถือหุ้นก็ตาม พบความจริงว่า เสรีภาพในการนำเสนอข่าวกำลังถูกลดทอน

การเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของกลุ่มนี้จึงเน้นไปในเรื่องการพยายามรักษาสภาพการทำงานในฝ่ายข่าวให้ยังคงมีเสรีภาพ อาทิ การออกแถลงการณ์, การยื่นหนังสือต่อกรรมการบริหารและกระบวนการยุติธรรม, การยื่นหนังสือต่อสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, การยื่นหนังสือต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นต้น

เป็นที่น่าสังเกตว่าสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวไม่ว่าจะมีประสบการณ์โดยตรงกับการถูกแทรกแซงโดยตรงหรือไม่ก็ตาม ล้วนแต่มีความรู้สึกกังวลกับเหตุการณ์การแทรกแซงที่เกิดขึ้น เพราะจากสภาพการทำงานตั้งแต่สถานีโทรทัศน์ไอทีวีเริ่มออกอากาศทำให้ทุกคนเชื่อว่าเสรีภาพในการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ทีวีเสรีแห่งนี้ มีอยู่จริง และดำเนินเช่นนั้นมาโดยตลอด จุดมุ่งหมายที่วางไว้คือการพยายามรักษาเสรีภาพที่มีอยู่ให้คงไว้ เมื่อประเด็นอยู่ที่ต้องรักษาเสรีภาพที่มีอยู่ให้คงไว้ ทำให้คนเหล่านี้รู้สึกยึดอัดกับการทำงานในระบบการทำงานในช่วงผู้บริหารจากชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาบริหารในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) แต่ละคนจึงพยายามหาทางออกในเรื่องนี้

“...ปล่อยให้เฉย ๆ ไม่ได้ ถ้าเราปล่อยให้เลยตามเลย เราก็ไม่เคารพตัวเอง ไม่มีความสุข เพราะฉะนั้นคิดเลยว่าในสถานการณ์แบบนี้ ถ้าทำออกไป มีสองอย่างคือไม่บวกก็ลบ...”

(อังสนา เทศขยัน, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546)

“...ก็ไม่ได้คิดไว้ก่อนในชีวิตว่า จะเกิดมาเพื่อเป็นผู้นำการเคลื่อนไหว เราไม่รู้หรอก เราต่อสู้ด้วยสัญชาตญาณอย่างเดียวเลย...”

(ภัทราพร สังข์พวงทอง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546)

“...พีไม่ใช่พิธีกรที่ถูกแทรกแซง พีไม่ใช่โปรดิวเซอร์ที่ควบคุมรายการ ถ้าถามกลับไปว่าตรงนั้นพีจะอยู่ได้ไหม ก็ต้องเลือกเอาว่าคำว่าจรรยาบรรณวิชาชีพ กับเงินที่เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง จุดเหมาะสมมันอยู่ตรงไหน...”

(ปฎิวัติ วชิษชาติ, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546)

การพยายามรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพในการนำเสนอข่าว เริ่มตั้งแต่การเข้าพบกับผู้บริหารในฝ่ายข่าว และผู้บริหารของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ซึ่งก็ไม่ได้รับการชี้แจง หรือมีมาตรการการแก้ไขใด ๆ และยิ่งทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวต้องการพูดคุยเรื่องนี้กับผู้บริหารมากขึ้นเท่าใดก็ยิ่งเป็นการสร้างความขัดแย้งกับผู้บริหารบริษัทมากขึ้นเช่นกัน ในขณะที่สังคมภายนอกเริ่มตั้งคำถามกับการเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี สื่อมวลชนภายนอกเองก็เริ่มให้ความสนใจปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีครั้งนี้น่า และเมื่อสื่อมวลชนต้องการข่าวและขอสัมภาษณ์แหล่งข่าวในฝ่ายข่าว จุดนี้จึงเปรียบเสมือนแรงกระตุ้นอีกอย่างหนึ่งที่ทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวต้องเร่งดำเนินการอะไรบางอย่างเพื่อบอกให้สังคมรับทราบจุดยืนที่แท้จริงของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี (กรรณา บัวคำศรี, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2546)

การออกแถลงการณ์ที่เป็นวิธีพื้นฐานจึงถูกหยิบยกขึ้นมาใช้ เพราะเป็นวิธีการที่ง่ายและสามารถสื่อสารกับประชาชนเป็นจำนวนมาก แม้จะมีเวลาในการเตรียมการไม่มากนัก ประกอบกับเป็นการดำเนินการอย่างเงียบ ๆ เพราะบรรยากาศการทำงานมีการแบ่งพวกแบ่งฝ่ายในฝ่ายข่าวที่ชัดเจนขึ้น ดังนั้นการออกแถลงการณ์ จึงออกในนาม “กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน” ซึ่งชัดเจนว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้ออกมาเคลื่อนไหวในบทบาทของผู้ประกอบการวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์

ไม่ใช่ในนามของพนักงานของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) แต่การดำเนินการครั้งนี้ยังคงมีความเชื่อมั่นว่า เสรีภาพในการนำเสนอข่าวในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีอยู่จริง จนเมื่อบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาถือหุ้นในบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน)

เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของการออกแถลงการณ์แล้วจะพบว่า ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบต้องบอกความจริงให้ประชาชนรับทราบว่าข่าวที่กำลังออกอากาศทางหน้าจอโทรทัศน์ในช่วงนี้ไม่ได้ถูกคัดเลือก กลั่นกรองโดยเกณฑ์ของผู้ที่ประกอบวิชาชีพข่าว และขาดความเป็นกลางในการนำเสนอ และด้วยวิชาชีพของนักข่าวโทรทัศน์ยังคงยืนยันจะรักษาความเป็นกลางในการนำเสนอข่าว เพียงแต่ฝ่ายข่าวกำลังถูกแทรกแซงการทำงาน ซึ่งเป็นการดำเนินการเพื่อแจ้งเตือนให้ประชาชนมีความระมัดระวังในการรับชมข่าวสารโดยเฉพาะในช่วงก่อนการเลือกตั้งทั่วไปซึ่งเป็นช่วงที่ประชาชนต้องการข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และเพื่อกดดันให้บริษัทซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ยุติการแทรกแซงการนำเสนอข่าว เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นได้พิสูจน์แล้วว่าบริษัทซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีความเกี่ยวข้องกับนักการเมือง และส่งผลกระทบต่อการบริหารบริษัทให้เอื้อประโยชน์กับนักการเมืองคนดังกล่าว ดังนั้นเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะไม่เกิดการแทรกแซงการนำเสนอข่าวอีก บริษัทซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จึงควรถอนหุ้นไปจากบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ซึ่งก็เท่ากับเป็นหลักประกันว่าสิทธิการรับรู้ข่าวสารของประชาชนจะไม่ถูกกลืนรอนอีกเช่นกัน

นอกจากนี้ยังพบว่า สหภาพแรงงานไอทีวีเป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อปกป้องเสรีภาพในการนำเสนอข่าว เพราะจากการศึกษาพบว่า แม้เรื่องสหภาพแรงงานจะเป็นหัวข้อที่พนักงานมีการพูดคุยกันมานาน เนื่องจากปัญหาเรื่องสวัสดิการต่าง ๆ และเรื่องค่าตอบแทนล่วงเวลา แต่ก็ไม่ได้มีการดำเนินการใด ๆ เป็นจริงเป็นจัง จนเมื่อครั้งที่มีการปลดเทพชัย หย่อง ออกจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าว เรื่องขององค์กรลูกจ้างจึงถูกหยิบยกขึ้นมาพูดคุยอย่างจริงจัง เพราะเมื่อวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ทำให้ต้องยอมรับว่าในมุมมองของผู้บริหารบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ที่อยู่ในฐานะนายจ้างนั้นไม่ได้มองพนักงานฝ่ายข่าวเป็นวิชาชีพที่มีภารกิจต่อสังคม แต่กลับมองพนักงานฝ่ายข่าวในฐานะที่เป็นลูกจ้างคนหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อการเคลื่อนไหวคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ยังไม่ส่งผลกระทบต่อกลุ่มที่ออกไปเคลื่อนไหว การจัดตั้งสหภาพแรงงานจึงเป็นเพียงการดำเนินการศึกษาหาข้อมูล และให้นำหนักไปในเรื่องสวัสดิการ

แต่เมื่อเกิดการแทรกแซงการนำเสนองานในฝ่ายข่าวจนนำไปสู่การออกแถลงการณ์เพื่อแจ้งให้ประชาชนรับทราบข้อเท็จจริงนั้น สมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานที่รับผิดชอบดูแลเรื่องสหภาพแรงงานก็รับดำเนินการจัดตั้งสหภาพแรงงานทันที แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อบัณฑิตในการทำงานระหว่างเรื่องเสรีภาพในการทำงานกับเรื่องสวัสดิการบทบาทของสหภาพแรงงานไอทีวีที่จัดตั้งขึ้นมาก็เพื่อเปิดเป็นเวทีกลางที่พนักงานและผู้บริหารจะพูดคุยกันในฐานะนายจ้างและลูกจ้างหาข้อตกลงร่วมกันในเรื่องสภาพการทำงาน โดยที่มีกฎหมายรับรองสถานภาพของลูกจ้างไว้ในขณะที่มีการใกล้เคียง

แม้เหตุผลในการเชิญชวนเพื่อนพนักงานในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ให้สมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีจะใช้ เรื่องของสวัสดิการ และใช้เหตุการณ์การปรับลดพนักงานเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2543 ที่มีพนักงานถูกเลิกจ้างโดยที่ไม่มีการแจ้งล่วงหน้ามาก่อน และไม่มีเกณฑ์การคัดพนักงานให้ออกที่ชัดเจนเป็นหลัก เพื่ออธิบายให้เพื่อนพนักงานเห็นศักยภาพของสหภาพแรงงานไอทีวีที่สามารถให้ความคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมในการจ้างงานได้ ทั้งนี้เป็นเพราะสหภาพแรงงานไอทีวีจะเข้มแข็งได้จะต้องมีสมาชิกสหภาพแรงงานร้อยละ 20 ของลูกจ้างทั้งหมด ซึ่งต้องประกอบไปด้วยพนักงานทุกแผนกในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) การประชาสัมพันธ์เชิญชวนจึงไม่สามารถเน้นเฉพาะกับพนักงานฝ่ายข่าวเท่านั้น ด้วยเหตุนี้การจะพูดเรื่องเสรีภาพในการทำงานพนักงานในฝ่ายอื่น ๆ หรือแม้แต่พนักงานในแผนกช่างภาพและยานยนต์ที่สังกัดในฝ่ายข่าวก็จะไม่เข้าใจความสำคัญในเรื่องดังกล่าว ก็จะไม่ดึงดูดใจในการสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี ดังนั้นเองพนักงานที่ตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานไอทีวีจึงหวังพึ่งสหภาพแรงงานในเรื่องสวัสดิการ แต่สหภาพแรงงานไอทีวีถูกมองว่ามีความเชื่อมโยงกับการออกแถลงการณ์ เพราะสหภาพแรงงานไอทีวีดำเนินการโดยกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งที่ออกแถลงการณ์ ทำให้พนักงานจำนวนไม่น้อยไม่กล้าตัดสินใจสมัครเป็นสมาชิกในทันที โดยจะรอสมัครหลังพ้นสถานการณ์ความตึงเครียดนี้ไป (อรพิน ลิลิตวิศิษฎ์วงศ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2546) ทำให้ฐานสมาชิกของสหภาพแรงงานไอทีวีมีน้อย สหภาพแรงงานไอทีวีจึงยังไม่มีวี่แวงเข้มแข็ง การถูกผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) กวาดล้างจึงไม่ใช่เรื่องที่ทำได้อย่างน่าทึ่งนำไปสู่การเลิกจ้างสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานทั้ง 21 คน โดยที่สหภาพแรงงานไอทีวียังไม่ได้ดำเนินการยื่นข้อเรียกร้องต่อนายจ้าง ทั้งที่มีการเตรียมการไว้แล้ว และมีข้อเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาสภาพการจ้างงานให้เหมาะสม โดยใช้เหตุผลตามระเบียบบริษัทในหมวดวินัยสำหรับพนักงานและโทษทางวินัย ที่ระบุไว้ว่า "พนักงานที่ดีต้อง...ประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของตน ห้ามอาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยอำนาจหน้าที่การงานของตนไม่ว่าทางตรง หรือทางอ้อม หาประโยชน์แก่ตนเอง และผู้อื่น..." (บริษัทไอทีวี จำกัด

(มหาชน), 2542) เป็นแนวทางในการเรียกร้อง ซึ่งเป็นการใช้ช่องทางตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518

แม้การเรียกร้องเสรีภาพในการทำงานในฝ่ายข่าวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวในสถานภาพพนักงานบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) จะสิ้นสุดลง แต่การต่อสู้ยังไม่สิ้นสุดเพราะกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวตัดสินใจใช้สิทธิทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติ แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ในเรื่องการเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรมแล้ว ยังมีเจตนาที่จะนำประเด็นการแทรกแซงการนำเสนอข่าว เข้าสู่กระบวนการพิจารณาด้วย

"...คือเราชุกเรื่องของกฎหมายรัฐธรรมนูญเข้าไปได้สำเร็จ คือคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์จะพิจารณาคดีแรงงานทั่วไป ปรากฏว่ามาเจอดีที่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพ แล้วเขาก็สนใจ... และเขาก็พูดถึงประเด็นนี้ด้วยในที่ประชุม อันนี้ทำให้มีกำลังใจ และเริ่มมีความหวัง เพราะนอกจากเราต้องการชนะคดีแรงงานแล้ว เรื่องนี้จะต้องเป็นเรื่องที่พูดถกกันในชั้นศาลด้วย เพราะถ้า ครส. เขียนคำวินิจฉัยเข้าไปในศาลชั้นต้นก็ต้องวินิจฉัยต่อ ถ้าไม่เขียนสิ เรื่องนี้อาจถูกมองข้ามไปเลย..."

(สุวรรณา อุยานันท์, สัมภาษณ์, 4 กรกฎาคม 2546)

เป็นความหวังสูงสุดที่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวต้องการให้มีการพิสูจน์และมีการรับรองในเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล และการใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญมาตรา 41 อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นเกณฑ์ให้แยกแยะคำสั่งของนายจ้างต่อผู้ที่ประกอบวิชาชีพนักข่าวว่าเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ อันจะเป็นบรรทัดฐานให้กับวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ ได้มีอิสระในการประกอบวิชาชีพ และเป็นแนวทางในการต่อสู้หากเกิดกรณีในลักษณะเช่นนี้อีก ดังนี้จึงเป็นเหตุให้กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวตัดสินใจขอเป็นจำเลยร่วมในคดีที่บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ยื่นฟ้องที่ศาลแรงงานกลาง ขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ (ครส.) ที่วินิจฉัยว่าให้รับพนักงานทั้ง 21 คนกลับเข้าทำงาน และได้รับค่าจ้างในอัตราที่ไม่ต่ำกว่าเดิม และได้รับค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายนับตั้งแต่วันเลิกจ้างถึงวันรับกลับเข้าทำงาน เพราะทางคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ (ครส.) นำสืบได้ว่าการออกแถลงการณ์และการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนนั้นเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และเสรีภาพในการนำเสนอข่าว และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญมาตรา 41 ซึ่งก็ได้รับการรับรองในชั้นศาลอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากนี้การขอเข้าเป็นจำเลยร่วมในคดีนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานที่จะต่อสู้ให้ถึงที่สุดในการบวนการยุติธรรม เพื่อให้คดีนี้ ไม่มีภาพเฉพาะเพียงแต่การเป็นคดีแรงงานทั่วไปเท่านั้น ที่ต้องการกลับเข้าไปทำงาน และได้รับเงินค่าเสียหาย แต่ต้องการให้มีภาพของกลุ่มวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ได้ดำเนินการเรียกร้องให้นายจ้างยอมรับสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวตามจรรยาบรรณของวิชาชีพนี้อีกด้วย ซึ่งถือเป็นคดีแรกของวงการสื่อสารมวลชนที่ประเด็นเรื่องการละเมิดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอย่างจริงจัง

2.2 อุดมการณ์งานอาชีพ (Occupational Ideology)

ในส่วนที่ยึดถืออุดมการณ์งานอาชีพ (Occupational Ideology) ซึ่งจะมองปัญหาที่เกิดขึ้นในบริษัทไอทีวี ที่ให้น้ำหนักไปในเรื่องการจัดการบริหารบริษัทที่ไม่เป็นธรรมต่อลูกจ้าง ในเรื่องความรู้สึกมั่นคงในหน้าที่การงาน หรือเรื่องสวัสดิการ และค่าตอบแทน

“... ตอนนั้นทำงาน 6 วัน เขาเหมาจ่ายให้ 200 บาท มันทุเรศไหม ห้องกินข้าวก็ไม่มีต้องมานั่งกินหน้าห้องน้ำ ไอทีวีบริษัทใหญ่โตพนักงานเกือบ 800 คน ไม่มีห้องพยาบาล มีตลาดต้องวิ่งไปร้านสะดวกซื้อ นักข่าวเป็นเทวดาหรือยังก็ไม่ว่า ไม่ใช่มนุษย์ธรรมดา ที่ไม่รู้จักเจ็บ ไม่รู้จักป่วย ทำงานเหมือนทาสเลย”

(สกลเดช ศิลางษ์, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546)

“... ทุกวันนี้ทำงานสบายใจเธอ มันไม่มีกติกามันไม่มีขั้นตอนไม่ต้องบอกว่าผิดจรรยาบรรณการทำข่าว มันผิดจรรยาบรรณของการทำงานแรงงานแท้ ๆ management ขึ้นพื้นฐานผิดหมด คนจะเป็นงานพอไม่พอใจจับย้าย จับย้ายอย่างนี้ถูกเธอ จับย้ายเนื่องจากขัดคำสั่งไม่สนองนโยบายบริษัท ซึ่งบางทีการสนองนโยบายบริษัทก็ต้องเป็นคุณกับบริษัท แต่นโยบายเพื่อผู้ถือหุ้น...”

(สมภารดี วัฒนาศุโณปกรณ์, สัมภาษณ์, 8 กรกฎาคม 2546)

สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานในส่วนนี้จะเป็นกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมกลุ่มกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในช่วงการเปิดรับสมัครสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี และไม่ได้มี

บทบาทในการออกแถลงการณ์หรือลงไปร่วมในช่วงที่แถลงการณ์แต่อย่างใด นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มบุคคลที่มีการพูดคุยเรื่องสหภาพแรงงานมาก่อนหน้านี้เพื่อจะแก้ปัญหาสภาพการทำงานและสวัสดิการให้ดีขึ้นอย่างไรก็ดีสมาชิกในส่วนนี้มองว่าการที่มีกลุ่มบุคคลออกแถลงการณ์แจ้งเรื่องการแทรกแซงการนำเสนองานที่เกิดขึ้นในฝ่ายข่าวให้ประชาชนรับทราบนั้น เป็นสิ่งที่สมควรกระทำและการออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544 นั้นมองว่าเป็นการออกในนามฝ่ายข่าว

การเคลื่อนไหวของสมาชิกในกลุ่มนี้จึงเน้นไปในเรื่องของสหภาพแรงงาน ในการยื่นข้อเรียกร้องต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสหภาพแรงงาน โดยให้ความสำคัญในเรื่องของเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสหภาพซึ่งเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองทั้งในสิทธิตามมนุษยชนและตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกถึงอุดมการณ์ที่ยึดถือ

จากการศึกษาพบว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเริ่มขึ้นจากการพูดคุยกัน จนนำไปสู่กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานนั้นสามารถเป็นไปได้อีกก็เนื่องด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้

2.3.1. จุดมุ่งหมายในการทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

จากการศึกษามูลเหตุจูงใจในการเข้ามาสมัครงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี พบว่ามี 4 ประเด็นหลักด้วยกัน คือ

1. มีความตั้งใจที่จะมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของทีวีเสรี กลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ในเหตุการณ์พฤษภาประชาธรรม ทำให้รู้สึกตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของสื่อมวลชนในการรายงานข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วนให้ประชาชนได้ทราบ และเมื่อสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเป็นผลผลิตหนึ่งจากเหตุการณ์ในครั้งนั้นที่เป็นส่วนสื่อมวลชน กลุ่มบุคคลนี้จึงมีความตั้งใจเป็นอย่างยิ่งที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งด้วย

2. ส่วนที่เพิ่งจบการศึกษา แม้สถานีโทรทัศน์ไอทีวีเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการสมัครงาน แต่ด้วยเอกลักษณ์เฉพาะของไอทีวีที่เป็นสถานีโทรทัศน์เปิดใหม่และมีความเป็นเสรี ทำให้ไอทีวีจึงเป็นสถานที่น่าสนใจอย่างมากในชีวิตการทำงานครั้งแรก

3. ต้องการเปลี่ยนงานเพื่อความท้าทาย และความก้าวหน้าทางด้านอาชีพ เพราะคำว่า ทวีเสรี เป็นจุดดึงดูดความสนใจจากคนทำงานสื่อเป็นอย่างมาก ส่วนหนึ่งเพราะรู้สึกเบื่อหน่ายกับระบบการทำงานขององค์กรเดิมที่ตึงเครียด ที่ต้องทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย และต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงเมื่อมีใบสั่ง การเปลี่ยนงานนอกเหนือจาก ต้องการเปลี่ยนเพื่อหลีกเลี่ยงความเบื่อหน่ายแล้วยังเป็นการใช้ประสบการณ์มาเป็นคุณสมบัติสำคัญในการเข้ามาทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีในตำแหน่งที่สูงขึ้น พร้อม ๆ กับความรู้สึกท้าทายว่าสถานีโทรทัศน์ไอทีวีจะมีความเป็นเสรีในการทำงานจริงหรือไม่

4. กลุ่มที่ถูกชักชวนให้เข้ามาวางระบบฝ่ายข่าว และช่วยงานข่าว เป็นส่วนของบุคคลที่มีประสบการณ์ด้านข่าวสูง จึงได้รับการชักชวนของผู้บริหารไอทีวี อย่างสุทธิชัย หยุน หรือระดับบรรณาธิการข่าวอย่าง จอม เพชรประดับ ซึ่งมักเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งชัดเจนอยู่แล้ว จึงถูกดึงตัวให้เข้ามาช่วยก่อร่างสร้างความเป็นไอทีวี

ดังนั้นเองจึงพอจะทำความเข้าใจได้ว่า ความเป็น "ทวีเสรี" เป็นจุดดึงดูดที่สำคัญที่นำบุคคลเหล่านี้ให้เข้ามาทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และเมื่อทำงานในระบบงานที่หัวหน้า (ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว) เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในเรื่องงานได้อย่างเต็มที่ และมีนโยบายไม่ให้ฝ่ายบริหารเข้ามาแทรกแซงดุลยพินิจการทำข่าวของฝ่ายข่าวที่ชัดเจน พร้อม ๆ กับไม่แทรกแซงการคัดเลือกประเด็นข่าวของนักข่าวเสียเอง (เทพชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2547) จุดนี้จึงถือได้ว่าเป็นการพิสูจน์ได้ว่าข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีอิสระในการผลิตจริง เท่ากับเป็นการตอบสนองความตั้งใจในการเข้ามาทำงานในสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ จนนำไปสู่ความรัก ผูกพัน และหวงแหนสภาพการทำงานเช่นนี้

2.3.2 ระบบการบริหารในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นสถานีโทรทัศน์ของเอกชน ผู้ที่เป็นเจ้าของ คือ ประชาชน การวางรากฐานระบบการบริหารจึงไม่อิงอำนาจรัฐหรือทหารเหมือนสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ สิ่งที่ประกันความมีเสรีภาพในการทำงานในฝ่ายข่าวให้สามารถเป็นจริงได้ เริ่มมาจากสัญญาสัมปทานที่กำหนดให้ผู้ถือหุ้นแต่ละรายสามารถถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 10 ซึ่งเท่ากับเป็นการจัดระเบียบการวางอำนาจการบริหารงานในบริษัทที่ต้องทำงานสอดประสานกันมากกว่าการใช้อำนาจผูกขาดในการบริหาร และผู้บริหารจากธนาคารไทยพาณิชย์ที่ไปดึงเนชั่นให้เข้ามาดูแลงานด้านข่าวนั้นก็ได้รับปากกับทางเนชั่นว่าจะให้อิสระในการทำงานอย่างเต็มที่โดยอำนาจฝ่ายบริหารจะไม่เข้าไปก้าวก่าย ซึ่งเมื่อย้อนกลับไปดูโครงสร้างฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่วงปี พ.ศ.

2539 จะเห็นได้ว่าฝ่ายข่าวมีส่วนงานต่าง ๆ ที่รองรับการผลิตข่าวได้ทั้งระบบ ซึ่งจะมีผู้อำนวยการฝ่ายข่าวเป็นผู้ดูแลและควบคุมในทุกส่วนผลิตของข่าวให้ทำงานสอดคล้องกันได้ พนักงานในฝ่ายข่าวจึงมีจำนวนมาก แต่หลักการการให้ฝ่ายข่าวทำงานอย่างเป็นอิสระได้นั้นสะดุดลงเมื่อประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ ค่าเงินบาทลอยตัว ซึ่งเป็นช่วงที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวีเพิ่งจะออกอากาศได้เพียงปีเศษเท่านั้น เงินลงทุนในการเรื่องของอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการขยายเครือข่ายจึงเป็นรายจ่ายกว่าเท่าตัว รายได้จากผู้สนับสนุนรายการก็ไม่สามารถเก็บได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ประกอบกับมีการเปลี่ยนผู้บริหารมาเป็น ประกิต ประทีปเสน ที่มึนโยบายแก้ปัญหาคาขาดทุนของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีด้วยการเพิ่มงานด้านบันเทิงมากขึ้น และนำไปสู่การแก้ไขสัญญาสัมปทานเพื่อการประกาศเพิ่มทุนอันจะช่วยลดภาวะการขาดทุนได้ระดับหนึ่ง

และเมื่อแก้ไขสัญญาสัมปทานในประเด็นข้อจำกัดการถือหุ้นได้แล้ว โครงสร้างการบริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) โดยรวมจึงเปลี่ยนไป อำนาจในการบริหารไปกระจุกตัวอยู่ที่ผู้ถือหุ้นรายใหม่ คือบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท จึงเข้าสู่ระบบการบริหารบริษัททั่ว ๆ ไปที่อำนาจการพิจารณาจะอยู่ที่คณะกรรมการบริหารบริษัท

บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) กลายเป็นบริษัทที่มีโครงสร้างทางการตลาดชัดเจนขึ้น ซึ่งเป็นโครงสร้างที่เน้นเรื่องของรายได้ และระดับอำนาจการบริหาร เกิดการแยกส่วนงานในฝ่ายข่าวออกจากกัน ทำให้ฝ่ายข่าวไม่สามารถทำงานทั้งระบบได้ด้วยตนเอง อาทิ แยกส่วนของศูนย์ออกอากาศไปสังกัดฝ่ายผลิตรายการ, หน่วยวิทยุสื่อสารไปสังกัดฝ่ายวิศวกรรม หรือฝ่ายยานพาหนะไปสังกัดฝ่ายบริหาร (แผนผังที่ 6) รวมไปถึงการโอนย้ายรายการวิเคราะห์ข่าว (ถอตรหัส, ย้อนรอย, เวทีความคิด และไอทีวีทอล์ค) ไปสังกัดฝ่ายรายการ ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2544 แสดงให้เห็นถึงกลวิธีที่ผู้บริหารบริษัทพยายามแยกอำนาจการตัดสินใจการผลิตข่าว เพราะจากเดิมที่ฝ่ายข่าวมีโต๊ะบรรณาธิการกลาง ที่ประกอบไปด้วย บรรณาธิการกลาง และโปรดิวเซอร์ เป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจ และสั่งการตั้งแต่เรื่องการหาข่าว การคัดเลือกข่าว และการรายงานข่าวออกอากาศ แต่เมื่อส่วนงานต่าง ๆ ถูกแยกออกจากกัน การผลิตข่าวมีลักษณะการพึ่งคำสั่งเป็นช่วง ๆ ย่างในการแทรกแซงโดยผู้บริหาร ซึ่งก็ปรากฏในช่วงที่เกิดการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่มีการสั่งการมาจากผู้อำนวยการฝ่ายข่าว ผู้อำนวยการสถานี ตัวนักข่าว หรือผู้ประกาศข่าวในช่วงก่อนออกอากาศ

โครงสร้างของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีจึงเข้าลักษณะของ Joseph Turow ที่กล่าวว่าสถานีข่าวแท้จริงแล้วไม่ใช่องค์กรข่าว ข่าวเป็นเพียงแผนกหนึ่งของบริษัทเท่านั้น และบริษัทก็มีหน้าที่หลักใน

การแสวงหากำไร ทั้งนี้เพราะข้อเสียเปรียบในวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์คือ เป็นวิชาชีพที่ไม่สามารถทำงานหาเลี้ยงชีพได้เองเหมือนวิชาชีพแพทย์ และทนายความ

แต่ระบบโครงสร้างการบริหารองค์กรในช่วงแรกที่ฝ่ายข่าวสามารถทำงานได้อย่างอิสระ ประกอบกับกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างวัฒนธรรมการทำงานข่าวที่มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ทั้งในเรื่องของการคิดประเด็น หรือรูปแบบการนำเสนอข่าว ตลอดจนเรื่องของการทำงานเพื่อให้งานข่าวออกมาดีที่สุด และทั้งหมดได้ทำงานอยู่ใต้วัฒนธรรมดังกล่าวจนรู้สึกได้ว่า ทิวเสรี สามารถเป็นไปได้จริง ดังนั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรที่ทำให้นโยบายของบริษัทเปลี่ยนแปลงไป มีการจัดระเบียบอำนาจการบริหารใหม่ และระบบอำนาจใหม่ได้เข้ามาลดรอนการทำงานในฝ่ายข่าว การบริหารสถานีโทรทัศน์ที่ได้ชื่อว่าเป็นทิวเสรี โดยที่ไม่เข้าใจถึงหน้าที่ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ และเหตุผลในการแทรกแซงก็มีความชัดเจนว่าเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับนักการเมืองซึ่งเกี่ยวข้องกับบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เมื่อดูจากข่าวที่ถูกแทรกแซง นี้เองส่งผลให้เกิดการแสดงออกถึงจุดยืนของนักข่าวโทรทัศน์เพื่อปกป้องเสรีภาพในการนำเสนอข่าวที่ทุกคนได้ร่วมสร้างขึ้นมา

2.3.3 เกิดการรวมกลุ่มทางวิชาชีพ

หากมองย้อนกลับไปในประวัติศาสตร์การต่อสู้ของนักข่าวโทรทัศน์จะพบว่า แม้จะมีผู้ลุกขึ้นมาต่อต้านการแทรกแซงบ้างแต่ก็กระทำโดยตัวปัจเจกบุคคล ดังนั้นพลังในการต่อรองกับอำนาจที่เข้ามาแทรกแซงการทำงานข่าวนั้นจึงไม่ประสบผลความสำเร็จอีกทั้งโทรทัศน์ในประเทศไทยอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐ และทหาร ผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานีโทรทัศน์จึงยึดหลักความภักดีกับองค์กร ปฏิบัติงานไปตามคำสั่งและนโยบายของสถานี ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวีเป็นสถานีโทรทัศน์เอกชน ทางเลือกในการภักดีต่อเจ้าของสถานีคือประชาชนจึงเป็นทางเลือกที่เป็นแนวทางที่มีความเป็นไปได้ และที่ผ่านมามีประชาชนให้การยอมรับ และเชื่อถือในไอทีวีมากพอสมควร

ดังนั้นในช่วงที่สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวแต่ละคนพยายามหาบุคคลที่มีความคิดในเรื่องการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่สอดคล้องกัน พบว่า มีนักข่าวบางคนที่มีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ด้วยบุคลิกภาพและนิสัยส่วนตัวที่ไม่ใช่คนโผงผาง ถึงลูกถึงคน หรือไม่มีลักษณะการเป็นผู้นำ จึงทำให้ไม่มีการแสดงปฏิกิริยาใด ๆ ออกมา แต่ก็พร้อมจะเป็นแนวร่วมหากมีการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับแนวความคิดของตน ซึ่งประจวบเหมาะแก่กับที่สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวบางส่วนที่มี

บุคลิกภาพในการเป็นผู้นำ ทำให้เมื่อทั้งสองส่วนมารวมกัน กิจกรรมการเคลื่อนไหวของกลุ่มจึงมีแนวร่วมทำให้การเรียกร้องให้ฝ่ายบริหารยุติการแทรกแซงมีพลัง

3. วิเคราะห์ลักษณะการตั้งรับหลังจากได้รับผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่มในการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

เนื่องจากผลกระทบจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเกิดขึ้นในช่วงที่ก่อนกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวถูกเลิกจ้างงาน และในช่วงหลังถูกเลิกจ้างงาน ดังนั้นลักษณะการตั้งรับจากกิจกรรมกลุ่มจึงมีความแตกต่างกัน ดังนี้

3.1 ลักษณะการตั้งรับจากกิจกรรมกลุ่มก่อนถูกเลิกจ้างงาน

จากการรวมกันของกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม และแนวร่วมอีกจำนวนหนึ่ง ดังนั้นการวางแผนเพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดจึงไม่ได้เป็นมติของสมาชิกที่ออกมาร่วมเคลื่อนไหวทั้งหมด ดังนั้นการเตรียมตัวตั้งรับกับผลกระทบที่จะตามมาหลังดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จึงยังคงเป็นความคิดส่วนตัวของแต่ละบุคคล

กรณีการออกแถลงการณ์ จะพบว่าวัฒนธรรมการทำงานของฝ่ายข่าวที่เปิดเสรีทางความคิดให้พนักงานทุกคนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการทำงานได้ มีอิทธิพลต่อความคิดของสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเป็นอย่างมาก

"คิดว่าพอออกแถลงการณ์แล้ว ผู้ใหญ่จะเรียกคุย เราพยายามจะหาเส้นแบ่งว่าไหน ๆ ซินคอร์ปก็เข้ามาแล้ว คุณประกาศได้ไหม ออกมาพูดกับสาธารณชนได้ไหมว่าคุณจะไม่ข้ามเส้นแบ่งการทำงาน คุณจะไม่แทรกแซง คือในเมื่อเราเลือกวิธีการประกาศต่อสาธารณชน ก็เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เขาออกมาประกาศต่อสาธารณชนเหมือนกันว่าผมไม่มีวันทำหรือ แล้วมันจะถูกบันทึกไว้ เพราะถ้าวันหนึ่งเขาทำ เราจะได้อ้างได้ว่าคุณเคยพูดว่าจะไม่ทำ..."

(กรรณา บัวคำศรี, สัมภาษณ์, 7 กรกฎาคม 2546)

“... คิดว่าก็คงถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวนเหมือนเดิม แต่ว่าอย่างน้อยเราก็เชื่อว่าผลการกระทำของพวกเขาจะทำให้คนข้างนอกเข้ามาสนใจ และผู้บริหารคือผู้ถือหุ้นเองจะได้รู้ว่า เขาควรหยุดการกระทำของเขาไป คิดว่ามันจะส่งผลเสียกับเราบ้างแต่คิดว่าผลดีน่าจะเกิดขึ้นกับสถานี”

(อังสนา เทศขยัน, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2546)

จะเห็นได้ว่ากลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานยังคงต้องการยุติปัญหาด้วยการพูดคุยกับผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ดังนั้นเองสมาชิกส่วนหนึ่งในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานจึงไม่ได้คิดเตรียมการเพื่อตั้งรับผลจากการออกแถลงการณ์มากนัก ประกอบกับมีทัศนคติว่าการกระทำดังกล่าวเป็นเรื่องที่ถูกต้อง และหากสาธารณชนได้รับรู้ข้อเท็จจริงแล้ว ผู้บริหารไม่น่าจะตัดสินใจกระทำกรที่ร้ายแรง

ในขณะที่สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานอีกส่วนหนึ่งเตรียมการเรื่องสภาพแรงงานไอทีวีในช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อเตรียมเป็นเวทีกลางในการพูดคุยตกลงกันเรื่องสภาพการทำงานในฝ่ายข่าว ซึ่งเป็นการเตรียมการในแง่ความปลอดภัยของสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเองที่จะมีหลักประกันว่าจะไม่ถูกเลิกจ้างก่อนที่จะมีการพูดคุยตกลงกับฝ่ายผู้บริหาร ด้วยมีเรื่องของสภาพแรงงานคุ้มครองอยู่

ต่อมาเมื่อมีการประชุมใกล้ชิดระหว่างผู้บริหาร กับกลุ่มที่ออกไปเคลื่อนไหว ในวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2544 ความเห็นของสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานก็ยังคงแตกต่างกันไป ในส่วนที่เชื่อว่าการประชุมครั้งนี้สามารถยุติข้อขัดแย้งต่าง ๆ ลงได้ และไม่คิดติดใจใด ๆ อีก ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งเปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้พิสูจน์ความจริงใจด้วยการรอดูการจัดตั้งคณะกรรมการปรึกษาฝ่ายข่าว จึงยังไม่ได้คิดที่จะดำเนินการใด ๆ ต่อไป ในขณะที่การดำเนินการเรื่องสภาพแรงงานไอทีวี ทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานค่อนข้างจะวางใจด้วยคิดว่าบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ไม่น่าจะดำเนินการใด ๆ กับสภาพแรงงานเพราะจะทำให้เสียภาพลักษณ์ของบริษัท ที่ไม่เปิดใจกว้างให้พนักงานจัดตั้งสภาพแรงงาน

3.2 ลักษณะการตั้งรับจากกิจกรรมกลุ่มหลังถูกเลิกจ้างงาน

เมื่อผลจากการออกแถลงการณ์ และการจัดตั้งสภาพแรงงานนำไปสู่การถูกเลิกจ้าง ทางกลุ่มจึงเริ่มรวมตัวกันอย่างจริงจังเพื่อร่วมกันปรึกษาหารือ หาทางต่อสู้ร่วมกันตามกระบวนการกฎหมาย พร้อม ๆ ไปด้วยการหางานทำ

3.2.1 เหตุผลและความร่วมมือในการต่อสู้ทางกฎหมาย

เป็นที่น่าตั้งข้อสังเกตว่าการรวมกลุ่มเพื่อต่อสู้หลังการหันสภาพการเป็นพนักงานของบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) แม้ว่าจะดำเนินการต่อสู้ในทางกฎหมายด้วยกันเป็นกลุ่ม แต่เหตุผลในการร่วมต่อสู้ในใจของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

“...เป้าหมายหลักของเรา คือ เราต้องการให้รับกลับ เป็นการพิสูจน์ว่า ตั้งแต่เราออกแถลงการณ์ ตั้งแต่ที่เราพูดเรื่องจรรยาบรรณ มันคือข้อเท็จจริง การรับกลับเข้าไปแสดงว่าคุณตัดสินใจ...”

(ปวีติ วชิขชาติ, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546)

“...มันไม่ถูกต้อง โดนออกโดยไม่มีความคิด แม้จะให้เหตุผลลดค่าใช้จ่ายของบริษัท แต่สิ่งหนึ่งที่รับไม่ได้คือ ในจดหมายที่เขาเขียนว่าเป็นผู้ที่ไม่สามารถทำงานประสานกับส่วนต่าง ๆ ได้ มันไม่ใช่ ปกติเราทำงานไม่ค่อยมีปัญหาใคร จุดนี้เป็นจุดที่เรามาารวมกลุ่มกับพวกพี่เขา”

(ภูงศ์ แดงประเสริฐ, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2546)

“... อยากให้มีบรรทัดฐานที่ดีที่เกิดขึ้นในช่วงของสื่อมวลชนของเรา อยากให้คดีเราเป็นบรรทัดฐานว่าจริง ๆ แล้วบทบาทของสื่อมวลชนมีตอนไหน ตรงไหน...”

(สุดารัตน์ สุขแสงรัตน์, สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2546)

“เราไม่ผิด เราต้องการพิสูจน์ให้ได้ว่าเราบริสุทธิ์จริง ๆ ของพี่ไม่เกี่ยวกับการเมืองเลยนะ คือเขาต้องการยกเลิกสหภาพ เพราะพี่คิดว่าการเป็นสมาชิกสหภาพเป็นสิทธิมนุษยชน... ก็เลยเห็นว่าเราต้องสู้ เพราะถ้าเขาทำอย่างกับเราได้ เขาจะทำคนอื่นต่อไป...”

(สกลเดช ศิลางษ์, สัมภาษณ์, 24 มิถุนายน 2546)

เหตุผลในการต่อสู้ของสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานโดยส่วนใหญ่ ยังคงมองว่าบทสรุปของการต่อสู้ในครั้งนี้ก็เพื่อรักษาบรรทัดฐานของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ไว้ ซึ่งผลประโยชน์ในท้ายที่สุดแล้วก็จะตกอยู่กับประชาชน ที่จะมีสื่อที่ดี ทำหน้าที่รับใช้ประชาชนต่อไป ในขณะที่สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานบางส่วนมองต่อไปว่าการต่อสู้ครั้งนี้จะเป็นกรณีตัวอย่างของการหาทางปกป้องวิชาชีพ เพราะที่ผ่านมามีการฟ้องคดีวิชาชีพ สื่อมวลชนออกแถลงการณ์คัดค้านการกระทำของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) นั้นไม่ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ย่อมแสดงถึงองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนไม่สามารถแสดงบทบาทปกป้องเพื่อนร่วมวิชาชีพได้เลย ส่วนสุดท้ายให้ความสนใจเรื่องสิทธิในการจัดตั้งสหภาพแรงงาน

อย่างไรก็ดีพบว่าอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกือบทุกคนร่วมกันต่อสู้ในชั้นศาลเพราะต้องการพิสูจน์ให้ตนเอง และครอบครัว ภูมิใจว่าที่ได้ทำสิ่งที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะครอบครัวของสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานโดยส่วนใหญ่เข้าใจปัญหาของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และให้กำลังใจกับสมาชิกในครอบครัวหลังถูกเลิกจ้างงาน มีเพียงส่วนน้อยที่ต้องการพิสูจน์ว่าตนเองไม่ได้ประสบความล้มเหลวในหน้าที่การงานจากการที่ถูกไล่ออกจากงาน

จุดเชื่อมโยงที่สำคัญอีกจุดหนึ่งที่ทำให้กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานรวมตัวกันได้คือ การเห็นพ้องกันว่าสามารถมาต่อสู้ในกลุ่มเดียวกันได้ บนเหตุผลที่แตกต่าง คือ ทุกคนรู้สึกอย่างเดียวกันว่า การเลิกจ้างครั้งนี้เป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรม เหตุผลในการเลิกจ้างเป็นเท็จ อีกทั้งการกระทำของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน โดยกลุ่มหนึ่งมองว่าเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพการนำเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็น (รัฐธรรมนูญมาตรา 39 และ 41) และอีกกลุ่มมองว่าเป็นการละเมิดเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสหภาพ (รัฐธรรมนูญมาตรา 45¹) ดังนั้นแล้วเมื่อทางกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเข้าขอความช่วยเหลือจากสหภาพนายควม ทางสหภาพนายควมจึงส่งนายควม ชลิต มลิทธิ์ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญด้านแรงงาน และนคร ชมพูชาติ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเรื่องสิทธิเสรีภาพ (ยูดี เตชะไพฑูริย์สุข, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2546)

¹ มาตรา 45 บัญญัติว่า "บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์ กลุ่ม เกษตรกร องค์การเอกชน หรือหมู่คณะอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ"

แต่ด้วยรูปคดีที่อิงตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ประเด็นหลักจึงเป็นเรื่องของการขัดขวางการจัดตั้งสหภาพแรงงานของนายจ้าง ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน และละเมิดกฎหมายตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 แต่ในการพิจารณาคดีในเรื่องสหภาพการจ้างงานในฝ่ายข่าว ก็ได้มีการหยิบยกประเด็นเรื่องความเป็นอิสระในการใช้ดุลยพินิจการทำข่าวขึ้นมาด้วย ซึ่งศาลได้วินิจฉัยแล้วว่า การกระทำอันเป็นการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในการทำข่าวนั้นของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเป็นสิทธิที่ชอบธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 : 9) และการตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวเป็นดุลยพินิจโดยอิสระของนักข่าวโดยปราศจากการแทรกแซง ตามสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ให้ นายจ้างจึงไม่สามารถสั่งให้นักข่าวทำข่าวหนึ่งข่าวใดไม่ได้ (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 : 10) จึงนับได้ว่าเหตุผลในการต่อสู้ของสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทุกคนได้ดำเนินตามเป้าหมายที่แต่ละคนตั้งไว้

แม้ว่าขณะนั้นสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวกำลังรอคำพิพากษาจากศาลฎีกาหลังจากทางบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ยื่นอุทธรณ์ ยังปรากฏว่ามีความพยายามในการต่อสู้เพื่อให้คดีความมีโอกาสที่จะชนะสูงขึ้น โดยมีตัวแทนกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้ยื่นหนังสือถึงประธานวุฒิสภาเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2546 ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งอ้างถึงความไม่เหมาะสมกับการที่สมาชิกวุฒิสภาได้เข้ามาเป็นทนายความให้กับทางบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) นับว่าเป็นอีกวิธีการหนึ่งของการต่อสู้ในคดีความที่ต้องการให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นว่าบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ในปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับรัฐบาล โดยมีจุดเริ่มต้นจากการที่ผู้บริหารบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) เป็นผู้บริหารที่เป็นตัวแทนจากบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทมีความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าพรรคไทยรักไทย ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน

3.2.2 การหาเลี้ยงชีพ

เมื่อกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวมารวมตัวกันที่ตึกข้างในนาม ไอทีวีพลัดถิ่น กิจกรรมที่นอกเหนือไปจากการคุยเรื่องแนวทางการต่อสู้ต่อไปแล้ว ทางกลุ่มได้ตัดสินใจเขียนหนังสือ "คำให้การ...กบฏ : อดีตคนข่าวไอทีวี" ขึ้นมาเพื่อร่วมกันบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเผยแพร่ไปยังประชาชนให้รับทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยพิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2544 และร่วมกันออกไปยื่นหนังสือตามหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากยังเป็นประเด็น

ร้อนในสังคมการรับดำเนินการในขณะที่ประชาชนยังให้ความสนใจ ก็เป็นไปได้ว่าจะได้กระแสจากสังคมเป็นแนวร่วมในการต่อสู้ แต่แล้วประเด็นนี้ก็กลายเป็นกระแสข่าวในหนังสือพิมพ์ได้ไม่นาน

เนื่องจากในวันที่เลิกจ้างทุกคนไม่ขอลงลายมือชื่อในหนังสือเลิกจ้าง และไม่ขอรับเงินค่าชดเชย เพื่อเป็นการยืนยันว่าพวกตนไม่ได้กระทำผิดตามที่เขียนระบุไว้ในหนังสือเลิกจ้าง ส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานจำเป็นต้องรับหางานทำ มีเพียง 4 – 5 คนเท่านั้นที่สามารถหางานทำได้หลังจากที่ถูกเลิกจ้างเพียงเดือนเศษ โดยได้งานจากสายสัมพันธ์ของคนที่รู้จักชักชวนให้ไปช่วยงานซึ่งก็ยังเกี่ยวข้องกับงานด้านสื่อมวลชน หรือไม่ก็กลับไปทำช่วยงานกิจการของที่บ้าน สำหรับกลุ่มของไอทีวิพลัดถิ่นมีการติดต่อสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานไปทำงานในบ้าง แต่มักเป็นการติดต่อที่ระบุตัวบุคคลที่ต้องการ ส่วนสมาชิกคนอื่น ๆ โดยเฉลี่ยแล้วจะว่างงานราว 4 – 5 เดือน และงานชิ้นแรกที่ได้ค่าจ้างมาดำรงชีวิตก็มักเป็นงานในลักษณะที่เป็นงานรับจ้างไม่สังกัดบริษัท (Freelance) ในที่สุดสภาพความเป็นกลุ่มก็เริ่มสลายลง แต่มีข้อน่าสังเกตว่ามีสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานบางคนไม่สามารถหางานได้ เพราะผลกระทบจากการถูกเลิกจ้างจากบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน)

*“เคยไปสมัครงานที่หนึ่ง ตอนนั้นเรื่องกำลังคุกรุ่นมาก เขาถามที่
คำหนึ่งว่า พี่จะมาตั้งสหภาพแรงงานที่นี่ไหม พี่จะหัวแข็งไหม ตรงนั้น
แปลว่าเขามองโลกแคบ ทั้งที่เขาก็เป็นบริษัทที่ใหญ่...”*

(กษาปณ์, สัมภาษณ์, 1 กรกฎาคม 2546)

เป็นที่น่าสังเกตว่าบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่มีอุปสรรคในการสมัครงานนั้นโดยส่วนใหญ่แล้วได้งานจากบุคคลที่รู้จักดึงตัวไปทำงาน หรือไม่ก็รับงานที่เป็นไปลักษณะรับจ้างไม่สังกัดบริษัท (Freelance) และมีส่วนหนึ่งตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ

3.2.3 การต่อสู้หลังคดีสิ้นสุด

มีการคิดวางแผนการไว้เพียงคร่าวๆ เท่านั้น โดยแผนการที่วางไว้คือ หากศาลฎีกาพิพากษาให้ทางฝ่ายกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเป็นฝ่ายชนะคดี ทางกลุ่มจะตามเรื่องที่เคยยื่นไว้ตามองค์กรต่าง ๆ เพราะบางหน่วยงานรับเรื่องไว้แต่ยังไม่พิจารณาด้วยเหตุผลที่ว่าคดีที่อยู่ในชั้นศาลจึงขอพักการพิจารณาไว้ก่อน การตามเรื่องนั้นจะให้ความสนใจไปยังหนังสือที่ยื่นไว้ที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีในประเด็นที่ว่ากรณีที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาถือหุ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ผิดสัญญาสัมปทานหรือไม่เป็นอันดับแรก

แต่ในช่วงรอคำพิพากษาของศาลฎีกา สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอ
ข่าวยังไม่มีกรรมาชวพุดคยกัน หากคดีสิ้นสุดลง การจะดำเนินการต่อสู้เรื่องสิทธิเสรีภาพในการ
นำเสนอข่าวขึ้นต่อไปคงต้องมีการซักถามความสมัครใจเข้าร่วมอีกครั้งหนึ่ง

ทั้งนี้หากศาลฎีกามีคำพิพากษาให้ฝ่ายกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเป็นฝ่าย
ชนะคดีจริง ย่อมส่งผลให้บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ
แรงงานสัมพันธ์ (ครส.) นั่นคือ นอกจากต้องจ่ายค่าเสียหายแล้ว ยังต้องรับสมาชิกกลุ่มต่อต้านการ
แทรกแซงการนำเสนอข่าวทั้ง 21 คนกลับเข้าทำงานในตำแหน่งและอัตราค่าจ้างไม่ต่ำกว่าเดิม ซึ่ง
สมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวก็ต้องปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวด้วย แต่ด้าน
ความรู้สึกและท่าทีของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวแล้วพบว่าแบ่งเป็น 2 กลุ่ม
ใหญ่ ๆ คือ

1) กลับเข้าบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) แล้วยื่นใบลาออก ซึ่งถือว่าเป็นทัศนคติโดยส่วน
ใหญ่ของสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว ด้วยมองว่า คำสั่งที่ให้กับพวกตนกลับ
นั้นเป็นเพียงนโยบายที่บ่งบอกว่าการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเป็นสิทธิที่
นักข่าวสามารถปฏิบัติได้ เพื่อปกป้องศักดิ์ศรี และจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญ
รองรับสิทธิเสรีภาพ เพราะถึงแม้จะยังไม่มืบทลงโทษผู้ประกอบการ แต่ผู้ประกอบการก็ไม่สามารถ
ละเมิดสิทธิของนักข่าวเช่นกัน อย่างไรก็ตามก็ยังคงไม่สามารถร่วมงานกับองค์กรข่าวแห่งนี้ได้ เพราะ
ปรัชญาและหลักการของการทำงานข่าวได้เปลี่ยนไปแล้ว อีกทั้งเปลี่ยนไปในทิศทางที่ขัดแย้งกับ
ความตั้งใจแต่เดิมที่เข้ามาทำงานในสถานีโทรทัศน์แห่งนี้

2) กลับเข้าทำงานในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) สมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการ
นำเสนอข่าวในส่วนนี้มองว่าสถานีโทรทัศน์ไอทีวียังมีสัดส่วนรายการข่าวมากกว่าสถานีโทรทัศน์
ช่องอื่น ๆ ดังนั้นจึงยังต้องการกลับไปผลิตข่าวให้สถานีข่าวแห่งนี้ แต่ก็ยอมรับว่าอาจมีความ
ลำบากใจในการทำงาน ทั้งนี้ต้องดูบรรยากาศการทำงานประกอบไปด้วยว่าสามารถทำงานได้
อย่างเต็มที่มาก - น้อยแค่ไหนแล้วจึงจะตัดสินใจอีกครั้งหนึ่ง

ในทางกลับกัน หากสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวกลับเข้าทำงานใน
สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ก็เป็นไปได้ว่าฝ่ายผู้บริหารบริษัทฯ อาจโดดเดี่ยวกลุ่มบุคคลเหล่านี้ด้วยวิธีการ
ใดวิธีการหนึ่ง หรือมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบที่ไม่ตรงตามความถนัด เพื่อเป็นการบีบบังคับให้
อดีตสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวต้องลาออกไปเอง ซึ่งก็เท่ากับว่าเป็นการ

ชมชู้พนักงานในสถานีโอทิวทัศน์โอทิวไปโนที เพื่อให้เห็นตัวอย่างว่า ผู้ที่ไม่คล้อยตามนโยบายของบริษัทฯ จะต้องประสบชะตากรรมเช่นไร และนั่นเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ในปัจจุบันก็ยังคงไม่มีหลักประกันเรื่องความมั่นคงในอาชีพของตน แม้รัฐธรรมนูญจะรองรับสิทธิเสรีภาพไว้ก็ตาม

เมื่อมองในภาพรวมทั้งหมดเรื่องอุดมการณ์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวในสถานีโอทิวทัศน์โอทิวแล้ว จะพบว่าตัวอุดมการณ์ที่เป็นตัวขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวตั้งแต่ต้น คือ อุดมการณ์วิชาชีพนักข่าว ซึ่งมีหน้าที่นำข้อเท็จจริงมาเสนอประชาชน เพื่อเผ่าคอยเตือนภัยให้ประชาชน รวมไปถึงหน้าที่การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เพราะเท่ากับทำหน้าที่เป็นหูเป็นตาแทนประชาชน และด้วยประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่พัฒนามาจนเป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการเปิดพื้นที่ในสื่อมวลชนให้ประชาชนใช้เป็นช่องทางได้แสดงความคิดเห็นเรื่องต่าง ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่ง แต่การที่ประชาชนจะเกิดความเข้าใจต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนเกิดความคิดเห็นได้นั้น จำเป็นต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน เสียก่อน ดังนั้นเองสื่อมวลชนจึงมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญยิ่ง และหน้าที่ในการหาข้อเท็จจริง และเปิดเผยข้อเท็จจริง สิทธิและเสรีภาพในการสื่อสารจึงเป็นหลักประกันอย่างแรกๆ ที่นักข่าวต้องการเพื่อทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ดี ซึ่งในปัจจุบันถือว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้เปิดกว้างในเรื่องดังกล่าวมากขึ้น

แม้ผลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่เกี่ยวกับสื่อมวลชนที่เห็นเป็นรูปธรรมอย่างแรก คือ สถานีโอทิวทัศน์ โอทิว ซึ่งได้ชื่อว่า ทิวเสรี ผลงานของสถานีที่พัฒนารูปแบบการนำเสนอข่าว และการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างจริงจัง ทำให้ได้รับการยอมรับจากประชาชนในเวลาไม่นาน แต่เมื่อบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นรายใหม่ ก็เกิดปัญหาการแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าวของสถานีโอทิวทัศน์แห่งนี้ขึ้น จนเกิดการรวมตัวกันของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์เป็นครั้งแรกเช่นกัน

การยื่นข้อเรียกร้องของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว นอกเหนือไปจากการแสดงเจตนารมณ์ที่จะทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนที่ดีแล้ว ยังเป็นการใช้และรักษาซึ่งสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ด้วย เพราะหากสิทธิและเสรีภาพที่กฎหมายให้ไว้ไม่มีการนำมาอ้าง หรือปฏิบัติเสียแล้ว ข้อบัญญัตินั้น ๆ ก็จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด

แต่ด้วยเป็นครั้งแรกของการให้สิทธิและเสรีภาพของนักข่าวในรัฐธรรมนูญ ซึ่งสามารถใช้กล่าวอ้างในชั้นศาลได้ ซึ่งก็ยังไม่มีความหมายออกตามความรัฐธรรมนูญมาตรา 41 จึงยังไม่มีความหรือบทลงโทษที่ชัดเจนเมื่อผู้ประกอบการบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของนักข่าวในส่วนนี้ การนำประเด็นการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลจึงยังไม่มีอะไรจับต้องได้ชัดเจน การหากลวิธีเพื่อหาหลักประกันสิทธิและเสรีภาพในการนำเสนอข่าววิธีแรกที่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเลือกใช้ หลังจากไม่สามารถเจรจากับผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เรื่อง ระบบการทำงานที่เป็นอิสระของฝ่ายข่าวได้ คือ การจัดตั้งสหภาพแรงงาน

แม้ว่าเรื่องสหภาพแรงงานเพื่อสวัสดิการที่ดีขึ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เป็นความคิดที่มานานแล้ว แต่ก็ไม่มีใครอาสาดำเนินการอย่างจริงจัง จนเริ่มมีการพูดคุยอย่างจริงจังเมื่อ เทพชัย หย่อง ถูกปลดจากตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายข่าว ซึ่งสะท้อนทัศนคติของผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ว่ามองทุกคนในฝ่ายข่าวว่าเป็นเพียงลูกจ้างเท่านั้น ไม่ได้มองว่าพนักงานของตนเป็นนักข่าว ดังนั้นเองกลุ่มก่อการจัดตั้งสหภาพแรงงานจึงยอมใช้สถานะการเป็นลูกจ้างจัดตั้งสหภาพแรงงาน เพื่อคุ้มครองสภาพการจ้างงาน โดยเฉพาะสภาพการจ้างงานในฝ่ายข่าว ซึ่งมีลักษณะของเนื้อหา และเวลาการทำงานที่แตกต่างไปจากพนักงานฝ่ายอื่น ๆ ดังที่ปรากฏในข้อเรียกร้องที่เตรียมยื่นต่อนายจ้าง และใช้สหภาพแรงงานเป็นหลักประกันว่าจะไม่ถูกเลิกจ้างในขณะดำเนินการยื่นข้อเรียกร้อง และเพราะการเป็นสหภาพแรงงานนี้เองที่ส่งผลให้เกิดความระหว่างลูกจ้าง และนายจ้างของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมผ่านตัวบทกฎหมายพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 จนเมื่อนำสืบข้อเท็จจริงก็ในชั้นศาลก็ปรากฏว่ามีผลวินิจฉัยเรื่องความเป็นอิสระในการคัดเลือกประเด็น และนำเสนอข่าวตามรัฐธรรมนูญมาตรา 41 นั้นได้รับการรับรองอย่างเป็นรูปธรรมเป็นครั้งแรก กล่าวคือ คำสั่งของนายจ้างที่เป็นการแทรกแซงการคัดเลือกประเด็นข่าว และการนำเสนอข่าว นั้น เป็นคำสั่งที่มีขอบข่ายกฎหมายเพราะขัดต่อรัฐธรรมนูญ ดังนั้นนักข่าวในฐานะลูกจ้างไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม นับได้ว่าสหภาพแรงงานเป็นช่องทางหนึ่งที่พอจะเป็นหลักปกป้องสิทธิและเสรีภาพของนักข่าวตามตัวบทกฎหมายได้ ในช่วงที่ยังไม่มีการออกกฎหมายออกตามความมาตรา 41 ออกมา

บทที่ 8

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และอุดมการณ์ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์" เป็นการศึกษาในลักษณะของงานวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ประกอบกับการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการต่อสู้เพื่อเสรีภาพในการนำเสนอข่าว และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เพื่อมุ่งตอบประเด็นปัญหาตามวัตถุประสงค์ต่อไปนี้

1. อุดมการณ์วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นไปในลักษณะใด
2. กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ได้รวมกลุ่มเป็นสหภาพแรงงานไอทีวี และดำเนินการไปในรูปแบบใด

จากการตั้งปัญหำนำการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเรื่องสิทธิเสรีภาพของวิชาชีพนักข่าวในประเทศไทย, หน้าที่และความรับผิดชอบของนักข่าว, แนวความคิดเรื่องอุดมการณ์, แนวคิดเรื่องการบริหารในสถานีโทรทัศน์ข่าว และแนวคิดเรื่องสหภาพแรงงาน เพื่อนำใช้ในการวิเคราะห์ และทำความเข้าใจ และตอบปัญหำนำวิจัยข้างต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. การรวมกลุ่มของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

สภาพของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเริ่มก่อตัวขึ้นในช่วงที่มีเหตุการณ์การแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าว ซึ่งเริ่มจากการพูดคุยกันในกลุ่มของตัวเอง และเกิดการเสาะหาผู้ที่มีความคิดเห็นเหมือนกัน จนนำไปสู่การดำเนินการเคลื่อนไหวร่วมกัน ซึ่งกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานเกิดการรวมตัวกัน 2 ระยะ คือในช่วงการออกแถลงการณ์ และช่วงเปิดรับสมัครสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี

การก่อตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีเป็นจุดที่ถือได้ว่า เป็นกิจกรรมที่ทำให้กลุ่มย่อย ๆ ต่าง ๆ มารวมเป็นกลุ่มเดียวกันได้ คือ กลุ่มด้านการแทรกแซงการนำเสนองาน แม้ว่าภายในกลุ่มจะประกอบไปด้วยส่วนที่มองว่า สหภาพแรงงานที่จัดตั้งขึ้นมาทำหน้าที่ในการปรับปรุงสภาพการจ้างงาน โดยเฉพาะในฝ่ายข่าวเป็นหลัก ซึ่งได้แก่เรื่องความเป็นอิสระของกองบรรณาธิการ และส่วนที่มองว่าสหภาพแรงงานจะช่วยปรับปรุงเรื่องสวัสดิการและค่าตอบแทนที่ดีขึ้นก็ตาม

1.1 ลักษณะของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน

1. กลุ่มที่ต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองานผ่านทางสหภาพแรงงาน โดยเป็นกลุ่มที่ตั้งใจจะใช้สหภาพแรงงานเป็นเวทีกลางในการพูดคุยต่อรองกับผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ในเรื่องสภาพการทำงานในฝ่ายข่าว ซึ่งมีประเด็นเรื่องของเสรีภาพในการนำเสนองาน คือ ความเป็นอิสระในการทำงานของกองบรรณาธิการ และจรรยาบรรณในการนำเสนองานควบคู่ไปกับเรื่องของสวัสดิการ ทั้งนี้เพื่อใช้สหภาพแรงงานเป็นหลักประกันในความปลอดภัยในการทำงานในขณะที่ยื่นข้อเรียกร้องกับผู้บริหาร

2. กลุ่มที่ต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน จะเป็นกลุ่มที่มองสหภาพแรงงานแยกส่วนกับการต่อสู้เพื่อรักษาเสรีภาพในการนำเสนองาน ด้วยมองว่าสหภาพแรงงานเป็นองค์กรถูกจ้างที่พนักงานทั้งบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) จะได้รับผลประโยชน์ จึงไม่ควรนำสหภาพแรงงานเข้ามาเกี่ยวข้องกับ การต่อสู้ดังกล่าว

3. กลุ่มสหภาพแรงงานที่เข้ามาในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนองาน จะเป็นกลุ่มที่มองว่าสหภาพแรงงานจะสามารถให้ความคุ้มครองเรื่องการจ้างงาน และแก้ไขเรื่องสวัสดิการแก่พนักงานได้ เมื่อผู้บริหารยกเลิกสหภาพแรงงานเท่ากับเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพในการรวมตัวเป็นสหภาพ ตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้ความคุ้มครองไว้

1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการรวมกลุ่ม

1. วัฒนธรรมการทำงานในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ที่เปิดเสรีให้พนักงานในฝ่ายข่าว สามารถแสดงความคิดเห็นทั้งในเรื่องการทำงานทำข่าว และระบบการบริหารงานในฝ่ายข่าว ทั้งนี้เพื่อให้การทำข่าวมีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเพราะวัฒนธรรมการทำงานที่เปิดเสรีเช่นนี้เองที่ทำให้ พนักงานฝ่ายข่าวสามารถพูดคุยถึงประเด็นปัญหาที่สังเกตเห็น และสามารถเข้าสอบถามถึงสาเหตุที่ไปที่มาของปัญหาได้ และเมื่อพนักงานในฝ่ายข่าวทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจึงสามารถประเมินสถานการณ์ และคิดหาทางออกได้

2. ความต้อเนื่องจากการต่อสู้ในครั้งแรก เพราะเกิดการเคลื่อนไหวเพื่อคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ในสมัยที่เทพชัย หย่อง เป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าว ด้วยวิตกว่าจะเกิดเหตุการณ์การแทรกแซงการทำงานในฝ่ายข่าวหากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาบริหารในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี แม้การคัดค้านจะไม่เป็นผล แต่สมาชิกในกลุ่มคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ส่วนหนึ่งได้กลายมาเป็นแกนหลักของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว เพราะความวิตกที่คาดไว้ได้เกิดขึ้นจริง การต่อสู้เพื่อยับยั้งการแทรกแซงการนำเสนอข่าว เพื่อรักษาความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือของสถานีให้คงไว้ ที่ได้เริ่มไว้จึงเกิดการสานต่อ และปรับกลยุทธ์ในการต่อสู้ซึ่งได้เกิดสภาพแรงงานไอทีวีขึ้นมา เพื่อรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการต่อสู้

3. การมีผู้นำกลุ่ม แม้จะสามารถอธิบายได้เฉพาะในกลุ่มโต๊ะสังคม ที่มีผู้เชื่อมโยงระหว่างแกนนำกลุ่มการออกแถลงการณ์ กับกลุ่มที่ก่อตั้งสภาพแรงงานไอทีวีเข้าด้วยกันซึ่งทำให้กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวมีพลังในการต่อรองกับอำนาจจากฝ่ายบริหารมากขึ้น

4. การดำเนินการต่อสู้ทางกฎหมาย เพราะจากการศึกษาพบว่า มีสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวส่วนหนึ่งมีเหตุผลในการรวมกลุ่มเพราะโดนภาวะการณถูกโดดเดี่ยวจากเพื่อนร่วมงาน และเข้าร่วมดำเนินคดีความเพราะมองว่าตนเองถูกเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรม และพิสูจนตัวเองให้ครอบครัวและสังคมรับรู้ไม่ได้เป็นดังที่หนังสือเลิกจ้างระบุเป็นหลัก แต่ก็เห็นด้วยว่าการรวมกลุ่มในการดำเนินคดีจะส่งผลดีต่อรูปคดีในแง่ผลของการพิจารณาคดีจะสามารถใช้เป็นบรรทัดฐานของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ต่อไป ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งตั้งใจให้เรื่องของการถูกเลิกจ้างเป็นประเด็นนำไปสู่เรื่องของการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เพื่อให้ประเด็นเรื่องเสรีภาพในการนำเสนอข่าวกลายเป็นประเด็นสาธารณะ มีการตีและความให้ความสำคัญคุ้มครองเสรีภาพของนักข่าวโทรทัศน์ด้วยวิถีทางกฎหมายที่ชัดเจน

1.3 อุปสรรคของการรวมกลุ่มของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

1. ความขัดแย้งในฝ่ายข่าว ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนที่ บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) จะเข้ามาถือหุ้นในบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) จากการแข่งขันในการทำงานระหว่างพนักงานในฝ่ายข่าวด้วยกัน จนเกิดกลุ่มอำนาจในกลุ่มข่าว จนเมื่อบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้เข้ามาบริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้สร้างความแตกแยกในฝ่ายข่าวให้ชัดเจนขึ้น ทำให้การรวมกลุ่มของพนักงานฝ่ายข่าวเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวเป็นไปได้ยาก ประกอบกับมีการปรับโครงสร้างเพื่อแยกหน่วยงานของฝ่ายข่าวให้กระจายออกไป ทำให้ฝ่ายข่าวมีขนาดเล็กลง จำนวนคนก็ลดลง ส่งผลให้พลังที่จะมาสนับสนุนกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าลดน้อยลงด้วย

2. ภาพลักษณ์ของสหภาพแรงงานในประเทศไทย เนื่องจากทั้งตัวลูกจ้าง และนายจ้างยังมีความเข้าใจถึงบทบาท และหน้าที่ของสหภาพแรงงานน้อย ประกอบกับสหภาพแรงงานในประเทศไทยยังคงมีภาพลักษณ์ไปในทางที่ไม่ดีนัก คือ เป็นการรวมกลุ่มของลูกจ้างที่ก่อให้เกิดความวุ่นวาย และสร้างความเสียหายให้กับบริษัท การจัดตั้งสหภาพแรงงานจึงถูกตีความหมายว่าต้องการเป็นปรปักษ์กับนายจ้าง ยิ่งในฝ่ายข่าวเกิดความแตกแยกด้วยแล้ว การเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวีจึงเป็นแสดงตัวว่าเป็นพวกเดียวกับกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวซึ่งมีข้อขัดแย้งกับผู้บริหารซึ่งเป็นนายจ้างอยู่ก่อนแล้ว ดังนั้นพนักงานในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) จึงไม่ได้สมัครเป็นสหภาพแรงงานไอทีวี สหภาพแรงงานไอทีวีจึงไม่มีความเข้มแข็งและไม่มีอำนาจต่อรองกับผู้บริหาร

2. อุทิศภารกิจของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

ชั้นแรกเมื่อมองถึงลักษณะความเป็นวิชาชีพของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว พบว่าความรู้เฉพาะทาง ด้านสื่อสารมวลชน โดยส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นการเรียนรู้จากตำราวิชาการแต่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตการทำงานทางด้านสื่อมวลชนมานาน และการที่มีช่วงเวลาก่อนถึงกำหนดเวลาออกอากาศของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเป็นช่วงเวลาที่ฝึกอบรมความรู้วิชาชีพที่สำคัญ ในการบ่มเพาะทัศนคติเรื่องเสรีภาพการนำเสนอข่าว และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยมี เทพชัย หย่อง ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว เป็นผู้กำหนดนโยบาย และวางกรอบการทำงานของฝ่ายข่าวให้สอดคล้องกับการทำงานที่ต้องการให้นักข่าวสามารถทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้านที่ดี และเป็นที่ยังของสังคมได้

ด้วยนโยบายฝ่ายข่าวที่สะท้อนให้เห็นภาพว่านักข่าวของสถานีโทรทัศน์ ยึดถืออุดมการณ์วิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์สะดุดลงเมื่อ มีการเปลี่ยนแปลงในระดับผู้บริหารจากการประกาศเพิ่มทุน ทำให้ผู้ถือหุ้นรายใหม่ และเป็นรายใหญ่ของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เข้ามาบริหาร สถานีโทรทัศน์ไอทีวี แล้วเกิดการแทรกแซงการทำงานฝ่ายข่าวขึ้น ส่งผลให้พนักงานฝ่ายข่าวกลุ่มหนึ่งแสดงความไม่พอใจ และรวมตัวกันเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของฝ่ายบริหาร และจากการวิเคราะห์การมองสภาพของปัญหา และจุดประสงค์ของการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว ปรากฏพบอุดมการณ์ 2 ชุดด้วยกัน คือ

1. อุดมการณ์วิชาชีพ (Professional Ideology) ซึ่งสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวโดยส่วนใหญ่มองสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นว่า เกิดจากการปะทะกันของอุดมการณ์การทำงานด้านสื่อสารมวลชนกับ อุดมการณ์ของทุนนิยม การเคลื่อนไหวจึงมุ่งเน้นไปยังการพยายามรักษาเสรีภาพในการนำเสนอข่าวและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไว้ เพราะเสรีภาพเหล่านี้เป็นหลักประกันของผู้ที่ประกอบวิชาชีพนักข่าวทุกคนให้สามารถทำหน้าที่รับใช้ประชาชนได้อย่างเต็มที่

2. อุดมการณ์อาชีพ (Occupational Ideology) พบในสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวอีกส่วนหนึ่ง ที่มองสภาพปัญหาว่าเกิดจากผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีสถานะเป็นนายจ้างนั้นมีการบริหารบริษัทฯ ที่ไม่เป็นธรรมต่อลูกจ้างในเรื่องค่าตอบแทน และเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงในหน้าที่การงาน

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงออกถึงอุดมการณ์ที่ยึดถือ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ

1. จุดมุ่งหมายในการทำงานในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวมองลักษณะเด่นของสถานีโทรทัศน์ที่เป็น ทิวเสรี ว่าเป็นความท้าทายและอยากเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสถานีข่าวแห่งนี้ให้เป็นทิวเสรีจริง ๆ ดังนั้นเมื่อมีความตั้งใจที่ดีต่อสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และทุ่มเทให้กับการทำงาน ความรู้สึกผูกพันและห่วงหาอาวเป็นแรงกระตุ้นสำคัญในการกล้าตัดสินใจในการออกมาต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าว

2. ระบบการบริหารในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เพราะโครงสร้างเดิมของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่เป็นไปตามสัญญาสัมปทานได้ให้อิสระกับฝ่ายข่าวสามารถบริหารการทำงานได้อย่างเต็มที่ และ

แยกกับอำนาจการบริหาร ได้ส่งผลให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานแบบใหม่ที่ กองบรรณาธิการกลาง เป็นผู้มียอำนาจการตัดสินใจสูงสุด แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารบริษัท หลังจาก ที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เข้ามาถือหุ้นในบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) และมีการ แก้ไขสัญญาสัมปทาน ปรากฏว่าอำนาจการบริหารบริษัทเข้ามาแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าว ไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อนักการเมืองซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ระบบการบริหารที่ไม่เข้าถึงบทบาทหน้าที่ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ส่งผลให้เกิดการ ต่อสู้กับอำนาจการบริหารที่เข้ามาลดทอนการทำงานของกองบรรณาธิการ

3. เกิดการรวมกลุ่มทางวิชาชีพ เป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ทำให้การต่อสู้ของวิชาชีพ นักข่าวโทรทัศน์สามารถดำเนินการ และมีผลต่อเนื่องมาจนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นศาลได้ เพราะหากพนักงานในฝ่ายข่าวไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้แล้ว การต่อสู้กับอำนาจที่เข้ามาแทรกแซง การทำงานในฝ่ายข่าวก็จะมีพลัง กลายเป็นเรื่องราวของนายจ้างที่จัดการกับลูกจ้างคนหนึ่ง ไม่ เป็นที่รับรู้ของสาธารณชน และไม่ก่อให้เกิดผลจากการต่อสู้ดังกล่าว

3. ลักษณะการตั้งรับหลังจากได้รับผลกระทบจากการดำเนินการกิจกรรมกลุ่มในการ ต่อต้านการนำเสนองาน

3.1 ลักษณะการตั้งรับจากกิจกรรมกลุ่มก่อนถูกเลิกจ้างงาน

เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวยังคงเป็นลักษณะของกลุ่ม ย่อย ๆ ที่รวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ทำให้ลักษณะการตั้งรับยังคงเป็นเรื่องที่พูดคุยในกลุ่มย่อยของ ตน ดังนั้นในส่วนของ การออกแถลงการณ์สมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวส่วน หนึ่งจึงไม่ได้เตรียมการตั้งรับมากนัก เพราะโดยปกติฝ่ายข่าวเปิดเสรีให้พนักงานแสดงความ คิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งเตรียมก่อตั้งสหภาพแรงงานเพื่อใช้เป็นช่องทางในการ ยื่นข้อเรียกร้องเรื่องสภาพการจ้างงาน โดยเฉพาะสภาพการจ้างงานของฝ่ายข่าว อีกทั้งการเป็น สมาชิกสหภาพแรงงานยังเป็นหลักประกันว่าจะไม่ถูกเลิกจ้างไปเสียก่อน

3.2 ลักษณะการตั้งรับจากกิจกรรมกลุ่มหลังถูกเลิกจ้างงาน

เมื่อผลจากการออกแถลงการณ์ และการจัดตั้งสหภาพแรงงานนำไปสู่การถูกเลิกจ้าง ทางกลุ่มจึงเริ่มรวมตัวกันอย่างจริงจังเพื่อต่อสู้ทางคดีความ พร้อม ๆ กับการหางาน

3.2.1 เหตุผลและความร่วมมือในการต่อสู้ทางกฎหมาย

เนื่องจากแต่ละคนมองเหตุผลในในการเลิกจ้างที่แตกต่างกันในรายละเอียด แต่ การรวมกลุ่มเพื่อต่อสู้กับทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ในทางกฎหมายมีจุดประสงค์หลักที่

ร่วมกันคือ การบอกเลิกจ้างของบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เป็นการบอกเลิกจ้างที่ไม่เป็นธรรม ไม่มีหลักการประเมินที่ชัดเจน และเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้ความคุ้มครองไว้คือ เสรีภาพของพนักงานในบริษัทที่ประกอบกิจการโทรทัศน์ ที่มีเสรีภาพในการนำเสนอข่าว และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญมาตรา 41 และเสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นสหภาพตามรัฐธรรมนูญมาตรา 45

3.2.2 การหาเลี้ยงชีพ

หลังจากที่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวหันสภาพจากการเป็นพนักงานของบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้มารวมกลุ่มกันในนาม ไอทีวีพลัดถิ่น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการพูดคุยเรื่องคดีความ และเพื่อเป็นการระดมทุนต่อบุคคลภายนอกที่ต้องการติดต่อให้สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวไปทำงาน และเพราะเบื้องต้นทุกคนปฏิเสธที่จะใช้เงินชดเชยที่ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) โอนเข้าบัญชีให้ เนื่องจากทุกคนไม่ได้ลงลายมือชื่อในจดหมายเลิกจ้าง และไม่ขอรับเงินชดเชย เพื่อยืนยันว่าไม่ได้กระทำผิดตามที่ทางบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) กล่าวหา ทำให้ทุกคนต้องรับหางานเพื่อหาเงินมาจุนเจือตัวเองและครอบครัว สภาพกลุ่มไอทีวีพลัดถิ่นจึงสลายตัวลงในเวลาไม่นานนัก

เป็นที่น่าสังเกตว่า สมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวในระดับบรรณาธิการ และโปรดิวเซอร์โดยส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการหางาน เพราะมักได้งานจากการถูกดึงตัวให้เข้าไปช่วยงานซึ่งมีทั้งในลักษณะที่เป็นงานประจำ และลักษณะรับจ้างไม่สังกัดบริษัท (Freelance) และยังคงเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับข่าว ในขณะที่สมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวส่วนหนึ่งไม่สามารถหางานได้เนื่องจากเป็นที่จำได้ของหน่วยงานต่าง ๆ ว่าเป็นกลุ่มพนักงานไอทีวีที่ถูกเลิกจ้าง จึงต้องหันเหไปประกอบอาชีพอื่น โดยหวังว่าจะได้กลับเข้ามาทำงานด้านข่าวอีกครั้ง นอกจากนี้ยังมีสมาชิกกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวอีก 2 คนที่ตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ

3.2.3 การต่อสู้หลังคดีสิ้นสุด

สมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวก็จะกลับเข้าทำงานที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวี หากทางกลุ่มเป็นฝ่ายชนะคดีซึ่งสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวโดยส่วนใหญ่ยอมรับว่ามีความกังวลว่าอาจจะมีผลลำบากใจในปรับตัวในการทำงาน และมีสมาชิกอีกส่วนหนึ่งต้องการไปติดตามความคืบหน้าจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้เคยยื่นข้อร้องเรียนไว้ ทั้งนี้จะมีการพูดคุยกับสมาชิกในกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวทุกคนหลังจากการพิจารณาคดีเสร็จสิ้น

อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาถึงเหตุการณ์การต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีแล้ว พบได้ว่าเป็นครั้งแรกที่กลุ่มวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์มีการรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในการทำหน้าที่สื่อมวลชน แต่เมื่อพิจารณาถึงการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพในการทำหน้าที่สื่อแล้วก็จะทราบว่าไม่ใช่การเรียกร้องครั้งแรก ปัญหาที่เกิดขึ้นในฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นปัญหาเดิมๆ ที่เกิดขึ้นกับสื่อมวลชนแทบทุกที่ และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว

จากการเรียกร้องเรื่องสิทธิของปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นสิทธิธรรมชาติ ที่ต่อมาพัฒนาเป็นสิทธิมนุษยชนซึ่งรวมสิทธิและเสรีภาพในการพูด หรือสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้นั้น ก็เป็นพัฒนาการที่เกิดจากการต่อสู้ช่วงชิงจากสถาบันผู้ปกครอง มาสู่ประชาชน นับตั้งแต่ผู้ปกครองคือสถาบันกษัตริย์ มาสู่ยุคผู้ปกครอง ที่เป็นรัฐบาลจากการเลือกตั้ง การต่อสู้เรื่องการเป็นเจ้าของสิทธิของการพูด การแสดงความคิดเห็นก็ยังคงดำเนินเรื่อยต่อมา

เช่นเดียวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งจะเห็นได้ว่ามูลเหตุสำคัญที่เกิดการแทรกแซงการนำเสนอข่าวขึ้น ก็เป็นเรื่องทางการเมืองทั้งสิ้น ไม่ว่าจะพิจารณาจากผู้เข้าถือหุ้นรายใหม่ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าพรรคการเมือง หรือขึ้นข่าวที่ถูกแทรกแซง

แต่จุดสำคัญที่ทำให้นักข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีไม่โอนอ่อนคล้อยตาม จนเกิดระบบการเซ็นเซอร์ตัวเองเหมือนสถานีโทรทัศน์อื่น ๆ เป็นเพราะ สถานีโทรทัศน์แห่งนี้มีจุดกำเนิดจากการที่สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ทั้งหมดไม่สามารถทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้านที่ดีได้ และเหตุผลสำคัญที่สื่อโทรทัศน์ไม่สามารถทำหน้าที่ได้เพราะ รัฐและกองทัพเป็นเจ้าของสถานีนั่นเอง แนวคิดเรื่องสถานีโทรทัศน์ของประชาชนได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นสื่อทางเลือก โดยหวังว่าสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่นี้จะจงรักภักดีต่อประชาชนผู้เป็นเจ้าของด้วยการรายงานข่าวอย่างตรงไปตรงมาครบถ้วน และทันเหตุการณ์ สัญญาสัมปทานจึงกลายเป็นกลไกด่านแรกในการกำหนดรูปแบบของสถานีโทรทัศน์ให้แตกต่างจากสถานีโทรทัศน์อื่น ๆ ทั้งเรื่องของสัดส่วนการถือหุ้นเพื่อป้องกันอำนาจผูกขาด และสัดส่วนรายการเพื่อป้องกันกรกลายเป็นสถานีที่เน้นบันเทิง จนละเลยการทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้าบ้าน สถานีโทรทัศน์แห่งนี้จึงได้ชื่อว่า ทีวีเสรี เพราะถูกกำหนดมาเพื่อให้รอดพ้นการครอบงำจากอำนาจทางการเมืองและอำนาจทุน นอกจากนี้ในเวลาไล่เลี่ยกันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนตามมาตรา 39 และ 41 นับว่ารัฐบาลในช่วงนั้นได้ช่วยแก้ไขปัญหาระดับโครงสร้างองค์กรข่าว และระดับผู้ปฏิบัติงาน คือนักข่าว ให้สามารถทำหน้าที่สื่อมวลชนที่ดี ไว้เป็นการเบื้องต้นแล้ว

ด้วยเหตุนี้ผู้ที่เข้ามาทำงานสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จึงมีหน้าที่รับใช้ประชาชนเป็นพันธกิจเบื้องต้น และนับเป็นโอกาสที่ดีของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่มีนักข่าวที่มีความตั้งใจ และมุ่งมั่นอยากทำงานในสถานีข่าวแห่งแรกของประเทศไทย สถานีโทรทัศน์ไอทีวีจึงได้รับการตอบรับที่ดีจากประชาชนอย่างรวดเร็วจากการนำเสนอข่าวที่เจาะลึก รวดเร็ว และทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐอย่างต่อเนื่อง ปรากฏการณ์เช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่า ชาวโทรทัศน์ไทย พัฒนาได้มีอีกระดับหนึ่งทั้งตัวผู้ส่งสาร และผู้รับสาร

แต่เมื่อเกิดการแก้ไขสัญญาสัมปทานเพื่อบรรเทาปัญหาทางการเงินของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีหลังจากประเทศไทยประสบวิกฤติทางเศรษฐกิจ ปรากฏการณ์แรกในการป้องกันอำนาจทุนได้ถูกทำลายลงไป เพราะข้อกำหนดเรื่องสัดส่วนผู้ถือหุ้นมีการเปลี่ยนแปลง เปิดโอกาสให้มีการผูกขาดอำนาจในการบริหารบริษัท ยิ่งบริษัทที่เข้ามาร่วมถือถือหุ้นเกี่ยวข้องกับนักการเมือง ทำให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวีกลายเป็น ทีวีไม่เสรี อย่างเต็มตัว และถือได้ว่ารัฐบาลเต็มใจที่จะให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น เพราะรัฐบาลเป็นผู้อนุมัติให้มีการแก้ไขสัญญาสัมปทานในประเด็นเรื่องอำนาจในการบริหารสถานีโทรทัศน์ไอทีวี และเพิกเฉยข้อสัญญาที่ห้ามผู้ร่วมงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรที่ดำเนินการหรือมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง ด้วยเพราะรัฐให้ความสนใจในเรื่องผลประโยชน์ที่รัฐจะได้รับมากกว่า ผลประโยชน์ของประชาชน

เมื่อเจตนาารมณ์ของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีกำลังถูกผูกเปียงเบน และนโยบายบริษัทกลับกำหนดให้นักข่าวทำงานรับใช้นักการเมือง และเจ้าของทุนในคราวเดียวกันโดยมีรัฐร่วมสมรู้ร่วมคิด จึงเหลือเพียงผู้ประกอบวิชาชีพนักข่าวเท่านั้น ที่ยังเหลือช่องทางในการต่อสู้ตามสิทธิที่รัฐธรรมนูญให้ไว้ และเพราะนักข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีจุดมุ่งหมายในการทำงานร่วมกันมาตั้งแต่ต้น และมีวิธีการทำงานตามหลักการที่ชัดเจน จึงสามารถรวมกลุ่มออกมาต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้

ความพยายามหาวิถีทางเพื่อยับยั้ง และป้องกันการแทรกแซงที่เกิดขึ้นในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีถือได้ว่า เป็นบทพิสูจน์การทำหน้าที่ของวิชาชีพนักข่าวโทรทัศน์ว่าเลือกที่จะจงรักภักดี และให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของใครมากกว่ากัน ซึ่งจะสะท้อนออกมาถึงอุดมการณ์ที่ยึดถือภายในใจ ซึ่งกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวก็เลือกที่จะยืนหยัดการรายงานข่าวอย่างตรงไปตรงมา ครบถ้วนในประเด็นความมากที่สุด และเตือนประชาชนถึงอันตรายที่กำลังจะเกิดขึ้น หากสถานีโทรทัศน์ไอทีวีไม่ใช่สถานีโทรทัศน์ของประชาชนอีกต่อไป ในที่สุดสถานีโทรทัศน์ไอทีวีก็

เพิ่มบทบาททางประวัติศาสตร์อีกหน้าหนึ่งด้วยการเป็นหมุดหมายของการต่อสู้เรื่องความขัดแย้งระหว่างวิชาชีพนิยมและทุนนิยมซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

แม้วิธีการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพของการทำหน้าที่ของนักข่าวโทรทัศน์จะเป็นไปในลักษณะลงมือลงถูกไปตามแต่ปัจจัยแวดล้อมเอื้ออำนวยก็ตาม เพราะเห็นได้ว่ากลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวได้เรียกร้องไปยังประชาชนด้วยการออกแถลงการณ์ และการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อต่าง ๆ เรียกร้องไปยังภาครัฐบาล ด้วยยื่นหนังสือถึงสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งยังไม่มีผลตอบรับใด ๆ ที่แน่ชัดออกมา ซึ่งก็เป็นครั้งแรกเช่นกันที่สังคมได้รับรู้เรื่องการแทรกแซงการนำเสนอข่าวในสถานีโทรทัศน์อย่างเปิดเผยเช่นนี้ วิธีการช่วยเหลือเพื่อรักษาสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารผ่านทางนักข่าวโทรทัศน์ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์หรือวิธีการมาก่อน เพราะเพียงการโทรศัพท์เข้าไปยังสถานีโทรทัศน์ไอทีวี คงยังไม่เพียงพอและไม่ก่อให้เกิดประเด็นสาธารณะในวงกว้างได้มากนัก จึงดูเหมือนการช่วยเหลือทางวิชาชีพเดียวกัน คือ องค์กรหรือสมาคมทางวิชาชีพนักข่าวต้องช่วยกันเปิดเวที และสร้างประเด็นสาธารณะให้ประชาชนเกิดความตระหนักว่ากำลังจะสูญเสียสิ่งใดไป หากสังคมนิ่งเฉยกับการกระทำของผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ในครั้งนี้ แต่น่าเสียดายที่กระแสตอบรับจากประชาชนมีไม่มากพอที่จะเป็นแรงกดดันบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) ได้ เพราะมีเพียงนักวิชาการด้านต่าง ๆ และการออกแถลงการณ์ของสมาคมวิชาชีพด้านสื่อมวลชนที่มีบทบาทในช่วงแรกเท่านั้น แต่ก็ไม่มีผลในการกดดัน ให้ผู้บริหารบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) เปลี่ยนแปลงการตัดสินใจแต่อย่างใด

ผลของการดำเนินการต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวที่ออกมาเป็นรูปธรรมมากที่สุด คือ การใช้ช่องทางของสหภาพแรงงานเป็นตัวขับเคลื่อนเรื่องสิทธิและเสรีภาพของนักข่าวให้เข้าสู่การรับรองโดยกฎหมายในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยผ่านพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 ในรูปของคดีแรงงาน แม้รูปคดีของเรื่องสิทธิเสรีภาพของนักข่าวจะไม่ออกมาอย่างชัดเจน เป็นแค่เพียงประเด็นย่อยประเด็นหนึ่งในการพิจารณาคดี แต่เมื่อมีการวินิจฉัยว่า การออกแถลงการณ์ และการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อต่าง ๆ เป็นการเรียกร้องสิทธิโดยชอบตามจรรยาบรรณวิชาชีพและอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 41 ของรัฐธรรมนูญ เป็นการกระทำด้วยเจตนาสุจริต มีเจตนาปกป้องภาพลักษณ์และความศรัทธาขององค์กร และการใช้อำนาจบังคับบัญชาสั่งการเพื่อคัดเลือกประเด็นข่าว ถือว่าเป็นคำสั่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 41 คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ศาลแรงงานกลาง, คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545) นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการต่อสู้ของวิชาชีพ

นักข่าวโทรทัศน์ที่สามารถขับเคลื่อนจนสามารถมีบรรทัดฐานของวิชาชีพให้กล่าวอ้างได้อย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ดีการต่อสู้ให้ได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพของการทำข่าวของกลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของนักข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นการต่อสู้ที่ยาวนาน และส่งผลกระทบต่อทั้งในเรื่องความรู้สึก ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และการถูกเลิกจ้าง แต่สิ่งที่ทำให้นักข่าวเหล่านี้ยืนหยัดที่จะต่อสู้ คือ การตระหนักดีว่า หากอำนาจในการสื่อสารตกอยู่ในมือของผู้ปกครอง หรือนายทุนเสียแล้ว ประชาชนจะถูกครอบงำทางความคิด ถูกปิดหูปิดตาเพราะไม่มีวิชาชีพใดจะทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลแทนประชาชนได้ดีเท่ากับวิชาชีพนักข่าว ช้ำร้ายกว่านั้นประวัติศาสตร์การกีดกัน และบิดเบือนไม่ให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลที่แท้จริงเคยนำไปสู่การนองเลือดมาแล้วเมื่อครั้งเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ซึ่งนั่นก็เท่ากับว่าสถานีโทรทัศน์ที่มีจุดเริ่มต้นที่ดีของการมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าว กำลังกลายเป็นเพียงสถานีโทรทัศน์ทั่วไปสถานีหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นผลกระทบที่กลุ่มต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวต้องสูญเสียอะไรหลายๆ อย่างไป แต่ก็ได้ช่วยรักษาสีทึบการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนไว้ และช่วยรักษาบรรทัดฐานของวิชาชีพนักข่าวไม่ให้แปรเปลี่ยนไปตามอำนาจทางการเมือง อันจะเป็นการช่วยรักษารูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่หมายถึงการปกครองโดยประชาชน ซึ่งประชาชนจำเป็นต้องรับทราบข้อมูลข่าวสาร และมีเวทีกลางเพื่อแสดงความคิดเห็น ในการมีส่วนร่วมในการปกครอง

หากมองในแง่ดีก็จะพบว่า ประเทศไทยยังมีนักข่าวที่ยึดมั่นในอุดมการณ์สื่อมวลชน ที่พร้อมจะทำงานรับใช้ประชาชน ซาดเพียงแต่องค์กรวิชาชีพนักข่าวที่เข้มแข็งที่มีอำนาจต่อรองกับอำนาจทางการเมืองและอำนาจทุนได้ เพราะที่แล้งมาเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าองค์กรข่าวไม่สามารถพึ่งพาอำนาจของรัฐได้ ขณะที่ในส่วนของธุรกิจเองก็ยังมองสถานีโทรทัศน์เป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถทำกำไรได้มหาศาล ผู้บริหารจึงมีทัศนคติว่าฝ่ายข่าวเป็นเพียงฝ่ายผลิตสินค้าให้ทางบริษัทเท่านั้น ทั้งนี้้องค์กรวิชาชีพนักข่าวจะเข้มแข็งได้ต้องมีการรวมกลุ่มทางวิชาชีพอย่างจริงจัง และดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องด้านสิทธิเสรีภาพสื่อมวลชน พร้อมควบคุมสมาชิกให้ทำหน้าที่ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เพราะลำพังเพียงแต่การใช้สหภาพแรงงานเป็นกลไกปกป้องวิชาชีพอาจไม่เพียงพอ ทั้งนี้เพราะภาพลักษณ์ของสหภาพแรงงานในปัจจุบันก็มีปัญหา อีกทั้งยังมีช่องโหว่ทางกฎหมายที่นายจ้างสามารถถล่มแก๊งสมาชิกสหภาพแรงงานไม่ให้ดำเนินกิจกรรมของสหภาพแรงงานได้

นอกจากนี้ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าว โดยการเปิดเวทีสาธารณะในหัวข้อดังกล่าวให้มากขึ้น เพราะเสี่ยงจากประชาชนจะเป็นเสียงที่ดังที่สุด อย่างไรก็ตามการเปิดเวทีสาธารณะจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากวิชาชีพข่าวทุกประเภทสื่อ อันเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการรวมพลังของวิชาชีพข่าวที่อาจพัฒนาเป็นการรวมกลุ่มทางวิชาชีพได้

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยขึ้นไป

1. ควรศึกษาประวัติการต่อสู้ของวิชาชีพข่าวโทรทัศน์ นับตั้งแต่ที่ประเทศไทยเริ่มมีโทรทัศน์ เพื่อจะเห็นพัฒนาการการแทรกแซงการนำเสนอข่าว และวิธีการต่อสู้ของวิชาชีพข่าวโทรทัศน์ ตลอดจนผลของการต่อสู้ได้ชัดเจนขึ้น
2. ควรศึกษาการรับรู้ และความตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของนักข่าวโทรทัศน์ ว่ามีมากน้อยเพียงใด
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบการต่อสู้ของนักวิชาชีพข่าวโทรทัศน์กับ นักข่าวสื่ออื่นๆ เพื่อให้เห็นความเหมือน หรือความแตกต่างกับปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เกิดการต่อสู้
4. ควรศึกษาระบบการควบคุมกันเองของสื่อโทรทัศน์ว่ามีพัฒนาการ และดำเนินไปในลักษณะใด
5. ควรศึกษาบทบาทของสมาคมองค์กรทางวิชาชีพสื่อมวลชนในการรักษาเสรีภาพของการนำเสนอข่าว และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นหลักประกันสำคัญในการทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนที่ดี

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรรณชญา พูนพนิช. ประวัติศาสตร์ขบวนการสหภาพแรงงานไทย ยุคเริ่มต้นถึง พ.ศ. 2500. ในประวัติศาสตร์แรงงานไทย (ฉบับกึ่งศตวรรษกรรมกร), หน้า 115-149. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสันเพรส โพรดักส์, 2541.

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. คำสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ที่ 409-429/2544 ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2544.

กิตติ สิงหาปัด. การศึกษาลักษณะวัฒนธรรมและลักษณะผู้นำในธุรกิจโทรทัศน์เสรี ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีโทรทัศน์ไอทีวี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

กุลพล พลวัน. พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. คนเฝ้าสื่อ : วิพากษ์เพรียกเรียกสื่อไทยให้ปฏิรูป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เขตเซสมิเดีย, 2542.

จิตติ ดิงศภัทย์. หลักวิชาชีพกฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 8. โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

จิระ ห้องสำเร็จ, สัมภาษณ์, 3 มิถุนายน 2546.

"จิระอัดไอทีวีผิดสัญญาถูกผู้ขาย 'อานันท์' ชี้ครัทธามาเร็ว-ไปเร็ว". มติชน (10 กุมภาพันธ์ 2544) : 1,23.

ฉอาน วุฑฒิกกรรมรักษา. หลักการรายงานข่าว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2536.

"'ชายดีศ' ชวนมือขวา 'แก้ว' 'แก้ลบนหน้า'". มติชน (1 มกราคม 2544) : 1, 23.

"'ชายดีศ'ทิ้งเก้าอี้ประธานบอร์ดไอทีวี". กรุงเทพธุรกิจ (8 กุมภาพันธ์ 2544) : 1,10.

"'จีนเรืออีกฝ่ายข่าวไอทีวี' สั่งแขวน 'เปี๊ยะ' ". มติชน (30 ธันวาคม 2543) : 1, 28.

ณัฐวิญญู วิเวกทองคำ. สารเลขาธิการสหภาพแรงงานผู้บังคับบัญชาหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์. Bangkok Post Labour Union, 64 (พฤษภาคม 2545) : 14.

ดรุณี หิรัญรักษ์. เทคนิคการหาข่าวและการเขียนข่าวหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

"ด้านคำสั่งปลดพันไอทีวี 28 กบฏล้มล้าง". มติชน (8 กุมภาพันธ์ 2544) : 1,23.

ติน ประชัญฤทธิ์. วิชาชีพนิยมของระบบราชการในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว : วิวัฒนาการและผลกระทบต่อสังคมไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

ติน ประชัญฤทธิ์. วิชาชีพและจรรยาบรรณ. โครงการ Global Competence Project. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.).

- ทวีป วรติลก. บันทึกอิสรชน : ทินกรรมของผู้ต้องคุมขังโดยข้อหาว่าเป็นกบฏ. กรุงเทพฯ : มติชน , 2544.
- เทพชัย หย่อง. บทสุดท้ายที่วิเสรี. กรุงเทพฯ : เนชั่น, 2544.
- เทพชัย หย่อง, สัมภาษณ์, 10 มิถุนายน 2546.
- ไทยรักไทยรัก 'ไอทีวี' คิดใหม่ ทำใหม่ แบบหักฉันทน์ ชินวัตร . 20 : 1032 มติชนสุดสัปดาห์ (29 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2543) : 14.
- ทัศน์วรรณ นิยม. สื่อมวลชนควรมีสภาพแรงงานหรือไม่. วารสารแรงงานปริทัศน์. 16 (ตุลาคม 2545) : 25 -27.
- ธวัชชัย สันคติประภา. เสรีภาพกับบทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย : ศึกษาตั้งแต่การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2519 - 2539. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- อำรง เต็มสุขสวัสดิ์. ความสอดคล้องระหว่างนโยบายการเสนอข่าวกับความต้องการรับชมรายการข่าวของประชาชนในเขต กรณีศึกษาสถานีโทรทัศน์ไอทีวี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.
- ธัญวัชร ไชยตระกูลชัย. Case Study 3.0 อ่านเกม อ่านกลยุทธ์ วิเคราะห์เศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลิฟแอนด์ลิฟ, 2543.
- "นักข่าวไอทีวีป่วนแจ่ง กมธ.กลุ่มहनุนชินโผล่ได้ข้อหา". กรุงเทพธุรกิจ (26 มกราคม 2544) : 1, 10.
- นิคมจิตร มโนธรรม. การทำงานของบุคลากรด้านการจัดรายการวิทยุคนนอกเมื่อกของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีช่อง 4บางขุนพรหม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- นิตการ สุทธิวงศ์. มูลเหตุจูงใจในการเลือกศึกษาวิชาชีพสื่อสารมวลชนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา. ระหว่างกระจกกับตะเกียง. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2542.
- บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา. สื่อไฟฟ้าและสิทธิที่จะรู้ในรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมือง. วารสารศาสตร์, 17 (พฤศจิกายน 2541) : 22-30.
- บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา. ฐานันดรที่สี่จากระบบโลกถึงรัฐไทย. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2537.
- บัณฑิตย์ ธนชัยเศรษฐวุฒิ. โครงสร้างสหภาพแรงงานและองค์กรไตรภาคีในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มูลนิธิปริตริค เอแรรีท, 2539.

ประกาศร ตั้งประเสริฐศรี. สำรวจความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารศึกษาเฉพาะกรณีสถานีโทรทัศน์ไอทีวี. รายงานโครงการเฉพาะบุคคล มหาวิทยาลัยศิลปากร การบริหารการสื่อสาร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

ปราณี ศรีกำเนิด. ทำไมเนชั่นกรุ๊ปไม่มีสหภาพแรงงาน ? วารสารแรงงานปริทัศน์. 16 (ตุลาคม 2545) : 28 -31.

ปรีดี เกษมทรัพย์. หลักวิชาซีพีนักกฎหมายในภาคพื้นยุโรป. ใน แสง บุญเฉลิมวิภาส (บรรณาธิการ) รวมคำบรรยายหลักวิชาซีพีนักกฎหมาย, หน้า 115-117. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, กาญจนา แก้วเทพ, กนกศักดิ์ แก้วเทพ และอานันท์ กาญจนพันธุ์. วิถีวิทยาศึกษาสังคมไทย วิถีใหม่แห่งการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอ็ดมันเพรสโปรดักส์, 2537.

"ปีย์จับมือไทยพาณิชย์เปิดศึกชินคอร์ป". กรุงเทพธุรกิจ (1 มกราคม 2544) : 2.

"ปีย์-ชายดิศ-วิจิตต์ ผนึกด้านการเมืองชินคอร์ป". กรุงเทพธุรกิจ (1 มกราคม 2544) : 1.

"ปีย์-สมเกียรติเป็นพยาน 'ไทย-เทศ' ทวงเสรีไอทีวี". กรุงเทพธุรกิจ (10 กุมภาพันธ์ 2544) : 1,4.

"ผอ.ข่าวใหม่สั่งปิดปากห้ามคนไอทีวีให้ข่าวสื่อ". มติชน (2 มกราคม 2544) : 1,5.

"ฝ่ายข่าวไอทีวีแฉ 'ชินคอร์ป' จ้องใช้เวลาดำเนินแฉ 'ซุกหุ้่น'". มติชน (28 มกราคม 2544) : 1,21.

พรภิรมณ์ เขียมธรรม. บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย (พ.ศ.2475-2488). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์, 2520.

พิศิษฐ์ ขวาลธวัช. การรายงานข่าวชั้นสูง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ดับเบิ้ลนายน์, 2543.

ภัทรพร สังข์ทอง. สิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในสถานีโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545.

ยนต์ ชุ่มจิตร์. การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2544.

"23 นักข่าวไอทีวีคืนไกล่เกลี่ยคืนกลับเข้าทำงานกับชินคอร์ป". มติชน (13 กุมภาพันธ์ 2544) : 1,21.

ราเชนทร์ วัฒนปรีชากุล. ชีวิตการต่อสู้ของนักหนังสือพิมพ์ที่น่าสนใจ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร.(ม.ป.ป.).

รายงานประจำปี 2544 บริษัทไอทีวีจำกัด (มหาชน).

รังสรรค์ อนุพรพันธุ์. การเมืองยุครัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. ใน วิถีสังคมไทย : กฎหมายและสิทธิมนุษยชน, หน้า 2-62. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เว็อนแก้วการพิมพ์, 2544.

วัชรา ไชยสาร. สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2544.

- วันชัย ธนะวังน้อย และจำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย. จริยธรรมนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และผู้ผลิตภาพยนตร์ ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชากฎหมายและ จริยธรรมสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, หน้า 978 – 1006.(ม.ป.ท.) : 2529.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. แรงงานสัมพันธ์ : กฎแห่งความร่วมมือระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง. พิมพ์ ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2544.
- วิชัย ศรีรัตน์. สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, 2543.
- วิทยากร เชียงกุล. ปฏิรูปการเมือง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มิ่งมิตร, 2540.
- วิภา อุดมจันทร์. ปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม : หลักคิดและบทเรียนจากนานาประเทศ. กรุงเทพฯ : ไอคอน พรินติ้ง, 2544.
- วิลาสินี พิพิธกุล. ทบทวนจุดยืนหนังสือพิมพ์จาก 14 ตุลาคมถึงปฏิรูปการเมือง. ใน จับจ้องมองสื่อ, หน้า 102-107. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์, 2541.
- วิวัฒน์ คติธรรมนิตย. กบฏสันติภาพ. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2539.
- ศาลแรงงานกลาง. คำให้การฝ่ายจำเลยคดีหมายเลขคำที่ 5356/2544.
- ศาลแรงงานกลาง. คำให้การฝ่ายโจทก์คดีหมายเลขคำที่ 5356/2544.
- ศาลแรงงานกลาง. คำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ 6182/2545 ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2545.
- ศิริพร ขำพราหม. เทคนิคการเสนอข่าวการเมือง ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ทีวีเสรี. สารนิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- ศุภจักร วิชัยดิษฐ์. การศึกษาศักยภาพของของ "ทีวีเสรี" ในประเทศไทย : ในแนวทัศน์ระบอบองค์รวม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- สกล สกลเดช. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในหมวด 3 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. ใน สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย, หน้า 25 -37. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2543.
- สมควร กวียะ. สื่อมวลชน : บทบาทหน้าที่ต่อชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2540.
- สมควร กวียะ. การสื่อสารมวลชน : บทบาทหน้าที่ เสรีภาพ และความรับผิดชอบ. กรุงเทพฯ : พชรกานต์การพิมพ์, 2535.
- สมหมาย ปาริจัตต์. พัฒนาการการควบคุมกันเองของ น.ส.ท. : วิเคราะห์ความเป็นไปได้ใน สังคมไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และ สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

- สมินรา หันต์เจริญกิจ. กลยุทธ์การจัดผังรายการเพื่อการแข่งขันของสถานีโทรทัศน์ คีระาเฉพาะช่วง Prime Time (18.00-23.00 น.) พศ.2542 – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543. สารนิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- สมเกียรติ วันทะนะ. อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. นครปฐม : โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมเกษตรแห่งชาติ, 2544.
- สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย. บนรอยต่อของการปฏิรูปสื่อ. หนังสือประจำปี 2544.
- " 'สรรคชัย' ซีเจิง 900ล. ต้องรื้อ ปชป. ได้ทีพนักงานผู้นำทุน". มติชน (30 ธันวาคม 2543) : 1, 23.
- สรรพศิริ วิรยศิริ. เส้าเข้มนต้นหนึ่งของไทยโทรทัศน์ ใน ตำนานโทรทัศน์ไทยกับจ่านง รังสิกุล, หน้า 63-72. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2539.
- สังคีต พิริยะรังสรรค์ และผาสุกพงษ์ไพจิตร บรรณาธิการ. จิตสำนึกและอุดมการณ์ของขบวนการประชาธิปไตยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ 179 การพิมพ์, 2539.
- สากล ไพเราะ. วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในยุคโลกาภิวัตน์ ใน เอกสารประกอบการสอน : บทบาทหน้าที่สื่อมวลชนคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (ม.ป.ท.,ม.ป.ป.).
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. ประกาศสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเชิญชวนเอกชนเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบยู เอช เอฟ. ลงวันที่ 5 มกราคม 2537.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.สัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบยู เอช เอฟ ลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2538.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.สัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบยู เอช เอฟ ฉบับลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2538. ลงวันที่ 25 เมษายน 2543.
- สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. สรุปความเป็นมา และการดำเนินการโครงการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์และการดำเนินการบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ
- " สำนักนายกฯเตือนชินฯครอบ 'ไอทีวี' ผิดสัญญา". มติชน (5 มกราคม 2544) : 1,5.
- สินิทธิ์ สิทธิรักษ์. กำเนิดโทรทัศน์ไทย (2493-2500). กรุงเทพฯ : ศรีเอทีพีพับลิชชิ่ง, 2535.
- สุกัญญา ติระวนิช. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อสารมวลชน. ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, หน้า 821 - 851.(ม.ป.ท.), 2529.
- สุภา ศิริमानนท์. จริยธรรมของหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรสาส์น, 2530.
- สุภาพันธ์ บุญสะอาด. ประวัติหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจเทรดดิ้ง, 2517.

- สุวรรณภา อูยานันท์ บรรณาธิการ. คำให้การ...กบฏ : อดีตคนข่าวไอทีวี. กรุงเทพฯ : พิชฌเนศพริ้นติ้ง เซ็นเตอร์, 2544.
- เสถียร เขยประทับ. สื่อมวลชนกับการพัฒนาประเทศ : เน้นเฉพาะประเทศไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- เสถียร พันธรังสี. จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชากฎหมายและ จริยธรรมสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 930 - 970. (ม.ป.ท.), 2529.
- "โสภณ-แก้วสรร นำหมอลงวัน-ชัยอนันต์นั่งที่ปรึกษาข่าวไอทีวี". มติชน (16 มกราคม 2544) : 1, 23.
- "หนูนนักข่าวไอทีวีฟ้องผู้บริหาร". กรุงเทพธุรกิจ (6 มกราคม 2544) : 1, 11.
- "อดีตนักข่าวไอทีวีร้องกกด.แล้ว เตรียมตั้งบริษัท-ออกหนังสือรายสัปดาห์". มติชน (27 กุมภาพันธ์ 2544) : 21.
- อภิรดา เอมะสิทธิ์. สื่อการนำเสนองานเฉพาะตัวของสถานีวิทยุโทรทัศน์ ITV ทีวีเสรี. สารนิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. ประชาธิปไตยที่ประชาชนปกครองตนเอง. ใน วิถีสังคมไทย : กฎหมายและสิทธิมนุษยชน, หน้า 2-16 กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2544.
- อาจินต์ บัญจพรรค์. ยักษ์ปากเหลี่ยม ใน ตำนานโทรทัศน์ไทยกับจ่านง รังสิกุล, หน้า 85 -100. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2539.
- อาวุธ เพ็ชรน้อย. ประวัติการก่อตั้งสหภาพแรงงานหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์. Bangkok Post Labour Union, 64 (พฤษภาคม 2545) : 15-16.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย : โครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองและผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธการพิมพ์, 2542.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. รายงานผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ (ระดับอุดมศึกษา) ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. สิทธิในการสื่อสารของประชาชนกับสิทธิมนุษยชน : วาทกรรมการต่อสู้ในเวทีสากล, วิถีสังคมไทย : กฎหมายและสิทธิมนุษยชน, หน้า 262-309 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ เรือนแก้วการพิมพ์, 2544.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. บรรณาธิการ. สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน, วัฒนธรรม และสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- "ไอทีวีล้างบางนักข่าวด้านจีน". กรุงเทพธุรกิจ. (8 กุมภาพันธ์ 2544) : 1, 10.

ภาษาอังกฤษ

- Christain Harry. Journalists' Occupational Ideologies and Press Commercialisation. In Sociology Reveiw Monograph 29, pp. 259 – 301. University of Keele : The Sociology of Journalism and the Press, 1980.
- Hohenberg John. The Professionl Journalist. Emeritus : Univesity of Kansas, 1978.
- Holsinger L. Ralph & Dilts Paul Jon. Media Law. 4th ed, New York : McGRAW- HILL, 1997.
- MacDougall D. Curtis. Newsroom Problems and Policies. New York : Dover, 1941.
- McQuil Denis. Mass Communication Theory, an Introduction. London : Sage, 1983
- McQuil Denis. Media Perfomance : Mass Communication and the Public Interest . London : Sage, 1992.
- Slocam L. Walter. Occupational Careers : a Sociological Perspective. Chicago : ALDINE, 1968.
- Tapsall Suellen and Varley Carolyn. Journalism : Theoy in Practice. Oxford : Oxford University, 2001.
- Tunstall Jeremy. Mass Media Sociology : A Reader. London : Constable, 1970.
- Tunstall Jeremy. Journalists at Work. London : Constable, 1978.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แถลงการณ์ต่อต้านการแทรกแซงการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ไอทีวีก่อตั้งขึ้นด้วยปรัชญาของการเป็นทีวีเสรี ที่จะไม่ถูกอำนาจทางการเมือง หรือธุรกิจ เข้ามาครอบงำใช้สื่อเพื่อเป็นกระบอกเสียงของตนเอง สถานีนี้เกิดจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ โดยกำหนดสัดส่วนการถือหุ้น 10 ไม่เกินร้อยละ 10 เพื่อป้องกันไม่ให้ครอบงำสื่อ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในฝ่ายข่าวไอทีวีนับแต่วันที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่นเข้ามาถือหุ้น คือความพยายามเข้ามาครอบงำสื่อเต็มตัว เพื่อให้สื่อเป็นกระบอกเสียงเพื่อเป็นประโยชน์ให้กับตนเอง

ผู้บริหารบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น ได้ประกาศแต่แรกว่า จะเข้ามาเพื่อทำผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจไม่ใช่หวังผลทางการเมือง แต่คำพูดนี้ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นในไอทีวีเลยแม้แต่น้อย สิ่งที่พนักงานฝ่ายข่าวประสบในช่วง 2 เดือนที่ผ่านมา เป็นสิ่งเลวร้ายที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน นับตั้งแต่มีสถานีนี้มา 5 ปี ในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายน นักข่าวการเมืองไอทีวีได้ถามคำถามเรื่องการโอนหุ้นของหัวหน้าพรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นการทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา แต่คำถามนี้กลับสร้างความไม่พอใจอย่างมาก จากนั้นมีการโทรศัพท์มาเพื่อขอให้ผู้บริหารฝ่ายข่าวเปลี่ยนตัวนักข่าวคนอื่นไปทำข่าวพรรคไทยรักไทยแทน แต่ผู้บริหารฝ่ายข่าวไม่ตอบสนอง เพราะเห็นว่าเป็นการทำหน้าที่ถูกต้องแล้ว สิ่งที่ยืนยันเหตุการณ์นี้ได้คือ พาดหัวข่าวนั่งสื่อพิมพ์วันรุ่งขึ้น ที่ระบุชัดเจนว่า หัวหน้าพรรคไทยรักไทยไม่พอใจนักข่าวไอทีวี

ในการประชุมฝ่ายข่าว คุณสรศักดิ์ชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการยอมรับว่า มีความพยายามแทรกแซงข่าวจากพรรคไทยรักไทยจริง ทั้งการต่อว่ากดดันให้ทำข่าวเบาลง อย่าโจมตีพรรคไทยรักไทย ซึ่งเรื่องนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนวันหนึ่งในที่ประชุมข่าวได้มีการขอไม่ให้มีการออกอากาศข่าวเรื่องสนามกอล์ฟโดยอ้างว่าไม่มีคนสนใจแล้ว แต่ในความเป็นจริงเรื่องนี้ไม่มีเงื่อนไขเบื้องหลังที่ไม่ชอบมาพากลหลายอย่าง ในหน้าที่ของสื่อสารมวลชนจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเปิดเผยให้ประชาชนรู้ข้อเท็จจริง จึงยืนยันที่จะให้มีการออกอากาศต่อไป

จากนั้นไม่นานนักข่าวสายเศรษฐกิจไปทำข่าวแสดงวิสัยทัศน์ 4 ผู้นำพรรคการเมือง และได้มีการถามคำถามเรื่องการโอนหุ้นของหัวหน้าพรรคไทยรักไทย ซึ่งเหตุการณ์ในวันนั้นสร้างความไม่พอใจให้กับหัวหน้าพรรคไทยรักไทยจนสังเกตได้ชัดเจนจากภาพโทรทัศน์ และเมื่อนักข่าวเดินทางกลับมาถึงสถานีก็ได้รับแรงกดดันตามมา โดยมีโทรศัพท์จากผู้ใหญ่ในฝ่ายข่าวโทรศัพท์เข้ามือถือให้ชี้แจงเรื่องที่เกิดขึ้นให้ฟัง ซึ่งเห็นได้ชัดว่ามีแรงกดดันจากภายนอกไอทีวี กดดันมายังผู้บริหารฝ่ายข่าวโดยตรง

ความพยายามในการเข้ามาแทรกแซงกำหนดและชี้นำประเด็นในฝ่ายข่าวเริ่มหนักขึ้นมากขึ้น เมื่อมีการสั่งการให้ผู้ประกาศในรายการสายตรงไอทีวีซึ่งเป็นรายการข่าว ห้ามมิให้อ่านหนังสือพิมพ์ทุกฉบับซึ่งในช่วงนั้นลงข่าวเรื่องการโอนหุ้นและที่ดินสนามกอล์ฟของหัวหน้าพรรคไทยรักไทยในหน้าหนึ่งเกือบทุกฉบับ การแทรกแซงในครั้งนี้ทำเพื่อจงใจลดทอนกระแสข่าวที่ออกมาในทางลบของหัวหน้าพรรคและตัวพรรคไทยรักไทย โดยไม่คำนึงถึงว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการหลอกลวงประชาชนคนดู เป็นการบีบบังคับให้ผู้ทำหน้าที่สื่อสารมวลชนทำผิดต่อจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และเป็นที่รู้กันดีว่าใครแข็งข้อหรือขัดขืนจะถูกจัดการภายหลังแน่นอน หลังจากสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้มีโทรศัพท์มาสอบถามจากประชาชนจำนวนมากถึงสาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบรายการอย่างกะทันหัน และผู้ชมก็รับรู้ว่าจะอะไรเกิดขึ้นกับสถานีแห่งนี้

ความเลวร้ายไม่ได้หยุดเพียงแค่นั้น หลังจากที่หัวหน้าพรรคไทยรักไทยถูก ปปช. ชี้ว่ามีความผิดจริงฐานจงใจปกปิดการโอนทรัพย์สิน เย็นวันนั้นได้มีคนของพรรคไทยรักไทยติดต่อเข้ามาเพื่อจะให้หัวหน้าพรรคออกรายการสายตรงไอทีวี แต่ต่อมาได้ส่งตัวแทนพรรคมาออกรายการแทน ซึ่งคำสั่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่ผู้ควบคุมรายการ หรือโปรดิวเซอร์มีอาจขัดขืนได้ เพราะรู้ว่าเป็นคำสั่งจากฝ่ายใด การกระทำการโดยมีใบสั่งเพื่อให้มาออกรายการเกิดขึ้นหลายครั้ง ซึ่งผู้มีอำนาจไม่แคร์ความรู้สึกเลยว่าประชาชนผู้ดูซึ่งเป็นเจ้าของไอทีวีตัวจริงจะรู้สึกอย่างไร และกลายเป็นการหลอกลวงคนดูทั้งประเทศ

อีกเหตุการณ์หนึ่งซึ่งแสดงถึงความชัดเจนในการจงใจแทรกแซง พยายามใช้ไอทีวีเป็นเครื่องมือทางการเมือง คือการที่ผู้บริหารจากชินวัตรสั่งเรียกภรรยาของทักษิณ ชินวัตร ทักษิณา ชินวัตร ทั้ง ๓ ที่ฝ่ายข่าวได้ขึ้นหมายให้มีการรายงานสดทำข่าวการปราศรัยหาเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ที่จังหวัดชลบุรี เพื่อทำตามหน้าที่ของสื่อมวลชนที่จะต้องวางตัวเป็นกลางไม่เข้าข้างหรือสนับสนุนพรรคใด ความพยายามในการยับยั้ง ชะลอ หรือยุติการรายงานสดแสดงให้เห็นว่าเป็นความจงใจลิดรอนสิทธิเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน และพยายามใช้ไอทีวีเป็นเครื่องมือเพื่อเอื้อประโยชน์กับพรรคไทยรักไทยอย่างชัดเจน เป็นการผิดทั้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 41 และผิดต่อสัญญาสัมปทานที่ไอทีวีทำไว้กับสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งในสัญญาข้อ 1.8 ได้ห้ามผู้ถือหุ้นมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง ศาสนา และหรือลัทธิ เข้ามาใช้อำนาจครอบงำสื่อนี้

นอกจากนี้พรรคไทยรักไทย ยังได้รับอภิสิทธิ์ในการเช่ารถถ่ายเทสดสัญญาณของบริษัทไอทีวี เพื่อถ่ายเทสดการปราศรัยของพรรคไทยรักไทยหลายครั้ง โดยไม่มีหนังสือคำสั่ง หรือบันทึกถึงฝ่ายข่าวแม้แต่ครั้งเดียว ทั้ง ๆ ที่ฝ่ายข่าวมีความจำเป็นจะต้องทราบ เพื่อพิจารณาในการใช้

อุปกรณ์ของทางสถานีที่มีอยู่จำกัด และมีความจำเป็นต้องใช้มาก โดยเฉพาะในช่วงเลือกตั้งซึ่งมีการปราศรัยของพรรคการเมืองอื่น ๆ ด้วย

ในส่วนของชาวบ้านเท็งก็มีการถูกแทรกแซงอย่างชัดเจน วันหนึ่ง บก.ฝ่ายบ้านเท็งพิจารณาแล้วเห็นว่าข่าวเปิดตัวนักร้องใหม่ ซึ่งอยู่ในเครือของค่ายชินคอร์ปไม่มีคุณสมบัติข่าวเพียงพอที่จะเป็นข่าวจึงไม่ไปทำข่าว เรื่องนี้สร้างความไม่พอใจอย่างมากให้กับผู้บริหารฝ่ายชิน และมีคำสั่งให้ไปทำข่าวชิ้นนั้นออกอากาศ แรงกดดันซ้ำเติมยิ่งขึ้นเมื่อผู้บริหารฝ่ายชินต้องการให้ทุกครั้งที่จะไปทำข่าวบ้านเท็งต้องรายงานให้ทราบล่วงหน้าว่าทำข่าวเรื่องอะไร เป็นการจงใจตรวจสอบการทำงานทางสื่อมวลชนอย่างน่าละอาย

ขณะเดียวกันก็มีความพยายามบีบคั้นผ่านทางกองบรรณาธิการให้ยกเลิกการวิเคราะห์ข่าวของนายสรยุทธ สุทัศนะจินดา เพราะมีการวิเคราะห์พาดพิงถึงหัวหน้าพรรคไทยรักไทยติดต่อกัน 3 วันโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาการถือหุ้นของหัวหน้าพรรคไทยรักไทยเป็นประเด็นสำคัญ

ตลอดเวลา 5 ปีเต็ม ไอทีวีทำข่าวด้วยสำนึกตลอดมาว่า เราทำข่าวเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน ประชาชนเป็นที่ตั้งเสมอ เราทำข่าวด้วยสำนึกที่ว่าประชาชนเป็นนายใหญ่ เป็นเจ้าของสถานี สถานีนี้เพื่อประชาชนและเพื่อสังคม เราจะให้ข้อมูลทุกอย่างให้มากที่สุด โปร่งใส และตรงไปตรงมามากที่สุด เพื่อให้ประชาชนได้ใช้วิจารณญาณในการเลือกอย่างดีที่สุด แต่สิ่งที่เกิดขึ้นมันได้ทำลายปรัชญาการก่อตั้งสถานีทั้งหมด

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาทั้งหมดเป็นหลักฐานและพยานหนักแน่นที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย นายบุญคลี ปลั่งศิริ ประธานกรรมการบริหารไอทีวี นายสรศักดิ์ชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการ จงใจละเมิดรัฐธรรมนูญมาตรา 41 ด้วยการปิดกั้น กดดัน บีบคั้น แทรกแซง สั่งห้ามด้วยอำนาจที่มีชอบ ทำให้การเสนอข่าวไม่สามารถเปิดเผยข้อเท็จจริงต่อสาธารณชนได้ตามหน้าที่ และจรรยาบรรณทางวิชาชีพของสื่อมวลชน เปรียบเสมือนเป็นการเอาปืนจี้บังคับให้ผู้ประกอบวิชาชีพ หลอกลวง หรือไม่เสนอข่าวตามข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาต่อประชาชน และจงใจปิดกั้นการรับรู้ข่าวสารของประชาชนไม่ให้ทราบข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะข่าวที่มีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของพรรคไทยรักไทย เช่น กรณีของสนามกอล์ฟอัลไพน์

ข้อเรียกร้อง

1. ขอให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย และผู้บริหารจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น คืนสิทธิเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนกลับมา ยุติการใช้ไอทีวีเป็นเครื่องมือทางการเมือง การนำเสนองานของสื่อมวลชนภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญซึ่งร่างโดยประชาชนและเพื่อประชาชน
2. ขอให้ผู้บริหารจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น และบิรวารใกล้ชิดถอนตัวจากการควบคุมดูแลฝ่ายข่าว
3. ผู้เข้ามาบริหารฝ่ายข่าวไอทีวี ต้องเป็นนักวิชาชีพด้านการทำข่าว และสื่อสารมวลชนทำงานมานาน เป็นบุคคลที่มีประวัติดี เป็นที่ยอมรับของคนในวิชาชีพ ไม่เป็นสายของนักการเมือง และเป็นที่ยอมรับได้ของประชาชน
4. ขอให้บริษัทชินคอร์ปอเรชั่นแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น และขายหุ้นในส่วนของบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นให้ประชาชนเป็นเจ้าของสื่ออย่างแท้จริง
5. พนักงานฝ่ายข่าวไอทีวี ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนจะฟ้องร้องขอความเป็นธรรมต่อศาลรัฐธรรมนูญ และศาลอาญา เพื่อรักษาไว้ซึ่งกฎหมายสูงสุดของประเทศ
6. ห้ามปลดหรือกลั่นแกล้งรังแก ผู้ประกอบวิชาชีพที่ทำหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และมีอุดมการณ์เพื่อรายงานข่าวด้วยความเป็นกลาง และเป็นธรรม อันเป็นสิ่งที่กระทำเพื่อประชาชนโดยแท้จริง
7. ขอให้ผู้บริหารธนาคารไทยพาณิชย์ในฐานะผู้ถือหุ้นรายใหญ่รักษาศรัทธา และความถูกต้องทางจริยธรรมของสังคม ทบทวนการถือหุ้นกับชินอีกครั้ง

กลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน
ลงวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2544

สัญญาเข้าร่วมงานและค่าเงินการสถาปนาวิฤทธิกรรมระบบ ยู เอช เอฟ

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้น ณ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ตั้งอยู่เลขที่ 1 ถนนนครปฐม แขวงจตุรลดา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เมื่อ วันที่ 3 กรกฎาคม 2538 ระหว่างสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดย นายอภิลาศ โอสถานนท์ ตำแหน่งปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า "สำนักงาน" ฝ่ายหนึ่ง กับ บริษัท สยาม อินโฟเทคเนอเมท จำกัด ซึ่งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ณ กรุงเทพมหานคร มีสำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่เลขที่ 54 อาคารหะรินธร ถนนสาทรเหนือ แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร โดย นายเกษม จาติกวณิช และ นายโอฬาร ไซบประวัติ ตำแหน่งประธานกรรมการและรองประธานกรรมการ ผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคล ปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท กรุงเทพมหานคร ที่ ฉ 9284 ลงวันที่ 9 พฤษภาคม 2538 แนบท้าย สัญญา ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า "ผู้เข้าร่วมงาน" อีกฝ่ายหนึ่ง

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำสัญญากัน โดยมีเงื่อนไขข้อตกลง ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. สำนักงาน ตกลงให้ผู้เข้าร่วมงานได้เข้าร่วมงาน และ ผู้เข้าร่วมงานตกลงรับเข้าร่วมงานและค่าเงินการสถาปนาวิฤทธิกรรมระบบ ยู เอช เอฟ จำนวน 1 เครื่องข่าย มีกำหนดอายุสัญญา 30 (สามสิบ) ปี นับตั้งแต่วันที่ลงนามในสัญญานี้เป็นต้นไป จนถึง 3 กรกฎาคม 2568

"วิฤทธิกรรมระบบ ยู เอช เอฟ" ตามสัญญานี้ให้หมายความถึง วิฤทธิกรรมบ้านความถี่สูงยิ่ง

ในการเข้าร่วมงานตามสัญญา ผู้เข้าร่วมงานจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

1.1 ผู้เข้าร่วมงานจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าเป็นการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์และค่าดำเนินการส่งวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ โดยผู้เข้าร่วมงานจะต้องจัดหาเงินทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าวทั้งหมดตลอดอายุสัญญา

ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์ในการดำเนินการ และทรัพย์สินอื่นใด ที่ผู้เข้าร่วมงานได้ดำเนินการจัดหาหรือได้มาหรือมีไว้เพื่อดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ ความสัญญานี้ไม่ว่าก่อนหรือหลังวันลงนามในสัญญาให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานนับแต่วันที่ได้ติดตั้งอุปกรณ์เสร็จเรียบร้อยและใช้งานได้ หรือได้จัดหาไว้ในโอกาสแรก แต่ไม่ช้ากว่าวันเริ่มดำเนินการ ตามที่ระบุไว้ในเอกสารแนบ 2 ทั้งนี้ สำนักงานตกลงให้ผู้เข้าร่วมงานมีสิทธิและหน้าที่ในการครอบครองและใช้สอยทรัพย์สินดังกล่าวในการดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ภายใต้เงื่อนไขของสัญญานี้

ผู้เข้าร่วมงานต้องส่งมอบบัญชีรายชื่อทรัพย์สินที่ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานตามวรรคสองทั้งในกรณีที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ สสังหาริมทรัพย์ ตลอดจนส่งมอบสัญญาเช่าต่าง ๆ ให้แก่สำนักงานภายใน 30 (สามสิบ) วันทำการ นับแต่วันที่ผู้เข้าร่วมงานได้รับมอบทรัพย์สินทั้งหลายไว้ในครอบครองแล้ว ในกรณีที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ผู้เข้าร่วมงานต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่สำนักงานภายใน 30 (สามสิบ) วันทำการด้วย

บรรดาอุปกรณ์ หรือสังหาริมทรัพย์ใดดังกล่าวข้างต้น หากมีกฎหมายกำหนดไว้ว่า ในการโอนกรรมสิทธิ์จะต้องจดทะเบียนไม่ว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายเกี่ยวกับวิทยุโทรคมนาคม หรือกฎหมายอื่นใด ผู้เข้าร่วมงานจะต้องดำเนินการให้เรียบร้อยโดยค่าใช้จ่ายของผู้เข้าร่วมงานเอง

ค่าใช้จ่ายในการโอนกรรมสิทธิ์ รวมถึงค่าธรรมเนียมการโอน และค่าภาษีทั้งหลาย ผู้เข้าร่วมงานตกลงเป็นผู้รับภาระทั้งสิ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรดา...

บรรดาทรัพย์สินที่กรรมสิทธิ์ตกเป็นของสำนักงานตามข้อนี้ จะต้องปลอดจากภาระผูกพันและการรอนสิทธิทั้งปวง

ในกรณีมีผู้รบกวนจักสิทธิ หรือรอนสิทธิต่อสำนักงาน หรือ บิดื้อ หรือเอาคืนไป หรือเรียกร้องเอาบรรดาทรัพย์สินที่กรรมสิทธิ์ตกเป็นของ สำนักงานตามวรรคก่อน ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ผู้เข้าร่วมงานจะต้องให้การ ค้ำกรอง และรับผิดชอบในการดำเนินคดีแทนสำนักงานด้วยค่าใช้จ่ายของผู้เข้าร่วมงานเองทั้งสิ้น รวมทั้งค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ค่าทนายความในการดำเนินคดี (ถ้าหากมี) อีกด้วย และจะต้องชดเชยค่าเสียหายในกรณีที่ สำนักงานได้รับความเสียหาย เนื่องจากกรณีดังกล่าวนี้ให้แก่สำนักงานด้วย

1.2 ผู้เข้าร่วมงานจะต้องดำเนินการหรือจัดให้มีการ ดำเนินการควบคุมให้ผู้เข้าร่วมงานมีสถานภาพเป็นนิติบุคคลที่เป็นบริษัทจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย และต้องมีบุคคลสัญชาติไทย และหรือนิติบุคคลที่มีำช่น ค่างต่ำกว่าตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจของคนต่างต่าง (ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 281 และที่แก้ไขเพิ่มเติม) ถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 (เจ็ดสิบห้า) ของทุนจดทะเบียน ค่ามรายละเอียดเอกสารแนบ 1 ทั้งนี้ ใน ระหว่างอายุสัญญาผู้เข้าร่วมงานจะต้องประกอบด้วยนิติบุคคลไม่น้อยกว่า 10 (สิบ) ราย โดยแต่ละนิติบุคคลถือหุ้นในผู้เข้าร่วมงาน ไม่เกินร้อยละ 10 (สิบ) ของทุน จดทะเบียนที่ชำระแล้ว และนิติบุคคลแต่ละราย จะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหาร ซึ่งกันและกัน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม และจะไปถือหุ้นในอีกนิติบุคคลหนึ่งที ประกอบกันเป็นผู้เข้าร่วมงานเกินกว่าร้อยละ 15 (สิบห้า) ของทุนจดทะเบียนของ อีกนิติบุคคลหนึ่งไม่ได้ และห้ามมิให้หุ้นเปลี่ยนมือจนมีผลทำให้บุคคลหรือนิติบุคคลรายหนึ่ง หรือหลายรายที่มาจากกลุ่มหรือเครือเดียวกันถือหุ้นเกินร้อยละ 10 (สิบ) ของหุ้น ทั้งหมดที่เรียกชำระแล้ว

1.3 ...

(Handwritten signatures and initials)

1.3 ผู้เข้าร่วมงานจะต้องมีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกไม่ต่ำกว่า 250 (สองร้อยห้าสิบล) ล้านบาท โดยในวันทำสัญญาจะต้องเรียกชำระแล้วอย่างน้อยร้อยละ 25 (ยี่สิบห้า) ของทุนจดทะเบียน และหลังจากลงนามในสัญญาแล้วไม่เกิน 2 (สอง) ปี ผู้เข้าร่วมงานจะต้องเรียกชำระทุนเรือนหุ้นให้ครบตามที่จดทะเบียนไว้และตลอดอายุสัญญา ผู้เข้าร่วมงานจะต้องรักษาโครงสร้างทางการเงินที่มีสัดส่วนหนี้สินต่อทุนมิให้เกินกว่า 3 ต่อ 1 (สามต่อหนึ่ง)

1.4 ผู้เข้าร่วมงานจะต้องดำเนินงานตามสัญญานี้ด้วยตนเอง ห้ามมิให้ผู้เข้าร่วมงานโอนสิทธิและข้อผูกพันตามสัญญาให้กับบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น

1.5 ผู้เข้าร่วมงานจะแต่งตั้งหรือมอบหรือกระทำโดยประการอื่นใด ให้บุคคลหรือนิติบุคคลอื่นรับช่วงไปดำเนินการไม่ได้ เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากสำนักงานก่อน ทั้งนี้การให้บุคคลหรือนิติบุคคลอื่นกระทำแทนผู้เข้าร่วมงานดังกล่าวจะต้องไม่มีผลให้รายได้หรือค่าตอบแทนที่จะพึงให้แก่รัฐลดลง

1.6 ผู้เข้าร่วมงานต้องไม่กระทำนิติกรรมใด ๆ อันจะมีผลเป็นการผูกพันสำนักงาน ไม่ว่าจะโดยตรง โดยอ้อมหรือโดยประการใด ๆ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบเป็นหนังสือจากสำนักงานเสียก่อน

1.7 ภายใน 6 (หก) ปี นับแต่วันลงนามในสัญญา ผู้เข้าร่วมงานจะต้องยื่นขอจดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชน จำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชน จำกัด

เมื่อได้ ...

เมื่อได้รับอนุญาตให้แปรสภาพเป็น บริษัท มหาชน
 จำกัด แล้ว จะต้องยื่นขออนุญาตเสนอขายหุ้นต่อประชาชนตามกฎหมายว่าด้วย
 หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์โดยไม่ชักช้า โดยผู้เข้าร่วมงานจะต้องปรับปรุง
 ข้อบังคับและกฎเกณฑ์ ให้เป็นไปตามเงื่อนไขการขออนุญาตเสนอขายหุ้นต่อประชาชน
 ของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ในกรณีที่ไม่สามารถยื่นขออนุญาตเสนอขายหุ้นต่อ
 ประชาชนตามวาระก่อนได้ ผู้เข้าร่วมงานจะต้องชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นต่อ
 สำนักงานโดยไม่ชักช้า ถ้าหากสำนักงานพิจารณาแล้วเห็นว่ามิใช่เหตุผลอันสมควร
 และสั่งให้ยื่นขออนุญาตใหม่ ผู้เข้าร่วมงานจะต้องดำเนินการภายในระยะเวลาที่
 สำนักงานกำหนด

ภายในระยะเวลา 1 (หนึ่ง) ปี หลังจากที่ได้
 รับอนุญาตให้เสนอขายหุ้นต่อประชาชน ผู้เข้าร่วมงานจะต้องยื่นคำขอเข้าจดทะเบียน
 กับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อระจายหุ้นสู่ประชาชน

หลังจากจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แล้วในการ
 เพิ่มทุนทุก ๆ ครั้ง อัตราส่วนของหุ้นที่เสนอขายต่อประชาชน จะต้องไม่น้อยกว่า
 ร้อยละ 50 (ห้าสิบ) ของหุ้นเพิ่มทุนใหม่ทั้งสิ้น และราคาที่จะขาย จะสูงกว่า 1.25
 (หนึ่งจุดสองห้า) เท่าของราคาหุ้นที่ขายให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมไม่ได้

1.8 ผู้เข้าร่วมงานจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรที่
 ดำเนินการหรือมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง องค์กรทางศาสนาหรือลัทธิ หรือองค์กร
 เอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์

1.9 ในการดำเนินการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน และ
 ดำเนินบริการส่งวิทยุโทรทัศนระบบ ยู เอช เอฟ ผู้เข้าร่วมงานตกลงเป็นผู้

ชำระค่า ...

T.T.M.

ชำระค่าธรรมเนียม ภาษีอากร หรือการเรียกเก็บใด ๆ ที่พึงต้องเสียให้แก่รัฐ หรือหน่วยงานใด ๆ ของรัฐเองทั้งสิ้น โดยสำนักงานจะใช้ความพยายามอย่างดีที่สุดในการให้ความช่วยเหลือผู้เข้าร่วมงานเพื่อให้ติดต่oprะสานงานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

1.10 ผู้เข้าร่วมงานจะต้องบำรุงรักษาทรัพย์สิน เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานตามสัญญา และจะต้องดำเนินการซ่อมแซม เปลี่ยนชิ้นส่วนตามอายุ หรือจัดหาทดแทนให้อยู่ในสภาพปฏิบัติงานได้ตลอดเวลา

ผู้เข้าร่วมงานจะต้องเอาประกันภัยทรัพย์สิน ซึ่งบริษัทใช้ในการดำเนินการตามสัญญา เพื่อคุ้มครองการเสี่ยงภัยทุกชนิด (ALL RISKS) ในวงเงินประกันภัย เว้นไปขการประกันภัย และกับบริษัทประกันภัยที่สำนักงานเห็นชอบโดยให้สำนักงานเป็นผู้รับประโยชน์ การประกันภัยตามสัญญาข้อนี้ จะต้องมีผลบังคับต่อเนื่องตลอดอายุสัญญา โดยผู้เข้าร่วมงานเป็นผู้ออกค่าเบี้ยประกันภัย

ในกรณีที่ทรัพย์สินที่เอาประกันภัยเกิดชำรุดเสียหาย หรือสูญหาย ผู้เข้าร่วมงานจะต้องจัดหา หรือสร้าง หรือจัดหาแทนซึ่งทรัพย์สินที่เกิดชำรุดเสียหาย หรือสูญหายนั้นแล้วแจ้งให้สำนักงานทราบ และสำนักงานจะมอบเงินค่าสินไหมทดแทนที่ได้รับจากบริษัทประกันภัยทั้งหมดให้แก่ผู้เข้าร่วมงาน ถ้าเงินค่าสินไหมทดแทนไม่เพียงพอ ผู้เข้าร่วมงานจะต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมเองทั้งสิ้น

ทรัพย์สินที่จัดหาหรือสร้างชิ้นใหม่ หรือจัดทำใหม่ ความวรรคก่อนจะต้องมีคุณภาพและสามารถใช้งานได้ดีเท่ากับทรัพย์สินที่ชำรุดเสียหายหรือสูญหาย และจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานก่อน

1.11 ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมงานหรือนิติบุคคลที่ถือหุ้นในผู้เข้าร่วมงานไม่มีเสาอากาศเป็นของตนเอง และผู้เข้าร่วมงานได้ร้องขอ

สำนักงาน ...

Don

สำนักงานจะช่วยประสานงานอำนวยความสะดวกในการที่ผู้เข้าร่วมงานจะ
ดำเนินการจัดหา ขอใช้หรือเช่าเสาอากาศ จากทรัพย์สินที่มีอยู่ในปัจจุบันของ
องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11
รวมทั้งช่องสัญญาณดาวเทียม และจะช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานของผู้เข้า
ร่วมงาน กับส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการให้อนุญาตว่าเป็น
บริการส่งวิทยุโทรทัศน์และการจัดสรรความถี่วิทยุ

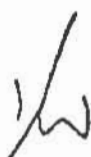
ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมงานไม่สามารถขอใช้หรือเช่า
เสาอากาศตามวรรคก่อนได้ ผู้เข้าร่วมงานจะต้องดำเนินการออกแบบและติดตั้ง
เสาอากาศเองทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมงานจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และ
กฎระเบียบของทางราชการ ตลอดจนปฏิบัติตามเงื่อนไข และมาตรฐานทางเทคนิค
ที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด และต้องเป็นผู้ชำระเงินค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเอง และต้องแจ้งให้สำนักงานทราบถึงกิจการที่ได้ปฏิบัติเช่นนั้น
ในเวลาอันสมควร

ข้อ 2. ขณะทำสัญญานี้ ผู้เข้าร่วมงานได้นำหลักประกันเป็นหนังสือ
หลักประกันของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ซึ่งเป็นธนาคาร
ภายในประเทศ จำนวนวงเงินหลักประกัน 125 (หนึ่งร้อยยี่สิบห้า) ล้านบาท มามอบ
ให้แก่สำนักงานแล้วเพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญาในช่วงระยะเวลา 7 (เจ็ด)
ปีแรก นับแต่วันลงนามในสัญญา และในช่วงเวลาที่เหลือ ให้ลดหลักประกันลงมา
เหลือ 25 (ยี่สิบห้า) ล้านบาท

หลักประกันที่ผู้เข้าร่วมงานนำมามอบไว้ตามวรรคแรก
สำนักงานจะคืนให้จำนวน 100 (หนึ่งร้อย) ล้านบาท ภายใน 15 (สิบห้า) วันนับ
แต่วันครบกำหนดเวลา 7 (เจ็ด) ปีแรก และจำนวน 25 (ยี่สิบห้า) ล้านบาท

ที่เหลือ ...

ที่เหลือสำนักงานจะคืนให้ภายใน 15 (สิบห้า) วัน นับแต่วันที่การะรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมงานตามสัญญาสิ้นสุดลง

ข้อ 3. ภายในระยะเวลา 4 (สี่) ปี นับจากวันลงนามในสัญญา ผู้เข้าร่วมงานต้องดำเนินการให้บริการส่งวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ โดย สถานีวิทยุโทรทัศน์แต่ละสถานีจะต้องใช้ความถี่วิทยุและกำลังส่งออกอากาศสูงสุด (EFFECTIVE RADIATED POWER:ERP) รวมทั้งมีข้อกำหนดทางเทคนิคให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาตจากส่วนราชการที่มีอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมีเขตบริการรวมกันให้ครอบคลุมจำนวนประชากรที่สามารถรับชมได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96.72 (เก้าสิบหกจุดเจ็ดสอง) ของจำนวนประชากรทั่วทั้งประเทศ

สำหรับกำหนดเวลาการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ตามโครงการทั้งหมด ซึ่งมีสถานที่ตั้ง เขตบริการ และกำหนดเวลาการติดตั้งแล้วเสร็จในแต่ละช่วงเวลา โดยนับจากวันลงนามในสัญญาอย่างน้อยจะต้องเป็นไปตามแผนการดำเนินงานตามโครงการที่ผู้เข้าร่วมงานเสนอความรายละเอียดเอกสารแนบ 2

กำหนดเวลาและสถานที่จัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ดังกล่าวในวรรคก่อน หากมีอุปสรรคซึ่งเกิดจากเหตุการณ์ที่ผู้เข้าร่วมงานไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายหรือมีความจำเป็นต้องปรับสภาพทางเทคนิค ซึ่งเป็นอุปสรรคที่ไม่อาจคาดเห็นมาก่อน ผู้เข้าร่วมงานอาจจะขอปรับแผนกำหนดเวลาและสถานที่จัดตั้งสถานีดังกล่าวได้ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากสำนักงาน

ถ้าผู้เข้าร่วมงานไม่สามารถดำเนินการตามสัญญาข้อนี้ สำนักงานมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

ข้อ 4. ...

ข้อ 4. ห้องผลิตรายการ และระบบของอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ตามสัญญาฯ เช่น อุปกรณ์ระบบเครื่องส่งโทรทัศน์ ระบบสายอากาศ อุปกรณ์ผลิตรายการ (Studio Equipment) ทั้งภายในและภายนอกสถานที่ ระบบการควบคุม และบำรุงรักษาเครื่องข่าย ระบบการจัดการข้อมูลในการออกอากาศ ระบบไฟฟ้า ระบบศูนย์ข่าวและข้อมูล ระบบการเชื่อมโยงสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานครและจากสถานีวิทยุโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานครไปยังสถานีวิทยุโทรทัศน์ในส่วนภูมิภาค ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ต้องมีจำนวนและลักษณะทางเทคนิคเป็นไปตามข้อเสนอมูลทางเทคนิคที่ผู้เข้าร่วมงานเสนอหรือดีกว่าตามรายละเอียดเอกสารแนบ 3

ผู้เข้าร่วมงานอาจปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตรายการและระบบของอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ตามสัญญาฯ เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีใหม่ได้ โดยต้องทงสารสำคัญของหน้าที่อุปกรณ์ไว้ และจะต้องได้รับความเห็นชอบเป็นหนังสือจากสำนักงานก่อน ผู้เข้าร่วมงานจะต้องส่งรายละเอียดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดังกล่าวให้สำนักงานทุกครั้ง

ข้อ 5. ผู้เข้าร่วมงานตกลงจ่ายค่าตอบแทนในการเข้าร่วมดำเนินงานกิจการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ให้แก่สำนักงาน ในแต่ละปีเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าอัตราค่าตอบแทน ตามรายละเอียดเอกสารแนบ 4

ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมงานชำระค่าตอบแทนล่าช้า ผู้เข้าร่วมงานจะต้องชำระดอกเบี้ยให้แก่สำนักงาน ในอัตราร้อยละ 15 (สิบห้า) ต่อปี โดยคิดคำนวณเป็นรายวันตามจำนวนวันที่ชำระค่าตอบแทนล่าช้า และหากความล่าช้าเกินกว่า 45 (สี่สิบห้า) วัน สำนักงานมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

ในกรณี ...

- 10 -

ในกรณีที่เกิดเหตุสุดวิสัยหรือเกิดสงครามหรือจลาจล หรือ มีคำสั่งหรือประกาศ หรือกฎหมายออกใช้บังคับ เป็นเหตุให้ผู้เข้าร่วมงานไม่สามารถ ให้บริการได้บางส่วนหรือทั้งหมด และเหตุการณดังกล่าวมีผลกระทบต่อฐานะการเงิน ของผู้เข้าร่วมงานอย่างรุนแรง เมื่อผู้เข้าร่วมงานร้องขอ สำนักงานจะพิจารณางด หรือลดค่าตอบแทนให้แก่ผู้เข้าร่วมงานตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงความเสียหาย ที่ผู้เข้าร่วมงานได้รับจากผลกระทบดังกล่าว

หลังจากวันทำสัญญาแล้ว หากสำนักงานหรือหน่วยงานของรัฐ ให้สัมปทานอนุญาตหรือทำสัญญาใด ๆ กับบุคคลอื่นเข้าดำเนินการให้บริการส่งวิทยุ โทรทัศน์ โดยมีการโฆษณาหรืออนุญาตให้โทรทัศน์ระบบบอกรับเป็นสมาชิกทำการโฆษณา ได้ และเป็นเหตุให้ผู้เข้าร่วมงานได้รับผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของผู้เข้าร่วมงาน อย่างรุนแรง เมื่อผู้เข้าร่วมงานร้องขอสำนักงานจะพิจารณาและเจรจากับผู้เข้าร่วมงาน โดยเร็วเพื่อหามาตรการชดเชยความเสียหายที่ผู้เข้าร่วมงานได้รับจากผลกระทบ ดังกล่าว

ข้อ 6. การจ่ายค่าตอบแทนตาม ข้อ 5. นั้น ให้ชำระเป็นเงินไทย โดยผู้เข้าร่วมงานตกลงชำระให้สำนักงานภายในกำหนดเวลาดังนี้

6.1 สำหรับค่าตอบแทนปีที่ 3 ชำระได้ภายในวันที่ 3

กรกฎาคม 2541

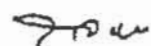
6.2 สำหรับในปีต่อ ๆ ไป ชำระให้ภายในวันที่ 3

กรกฎาคม ของปีนั้น ๆ

การชำระค่าตอบแทนตามวรรคแรก ต้องชำระตาม จำนวนขั้นต่ำที่ระบุไว้ ตามเอกสารแนบ 4 ถ้าจำนวนผลตอบแทนที่คำนวณจากอัตรา ร้อยละของรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่ายตามเอกสารแนบ 4 สูงกว่าจำนวนเงินที่ชำระไว้แล้ว

เท่าใด ...

เท่าใด ผู้เข้าร่วมงานต้องชำระค่าตอบแทนเฉพาะส่วนที่สูงกว่านั้นให้แก่สำนักงาน
ภายใน 180 (หนึ่งร้อยแปดสิบ) วัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชีที่มีการคำนวณส่วนแบ่งรายได้
เว้นแต่ค่าตอบแทนสำหรับปีสุดท้ายต้องชำระให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 3 กรกฎาคม
2568

ข้อ 7. แผนทางธุรกิจ ผู้เข้าร่วมงานต้องดำเนินการอย่างน้อย
ตามรายละเอียดเอกสารแนบ 5

หากผู้เข้าร่วมงานมิได้ดำเนินการตามวรรคแรก สำนักงาน
มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

ข้อ 8. ในการปฏิบัติตามสัญญาี้ หากว่าการดำเนินการกิจการใด ๆ
ได้มีกฎหมายกำหนดไว้ให้ผู้ดำเนินการต้องปฏิบัติอย่างไร ผู้เข้าร่วมงานจะต้องปฏิบัติ
การให้เป็นไปโดยถูกต้องตามข้อกำหนดของกฎหมายนั้น ๆ ทุกประการ และจะต้องแจ้ง
ให้สำนักงานทราบถึงการที่ได้ปฏิบัติ เช่นนั้นด้วยโดยพลัน

ข้อ 9. ในการดำเนินการจัดตั้งสถานีวิจัยโทรทัศน์และให้บริการ
ส่งวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ผู้เข้าร่วมงาน ตกลงดำเนินการให้เป็นไป
ตามกฎหมาย มติของคณะรัฐมนตรี กฎข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ ของทางราชการ
ไม่ว่าจะใช้บังคับอยู่แล้วก่อนหรือภายหลังวันทำสัญญาี้

ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมงานดำเนินการให้เป็นไปตามมติของ
คณะรัฐมนตรี กฎข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ ของทางราชการที่ใช้บังคับภายหลัง
วันทำสัญญาี้ เป็นเหตุให้ผู้เข้าร่วมงานได้รับผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของ

ผู้เข้าร่วมงาน ...

ผู้เข้าร่วมงานอย่างรุนแรง เมื่อผู้เข้าร่วมงานร้องขอสำนักงานจะพิจารณาหา
มาตรการแก้ไขเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เข้าร่วมงาน

ข้อ 10. ผู้เข้าร่วมงานยินยอมให้ความร่วมมือกับสำนักงาน
ในการดำเนินการเกี่ยวกับการออกอากาศโทรทัศน์ ทั้งในด้านการจัดการ
ด้านธุรกิจ และด้านเทคนิค เมื่อสำนักงานร้องขอเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ
หรือเมื่อทั้งสองฝ่ายได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นประโยชน์ร่วมกัน

ข้อ 11. ผู้เข้าร่วมงานจะต้องดำเนินการตามผังรายการตาม
รายละเอียดเอกสารแนบ 6 ทั้งนี้ อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยได้รับความเห็นชอบ
จากสำนักงาน โดยผู้เข้าร่วมงานจะต้องเสนอผังรายการที่จะใช้ดำเนินการในปีนั้น
ให้สำนักงานพิจารณาล่วงหน้าก่อนวันที่ 1 มกราคม ของปีที่จะเริ่มใช้ผังรายการ
ไม่น้อยกว่า 90 (เก้าสิบ) วัน โดยรายการ ข่าว สารคดี และสารประโยชน์จะ
ต้องรวมกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 (เจ็ดสิบ) ของเวลาออกอากาศทั้งหมด และระยะ
เวลาระหว่าง 19.00 - 21.30 น. นั้น จะต้องใช้สำหรับรายการประเภทนี้

หากผู้เข้าร่วมงานมิได้ดำเนินการตามผังรายการตามที่
ระบุในวรรคแรก ผู้เข้าร่วมงานยินยอมชำระค่าปรับในอัตราร้อยละ 10 (สิบ)
ของค่าตอบแทนที่รัฐจะได้รับในปีนั้น ๆ โดยคิดเป็นรายวัน และ สำนักงานมีสิทธิ
บอกเลิกสัญญาได้

ข้อ 12. หากผู้เข้าร่วมงานถูกเลิกถอนใบอนุญาตให้ดำเนินการกิจการ
ส่งวิทยุโทรทัศน์ตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ให้สัญญา
เป็นอันสิ้นสุดลง

ข้อ 13. ...

๒๐๐

ข้อ 13. ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมงานไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญา ข้อใดข้อหนึ่ง สำนักงานจะแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เข้าร่วมงานปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าวให้ถูกต้อง โดยใช้เวลาอันสมควร หากผู้เข้าร่วมงานไม่ยอมปฏิบัติตามข้อกำหนดในเวลาดังกล่าว ผู้เข้าร่วมงานต้องชี้แจงเหตุผลเป็นหนังสือให้สำนักงานทราบ เมื่อสำนักงานได้พิจารณาหนังสือชี้แจงนั้นแล้ว จะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เข้าร่วมงานทราบ และแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้เข้าร่วมงานปฏิบัติตามข้อกำหนดภายในเวลาอันสมควรอีกครั้งหนึ่ง หากผู้เข้าร่วมงานไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดภายในครั้งหลังนี้ สำนักงานมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันพึงมี และหรือมีสิทธิออกเลิกสัญญาได้ในกรณีที่สำนักงานใช้สิทธิออกเลิกสัญญาตามสัญญาข้อนี้ ผู้เข้าร่วมงานไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายและค่าใช้จ่าบใด ๆ จากสำนักงาน นอกจากนี้ สำนักงานมีสิทธิตั้งนี้อีกด้วย

- 1) รับผิดชอบประกันสัญญา
- 2) เรียกร้องค่าเสียหายอื่น ๆ อันพึงมี

ภายใน 60 (หกสิบ) วันนับแต่สัญญาสิ้นสุดลงไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้เข้าร่วมงานจะต้องส่งมอบทรัพย์สินทั้งหมดคืนให้แก่สำนักงาน ในสภาพเรียบร้อย ตามสภาพของการใช้งานปกติและได้รับการบำรุงรักษาอย่างถูกต้อง ปราศจากการชำรุดบกพร่อง และสามารถดำเนินการต่อไปได้ตามปกติ หากผู้เข้าร่วมงานไม่ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ผู้เข้าร่วมงานจะต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่สำนักงาน วันละ ..... บาท (.....) หรือเป็นเงินร้อยละ 0.1 (ศูนย์จุดหนึ่ง) ของมูลค่าทรัพย์สินที่ยังไม่ได้ส่งมอบ แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า

ไปจนกว่า ...

ไปจนกว่าดำเนินการแล้วเสร็จ ผู้เข้าร่วมงานต้องรับผิดชอบในความซำรุดบกพร่อง
ของอุปกรณ์เครื่องมือชิ้นส่วน และทรัพย์สินต่าง ๆ อีกต่อไปเป็นระยะเวลา 6 (หก)
เดือนนับแต่วันที่สัญญาสิ้นสุด

ในกรณีสำนักงานไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง

เมื่อผู้เข้าร่วมงานแจ้งให้ทราบแล้ว สำนักงานจะต้องพิจารณาดำเนินการให้เป็นไป
ตามข้อกำหนดในสัญญาในเวลาอันสมควร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานได้รับสิทธิประโยชน์
อันพึงจะมีอยู่ตามข้อกำหนดนั้น

ข้อ 14. การตั้งผู้ตรวจสอบบัญชีต้องได้รับความเห็นชอบจากคู่สัญญา
ทั้งสองฝ่าย

ข้อ 15. หากมีข้อพิพาทหรือข้อขัดแย้งใด ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับสัญญา
ระหว่างสำนักงานกับผู้เข้าร่วมงาน คู่สัญญาตกลงแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ ฝ่ายละ
1 (หนึ่ง) คน และให้อนุญาโตตุลาการทั้งสองฝ่ายร่วมกันแต่งตั้งบุคคลภายนอกอีก
หนึ่งคนเป็นคณะอนุญาโตตุลาการทำการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท หรือข้อขัดแย้งดังกล่าว
ให้คำตัดสินของคณะอนุญาโตตุลาการเป็นที่สุด และผูกพันคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

กระบวนการพิจารณาของคณะอนุญาโตตุลาการให้เป็นไปตามกฎหมาย
ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการและให้ถือตามข้อบังคับกับอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโต-
ตุลาการ กระทรวงยุติธรรม หรือตามข้อบังคับอื่นที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายเห็นชอบ

ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ หรือใน
กรณีที่อนุญาโตตุลาการทั้งสองคนไม่อาจตกลงกันแต่งตั้งบุคคลภายนอกเป็นอนุญาโต-
ตุลาการผู้ชี้ขาด ให้คู่สัญญาแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิร้องขอต่อศาลแห่งที่แต่งตั้ง
อนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดดังกล่าว

คู่สัญญาแต่ละฝ่ายเป็นผู้รับภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการ ฝ่าย
ของตนและออกค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดำเนินการกระบวนการพิจารณาฝ่ายละครึ่ง

ในกรณี ...

ในกรณีที่มีข้อพิพาทอยู่ระหว่างการศึกษาของอนุญาโตตุลาการ
สำนักงานและผู้เข้าร่วมงานยังคงต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญาต่อไปจนกว่าจะมี
การชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 16. เพื่อเป็นประกันว่าการดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ
ยู เอช เอฟ ตามสัญญานี้จะดำเนินเป็นผลสำเร็จตลอดอายุสัญญา และเพื่อวัตถุประสงค์
ที่จะให้หลักประกันแก่บุคคลผู้ให้ความสนับสนุนทางการเงิน (ผู้ให้กู้) สำนักงาน
ตกลงว่าผู้เข้าร่วมงานอาจนำสัญญานี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนไปเป็นหลักประกัน
กับผู้ให้กู้ และผู้เข้าร่วมงานจะต้องส่งสำเนาสัญญาสนับสนุนทางการเงินให้ผู้ให้สำนักงาน
เพื่อรับทราบว่าผู้เข้าร่วมงานสามารถหาเงินทุนได้ตามสัญญาข้อ 1.1

ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมงานกระทำผิดสัญญานี้ขึ้นเป็นเหตุให้
สำนักงานมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญา สำนักงานจะแจ้งให้ผู้เข้าร่วมงานและผู้ให้กู้ทราบ
และหากผู้ให้กู้ตกลงที่จะแก้ไขเหตุการณ์อันเป็นเหตุให้เกิดสิทธิบอกเลิกสัญญาแล้ว
ผู้ให้กู้อาจกำหนดบริษัทใดเพื่อเข้ามาดำเนินการแทนผู้เข้าร่วมงานตามสัญญานี้
โดยแจ้งแก่สำนักงานทราบในเวลาอันสมควร หากสำนักงานเห็นชอบก็จะเรียกบริษัท
ดังกล่าวเข้ามาทำสัญญาดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์แทนผู้เข้าร่วมงานตามที่สำนักงาน
กำหนด - ทั้งนี้ บริษัทดังกล่าวจะต้องรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ที่เหลืออยู่ตามสัญญา
นี้ทุกประการ อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าร่วมงานยังคงต้องร่วมรับผิดชอบในหน้าที่และความ
ผูกพันตามสัญญานี้กับบริษัทดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมงานผิดสัญญากับผู้ให้กู้ และมีภาระหนี้ที่
ไม่อาจชำระได้ตามกำหนด ผู้ให้กู้อาจร้องขอต่อสำนักงานขอกำหนดบริษัทที่จะเข้า
ดำเนินการแทนผู้เข้าร่วมงาน และหากผู้เข้าร่วมงานไม่คัดค้าน สำนักงานจะ
พิจารณาชำระหนี้ของผู้ให้กู้ เมื่อสำนักงานเห็นชอบด้วยจะเรียกบริษัทดังกล่าวเข้า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาทำสัญญา ...

Tow

มาทำสัญญาดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคมที่สำนักงานกําหนด
ทั้งนี้ บริษัทดังกล่าวจะต้องรับไปทั้งสิทธิและหน้าที่ที่เหลืออยู่ตามสัญญาทุกประการ
อย่างไรก็ตามผู้เข้าร่วมงานยังคงต้องร่วมรับผิดชอบในหน้าที่และความผูกพันตาม
สัญญากับบริษัทดังกล่าวด้วย

ข้อ 17 เป็นที่ตกลงและเข้าใจว่าผู้เข้าร่วมงานเป็นคู่สัญญากับ
สำนักงานตามสัญญา และมีให้ถือว่าผู้เข้าร่วมงาน ลูกจ้าง หรือผู้แทนของผู้เข้า
ร่วมงาน หรือผู้ริบช่วงของผู้เข้าร่วมงานตามข้อ 1.5 ฝายหนึ่ง และสำนักงาน
อีกฝายหนึ่ง มีความสัมพันธ์ในฐานะของลูกจ้าง/นายจ้าง การจ้างทำของ หรือ
ตัวแทน

ข้อ 18 คู่สัญญาตกลงกันว่าให้เอกสารแนบท้ายสัญญาดังต่อไปนี้
ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา

18.1	เอกสารแนบ 1:	จำนวน	9	หน้า
18.2	เอกสารแนบ 2:	จำนวน	15	หน้า
18.3	เอกสารแนบ 3:	จำนวน	42	หน้า
18.4	เอกสารแนบ 4:	จำนวน	45	หน้า
18.5	เอกสารแนบ 5:	จำนวน	6	หน้า
18.6	เอกสารแนบ 6:	จำนวน	20	หน้า

18.7 เอกสารแนบ 7: ประกาศสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องเชิญชวนเอกชนเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ ระบบ
ยู เอช เอฟ ตามประกาศลงวันที่ 5 มกราคม 2537 จำนวน 4 หน้า

18.8 ...

TOW

18.8 เอกสารแบบ B: เอกสารข้อเสนอการร่วมงานและ
ดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอช (Bid Document) จำนวน
10 หน้า

18.9 เอกสารแบบ 9: เอกสารข้อเสนอโครงการจัดตั้ง
สถานีวิทยุโทรทัศน์และค่าบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอช ลงวันที่ 10
พฤษภาคม 2537 โดยกลุ่มสยามทีวี จำนวน 327 หน้า

18.10 เอกสารแบบ 10 เอกสารประกอบข้อเสนอ
โครงการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ และค่าบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ ระบบ ยู เอช เอช
ลงวันที่ 10 พฤษภาคม 2537 โดยกลุ่มสยามทีวี จำนวน 163 หน้า

ความไว้วางใจเอกสารแนบท้ายสัญญาที่ขัดต่อข้อความในสัญญาฯ ให้ไว้
ข้อความในสัญญาฯนี้บังคับ

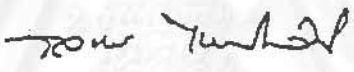
สัญญาฯนี้ได้ทำขึ้นเป็นสองฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกันทุกประการ
คู่สัญญาต่างได้อ่านเข้าใจข้อความในสัญญาฯแล้วเห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ของ
คู่สัญญา จึงได้ลงลายมือชื่อพร้อมทั้งประทับตรา (ถ้ามี) ไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน
และเก็บรักษาไว้ฝ่ายละฉบับ

สถาบันวิทยบริการ...
ลงชื่อ...

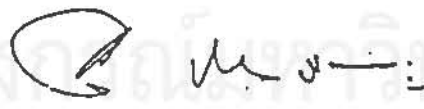
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลงชื่อ สำนักงาน
(นายอภิลาศ โอสถานนท์)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ลงชื่อ ผู้เข้าร่วมงาน
(นายเกษม จาคีควณิช)
ประธานกรรมการ

ลงชื่อ ผู้เข้าร่วมงาน
(นายโอฬาร ไชยประวัติ)
รองประธานกรรมการ

ลงชื่อ ทบาม
(นายบรรณวิทย์ บุญฤทธิ์)

ลงชื่อ ทบาม
(นายธีระ รังสิวัตนะ)

25/4/43

สัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการ

สถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ

ฉบับลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2538

สัญญานี้ทำขึ้น ณ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ตั้งอยู่เลขที่ 1 ถนนนครปฐม แขวงจตุรสุตา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2543 ระหว่างสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีโดย นางผาณิต นิตินิตกุล ประภาส ตำแหน่ง ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า "สำนักงาน" ฝ่ายหนึ่ง กับบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ซึ่งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ณ กรุงเทพมหานคร มีสำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่เลขที่ 19 ไทยพาณิชย์ปาร์กพลาซ่า อาคาร 3 อีस्ट ชั้น 17, 21, 22 ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร โดย นายมนตรี พงษ์เวช และนายศรีณรงค์ ชุตินา ตำแหน่ง กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ และกรรมการผู้จัดการ ผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคล ปรากฏตามหนังสือรับรองของ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่ ศอ. 0004315 ลงวันที่ 18 เมษายน 2543 แนบท้ายสัญญานี้ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า "ผู้เข้าร่วมงาน" อีกฝ่ายหนึ่ง

ตามที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและบริษัท สยาม อินโฟเทคนิกส์ จำกัด ซึ่งต่อมาได้จดทะเบียนเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบท้ายสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ ได้ตกลงทำสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการ สถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ฉบับลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2538 จำนวน 1 เครื่องข่าย มีกำหนดอายุสัญญา 30 (สามสิบ) ปี นับแต่วันลงนามในสัญญาเป็นต้นไป จนถึงวันที่ 3 กรกฎาคม 2568 นั้น

บัดนี้ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ฉบับลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2538 โดยมีเงื่อนไข ข้อตกลงดังต่อไปนี้

ah

นาย สยาม

นาย สยาม

- 2 -

ข้อ 11 ให้ยกเลิกความในสัญญาข้อ 1.2 ของสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการ
สถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ฉบับลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2538 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

"1.2 ผู้เข้าร่วมงานจะต้องดำเนินการหรือจัดให้มีการดำเนินการควบคุม
ให้ผู้เข้าร่วมงานมีสถานภาพเป็นนิติบุคคลที่เป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด ที่จัด
ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยและต้องมีบุคคลสัญชาติไทย และหรือนิติบุคคลที่มีถิ่นต่างด้าว
ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว ถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 (เจ็ดสิบห้า)
ของทุนจดทะเบียน ตามรายละเอียดเอกสารแนบ 1"

ข้อ 2 ให้ยกเลิกความในสัญญาข้อ 6.1 ของสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการ
สถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ฉบับลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2538 และให้ใช้ข้อความ
ต่อไปนี้แทน

"6.1 สำหรับค่าตอบแทนปีที่ 3 ชำระได้ภายในวันที่ 6 พฤษภาคม 2543"

ข้อ 3 เพื่อเป็นหลักประกันในการชำระค่าตอบแทนปีที่ 3 ตามสัญญานี้
ผู้เข้าร่วมงาน ได้นำหลักประกันเป็นหนังสือสัญญาค้ำประกันของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด
(มหาชน) สำนักงานใหญ่ เลขที่ ก. 222-00-03306-7/30398 ลงวันที่ 25 เมษายน 2543
เป็นจำนวน 300 (สามร้อย) ล้านบาท มามอบให้สำนักงานแล้ว

ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมงานไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง ในสัญญา
เข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ฉบับลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2538
และสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ อันเป็นเหตุให้มีการบอกเลิกสัญญาไปก่อนครบกำหนด
การชำระค่าตอบแทนปีที่ 3 ตามข้อ 2 ของสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ ผู้เข้าร่วมงานยินยอมให้
สำนักงานมีสิทธิบังคับจากหลักประกันทั้งหมดและเรียกค่าปรับหรือค่าเสียหายต่าง ๆ อันพึงมี
จากผู้เข้าร่วมงานได้ทันที

หากผู้เข้าร่วมงานไม่ชำระค่าตอบแทนปีที่ 3 ภายในกำหนดเวลาตามข้อ 2
ของสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ นอกจากสำนักงานจะมีสิทธิบอกเลิกสัญญาแล้ว สำนักงาน
ยังมีสิทธิเรียกร้องธนาคารผู้ค้ำประกันกับเรียกร้องค่าเสียหายต่าง ๆ ที่พึงมีทั้งหมดจากผู้เข้า-
ร่วมงานได้ทันที

Am K.
Am K.
Am K.

หลักประกันที่ผู้เข้าร่วมงานนำมามอบให้ตามวรรคแรก สำนักงานจะคืนให้ภายใน 15 วัน นับแต่วันถัดจากวันที่สำนักงานได้รับชำระค่าตอบแทนปีที่ 3 ครบถ้วนทั้งหมดแล้ว

ข้อ 4 นอกจากที่แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสัญญา ข้อ 1 ข้อ 2 และข้อ 3 ของสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ สำนักงานและผู้เข้าร่วมงานตกลงให้ถือปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญาเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ ยู เอช เอฟ ฉบับลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2538 ตามเดิมทุกประการ

สัญญานี้ ได้ทำขึ้นเป็นสองฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกันทุกประการ คู่สัญญาต่างได้อ่านเข้าใจข้อความในสัญญาแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามความประสงค์ของสัญญา จึงได้ลงลายมือชื่อพร้อมทั้งประทับตรา (ถ้ามี) ไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยาน และเก็บรักษาไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ *นางผาณิต นิตินันท์ประภาส* สำนักงาน
(นางผาณิต นิตินันท์ประภาส)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

ลงชื่อ *นายพนพร พงษ์เวช* ผู้เข้าร่วมงาน
(นายพนพร พงษ์เวช)
กรรมการผู้อำนวยการใหญ่

ลงชื่อ *นายเสริมภัทร ชุตินา* ผู้เข้าร่วมงาน
(นายเสริมภัทร ชุตินา)
กรรมการผู้จัดการ

นางผาณิต นิตินันท์ประภาส
นายพนพร พงษ์เวช

ลงชื่อ..... *Mr. Sir* ..... พยาน
(นายภิรมย์ ติมะเต็ย)

ลงชื่อ..... *Mr. Sir* ..... พยาน
(นายธาดา โทจิวิหก)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Mr. Sir
Mr. Sir
Mr. Sir

เอกสารหมายเลข ๑๑.

จำเป็นถูกต้อง

นายสมมติ กระแสรักฐาน

คำสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์

ที่ 409 - 429 / 2544

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

วันที่ 1 มิถุนายน 2544

- ระหว่าง { นางสาวอรพิน ถิลิตวิศิษฏ์วงศ์ กับพวกรวม 21 คน ผู้กล่าวหา
ตามบัญชีรายชื่อแนบท้าย
- { บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) โดยนายนิวัฒน์ บุญทรง และนายสรรคชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้มีอำนาจ ผู้ถูกกล่าวหา

เรื่อง การกระทำอันไม่เป็นธรรม

เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2544 นางสาวอรพิน ถิลิตวิศิษฏ์วงศ์ กับพวกรวม 21 คน ถูกจ้างในฐานะผู้กล่าวหาได้ยื่นคำร้องกล่าวหา บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) โดยนายนิวัฒน์ บุญทรง และนายสรรคชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้มีอำนาจ นายจ้าง สถานประกอบการตั้งอยู่เลขที่ 19 อาคารไทยพาณิชย์ ปาร์คพลาซ่า ชั้น 17 21 และ 22 ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ว่า นายจ้างได้เลิกจ้างเพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน เป็นกรรมการสหภาพแรงงาน ให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน และกำลังเตรียมการยื่นข้อเรียกร้อง ซึ่งเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 จึงขอให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์วินิจฉัยชี้ขาดและออกคำสั่งให้นายจ้างในฐานะผู้ถูกกล่าวหา รับกลับเข้าทำงานและจ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายนับแต่วันเลิกจ้างจนถึงวันรับกลับเข้าทำงาน

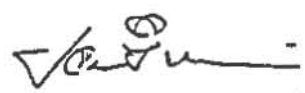
(Signature)

คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้รับคำร้องกล่าวหาไว้พิจารณาและได้ส่งตามคำร้องให้
ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงข้อเท็จจริง แดงเทอดผลพร้อมนำพยานเอกสารและพยานบุคคลเข้าสืบ ทั้งได้แต่งตั้ง
คณะอนุกรรมการแรงงานสัมพันธ์ขึ้นคณะหนึ่งเพื่อสอบหาข้อเท็จจริงและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ
แรงงานสัมพันธ์เพื่อพิจารณาวินิจฉัยต่อไป คู่กรณีได้ชี้แจงข้อเท็จจริง นำพยานเอกสารและพยานบุคคลเข้า
สืบแล้วปรากฏข้อเท็จจริงดังนี้

ผู้กล่าวหากกล่าวอ้างและนำสืบว่า เป็นลูกจ้างของบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็น
กิจการของผู้ถูกกล่าวหาและมีฐานะเป็น "นายจ้าง" โดยได้รับมอบหมายให้ทำงาน "ฝ่ายข่าว" หน้าที่
ผู้สื่อข่าว 7 คน ผู้สื่อข่าวอาวุโส 1 คน ผู้สื่อข่าวและผู้ประกาศข่าว 3 คน โพรคิวเซอร์ข่าว 3 คน
โพรคิวเซอร์รายการ 1 คน บรรณาธิการข่าว 2 คน ผู้ช่วยผู้กำกับรายการ 1 คน ผู้สร้างสรรคดีการผลิต
รายการ 1 คน ผู้ประสานงานออกอากาศ 1 คน และหัวหน้าส่วนงานอุปกรณ์การผลิต 1 คน รวม 21 คน
ได้รับค่าจ้างอัตราสุดท้ายเดือนละตั้งแต่ 11,400 - 37,000 บาท อายุการทำงานตั้งแต่ 2 - 5 ปี ผู้กล่าวหา
บางคนเข้าทำงานตั้งแต่ผู้ถูกกล่าวหาเริ่มดำเนินกิจการและการทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่นตลอดมา

ประมาณเดือนพฤษภาคม 2543 ได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นในกิจการของผู้ถูกกล่าวหา
โดยบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่นส์ จำกัด เข้ามาร่วมถือหุ้นและเป็นการเข้าร่วมกิจการในช่วงค้ำเนินธุรกิจการเมือง
ผู้ถูกกล่าวหาพยายามแทรกแซงการเสนอข่าวต่อสาธารณชน จนเกิดความไม่เป็นกลางและมีความพยายาม
แทรกแซงมากขึ้นโดยลับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2543 ผู้ถูกกล่าวหาได้ออกประกาศตั้ง
ระดับลูกจ้างทุกคนให้ข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง โครงสร้างการบริหารดำเนินงานข่าวต่อสื่อมวลชนโดยเด็ดขาด
เป็นเหตุให้เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2544 ผู้กล่าวหาทั้ง 21 คน และลูกจ้างอีกจำนวนหนึ่งได้ร่วมกันออกแถลงการณ์
เพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าว โดยขอให้ผู้บริหารของผู้ถูกกล่าวหายุติการ
แทรกแซงและขอให้แก้ไขความไม่เป็นอิสระในการทำงานของ "กองบรรณาธิการข่าว"

ต่อมาวันที่ 5 มกราคม 2544 ผู้กล่าวหากับพวกได้ยื่นขอจดทะเบียนสหภาพแรงงานไอทีวี
ต่ออธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ในฐานะนายทะเบียนกลางและได้รับการจดทะเบียนให้ดำเนิน
กิจกรรมสหภาพแรงงานได้ในวันเดียวกัน ซึ่งผู้กล่าวหาทั้งหมดได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน
ในระหว่างวันที่ 5 - 10 มกราคม 2544 ผู้เริ่มก่อการรวมทั้งผู้กล่าวหาทั้งหมดได้ดำเนินกิจการสหภาพแรง
งานอย่างเปิดเผย อาทิ การเปิดเผยการเป็นสมาชิกสหภาพของสหภาพแรงงาน การชี้แจงวัตถุประสงค์
ของสหภาพแรงงาน การชักชวนให้พนักงานสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน แนวทางการดำเนินงาน
ของสหภาพแรงงานโดยการปิดประกาศภายในสถานที่ทำงานหลายแห่ง การปรึกษาหารือกันเป็นกลุ่ม การ
เสนอข่าวต่อสื่อมวลชน การแจ้งให้ผู้บริหารระดับสูงได้รับทราบ เป็นต้น

○ (๔๐ ก.) ๙

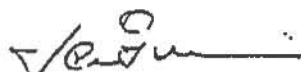
- 3 -

เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2544 นายสรรักษ์ชัย เดียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการและ
 นายนิวัฒน์ บุญทรง กรรมการบริหาร ได้ประชุมพนักงานฝ่ายข่าวเพื่อทำความเข้าใจและหาทางยุติ
 ปัญหาความขัดแย้งต่อกัน โดยมีข้อสรุปเบื้องต้น 1) ให้ตั้งคณะกรรมการซึ่งเป็นบุคคลภายนอกมาดูแล
 ด้านข่าวเพื่อให้มีความเป็นกลาง 2) จะปรึกษาหารือกันเป็นครั้งคราวหากมีปัญหาเกิดขึ้น ซึ่งในการ
 ประชุมชี้แจงดังกล่าว ผู้กล่าวหาได้แจ้งให้ผู้บริหารทั้งสองได้รับทราบถึงการจัดตั้งสหภาพแรงงาน เป็นผลให้
 ผู้บริหารทั้งสองแสดงท่าทีไม่พอใจอย่างชัดเจน และได้กล่าวต่อที่ประชุมว่าบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่นส์ จำกัด
 ผู้ถือหุ้น ยังมีบริษัทในเครืออีกหลายแห่ง มีพนักงานมากกว่า 6 พันคน บริหารงานมากกว่า 10 ปี ไม่เคย
 มีสหภาพแรงงานและไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งสหภาพแรงงานดังกล่าว จะเป็นตัวอย่างกับบริษัทในเครือ
 รวมทั้งจะทำให้มีปัญหาในการนำบริษัท เข้าตลาดหลักทรัพย์ต่อไปด้วย ต่อมานายสรรักษ์ชัยฯ ได้มอบหมายให้
 นายอชมา สุวรรณปากแพรง ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ ๒ ไปร้องขอให้นายปฏิวัติ วชิรชาติ ผู้กล่าวหาที่ 4
 ในฐานะบรรณาธิการข่าว ยุบลีและยุติการเคลื่อนไหวกิจกรรมของสหภาพแรงงาน รวมทั้งร้องขอให้นายปิย
 มาลากุล ณ อรุชยา กรรมการบริหารและผู้บริหารฝ่ายข่าว ช่วยเกลี้ยกล่อมนายปฏิวัติ วชิรชาติ อีกทางหนึ่ง
 ด้วย ซึ่งนายปฏิวัติ วชิรชาติ ได้ตอบปฏิเสธการร้องขอดังกล่าว

ผู้ถูกกล่าวหาได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงในการประชุมฝ่ายข่าวเมื่อวันที่ 8 มกราคม
 2544 โดยเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2544 ผู้ถูกกล่าวหาได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อสอบสวนข้อเท็จจริงกรณี
 การให้ข่าวของพนักงานเป็นเท็จ รวมทั้งมีคำสั่งเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2544 ให้คณะกรรมการทำการสอบสวน
 พนักงาน 30 คน ซึ่งมีผู้กล่าวหาจำนวน 12 คนรวมอยู่ด้วย

เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2542 ผู้ถูกกล่าวหาได้ประกาศใช้ข้อบังคับการทำงานซึ่งเป็นการ
 ยกเลิกข้อบังคับฯ ฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 2540 โดยมีได้ผ่านความยินยอมจากลูกจ้าง ดังนั้น เมื่อวันที่ 31
 มกราคม 2544 นายปฏิวัติ วชิรชาติ ผู้กล่าวหาที่ 4 จึงได้ทำหนังสือร้องเรียนต่ออธิบดีกรมสวัสดิการและ
 คุ้มครองแรงงาน เป็นเหตุให้พนักงานตรวจแรงงาน สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่จตุจักร
 ได้ทำการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาในเวลาต่อมา

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544 สหภาพแรงงานไอทีวีได้จัดประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกเพื่อ
 อนุมัติร่างข้อบังคับฯ และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสหภาพแรงงาน ซึ่งเป็นการประชุมโดยเปิดเผยมี
 สื่อมวลชนเข้าร่วมและเสนอข่าวด้วย ผู้กล่าวหาที่ 1 ถึงที่ 9 ได้รับเลือกตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารสหภาพ
 แรงงานร่วมกับกรรมการอื่นอีก 6 คน และในการประชุมมีการแจกเอกสารแนวทางข้อเรียกร้องของสหภาพ
 แรงงาน ไอทีวีให้แก่สมาชิกและผู้เข้าร่วมประชุมอีกทั้งมีการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางข้อเรียกร้อง

- 4 -

ให้ที่ประชุมรับทราบ ต่อมาคณะกรรมการฯ ได้ประชุมเพื่อสรุปปัญหาความขัดแย้ง รับทราบปัญหาการแก้ไข ข้อบังคับฯ ที่ไม่เป็นธรรม รวมทั้งสรุปปัญหาเพิ่มเติมที่อาจเกิดขึ้น เพื่อจะเสนอเป็นข้อเรียกร้องต่อนายจ้าง ประมาณกลางปี 2544

วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 ผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือเลิกจ้างพนักงาน 28 คน รวมผู้กล่าวหา ทั้ง 21 คน โดยอ้างเหตุเลิกจ้างผู้กล่าวหา 14 คน ว่าประสบกับภาวะการขาดทุนสะสมต่อเนื่องมาโดยตลอด กว่า 2,000 ล้านบาท จึงจำเป็นต้องลดกำลังคนลงบางส่วน โดยจ่ายค่าชดเชยตามกฎหมาย ส่วนผู้กล่าวหา 6 คน อ้างเหตุเลิกจ้างว่ามีส่วนร่วมในการแสดงการณณ์และให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงอย่างมาก มีผลทำให้บริษัทเสื่อมเสียชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือถดถอย เป็นความผิดในกรณีร้ายแรง กรณีผู้กล่าวหาอีก 1 คน คือ นางสุวรรณา อุยานันท์ ผู้กล่าวหาที่ 14 อ้างเหตุเลิกจ้างว่าฝ่าฝืนคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ให้มีสิทธิได้รับค่าชดเชยตามกฎหมาย ทั้งนี้ ให้การเลิกจ้างมีผลตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นต้นไป

ผู้ถูกกล่าวหา มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงฉบับลงวันที่ 18 เมษายน 2544 ฉบับลงวันที่ 27 เมษายน 2544 และฉบับลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2544 และมอบอำนาจให้นายนิวัฒน์ บุญทรง นายสรรักษ์ชัย เตียวประเสริฐกุล นางสุพร ดันวิรัช และนายสมบัติ กระแตรัญาน เป็นผู้แทนชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ทั้งนำพยานเอกสารและพยานบุคคลเข้าสืบแก้ข้อกล่าวหาปรากฏข้อเท็จจริงดังนี้

บริษัท สยามอินโฟเทคนิค จำกัด จดทะเบียนบริษัทจำกัดเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2538 ได้รับสัมปทานจากรัฐบาลเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2538 ให้เป็นผู้ดำเนินธุรกิจส่งสัญญาณภาพและเสียงผ่านคลื่นวิทยุ UHF ตามโครงการสถานีวิทยุโทรทัศน์เสรี มีกำหนด 30 ปี โดยต้องเสนอข่าวสารคดีและสาระประโยชน์ร่วมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของระยะเวลาที่ออกอากาศ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2541 มีพนักงาน 900 คน ในขั้นแรกมีหุ้น 25 ล้านหุ้น ต่อมาในเดือนมิถุนายน 2538 เพิ่มหุ้นอีก 75 ล้านหุ้น และเมื่อเดือนกันยายน 2541 เพิ่มเป็น 300 ล้านหุ้น เป็นทุนจดทะเบียน 3,000 ล้านบาท บริษัทฯ มีภาระค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากไม่สมดุลกับรายรับ เป็นเหตุให้ขาดทุนมาโดยตลอด ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2543 มีหนี้สินเกือบ 5,000 ล้านบาท ขณะที่มีทุนเพียง 1,000 ล้านบาท และขาดทุนสะสม 1,600 ล้านบาท ไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้ได้ คดอยู่ในสถานะลูกหนี้ NPL จำเป็นต้องปรับโครงสร้างหนี้โดยหาผู้ร่วมลงทุนเพิ่มเติม ในที่สุดบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่นส์ จำกัด ได้เข้าร่วมลงทุนทำให้สามารถแก้ไขปัญหาการเงินได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ณ ต้นปี 2543 บริษัทฯ ยังขาดทุน 775,847,743 บาท และขาดทุนสะสม 1,996,169,915 บาท

โดยที่ปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจที่ประชาชนมีกำลังซื้อลดลง บริษัทฯ ต้องปรับโครงสร้างองค์กร โดยการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพ ลดกำลังคนให้เหมาะสมกับปริมาณงาน การยุบรวมหน่วยงาน การปรับเปลี่ยนโครงสร้างบริหารบุคคล การบริหารเงินเดือน การบัญชี การบริหารงานให้มีมาตรฐาน และอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความอยู่รอด เหนือกับการแข่งขันทางธุรกิจ และการนำเข้าตลาดหลักทรัพย์ตามสัญญาสัมปทานภายในปีนี้ ในส่วนของการลดกำลังคนคณะกรรมการบริหารเห็นชอบในการประชุมครั้งที่ 8 เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2543 ให้ปรับลดทุกระดับ กล่าวคือ 1) ลดจำนวนกรรมการจาก 11 เหลือ 7 คน 2) เลิกจ้างผู้บริหาร 6 คน 3) ผู้บริหารลาออก 3 คน 4) เลิกจ้างพนักงาน 78 คน และ 5) พนักงานลาออก 7 คน รวมปรับลดพนักงานเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2543 จำนวน 85 คน

จากการปรับโครงสร้างองค์กรดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าระบบการบริหารงานฝ่ายข่าวยังไม่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนและเกี่ยงงานซึ่งกันและกัน จำเป็นต้องปรับปรุงฝ่ายข่าวอีกครั้ง ดังนั้น เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 จึงได้เลิกจ้างพนักงานที่ไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ทำผิดกฎระเบียบ รวมทั้งกระทำความผิดอย่างร้ายแรง จำนวน 28 คน ซึ่งสามารถเจรจาขอยุติได้ 7 คน ส่วนผู้กล่าวหาทั้ง 21 คน ไม่สามารถประนีประนอมกันได้ แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะยินยอมจ่ายค่าชดเชยและเงินอื่นให้แล้วก็ตาม ซึ่งการดำเนินการเป็นไปตามระบบการบริหารงานปกติและตามหลักเกณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทยักษ์ใหญ่

การเลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้ง 21 คน เนื่องจากประตบภาวะขาดทุนและการปรับองค์กรโดย 1) ผู้กล่าวหา 6 คน กระทำความผิดร้ายแรง 2) ผู้กล่าวหา 1 คน กระทำความผิดแต่มีโทษกรณีร้ายแรง และ 3) ผู้กล่าวหา 14 คน มิได้กระทำความผิดแต่ประการใด การเลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้งหมดมิได้เลิกจ้างด้วยเหตุที่ผู้กล่าวหากล่าวอ้างแต่อย่างใด

คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้พิจารณาข้อเท็จจริงตลอดจนพยานหลักฐานของคู่กรณีแล้วเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหาเลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้ง 21 คน เพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน เป็นกรรมการสหภาพแรงงาน ให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและกำลังเตรียมการยื่นข้อเรียกร้อง อันเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 หรือไม่นั้น มีประเด็นที่ต้องพิจารณาดังนี้

1. ผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี ผู้กล่าวหาที่ 1 ถึงที่ 9 เป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี หรือไม่ และผู้ถูกกล่าวหาทราบการเป็นสมาชิกและการเป็นกรรมการสหภาพแรงงานของผู้กล่าวหาหรือไม่

○ (๔๐ ก.)

- 6 -

2. ผู้กล่าวหาให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน และเตรียมการเพื่อขึ้นข้อเรียกร้องต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ และผู้ถูกกล่าวหาทราบการดำเนินการของผู้กล่าวหาหรือไม่

3. ผู้กล่าวหาถูกเลิกจ้างเพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี เป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี ให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเตรียมการขึ้นข้อเรียกร้องต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่

4. การเลิกจ้างผู้กล่าวหา เป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 หรือไม่

ประเด็นที่ 1 กรณีการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน การเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน และการรับทราบของผู้ถูกกล่าวหา

1.1 การเป็นสมาชิกและการเป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี

ผู้กล่าวหาชี้แจงข้อเท็จจริงว่าเป็นสมาชิกและกรรมการสหภาพแรงงานจริง โดยแสดงเอกสารสนับสนุนการชี้แจงที่สำคัญ คือ 1) ใบสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานของผู้กล่าวหาทั้ง 21 คน 2) ใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนสหภาพแรงงานของนายทะเบียนกลาง กรณีจึงฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า ผู้กล่าวหาทั้ง 21 คน เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี ตามที่ผู้กล่าวหากล่าวอ้างจริง

1.2 ผู้ถูกกล่าวหาทราบการเป็นสมาชิกและการเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน หรือไม่

ผู้กล่าวหาชี้แจงว่า การดำเนินกิจกรรมของสหภาพแรงงานไอทีวีเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ อาทิ รวบรวมชื่อผู้เริ่มก่อการจัดตั้งสหภาพแรงงาน การชี้แจงวัตถุประสงค์ของสหภาพแรงงาน แนวทางการดำเนินงานสหภาพแรงงาน การณรงค์ให้พนักงานเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน การประชุมใหญ่สามัญครั้งแรก เป็นต้น ผู้กล่าวหาทั้ง 21 คน ได้ร่วมกันกระทำการอย่างกว้างขวางและเป็นที่เป็นพิเศษ โดยการแจ้งให้ผู้บริหารระดับสูงของผู้ถูกกล่าวหารับทราบในการประชุมทำความเข้าใจกับพนักงานฝ่ายข่าว เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2544 การนำรายชื่อผู้เริ่มก่อการ แนวทางการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ของสหภาพแรงงาน บิดประกาศในป้ายปิดประกาศของผู้ถูกกล่าวหาหลายแห่ง การออกแถลงการณ์ การพบปะชักชวนให้พนักงานสมัครเข้าเป็นสมาชิก รวมทั้งการปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งการกระทำในลักษณะดังกล่าวผู้ถูกกล่าวหาอ้างแสดงให้เห็นถึงความไม่พึงพอใจ อีกทั้งยังกระทำการเพื่อสกัดกั้นการดำเนินการของผู้กล่าวหาอีกด้วย โดยผู้กล่าวหาไม่มีพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานหลักฐานสนับสนุน ส่วนผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงว่า ผู้กล่าวหาไม่ได้แจ้งเรื่องการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีให้ทราบโดยตรง โดยมีพยานบุคคลให้การสนับสนุน ประเด็นโต้แย้งดังกล่าวพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้กล่าวหาชี้แจงได้สอดคล้องต้องกัน ทั้งยังนำสืบพยานเอกสารและพยานบุคคลสนับสนุนคำชี้แจงให้มีน้ำหนักขึ้นด้วยประกอบกับ

— 6 ๘๖ —

○ (๔๐ ก.)

- 7 -

ผู้กล่าวหาดำเนินกิจกรรมของสหภาพแรงงานอย่างเปิดเผย ซึ่งเห็นว่า การดำเนินการของผู้กล่าวหาอย่างไม่เกินวิสัยที่ผู้ถูกกล่าวหาจะพิสูจน์ทราบได้ กรณีจึงมีเหตุผลให้ควรแก่การรับฟังว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบการเป็นสมาชิกและ/หรือการเป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวีของผู้กล่าวหาจริง

ประเด็นที่ 2 การให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน การเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้อง และการรับทราบของผู้ถูกกล่าวหา

2.1 กรณีการให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน ผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงข้อเท็จจริงฟ้องกันว่าผู้ถูกกล่าวหาได้แก้ไขและประกาศใช้ระเบียบข้อบังคับการทำงานฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 2542 โดยให้มีผลยกเลิกระเบียบข้อบังคับการทำงาน ฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 2540 ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาอ้างว่าเพื่อให้สอดคล้องกับการใช้บังคับของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 โดยมีได้กระทบบต่อการเปลี่ยนแปลงสวัสดิการและสิทธิประโยชน์พนักงานแต่ละประการใด รวมทั้งได้ชี้แจงและหารือร่วมกับผู้อำนวยการฝ่ายอื่นๆ แล้ว ส่วนผู้กล่าวหาอ้างว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทำการเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับการทำงานเรื่องเวลาทำงาน การกำหนดโทษ และขั้นตอนการลงโทษทางวินัย ซึ่งมีได้รับความยินยอมจากพนักงานก่อน นายปฏิวัติ วณิชชาติ ผู้กล่าวหาที่ 4 จึงได้มีหนังสือร้องเรียนต่ออธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2544 กรณีข้อโต้แย้งดังกล่าวได้ทำการตรวจสอบระเบียบข้อบังคับการทำงานที่ทั้ง 2 ฝ่าย กล่าวอ้างแล้วปรากฏว่า

- 1) ระเบียบข้อบังคับการทำงานมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงจริง
- 2) ผู้กล่าวหาที่ 4 ได้มีหนังสือร้องเรียนต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจริง และ
- 3) พนักงานตรวจแรงงาน สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่จตุจักรได้ดำเนินการตรวจสอบตามหนังสือร้องเรียนของผู้ถูกกล่าวหาในเวลาต่อมาจริง ดังนั้นข้อเท็จจริงจึงฟังได้อย่างแน่ชัดว่า นายปฏิวัติ วณิชชาติ ผู้กล่าวหาที่ 4 ได้ให้หลักฐานต่อพนักงานตรวจแรงงานซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานจริง

2.2 กรณีการเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องของผู้กล่าวหาคือผู้ถูกกล่าวหา

ผู้กล่าวหาชี้แจงว่า นายทะเบียนกลางได้จดทะเบียนการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีให้แก่ผู้เริ่มก่อการเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2544 ผู้กล่าวหาได้ร่วมกันระดมรั้งชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์กรแนวทางการดำเนินการ และการหาสมาชิกเพิ่ม รวมทั้งการประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544 ได้กระทำการอย่างเปิดเผย โดยเฉพาะการประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกของผู้เริ่มก่อการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี ผู้เข้าร่วมประชุมได้รับทราบเรื่องที่มีความสำคัญและเร่งด่วนหลายเรื่อง อาทิ ความเป็นอิสระและเสรีภาพในการปฏิบัติงานของฝ่ายข่าว การร้องเรียนกรณีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน แนวทางการเรียกร้องของสหภาพแรงงาน เป็นต้น โดยฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงว่าไม่ทราบการเตรียมการของผู้กล่าวหา ข้อเท็จจริงที่ขัดแย้งกันดังกล่าวเห็นควรพิจารณาโดยลำดับดังนี้

2.2.1 การแทรกแซงการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร

ผู้ถูกกล่าวหาได้ออกประกาศที่ MD - ITV 094/2543 ลงวันที่ 31 ธันวาคม 2543 ที่ระงับทุกจ้างทุกคนให้ชั่วคราว เกี่ยวกับกรเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารดำเนินงานชั่วคราว ที่อมวทชนโดยเด็ดขาด เป็นผลให้เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2544 ถูกจ้างและผู้กล่าวหาออกแถลงการณ์ตอบโต้และเรียกร้องให้ผู้ถูกกล่าวหาดำเนินการแก้ไข รวม 7 ประการ ซึ่งพิจารณาจากเหตุ เหตุ การดำเนินการ คำชี้แจง พยานบุคคล และพยานเอกสารประกอบกันแล้ว เห็นว่าปัญหาความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายจ้างยังมีได้รับการแก้ไขให้หมดสิ้นไป แม้ว่าจะประชุมซักซ้อมความเข้าใจและกำหนดแนวทางการแก้ไขในวันที่ 8 มกราคม 2544 แล้วก็ตาม แต่ผู้ถูกกล่าวหาที่หาได้ดำเนินการตามแนวทางที่เห็นร่วมกันแต่อย่างใดไม่กรณีจึงมีเหตุผลและน้ำหนักให้เชื่อได้ว่า ปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับความเป็นอิสระในการทำงานของกองบรรณาธิการจ้างยังเป็นปัญหาที่ดำรงอยู่และมีแนวโน้มในลักษณะที่รุนแรงขึ้น

2.2.2 การแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับกับการทำงาน

ผู้ถูกกล่าวหาได้ดำเนินการแก้ไขและเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับกับการทำงานฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 2540 และกำหนดให้ระเบียบฯ ฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 2542 มีผลใช้บังคับแทน โดยผู้ถูกกล่าวหาอ้างเหตุผลในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มิได้กระทบต่อสวัสดิการและสิทธิประโยชน์พนักงาน และได้ชี้แจงและปรึกษาหารือถูกจ้างระดับผู้อำนวยการฝ่ายแล้ว แต่ผู้กล่าวหาชี้แจงว่าการแก้ไขระเบียบฯ ดังกล่าวมิได้รับความยินยอมจากถูกจ้างแต่อย่างใด ได้ร้องเรียนและได้ติดตามการดำเนินการของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานตลอดมา กรณีข้อเท็จจริงที่ขัดแย้งกันดังกล่าว ได้ตรวจสอบระเบียบฯ ทั้ง 2 ฉบับ และพิจารณาแล้วเห็นว่า แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะได้แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบฯ ในหลายส่วนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ก็ตาม แต่การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวก็ไม่สอดคล้องกับระยะเวลาการบังคับใช้ของกฎหมาย โดยเฉพาะผู้ถูกกล่าวหาได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพการทำงานของพนักงานฝ่ายจ้างที่สำคัญ กล่าวคือ 1) กำหนดวันทำงานปกติจากสัปดาห์ละ 5 วัน เป็นสัปดาห์ละ 6 วัน 2) กำหนดเวลาทำงานปกติจากสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมง เป็นสัปดาห์ละ 48 ชั่วโมง 3) กำหนดวันหยุดประจำสัปดาห์จากสัปดาห์ละ 2 วัน เป็นสัปดาห์ละ 1 วัน และ 4) ยกเลิกโทษตัดคะแนนความประพฤติและหรือตัดค่าจ้าง เป็นกำหนดโทษพักงานแทน โดยที่เห็นว่าระเบียบข้อบังคับกับการทำงานเป็นข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างตามนัยมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 และเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างในลักษณะที่มีได้เป็นคุณต่อพนักงานฝ่ายจ้าง และถูกจ้างทั้งหมด ผู้ถูกกล่าวหาจึงต้องดำเนินการแก้ไขให้สอดคล้องกับมาตรา 13 ประกอบด้วยข้อ 1 หมวดที่ 10 ว่าด้วยเบ็ดเตล็ดแห่งระเบียบข้อบังคับกับการทำงานฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 2540 แต่ผู้ถูกกล่าวหาได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามนัยดังกล่าวแต่อย่างใดไม่ ดังนั้น การแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับกับการทำงานฉบับลงวันที่ 1 มกราคม 2542 จึงมีอาจรับฟังให้เป็นความจริงตามที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้างได้

จากสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงดังที่ได้วิเคราะห์ดังกล่าวแล้วข้างต้น เชื่อว่าปัญหาความเป็นอิสระและเสรีภาพในการทำงานของฝ่ายข่าวและปัญหาการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับการทำงาน ยังเป็นประเด็นสำคัญที่สหภาพแรงงานไอทีวีและผู้กล่าวหาประสงค์จะยื่นเป็นข้อเรียกร้องต่อผู้ถูกกล่าวหาในกลางปี 2544 ซึ่งเป็นการเชื่อมกับคำชี้แจงและพยานเอกสารที่ผู้กล่าวหานำสืบ ดังนั้นการกระทำของผู้กล่าวหาต่อกรณีดังกล่าว ถือได้ว่าผู้กล่าวหาได้ดำเนินการในขั้นตอนของการเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องต่อผู้ถูกกล่าวหาแล้ว

ประเด็นที่ 3 ผู้กล่าวหาถูกเลิกจ้างเพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี เป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี ให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่

3.1 การเลิกจ้างผู้กล่าวหา

ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงและอ้างสาเหตุการเลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้งหมด จำแนกได้ดังนี้

3.1.1 เลิกจ้างนางสาวอรพิน ติลลิวณิชภู่วงศ์ ผู้กล่าวหาที่ 1 นายสกฤตเดช ศิลางษ์ ผู้กล่าวหาที่ 2 ม.ล. สุกฤษดิ์ จรูญโรจน์ ผู้กล่าวหาที่ 3 นางสาวแก้วคา ปรีสงวงศ์ ผู้กล่าวหาที่ 7 นายเชิดชาย มากบำรุง ผู้กล่าวหาที่ 8 นางสาวชมพูนุช กองมนต์ ผู้กล่าวหาที่ 9 นายภูซงก์ แคงประเสริฐ ผู้กล่าวหาที่ 15 นางสุตารัตน์ สุขแสงรัตน์ ผู้กล่าวหาที่ 16 นางสาวนงลักษณ์ สุขใจเจริญกิจ ผู้กล่าวหาที่ 17 นางสินีนาง ติลลวนิช ผู้กล่าวหาที่ 18 นางสาวสุภาลักษณ์ ตั้งจิตต์สีล ผู้กล่าวหาที่ 19 นางจิรัชฎา ทองนาค ผู้กล่าวหาที่ 20 และนายสมมารถ วัฒนคุณเฒ่า ผู้กล่าวหาที่ 21 จำนวน 13 คน ว่าผู้ถูกกล่าวหาประสบภาวะการขาดทุนและขาดทุนสะสมต่อเนื่องกันตลอดมา มีมูลค่าประมาณ 2,000 ล้านบาท จำเป็นต้องปรับโครงสร้างองค์กร ลดกำลังคนลงบางส่วน โดยพิจารณาจากความจำเป็นของงาน ผลงาน และพฤติกรรมในการทำงาน การประพฤติดนคามระเบียบข้อบังคับการทำงาน และทัศนคติในการทำงาน รวมทั้งการขาดความร่วมมือ และความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ซึ่งไม่เป็นผลดีทั้งผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา เป็นการยากที่จะทำงานร่วมกันต่อไปได้ จึงมีหนังสือเลิกจ้างผู้กล่าวหาดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นคั้นไป โดยผู้ถูกกล่าวหายินดีจ่ายค่าจ้างค้างจ่าย สิ้นจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้า ถ้าจ้างสำหรับวันหยุดพักผ่อนประจำปีตามส่วนที่เหลือ (ถ้ามี) และค่าชดเชยตามกฎหมาย ให้แก่ผู้กล่าวหาดังกล่าว

3.1.2 เลิกจ้างนายปฏิวัติ วลิกษชาติ ผู้กล่าวหาที่ 4 นางสาวบุวดี เตชะไพฑูริย์สุข ผู้กล่าวหาที่ 5 นางสาวอังสนา เทศขยัน ผู้กล่าวหาที่ 6 นายวิศาล ติลลวนิช ผู้กล่าวหาที่ 10 นางสาวกรุณา นัวคำศรี ผู้กล่าวหาที่ 11 นางสาวภัทรพร สังข์พวงทอง ผู้กล่าวหาที่ 12 นางสาวณาดชา แวววิรุฬด์ ผู้กล่าวหาที่ 13 รวม 7 คน เนื่องจากมีส่วนร่วมในการออกแถลงการณ์และการให้สัมภาษณ์รายการ "เส้นห่างคู่กล้า" ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไอทีวีและทางยูบีซี ช่อง 8 เมื่อวันที่ 3 มกราคม 2544 การให้สัมภาษณ์รายการ "คม ชัด ลึก" ทางยูบีซี ช่อง 8 เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2544 การให้สัมภาษณ์รายการ "แกะรอยข่าว"

- 10 -

ทางสถานีวิทยุคลื่น 97.0 เมกกะเฮิรซ์ เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2544 การให้สัมภาษณ์รายการ "เพื่อบ้านเพื่อเมือง" ทางสถานีวิทยุคลื่น 107.0 เมกกะเฮิรซ์ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2544 และการให้สัมภาษณ์รายการนายแพทย์พงษ์ จินดาวงษ์ เรื่อง "ไอทีวีจะทำให้เสรีได้อย่างไร" ทางสถานีวิทยุคลื่น 96.5 เมกกะเฮิรซ์ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2544 เกี่ยวกับการถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหารของผู้ถูกกล่าวหาและบุคคลภายนอก กรณีการเสนอข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งการออกแถลงการณ์ก็ตาม การให้สัมภาษณ์ก็ตาม มีผลทำให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องเสื่อมเสียชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือลดลง โดยผู้ถูกกล่าวหาได้ตั้ง "คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการให้ข่าวสารแก่บุคคลภายนอก" เมื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว ผลการสอบสวนเห็นว่า ผู้กล่าวหาทั้ง 7 คน ได้กระทำไปโดยมีข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงอย่างมาก ความไม่เข้าใจการคิดคามผลการปฏิบัติงาน และการตั้งการตามสายงานการบังคับบัญชา ซึ่งเป็นการกระทำผิดข้อบังคับการทำงานว่าด้วยวินัยสำหรับพนักงานและโทษทางวินัย รวมตลอดถึงการมีพฤติกรรมต่อไปในทางกระต้างกระต่อง มีความประพฤติเป็นปรปักษ์ต่อผู้บังคับบัญชา อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดอาญาโดยเจตนาแก่นายจ้าง หรือจงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย หรือฝ่าฝืนข้อบังคับการทำงาน ระเบียบ หรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้างกรณีร้ายแรง หรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้นายจ้างได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง จึงเลิกจ้างโดยไม่จ่ายค่าชดเชยให้ตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นต้นไป

3.1.3 เลิกจ้างนางสุวรรณดา อุยานันท์ ผู้กล่าวหาที่ 14 เนื่องจากเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2543 ผู้กล่าวหาได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ไปปฏิบัติงานบันทึกเทปการเปิดตัวนักร้องใหม่ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ปรากฏว่าผู้กล่าวหาได้ละเลยต่อหน้าที่ ฝ่าฝืนคำสั่งผู้บังคับบัญชาไม่ไปปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและไม่รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ซึ่งเป็นการกระทำผิดข้อบังคับการทำงานว่าด้วยวินัยสำหรับพนักงานและโทษทางวินัย รวมทั้งขาดความร่วมมือและความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นการยากที่จะทำงานร่วมกันต่อไปได้ อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดอาญาโดยเจตนาแก่นายจ้าง หรือจงใจทำให้นายจ้างได้รับความเสียหาย หรือฝ่าฝืนข้อบังคับการทำงาน ระเบียบหรือคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้างกรณีร้ายแรง หรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้นายจ้างได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง จึงจำเป็นต้องเลิกจ้างตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นต้นไป โดยจ่ายค่าจ้างเดือนกุมภาพันธ์ 2544 เงินจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้าและค่าชดเชยให้ตามกฎหมาย

3.2 สาเหตุการเลิกจ้างผู้กล่าวหา

ผู้ถูกกล่าวหาได้กล่าวอ้างสาเหตุการเลิกจ้างผู้กล่าวหาเนื่องจากการกระทำความผิดของผู้กล่าวหาในหลายกรณี ดังจะได้พิจารณาวินิจฉัยโดยลำดับ ดังนี้

3.2.1 กรณีการปรับโครงสร้างองค์กรและการลดกำลังคน

ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงข้อเท็จจริงว่า กิจการของผู้ถูกกล่าวหาประสบภาวะการขาดทุน จำเป็นต้องปรับโครงสร้างองค์กรโดยการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพ ลดกำลังคนให้

เหมาะสมกับปริมาณงาน การยุบ - รวมหน่วยงาน การปรับเปลี่ยนโครงสร้างบริหารงานบุคคล การบริหารเงินเดือน การบัญชี และการบริหารงานให้มีมาตรฐานและอื่นๆ ซึ่งในการปรับโครงสร้างดังกล่าว ผู้ถูกกล่าวหา มีข้อเท็จจริงและเอกสารสนับสนุนเกี่ยวกับการปรับลดจำนวนกรรมการบริหารจากจำนวน 11 คน ให้เหลือเพียง 7 คน ลดขั้นตอนการบริหารงาน การเพิ่มทุน มลพิษกรรมการบริหารที่เห็นชอบในการปรับลดจำนวนพนักงาน ผู้ถูกกล่าวหาจึงได้ปรับลดพนักงาน จำนวน 85 คน เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2543 ประกอบด้วยพนักงานฝ่ายขาย จำนวน 12 คน พนักงานฝ่ายช่าง จำนวน 19 คน พนักงานฝ่ายบริหาร จำนวน 21 คน พนักงานฝ่ายประชาสัมพันธ์ จำนวน 3 คน พนักงานฝ่ายผลิตรายการ จำนวน 16 คน พนักงานฝ่ายรายการ จำนวน 5 คน พนักงานฝ่ายวิศวกรรม จำนวน 5 คน พนักงานฝ่ายสนับสนุนการขาย จำนวน 3 คน และพนักงานแผนกคิวโฆษณา จำนวน 1 คน ซึ่งผู้กล่าวหามิได้คัดค้านหรือโต้แย้งแต่ประการใด กรณีจึงฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ปรับปรุงองค์กรหลายประการ รวมทั้งได้ปรับลดจำนวนพนักงานในหลายฝ่ายงานให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ผู้ถูกกล่าวหาได้ปรับลดพนักงานฝ่ายช่าง จำนวน 19 คนด้วย ดังนั้นการที่ผู้ถูกกล่าวหากล่าวอ้างถึงความจำเป็นในการปรับลดพนักงานฝ่ายช่างเป็นครั้งที่ 2 จำนวน 28 คน โดยการเลิกจ้างผู้กล่าวหากลุ่มที่ 1 จำนวน 13 คน ในเดือนกุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งมีระยะเวลาห่างกัน 2 เดือนเศษ จึงเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่มีน้ำหนักและเหตุผลสนับสนุนให้รับฟังได้ คำชี้แจงและข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกกล่าวหาจึงฟังไม่ขึ้น

3.2.2 กรณีการเสนอข่าว การออกแถลงการณ์ และการให้สัมภาษณ์ของผู้กล่าวหา
กรณีการแทรกแซงของฝ่ายบริหารคู่สาธารณชน

ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบว่า การเสนอข่าว การออกแถลงการณ์ และการให้สัมภาษณ์ของผู้กล่าวหาคือกรณีการแทรกแซงของฝ่ายบริหารของผู้ถูกกล่าวหา เป็นการกระทำโดยมีข้อมูลที่คลาดเคลื่อน ไม่เข้าใจระบอบการตรวจสอบและติดตามผล และการตั้งงานตามระบบการบังคับบัญชา ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องเสื่อมเสียชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือลดลง เป็นความผิด 1 ใน 5 ฐานตามข้อ 3.1.2 ซึ่งผู้กล่าวหาอ้างว่า การตั้งระงับมิให้ถูกจ้างทุกคนให้ข่าวคือต่อมวชนโดยเด็ดขาด เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2543 เป็นการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นโดยเจตนาสุจริต เพื่อปกป้องสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมิให้ประชาชนขาดความน่าเชื่อถือ และเป็นการปกป้องผู้ประกอบการวิชาชีพต่อมวชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ตั้งแต่บริษัท ซินคอร์ปอเรชั่นส์ จำกัด เข้ามาร่วมถือหุ้น ได้มีการถ่ายโอนผู้บริหารระดับสูงหลายราย อาทิ นายศรีณัทพร ชูติมา กรรมการผู้จัดการ ขอลกลับไปทำงานที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และผู้ถูกกล่าวหาได้แต่งตั้งให้นายสรรคชัย เทียวประเสริฐกุล ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการแทน นายปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ประธานอำนวยการฝ่ายช่าง นายสุภาพ กลีขจรย ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการสายกิจกรรมพิเศษ นายจิระ ห่องตำรัง บรรณาธิการข่าว ได้ดาออกจากงานไป รวมทั้งการเลิกจ้างนายเทพชัย ห่อง

ที่ปรึกษากรรมการผู้อำนวยการใหญ่ เป็นต้น ซึ่งการลาออกและการเลิกจ้างผู้บริหารระดับสูงดังกล่าว ย่อมแสดงถึงเจตนาในการปรับเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติงานโดยเฉพาะด้านการข่าว โดยผู้กล่าวหาได้นำสืบถึงประเด็นการแทรกแซงของฝ่ายบริหารและบุคคลภายนอกเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการข่าวหลายกรณี อาทิ ให้งดอ่านพาดหัวหนังสือพิมพ์ทุกฉบับในรายการสายตรงไอทีวี ให้อุดการเสนอข่าวเรื่องสนามกอล์ฟอัลไพน์ การถอดรายการวิเคราะห์ข่าวของนายสรยุทธ สุทัศนะจินดา การตั้งยกเลิกรายงานสดการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองหนึ่งที่จังหวัดชลบุรี และการสั่งยกเลิกการเสนอข่าวเปรียบเทียบกับรูปแบบหัวหน้าพรรคการเมือง เป็นต้น จากการแทรกแซงดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้กล่าวหามีการกระทำตอบโต้ในรูปแบบต่างๆ คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้พิจารณาการกระทำของผู้กล่าวหาที่ถูกเลิกจ้างในกรณีที่ 2 แล้ว มีความเห็นพ้องกันว่า การดำเนินการของผู้กล่าวหาเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิโดยชอบธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ และความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 41 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อันเป็นการเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็นด้วยความสุจริต โดยมีเจตนาที่จะปกป้องภาพลักษณ์และความศรัทธาเชื่อถือซึ่งองค์กรที่ผู้กล่าวหาสังกัด ซึ่งเป็นความเห็นที่สอดคล้องกับสัญญาประนีประนอมของศาลแรงงานกลาง คดีหมายเลขคำที่ 6377/2543 ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2543 จึงเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาอาจอ้างหรือถือเอาการดำเนินการของผู้กล่าวหาเป็นความผิดต่อผู้กล่าวหาได้

อนึ่งนอกจากการกระทำของผู้กล่าวหาไม่ได้เป็นความผิดดังกล่าวแล้ว ยังเห็นด้วยว่าผู้ถูกกล่าวหาเองก็เห็นว่า การกระทำของผู้กล่าวหาในกรณีที่ 2 ไม่เป็นความผิดด้วยเช่นกัน จึงไม่สามารถกล่าวหาว่าการกระทำของผู้กล่าวหาเป็นความผิดสถานใดสถานหนึ่งใน 5 สถาน การกล่าวหาความผิดจึงเป็นไปในลักษณะกลือบคลุม

ด้วยเหตุผลและการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น ข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกกล่าวหาคือกรณีการเลิกจ้างผู้กล่าวหาตามข้อ 3.1.2 จึงมีอาจรับฟังได้

3.2.3 กรณีการละเลยต่อหน้าที่ การฝ่าฝืนคำสั่งผู้บังคับบัญชาของผู้กล่าวหาที่ 14 ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและอ้างสาเหตุการเลิกจ้างนางสุวรรณดา อุยานันท์

ผู้กล่าวหาที่ 14 จำมิได้ไปบันทึกเหตุการณ์เกิดตัวนักเรียนใหม่ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ อันเป็นการละเลยต่อหน้าที่ ฝ่าฝืนคำสั่งผู้บังคับบัญชา เป็นความผิด 1 ใน 5 สถานตามข้อ 3.1.3 ซึ่งผู้กล่าวหาชี้แจงว่าเป็นการแทรกแซงการปฏิบัติงานตามวิชาชีพด้านการข่าว จึงไม่สามารถปฏิบัติตามได้ พิจารณาแล้วเห็นว่าการตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวและการจัดส่งทีมข่าวไปทำข่าว ย่อมเป็นดุลพินิจที่อิสระของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านข่าว โดยปราศจากการแทรกแซงจากผู้อื่นผู้ใด ฉะนั้น การที่ผู้ถูกกล่าวหาหม่อมมาชหรือสั่งการให้นางสุวรรณดา อุยานันท์ ผู้กล่าวหาที่ 14 ไปทำข่าวโดยข่าวหนึ่ง จึงเป็นการมอบหมายที่จัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบ ผู้กล่าวหาที่ 14 หากต้องปฏิบัติตามด้วยไม่ ผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่สามารถอ้างเป็นสาเหตุเลิกจ้างผู้กล่าวหาที่ 14 ได้

ประเด็นที่ 4 การเลิกจ้างผู้กล่าวหา เป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมหรือไม่.

การเลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้งหมดด้วยสาเหตุต่างกันของผู้ถูกกล่าวหาได้พิเคราะห์มาแล้วว่ามีได้เป็นการเลิกจ้างอันเนื่องมาจากการปรับองค์กรครั้งที่ 2 มิใช่เป็นการเลิกจ้างอันเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวของตลาดแรงงานของผู้ถูกกล่าวหา และมีใช่เป็นการเลิกจ้างอันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ถูกกล่าวหา จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าผู้กล่าวหาถูกเลิกจ้างด้วยสาเหตุใด

ผู้กล่าวหาถูกเลิกจ้างตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นต้นไป โดยผู้กล่าวหาที่ 1 ถึงที่ 9 ถูกเลิกจ้างภายหลังจากได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกของสหภาพแรงงานไอทีวี ให้เป็นกรรมการสหภาพแรงงาน และผู้กล่าวหาที่ 10 ถึงที่ 21 ถูกเลิกจ้างในขณะที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี โดยที่การดำเนินกิจกรรมสหภาพแรงงานของผู้กล่าวหาเป็นไปในลักษณะเปิดเผย ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันบางฉบับ รวมทั้งการประชุมใหญ่สามัญครั้งแรก ซึ่งผู้กล่าวหาได้นำสืบถึงการแสดงออกและการกระทำในลักษณะอันไม่พึงประสงค์ให้มีการจัดตั้งสหภาพแรงงานของผู้ถูกกล่าวหา กรณีจึงมีเหตุผลให้เชื่อได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาเลิกจ้างผู้กล่าวหาเนื่องจากการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือกรรมการสหภาพแรงงาน ดังนั้น การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518

กรณีการให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน ข้อเท็จจริงปรากฏตามประเด็นที่ 2 ว่าผู้กล่าวหาที่ 4 ได้ร้องเรียนกรณีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับการทำงานต่ออธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2544 จริง และพนักงานตรวจแรงงานสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่จตุจักรได้แจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 และเชิญมาชี้แจงข้อเท็จจริงในวันที่ 9 และ 31 มีนาคม 2544 โดยที่ผู้ถูกกล่าวหาได้เลิกจ้างผู้กล่าวหาแล้วตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 กรณีจึงมีเหตุผลที่ควรเชื่อได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหามิได้เลิกจ้างผู้กล่าวหาเนื่องจากการร้องเรียนและให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานแต่อย่างใด

กรณีการเตรียมการยื่นข้อเรียกร้อง ข้อเท็จจริงทั้งได้ว่า ในการประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544 ผู้แทนผู้เริ่มก่อการได้แจ้งต่อที่ประชุมถึงแนวทางข้อเรียกร้องที่จะยื่นต่อ นายจ้างเกี่ยวกับสวัสดิการและการแก้ไขระเบียบข้อบังคับการทำงาน โดยไม่แจ้งให้พนักงานทราบล่วงหน้า ซึ่งที่ประชุมมีมติรับทราบและมอบหมายให้กรรมการบริหารสหภาพแรงงานดำเนินการรับฟังข้อเรียกร้องเพิ่มเติม ต่อมาวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 คณะกรรมการบริหารสหภาพแรงงานมีมติให้เลขานุการสหภาพแรงงานตรวจสอบระเบียบการจ้างงานและรับฟังความเห็นสมาชิกสหภาพแรงงานเพื่อทำข้อเรียกร้องและนำเสนอที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปีในเดือนพฤษภาคม 2544 นั้น เห็นว่าแม้ผู้กล่าวหาจะได้ดำเนินการใน

- 14 -

ขั้นตอนของการเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องก็ตาม แต่ก็ไม่มีเหตุให้นำเชื่อได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่พอใจและเลิกจ้างผู้กล่าวหาเพราะเหตุดังกล่าว

อัญญาอำนาจความในมาตรา 41 (4) แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์วินิจฉัยชี้ขาดว่าการที่บริษัท โอทีวี จำกัด (มหาชน) โดยนายนิวัฒน์ บุญทรง และนายสรรคชัย เดียวประเสริฐกุล กรรมการผู้มีอำนาจ ผู้ถูกกล่าวหา เลิกจ้างนางดาวอรพิน ลิลิตวิศิษฏ์วงศ์ กับพวกรวม 21 คน ผู้กล่าวหา เป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 จึงพร้อมกันมีคำสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาเรียกผู้กล่าวหาทั้ง 21 คน กลับเข้าทำงานในตำแหน่งและอัตราค่าจ้างไม่ต่ำกว่าเดิม และให้จ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายนับแต่วันเลิกจ้างจนถึงวันเรียกกลับเข้าทำงาน

ทั้งนี้ ให้ผู้ถูกกล่าวหาปฏิบัติตามคำสั่งภายใน 10 วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่ง

(ลงชื่อ) ประมูล จันทร์จำนง ประธานกรรมการ
(นายประมูล จันทร์จำนง)

(ลงชื่อ)	ประชิต ประดับสุข (นายประชิต ประดับสุข)	กรรมการ	(ลงชื่อ)	กมล เมลาพันธ์ (นายกมล เมลาพันธ์)	กรรมการ
(ลงชื่อ)	ณรงค์ ฉิมบุญ (นายณรงค์ ฉิมบุญ)	กรรมการ	(ลงชื่อ)	ประสาน ทองทิพย์ (นายประสาน ทองทิพย์)	กรรมการ
(ลงชื่อ)	ประภิต ศิลทิพัฒน์ (นายประภิต ศิลทิพัฒน์)	กรรมการ	(ลงชื่อ)	สุมาน ถมยา (นายสุมาน ถมยา)	กรรมการ
(ลงชื่อ)	นิคม สองกร (นายนิคม สองกร)	กรรมการ	(ลงชื่อ)	แสงชัย โสคติวรกุล (นายแสงชัย โสคติวรกุล)	กรรมการ

๑๐/๕๖

(ลงชื่อ) ทวี เตชะธีราวัฒน์ กรรมการ (ลงชื่อ) จงรักษ์ สุพลจิตร กรรมการ
(นายทวี เตชะธีราวัฒน์) (นายจงรักษ์ สุพลจิตร)

(ลงชื่อ) ภาวดี เข็มอังกณากุล กรรมการและเลขานุการ
(นางภาวดี เข็มอังกณากุล)

สำเนาถูกต้อง

[Handwritten signature]

(นางภาวดี เข็มอังกณากุล)
เลขานุการ กรรมการและเลขานุการ
สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
กรรมการและเลขานุการ
คณะกรรมการการเลือกตั้ง

[Handwritten signature]

(๔)
คำฟ้อง

คดีหมายเลขคำที่ 5356 / ๒๕ 44

ศาล แรงงานกลาง

วันที่ 9 เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕ 44

ความ แพ่ง

คำนำฟ้อง

ระหว่าง

บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน) ฯ

โจทก์

นายประมุข จันทรจางัง ที่ 1. กับพวก ๗ คน

จำเลย ๗

ข้อหาหรือฐานความผิด พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518

จำนวนทุนทรัพย์ บาท สตางค์

ข้าพเจ้า บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน)

โจทก์

เชื้อชาติ สัญชาติ ไทย อาชีพ ธุรกิจ

เกิดวันที่ เดือน พ.ศ. อายุ ปี อยู่บ้านเลขที่ 19

หมู่ที่ ถนน รัชดาภิเษก ตรอก/ซอย

ใกล้เคียง ตำบล/แขวง ลาดยาว

อำเภอ/เขต จตุจักร จังหวัด กรุงเทพฯ โทรศัพท์

ขอขึ้นฟ้อง นายประมุข จันทรจางัง ที่ 1. กับพวก (ปรากฏรายชื่อและที่อยู่ตามเอกสารท้ายฟ้อง)

จำเลย

เชื้อชาติ สัญชาติ อาชีพ

อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน

ตรอก/ซอย ใกล้เคียง ตำบล/แขวง

อำเภอ/เขต จังหวัด โทรศัพท์

มีข้อความตามที่กล่าวต่อไปนี้

ตัวแทน ข้อ ๑. โจทก์เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัท จำกัด (มหาชน) จดทะเบียนถูก

ต้องตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชน มีนายนิวัฒน์ บุญทรงและนายสรรคชัย เตียวประเสริฐกุล

เป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทน พร้อมประทับตราสำคัญมีวัตถุประสงค์ประกอบธุรกิจเป็นผู้

หมายเหตุ

ในช่องสำหรับลงชื่อโจทก์จำเลย ถ้าเป็นราษฎรให้ลงชื่อตัวและชื่อสกุล ถ้าพนักงานอัยการ
ให้ไปโจทก์ไว้แก่ศาลด้วย

รับสัมปทานคลื่นวิทยุและโทรทัศน์ จากสำนักนายกรัฐมนตรี

ข้อ 2. จำเลยที่ 1. ถึงที่ 12. เป็นกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ได้รับการ

แต่งตั้งจากรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ฯ มีอำนาจและหน้าที่ตามความในมาตรา

41 (4) คือวินิจฉัยคำร้องตามมาตรา 125 ฯลฯ

ข้อ 3. นางสาวอรพิน ลิลิตวิศิษฏวงศ์ กับพวกรวม 21 คน เป็น

ลูกจ้างโจทก์ และถูกเลิกจ้างเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2544 และเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2544 ลูกจ้าง

ได้ไปร้องต่อจำเลยทั้งหมดในฐานะคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ กล่าวหาว่าโจทก์เลิกจ้างเพราะเหตุ

ผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและเหตุอื่นๆ เป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ฯ

มาตรา 121 โจทก์ในฐานะผู้ถูกกล่าวหาได้ยื่นคำชี้แจงปฏิเสธว่าได้เลิกจ้างผู้กล่าวหาด้วยเหตุเป็น

สมาชิกสหภาพแรงงานหรือเหตุอื่นๆตามอ้าง หากแต่การเลิกจ้างมีสาเหตุมาจากโจทก์ประกอบกิจ

การขาดทุน ต้องปรับโครงสร้างองค์กร และผู้กล่าวหาบางส่วนกระทำความผิดต่อระเบียบข้อบังคับฯ

และผิดต่อกฎหมาย รายละเอียดปรากฏตามคำชี้แจง เอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 1.และสรุปข้อเท็จ

จริง เอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 2.

ข้อ 4. เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2544 จำเลยทั้งหมดได้ออกคำสั่งที่

409-429/2544 วินิจฉัยคำร้องกล่าวหาของนางสาวอรพิน ลิลิตวิศิษฏวงศ์ กับพวก โดยสรุปความว่า

ผู้กล่าวหากับพวกเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานจริงและโจทก์น่าจะรับรู้ ข้ออ้างของโจทก์ตามหนังสือ

(๓)

(๔๐ ก.)

เลิกจ้างไม่ได้ว่าผู้กล่าวหาบางส่วนกระทำความผิดจริง และผู้กล่าวหาส่วนที่เหลือโจทก์มิได้เลิกจ้าง

เพราะปรับโครงสร้างองค์กร โจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้งหมดเพราะเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน เมื่อ

การกระทำอันไม่เป็นธรรม ตามความในพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ มาตรา 121 ให้โจทก์รับ

กล่าวหาทั้ง 21 คนกลับเข้าทำงานในตำแหน่งและอัตราค่าจ้างไม่ต่ำกว่าเดิม และให้โจทก์จ่ายค่าเสียหาย

เท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายนับแต่วันเลิกจ้างจนถึงวันรับกลับเข้าทำงาน รายละเอียดปรากฏตาม

สำเนาคำสั่ง เอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 2.

ข้อ 5. โจทก์เห็นว่าคำสั่งจำเลยวินิจฉัยข้อเท็จจริงผิด โจทก์ไม่มี

โอกาสได้นำเสนอพยานหลักฐานอีกหลายประเด็น จำเลยพิจารณารวบรัดข้อเท็จจริงและมีข้อจำกัด

เรื่องเวลา และพิจารณาไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย เป็นการโต้แย้งสิทธิ

ของโจทก์ ดังนั้น โจทก์จึงฟ้องเป็นคดีนี้ และได้นำข้อโต้แย้งที่มีต่อจำเลยมาตั้งเป็นประเด็นแห่งคดี

เพื่อให้ศาลได้วินิจฉัยโดยถูกต้องและเป็นธรรม นับแต่ข้อที่ 6. เป็นต้นไป

ข้อ 6. จำเลยตั้งประเด็นพิจารณาแล้ววินิจฉัยครบถ้วนตามประเด็น

แห่งคดีหรือไม่

คำสั่งของจำเลยหน้าที่ 5. ตั้งประเด็นที่ต้องพิจารณาไว้

4 ข้อ คือ

1. ผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี ผู้กล่าวหาที่ 1 ถึงที่ 9

เป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี หรือไม่ และผู้ถูกกล่าวหาทราบการเป็นสมาชิกและการเป็น

กรรมการสหภาพแรงงานของผู้กล่าวหาหรือไม่

2. ผู้กล่าวหาให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วย

การคุ้มครองแรงงานและเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ และผู้ถูกกล่าวหาทราบ

การดำเนินการของผู้กล่าวหาหรือไม่

3. ผู้กล่าวหาถูกเลิกจ้างเพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี

เป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี ให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่และเตรียมการยื่นข้อเรียกร้อง

ต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่

4. การเลิกจ้างผู้กล่าวหา เป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา

121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. 2518 หรือไม่

จะเห็นได้ว่าการกำหนดประเด็นข้อ 1 ถึงข้อ 2 เป็นการกำหนด

ตามข้อกล่าวหาของผู้กล่าวหาทั้งหมด ส่วนประเด็นข้อ 3 ถึงข้อ 4 เป็นการกำหนดตามอำนาจวินิจฉัย

ของศาลตามความในมาตรา 41 (4) แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ฯ ส่วนคำชี้แจงของโจทก์

ตามหนังสือชี้แจง ฉบับลงวันที่ 18 เมษายน 2544 ที่ชี้แจงว่าโจทก์เลิกจ้างเพราะเหตุขาดทุน ต้อง

ปรับโครงสร้างองค์กร และผู้กล่าวหา 8 คนกระทำความผิด อีก 13 คนเนื่องจากปรับโครงสร้างองค์กร

เพราะเหตุขาดทุน และข้อสังเกตที่โจทก์ตั้งเพื่อให้จำเลยหาข้อเท็จจริงให้ในส่วนที่เกี่ยวกับสหภาพ

แรงงาน เช่น ผู้กล่าวหาใช้สิทธิสุจริตหรือไม่ โจทก์ตัดสินใจเลิกจ้างผู้กล่าวหาในวันที่ 25 มกราคม 2544 ก่อนวันที่ผู้กล่าวหากับพวกเขาจะประชุมใหญ่สหภาพแรงงานในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544 จริงหรือไม่ สมาชิกสหภาพแรงงานที่โจทก์มิได้เลิกจ้างมีจำนวนเท่าใด เป็นต้น จำเลยมิได้นำมาวินิจฉัย ทั้งที่เป็นข้อต่อสู้ของโจทก์ถือเป็นประเด็นแห่งคดี จึงเป็นการวินิจฉัยที่ไม่ถูกต้องต่อข้อเท็จจริงและขัดต่อหลักกฎหมาย เป็นเหตุให้เกิดการวินิจฉัยผิด และไม่เป็นธรรม

การวินิจฉัยที่ถูกต้องนั้น จำเลยต้องวินิจฉัยจากข้ออ้างและข้อเถียงของคู่กรณีที่ยังมิได้ข้อยุติ แล้ววินิจฉัยข้อเท็จจริงตามที่กำหนดนั้น จึงจะได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและเป็นธรรม ดังนั้น เพื่อความถูกต้องและเป็นธรรม ขอบที่ศาลจะได้วินิจฉัยใหม่ให้ครบถ้วนตามข้ออ้างและข้อเถียงของคู่กรณี ตามประเด็นแห่งคดี ดังนี้

6.1 ผู้กล่าวหาใช้สิทธิ ตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ โดยสุจริต

หรือไม่

ข้อต่อสู้ของโจทก์เรื่องนี้ จำเลยมิได้กล่าวถึงในคำวินิจฉัยแต่อย่างใด หากจำเลยสอบหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยเสียก่อน ว่าผู้กล่าวหาจัดตั้งสหภาพแรงงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายโดยแท้จริงหรือไม่ ผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานก่อนวันที่ถูกโจทก์เลิกจ้างจริงหรือไม่ ผู้กล่าวหาดำเนินการต่างๆโดยเจตนาให้โจทก์รับรู้เพื่ออาศัยข้อกฎหมายปกป้องตนเองมิให้ตนต้องถูกเลิกจ้างเนื่องจากการกระทำความผิดหรือไม่ ข้อเท็จจริงเหล่านี้จะบัง

บอกว่าคุณที่ใช้กฎหมายเป็นไปโดยสุจริตหรือไม่ จำเป็นต้องวินิจฉัย

6.2 โจทก์ตัดสินใจเลิกจ้างผู้กล่าวหาในวันที่ 25 มกราคม 2544

จริงหรือไม่

การวินิจฉัยความผิดตามความใน มาตรา 121 นี้ ต้องดูเจตนา

พิเศษของผู้กระทำว่ามีเป้าประสงค์หรือมีมูลเหตุจริงใจเกิดจากอะไร ดังนั้น ข้อต่อสู้ของโจทก์เรื่องนี้จะ

พิสูจน์ได้ว่าโจทก์มีเจตนาพิเศษหรือมีมูลเหตุจริงใจในการเลิกจ้างเนื่องจากผู้กล่าวหาบางคนได้รับการ

แต่งตั้งให้เป็นกรรมการสหภาพแรงงาน ในการประชุมใหญ่ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2544 จริงหรือไม่

6.3 หากโจทก์รู้ถึงการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน จะเป็นเหตุให้

โจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาด้วยเหตุดังกล่าวหรือไม่

ตามที่กล่าวไว้ในข้อ 6.2 แล้วว่าต้องอาศัยเจตนาพิเศษในการ

วินิจฉัยเรื่องนี้ ดังนั้น หากข้อเท็จจริงปรากฏเพียงว่าโจทก์รู้ถึงสถานภาพของผู้กล่าวหา หรือรู้ข้อเท็จ

จริงตามที่ผู้กล่าวหาอ้าง เพียงเท่านั้นย่อมไม่เพียงพอที่จะชี้เจตนาพิเศษได้ ดังนั้น จึงต้องวินิจฉัยข้อ

เท็จจริงต่อไปอีกว่า มูลเหตุจริงใจให้โจทก์เลิกจ้างเนื่องมาจากสถานภาพการเป็นสมาชิกสหภาพ

แรงงานหรือกรรมการสหภาพแรงงานหรือเลิกจ้างเพราะปรับโครงสร้างองค์กรเนื่องจากขาดทุนหรือไม่

6.4 โจทก์ประกอบธุรกิจขาดทุนจริงหรือไม่

คำชี้แจงของโจทก์เรื่องนี้ปรากฏรายละเอียดตามคำชี้แจงต่อ

(๔๐ ก.)

(๗)

คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ เอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 1 และคำชี้แจงข้อเท็จจริง เอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 2. ซึ่งโจทก์จะนำสืบต่อศาลต่อไป ไม่ปรากฏอยู่ในคำวินิจฉัยของจำเลยหน้าใดทั้งสิ้นที่จะวินิจฉัยว่า โจทก์ประกอบกิจการขาดทุนจริงหรือไม่ ทั้งที่เหตุขาดทุนเป็นข้อต่อสู้หลักของโจทก์ แต่จำเลยกลับหลีกเลี่ยงที่จะวินิจฉัย เมื่อไม่มีข้อยุติว่าโจทก์ขาดทุนจริงหรือไม่ ปรากฏในคำวินิจฉัย จึงเป็นการไม่ชอบด้วยวิธีรับฟังพยานหลักฐาน จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นแห่งคดีนี้ให้ยุติเช่นกัน

6.5 โจทก์ปรับโครงสร้างองค์กรฝ่ายชาวจริงหรือไม่

จำเลยมิได้วินิจฉัยเรื่องนี้ไว้ ทั้งที่โจทก์ชี้แจงเป็นข้อต่อสู้หลัก และเป็นประเด็นแห่งคดี แต่กลับปรากฏอยู่ในคำวินิจฉัย ประเด็นที่ 3. ตามที่จำเลยกำหนดไว้เรื่องผู้กล่าวหาถูกเลิกจ้างเพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี เป็นกรรมการสหภาพ ให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ฯ หรือไม่ ในหน้า 11. ความว่า "กรณีจึงฟังได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ปรับปรุงองค์กรหลายประการ รวมทั้งได้ปรับลดจำนวนพนักงานในหลายฝ่ายงานให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ผู้ถูกกล่าวหาได้ปรับลดพนักงานฝ่ายช่าง จำนวน 19 คนด้วย ดังนั้น การที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้างถึงความจำเป็นในการปรับลดพนักงานฝ่ายช่างเป็นครั้งที่ 2. จำนวน 28 คน โดยการเลิกจ้างผู้กล่าวหากลุ่มที่ 1. จำนวน 13 คน ในเดือนกุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งมีระยะเวลาห่างกัน 2 เดือนเศษ จึงเป็นการกล่าวอ้างที่ไม่มีน้ำหนักและเหตุผลสนับสนุนให้รับฟังได้ คำชี้แจงและข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกกล่าวหาจึงฟังไม่ขึ้น" ซึ่งความหมาย คือ จำเลยไม่เชื่อว่ามีความจำเป็นต้องปรับลดพนักงานฝ่ายช่างครั้งที่ 2.

อีก แต่การปรับโครงสร้างองค์กรจำเลยยอมรับว่าปรับปรุงหลายประการ แต่ ฝ่ายข่าวกลับแปลความ

ไม่ได้ชัดเจนว่าจำเลยเชื่อว่าโจทก์ปรับองค์กรจริงหรือไม่ ดังนั้น จำเป็นต้องฟังข้อเท็จจริงนี้ให้ยุติเสีย

ก่อน ว่าโจทก์ปรับโครงสร้างองค์กรฝ่ายข่าวเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2544 จริง หรือไม่ เพื่อจะได้

วินิจฉัย ประเด็นแห่งคดีต่อไป คือ มีความจำเป็นต้องเลิกจ้างพนักงานฝ่ายข่าวอีก 28 คนหรือไม่

ข้อ 7... ฟ้องโจทก์ข้อนี้จะชี้ให้ศาลเห็นถึงรายละเอียดว่า จำเลย

วินิจฉัยข้อเท็จจริงตามประเด็นที่จำเลยกำหนดไว้ทั้ง 4 ข้อ ไม่ชอบด้วยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายและ

ไม่มีหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐาน เพราะเหตุใด และโจทก์มีเหตุผลอะไรประกอบ ดังนั้น

โจทก์จะหยิบยกคำวินิจฉัยของจำเลยมาคิดคำนวณเป็นเรื่องๆไป เพื่อกำหนดให้เป็นประเด็นแห่งคดี ให้

ศาลวินิจฉัยได้โดยสะดวก ดังต่อไปนี้

7.1 จำเลยวินิจฉัยว่าผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานด้วย

การรับฟังจากเอกสารใบรับสมัครสมาชิกเพียงอย่างเดียว ชอบหรือไม่

ประเด็นนี้จำเลยวินิจฉัยในหน้าที่ 4. ความว่า * ผู้กล่าวหาชี้

แจงข้อเท็จจริงว่าเป็นสมาชิกและกรรมการสหภาพแรงงานจริง โดยแสดงเอกสารสนับสนุนการชี้แจงที่

สำคัญ คือ 1) ใบสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานของผู้กล่าวหาทั้ง 21 คน 2) ใบสำคัญแสดง

การจดทะเบียนสหภาพแรงงานของนายทะเบียนกลาง กรณีจึงฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า ผู้

กล่าวหาทั้ง 21 คน เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงานไต่ทิว ตามที่

ผู้กล่าวหาอย่างจริง *

คำวินิจฉัยในส่วนนี้จำเลยพิจารณาจากหลักฐาน 2 ประการ

คือใบสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน และใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนสหภาพแรงงาน ในส่วน

ของใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนสหภาพแรงงานซึ่งเป็นเอกสารราชการ โจทก์ไม่ติดใจ แต่ใบสมัคร

เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ซึ่งเป็นเอกสารที่ผู้กล่าวหาทำขึ้น การรับฟังเอกสารนี้เพียง

อย่างเดียวแล้วเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานจริง เป็นการรับฟัง

พยานหลักฐานที่ไม่ถูกต้อง หากจำเลยจะนำข้อโต้แย้งของโจทก์ตามความในข้อ 2. หนังสือชี้แจง

ฉบับลงวันที่ 18 เมษายน 2544 มาพิจารณาประกอบ จำเลยต้องพิจารณาหลักฐานเพิ่มเติมอีก

หลายประการ เช่น ทะเบียนสมาชิก ใบเสร็จรับเงิน ข้อบังคับสหภาพแรงงาน เป็นต้น หากปฏิบัติ

เช่นนี้จำเลยอาจได้ข้อเท็จจริงว่าก่อนโจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาบางรายมิได้เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน

จริง

ดังนั้น การที่จำเลยพิจารณาเพียงใบสมัครเป็นสมาชิกสหภาพ

แรงงานเพียงอย่างเดียว จึงเป็นการไม่ชอบ

7.2 จำเลยกำหนดประเด็นแต่ไม่วินิจฉัย ชอบหรือไม่

จำเลยกำหนดประเด็นที่ 2. ความว่า " การให้หลักฐานต่อ

พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน การเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องและ

(๑๐)

การรับทราบของผู้ถูกกล่าวหา " ข้อนี้จำเลยได้กำหนดประเด็นพิจารณาไว้เอง แต่จำเลยก็มีได้
 วินิจฉัยในส่วนของ " การรับทราบของผู้ถูกกล่าวหา " โจทก์ได้พิจารณาคำวินิจฉัยของจำเลยตั้งแต่
 หน้า 7. ในการวิเคราะห์ประเด็นที่ 2. ทั้งหมดถึงหน้า 9. ไม่ปรากฏข้อความใดที่จำเลยจะวินิจฉัย
 ให้ทราบว่าโจทก์รับทราบหรือรู้เห็นหรือไม่ แต่ในหน้า 13. ประเด็นที่ 4. เรื่อง การเลิกจ้างผู้กล่าวหา
 เป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมหรือไม่ ในย่อหน้าที่ 3. จำเลยวินิจฉัยให้ความว่า " กรณีจึงมีเหตุผลที่
 ควรเชื่อได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้เลิกจ้างผู้กล่าวหาเนื่องจากการร้องเรียนและให้หลักฐานต่อพนักงาน
 เจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานแต่อย่างใด " เช่นนี้ โจทก์จึงมีอาจสรุปได้ว่า
 จำเลยได้ชี้ว่าโจทก์รู้หรือไม่รู้ เหตุเพราะคำวินิจฉัยอาจแปลได้หลายนัยว่าโจทก์แต่มีได้นำมาเป็นเหตุ
 เลิกจ้างหรือแปลได้ว่าโจทก์ไม่รู้ จึงมีได้นำมาเป็นเหตุเลิกจ้าง และในย่อหน้าที่ 4. จำเลยชี้ในหน้า 13-
 14 ความว่า " เห็นว่าแม้ผู้กล่าวหาจะได้ดำเนินการในขั้นตอนของการเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องก็
 ตาม แต่ก็ไม่มีเหตุให้น่าเชื่อได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาไม่พอใจและเลิกจ้างผู้กล่าวหาเพราะเหตุดังกล่าว "
 โจทก์ก็อาจสรุปได้เช่นกันว่า จำเลยชี้ว่าอย่างไร โจทก์อาจรู้แต่ไม่ตั้งใจที่จะนำมาเป็นเหตุเลิกจ้าง
 หรือเพราะโจทก์ไม่รู้จึงมีได้นำมาเป็นเหตุเลิกจ้าง ซึ่งกรณีต่างกับการวินิจฉัยของจำเลยในประเด็นที่ 1.
 หน้า 6 ข้อ 1.2 ความว่า " กรณีจึงมีเหตุผลให้ควรแก้การรับฟังว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบการเป็น
 สมาชิกและ/หรือการเป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวีของผู้กล่าวหาจริง " ซึ่งจำเลยชี้ตรงตาม
 ประเด็นที่กำหนด

เมื่อการวินิจฉัยของจำเลยเป็นเช่นนี้ จึงถือมิได้ว่าเป็นคำ

วินิจฉัยโดยถูกต้องและเป็นธรรม แม้จำเลยจะมีได้นำคำวินิจฉัยส่วนนี้มาชี้ให้เป็นโทษแก่โจทก์ก็ตาม

แต่คำวินิจฉัยของจำเลยชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งในคำวินิจฉัยของตนเองในแต่ละตอนได้อย่างชัดเจน

7.3. จำเลยวินิจฉัยว่าโจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหา เพราะเป็นสมาชิก

สหภาพแรงงาน ชอบหรือไม่

ในประเด็นที่จำเลยวินิจฉัยว่า โจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาเนื่อง

จากเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน และ/หรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน ตามคำวินิจฉัยในประเด็น

ที่ 4. หน้า 13. นั้น ไม่ถูกต้อง เพราะ โจทก์ไม่เคยรู้หรือทราบมาก่อนว่า ผู้กล่าวหาทั้งหมดเป็น

สมาชิกสหภาพแรงงาน และ/หรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน ดังนั้น ในการเลิกจ้างผู้กล่าวหาโจทก์

จึงมิได้นำประเด็นดังกล่าวมาเป็นเหตุแห่งการเลิกจ้าง ดังจะเห็นได้จากหนังสือเลิกจ้างของโจทก์ ซึ่ง

กระทำขึ้นในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2544 แต่การจดทะเบียนสหภาพแรงงานได้ลงในประกาศ

ราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2544 โจทก์จึงไม่มีทางทราบได้เลยว่ามีการจดทะเบียน

สหภาพแรงงาน ผู้ใดเป็นผู้เริ่มก่อการ ผู้ใดเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน และสิ่งสำคัญที่สุด คือ

ผู้เริ่มก่อการจำนวน 2 คน คือ นางสาวอังคณา วัฒนมังกลศิลป์ และนางสาวเอกปวีร์ เลาสุข

ศรี ตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 4. ก็มีได้ถูกเลิกจ้าง

ด้วยแต่อย่างใด นอกจากนี้ในส่วนของกรดำเนินการสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน หรือการ

จดทะเบียนสหภาพแรงงาน เป็นการดำเนินการของผู้สมัครและหน่วยงานของราชการของกระทรวง

แรงงาน ไม่ได้แจ้งให้โจทก์ซึ่งเป็นนายจ้างของผู้สมัครทราบ จำเลยจะกะเกณฑ์ให้โจทก์ซึ่งเป็นบุคคล

ภายนอกทราบเองได้อย่างไร ยิ่งผู้สมัครจะรีบกระทำเพื่อเป็นเกราะป้องกันการเลิกจ้างด้วยแล้วก็ยิ่ง

ต้องปกปิดการกระทำของตนมิให้โจทก์ทราบมากยิ่งขึ้นเท่านั้น และลูกจ้างอื่นที่เป็นสมาชิกสหภาพ

แรงงานอีกจำนวนมากก็ได้ถูกเลิกจ้างเช่นกัน จึงแสดงให้เห็นอย่างชัดแจ้งว่า โจทก์มิได้เลิกจ้าง

เพราะเหตุที่ผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน ดังที่จำเลย

วินิจฉัย ทั้งการบอกเลิกสัญญาจ้างก็มีมูลเหตุหลายประการตามหนังสือเลิกจ้าง เมื่อข้อเท็จจริง

เป็นเช่นนี้ การที่จำเลยวินิจฉัยว่าโจทก์เลิกจ้างเพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน และ/หรือเป็น

กรรมการสหภาพแรงงานจึงไม่ชอบ

อนึ่ง ในประเด็นที่จำเลยวินิจฉัยว่า โจทก์ทราบการเป็นสมาชิกและ

การเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน เนื่องจากผู้กล่าวหาดำเนินการโดยเปิดเผยหลายประการรวมทั้ง

ออกข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน และโจทก์แสดงความไม่พึงพอใจ อีกทั้งกระทำการคัดค้านการดำเนิน

การของผู้กล่าวหาอีกด้วย โจทก์เห็นว่า จำเลยวินิจฉัยข้อเท็จจริงไม่ถูกต้อง เพราะผู้กล่าวหาไม่ได้

ดำเนินการแจ้งให้โจทก์ทราบว่า ผู้ใดเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและผู้ใดเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน

ดังจะเห็นได้จากการที่ผู้กล่าวหาทั้งหมดยื่นคำขอจดทะเบียนเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2544 และนาย

ทะเบียนรับจดทะเบียนโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2544 ตามเอกสารท้าย

(๑๓)

(๔๐ ก.)

พ้องหมายเลข 4. นั้น แต่ในเอกสารดังกล่าวระบุเพียงจำนวนและชื่อผู้ก่อตั้งเท่านั้นไม่มีรายชื่อของ
สมาชิกของสหภาพแรงงานแต่อย่างใด โจทก์จึงไม่มีทางทราบในขณะเลิกจ้างได้ว่า ผู้กล่าวหาทั้ง
หมดเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน ส่วนการออกข่าวหนังสือ
พิมพ์รายวันนั้นก็เป็นการลงข่าวแต่เพียงว่า ผู้กล่าวหากำลังริเริ่มดำเนินการก่อตั้งสหภาพแรงงานเท่า
นั้น ผู้กล่าวหาทั้งหมดมิได้ยื่นใบสมัครสมาชิกสหภาพแรงงานต่อโจทก์ หรือแจ้งให้โจทก์ทราบ นอก
จากนี้ตามขั้นตอนของกฎหมาย ผู้กล่าวหายังไม่สามารถเป็นกรรมการของสหภาพแรงงานได้เนื่อง
จากจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้วสหภาพแรงงานจะต้องประชุมตั้งข้อบังคับก่อนแล้วจึงตั้งกรรมการ
สหภาพแรงงานได้ในภายหลัง ผู้กล่าวหาไม่ดำเนินการสมัครสมาชิกในภายหลังจากที่ถูกโจทก์เลิก
จ้างแล้วจึงนำส่งใบสมัครเป็นสมาชิกต่อจำเลย อีกทั้งเมื่อมีการตั้งสหภาพแรงงานนายทะเบียนจะถือ
เป็นความลับ บุคคลอื่นใดรวมทั้งโจทก์เองไม่สามารถขอคัดหรือถ่ายเอกสารหรือทราบการจดทะเบียน
ตั้งสหภาพแรงงานได้ดังนั้นที่จำเลยวินิจฉัยว่าโจทก์ทราบการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานหรือเป็น
กรรมการสหภาพแรงงานจึงเป็นการวินิจฉัยข้อเท็จจริงไม่ถูกต้อง

7.4 โจทก์เลิกจ้างเพราะประกอบธุรกิจขาดทุนและปรับโครงสร้าง

องค์การ

เรื่องโจทก์ประกอบธุรกิจขาดทุนนั้น จำเลยไม่วินิจฉัย โจทก์

ขอเรียนชี้แจงว่าโจทก์ประกอบธุรกิจขาดทุนจริง โจทก์นำส่งงบการเงินประจำปี ตั้งแต่โจทก์เปิดกิจ

การตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 จนถึงปัจจุบัน โจทก์ขาดทุนมาโดยตลอด ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2543

โจทก์มีหนี้สินเกือบห้าพันล้านบาทในขณะที่มีทุนเพียงหนึ่งพันล้านบาท ขาดทุนสะสมหนึ่งพันหกร้อย

ล้านบาท ไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้ได้ ตกอยู่ในฐานะลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระเงินกู้ได้ (เอ็น.ที.แอล.)

มีหนี้สินเกินทุนเข้าข่ายล้มละลายต้องปรับโครงสร้างหนี้เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ในปี พ.ศ.2543 โจทก์

ขาดทุนจำนวน 775,847,743.00 บาท และขาดทุนสะสม ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 จำนวน

1,996,069,915.00 บาท และนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2544 เป็นต้นมาจำเลยก็ยังคงขาดทุนและ

คาดว่าตลอดทั้งปีนี้จะขาดทุนไม่น้อยกว่าปี พ.ศ.2543

ด้วยเหตุดังกล่าวจำเป็นที่โจทก์จะต้องปรับโครงสร้างองค์กร

เพื่อความอยู่รอด ในโครงการปรับโครงสร้างองค์กรนี้ โจทก์ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะ

กรรมการบริษัทโจทก์ และมาตรการการลดกำลังคนให้เหมาะสมกับงานนั้นเป็นไปตามนโยบายบริษัท

โจทก์ที่ได้รับอนุมัติจากมติที่ประชุมคณะกรรมการบริษัทครั้งที่ 8/2543 เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2543

โดยโจทก์ได้เลิกจ้างผู้บริหารระดับสูง เลิกจ้างพนักงานในแต่ละฝ่ายประมาณร้อยละ 10 ถึงร้อยละ

12 ของพนักงานทั้งหมด ปรับโครงสร้างการบริหารงานทั่วไป ลดลำดับขั้นการบังคับบัญชา ยุบ

รวมหน่วยงาน เป็นต้น โดยโจทก์ได้ทำการปรับโครงสร้างองค์กรและเลิกจ้างพนักงานในฝ่ายอื่นๆ

ก่อน ครั้งแรกเมื่อเดือนตุลาคม 2543 และอีกหลายคราว โดยปรับโครงสร้างองค์กรในฝ่ายข่าวภายใน

หลังเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2544 โดยโจทก์มีเหตุผลประกอบถึงเหตุที่มีได้ปรับพร้อมกัน ด้วยเหตุ

(๔๐ ก.)

ที่ฝ่ายข่าวมีข้ออุปสรรคที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเป็นจำนวนมากและพนักงานฝ่ายข่าวติดภารกิจในการ
 เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 จึงไม่สะดวกที่จะปรับโครงสร้างในขณะ
 นั้น ดังนั้นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปรับโครงสร้างองค์กรฝ่ายข่าวจึงเป็นวันที่ 25 มกราคม 2544
 และเป็นเหตุให้ต้องเลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้งหมด ข้อเท็จจริงทั้งหมดชี้ให้เห็นได้ว่าโจทก์มีความจำเป็นใน
 การเลิกจ้างอันสืบเนื่องมาจากโจทก์ประกอบธุรกิจขาดทุนและปรับโครงสร้างองค์กรจริง

เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าโจทก์ประกอบธุรกิจขาดทุนและจำเป็นต้อง
 ต้องปรับโครงสร้างองค์กรจริงแล้ว และผู้กล่าวหาบางคนฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของโจทก์ โจทก์ก็
 สามารถจะอ้างเหตุต่างๆ เหล่านี้มาเป็นเหตุเลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้งหมดได้ โดยไม่เกี่ยวกับการที่ผู้กล่าว
 หาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือกรรมการสหภาพแรงงานแต่อย่างใดทั้งสิ้น

7.5 การเลิกจ้างครั้งที่ 2 ห่างจากครั้งแรก 2 เดือนเศษ เป็นเหตุผลที่

จะฟังได้ว่ามิได้เลิกจ้างเพราะเหตุปรับโครงสร้างองค์กร หรือไม่

คำสั่งจำเลยหน้า 11. ความว่า " การที่ผู้กล่าวหาอ้างถึง

ความจำเป็น ในการปรับลดพนักงานฝ่ายข่าวเป็นครั้งที่ 2. จำนวน 28 คน โดยการเลิกจ้างผู้กล่าว

หากกลุ่มที่ 1. จำนวน 13 คน ในเดือนกุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งมีระยะเวลาห่างกัน 2 เดือนเศษ จึงเป็น

การกล่าวอ้างที่ไม่มีน้ำหนักและเหตุผลสนับสนุนให้รับฟังได้ คำชี้แจงและข้อกล่าวอ้างของผู้ถูกกล่าว

หาจึงฟังไม่ขึ้น " คำวินิจฉัยเช่นนี้ โจทก์เห็นว่า จำเลยใช้หลักเกณฑ์เงื่อนไขเวลาเพียงประการเดียวใน

(๑๖)

การวินิจฉัย ทั้งที่โจทก์นำส่งมติคณะกรรมการบริษัทโจทก์ทุกฉบับ ที่แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ความ
 เคลื่อนไหวการปรับโครงสร้างองค์กร โจทก์มีพยานบุคคลเข้าสืบประกอบ หลายปากถึงเหตุที่มีได้ปรับ
 โครงสร้างองค์กรฝ่ายข่าวพร้อมกับฝ่ายอื่นๆเพราะเหตุใด โจทก์นำพยานเอกสาร งบดุลบริษัทโจทก์
 แสดงถึงการขาดทุนทุกปีเข้าชี้แจง โจทก์ชี้แจงถึงรายละเอียดและเหตุผลในการปรับเปลี่ยนหรือยุบ
 รวมหน่วยงานต่างๆอย่างชัดเจน รวมทั้งเหตุผลในการเลิกจ้างผู้กล่าวหา และเหตุผลที่เลิกจ้าง
 พนักงานฝ่ายข่าว 19 คนในการปรับโครงสร้างองค์กรครั้งแรกว่าทั้ง 19 คน มีรายละเอียดและเหตุผล
 เป็นอย่างไร และสามารถอธิบายถึงเหตุผลเรื่องระยะเวลาที่แตกต่างกันได้ชัดเจน แต่จำเลยมิได้นำมา
 วินิจฉัย จึงเป็นเหตุให้จำเลยเชื่อว่าโจทก์เลิกจ้างพนักงานฝ่ายข่าวในการปรับลดครั้งแรกแล้ว 19
 คน และไม่เชื่อว่าการเลิกจ้างผู้กล่าวหา 13 คน ในเดือนกุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งมีระยะห่างกันเพียง 2
 เดือนเศษ จะมีสาเหตุจากการปรับโครงสร้างองค์กรจริง

ดังนั้น การรับฟังพยานหลักฐานโดยขาดเหตุผลสนับสนุน จึงเป็นการ
 ไม่ชอบ

7.6 การเลิกจ้างโจทก์ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 41 หรือไม่

ในข้อวินิจฉัยของจำเลยข้อ 3.2. หน้า 12. ความว่า " ข้อ 3.2.

2. การดำเนินการของผู้กล่าวหาเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิโดยชอบธรรมตามจรรยาบรรณ

วิชาชีพ และความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 41 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร

ไทย พุทธศักราช 2540 อันเป็นการเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็นด้วยความสุจริต โดยมี
 เจตนาที่จะปกป้องภาพลักษณ์และความศรัทธาเชื่อถือซึ่งองค์กรที่ผู้กล่าวหาสังกัด " จำเลยวินิจฉัย
 เรื่อง " จรรยาบรรณ " โดยไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุนว่าการกระทำของผู้กล่าวหาชอบด้วยจรรยา
 บรรณ รายละเอียดของจรรยาบรรณวิชาชีพตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา 41 มีเนื้อหาอย่างไร
 หน่วยงานใดเป็นผู้รับรองว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ หรือจรรยาบรรณดังกล่าวต้องออกเป็นกฎหมาย
 ประกอบรัฐธรรมนูญเสียก่อนหรือไม่ และบัดนี้มีกฎหมายดังกล่าวหรือไม่ ในคำวินิจฉัยของจำเลยไม่
 ปรากฏว่าจำเลยวินิจฉัยโดยอาศัยข้อเท็จจริงใดเป็นหลักในการรับฟังพยานหลักฐาน ตามพจนานุกรม
 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 คำว่า " จรรยาบรรณ " หมายถึง " ประมวลความประพฤติที่ผู้
 ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้นเพื่อรักษาและส่งเสริมชื่อเสียงเกียรติคุณและฐานะของ
 สมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ " ซึ่งจากวิชาชีพของผู้กล่าวหาทั้งหมดยังมิได้มี
 การกำหนดความประพฤติใดๆ ที่จะเรียกว่าเป็น " จรรยาบรรณ " แต่อย่างใด คำวินิจฉัยของจำเลย
 ไม่ถูกต้องต่อความเป็นจริง

นอกจากนี้จำเลยยังได้นำข้อความในสัญญาประนีประนอม
 ยอมความของศาลแรงงานกลาง คดีหมายเลขดำที่ 6377/2543 มาปรับใช้กับเรื่องนี้ โดยกล่าวอ้าง
 ว่าโจทก์ไม่สามารถอ้างหรือถือเอาการดำเนินการของผู้กล่าวหาเป็นความผิดได้ โจทก์เห็นว่า สัญญา
 ประนีประนอมยอมความมีความหมายถึงการสละเสียซึ่งข้อกล่าวหาของแต่ละฝ่ายเพื่อผ่อนปรนและ

(๑๘)

หาข้อยุติในคดีนั้น โดยมีได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงใดๆ เนื้อความในสัญญาประนีประนอมจึงมิใช่ข้อเท็จจริง

ที่จำเลยจะนำมาอ้างอิงได้ อีกทั้งสัญญาประนีประนอมย่อมผูกพันเฉพาะคู่ความเท่านั้น การนำมา

ปรับใช้ของจำเลยจึงขัดต่อกฎหมาย

จำเลยยังได้วินิจฉัยต่อไปอีกว่า การกระทำของผู้กล่าวหา

เป็น " ความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 41 แห่งรัฐธรรมนูญฯ " เมื่อพิจารณาเนื้อความ

มาตรา 41 รัฐธรรมนูญแล้ว ไม่ปรากฏคำว่า " อิสระ " อยู่ในบทบัญญัติดังกล่าว และไม่มีความตอน

โดยของบทบัญญัติที่แปลความได้ว่า พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์

วิद्यุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ มีอิสระในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็น ในรัฐธรรมนูญ

กำหนดไว้ว่า " มีเสรีภาพ " ในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นเท่านั้น เมื่อพิจารณาคำว่า " เสรี

" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ.2525 แล้ว เป็นคำวิเศษณ์ หมายความว่า " มี

สิทธิที่จะทำ จะพูดได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น " " เสรีภาพ " เป็นคำนาม หมายความว่า " ความมี

เสรี " ดังนั้นเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญจึงหมายถึง ความมีสิทธิที่จะทำจะพูดได้ โดยไม่ละเมิดสิทธิของ

ผู้อื่น หาใช่มีอิสระที่จะดำเนินการในหน้าที่ตามใจชอบอย่างที่จำเลยกล่าวอ้างไม่ เพราะผู้กล่าวหา

เป็นลูกจ้างของโจทก์ ย่อมจะต้องผู้ภายใต้บังคับของกฎหมายแรงงานที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อ

บังคับและคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ของโจทก์ เมื่อพิจารณาคำว่า " อิสระ " หมายความว่า " เป็น

ใหญ่ ปกครองตนเอง เช่น รัฐอิสระ , อาชีพอิสระ เป็นไทแก่ตัว " ความมีอิสระนั้นจักต้องใช้ให้เหมาะ

แก่กมลเทศะ และพฤติการณ์เป็นเรื่องๆไป มิใช่นำมาใช้เพื่ออ้างว่าไม่ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ

และคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายของนายจ้าง

โจทก์และผู้กล่าวหาผูกพันกันตามสัญญาจ้างแรงงานตาม

ความในประมวลแห่งและพาณิชย์ โจทก์อยู่ในฐานะนายจ้าง ผู้กล่าวหาอยู่ในฐานะลูกจ้าง โจทก์

มีอำนาจบังคับบัญชาออกคำสั่งให้ลูกจ้างปฏิบัติได้โดยชอบ ตามความในมาตรา 583 ซึ่งจำเลยยอม

เข้าใจได้ดีถึงอำนาจบังคับบัญชาที่โจทก์มี แต่จำเลยกลับเห็นว่าคำสั่งของโจทก์ต่อผู้กล่าวหาที่ 14 ไม่

ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยจำเลยเห็นว่า " เป็นใหญ่ ปกครองตนเอง เป็นไทแก่ตัว " คือ สิทธิที่ผู้

กล่าวหา มีโดยอ้างรัฐธรรมนูญ โดยไม่วิเคราะห์ถึงบทบัญญัติให้ต้องแท้ เช่นนี้เป็นกรณีไม่ชอบ

เมื่อพิจารณาถึงเสรีภาพ ตามความในรัฐธรรมนูญแล้ว จะ

เห็นได้ว่า ความมีสิทธิที่จะทำอะไรก็ได้ในถูกตีกรอบให้อยู่ในวงจำกัดที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิผู้อื่น

ด้วยข้อเท็จจริงเรื่องนี้ เนื่องจากจำเลยเห็นว่าความมีอิสระ คือ สิ่งที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา

41 จึงมิได้คำนึงถึงสิ่งที่ผู้กล่าวหากระทำว่าเป็นการละเมิดต่อโจทก์หรือไม่ ความในประมวลแห่งฯ

มาตรา 421 ความว่า " การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันไม่ชอบ

ด้วยกฎหมาย " การที่ผู้กล่าวหาออกแถลงการณ์ 7 ข้อ ให้สัมภาษณ์ทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ ตามข้อ

เท็จจริงต่างๆ ในคำชี้แจงของโจทก์ ฉบับลงวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2544 ข้อ 7. นั้น จำเลยกลับ

วินิจฉัยว่า ผู้กล่าวหา มีสิทธิกระทำได้ ส่วนจะเป็นละเมิดต่อโจทก์ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือ

(๒๐)

ไม่ จำเลยไม่พิจารณา ข้อเท็จจริงเรื่องละเมิด โจทก์ได้นำพยานบุคคลและเอกสารเข้าชี้แจง ถึง
 ความเสียหายที่โจทก์ได้รับ แต่จำเลยกลับเฉยเสียไม่นำมาพิจารณา จะด้วยเหตุที่จำเลยไม่เข้าใจ
 รัฐธรรมนูญ มาตรา 41 โดยต้องแท้ หรือเพราะเหตุใดก็ตาม ถือว่าเป็นการแปลความกฎหมายผิด
 พลาดเป็นเหตุให้โจทก์เสียหาย ไม่ชอบ

อำนาจในการวินิจฉัยข้อขัดแย้งเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญเป็น

อำนาจเฉพาะศาลยุติธรรมเท่านั้น จำเลยเป็นคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ มีอำนาจวินิจฉัยเฉพาะ
 เท่าที่กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ให้อำนาจไว้เท่านั้น การที่จำเลยวินิจฉัยว่าโจทก์กระทำผิดต่อ
 รัฐธรรมนูญ จึงการก้าวล่วงอำนาจศาลเป็นการไม่ชอบ

กรณีผู้กล่าวหาที่ 14 จำเลยก็กล่าวอ้างเช่นเดียวกันว่า เหตุที่

ผู้กล่าวหาที่ 14 ไม่ไปบันทึกการเปิดตัวนักเรียนใหม่ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ จำเลยเห็น
 ว่า " การตัดสินใจคัดเลือกประเด็นข่าวและการจัดส่งทีมข่าวไปทำข่าว ย่อมเป็นดุลยพินิจที่อิสระของ
 ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านข่าว โดยปราศจากการแทรกแซงจากผู้หนึ่งผู้ใด " นอกจากจำเลยจะอ้างความ
 เป็นอิสระตามที่โจทก์ได้บรรยายไว้แล้ว จำเลยยังกล่าวอ้างอีกว่า คำสั่งจำเลยเรื่องนี้เป็น การแทรก
 ขวางการทำหน้าที่ของผู้กล่าวหาที่ 14 เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ "

จำเลยกล่าวอ้างว่า โจทก์แทรกแซงโดยมิได้พิจารณาพยาน

หลักฐานใดเลยว่าการกระทำเช่นใดของโจทก์เป็นการแทรกแซง คำสั่งของโจทก์ให้ผู้กล่าวหาที่ 14

(๒๑)

(๔๐ ก.)

ไปบันทึกเทปการเปิดตัวนักร้องใหม่ ทำไมจึงเป็นการแทรกแซง เมื่อคำสั่งเช่นนี้เป็นการแทรกแซง
แล้ว อำนาจบังคับบัญชาตามสัญญาจ้างแรงงานที่โจทก์พึงมี จะมีความหมายว่าอย่างไร แล้วความ
หมายของคำว่าแทรกแซงจำเลยเข้าใจว่าอย่างไร เหตุเพราะจำเลยมิเข้าใจในความหมายโดยถูกต้อง
จึงวินิจฉัยผิด " แทรก " ตามความในพจนานุกรม เป็นคำกริยา หมายความว่า " เข้าไปอยู่ใน
ระหว่างสิ่งอื่นในลักษณะที่เบียดเสียดหรือสอด เป็นต้น เช่น แทรกตัว เจ็บเพียงนิดหน่อย เช่น
แทรกยาค่า แทรกพิมเสน เกิดขึ้นในระหว่าง เช่น โรคแทรก เติมเข้าไปในระหว่าง เช่น แทรกเนื้อ
ความ " " แทรกแซง " เป็นคำกริยา หมายความว่า " แทรกเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการของผู้อื่น "
เมื่อได้ความหมายเช่นนี้ ย่อมพิจารณาได้ว่า การเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการของผู้อื่นด้วยลักษณะ
อาการ สอดหรือเจอบน เมื่อเป็นเช่นนี้ คำสั่งของโจทก์ที่สั่งให้ผู้กล่าวหาที่ 14. ไปบันทึกเทปการเป็น
เปิดตัวนักร้องใหม่ ดังกล่าวถือได้ว่า เกี่ยวข้องในกิจการของผู้อื่นหรือไม่ หากเกี่ยวข้องคำสั่งของโจทก์
เป็นการสอดหรือเจอบนสิ่งที่โจทก์ต้องการเข้าไปในกิจการของผู้อื่นหรือไม่ จำเลยต้องพิจารณาให้ได้
ความเช่นนี้ แต่ข้อเท็จจริงมิได้เป็นเช่นนั้น จำเลยแปลอำนาจบังคับบัญชาของโจทก์ว่าเป็นการสอด
เข้าไปในกิจการของผู้อื่น เพราะจำเลยเห็นว่าผู้กล่าวหาที่ 14 มีอิสระ หมายถึง มีความเป็นใหญ่
ปกครองตนเอง เป็นไทแก่ตัว ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำสั่งของโจทก์ก็ได้ โดยอ้างรัฐธรรมนูญมา
ใช้อย่างผิดๆ จึงเป็นเหตุให้จำเลยวินิจฉัยผิดทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย และไม่ให้อีกโจทก์ชี้
แจงข้อเท็จจริงในชั้นอนุกรรมการที่จำเลยตั้งขึ้น

(๒๒)

ข้อ 8. จำเลยวินิจฉัยการกระทำของโจทก์ผิดรัฐธรรมนูญ จึงผิด

กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ฯ มาตรา 121 ด้วย ไม่ชอบ

เรื่องนี้จำเลยวินิจฉัยในส่วนพนักงานกลุ่มที่ 1.ตามที่

โจทก์แบ่งแยกไว้ จำนวน 8 คน กระทำการดังที่โจทก์อ้างในข้อ 7. และ ข้อ 8. หนังสือคำชี้แจง ฉบับ

ลงวันที่ 18 เมษายน 2544 จริงหรือไม่ โดยจำเลยได้วินิจฉัยในเรื่องนี้ไว้ในหน้า 12 ความว่า " การ

ดำเนินการของผู้กล่าวหาเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิโดยชอบธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

และความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 41 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธ

ศักราช 2540. อันเป็นการเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็นด้วยความสุจริต โดยมีเจตนาที่จะปก

ป้องภาพลักษณ์และความศรัทธาเชื่อถือซึ่งองค์กรที่ผู้กล่าวหาสังกัด " คำวินิจฉัยเช่นนี้ฟังได้ว่าจำเลย

ยอมรับว่าผู้กล่าวหาได้เคลื่อนไหวการกระทำตามที่โจทก์อ้างไว้ในข้อต่อสู้จริง จึงเป็นการวินิจฉัย

ประเด็นแห่งคดีแล้ว

ส่วนการกระทำของผู้กล่าวหาจะเป็นความผิดต่อรัฐธรรมนูญซึ่งเป็น

กฎหมายมหาชน กฎหมายแพ่ง กฎหมายคุ้มครองแรงงาน หรือกฎหมายอื่นหรือไม่ ไม่จำเป็นที่

จำเลยต้องวินิจฉัย หากเห็นว่าโจทก์ผิดต่อ รัฐธรรมนูญ กฎหมายคุ้มครองแรงงานฯ ย่อมผิดต่อ

กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ฯ มาตรา 121 ด้วย โดยถือเป็นเหตุปฏิเสธที่จำเลยจะนำมาใช้ในการพิจารณา

ข้อ 9. จำเลยวินิจฉัยเรื่องสาเหตุในการเลิกจ้างพนักงาน 13 คน โดย

ไม่วินิจฉัยประเด็นแห่งคดี ตามความในข้อ 6.4-6.5 ก่อน ไม่ชอบ

เรื่องนี้จำเลยวินิจฉัยในส่วนพนักงานกลุ่มที่ 2. ตามที่โจทก์แบ่งแยกไว้

จำนวน 13 คน ว่าโจทก์มิได้เลิกจ้างเพราะเหตุขาดทุนและปรับโครงสร้างองค์กร ข้อเท็จจริงเรื่องนี้

จำเลยได้วินิจฉัยว่า โจทก์เลิกจ้างเพราะเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน โดยมีได้วินิจฉัยในประเด็นข้อ 6.

4 เรื่อง โจทก์ขาดทุนจริงหรือไม่ ข้อ 6.5 เรื่อง โจทก์ปรับโครงสร้างองค์กรฝ่ายข่าวจริงหรือไม่ จึงเป็น

การไม่ถูกต้อง จำเลยต้องวินิจฉัยในประเด็นข้อ 6.4-6.5 ให้แน่ชัด เสียก่อน แล้วจึงวินิจฉัย ว่าโจทก์

เลิกจ้างด้วยสาเหตุตามที่โจทก์อ้างหรือตามที่จำเลยอ้าง ดังนั้น การวินิจฉัยในส่วนนี้จึงไม่ชอบ

ข้อ 10. มาตรา 121 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ฯ มีโทษอาญา

กำกับอยู่ ต้องพิจารณาความเช่นเดียวกับกฎหมายอาญาทั่วไปหรือไม่

ตามความในมาตรา 158 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ฯ

ความว่า "นายจ้างผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 121 หรือมาตรา 123 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือ

ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" ในเมื่อการฝ่าฝืนดังกล่าวมีโทษอาญากำกับอยู่ การ

พิจารณาว่าผู้ใดกระทำความผิดจึงต้องพิจารณาตามหลักคดีอาญาทั่วไป คือ พิจารณาตามความใน

มาตรา 59 ซึ่ง กำหนดไว้ความว่า "บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา

เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาทในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิด เมื่อได้กระทำโดยประมาท

(๒๔)

หรือเว้นแต่ในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิด แม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา " จะ

เห็นได้ว่าความรับผิดทางอาญาผู้กระทำต้องมีเจตนาเป็นสำคัญ

ข้อเท็จจริงเรื่องนี้ จำเลยวินิจฉัยไว้ในหน้า 10. ถึงหน้า 12.

ในประเด็นที่ 3. เรื่องสาเหตุการเลิกจ้างผู้กล่าวหา ในข้อ 3.2.เกณฑ์การปรับโครงสร้างองค์กรและ

การลดกำลังคน จำเลยได้วินิจฉัยว่า " ผู้ถูกกล่าวหาได้รับปรับปรุงองค์กรหลายประการ " ในข้อ 3.2.2.

กรณีการเสนอข่าวการออกแถลงการณ์ฯ จำเลยได้วินิจฉัยว่า " การดำเนินการของผู้กล่าวหาเป็นการ

เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิโดยชอบธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ " ในข้อ 3.2.3.กรณีการละเลย

ต่อหน้าที่ การฝ่าฝืนคำสั่งของผู้บังคับบัญชาของผู้กล่าวหาที่ 14 จำเลยวินิจฉัยไว้ว่า " การตัดสินใจ

คัดเลือกประเด็นข่าวและการจัดส่งทีมข่าวไปหาข่าว ย่อมเป็นดุลยพินิจที่อิสระของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้าน

ข่าว " เมื่อจำเลยฟังได้เช่นนี้ ย่อมสอดคล้องกับคำชี้แจงของโจทก์ถึงสาเหตุเลิกจ้างตามหนังสือเลิก

จ้าง จึงมีอาจถือได้ว่าเป็นการเลิกจ้างเพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน และ/หรือเป็นกรรมการ

สหภาพแรงงาน ส่วนการเลิกจ้างจะชอบด้วยกฎหมายส่วนแห่งหรือไม่จำเลยไม่มีอำนาจวินิจฉัย

การวินิจฉัยจึงเกินหน้าที่ ในเมื่อโจทก์เข้าใจว่าโจทก์มีอำนาจกระทำได้เช่นนั้น การกระทำของโจทก์

ย่อมขาดเจตนา อันเป็นองค์ประกอบความผิดในกฎหมายอาญารวมทั้งมาตรา 121 นี้ด้วย

หากจำเลยเห็นว่าการกระทำของโจทก์ขัดต่อกฎหมายในส่วน

แห่ง ก็ขอที่จะยกคำร้องผู้กล่าวหาและแนะนำให้ใช้สิทธิร้องต่อศาลให้วินิจฉัยการกระทำของโจทก์ว่า

(๔๐ ก.)

ต้องรับผิดชอบกฎหมายคุ้มครองแรงงานว่าด้วยเงินค่าชดเชย สิ้นจ้างแทนการบอกกล่าวล่วงหน้า และ

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 มาตรา 49 เรื่องเลิกจ้างไม่

เป็นธรรมหรือตามประมวลกฎหมายแพ่งว่าด้วย ละเมิดได้

ในเมื่อคำวินิจฉัยของจำเลย มิได้ถือหลักปฏิบัติตามกฎหมาย

อาญาดังกล่าว กลับวินิจฉัยความรับผิดชอบในส่วนแบ่งของโจทก์ว่า เมื่อการกระทำอันเป็นเหตุที่โจทก์

อ้างในการเลิกจ้างไม่มีความผิดจึงถือได้ว่า เจตนาในการเลิกจ้างเป็นไปตามที่ผู้กล่าวหาอ้าง โดย

ปริยาย คือ เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน การวินิจฉัยเช่นนี้ขัดต่อหลักการพิจารณาคดีอาญา และไม่

ชอบด้วยกฎหมาย

ในการพิจารณาคดีอาญานั้น แม้ข้อเท็จจริงใดไม่มีอยู่จริงแต่

ผู้กระทำเข้าใจว่ามีอยู่จริง และจะทำให้การกระทำนั้นไม่มีความผิด หรือทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับ

โทษ หรือได้รับโทษน้อยลง แม้ข้อเท็จจริงนั้นจะมีได้มีอยู่จริง ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดหรือได้รับ

การยกเว้นโทษหรือได้รับโทษน้อยลง แล้วแต่กรณี ตามความในมาตรา 62 จะเห็นได้ว่ากฎหมายดู

เจตนาผู้กระทำเป็นหลัก แม้ผู้กระทำเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงยังได้รับประโยชน์จากกฎหมาย กรณี

ของโจทก์ ข้อเท็จจริงเข้าใจตรงกันทั้งโจทก์และจำเลย ต่างกันเพียงความเห็นโดยโจทก์เห็นว่าการ

กระทำของโจทก์ชอบ แต่จำเลยเห็นว่าไม่ชอบเท่านั้น โจทก์จึงน่าจะได้รับประโยชน์จากกฎหมาย

อาญาเพราะเหตุขาดเจตนากระทำผิด ดังนั้นคำวินิจฉัยของจำเลยที่วินิจฉัยว่าโจทก์กระทำผิด

จึงไม่ชอบ

ข้อ 11. จำเลยออกคำสั่งเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

จำเลยอาศัยความในมาตรา 41 (4) แห่งพระราชบัญญัติ

แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 ซึ่งบัญญัติว่า "วินิจฉัยชี้ขาดคำร้องตามมาตรา 125 และในกรณีที่คณะ

กรรมการแรงงานสัมพันธ์ชี้ขาดว่าเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม ให้มีอำนาจสั่งให้นายจ้างรับลูกจ้าง

กลับเข้าทำงาน หรือให้จ่ายค่าเสียหาย หรือให้ผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตาม

ที่เห็นสมควร " จะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดให้จำเลยมีอำนาจสั่งได้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

คือ หากจะสั่งให้นายจ้างรับลูกจ้างกลับเข้าทำงาน ก็ไม่มีอำนาจสั่งให้จ่ายค่าเสียหาย หรือจะสั่งให้

จ่ายค่าเสียหายก็ไม่มีอำนาจสั่งให้รับกลับเข้าทำงาน แต่จำเลยกลับสั่งให้โจทก์รับผู้กล่าวหากลับเข้า

ทำงานและสั่งให้โจทก์จ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายนับแต่วันเลิกจ้างจนถึงวันรับกลับเข้า

ทำงาน จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ ในปี พ.ศ.2523 คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์

เคยมีความเห็นว่า ตนไม่มีอำนาจสั่งเรื่องเงินเดือนได้ ลูกจ้างต้องฟ้องต่างหากเป็นค่าเสียหายมิใช่ค่า

จ้าง ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3123/2523 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1743/2531

ข้อ 12. จำเลยสั่งให้โจทก์จ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้าย

ชอบหรือไม่

เมื่อโจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหา สัญญาจ้างแรงงานย่อมสิ้นสุด

(๒๗)

(๔๐ ก.)

แม้จำเลยจะมีอำนาจสั่งให้โจทก์รับผู้กล่าวหากลับเข้าทำงานหรือสั่งให้จ่ายค่าเสียหายได้ก็ตาม ก็มิได้หมายความว่า ความเสียหายของผู้กล่าวหาจะเท่ากับอัตราเงินเดือนสุดท้าย เพราะการที่ผู้กล่าวหาจะได้รับค่าจ้างดังกล่าวต้องปฏิบัติงานให้โจทก์เป็นเวลา 1 เดือน แต่ข้อเท็จจริงเรื่องนี้ เมื่อโจทก์เลิกจ้าง ผู้กล่าวหาไม่ได้ปฏิบัติงานให้โจทก์ ขณะเดียวกันผู้กล่าวหาได้ปฏิบัติงานให้แก่บุคคลอื่น ผู้กล่าวหาไม่รายได้จากการทำงานที่อื่นแล้ว จึงมิได้รับความเสียหายเท่ากับเงินเดือน การที่จำเลยมีคำสั่งดังกล่าวจึงเป็นการไม่ชอบด้วยข้อเท็จจริงและไม่ให้ความเป็นธรรมแก่โจทก์ ศาลย่อมใช้ดุลยพินิจปรับลดค่าเสียหายที่จำเลยสั่งให้เหมาะสมต่อข้อเท็จจริงและความเป็นธรรมได้

ข้อ 13. จำเลยสั่งให้โจทก์รับผู้กล่าวหากลับเข้าทำงานชอบหรือไม่

คำสั่งจำเลยส่วนนี้ จำเลยมิได้นำข้อเท็จจริงต่างๆ ที่โจทก์นำสืบในชั้นอนุกรรมการจำเลยถึงความ เป็นประวัติกษของ ผู้กล่าวหา ทศนคติของ ผู้กล่าวหาที่ไม่ดีต่อโจทก์ ปัญหาความแตกแยกในองค์กรของโจทก์ที่มีผู้กล่าวหาเกี่ยวข้องด้วย หากโจทก์ต้องรับผู้กล่าวหา กลับเข้าทำงานจะสร้างปัญหาในการบริหาร และสร้างความแตกแยกยิ่งขึ้น แต่จำเลยมิได้คำนึงถึงจึงออกคำสั่งเช่นนี้เป็นการไม่ชอบ ศาลมีอำนาจแก้ไขได้โดยกำหนดค่าเสียหายให้แทนได้

โดยสรุปโจทก์มีพยานหลักฐานที่จะนำสืบแสดงต่อศาลว่า โจทก์เลิก

จ้างผู้กล่าวหาเพราะประกอบธุรกิจขาดทุน มีความจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ประกอบกับ

ผู้กล่าวหาฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของโจทก์ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา ไม่ใช่เพราะเหตุผู้กล่าวหาเป็น

(๒๘)

สมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือกรรมการสหภาพแรงงานตามที่จำเลยวินิจฉัยการกระทำของโจทก์

จึงไม่เป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา 121 แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518

ตามที่จำเลยอ้างแต่อย่างใด

ด้วยเหตุดังที่ได้ประธานกรรมาธิการเรียนต่อศาลในเบื้องต้น ขอศาลได้

โปรดวินิจฉัยตามประเด็นแห่งคดีข้อที่ 6. ถึงข้อที่ 13. และโปรดมีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งของ

จำเลยที่ 409-429/2544 ลงวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2544

ควรสมควรแล้วแต่จะโปรด

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๗ (๓๓ ตรี)

คำพิพากษา

คำพิพากษา

คดีหมายเลขคำที่ ๕๓๕๖ / ๒๕๕๕

คดีหมายเลขแดงที่ ๖๑๘๒ / ๒๕๕๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลแรงงานกลาง

วันที่ ๒๖ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

ความแห่ง

ระหว่าง

บริษัท ไอทีวี จำกัด (มหาชน)

โจทก์

นายวิศาล คิตทวนิช ที่ ๑.

นายปฏิวัติ กนิษฐาติ ที่ ๒.

นางสาวดูวดี เศษะไพฑูรย์สุข ที่ ๓.

นางสาวอังศมา เทศขันธ์ ที่ ๔.

นางสาวกฤษณา นวัตกรรม ที่ ๕.

นางสาวภัทราพร หังษ์หวงทอง ที่ ๖.

นางสาวฉาตยา แวรวีรฤาติ ที่ ๗.

นางสาวอรพิน อธิติวิเศษวงศ์ ที่ ๘.

นายสถลเศษ ภิลาหงษ์ ที่ ๙.

หม่อมหลวงสุกฤษีร์ จรุงโรจน์ ที่ ๑๐.

นางสาวแก้วตา ปรีศวรค์ ที่ ๑๑.

นายเชิดชาย มากบำรุง ที่ ๑๒.

สำนักงานศาลยุติธรรม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(๓๑ ทวี)

สำหรับศาลใช้

- ๒ -

นางสาวชนพูนุช กองมนต์ ที่ ๑๓.

นายภูษงค์ แสงประเสริฐ ที่ ๑๔.

นางศุภาวิทย์ สุขแสงรัตน์ ที่ ๑๕.

นางสาวนงกัณณ์ สุขใจเจริญกิจ ที่ ๑๖.

นางกนิษฐา พิศกวนิช ที่ ๑๗.

นางสาวศุภาภัคณณ์ คังจิตต์พิศ ที่ ๑๘.

นางจิราภา ทองนาค ที่ ๑๙.

นายสามารถ วัฒนฤโณปกรณ์ ที่ ๒๐.

นางศุวรรณดา อุทยานันท์ ที่ ๒๑

จำแนกรวม

นายประมุต จันทรวงศ์ ที่ ๑.

นายประทีป ประดับสุข ที่ ๒.

นายถนอม เมธาภรณ์ ที่ ๓.

นายณรงค์ ฉิมบุญ ที่ ๔.

นายประสพ ทงทิพย์ ที่ ๕.

นายประทีป ศิลาพิพัฒน์ ที่ ๖.

นายสมาน ฉมบะ ที่ ๗.

นายวิกรม สอนคร ที่ ๘.

(๓๑ ทวี)

สำหรับศาล:

นายแสงชัย โตถวัลย์กุล ที่ ๘,

นายทวี เคะชะวีร์วัฒน์ ที่ ๑๐,

นายจงรักภู่ สุพถจักร์ ที่ ๑๑,

นางภาวดี เอื้ออังกถนกุล ที่ ๑๒

จำนวน

เรื่อง ขอลูกถอนคำสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ที่ ๔๐๖-๔๒๕/๒๕๔๔

โจทก์ฟ้องและเพิ่มเติมคำฟ้องว่า เมื่อวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๔ นางสาวอรพิน ถิทธิวิสิมผู้บังคับบัญชาพนักงานบริษัทเอกชน ถูกจ้างโจทก์ได้ไปยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานทั้งสอง ในฐานะคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ กล่าวหาว่าโจทก์เลิกจ้างนางสาวอรพินกับพวกเพราะเหตุผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและเหตุอื่น ๆ อันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๙ มาตรา ๑๒๑ ต่อมาวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๔ เจ้าพนักงานทั้งสองออกคำสั่งที่ ๔๐๖-๔๒๕/๒๕๔๔ วินิจฉัยว่าผู้กล่าวหาเกี่ยวกับพวกเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและโจทก์มาจะรับรู้ ข้ออ้างของโจทก์คามหาจึงเลิกจ้างรับฟังไม่ได้ว่าผู้กล่าวหาบางส่วนมีความผิด และโจทก์มิได้เลิกจ้างผู้กล่าวหาส่วนที่เหลือเพราะเหตุปรับโครงสร้างองค์กร โจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาทั้งหมดเพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานเกินการกระทำอันไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๙ และมีคำสั่งให้โจทก์รับผู้กล่าวหาทั้งสี่คืนเข้าทำงานในตำแหน่งและอัตราค่าจ้างไม่ต่ำกว่าเดิม และให้จ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายนับแต่วันเลิกจ้างจนถึงวันรับกลับเข้าทำงาน โจทก์เห็นว่าจำเลยวินิจฉัยข้อเท็จจริงผิด โจทก์ไม่มีโอกาสยื่นสนอขอขานหลักฐานพยานพยานประเคิน จำเลยพิจารณา

(๓๑ ตรี)

สำหรับศาลใต้

. ๔ .

รวมวัดข้อเท็จจริงและวินิจฉัยจำกัดเรื่องเวลา เป็นกรณีพิจารณาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย จำเลยตั้งประเด็นแย้งคดีไม่ครบถ้วน โจทก์ชี้แจงคัดค้านโดยว่า โจทก์มีเจตนาเพราะเหตุชดเชยคือต้องปรับโครงสร้างองค์กรและตั้งข้อตั้งผิดในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแรงงาน เช่น ผู้กล่าวหาใช้สิทธิตุลาการหรือไม่ โจทก์คัดค้านใจเด็กจ้างผู้กล่าวหาในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔ ก่อนวันที่ผู้กล่าวหา กับพวกจะประชุมใหญ่สภาพแรงงานในวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ จริงหรือไม่ ฯลฯ แต่จำเลยมิได้นำวินิจฉัย ทั้งที่เป็นข้อต่อสู้ของโจทก์และทั้งประเด็นแห่งคดี จึงเป็นการวินิจฉัยที่ไม่ถูกต้อง เป็นเหตุไม่เกิดกรณีวินิจฉัยคดีและไม่เป็นธรรม จึงแสดงว่าวินิจฉัยของศาลชั้นต้นและข้อแย้งของคู่กรณีที่ยังไม่ถูกต้องชอบที่ศาลจะได้วินิจฉัยใหม่ให้ครบถ้วนตามประเด็นแห่งคดี ได้แก่ผู้กล่าวหาใช้สิทธิตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์โดยตุลาการหรือไม่ โจทก์คัดค้านใจเด็กจ้างผู้กล่าวหาในวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔ จริงหรือไม่ หากโจทก์รู้ถึงการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน จะเป็นเหตุให้โจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาด้วยเหตุดังกล่าวหรือไม่ และโจทก์ประกอบพฤติการณ์และปรับโครงสร้างองค์กรฝ่ายข่าวจริงหรือไม่ จำเลยวินิจฉัยว่าผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโดยรับฟังจากเอกสาร ในวันสมัครสมาชิกเพียงอย่างเดียวเป็นการไม่ชอบ จำเลยกำหนดประเด็นคดีไม่ได้วินิจฉัย โดยกำหนดประเด็นข้อ ๒. ว่าผู้กล่าวหาไปให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องและผู้ถูกกล่าวหาหรือการดำเนินการของผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ แต่จำเลยไม่ได้วินิจฉัยให้ทราบว่า โจทก์รับทราบหรือรู้เกินหรือไม่ ในประเด็นที่จำเลยวินิจฉัยว่า โจทก์เลิกจ้างผู้กล่าวหาเนื่องจากเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือเกินกรรมการสหภาพแรงงาน ไม่ถูกต้อง เพราะ โจทก์ไม่เคยรู้หรือทราบมาก่อนว่าผู้กล่าวหาทั้งหมดเป็นสมาชิกหรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน โจทก์ประกอบพฤติการณ์จำนวนมาก มีความจำเป็นต้องปรับโครงสร้างองค์กรเพื่อความอยู่รอดและมีการปรับโครงสร้างองค์กร

ฝ่ายข่าว

ฝ่ายข่าวมีเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๔ และเป้าหมายคือให้คดียกฟ้องผู้กล่าวหาทั้งหมด ผู้กล่าวหาเองกระ
 ฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของโจทก์ ด่วนที่จำเลยวินิจฉัยว่า โจทก์เลิกจ้างพนักงานฝ่ายข่าวในกรณี
 ครั้งแรกจำนวนสิบเก้าคนและไม่เชื่อว่าเกิดจ้างผู้กล่าวหาสืบตามคนในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ซึ่ง
 มีระยะห่างกันเพียง ๒ เดือนเศษจะมีสาเหตุมาจากการปรับโครงสร้างองค์กร เป็นการวินิจฉัยโดยใช่
 หลักเกณฑ์เมื่อเวลาแค่เพียงประการเดียว เป็นการรับฟังพยานหลักฐานโดยขาดเหตุผลตามสมควร
 ในส่วนที่จำเลยวินิจฉัยว่า การดำเนินการของผู้กล่าวหาเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิโดยชอบ
 ธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพและความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๑ ของรัฐธรรมนูญ
 แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ถ้าเป็นการเช่นนั้นแล้วและแสดงความคิดเห็นด้วยความสุจริต
 โดยมีเจตนาที่จะปกป้องภาพลักษณ์และความศรัทธาเชื่อถือซึ่งองค์กรที่ผู้กล่าวหาดังกล่าว จำเลยวินิจฉัย
 เรื่องจรรยาบรรณโดยไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุนตามมาตรา ๕๑ แห่งรัฐธรรมนูญไม่ปรากฏคำว่า
 อิสระ มีแค่คำว่า เสรีภาพ แต่เสรีภาพจะต้องใช้โดยไม่ใช่ในการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น การที่ผู้กล่าวหา
 ออกแถลงการณ์และให้สัมภาษณ์ทางสื่อวิทยุโทรทัศน์รวมทั้งในสื่อของโจทก์ เป็นการละเมิดต่อโจทก์ แต่
 จำเลยกลับวินิจฉัยว่าผู้กล่าวหาไม่มีสิทธิทำได้ คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์มีอำนาจวินิจฉัยเฉพาะเท่าที่
 กฎหมายแรงงานสัมพันธ์ให้อำนาจ การที่จำเลยวินิจฉัยว่าโจทก์กระทำผิดต่อรัฐธรรมนูญจึงเป็นการ
 ก้าวล่วงอำนาจศาล เป็นการไม่ชอบ กรณีผู้กล่าวหาที่ ๑๔ ไม่ไปบันทึกเทปการเปิดตัวอีกครั้งใหม่ ๓ ศูนย์
 ประชุมแห่งชาติศิริกิติ์ จำเลยวินิจฉัยว่าควรสืบใจคดีเกี่ยวกับประเด็นข่าวและการจัดส่งข่าวไปทำข่าว
 เป็นอุทกพิภพที่อิสระของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านข่าว โดยปราศจากการแทรกแซงของผู้นั่งผู้ใด โดยไม่ได้
 แสดงให้เห็นว่าคำสั่งของโจทก์ดังกล่าว ทำไมจึงเป็นการแทรกแซง ในเมื่อโจทก์มีอำนาจบังคับบัญชา
 ตามสัญญาจ้างแรงงาน จำเลยวินิจฉัยว่าการกระทำของโจทก์ว่าผิดรัฐธรรมนูญและกฎหมายแรงงาน
 สัมพันธ์ฯ มาตรา ๑๒๑ และวินิจฉัยเรื่องสาเหตุในการเลิกจ้างพนักงานสิบเก้าคน โดยไม่ได้วินิจฉัย

(๓๑:๗๖)

ประเด็นแห่งคดีในเรื่องเลิกจ้างเพราะเหตุขาดทุนและปรับโครงสร้างองค์กรก่อนเป็นการไม่ชอบ
 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๔/ มาตรา ๑๒๑ มีโทษทางอาญา จำเลยขอขานพระมหากรุณา
 เช่นเดียวกับกฎหมายอาญาทั่วไป กล่าวคือ บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา
 เมื่อโจทก์เข้าใจว่ามีอำนาจเลิกจ้างผู้ถูกล่าม การกระทำของโจทก์ย่อมขาดเจตนา โจทก์ควรได้รับ
 ประโยชน์จากกฎหมายอาญา ดังนั้น การวินิจฉัยของจำเลยที่ว่าโจทก์กระทำผิดจึงไม่ชอบ ในกรณี
 ที่คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์เห็นว่าเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม กฎหมายกำหนดให้มี
 อำนาจสั่งให้นายจ้างรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานหรือให้ใช้ค่าเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดเท่านั้น การที่จำเลย
 สั่งให้โจทก์รับผู้ถูกล่ามทางบริษัทเดิมกลับเข้าทำงานและให้โจทก์จ่ายค่าเสียหายจนถึงวันรับกลับเข้าทำงาน
 จึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย . จำเลยสั่งให้โจทก์จ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราสุดท้ายไม่ถูก
 ต้อง หลังเลิกจ้าง ผู้ถูกล่ามไม่ได้ปฏิบัติงานให้แก่โจทก์และปฏิบัติงานให้แก่บุคคลอื่น มีรายได้จาก
 การทำงานที่อื่นแล้ว จึงไม่ได้รับความเสียหายเท่ากับเงินเดือน จำเลยสั่งให้โจทก์รับผู้ถูกล่ามกลับเข้า
 ทำงานเป็นการไม่ชอบ หากโจทก์ต้องรับผู้ถูกล่ามกลับเข้าทำงานจะสร้างปัญหาในการบริหารและสร้าง
 ความแตกแยกยิ่งขึ้น จำเลยมีคำสั่งโดยไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่โจทก์นำสืบในชั้นอุทธรณ์การ
 ของจำเลยเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบ นอกจากนี้คำวินิจฉัยของจำเลยไม่ชอบด้วยระเบียบข้อบังคับของจำเลย
 เรื่อง การพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดการกระทำอันไม่เป็นธรรม ฉบับลงวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๔
 โดยจำเลยรับฟังพยานผู้ถูกล่ามโดยให้พยานเบิกความพร้อมกันฟังพยานเอกสาร โดยไม่มีโอกาสโจทก์
 ใช้สิทธิรับทราบความมีอยู่หรือตรวจสอบความถูกต้องหรือคัดค้าน โจทก์เลิกจ้างผู้ถูกล่ามเพราะประกอบ
 ธุรกิจขาดทุน มีความจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ประกอบกับผู้ถูกล่ามฝ่าฝืนและไม่

พ.ร.บ.ที่ ๑

พ.ร.บ.ที่ ๑

ปฏิบัติ

(๓๑ ทวี)

ปฏิบัติตามคำสั่งของโจทก์ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา ไม่ใช่เพราะเหตุผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกพรรค/หรือ
กรรมการสหภาพแรงงานดังที่จำเลยวิงวอน จึงไม่เป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามวรรค ๑๗๑๑
แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๙ ขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งของจำเลย
ที่ ๔๐๘ - ๔๒๖/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๔

จำเลยทั้งสองขอให้การและแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การว่า หลังจากที่นางสาวอรพิน กับพวก
รวมยี่สิบเอ็ดคนยื่นคำร้องและจำเลยทั้งสองรับคำร้องไว้พิจารณาและส่งสำเนาคำร้องให้โจทก์เพื่อชี้แจง
ข้อเท็จจริง แดงเหตุผลพร้อมนำเอกสารและพยานบุคคลเข้าสืบ รวมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการแรงงาน
สัมพันธ์ขึ้นคณะหนึ่งเพื่อสอบสวนข้อเท็จจริงและเสนอความเห็นต่อจำเลยทั้งสอง จำเลยทั้งสอง
พิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานของคู่กรณีแล้ว เห็นว่า นางสาวอรพินกับพวกรวมยี่สิบเอ็ดคน เป็น
สมาชิกคณะกรรมการสหภาพแรงงาน ไอทีวีจริง โดยมีเอกสารสำคัญสนับสนุนได้แก่ ใบสมัครเข้าเป็น
สมาชิกสหภาพแรงงานของผู้กล่าวหาทั้งยี่สิบเอ็ดคนและใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนเล่นเกม เกมวาง เมฆษา
นายทะเบียนกลาง นอกจากนี้ การดำเนินการของสหภาพแรงงาน ไอทีวีโดยนางสาวอรพินกับพวกได้
ร่วมกันกระทำอย่างกว้างขวางและเปิดเผย โดยได้แจ้งผู้บริหารระดับสูงของโจทก์ทราบในระหว่างการประชุม
ทำความเข้าใจเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๔ มีการนำรายชื่อผู้เริ่มก่อการ แนวทางการดำเนินงาน
วัตถุประสงค์ของสหภาพแรงงานปีงบประมาณ ๓ ที่ปีงบประมาณของโจทก์หลายแห่ง ออกแถลงการณ์
พบปะชักชวนให้พนักงานสมัครเข้าเป็นสมาชิก รวมทั้งการปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน
การดำเนินการของผู้กล่าวหาดังกล่าวย่อมไม่เกินวิสัยที่โจทก์จะทราบได้ จึงมีเหตุผลสมควรแก่การรับฟังว่า
โจทก์ได้รับทราบการเป็นสมาชิกและหรือการเป็นกรรมการของสหภาพแรงงาน ไอทีวีจริง กรณีการไต่
หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน เมื่อได้ตรวจสอบระเบียบข้อบังคับ

เกี่ยวกับ

(๓๑ ทวี)

- ๘ -

เกี่ยวกับการทำงานของโจทก์แล้ว ปรากฏว่ามีกรมแก้ไขเปลี่ยนแปลง นายปฏิวัติ วัชชชาติ หนึ่งในผู้กล่าวหา ได้วิงวอนถึงกระทรวงมหาดไทยขอกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เร่งจริง และพนักงานตรวจแรงงาน สำนักกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานพื้นที่จตุจักร ได้ดำเนินการตรวจสอบตามหนังสือร้องเรียนต่อโจทก์ในเวลาต่อมา ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่า ผู้กล่าวหาได้ไปให้หลักฐานต่อพนักงานตรวจแรงงานซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน ในส่วนที่เกี่ยวกับการเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องนั้น เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๔ นายทะเบียนกลางได้จดทะเบียนการจัดตั้งสหภาพแรงงานโลหิตวิ นางสาวอรพิน กับพวกได้ร่วมกันณรงค์ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหภาพแรงงานและหาสมาชิกเพิ่ม รวมทั้งประชุมใหญ่ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้วิงวอนถึงเรื่องสำคัญ และเร่งด่วนหลายเรื่อง เช่น ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานของฝ่ายข่าว การร้องเรียนกรณีแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานและแนวทางการเรียกร้องของสหภาพแรงงาน เป็นต้น แม้จากโจทก์ยกคำตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ ห้ามมิถูกจ้างทุกคนไว้ข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารฝ่ายข่าวโดยเด็ดขาด เป็นผลให้เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๔ ถูกจ้างและนางสาวอรพินกับพวกออกแถลงการณ์โดยได้และเรียกร้องให้โจทก์ดำเนินการแก้ไขรวม ๑ ประการ แม้จะมีการประชุมทำความเข้าใจในวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๔ แล้วก็ตาม แต่โจทก์ก็หาได้ดำเนินการตามแนวทางที่เห็นร่วมกันไว้ มีเหตุผลและน้ำหนักไปเชื่อว่าปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องอิสระในการทำงานของกองบรรณาธิการข่าวยังเป็นปัญหาที่มีอยู่และมีแนวโน้มในลักษณะรุนแรงขึ้น โจทก์ได้ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานฉบับลงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๐ และกำหนดให้ระเบียบข้อบังคับการทำงานฉบับลงวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับแทน ซึ่งเป็นกรณีแก้ไขเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพการจ้างของพนักงานฝ่ายข่าวเป็นสำคัญ โดยไม่ได้ดำเนินการ

การแก้ไขตามกฎหมายแรงงานสัมพันธ์ จึงฟังไม่ได้ดังที่โจทก์อ้าง สภาพปัญหาและข้อเท็จจริงดังกล่าว
 เทียบว่า ปัญหาความเป็นอิสระและเสรีภาพในการทำงานของฝ่ายข่าวและวิทยุฯ เมื่อมีการแก้ไข
 เปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับการทำงานยังเป็นประเด็นสำคัญที่สภาพแรงงานไอทีวีและผู้กล่าวหา
 ประสงค์จะยื่นเป็นข้อเรียกร้องต่อโจทก์ในกลางปี ๒๕๔๔ การกระทำของผู้กล่าวหาดังกล่าวถือว่า
 ผู้กล่าวหาได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องต่อโจทก์แล้ว โจทก์เบิกจ้าง
 ผู้กล่าวหาจำนวนสิบสามคนโดยอ้างเหตุผลและปรับโครงสร้างองค์กรนั้น โจทก์อ้างถึงความจำเป็น
 ในการปรับลดพนักงานฝ่ายข่าวครั้งที่สองในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ มีระยะเวลาแห่งเหตุการปรับลด
 พนักงานครั้งแรกเพียง ๒ เดือนเศษ ข้ออ้างดังกล่าวจึงไม่มีน้ำหนักและเหตุผลที่จะสนับสนุนความจำเป็น
 ของโจทก์ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเลิกจ้างผู้กล่าวหา รวม ๘ คน โดยไม่จ่ายค่าชดเชยเนื่องจากร่วมกันออก
 แสดงการณ์และให้สัมภาษณ์รายการวิทยุและโทรทัศน์นั้น ข้อเท็จจริงจึงได้ว่าตั้งแต่บริษัท
 ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด เข้ามาถือหุ้นในบริษัทโจทก์ ได้มีการถ่ายโอนผู้บริหารระดับสูงหลายราย
 ผู้กล่าวหาทั้งหมดได้นำสืบถึงประเด็นการแทรกแซงของฝ่ายบริหารและบุคคลภายนอกเกี่ยวกับการปฏิบัติ
 งานด้านข่าวหลายกรณี อาทิ ใ้ังคกรอำนวยการวิภาณังสีอิมพ์ทุกฉบับในรายการสายตรงไอทีวี ใ้
 ยุติเสนอข่าวเรื่องสนามกอล์ฟอัลไพน์ การถอดรายการวิเคราะห์ข่าวของนายสุฤทธิ์ สุทัศน์จินดา การ
 ตั้งยกเลิกรายการสการปราศรัยหน้าเมืองของพรรคการเมืองหนึ่งที่จังหวัดชลบุรี การตั้งยกเลิกการเสนอ
 ข่าวเปรียบเทียบราคาแก๊สบ้านพร้าวกรณีเมือง ฯลฯ จากกรแทรกแซงดังกล่าวเป็นเหตุใ้ผู้กล่าวหา
 กับพวกมีความวิตกกังวล
 การกระทำที่ตอบได้ในรูปแบบหนึ่ง การกระทำของผู้กล่าวหาเป็นการเคลื่อนไหวเรียกร้อง
 สิทธิโดยชอบธรรมความจรรยาบรรณวิชาชีพและความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๑ แห่ง
 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นการเสนอข่าวและแสดงความเห็นด้วย

ความสุจริต โดยมีเจตนาที่จะปกป้องภาพลักษณ์และความสุจริตานชื่อติดขององค์กรที่ผู้กล่าวหาเกี่ยวกับพวก
 นี้ถึงกีด ซึ่งแตกต่างกับปัญหาประนีประนอมยอมความของศาลแรงงาน คลังหมายเลขเท่าที่ ๒๓๐๔๗/๒๕๕๓
 จึงเห็นว่าโจทก์ไม่อาจอ้างหรือถือเอาการคำนวณการของผู้กล่าวหาเกี่ยวกับพวกเป็นความผิด ข้ออ้างของโจทก์
 ต่อการเลิกจ้างผู้กล่าวหาจำนวน เจ็ดคนโดยไร้จ่ายค่าชดเชยจึงรับฟังไม่ได้ ส่วนกรณีการละเลยและ
 ฝ่าฝืนคำสั่งผู้บังคับบัญชาของนางสุวรรณา อุทยานันท์ ผู้กล่าวหาที่โจทก์อ้างว่าไม่ได้ไปบันทึกเทปเปิดตัว
 นักร้องใหม่ ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์นั้น การตัดสินใจเลิกจ้างและ การจัดส่งทีมข่าวไป
 ทำข่าวย่อมเป็นดุลยพินิจที่อิสระของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านข่าวโดยปราศจากการแทรกแซงจาก
 ผู้หนึ่งผู้ใด ดังนั้น การที่โจทก์มอบหมายหรือสั่งการให้นางสุวรรณาไปทำข่าวหนึ่งข่าวใด จึงเป็น
 การมอบหมายที่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
 ย่อมเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบ นางสุวรรณาไม่ต้องปฏิบัติ โจทก์จะอ้างเหตุดังกล่าวเลิกจ้างนางสุวรรณามีได้
 ผู้กล่าวหาทั้งยี่สิบเจ็ดคนถูกเลิกจ้างตั้งแต่วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ โดยผู้กล่าวหาบางคนถูกเลิกจ้าง
 ภายหลังจากได้ร้องแก้ออกจากที่ประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกให้เป็นกรรมการสหภาพแรงงานและผู้ถูก
 กล่าวหาบางคนถูกเลิกจ้าง ในฐานะที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน โอทีวี โดยการคำนวณกิจกรรมสหภาพ
 แรงงานของผู้กล่าวหาเป็นไปโดยลักษณะเปิดเผย ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์รายวันบางฉบับ
 และผู้กล่าวหาได้มีส่วนร่วมถึงการแสดงออกและการกระทำในลักษณะอันไม่พึงประสงค์ให้มีการจัดตั้งสหภาพ
 แรงงานของโจทก์ จึงมีเหตุผลเชื่อได้ว่าโจทก์เลิกจ้างผู้ถูกกล่าวหาพร้อมยี่สิบเจ็ดคนเนื่องจากเป็นสมาชิกและ
 หรือเป็นกรรมการสหภาพแรงงาน การกระทำของโจทก์จึงเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม ตามมาตรา
 ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ ในกรณีที่นายปฏิบัติผู้กล่าวหาได้ร้องเรียนกรณี

(๓๑ ทวิ)

- ๑๒ -

จำเลยร่วมทั้งที่ยื่นเบิกใบไต่ถามว่า คำพิพากษาศาลฎีกาว่าแรงงานฉบับพันธุคามที่หลวงถูกคัดงา
 ขอบด้วยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้วไม่มีเหตุที่โจทก์จะขอใบไต่ถามเพิกถอน ในส่วนที่เกี่ยวกับ
 การดำเนินคดีประเด็นข้อพิพาทของจำเลย พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ ไม่ได้กำหนด
 หลักเกณฑ์ดังที่โจทก์กล่าวอ้าง จำเลยใช้อำนาจพิจารณาความบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว จำเลย
 ไม่จำเป็นต้องนำบทบัญญัติของวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๘๔ ถึง ๑๐๕ มาใช้เพราะกรณีเป็นเรื่อง
 การพิจารณาคดีแรงงานตามกฎหมายแรงงาน จำเลยใช้ดุลยพินิจว่าถึงข้อเท็จจริงตามที่กล่าวจาก
 ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคดีเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน นับแต่การรับสมัครสมาชิก การรับรอง
 การดำเนินงานของผู้เริ่มก่อการ การประชุมสามัญครั้งแรก ซึ่งถือได้ว่าสมาชิกภาพของจำเลยร่วมทุกคน
 สมบูรณ์ในขณะที่โจทก์เลิกจ้างจำเลยร่วม โจทก์สามารถนำสมอพยานหลักฐานรวม ๑๖๒ ยืนยัน
 รวมเอกสาร ๑,๐๖๔ หน้าเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นเจตนาและข้อเท็จจริงของโจทก์ การพิจารณา
 ข้อพิพาทแรงงานเป็นการใช้ระบอบไตร่สวนเพื่อหาข้อเท็จจริง จึงไม่อาจนำหลักเกณฑ์ในระบอบกล่าวมา
 มาใช้ การจัดตั้งสหภาพแรงงานของจำเลยร่วมเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของเพื่อนร่วมงาน โจทก์คิดความ
 อย่างใกล้ชิดและให้ความสำคัญมากกว่าการแทรกแซงการทำงาของจำเลยร่วม ถือเป็นเหตุจูงใจในการ
 เลิกจ้างโดยตรงเนื่องจากผู้บริหารของโจทก์ไม่สนับสนุนการจัดตั้งสหภาพแรงงานของถูกจ้าง การ
 จำเริญงานและการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานอยู่ในสายตาของคณาแทนโจทก์ จึงเป็นไปได้ที่โจทก์
 ไม่รู้ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ ข้ออ้างของโจทก์ที่ว่าเลิกจ้างจำเลยร่วมสืบเนื่องต่อไม่ไว้โจทก์ต้องขาดทุน
 ก่อให้เกิดได้ยากเพราะสาเหตุของภาวะขาดทุนมิได้อยู่ที่การจ้างพนักงานมากเกินไป จำเลยร่วมมี
 ความประสงค์จะกลับเข้าทำงาน การขัดแย้งทางความคิดที่ไม่ถูกต้องของผู้บริหารบางคนไม่ใช่เรื่องที่จะ
 ทำให้จำเลยร่วมทำงานกับโจทก์ไม่ได้ ว่าถึงของจำเลยที่ไ้รับจำเลยร่วมกลับเข้าทำงานขอถ้อย

(๓๑ ทวิ)

๑๓

กฎหมายและเป็นธรรมเนียม จ้างเลขร่วมสมัคร ได้รับค่าเสียหายตามอัตราค่าจ้างสุดท้ายเพราะยังมิควรมี
 เสียหายยกเว้นที่จ้างเลขร่วมสมัครให้รับ เช่น หมวดที่ ๖ หมวด ๖ ในกรณีที่รวม เสียโดยเหตุในการที่มิใช่เหตุใน
 การทำงาน การตั้งให้โจทก์จ่ายค่าเสียหายแก่จ้างเลขร่วมถูกต้องแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๕๑ มีเจตนารมณ์ปกป้องการทำงานของจ้างเลขร่วมในฐานะถูกจ้างโจทก์และ
 จ้างเลขร่วมให้ใช้สิทธิในขอบเขตของจรรยาบรรณแล้ว แต่โจทก์ไม่พยายามยอมรับสิทธิของถูกจ้างใน
 เรื่องนี้ จ้างเลขร่วมจึงได้พยายามก่อตั้งสภาพแรงงานเพื่อปกป้องสิทธิในการทำงานอันเกี่ยวข้องกับ
 สภาพแรงงาน ค่าเลี้ยงของจ้างเลขร่วมเป็นการไปเบียดบังสิทธิของเลขจ้างซึ่งช่วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ ขบไป
 แยกฟ้องโจทก์

คดีนี้มีประเด็นข้อพิพาทว่า มีเหตุที่จะเกิดอนค้ำตั้งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์
 ที่ ๔๐๕ - ๔๒๕ / ๒๕๕๔ ตามฟ้องหรือไม่ เพียงใด

พิเคราะห์ค่าฟ้อง ค่าร้องเพิ่มเติมค่าฟ้อง ค่าไถ่การ ค่าร้องเพิ่มเติมค่าไถ่การ ค่าไถ่การ
 ของจ้างเลขร่วม ค่าแถลงรับข้อเท็จจริงของคู่ความและพยานหลักฐานทุกฝ่ายโดยตลอดแล้ว ข้อเท็จจริง
 รับฟังยุติได้ในเบื้องต้นว่า จ้างเลขร่วมทั้ง ๒๑ เข้าทำงานเป็นลูกจ้างโจทก์ โดยมีวันเข้าทำงาน ค่าแห่ง
 หน้าที่และค่าจ้างปรากฏตามบัญชีท้ายรายงานเจ้าหน้าที่ฉบับลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๕๔ โจทก์ซึ่งแต่เดิม
 ใช้ชื่อว่าบริษัท สยามอินโฟเทคนอลมี จำกัด ได้รับสัมปทานจากรัฐบาลเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๓๔
 ให้เป็นผู้ดำเนินธุรกิจตั้งศูนย์คุณภาพเสียงผ่านคลื่นวิทยุเอสเอฟ ตามโครงการสถานีวิทยุโทรทัศน์เสรี
 มีกำหนด ๓๐ ปี มีเงื่อนไขในสัญญาสัมปทานไม่ให้มีผู้ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ ๑๐ เปอร์เซนต์ของหุ้น
 ทั้งหมด โดยมีกลุ่มทุนที่สำคัญได้แก่กลุ่มธนาคารไทยพาณิชย์ กลุ่มบริษัท ดับบลิว เอ็ม จำกัด และกลุ่มดาววิทยุ

หรือเนชั่น

(๓๑ ทวี)

- ๑๔ -

เครือเจริญ จำกัด มีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ไอทีวีตั้งถัฏญาณภาพและเสียงโดยมุ่งเน้นที่ตลาดเสนอข่าว เป็นหลัก และมีปรัชญาการดำเนินงานปรากฏตามเอกสารหมายเลข ๓๒ โจทก์มีระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับ การทำงานฉบับเดิมและฉบับใหม่ ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้า ๕๐๑ - ๕๑๗ และหน้า ๔๒๗ - ๕๕๕ และมีผลประกอบการขาดทุนเรื้อรมมา โดยมีสาเหตุที่สำคัญได้แก่ จำนวนค่าตอบแทนตามเงื่อนไข สัมปทานที่กำหนดไว้สูง และปัญหาเกี่ยวกับบวชได้เมืองจางภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้ถึงสิ้นเดือน พฤษภาคม ๒๕๔๓ โจทก์มีภาระหนี้สินเกือบ ๕,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ขณะที่มีทุนจดทะเบียนเพียง ๑,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และมียอดขาดทุนสะสมประมาณ ๑,๖๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาทไม่สามารรถชำระหนี้เงิน กู้ได้ ประมาณกลางปี ๒๕๔๓ บริษัท ดันคอร์เปอร์เรชั่น จำกัด ได้เข้าร่วมลงทุนในบริษัทโจทก์ จนถึง ที่ปีดังกล่าวโจทก์ขาดทุนประมาณ ๗๗๕,๐๐๐,๐๐๐บาทและมียอดขาดทุนสะสม ๑,๕๕๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท นายเทพชัย ษ์ของซึ่งมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการฝ่ายข่าวในขณะนั้นกับพนักงานฝ่ายข่าวจำนวนหนึ่งได้ ร่วมกันแถลงการณ์คัดค้านการเข้ามามีการในของ บริษัท ซินเกอร์ไคร์เรชั่น จำกัด ค่อย นายเทพชัย ษ์ของ ย้ายจากผู้อำนวยการฝ่ายข่าวมาเป็นที่ปรึกษา ตามเอกสารหมายเลข ๓.๕ และมีการทำหนังสือร้องขอความ เป็นอรรถนไปยังกรรมการบริษัทโจทก์ ตามเอกสารหมายเลข ๓.๑๕ หลังจากนั้น นายเทพชัย ษ์ของโจทก์ เป็นจำเลยต่อศาลแรงงานกลาง เป็นคดีหมายเลขคำที่ ๖๓๗๗/๒๕๔๓ . คดีถึงที่สุดโดยคำพิพากษา ตามยอม ตามเอกสารหมายเลข ๓.๑๖ จำเลยรวมทั้งแม่คทำงานอยู่ในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เมื่อ ประมาณเดือนพฤศจิกายน ๒๕๔๓ มีการปรับตคพนักงานซึ่งรวมถึงพนักงานในฝ่ายข่าว รวมทั้งแม่ค ประมาณ ๕๐ คน มีทั้งเลิกจ้างโดยจ่ายค่าชดเชยและสมัครใจลาออก เมื่อวันที่๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ โจทก์ออกคำสั่งห้ามพนักงานให้ข่าวเกี่ยวกับการปรับ โครงสร้างฝ่ายข่าวของโจทก์ตามคำสั่งเอกสารหมายเลข

(๓๑ ทวี)

สำหรับศาลใช้

๑๕

จ.๑ หน้า ๕๒๘ ต่อมาวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๔ จำเลยร่วมได้ทราบดีว่าตนได้ยกแถลงการณ์เกี่ยวกับเรื่องถูกแทรกแซงการทำงานของผู้สื่อข่าว ค่าแถลงการณ์ปรากฏตามเอกสารหมายเลข จ.๑ หน้า ๕๒๘ - ๕๓๔ เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๔ จำเลยร่วมที่ ๘ ที่ ๑๑ และที่ ๑๓ ได้ไปยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม นายทะเบียนกลางรับจดทะเบียนสหภาพแรงงาน ปรากฏตามใบสำคัญการจดทะเบียนสหภาพแรงงาน เอกสารหมายเลข จ.๑ หน้า ๓๔๑ หลังจากนั้นเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๔ ฝ่ายบริหารของโจทก์ซึ่งรวมถึงนายวิวัฒน์ บุญทรง นายสรรคชัย เตียวประเสริฐกุล ได้จัดให้มีการประชุมพนักงานฝ่ายข่าวเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จำเลยร่วมออกแถลงการณ์เมื่อคืนเดือนมกราคม ๒๕๔๔ ที่ประชุมมีแนวคิดที่จะจัดตั้งคณะกรรมการประกอบบุคคลภายนอกที่น่าเชื่อถือมาดูแลการนำเสนอข่าว จำเลยร่วมที่ ๓ ได้แจ้งการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีไว้ให้ผู้บริหารของโจทก์ทราบในจดหมายขอการประชุม วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๔๔ โจทก์มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการให้ข่าวสาร อันเป็นเท็จ ตามคำสั่งเอกสารหมายเลข จ.๑ หน้า ๔๒๒ เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๔๔ จำเลยร่วมที่ ๒ ร้องเรียนต่ออธิบดีกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานเกี่ยวกับเรื่องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ตามเอกสารหมายเลข จ.๑ หน้า ๔๕๕ - ๔๕๖ หลังจากนั้นเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ จำเลยร่วมกับพวกได้จัดให้มีการประชุมใหญ่สหภาพแรงงานไอทีวีครั้งแรก มีการเชิญบุคคลภายนอก เข้ามาเห็นที่กระทรวงแรงงานและสำนักงานของโจทก์จำนวนหนึ่งเข้าร่วมประชุม ปรากฏตามเอกสารหมายเลข จ.๑ หน้า ๒๐๖ - ๒๑๑ และในวันที่รุ่งขึ้นได้มีการประชุมกรรมการสหภาพแรงงานช่วงบ่ายเพื่อรับรองสมาชิกสหภาพแรงงาน ตามเอกสารหมายเลข จ.๑ หน้า ๒๑๒ - ๒๑๔ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์

(๓๑ ทวิ)

สำหรับศาลใช้

- ๑๖ -

๒๕๔๔ โจทก์เลิกจ้างจำเลยร่วมทั้งที่ยังมีอายุเกินเกษียณอายุตามกฎหมาย น.๒๓ จรรยาบรรณ ผู้สื่อข่าวของสมาคมผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ปรากฏความเอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้า ๔๕๘ ใบสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานของจำเลยร่วม ปรากฏความเอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้า ๒๕๘ - ๓๑๕ ส่วนใบเสร็จรับเงินปรากฏความหน้า ๓๒๐ - ๓๔๐ ทะเบียนสมาชิกสหภาพแรงงาน ปรากฏความ เอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้า ๕๕๕ - ๕๖๖ ระเบียบข้อบังคับสหภาพแรงงานไอทีวีปรากฏ ความเอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้า ๒๕๘ - ๓๑๕ ระเบียบการปฏิบัติงานของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์เกี่ยวกับการวินิจฉัยและชี้ขาดการกระทำอันไม่เป็นธรรม ปรากฏความเอกสารหมายเลข ๑.๑ แฟ้ม ๑ (เล่มพิเศษ) คอมาวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๔๔ จำเลยร่วมยื่นคำร้องต่อจำเลยในฐานะคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์กล่าวหาว่าโจทก์เลิกจ้างเพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและเหตุอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ มาตรา ๑๒๑ จำเลยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ความคำสั่ง เอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้า ๑๔๖ เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๔ จำเลยทั้งหมดออกคำสั่งที่ ๔๐๘ - ๔๒๘/๒๕๔๔ วินิจฉัยว่าโจทก์เลิกจ้างจำเลยร่วมทั้งที่ยังมีอายุเกินเพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม ตามเอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้า ๑๖๑ - ๑๘๑ /

กรณีปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยว่า มีเหตุที่จะเพิกถอนคำสั่งคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ที่ ๔๐๘ - ๔๒๘/๒๕๔๔ ความฟ้องหรือไม่ เพียงใด โจทก์ฟ้องอ้างว่า การที่จำเลยทั้งสิบสอง ในฐานะคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ มีคำสั่งว่าจำเลยร่วมทั้งที่ยังมีอายุเกินเลิกจ้างเพราะการเป็นสมาชิกและ/หรือกรรมการสหภาพแรงงาน เป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ ให้โจทก์รับจำเลยร่วมทั้งที่ยังมีอายุเกินกลับเข้าทำงานและให้ใช้

/คำเสียหาย

คำพิพากษา เป็นการวินิจฉัยที่ผิดไปจากข้อเท็จจริง พิเคราะห์ว่าจำเลยร่วมทั้งสี่สืบเชิดเป็นสมาชิกและ/หรือ กรรมการสหภาพแรงงาน ไอทีวีและถูก โจทก์ซึ่งเป็นนายจ้างเลิกจ้างเพราะเหตุการเป็นสม เช่นนายภาพ แรงงานและกรรมการสหภาพหรือไม่นั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับการเป็นสมาชิกและกรรมการสหภาพ แรงงาน ไอทีวีของจำเลยร่วมทั้งสี่สืบเชิด จำเลยร่วมที่ ๑ ถึงที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๑๒ และที่ ๒๑ ในฐานะ ผู้รับมอบอำนาจจากผู้กล่าวหา ได้ให้ข้อเท็จจริงต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ตามบันทึกเอกสาร หมายเลข ๑.๑ หน้า ๓๑ ถึงหน้า ๕๕ ยืนยันว่าหลังจากมีการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ไอทีวีเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๔ จำเลยร่วมทั้งสี่สืบเชิดสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ไอทีวี นอกจากนี้จำเลย ร่วมยังมีพยานเอกสารตามเอกสาร ๑.๑ หน้า ๔๑๓ หน้า ๒๕๕ ถึง ๓๔๐ ซึ่งเป็นสำเนาบันทึกที่ประชุมใหญ่สามัญครั้งแรกสหภาพแรงงาน ไอทีวี ใบสมัครสมาชิกสหภาพแรงงาน ไอทีวี ใบเสร็จรับเงิน ค่าสมาชิกของจำเลยร่วมทั้งสี่สืบเชิดมาแสดงต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งตามเอกสาร ดังกล่าวก็มีข้อความระบุยืนยันให้เห็นว่า จำเลยร่วมทั้งสี่สืบเชิดเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ไอทีวีและ จำเลยร่วมที่ ๑ ถึงที่ ๕ ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการสหภาพแรงงาน ไอทีวีในการประชุมใหญ่สามัญ ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ คำให้การของจำเลยร่วมดังกล่าว เมื่อรับฟังประกอบกับ เอกสารที่นำส่งต่อคณะกรรมการของจำเลย จึงมีน้ำหนักและเหตุผลเพียงพอที่จะรับฟังได้ยุติว่า ในขณะที่ถูกโจทก์เลิกจ้างเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ จำเลยทั้งสี่สืบเชิดมีสถานะเป็นสมาชิกสหภาพ แรงงานและจำเลยร่วมที่ ๑ ถึงที่ ๕ เป็นกรรมการสหภาพแรงงาน ไอทีวี ดังนั้น การที่จำเลยวินิจฉัย ข้อ ๑.๑ ว่า จำเลยร่วมทั้งสี่สืบเชิด เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือเป็น กรรมการสหภาพแรงงาน ไอทีวี จึงเป็นการวินิจฉัยถูกต้องสอดคล้องด้วยพยานบุคคลและพยาน

(๓๑ ทวี)

สำหรับศาลใช้

- ๑๙ -

เอกสารที่ปรากฏแล้ว ในการวินิจฉัยประเด็นข้อนี้ แม้จำเลยจะอ้างแต่เพียงพยานเอกสาร โดยไม่ได้กล่าวถึงพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง กับ นิยมคำให้การรับฟังข้อเท็จจริงนอกเหนือจากที่ระบุไว้โดยผู้ฟ้องแต่อย่างใด

ไม่ ในส่วนที่ว่าโจทก์รับทราบการเป็นสมาชิกและการเป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวีหรือไม่นั้น เห็นว่า สหภาพแรงงานไอทีวีจดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๔ ตามใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนเอกสารหมายเลข ๒๒๕ จำเลยร่วมที่ ๒ ถึงที่ ๔ ที่ ๖ ถึงที่ ๘ ที่ ๑๑ ถึงที่ ๑๕ และที่ ๑๘ กับพวกอีก ๒ คนเป็นผู้เริ่มดำเนินการจัดตั้งสหภาพแรงงาน จำเลยร่วมที่ ๑ ถึงที่ ๓ ที่ ๘ ที่ ๑๒ และที่ ๒๑ ให้การคัดค้านอนุกรรมการแรงงานสัมพันธ์ตามเอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้า ๒๒ ถึง ๕๘ อ้างว่า หลังจากสหภาพแรงงานไอทีวีได้รับการจัดตั้งแล้ว จำเลยร่วมได้ร่วมกันชี้แจงวัตถุประสงค์ของสหภาพแรงงาน แนวทางการดำเนินงาน และรณรงค์ให้พนักงานสมัครเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน มีการนำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสหภาพแรงงานไปปิดประกาศไว้ ๓ แห่ง ได้แก่ บอร์ดกลางของบริษัท บอร์ดขงฝ่ายข่าวและบอร์ดที่ทำขึ้นพิเศษของฝ่ายข่าวที่อยู่หน้าห้องบรรณาธิการบริหาร จำเลยร่วมช่วยกันชักชวนและหาสมาชิกให้แก่สหภาพแรงงานไอทีวี มีเอกสารเผยแพร่กิจกรรมและประชาสัมพันธ์ของสหภาพแรงงานไอทีวี ปรากฏกรมเอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้า ๓๖๓ - ๓๗๕ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานของสหภาพแรงงานภายหลังจากการจดทะเบียนจัดตั้งกระทำโดยเปิดเผย นอกจากนี้การจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี ปรากฏเห็นข่าวตามสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์รายวันมติชน และหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ได้ลงข่าวเกี่ยวกับการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี เมื่อวันที่ ๗, ๘, ๑๒ และ ๒๑ มกราคม ๒๕๔๔ ตามเอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้า ๓๘๒ - ๓๘๖ และ ๑.๑ หน้า ๔๐๗ โจทก์ในฐานะ นายจ้างย่อมจะทราบถึงการจัดตั้งสหภาพแรงงานของจำเลยร่วมกับพวกได้ เพราะในระบบการทำงาน

ของโจทก์

(๓๑ ทวี)

• ๑๕ •

ของโจทก์จะต้องมีการคัดข่าวที่เกี่ยวข้องกับโจทก์เสนอให้ผู้บริหารทราบ ตัวอย่างการคัดข่าวเสนอผู้บริหารปรากฏตามเอกสารหมายเลข จ.๑ หน้า ๓๘๘ - ๔๐๖ อีกทั้งจำเลยร่วมยังให้การยืนยันอีกว่า ในการประชุมระหว่างผู้บริหารของโจทก์และพนักงานฝ่ายข่าวเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๔ ได้มีการพูดทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะนำออกไปแถลงการณ์เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๔ โดยมีการยกความเป็นไปด้วยดี มีการเสนอตั้งคณะกรรมการจากบุคคลภายนอกที่นำชื่อเพื่อแก้ปัญหาความเป็นกลางในการเสนอข่าว หลังจากนั้นจำเลยร่วมจึงได้แจ้งเรื่องการจัดตั้งสหภาพแรงงานให้ผู้บริหารรับทราบ นายนิวัฒน์ บุญทรง กรรมการบริหารของโจทก์ที่อยู่ร่วมด้วยในการประชุมเนิกความในชั้นศาลยอมรับว่ามีการแจ้งการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีในการประชุมดังกล่าวจริง จึงเชื่อได้ว่าผู้บริหารของโจทก์ได้รับทราบการจัดตั้งสหภาพแรงงานทั้งผ่านทางสื่อมวลชนและได้รับแจ้งโดยตรงด้วยวาจาจากจำเลยร่วม เมื่อพิจารณาถึงเอกสารที่จำเลยเผยแพร่ออกไปทั้งหมด แม้จะปรากฏแต่เพียงชื่อของคณะผู้เริ่มก่อการจัดตั้งสหภาพแรงงานก็ตาม แต่ต่อมาเมื่อมีการประชุมใหญ่สามัญสหภาพแรงงานไอทีวีครั้งแรกเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ที่ประชุมได้มีมติแต่งตั้งกรรมการสหภาพแรงงาน ซึ่งการประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมกระทำโดยเปิดเผย และมีการเชิญพนักงานอื่นที่ไม่ใช่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน บุคคลภายนอก เจ้าหน้าที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม รวมทั้งผู้สื่อข่าวเข้าร่วมด้วย รวมทั้งได้มีการเสนอข่าวเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวผ่านทางสื่อมวลชน จำเลยร่วมทั้งสี่ยึดถือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดตั้งสหภาพแรงงานและเป็นแกนนำสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสหภาพแรงงาน จึงเชื่อได้ว่าโจทก์ซึ่งเป็นนายจ้างสามารถทราบได้ว่าจำเลยร่วมทั้งสี่ยึดถือเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานไอทีวี และจำเลยร่วมทั้งสี่ยอมรับการรวมการสหภาพแรงงานไอทีวีด้วย ดังนั้น คำวินิจฉัยของจำเลยทั้งสี่ต้องเป็นประเด็น

บางคนฝ่าฝืนคำสั่งของโจทก์ ดังนี้ เห็นว่าสหภาพแรงงานไอทีวิจคตะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๔ ทถึงจากจคตะเบียนจัดตั้งแล้ว ผู้เริ่มก่อการเข้าร่วมถึงจำนวนในคดีนี้ให้ร่วมกันแต่เกินกิจกรรมของสหภาพแรงงาน มีการปิดประกาศแสดงถึงวัตถุประสงค์ของสหภาพแรงงาน ชักชวนให้พนักงานสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ฯลฯ โดยดำเนินการอย่างเปิดเผย ข้อเท็จจริงได้ความจากทำเนียบความของจำเลยร่วมที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๕ ถึง ที่ ๘ ที่ ๑๑ และนายจิระ ห้องตำเริงทยานจำเลยและจำเลยร่วมที่ ๑๑ มีความต่อศาลว่าในการประชุมวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๔ จำเลยร่วมที่ ๓ แจ้งให้ผู้บริหารของโจทก์ทราบถึงการจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวี ทำให้นายศัญชัย เดียวประเสริฐฤกษ์ และนายนิวัฒน์ บุญทรง กรรมการผู้จัดการและกรรมการบริหารของโจทก์แสดงความไม่พอใจ และพูดในทำนองไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งสหภาพแรงงาน โดยพูดว่าบริษัท ซิมคอน์เปอร์รชั่น จำกัด มีพนักงานจำนวน ๕,๐๐๐ ถึง ๖,๐๐๐ คน ยังไม่มีสหภาพแรงงาน การจัดตั้งสหภาพแรงงานจะทำให้โจทก์มีปัญหาในการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และในวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๔๔ มีการกล่าวชื่อพนักงานเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ไอทีวีและการคัดค้านการแทรกแซงการทำข่าวของกลุ่มจำเลยร่วม นอกจากนี้จำเลยร่วมที่ ๒ ได้ให้การต่อคณะอนุกรรมการแรงงานสัมพันธ์ยื่นชั้นอีกว่า เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๔๔ ฝ่ายบริหารของโจทก์ได้เรียกพบและขอให้ยกเลิกการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ไอทีวี และในวันเดียวกันประธานอำนวยการฝ่ายข่าวได้โทรศัพท์ขอให้จำเลยร่วมที่ ๒ ยกเลิกการจัดตั้งสหภาพแรงงานเช่นกันแต่จำเลยร่วมที่ ๒ คอบปฏิเสธ จึงแสดงให้เห็นว่าก่อนที่จำเลยร่วมทั้งสี่อีกจะถูกเลิกจ้าง มีความพยายามจากฝ่ายบริหารของโจทก์ที่จะขัดขวางการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน รวมทั้งกดดันให้มีการยกเลิกการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ไอทีวี

ผู้ฟ้องคดี ๑๒ นายศัญชัย เดียวประเสริฐฤกษ์
จำเลยร่วมที่ ๑๒

กฤษณา หัตถ์

(๓๓ ทวิ)

- ๒๒ -

คุณภาพอันดี ๒๕๔๔ ในวันรุ่งขึ้นโจทก์ออกหนังสือเลิกจ้างจำเลยร่วมทั้งขี้ต๊องและแจ้ให้ทราบในวันที ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ การเลิกจ้างจึงเกิดขึ้นเฉพาะวันที่ดังกล่าวถึงการประชุมใหญ่สหภาพแรงงานครั้งแรก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาโดยลำดับมาเช่นนี้ ย่อมมีเหตุผลและมีน้ำหนักเพียงพอที่จะวินิจฉัยและเชื่อว่าการเลิกจ้างจำเลยร่วมทั้งขี้ต๊องและแจ้ มีสาเหตุมาจากกรณีเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือการเป็นกรรมการสหภาพแรงงานโอทีวี ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า โจทก์เลิกจ้างจำเลยร่วมทั้งขี้ต๊องและแจ้เนื่องจากการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือกรรมการสหภาพแรงงาน ดังนั้น คำวินิจฉัยของศาลฎีกาในคำตัดสินที่ ๔๐๘-๔๒๕/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๔ จึงไม่ใช่เป็นการวินิจฉัยผิดไปจากข้อเท็จจริงคดีโจทก์อ้าง

ส่วนฟ้องโจทก์ข้อ ๖ ข้อ ๗ และข้อ ๘ ที่ว่า จำเลยทั้งสิบของคำหาผิดละเมิดแห่งคดีไม่ทราบ การกำหนดค่าเสียหายและวินิจฉัยคดีที่โจทก์แ่คงไว้ไม่ฟ้องข้อ ๗ และการที่จำเลยไม่ได้วินิจฉัยในประเด็นเรื่องการขาดทุน การปรับโครงสร้างองค์กรของโจทก์ จึงเป็นการวินิจฉัยไปโดยไม่ชอบพวกัน เห็นว่าจำเลยร่วมทั้งขี้ต๊องและแจ้ยื่นคำร้องกล่าวหาเรื่องการกระทำอันไม่เป็นธรรม ตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ /ออกสารหมาย จ.๑ หน้าที่ ๑ - ๒๑ มีใจความสรุปได้ว่า จำเลยร่วมทั้งขี้ต๊องและแจ้เป็นลูกจ้างโจทก์ เป็นสมาชิกและ/หรือกรรมการสหภาพแรงงานโอทีวี โจทก์เลิกจ้างจำเลยร่วมทั้งขี้ต๊องและแจ้เนื่องจากการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและ/หรือกรรมการสหภาพแรงงาน โอทีวีให้พนักงานคหบดีงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานและเตรียมการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา
 ศาลฎีกาเห็นว่ากรณีนี้ ศาลฎีกา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ ตามคำร้องของจำเลยร่วมทั้งขี้ต๊องและแจ้ ปัญหาที่จำเลยทั้งสิบฟ้องในฐานะ

คณะกรรมการ

(๓๑ ทวิ)

- ๒๓ -

คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์จะต้องวินิจฉัยจึงมีประเด็นหลักแค่เพียงประเด็นเดียวว่า โจทก์ซึ่งเป็นนายจ้างได้เลิกจ้างข้โดยรวมทั้งที่สืบเสาะซึ่งเป็นลูกจ้างเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจและการบริหารราชการส่วนราชการ เนื่องจากการไว้แต่หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน และเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องต่อโจทก์ อันเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๑๒๑ หรือไม่ แม้โจทก์จะยื่นคำชี้แจงฉบับลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๔ และ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารท้ายฟ้องหมายเลข ๑ และเอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้าที่ ๑๖๖ - ๑๗๐ ที่แจ้งว่า โจทก์เลิกจ้างข้โดยรวมทั้งที่ ๘ ถึงที่ ๒๐ เนื่องจากการขาดทุนและปรับโครงสร้างองค์กร เลิกจ้างข้โดยรวมทั้งที่ ๑ ถึงที่ ๑๑ เนื่องจากมีส่วนร่วมในการออกแถลงการณ์และการให้สัมภาษณ์รายการ ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย และเลิกจ้างข้โดยรวมทั้งที่ ๒๑ เนื่องจากฝ่าฝืนคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายของนายจ้างก็ตาม จำเลยไม่จำต้องกำหนดประเด็นแห่งคดีตามคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหา เพราะการกำหนดประเด็นแห่งคดีมีขึ้นเพื่อความสะดวกในการพิจารณาและวินิจฉัยเท่านั้น ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายหรือประเพณีปฏิบัติโดยของจำเลยกำหนดบังคับว่าจะต้องกำหนดประเด็นตามที่ผู้ถูกกล่าวหาถืออยู่ การที่จำเลยตั้งสืบสองกำหนดประเด็นพิจารณาไว้ ๕ ข้อ ได้แก่ ข้อ ๑. ผู้กล่าวหาเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโอทีวี ผู้กล่าวหาที่ ๑ ถึงที่ ๘ เป็นกรรมการสหภาพแรงงานโอทีวีหรือไม่และผู้ถูกกล่าวหาทราบการเกินสมาชิกและการเป็นกรรมการสหภาพแรงงานของผู้กล่าวหาหรือไม่ ข้อ ๒. ผู้กล่าวหาให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยกรคุ้มครองแรงงาน และเตรียมการเพื่อยื่นข้อเรียกร้องต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ และผู้ถูกกล่าวหาทราบการดำเนินการของผู้กล่าวหาหรือไม่ ข้อ ๓. ผู้กล่าวหาถูกเลิกจ้างเพราะเหตุเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานโอทีวี เป็นกรรมการสหภาพแรงงานโอทีวี ให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ และเตรียมการยื่นข้อเรียกร้องต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ และข้อ ๔. ว่า การเลิกจ้างผู้ถูกกล่าวหาเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม ตามมาตรา

(๓๑ ๓๖)

สำหรับศาลใช้

- ๒๘ -

๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติแรงงานเกษียณ พ.ศ.๒๕๑๕ หรือไม่ จึงดำเนินการกำหนดประเด็นแก้คดีโดยถูกต้องแล้ว ส่วนที่โจทก์อ้างว่าจำเลยทั้งสิบสองไม่ได้วินิจฉัยไปประเด็นเรื่องการขาดทุนและการปรับโครงสร้างองค์กรนั้น ปรากฏตามคำสั่งพิพากษาในประเด็นข้อ ๓.๒.๑ ว่าจำเลยทั้งสิบสองได้ขอยินยอมเอาประเด็นเรื่องการขาดทุน และความจำเป็นต้องปรับโครงสร้างองค์กรตามคำสั่งชี้แจงของโจทก์ขึ้นมานิจฉัยแล้ว เพียงแต่ถ้อยวินิจฉัยพยายามหาหลักฐานตามที่ปรากฏแล้วจำเลยทั้งสิบสองเห็นว่า โจทก์ปรับโครงสร้างด้วยการลดพนักงานจำนวน ๔๕ คน ไปแล้วตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน ๒๕๔๓ การที่โจทก์อ้างความจำเป็นในการปรับลดพนักงานฝ่ายข้างรวมถึงจำเลยร่วมในคดีที่ถือในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ไม่มีน้ำหนักและเหตุผลสารพันตนุเช่นเพียงพอที่จะให้รับฟังได้ตามที่อ้าง อันเป็นการใช้ดุลยพินิจในการรับฟังและชี้แจงน้ำหนักกำหนด คำวินิจฉัยของจำเลยทั้งสิบสอง ข้ออ้างของโจทก์ในส่วนนี้รับฟังไม่ขึ้น

ในส่วนที่โจทก์ได้อ้างคำสั่งของจำเลยทั้งสิบสองตามคำฟ้องข้อ ๑.๖ และ ข้อ ๔ ว่าจำเลยทั้งสิบสองวินิจฉัยในประเด็นข้อ ๓.๒.๒ และข้อ ๓.๒.๓ โดยอ้างอิงถึงสิทธิของถูกจ้างตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๑ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นการวินิจฉัยโดยไม่มีอำนาจและไม่ถูกต้องนั้นเห็น ว่า จำเลยทั้งสิบสองกำหนดประเด็นข้อ ๓ ว่า ผู้กล่าวหาถูกเลิกจ้างเพราะเหตุเป็นสมาชิก เป็นกรรมการสหภาพแรงงานไอทีวี ให้หลักฐานต่อพนักงานเจ้าหน้าที่และเตรียมการขึ้นข้อเรียกร้องต่อผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ แต่จำเลยทั้งสิบสองวินิจฉัยในข้อ ๓.๒.๒ และข้อ ๓.๒.๓ สรุปว่ามีการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าว จึงเป็นสิทธิของจำเลยร่วมที่จะเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องสิทธิตามจรรยาบรรณวิชาชีพภายใต้รัฐธรรมนูญ ส่วนกรณีจำเลยร่วมที่ ๒๑ มีสิทธิความรัฐธรรมนูญที่จะตัดสินใจคัดค้านประเด็นข่าวและตั้งทีมงานไปทำข่าว โจทก์ไม่อาจอ้างหรือถือเอาการดำเนินการของจำเลยร่วมว่าเป็นความคิด จึงเห็นได้ว่าจำเลยทั้งสิบสองวินิจฉัยเฉพาะในเรื่องที่ว่ากระทำความของจำเลยร่วมชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เท่านั้น ไม่ได้วินิจฉัยในเรื่องที่ว่าโจทก์เลิกจ้าง

/จำเลยร่วม

(๓๑ ทวี)

๓๓๕

จำเลยร่วมเพราะเหตุดังกล่าวหรือไม่ว่าอย่างไรก็ดี ในส่วนที่เกี่ยวกับข้ออ้างของโจทก์ที่อ้างว่าเลิกจ้าง
 จำเลยร่วมบางส่วนเพราะการออกแถลงการณ์เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๕๔ ทำให้โจทก์ได้รับความ
 เสียหายนั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามคำเบิกความของนายนิวัฒน์ รุญทรง กรรมการบริหารของ
 โจทก์ และจำเลยร่วมที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๕ ถึง ที่ ๘ ที่ ๑๒ และนายจิระ ห้องสำเริง ที่เบิกความคัดค้าน
 ว่า ในวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๔ ผู้บริหารของโจทก์ได้จัดประชุมพนักงานฝ่ายช่างซึ่งรวมถึงจำเลย
 ร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวคัตค้ำนการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายช่าง ในที่ประชุมมี
 การเสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการกลาง เพื่อคอยดูแลให้เกิดความเป็นกลางในการเสนอข่าว มีการ
 เสนอชื่อนักวิชาการและบุคคลภายนอกที่น่าเชื่อถือ เช่น นายไศภณ สุภาพงษ์ นายแพทย์ประเวศ วชิ ๓๓๓
 บรรณาธิการของกรมการประชุมเป็นไปด้วยดี จึงน่าจะเชื่อว่าโจทก์ไม่ได้คิดใจดำเนินการลงโทษจำเลยร่วมกับ
 พวกเกี่ยวกับการออกแถลงการณ์เมื่อต้นเดือนมกราคมที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากทั้งฝ่ายบริหารและ
 พนักงานฝ่ายช่างสามารถหาทางออกร่วมกันในการแก้ปัญหาความเป็นกลาง ในการเสนอข่าวของ
 สถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้แล้ว การที่โจทก์ดำเนินการตั้งกรรมการสอบข้อเท็จจริงและเลิกจ้างจำเลยร่วม
 ในเวลาต่อมา โดยอ้างเหตุว่าจำเลยร่วมเข้าไปเกี่ยวข้องกับแถลงการณ์ เกิดขึ้นหลังจากโจทก์รับทราบ
 ว่าจำเลยร่วมกับพวกได้จดทะเบียนจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวีแล้ว สาเหตุที่แท้จริงของการเลิกจ้างไม่ได้
 เกิดจากการเคลื่อนไหวคัตค้ำนการแทรกแซงการทำงานเพราะหาข้อยุติกันไปได้แล้ว แต่น่าเชื่อว่าการ
 การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานและกรรมการสหภาพแรงงาน ในส่วนของจำเลยร่วมที่ ๑๒ โจทก์อ้าง
 ว่าเลิกจ้างเพราะขัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาไม่ไปทำข่าวการเปิดศิวักร่องตามที่ได้รับมอบหมายนั้น เห็นว่า
 โดยสภาพของคำสั่ง หากเป็นคำสั่งที่ขอร้องด้วยกฎหมายและการขัดคำสั่งอาจก่อให้เกิดความเสียหาย

/แก่นายจ้าง

แก่ นายจ้างอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็ไม้อาจถือว่าเป็นการฝ่าฝืนคำสั่งกรณีร้ายแรง ที่นายจ้างจะเลิกจ้างถูกจ้างได้ทันที โจทก์ในฐานะนายจ้างอาจอ้างมติของคณะกรรมการกลางโทรคมนาคมทางวิทยุที่เฉพาะตน ในระดับที่ต่ำกว่าการเลิกจ้างได้ การที่โจทก์อ้างเหตุเลิกจ้างจำนวนครั้งที่ ๒๑ ทั้งนี้เพราะการฝ่าฝืนคำสั่งไม่ร้ายแรงเช่นนี้ จึงเป็นการสนับสนุนเหตุผลที่ว่าโจทก์เลิกจ้างจำนวนเพราะเหตุการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน ดังนั้น แม้จำนวนทั้งสองจะวินิจฉัยในประเด็นข้อ ๓.๒.๒ และข้อ ๓.๒.๓. ไม่ถูกต้องในเหตุ แต่องค์คณะผู้พิพากษาศาลแรงงานเห็นฟ้องด้วยในผลว่า โจทก์ไม่ได้เลิกจ้างจำนวนบางส่วนเพราะการเคลื่อนไหวคัดค้านการแทรกแซงการทำข่าวและเพราะการจงใจขัดคำสั่งของนายจ้าง ดังที่โจทก์อ้าง

สำหรับข้ออ้างของโจทก์ตามคำฟ้องข้อ ๑๔ ที่กล่าวอ้างว่า การรับฟังพยานหลักฐานของจำนวนทั้งสองไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากรับฟังพยานผู้กล่าวหาโดยให้พยานเบิกความพร้อมกันและไม่ให้โอกาสโจทก์ในการรับทราบความมีอยู่ ตรวจสอบความถูกต้องหรือคัดค้าน คำวินิจฉัยไม่ชอบด้วยระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ เรื่อง การพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดการกระทำอันไม่เป็นธรรม ฉบับลงวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๔๔ นั้น เห็นว่า ระเบียบการพิจารณาวินิจฉัยและชี้ขาดการกระทำอันไม่เป็นธรรมและการออกคำสั่งของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ เอกสารหมายเลข จ.๑ แฟ้ม ๑ (เต็มสี่ชมพู) ข้อ ๕.๑๓ กำหนดให้นายทนายผู้คดีประมวตกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดิถุขณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐานตั้งแต่มาตรา ๔๔ ถึงมาตรา ๑๐๕ มาใช้บังคับแก่การดำเนินกระบวนการพิจารณาเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้โดยอนุโลม และประมวตกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๑๔ บัญญัติห้ามมิให้พยานเบิกความก่อนนำพยานอื่นที่จะเบิกความในภายหลังก็ตาม แต่ถ้าศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานเช่นว่าเป็นที่รับฟัง มิได้มีลักษณะแปร่งไปโดยได้ฟังคำเบิกความของพยานคนก่อนหรือไม่สามารถทำให้คำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลเปลี่ยนแปลงไปได้ ศาลจะไม่รับฟังว่าคำเบิกความเช่นนี้เป็น

เป็นการ

เป็นการคิดระเบียบก็ได้ แสดงให้เห็นว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งไม่ได้บัญญัติไว้
 เด็ดขาดไปให้รับฟังคำเบิกความของพยานซึ่งได้เบิกความโดยรับฟังคำเบิกความของพยานปากอื่นมาก่อน
 คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ไม่ใช่ว่าเป็นแต่เพียงคณะกรรมการกึ่งตุลาการเท่านั้น การรับฟังพยาน
 หลักฐานจึงอาจต้องเคร่งครัดอย่างเช่นที่กระทำกันในศาลไม่ นอกจากนี้แม้คณะกรรมการแรงงาน
 สัมพันธ์จะสอบปากคำพยานที่เกี่ยวข้องหลายคนพร้อมกัน ไปก็ความ แต่ก็ปรากฏจากบันทึกคำให้การ
 พยานเอกสารหมายเลข ๑.๑ ว่า คณะอนุกรรมการฯ ได้สอบถามทักคำให้การพยานแต่ละคนไปไม่ขึ้นชัดเจนว่า
 พยานปากใดให้การว่าอย่างไร การสอบพยานหลายคนพร้อมกันไปนี้ หาได้ทำกับพยานผู้กล่าวหา
 แต่เพียงอย่างเดียวไม่ เช่น เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๔ คณะอนุกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้บันทึก
 คำให้การของนายวิรัตน์ บุญทรง นายตัณชัย เทียวประเสริฐกุล นางตุกร คันวิรัตน์ และนายสมศักดิ์
 กระแสฉาย ในฐานะผู้วิบบรอบอำนาจจากผู้ถูกกล่าวหาพร้อมกัน ไป ตามเอกสารหมายเลข ๑.๑ หน้า ๕๓ -
 ๑๑๓ แสดงว่าคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้สอบพยานบุคคลฝ่ายผู้กล่าวหาและฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา
 โดยมิได้เกิดปฏิบัติต่อคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด แต่กระทำไปโดยเสมอภาคแล้ว แม้การสอบปากคำพยาน
 หลายปากพร้อมกันไป อาจมีผลทำให้พยานได้รับทราบคำให้การของพยานปากอื่น ซึ่งอาจมีผลต่อการ
 วินิจฉัยน้ำหนักคำพยานก็ตาม แต่ถ้าว่าคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์เห็นว่า การให้การดังกล่าว
 ไม่มีผลต่อความน่าเชื่อถือของพยานและไม่ทำให้เกิดความยุติธรรมไปแล้ว ก็มีอำนาจที่จะรับฟังพยาน
 หลายปากพร้อมกันไปได้ ส่วนที่โจทก์อ้างว่าจำเลยทั้งสิบต้องรับฟังพยานเอกสารต่าง ๆ โดยไม่ไป
 โอกาสโจทก์วันทราบว่ามีกรนำเอกสารดังกล่าวเข้าสืบไ้ใช้อนุกรรมการแรงงานสัมพันธ์ และมีได้ส่ง
 ตำนานเอกสารดังกล่าวให้โจทก์ทราบ เป็นเหตุให้โจทก์เสียเปรียบนั้น เห็นว่า ระเบียบคณะกรรมการ
 แรงงานสัมพันธ์ฯ ข้อ ๕.๑๓ กำหนดให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งลักษณะพยานมาใช้

(๓๑ ทวิ)

สำหรับศาลใช้

- ๒๘ -

บังคับโดยตนุโทษเท่านั้น ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าเจ้านายและคณะอนุกรรมการของจำเลยมีประเพณีปฏิบัติที่จะให้ผู้กล่าวหาแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบถึงกรณำเอกสารเข้าสืบและต้องส่งสำเนาเอกสารให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา ครั้นไม่แจ้งถึงการอ้างส่งเอกสารและสำเนาให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาอีกฝ่ายหนึ่งนี้ คณะอนุกรรมการของจำเลยปฏิบัติกับผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหาโดยเท่าเทียมกัน บ่อนไม่ทำให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้เปรียบหรือเสียเปรียบในเชิงพยานหลักฐาน ข้ออ้างของโจทก์ที่ว่าจำเลยทั้งสิบสองรับฟังพยานผู้กล่าวหาโดยให้พยานมีความพร้อมกันไปและไม่ได้ให้โอกาสโจทก์ทราบถึงความมิอยู่ตรวจสอบความถูกต้องและคัดค้านเอกสาร มิผลทำให้เสียเปรียบ จึงรับฟังไม่ขึ้น

สำหรับคำฟ้องของโจทก์ข้อ ๑๐ ที่อ้างว่าจำเลยทั้งสิบสองควรจะต้องพิจารณาความเช่นเดียวกันกับกฎหมายอาญาทั่วไป เนื่องจากพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ มาตรา ๑๒๑ มิโทษทางอาญากำกับอยู่นั้น เห็นว่า การกระทำอันไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๑๒๑ แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๘ เป็นการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย กระทำโดยนายจ้างเพื่อแก้แค้นทดแทนหรือตอบโต้ เนื่องจากไม่พอใจที่ถูกจ้างใช้สิทธิเสรีกระเว้นการใช้สิทธิของตนที่มีอยู่ตามกฎหมายแรงงาน การที่นายจ้างฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวจะมีความรับผิดชอบทั้งในทางแพ่งและทางอาญาในส่วนของความรับผิดชอบทางแพ่ง ถูกจ้างผู้เสียหายมิสิทธิยื่นคำร้องกล่าวหา นายจ้างผู้ฝ่าฝืนต่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ภายใน ๖๐ วัน นับแต่มีการฝ่าฝืน เมื่อคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์สอบสวนและมีความเห็นว่า นายจ้างผู้ถูกกล่าวหากระทำการอันไม่เป็นธรรมตามบทบัญญัติดังกล่าวจริง ก็มีอำนาจที่จะสั่งให้นายจ้างรับถูกจ้างกลับเข้าทำงานหรือให้จ่ายค่าเสียหายหรือให้ผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควรได้ คำสั่งของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ในกรณีนี้เป็นการเยียวยาในทางแพ่งเท่านั้น ส่วนความรับผิดชอบทางอาญา เมื่อได้ปฏิบัติตามขั้นตอนที่พระราชบัญญัติแรงงาน

/สัมพันธ์

(๓๑ พ.วิ)

สำหรับศาล:

- ๒๕ -

ตามที่กำหนดไว้แล้ว ถูกจ้างผู้เสียหายอาจฟ้องนายจ้างให้รับผิดชอบค่าเสียหายที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา
 คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์มีอำนาจพิจารณาวิธีลงโทษหรือการกระทำอันไม่เป็นธรรมเฉพาะใน
 ส่วนแห่งเท่านั้น หากมีอำนาจพิจารณาและลงโทษในทางอาญาแต่อย่างใดไม่ ถึงแก่พิจารณาของ
 คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ อาจมีผลต่อความรับผิดชอบในทางอาญาของนายจ้างผู้ฝ่าฝืนก็ตาม แต่ก็มิใช่
 เป็นการพิจารณาความรับผิดชอบในทางอาญาโดยแท้ ดังนั้น จึงยกข้อพิพาทสองจึงนำเข้าสู่พิจารณาคดีอาญา
 หลักกึ่งอาญาทั่วไปซึ่งที่โจทก์กล่าวอ้างไม่ การสอบสวนและพิจารณาพยานหลักฐานของจำเลยทั้ง
 ๒ ข้อของขอด้วยกฎหมายแล้ว ข้ออ้างของโจทก์ข้อนี้จึงไม่ขึ้นแข่งขัน

สำหรับข้อ ๒ ของข้อ ๑๑ ถึงข้อ ๑๓ ที่กล่าวอ้างว่า จำเลยต้องสืบของของคำสั่งถึงเกินกว่า
 ที่กฎหมายกำหนด โดยสั่งให้โจทก์รับลูกจ้างกลับเข้าทำงานและให้จ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตรา
 ชุดท้าย การสั่งให้โจทก์จ่ายค่าเสียหายเท่ากับค่าจ้างอัตราชุดท้ายนี้เป็นการไม่ชอบเพราะจำเลยร่วมได้รับ
 ค่าจ้างก่อนข้อคดีของปฏิบัติให้โจทก์และสั่งให้โจทก์รับจำเลยร่วมกลับเข้าทำงานก่อน โจทก์จึงมีปัญหาในการ
 บริหารและสร้างความปลอดภัยแก่ตนและผู้อื่น คำสั่งของจำเลยในส่วนนี้จึงมีผลดีจึงมิใช่ชอบนั้น เห็นว่า
 พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๒ มาตรา ๔๑ บัญญัติว่า "ให้คณะกรรมการแรงงาน
 สัมพันธ์มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้..."

(๔) วินิจฉัยชี้ขาดการร้องเรียนมาตรา ๑๒๕ และในกรณีที่คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์
 ซึ่งกล่าวว่าเป็นการกระทำอันไม่เป็นธรรม ให้สั่งนายจ้างให้นายจ้างรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานหรือให้จ่ายค่า
 เสียหาย หรือให้ผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติ หรือ ไม่ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้ตามที่เห็นสมควร" จากบท
 บัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นอกจกอำนาจอื่นซึ่งที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว คณะกรรมการแรงงาน
 สัมพันธ์ยังมีอำนาจวินิจฉัยกับคำสั่งในเรื่องการกระทำอันไม่เป็นธรรม หากขอสอบสวนแล้วเห็นว่า

ผู้ถูกกล่าวหา

(๓๑ ทวิ)

สำหรับศาลใช้

- ๓๐ -

ผู้ถูกกล่าวหากระทำการอื่น ไม่เป็นธรรมดา ฝ่าฝืนพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์มีอำนาจที่จะออกคำสั่งให้นายจ้างรับลูกจ้างกลับเข้าทำงาน หรือให้จ่ายค่าเสียหาย หรือให้ผู้ฝ่าฝืนปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่เห็นสมควรได้ ในกรณีที่คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์เห็นสมควรให้นายจ้างรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานและเห็นว่าการกระทำอื่นไม่เป็นธรรมของนายจ้าง ทำให้ลูกจ้างได้รับความเสียหาย นอกจากจะตั้งให้นายจ้างรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานแล้ว ยังอาจกำหนดให้นายจ้างใช้ค่าเสียหายให้แก่ลูกจ้างผู้เสียหายได้ด้วย เพราะการออกคำสั่งให้รับลูกจ้างกลับเข้าทำงานแต่เพียงอย่างเดียว ความเสียหายที่ลูกจ้างได้รับจากการกระทำอื่นไม่เป็นธรรมที่เกิดจากการฝ่าฝืนกฎหมายของนายจ้างก็จะไม่ได้รับการเยียวยา ทั้งที่คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์มีอำนาจที่จะกำหนดค่าเสียหายตามที่เห็นสมควร การที่จ่ายทั้งสิบสองตั้งให้โจทก์รับจ่ายร่วมกับเข้าทำงานและให้ใช้ค่าเสียหายเท่ากับอัตราค่าจ้างสุดท้ายที่ลูกจ้างเคยได้รับในขณะที่ถูกเลิกจ้างจนกว่านายจ้างจะรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานยังถือไม่ได้ว่าเป็นการกำหนดค่าเสียหายที่สูงเกินไปหรือไม่เหมาะสม ส่วนที่มีคำสั่งให้โจทก์ผู้เป็นนายจ้างรับจ่ายร่วมทั้งสิบสองกับเข้าทำงานแทนที่จะกำหนดเป็นค่าเสียหายได้นั้น ย่อมเป็นดุลยพินิจของจำเลยทั้งสิบสองที่จะกระทำได้ แม้อำนาจของจำเลยทั้งสิบสองจะไม่ได้ให้รายละเอียดแสดงเหตุผลของการออกคำสั่งดังกล่าว แต่คำสั่งให้นายจ้างรับลูกจ้างกลับเข้าทำงานตามเดิมย่อมแสดงให้เห็นได้ว่า จำเลยทั้งสิบสองได้พิจารณาพยานหลักฐานที่ทั้งสองฝ่ายนำสืบแล้ว เห็นว่าลูกจ้างและนายจ้างยังคงสามารถทำงานร่วมกันต่อไปได้ จึงได้ออกคำสั่งเช่นนี้ไว้ เป็นเรื่องการใช้ดุลยพินิจของจำเลยทั้งสิบสองในฐานะคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ตามอำนาจหน้าที่ตามที่จำเลยและ

โจทก์อ้างว่าคำสั่งจ่ายค่าเสียหาย

และคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์เห็นว่ากฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้ พยานหลักฐานที่จำเลยร่วมและ โจทก์ชี้แจงแสดงเหตุผลและนำเข้าสืบในชั้นคณะกรรมการแรงงาน

(๓๑ ทวี)

สำหรับคาน.

- ๓๑ -

เก็บเงินต้นและรวมทั้งโจทก์ ชำนาญ และจำเลยร่วมที่นำสืบค้ำประกันในคดีนี้ กองคณะผู้พิพากษาศาลแรงงานกลางพิจารณาแล้ว เห็นว่า จำเลยทั้งสองในฐานะคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ได้คำพิพากษาถอนสวน วิวินิจฉัย และมีกำหนดไปโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ข้อเท็จจริงข้างต้นได้ยุติตามพยานหลักฐานที่คู่ความทุกฝ่ายนำสืบว่า โจทก์เลิกจ้างจำเลยร่วมทั้งสี่ตามเหตุอันชอบธรรมที่จำเลยร่วมทั้งสี่ได้ยื่นข้อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพแรงงาน โฉกัวิวิและจำเลยร่วมมาตามเงื่อนไขบรรณาการตามกฎหมายแรงงาน โฉกัวิวิ โจทก์รับทราบถึงสถานะของจำเลยร่วมดังกล่าว และเลิกจ้างเนื่องจากเกรงสม เวชและเกรง กรรมการสหภาพแรงงาน คำวินิจฉัยของจำเลยทั้งสองชอบด้วยกฎหมายแล้ว ไม่มีเหตุที่จะเพิกถอน คำสั่งดังกล่าว

พิพากษายกฟ้อง.

นายพงษ์รัตน์ เกรือกลั่น

พงษ์รัตน์ เกรือกลั่น

นายขจิต เจริญศีกาปี

ขจิต เจริญศีกาปี

นายเกรียงศักดิ์ มณฑา

เกรียงศักดิ์ มณฑา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิรินธรรัตน์/พิมพ์งาน

 /ตรวจ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ น.ส. นางสาวมลลนา นาคมนี เกิดวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2521 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา พ.ศ. 2542 และเข้าทำงานในตำแหน่ง Creative รายการโทรทัศน์ ที่ บริษัทดี.เอ็ม.คอมมิวนิเคชั่น จำกัด ในปีเดียวกัน จากนั้นเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2544

สถาบันวิทยุบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย